№ 1.

FREJA.

(Prof-Blad.)

Inträdes-Tal.

Barnet gör med ett skrik sitt inträde här i verlden; i ett sällskap gör eleganten det med en bugning, en prest i en församling med en predikan, ett StatsRåd i konseljen med sin ed — med ett ord, öfverallt, från vaggan till taburetten, måste man på något märkbart vis ge sin närvaro tillkänna — vi tala naturligtvis icke här om förstulna möten, ty så kan ingalunda en tidnings möte med sin Allmänhet betraktas, och mot detta Frejas rendez-vous med Publiken bör icke förtalet med fog ha någonting att anmärka. Freja gör måhända ändå ett steg öfver qvinnlighetens gränsor, enär det nu är hon, som först börjar tala, men det för ett fruntimmer bra olyckliga alternativet, att kanske annars få tiga, är det tvingande motivet till ett dylikt förfarande.

Ja! vördade Allmänhet! Freja uppträder i en tid, som ger stora förhoppningar. Hon skulle nästan vilja kalla den expektansernas tidehvarf. Hvart vi blicka, se vi något, som endast väntar på fullkomligheten. Se der! dessa tvenne brohållare, hvilka stå, liksom Sverige och Norrige före sista fredsslutet, utan att kunna räcka hvarandra händerna, höga, dystra, hotande. Blicka in i denna djerfva jernorganism, och säg hvad som fattas — allenast bron. Se dit! på denna tomma plats, fylld af sopor och ruiner, der en man sitter tankfull, som Marius vid Chartago! Det är Kapiten Lindebergs teater — in petto. Der saknar man endast murar och tak och — en Blanka till skylt. Men påminn Er också, att man måste, innan byggningen kan börjas, från denna plats undanrödja spillrorna af ett luftslott, af ett Hotel, som aldrig blef af. Sedan det väl blifvit undangjordt — kan teatern följa Hotelets exempel. Emellertid irra Hr Brobäcks hyrkuskar, biltoga, kring hufvudstaden, och ett hyrkuskverk går under för ett fantasiverk. Men — pegasens företräde framför arbetshästen erkännes således en gång, äfven af Drätsel-kommissioner.

Detta år har icke varit särdeles rikt på stora tilldragelser. Det nästa bör således blifva det, med hänseende till den längtan efter ombyte, som ligger hos menniskan i allmänhet, och enkannerligen hos Franska nationen. Freja hoppas alltså att få åtskilligt att förtälja sin Allmänhet, ty det är ändå förskräckligt, hvad tidningarna bli magra, när nyheterna tryta, såsom Allmänheten utan tvifvel haft den glädjen erfara med Aftonbladet för sistl. Dec. månad 1836. Om Josef kunnat drömma så förtänksamt som ända med hänseende till närvarande tid, skulle Freja nästan varit böjd att påminna Allmänheten, det Aftonbladet började 1830, och att, om icke alla tecken bedraga, missväxtåren, personifierade i de "sju" magra nöten, äro i ett oundvikligt annalkande. Freja styrkes så mycket mera i denna sin tro, som den med

hårdragning fullföljda Örebro-processen är i det närmaste utagerad, och de elfva Premier-löjtnanterne snart nog stå i samma predikament, som de elfvatusen jungfrur, hvilka man näppeligen kan annat än beklaga. Således genast två publicistiska guldgrufvor mindre! När man nu härtill lägger, att Carl X redan för öfver en månad sedan företagit sig det enda, hvarigenom han vidare kunde väcka någon uppmärksamhet här i verlden — att dö; så finner läsaren utan tvifvel, att det förflutna året lemnar ganska föga åt det tillkommande att afhandla.

Skulle någon af Frejas läsare fråga henne, hvad politiska åsigter hon hyllar, må det tilllåtas henne att svara med ett yttrande af Talleyrand, fäldt i Franska Deputerade-kammaren: ”Jag vet, hvarest mera visdom är tillfinnandes, än hos Napoleon, Voltaire, eller någon Minister förr eller nu — hos allmänna Opinionen.” Det är således icke i Napoleons, Voltaires eller någon Ministers, utan i allmänna Opinionens anda, som Freja kommer att redigeras. Hon vet, att denna opinion lika mycket ogillar Aftonbladets bittra utfall, som Minervas onationlighet, och hon skall försöka att finna den medelväg i åsigter, som till anhängare äger så många medborgare af aktning och anseende, men näppeligen ännu äger någon representant inom publiciteten. Att dessa Frejas moderata grundsatser, såsom icke hänförande henne till något bestämdt parti, (och i sjelfva begreppet om parti ligger en ytterlighet), skola ådraga henne anfall ifrån tvenne sidor, är väl lika så säkert som Amen i kyrkan, och ”En Officer — Herr Lemos” på teater-affischerna. Ordspråket: ”den, som ej är med mig, är emot mig”, tillämpas af gammal häfd och med fördel under sådana förhållanden. Emellertid — om Freja är bestämd till ett offer under dessa sina vedersakare, har hon åtminstone den tillfredsställelsen, att hon går beredd till döden.

Hvad Frejas litterära åsigter angår, får hon, ehuru med fruktan att af en eller annan bli ogillad, öppet förklara, det hon sätter mycket värde på hvad man i allmänhet kallar sundt förnuft. Någon gång har det visserligen varit endast ett steg, som skiljt Parnassen och Danviken; och mera än en *ung* författare har kanske misstagit sig om dessa båda olika ställen, och ansett trapporna till Dårhuset som ”Gradus ad Parnassum”, för att ej vid detta tillfälle omnämna den redan som skriftställare *utbildade* David Munck af Rosenschöld, hvilken inom sin sfer onekligen skapat sig ett ej mera tvetydigt rykte, och hvilken uti sina afhandlingar, i likhet med en annan stor filosof, utgår från grundsatsen ”*Jag* (D. M. af Rosenschöld) är.” Men ehuru det gifvits en tid då det besatta hade en slags burskap inom Sverige, och, ifall det icke fans i statskalendrarna, åtminstone figurerade i de poetiska kalendrarna, så har likväl denna böjelse för det besatta betydligt hunnit sätta sig, och Freja hoppas att, under närvarande förhållanden, icke bli alltför strängt bedömd för denna sin reservation till sunda förnuftets förmån. Emellertid ber Freja Herrar Författare och Mamseller, Fröknar och Friherrinnor, Författarinnor, att icke taga *så* vid sig öfver Frejas recensioner, som hjeltinnan i ”Qvinnorna”, hvilken dog af glädje öfver en berömmande recension i — Aftonbladet (! ! !) — den lumpnaste död, som ännu någon historia haft att uppvisa. — När man vet, att doftet af dylika recensionsblommor kunna kosta en nerfsvag frökensjäl lifvet, måste man naturligtvis vara ytterst försigtig med detta det brukligaste af allt slags slöseri; och denna praktiska varning ämnar äfven Freja taga sig till efterrättelse.

Slutligen får Freja hos den vördade Allmänheten anhålla, det den icke täcktes bedömma något nummer af Freja, förrän det kommit ut, och att den täcktes anse allt, hvad som i Bladet förefaller besynnerligt, som tryckfel, hvilka ”läsaren sjelf behagade rätta.” I ersättning lofvar Freja, att, om hon någon gång meddelar en öfversättning, aldrig tolka *Iland of Rhodus* med Rhode-Island, och aldrig *”Les Courtisanes du Palais Royal”* med Hofdamerna i Palais-Royal. Dessutom utfäster hon sig, att i original-uppsatser aldrig vara sentimentalare

än Hr Böttigers sånggudinna, aldrig mera passionerad än Dagligt Allehanda, aldrig qvickare än Hr Dahlgren, och aldrig odrägligare än . . . fyll i sjelf, min läsare! Hon lofvar heligt, att icke förr tvinga sina läsare att gråta, än det misslyckats för henne att få dem att skratta. Hon bedyrar, att hon aldrig skall i sitt blad lägga både Allmänhetens tålamod och Kämnärs-Rätternas protokoller under pressen. Hon svär, att hon skall följa med sin tid, så vida den icke går alldeles för fort. Freja utfäster sig dessutom, att, hvad Indragningsmakten angår, hålla sig så konservatif som möjligt; men, sker olyckan, skall Freja, fintlig och fruktsam, som qvinnan alltid, på utvägar, bjuda till att fylla luckan, och icke derföre lemna sina prenumeranter i sticket.

Det ovanliga med alla dessa löften är emellertid, att Freja hoppas kunna hålla dem, och det är endast stödjande sig härpå, som hon vågar anbefalla sig i Allmänhetens bevågenhet.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Poetisk Sångkalender för år 1837. Med Musikbilagor; af C. F. Dahlgren.

Hr Dahlgren har således icke glömt den Allmänhet, som säkert aldrig skall glömma honom. Han har endast låtit oss så länge vänta på ett foster af sin älskvärda Sångmö, i afsigt att detsamma skulle blifva desto mera välkommet. Hr Dahlgrens genius är i detta häfte, måhända mera än i någon annan produkt af hans hand, fri från de förirrelser i det groft burleska, hvaråt den onekligen ej sällan sig öfverlåtit. Här finner man den Dahlgrenska humorn i sin renaste gestalt, med all sin qvickhet, sin bonhommie, sin skalkaktighet. Ojemförligt lyckligast är emellertid Hr Dahlgren i naturmålningen, såsom den obeskrifligt täcka Pastoralen "Riddarholmen" i närvarande samling kan intyga. Af de öfriga styckena skulle vi anse oss böra i främsta rummet sätta "Hök och Dufva", "Vårvisa" och "Jägaresång". Den Svenske Beranger har äfven till detta häfte af sina visor författat ett företal på prosa, som är ytterst qvickt och underhållande.

— ***Skildringar ur Sällskapslifvet. Svenskt Original.***

I företalet yttrar författaren om denna sin produkt, att han anser den såsom «en med händelsernas gång öfverensstämmande, enkel och underhållande berättelse, som just af denna omständighet lånar sitt egentliga och kanske derföre icke obetydliga intresse.» Man tager således icke utan vissa förhoppningar detta » Svenska Original» i handen, ehuru vi frukta, det dessa förhoppningar näppeligen blifva realiserade. Händelsen i sjelfva romanen är liten eller ingen. I beskrifningen af vissa deri förefallande burleska uppträden röjer författaren en slags humoristisk förmåga, ehuru han, vid sådana tillfällen, alltid förlägger scenen till hönshus, gödselstackar och andra mindre välfrejdade skådeplatser. Af de handlande personerna är emellertid Mamsell Emerentia icke utan all förtjenst. Visserligen finnes i hennes karakter ingenting nytt eller ovanligt, men hon rör sig med temligen mycket lif och objektivitet. Hon är grof, men i denna grofhet ligger natur. Om hjeltinnan i boken, Hanna, kan läsaren göra sig ett åskådligt begrepp af denna strof: "Med Hanna skämtade de unga männen djerft och nästan oblygt, men de fingo till svar hvad man kallar sju för tu." "Sällskapslifvet" hade således föga förlorat på hennes fullkomliga bortovaro. I skildrande af tafatta karakterer tar då författaren sig en mån bättre ut. "Hönan" Clara är visserligen ledsam, men sådana ledsamma exemplar finnas ändå på Guds gröna jord. Det vi deremot tro oss kunna försäkra författaren, är, att der icke finnes någon "Prost" eller annan lefvande menniska, som dricker "fem kannor öl om dagen", hvilket författaren helt lugnt velat pudra på sin Allmänhet, och att aldrig tvenne flickor, hvilka göra något anspråk på hvad man kallar dygd och bildning, sinsemellan föra en konversation af den beskaffenhet, som här antydes, då den ena utropar om en karl: "Han kramade min hand och fingrade den, likasom jag varit ett klaver"; hvarvid den andra föranledes till följande vackra sjelfbetraktelse: "Fördömdt! ett så varmt handtag åt den hönan, och på mitt instrument var ingen af dem, som slog en enda ackord." Den ena af dessa damer förser författaren i slutet af boken med en man. Hon,

om icke mannen, bör derföre hålla författaren räkning.

Underrätta vi vidare våra läsare, att personalen, utom de redan nämda, består af en Baron, som förälskar sig i en bygdens tärna; af en student, som politiserar och »skrifver» kärleksbref till en piga; af en kornett, som storskryter och ljuger, så att det är rakt omöjligt att tro ett ord; af en hederlig uppbördsskrifvare och en skälm till viktualiehandlande; så finner läsaren utan tvifvel, att han råkat in i ett välkändt sällskap, ett sådant, som, med få namn- eller titulatur-förändringar, anträffas i de flesta medelmåttiga eller usla romaner. För att i alla afseenden lemna något öfrigt att önska, ser man i dessa »Skildringar ur Sällskapslifvet» äfven en andesyn uppträda, en nunna från 1250, som sedan dess vankat fridlös kring jorden. Vi hade på sin höjd trott, att dylika spökerier hörde till »Sällskapslifvet» hos någon af Sveriges Magnater. Vi finna nu, att vi häri bedragit oss, och hafva för denna upplysning, om ej för något annat, att tacka »Skildringar ur Sällskapslifvet.»

Stilen är i allmänhet ledig och jemn, och ett eller annat infall icke utan udd.

= *En Dansös' Bekännelser. Bigtade af Henne sjelf. Svenskt Original af C. W—n.*

En Dansös' Bekännelser äro tryckta på den persons förlag, som tillika är utgifvare af detta Blad. Grannlagenheten förbjuder oss således att derom fälla något annat omdöme än det generella: att boken, ehuru hållen i en temligen frivol ton, förråder hos sin författare både en viss grad af menniskokännedom och mycken lätthet för språkets behandling. Af signaturen C. W—n har, så vidt vi icke missminna oss, aldrig blifvit sedt i Bokhandeln mera, än ett litet häfte med poemer. Det inträde Hr W—n med denna berättelse gjort inom novellgenren, bör således icke anses misslyckadt, ehuru vi tro oss med fog kunna råda Hr W—n att öfverge den någongång mera än lättsinniga genre, åt hvilken han här öfverlåtit sig.

Sqvaller-Notiser.

En viss f. d. Konungafamilj lär under julen roa sig med åtskilliga jul-lekar, hvaribland "låna eld" spelar en stor rol. Likväl påstår man, att öfverallt förnimmes det monotona svaret: "Gå till grannas." Särdeles het på gröten skall Hertiginnan af — vara, ehuru hon, som läsaren torde påminna sig, vid sin sista kurragömma, kom elden för nära, och blef litet bränd. Men brändt barn skyr icke alltid elden.

= Aftonbladet lär ha fått till julklapp en kappe salt. Vi känna icke, om det är Attiskt eller S:t Ybes. I hvilketdera fallet som helst, kommer det utan tvifvel väl till pass.

= Man berättar, att Argus af KrigsVettenskapsAkademien erhållit dess mindre medalj för anskaffning af lämpliga förladdningar.

= Ett rykte, på hvars sanning vi likväl mycket tvifla, förmäler, att Minerva, till den instundande starka vintern, från Ryssland fått en ypperlig pels, för att hålla henne varm. Starka dispyter hafva ägt rum, huruvida skinnet varit af räf eller varg.

= En subskriptionslista lär cirkulera bland Teaterstaten, till uppresande af en minnesvård åt Tidningen för Teater och Musik. Man säger, att monumentet kommer att placeras på Teaterns bakgård, och utan tvifvel skall ingen undandraga sig att ge en gärd af tårar åt den hädangångne.

Epigrammer.

Till en Aktris.

Hur ljuft att till din stämma lyssna få,
När den från scenen dygden hörs berömma,
Men det är ljufvare ändå
Att dygden i din boudoir förglömma.

Till Herkules.

Du vandrat landet kring, en senstark föresyn.
Se! rent är Augias stall och Dejanira fången!
Välan! så fyll ditt kall, och gå till skyn
Ur bålet eller — luftballongen.

ANMÄLAN.

Freja för 1837 kommer, att, i det format, med det papper och de stilar, som detta profblad utvisar, utgifvas hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af nästkommande år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. Banko emottages i Stockholm, i Hr Bergs Boklåda vid Stortorget, och i Landsorterna å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Några få kompletta exemplar af denna årgång finnas att tillgå à 1 R:dr 36 sk. B:ko, häftade med omslag.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1836.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 2.

FREJA.

(Prof-Blad.)

Nyårs-betraktelse.

Mycket är det, som i våra dagar ej har blifvit af — ministèrförändringar, afskedsansökningar, sadlar, kaskar, och Gud vet icke hvad. Det nya året blir, efter alla anledningar, af; och inom kort äro vi af med det gamla. Vi blifva qvitt det, om äfven dess räkningar icke blifva qvitterade. Aldrig går emellertid någon revolution, med undantag måhända af den 1809, hastigare och stillsammare tillväga, än då det nya året stöter det gamla från thronen. Midnattstimman ger sitt tysta samtycke; vid första ljudet af tolfslaget börjar den fruktansvärda hvälfningen; vid det sista är den slutad, och under allt detta "hvilar hela jorden." I anledning af den nya herrskarens anträde, göras en mängd uppvaktningar, och måhända förhoppningar. (Önskningar förstås af sig sjelfva. Det är det minsta man kan vedervåga för sina medmenniskor, och det är mången, som dermed tycker sig ha gjort nog för menskligheten). Den första verksamma åtgärd, som den unge autokraten sedermera vidtager, blir precis densamma, som klockarnes i landtkyrkorna: han förändrar nummer — på det utslitna årtalet, och proklamerar sin ankomst — med nya almanackor. Inga ceremonier, ingen hyllning, inga hurrarop, inga skott, så vida året icke händelsevis är skottår. Då får det lof att skjutas för. Det nya året är en medborgarkonung i ordets egentliga bemärkelse. Alla ha lika rätt till hans ynnest, och alla fästa vid honom sina förhoppningar. Liksom Roms konsuler äger han sin makt på ett år, och den enda handling af godtycke, som fläckar hans styrelse, är då han, dagen af sitt anträde till Regeringen, skickar några tusen visitkort, biltoga, kring verlden, och låter några unga krigare springa gatlopp.

Man är alltid otacksam mot det gamla, ty vår tid är alltför modern. Så äfven med det gamla året. Man anser det, som en drunknad på tidens haf, och draggar icke efter det, om icke för att komma i bättre tillfälle att visa dess felaktigheter. När menniskan fick hoppet, skapades hon till optimist (förstå mig rätt, min läsare!) hvadan hon ser framtiden under alltför ljusa dagrar, och det förflutna med för liten tacksamhet mot dess förtjenster, och för mycket agg mot dess brister. En och annan enstöring finner väl sin trefnad i minnet, men "Hoppet" begagnas allmänt till skylt både inom och utom menniskan. Det gamla året blir således inkastadt i minnets dammiga skräpkammare, hvilken, liksom Kongl. Stenmuseum, någon gång af en Historieskrifvare illumineras, för att låta Allmänheten se den der, lik Niobe, gråtande häfden, men der också ingen gråter, utom hon. För det nya året deremot bullar man opp ståtliga (såsom bagarstånden i julmarknaden kunna intyga), och man "gratulerar" hvarannan, att ha kommit så långt. Efter vår enfaldiga tanka, vore det bättre att "gratulera" vid årets slut, än vid dess början. Nu låter man den 1 Januari dra vexlar på den 31 December, hvilka måhända aldrig honoreras, såsom det bestämdt hade skett innevarande år, ifall jorden, som det förmodades på Enkhuset, hade 1836 råkat i närmare beröring med kometen, isynnerhet som denna var oss så nära,

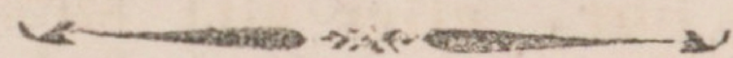
att flera personer ögonskenligen sågo den hvifta på svansen.

En annan fråga uppstår: "hvad hafva vi af det nya året att vänta?" Det säkra i svaret blir för det första en nyårsbal; till våren islossning; till sommaren militär-evolutioner på Ladugårdsgärdet; och till hösten saltgurkor från Westerås. Hvad vi äfven med en slags visshet kunna antaga, är att mycket af publicisternas svarta blod kommer att spillas i förtviflade pennfäktningar; att Herrar Dahlin och Greiner komma att spela en stor rol på Dagbladets spalter; att frihetens sak blir proklamerad af en eller annan rymmare från Korrektions-inrättningen å Långholmen; att Lifbeväringens generalsalfvor, dessa militäriska qvacksalfverier, skola bringa Generaler i förtviflan; att Professor Geijer ämnar vinna hundrade dukater vid Svenska Akademiens nästa års sammankomst; och att slumpen, i sin orättvisa, kommer att äfven detta år ge Kongl. Teaterns räkenskaper den balans, som egentligen borde tillhöra dess balett.

Litet annat väntade sig väl också en eller annan Svensk medborgare af det nya året. Men det går in på de fromma önskningarnas område, och dessa skulle, om de framställdes, måhända endast användas till "fromma bruk." Emellertid kan man icke undertrycka den betraktelsen, att om, vid förvaltningen af ett gods, en provins, ett rike — ty liknelsen gör här i det hela detsamma — man bredvid bestämd och oförneklig duglighet, förmärkte omisskänneliga och odöljbara spår till bestämd odugliglhet, så borde — efter vårt ringa förmenande — det dugliga försöka att bortarbeta det odugliga, ifall det förra icke, uti motsatt förhållande, vill göra sig till medbrottsling med det senare, och då sjelf äga att tillägga sig skulden, ifall dessa båda olika elementerna i det allmänna omdömet förblandas, och i det hela orättvist — ehuru med sken af rättvisa — skäras öfver hvad man kallar *en* kam. Undseende är en i sig sjelf ganska vacker känsla, men det är också en farlig känsla, farlig för exemplet, farlig för påföljden. Odlingen har gått långt i våra dagar. Man har rödjat mycket. Man har rensat kanaler, segelleder, hamnar. Nog veta vi ett fält, der här och hvar en högre odling, än i närvarande ögonblick, skulle vara af nöden, der åtskilligt behöfde rödjas och rensas. Inom begränsningen af våra nyårsönskningar skola vi äfven upptaga detta område. "*Ora pro nobis*," du, som är i tillfälle dertill, som äger en röst i de storas rådslag!

I våra nyårsönskningar skola vi icke heller förglömma vårt hederliga grannfolk. Måtte alla anledningar till missämja låta bilägga sig, och Sveas och Nores biläger icke stämplas af husliga oenigheter. Måtte unga Hr Wergeland taga sitt förnuft tillfånga, sedan han nu så länge förgäfves tagit i vädret, och, med anledning tagen deraf, icke vidare skrifva om det han platt icke förstår. Måtte alltid Seveberget, som ett starkt ryggbast, sammanhålla de båda af naturen ihopväxta syskonen, Sverige och Norrige, och, åtminstone dem emellan, ingen ny amputation, maken till den, som Sverige år 1809, blödande undergick, blifva af behofvet påkallad.

Men — fortsätta vi våra önskningar i denna riktning, gå de måhända alldeles för långt. Låtom oss derföre sluta med ett tankstreck. Tänka kan ingen förmena oss. — —

Om en Bock.

Som de flesta af våra läsare säkert erfarit genom Dagligt Allehanda eller Aftonbladet, har en Regements-Chef, för försummad helsning, ålagt en under honom tjenande Kapiten en månads arrest. Det är visserligen intet stånd, der disciplin är mera erforderlig, än inom militären, men också intet, der ett system af förtryck mellan befallande och lydande lättare låter organisera sig. Saken är således icke utan sin märkvärdighet.

Orsaken till arresten lär ha varit, att Kapitenen, efter *en* berättelse, helsat på Öfversten med ryggen vänd *till* honom, och, efter *en annan*, att den förre alls icke gjort någon min af att vilja bevisa den senare en dylik uppmärksamhet. I det ena fallet har således Kapitenen burit sig bakvändt åt; i det andra har han gjort sig skyldig till en inadvertens, och icke något vidare, så mycket mera som Öfversten var civilt klädd, och frågan derföre icke blir en uniform-, utan endast en form-fråga *).

*) Enligt Hr Kapiten Arrhenii egen berättelse, skall Hr Kapitenen, vid det ifrågavarande tillfället, verkligen ha helsat på Hr Öfverste v. Platen, hvilket deremot Hr Öfversten, i sin arresteringsorder, bestämdt förnekar. Anekdoten om att Kapitenen helsat med ryggen vänd åt Öfversten, äga vi från en vid händelsen närvarande person. Att Kapitenen redan förut, innan den ifrågavarande katastrofen, varit af Chefen förföljd och förbigången, intyga handlingarna.

Vi, för vår del, frukta, att om Kapitenen underlåtit en bock, så har Öfversten, i stället, gjort en, då han ådömde arresten. Det ringa utrymmet af vårt Blad hindrar oss att införa handlingarna i målet, men vi skola emellertid följa det, och meddela våra läsare de hufvudsakligaste omständigheterna deraf.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Resa genom södra Lappland, Jemtland, Trondhem och Dalarna, år 1834, af J. Engström. 2 Delar.

Författaren, som redan förut beskrifvit sin Norrländska resa, lemnar oss här, såsom en "pendant", berättelsen om sina öfriga vandringar i Norden. Utan tvifvel skall läsaren äfven under dessa med nöje följa honom. Man lyssnar gerna till den, som beskrifver med så mycken verklig och ren fosterlandskärlek, med så ljusa och riktiga åsigter öfver sinnesstämningen inom Sverige, som Hr Engström. Hr Engström har studerat Svenska Allmogen, Svenska lynnet, de Svenska nationella åsigterna, och är således i stånd att dömma säkrare och mera opartiskt, än de instängda theoretici, som göra staters lycka — på papperet, och läsa det onda eller det goda i en förvaltning — ur femårsberättelser. Hr Engström har läst i själen af nationen, och han är en varm, ädelsinnad, kanske någongång alltför entusiastisk representant af dess tankar och omdömen.

Dessa räsonnementer förefalla måhända besynnerliga, när de yttras angående en resebeskrifning. Men i Hr Engströms bok spelar sjelfva "resan" endast en underordnad rol; det är folket, landet, de för dem gynnsamma eller olyckliga lokala eller särskilta omständigheterna, medlen till förkofran och välmåga för de af ett oblidt öde så hårdt förföljda Norrländska provinserna, hvilka hufvudsakligen sysselsatt författarens mogna eftertanka och — hvarföre icke — någon gång hans lifliga fantasi; och vi skulle nästan förr vara beredda att kalla detta Hr Engströms arbete en statistisk skildring, än en resebeskrifning i egentlig mening.

Högst intressanta äro författarens upplysningar angående Norrlands ekonomiska belägenhet, dess åkerbruk, dess boskapsskötsel och dess hufvudsakliga binäringar, salpetersjudningen och tjärbränningen; de loford, som förf. här på goda skäl, i så många tusendes namn, lemnar den så förtjente Grosshandlaren Liljewalch, är en glädjande hyllning åt en af de få *rent* medborgerliga karakterer, hvilka ännu icke försvunnit från Norden. Författarens anmärkningar rörande tullförfattningarna mot Norrige äro både behjertansvärda och riktiga, och en jemkning till likhet med de vida mera billiga och välbetänkta Norrska tullstadganderna skulle utan tvifvel i närvarande ögonblick vara ett bevis, att vi, med hänseende till vårt grannfolk, fullkomligt veta att erkänna, hvad hos dem är godt och berömvärdt. Träffande och noggrann är förf:s målning af den Norrländska Allmogen, och isynnerhet kunna vi icke annat än erkänna sanningen af det derpå följande omdömet om Svenskarna i allmänhet. "De kunna svårligen bli hvad de vilja synas vara — *sjelfrådande republikaner*. De måste styras kraftfullt och *monarkiskt*, men *legalt*. Men skulle man *nödvändigtvis* vilja ha massan i gång, så är det säkert, att den rojalism, som ej alltför otympligt beter sig, kan räkna på tusende, när de liberala ej kunna få en, som vågar att på allvar uppträda mot en legal myndighet, hvilken ej gifvit lagen *för många* dråphugg. Svenskarne äro ytterst *konservativa*, till och med *stationära*, utom i *prat*. Deri *synas* de vara republikaner, men låt det bli fråga om handling, och de somna — eller gå sin väg." Skarpa, men ovägerliga sanningar!

Författarens tankar om våra bröder på andra sidan Seweåsen äro icke höga, och hans beskrifning angående dem ingalunda smickrande. Han påstår, att hufvuddragen i Norrmännens karakter, åtminstone med hänseende till oss, äro "*misstänksamhet och egoism*." Med mindre skarpa färger, än vi i detta hänseende sett Svenskar använda, skildrar förf. den byrokrati, som, enligt så mångas förmenande, tär på Norrska statskroppens lifskraft. "Den är Norriges rätta Adel, *sådan den bör vara*; ty, för fäderneslandet, för "Norriges väl" tänker, talar och skrifver den ifrigt, och jag har icke förmärkt, att dess medlemmar förtrycka folket, såsom det onekligen sker i vårt kära fädernesland, hvars aristokratiserande byrokrati har upprunnit ur *börden* och stödjer sig *derpå*, då den Norrskas stamträd är *kunskap* och *duglighet*, och dess valspråk ett brinnande nit "för Norriges väl." Den "public spirit," som träffas allmänt i Norrige, finnes icke hos oss; men om man betraktar de två Nationernas med-

lemmar, *som individer*, och således afväger deras ömsesidiga förtjenster, så erkänna till och med Norrmännen sjelfva, ehuru ogerna, "de Svenskas öfvervigt." Förf. fann icke hos allmogen, d. v. s. hos kärnan af nationen, den "egoistiska misstro" mot Sverige och Svenskarne, hvilken han i så rikt mått mötte inom de s. k. högre stånden, hvilka väl voro belåtna med sjelfva föreningen, men föga med brödrafolket. (Slut e. a. g.)

Historiska Aforismer.

Sällan har någon på sin tid varit så allmänt omtalad och beundrad, som "den store Oxen." Liksom vandrande artister låta höra sig under entre-akterna på Kongl. Teatern, råmade han under de "dagens stunder", som Riksdagsdiskussionerna lemnade lediga. Hans porträtt hängde i Wiborgs boklåda emellan Tegnér och Lord Byron. Han klappades af de sköna, och eleganternes konversation trefvade sig kring hans ofattliga figur. De gamla Herrarne beundrade, huru väl han bar sina horn; de unga fästade sig hufvudsakligen vid det uttrycksfulla i blicken. Åtskilliga gingo långt nog att klippa suvenirer af hans svans. Med ett ord — "den store Oxen" var ögonblickets firade hjelte — och slutligen den mest lysande trofén i slagtarhusets blodiga arsenal. Men en ny fråga uppstår: hvadan denna förkärlek, som af Allmänheten bevisades den store Oxen? Någon själarnas sympati får man icke här antaga som drifffjäder. Således — månne det var den på förhand retade aptiten, eller den hos menniskan så vanliga beundran för allt "stort", eller en hyllning, hemburen åt ladugårdens rättmätiga fodringar?

— "Den store Oxen" var "installerad", och visades på Riddarhusgården. Man ville troligtvis häri nedlägga en djup symbol, att nemligen det "fåaktiga" alltid stannar på förgården till templet. Emellertid inleddes många härigenom i misstag, och ansågo oxen som ett stället tillhörigt inventarium. I anledning af detta de enfaldigas misstag kan man med skäl utropa: "*Les beaux esprits se rencontrent.*"

— Man har påstått, att alla en styrelses särskilta krafter böra handla i *en* anda. Det var en tid, då flera af Rikets högst uppsatta ifrigt och med ädelt nit åtogo sig de obestridligt nyttiga och förtjenstfulla Nykterhetsföreningarna. Men en Läns-styrelse, bekant för sina dekonfityrer, upphäfde en i Fli—yds Socken stiftad Nykterhetsförening. Således — i hvad anda denna Landshöfdinge-myndighet må hafva handlat, så var den säkert icke nykter.

Teater-Bulletin.

Vår Teater-bulletin för i dag är nästan mera, i vidd och innehåll, en Läkare-bulletin.

I går, straxt innan pjesen skulle börjas, insjuknade Mamsell Högqvist, så att det annonserade skådespelet måste inställas. Mamsell Högqvist har, i sin nya rol af "Jungfru," enligt de flestas omdöme, firat sin triumf. Det skulle knappt för en recensent varit möjligt att hålla steg med den allmänna förtjusningen. Men vi yttrade redan, vid vår recension af pjesen, att rolen i det hela var Mamsell Högqvist öfvermägtig. Hon har nu, fysiskt, dukat under för den, efter en serie af, om vi ej missminna oss, tolf tätt på hvarannan följande representationer. Vi hoppas emellertid, att detta endast blir en varning, och att Mamsell Högqvist, efter en lätt hvila på lagrarna, snart åter måtte pryda Svenska Scenen.

Af samma orsak, sjukdom, måste äfven den på Hr F. Kinmanssons recett annonserade "Kärlek och Uppoffring" tills vidare sättas på Indragningsstat, och "Konstapeln," som säkert redan stod beredd, uppskjutas, i stället för att, om vi ej misstaga oss, nedskjutas.

Oedip i Athén gafs emellertid för ett temligen godt hus, och, efter Teaterns närvarande tillgångar, oklanderligt nog. Vi skola en annan gång återkomma till detta ämne. I baletten i första akten återsåg Allmänheten, efter nog lång väntan, men med desto större nöje, Hr Johansson, som är i besittning af konsten att dansa, utan att dunsa.

Tryckfel: Uti Freja, N:o 1, 2:dra spalten, rad. 9 nedifrån, står: sistl., läs: innevarande.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1836.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 3. Tisdagen

FREJA.

1837. den 3 Jan.

Förslag till Organisation af en Werlds-Teater *).

Direktionens Stat.

Speláren obestämda.

Direktör,
NAPOLEON.

Departements-Chefer torde icke vara af nöden, ty de lära ungefär få lika mycket att säga, som de döfstumma hos Abbé l'Epée, d. v. s. ingenting. Skulle de emellertid anses behöfliga, såsom skådebröd, kunna de tagas, som man säger, ur högen, der mycket godt och dugligt förr har blifvit taget, och der väl åtskilligt, tack vare befordringslagarna! ännu står att finna.

Hvad Tjenstemannastaten angår, torde Fouché vara en ganska duglig Fiskal. Hans bekanta dubbelhet gör honom naturligtvis dubbelt användbar, så mycket mera som hans tjensteandar kunde vid högtidliga tillfällen begagnas att uppträda som genier, och med öppen blick, men framför allt med öppna öron, omgifva verldsteaterns throner.

För Kostym-ordonnatörsplatsen äger Murat stora och oförnekliga anlag. Väl blir måhända kostymeringen något fantastisk, men en teater är ju också i det hela endast ett fantasiverk.

Sufflörsbefattningen är en beställning, som icke kan komma i jemförelse med någon annan befattning i hela menskligheten. Då andra, vid tillträdet till sitt nya embete, lemna en lucka bakom sig, lemnar sufflören en framför sig. Sufflören får icke, som andra dignitärer, fylla sin plats, ty då är det naturligt, att han skulle fastna inom den trånga begränsningen af hans verksamhet, som vanligen kallas sufflörlucka. Sufflören innehar en vigtig, men derföre ingalunda upphöjd ståndpunkt. Han är en underordnad embetsman i ordets egentliga bemärkelse, men går ändå till djupet, åtminstone med benen. Han är en af dem, som verka i tysthet; med en hviskning sätter han nytt lif i en afsigkommen hjelte; med ett ord bringar han rådlösa furstar ur deras förlägenhet. Teg han, så teg kanske allt ikring honom. Han är det omärkbara, men säkra häfhjulet i organismen af en teater.

Champagny, som i all sin dar icke gjort annat, än först sufflerat konsulen och sedan kejsaren, torde här vara på sin plats. Att "följa

---

*) Detta dyrbara och märkvärdiga manuskript från Kejsar-tiden har på ett högst besynnerligt sätt kommit Redaktionen tillhanda, hvarigenom Red. sättes i stånd att meddela detsamma förrän Tidskriften *Portfolio*, hvilken äfven lär ha erhållit en afskrift, och utan tvifvel innan kort kommer att skrytsamt för Allmänheten utbreda detta i sitt slag ovärderliga fynd, som bevisar, åt hvad djerfva, politiska förslager man i Tuillerierna under Kejsar-tiden öfverlät sig. Att ge hela den kända verlden en teater-organisation, under namn af Verlds-teater! Hvilket djerft, men groft illusoriskt luftslott!

Vi ha, i öfversättningen, ytterst troget följt det Fransyska originalet.

med” har alltid varit hans valspråk, och bör ännu blifva det.

Till Kassör förenar Jerome B. alla de egenskaper, hvilka man vid besättandet af dylika sysslor i våra dagar brukar taga i betraktande. Lättsinnig, slösare, vårdslös — bör allt till denna plats rekommendera honom.

Befattningen af ”*Maitre du Ballet*” (på Svenska: Dansmästare) har Fouché benäget åtagit sig att tills vidare bekläda, och har han i sådan egenskap, såsom figurantska vid verldsteatern, anställt Madame Stael v. Holstein, hvilken funnit sig mycket smickrad af detta med hennes anlag så väl öfverensstämmande engagement. — — — — — — — — —

(Här följer en i manuskriptet oläslig lakun.)

Förslag till pjeser, hvilka komma att ges på VerldsTeatern.

”*Friskytten* eller *Helvetesmachinen*.” Anlagd på effekt. Man är osäker om hvem, som satt musiken dertill.

”*Örn-nästet*”, skall säkert innan kort göra sin rund kring alla Europas teatrar.

”*Brodertvisten*.” Lucien B. debuterar.

”*Bröderne Filibert*.” Jerome B. debuterar.

”*Tretton års giftermål, eller hvems är felet?*”

”*Den förmente Prinsen*” bör flitigt dubleras, så att eleverne hinna öfva sig.

”*Juden*”, spelas af Davoust. Bör göra lycka i Hamburg.

”*Den gamle Fältherrn*” (med annan hand tecknadt), faller troligtvis i Ryssland *).

”*Den stora Reträtten*”, heroisk Opera seria, ges till förmån för stupade krigsmäns enkor och barn.

”*La famille des innocens*”, stort spektakel. Le Pere noble spelas af Fouché.

”*Scener på Tyska*”, af Furst —ich. Med sitt fina spel bör han utan tvifvel lyckas utomordentligt.

”*De hundrade Dagarna*”, stor pantomim-balett, med fäktningar, evolutioner, kavalleri-manövrer och fyrverkerier. Bör ges som afskedsrecett.

”*Sankt Helena*”, tableau vivant, och derefter gifves ”*Sen Er i Spegeln*.”

”*Lifvet är en dröm*”, slutar saisonen.

*) Denna pjes föll äfven, som läsaren torde påminna sig, i Stockholm år 1835.

Ekonomiska och lokala förfoganden.

Upplysningen vid verldsteatern bör utlemnas på entreprenad, (kanske åt de fyratio i Franska Akademien).

Den bör vara lagom, men framför allt så ställd, att den icke blottar några bristfälligheter; icke heller får den, i hvad fall som helst, låta någon skugga falla öfver dem. Derföre ansvarar entreprenören — med sitt hufvud. Befattningen är således kinkig, och fordrar mycken liknöjdhet om hufvudet, jemte mycken vana vid halfdagern, hvilken här torde vara den enda användbara. För stark upplysning skadar dessutom ögonen.

Med verldsteatern bör förenas ett stampverk, att vid Kejserliga namns- och födelsedagar sättas i gång, och dessutom när någon opinionsyttring kan vara af nöden. Vid dylika tillfällen af buller och stampning, vet icke publiken rätt på hvad fot den står, och är således lättare att leda, ty det är en publiks bestämmelse att ledas. Hvartill voro vi, styrande, skapade, så vida vi icke hade någon att leda?

Men lika så säkert, som att aplådissementer böra både framkallas och uppmuntras, böra alla hvisslingar undertryckas och nedtystas. Att bli uthvisslad på verldsteatern, har visserligen mången gång händt, sedan man afträdt från scenen, men, under pågående spektakel, bör det, om möjligt, undvikas. Hvissling borde beläggas med straff af högra handens afhuggande, så vida den brottslige icke derigenom sattes ur stånd att, medelst aplådissementer, godtgöra sitt fel.

Alla intriger vid verldsteatern bokföras hos Fiskalen, som öfver dem, för hvarje vecka, aflemnar redogörelse. Fiskalen bör icke dervid begagna *dubbla* bokhålleriet, och åligge det honom, jemte hans öfriga befattningar, att tillse, det ”*Spionen på det neutrala området*” är under jemn öfning.

Rättighet till debut på verldsteatern äger hvem, som det lyster. Likväl bör han alltid repetera rolen för vederbörande. Aplådisse-

menter ges honom då i mån af reqvisition från Fiskalen.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Resa genom södra Lappland, Jemtland, Trondhem och Dalarna, år 1834, af J. Engström. 2 Delar. (Slut fr. N:o 2.)

Af det olycksaliga reparations-, ändrings- och hvitmeningsbegär, hvaraf åtskilliga bland Sveriges arkitektoniska konstverk blifvit hemsökta, hade, enligt en ganska målande beskrifning af författaren, icke heller det gamla, herrliga Trondhems-templet blifvit skonadt. Skälet, hvarföre det vigtiga arbetet af Domkyrkans reparation lemnades i de fuskare-händer, som nu kluddat dermed, är emellertid nästan ännu besynnerligare, än den derigenom bevisade vanvördnaden mot den gamla reliken. En Trondhemsbo, en ung, lyckligt känd artist, Herr Michelsen, lär af kunniga personer varit ansedd vuxen det maktpåliggande värfvet, men Herr Michelsen sades äga relationer i Sverige, och äfven häri ville de stolta Tronderna bevisa sitt oberoende. ”De företogo sig derföre, att, ”oberoende af Herr Michelsen,” förbättra Kristkyrkan och de ha deri okristligen lyckats.”

Rätt roande är förf:s beskrifning på den småaktiga afundsjukan och tvisten om företrädet mellan ”Norden- och Söndenfjells-” Norrmännen, hvilken rangstrid öfver hela landet lika tydligt lär uttala sig, som hätskheten mot Svenska Adeln. Med lifliga färgor skildrar Hr Engström Trondernas på antiqvariska och pekuniera grunder hvilande högfärd, deras påstådda och å andra sidan envist förnekade öfverlägsenhet öfver Christiania-boerne, deras stolthet öfver den i Trondhem förlagda Riksbanken. Qvick och rolig är den anförda anekdoten om Riksdagsmannen från Dröbak, som, när han tyckte att striden angående den stad, Christiania, Trondhem eller Bergen, der Banken borde förläggas, antog en alldeles för liflig och egoistisk natur, då stod upp och föreslog att flytta banken till Dröbak, ”thi”, yttrade han, ”Dröbak er en lille peen by, og der bor jeg.” Sällan har något ”anförande” mera varit på sin plats, än detta.

Författarens karakteristik öfver de båda brödrafolken är väl, karakteristiskt för honom, nog poetiskt hållen, men saknar likväl icke blixtrar af träffande sanning. ”Norrska folket”, säger han, ”lefver *för sig och sin egen lycka*, och skrattar åt Svenskarne, som lefva af minnen och kunna dö blott för äran. Svenska nationen — säga Norrmännen — är en riddarstam af romantiska äfventyrare, med hvilka en annan Gustaf Adolf kunde strida ännu, och kanske förvärfva Europas beundran — och frihet. Men — Norrmännen äro *förståndiga borgersmän*..” Den materialism, den sans, den beräkning, som ligger i våra grannars lynnen, är här ganska lyckligt satt i antithes mot Svenskens egen sorglöshet för morgondagen, hans äfventyrarsinne, hans fåfänga. Hr Engström anmärker, med anledning tagen af denna olikhet i nationallynnena, och af stridigheten i de båda särskilta statsförfattningarnas anda, att de båda brödrafolken aldrig ”kunna bli rätt broderliga, än mindre amalgamerade, så länge de *inre* grundorsakerna till deras åtskiljande stå qvar.” Författaren medger emellertid, att mången ojemnhet blifvit på de sednare tiderna afnött, och han hoppas, att en lyckligare dag kan komma för föreningen, ty ”Guds under och politiken” förmå mycket.

Norrska Allmogen tecknar författaren, som prejande, ogästvänlig, egennyttig, osnygg och nästan i lika grad, som i vissa delar af Sverige, hemsökt af fyllerilasten. ”Hos dem”, säger Hr Engström, ”finnes knappt en skymt af vänlighet och allsingen välvilja; allt är blott kall *beräkning*.” De äga känslan af medborggerlighet, men, enligt författarens förmenande, stort ingenting annat, utom den. ”Den Norrska egoismen står kall, som gletschern på Dofrefjell.” Vi känna enskilt författaren; vi veta att ingen biafsigt kan förmå honom att missleda sina läsare. Men författaren är liflig, häftig, varm i sina omdömen. Månne han icke, åtminstone i någon mån, misstagit sig i bedöm-

mandet af Norrska "folket." Om den Norrska herremannen talar recensenten icke. "*Je te connais, beau masque*", äger han allt skäl att till honom utropa. Men det är folket, kärnan af nationen, ty *det* är och blir ändå alltid det såkallade folket, hvilket recensenten skulle önska rycka undan den förkastelsedom Hr Engström deröfver — kanske nog strängt — afkunnat.

Författaren berömmer icke folket i det så mycket prisade Dalarne. Han skildrar det som frågvist, näsvist och bondhögfärdigt. Rätt komisk är episoden om författarens fångskjutsresa till Falun. Men också vet förf. säkert af egen erfarenhet, att det icke är alla län, der passen så noga granskas, som uti det ifrågavarande.

Författarens stil är hjertlig, rask och djerf, något mycket nedtyngd af bilder, rik på tankar och tanstreck, hvilket icke alltid är detsamma, och ofta nog motsatsen. Hans perioder äro korta och koncisa, ehuru icke alltid fria från en viss lystnad efter floskler, som låta, men som i det hela äro olåt.

Arbetet är emellertid ganska berömvärdt, och det skulle vara rätt angenämt för en Recensent att kunna säga endast hälften så mycket godt om endast tiondedelen af de litterära foster, som öfversvämma vår bokhandel. Bokens yttre är, för att vara från en landsortsofficin, ganska otadligt, och, som bihang, åtföljes den af en genom Länsmannen i Lycksele, E. Holmström, på Landshöfding af Smidts anmodan, utarbetad, sakrik och upplysande afhandling "om Åsele och Lycksele Lappmarker", ett arbete, som vida skulle öfverstiga hvarje *vanlig* Länsmans förmåga, och som, isynnerhet i vår tid, gör LandshöfdingeEmbetet i Umeå en verklig heder.

Tillrättawisning.

Vi måste meddela våra Läsare en rörande nyhet. Aftonbladet är bedröfvadt (bedröfligt har det länge varit), bedröfvadt allt intill döden, som icke kan vara långt borta, emedan Aftonbladet börjat predika moral. Detta skulle visserligen icke förvåna oss, emedan det händt många lättsinniga personer på ålderdomen; ej heller undra vi, att denna lystnad efter moraliserande urladdade sig på Freja, hvilken derpå, såsom hon i sitt första nummer nämde, var fullkomligt beredd, och som dessutom sagt det publicistiska vidundret åtskilliga sanningar, hvilka, efter hvad vi af denna uppsats kunna sluta, tagit temligen djupt. Men det, som på det högsta väckt vårt medlidande, är, att Aftonbladet, i sin fattigdom, måst vid detta moraliserande taga sin tillflykt till en så enfaldig insinuation, som att en af skriftställarne i Freja skulle vara pseudonym författare till en bok, som i nämde tidning blifvit af samma person, enligt hvad Aftonbladet förmäler, med bestämdt ogillande af dess tendens, recenserad. Vi uppmana allvarligen, som våra läsare sjelfva af vårt Profblad kunna öfvertyga sig, den unge författaren till en *Dansös' Bekännelser* att afträda från den bana han dermed beträdt, och vi veta sannerligen icke, hvarföre boken blifvit författad, när den af Aftonbladet supponerade författaren, vid bokens första framträdande, genast deröfver uttalar sin förkastelsedom. Vi bedja Aftonbladet vänligen, att, om det gitter, reda sig ur det dilemma, hvari det sjelf, obudet, inklämt sig. Skriftställaren i Freja kan, å sin sida, icke hindra den, som det behagar och som finner det löna mödan, att efter hans bilda sin stil, att imitera honom; men han kan försäkra Aftonbladet, att han aldrig ämnar uppträda som recensent öfver sina egna arbeten, och att han öfverlåter tadlet deraf åt andra, än sig sjelf. Hans lastare blifva nog många ändå.

Hvad det af Aftonbladet citerade epigrammet till en Aktris angår, så kunna vi icke neka, att vi härmed roat oss att utlägga ett litet giller för nämde Tidnings emot oss redan en gång förut yttrade moraliseringslystnad. Epigrammet är en simpel öfversättning af en katräng till en af Frankrikes största skådespelerskor, af den för elegansen i sina dikter berömde poeten Fontanes. Denna katräng gjorde på sin tid furör, och citerades med nöje i Paris' yppersta kretsar. Men Aftonbladet, det så ofta cyniska Aftonbladet . . . , ha! ha! ha!

Vi bedja Aftonbladet uppriktigt om ursäkt för detta lilla puts, som, ehuru näsvist, vi hoppas icke måtte ha något inflytande på Aftonbladets ärade och respektabla näsa, och till ersättning lofva vi att icke nämna ett enda ord vidare om den utsökta tråkigheten af de, trenne spalter af Aftonbladet upptagande, "lifspust-verserna," hvilka utan tvifvel tillkommit under pustan, och, efter all anledning, äga samma författare, som den der pseudonymt uppträdde med den ledsamma "Julaftonen," i Aftonbladet för den 24 sistledne December. Vi, för vår del, finna likheten "förundransvärd."

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1836.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 4. 1837.
Tisdagen den 10 Jan.

FREJA.

Fullständig och sannfärdig relation om det på Gäldstugan i Stockholm år 18:: utbrustna, men lyckligen stillade upproret.

(Ur en Cessionants efterlemnade papper) *).

Efter slutad Riksdag erhöllo vi en stark tillökning i vår personal. Beständigt hörde vi den gästfria porten knarrande vända sig på sina hakar; beständigt anlände nya inqvarteringar till den lugna villan på söder, om hvilken jag med allt skäl kan utropa, att den sista villan är värre än den första. Tilloppet var ofantligt, isynnerhet när man tar i betraktande, att ingen brud visades på stället, och att inga sprutor derstädes pröfvades. Men societeten var likväl vida mera vald, än man brukar, vid de uppräknade tillfällena, finna densamma. I allmänhet torde man vid få spärrningsanstalter finna mera bildning, än på gäldstugan. (Jag undantager naturligtvis den spärrningsanstalt, der Friherre Henning Wrangel bröt sig igenom, ty *de mortuis nihil, nisi bene.*) Konversationen var lislig och elegant; man skämtade öfver sitt olyckliga öde; af salongs-lifvet saknade vi icke mera, än salongerna och — supén. Men i ersättning härföre bodde vi hyresfritt och fullkomligt fredade för tjufverier, ty tills dato har aldrig någon inbrottsstöld varit föröfvad på gäldstugan. Ville vi bli vittnen till folklifvet på Hornsgatan, stodo oss grillerade loger när som helst till buds, i thy att man hade försett våra fönster med starkt och väl arbetade galler, som alltid gåfvo en glädjande anblick af trygghet och säkerhet, och angenämt påminde oss om rum, der kassakistor förvaras. Liksom de öfriga verken, hade äfven vi verkbrutna vaktmästare att tillgå, och, liksom det vanligtvis händer med theoretici, voro vi arga förfäktare af friheten, ehuru vår erfarenhet i detta fall aldrig annorlunda, än under bevakning, kom till praktik. Hufvudsakligen tänkte vi likväl i detta fall på att praktisera oss *ut*. Under vårt förflydda lif hade de flesta af oss gjort uppoffring på uppoffring, endast för att praktisera sig *hit in*, hvilket dymedelst åtminstone i *ett* fall var en indrägtig praktik.

En morgon inpolletterades Kapten Storgny Tjurhufvud, som, vid den häftiga afblåsningen, förlorat sin pollett, och i samma ögonblick med flyttfåglarna, i aningsfull väntan, utropade: "Mot söder, mot söder." Kaptenens förutsägelse slog äfven in till punkt och pricka. Tvenne herrar utbådo sig så enträget hans sällskap till en liten lustvandring åt södra malmen, att han, med sina begrepp om artighet, omöjligen fann sig kunna neka, utan antog med nöje det,

---

*) Denne Cessionant är Utgifvaren af "*Illusionerna*", hvilken, enligt hvad han sjelf i en slags epilog nämner, mot slutet af sin lefnad, gästade gäldstugan. Han är nu död. Och det är ur hans anteckningar, som denna uppsats blifvit den respektive Allmänheten meddelad.

som orden föllo sig, för honom särdeles smickrande anbudet. Kapten Tjurhufvud, som alltid var skämtsam till lynnet, sprang visserligen en gång ifrån sina följeslagare, och gömde sig bakom en port, men, då han der anträffades, försäkrade han, att han till detta steg var föranledd af ett verkligt behof, att roa sig åt sina vänners förlägenhet.

Kapten Storgny Tjurhufvud var en talare i ordets egentliga bemärkelse. När han vaknade, höll han tal till den gryende dagen; när han klädde på sig, höll han tal till sina strumpor, hvilka han apostroferade under namn af unionsfolk; vid hans toilett påminde honom alltid hans kam, att icke skära alla öfver en kam, och hans rakknifvar yttrade hieroglyfiskt till honom: "der ha vi äggen", liksom hans pinsbacks-klocka tickade honom i örat: "Det är icke allt guld, som glimmar"; när vi åto, "talade" han för maten, om födans inflytande på den nationella välmågan, om att hungern förqväfver alla rojalistiska känslor, såsom då Svi-arne offrade Domalder, m. m.; när vi slogo eld i skymningen, afhandlade han den rol svafvelstickan spelar inom upplysningens område, och påstod, att Madame Stael var en litterär svafvelstickskäring, som vandrade från land till land, för att sätta nationerna i låga mot Napoleon; innan vi om aftnarna drucko té, vår enda supé, talade han alltid öfver "företeelser"; när han doppade sin skorpa, beklagade han alltid den hårda skorpa, som gör regeringarnas hjertan känslolösa för folkens böner; och när han lade skeden öfver koppen, försäkrade han, att det i närvarande tid för styrelserna är bäst att "taga skeden i vackra hand"; när man bäddade åt honom, svor han, att han skulle bädda sin graf på frihetens ruiner; och, innan han lade sig, uppläste han alltid ett anförande till sin nattmössa, hvilken han inbillade sig vara i spetsen af ett utskott (han hade icke då ännu tagit den på sig), och vara alldeles efter hans eget hufvud, så att han icke från detta håll behöfde frukta några invändningar.

Kapten Tjurhufvud organiserade genast, för att, som han uttryckte sig, sätta vederbörande myror i hufvudet, en talareskola. Aldrig har väl sedan syndafloden talats så mycket, och gjorts så platt intet, som här, hvilket vill säga mycket. Vi afhandlade på det noggrannaste villkoren för staters sällhet, utan att kunna göra ett steg derför, jag icke ens ett steg utom gäldstugan. Vi kommo öfverens, att penningen vore ett *sine qua non* för ett väl ordnadt financielt system, och sjelfva ägde vi, en summa fyratiosju personer, ej tillsamman två styfver Riksgäldsmynt. Vi kommo till slutsatsen, att en förnuftig verksamhet vore bästa medlet för den inre tillfredsställelsen och sjelfva gjorde vi icke annat än pratade. Vi stodo, som de flesta talare, i en beständig strid mellan vårt låtande och vårt görande. På oss lät det helt annorlunda, än det någonsin af oss realiserades.

Dessutom uppsatte Kapten Tjurhufvud en splitter ny Svensk konstitution, som sedermera i manuskript lär ha gått på Bokauktionskammaren för 4 sk. B:ko, och kanske icke var mera värd, samt uppgjorde ett förslag till en ny Svensk tjenstemannastat, der ingen af hans kamrater i olyckan var förglömd. Sjelf ämnade sig Kapten Tjurhufvud finansportföljen. Jag skulle bli Kongl. Räntmästare, och en Baron Oxhusen, som satt på gäldstugan endast för "missräkningar", skulle väljas till Fullmäktig i Banken. Dessutom lade Kapten Tjurhufvud grunden till en blifvande representationsförändring, derigenom att han öfver den bestående ritade en karrikatyr, angående hvilken han svor, att den var öfverträffande qvick, och vi måste naturligtvis tro honom på hans riddersmannaord.

På en af talareskolans sammankomster väckte Kapten Tjurhufvud frågan, hvarföre vi egentligen vistades på gäldstugan.

Friherre Oxhusen uppsteg på den pall, på hvilken han suttit, och började, sedan han snutit sig två gånger, härskat sig tre, och tagit en pris snus mellan fingrarna: "Mine herrar! för min del skulle jag anse, att vi vistas på . . . på detta ställe, i denna . . . reservoir för den

förföljda talangen . . . i anseende till . . . med hänseende på . . . bristande utbetalningar . . . att det är ödet . . .”

”Ödet!” ropade Kapten Tjurhufvud, och klängde upp på det skåp, der han vanligtvis som talare hade sin plats, och hvarföre han äfven i familiert tal kallades ”gubben på skåpet”, ”Ödet, bror! duger platt intet. Ödet hör till historiska skolan. Nej! mine herrar! tillåten mig att närmare utreda denna fråga.”

”Mine herrar!

Allt förebådar en omstörtning i de monarkiska och ministeriella formerna. Man kan redan se dagen genom springorna på de föråldrade statsbyggnaderna, af hvilka många äro ohjelpligen nedruttna och knappt nog duga till bränsle för muvemangets eumenidiskt hämnande facklor. En brytning förestår. Frihetens element upparbetar sig, en annan Fenix (ty om friheten veta vi, antingen den är fågel eller fisk), ur dammet af Juli-revolutionens barrikader, ur stoftskyarna af ramlande throner. S:t Simonismen förklarar högt sjelfva qvinnans frihet. Skulle icke då mannen vara fri?” (Rop af ”Jo! visserligen!” — ”Bravo!” — En röst: ”Ja! tage mig f—n, är det icke sant.”)

”Ja! mine herrar! för att nyttja ett af edra egna uttryck, tage mig f—n, är det icke sant. Vi borde vara fria, men en annan fråga uppstår: Äro vi det? Nej! mine herrar! Här äro vi endast fria för bysättning. Ingenting vidare, och det derföre att ens person, i sådana fall, icke kan dubleras, ty utslag hoppas jag, att hvar och en af oss haft ända ifrån barndomen, och att de icke heller *nu* tryta.”

”För hvem af oss är han väl obekant, denna vaktmästar-okrati, under hvilken vi sucka? Med en himmelsskriande orättvisa har man intvingat oss i dessa servila förhållanden. Hvem bad våra borgenärer tro våra ord, och lemna oss penningar utan samma säkerhet, som den af Regeringen uppenbart skyddade assistansen? Ligger icke det fel, hvarföre straffet återfaller på oss, fullkomligt hos dem sjelfva. (Rop af: ”Sant, förbannadt sant.”) Bevisar det å styrelsens sida en jemdelad aktning för lika medborgerliga rättigheter, att, under det våra likar i börd sitta på Presidents-, Råds- och Gud vet icke hvad för stolar, med många tusende Riksdaler årligen, så sitta vi på gäldstugan med 5 sk. 8 r. B:ko om dagen? Till och med vår menskliga natur vill man förneka, då man instänger oss inom fyra väggar, utan all möjlighet till muvemang. Äfven våra moraliska förmögenheter sträfvar man att omintetgöra. Har jag någonsin, sedan jag kom hit, sett ett enda ärligt Aftonblad. Nej! endast den utlefvade Post- och Inrikes, och den servila Minerva, i hvilken jag aldrig läst ett ord.” (Uttryck i salen af häftig indignation, blandad med snyftningar från de mera lättrörda.)

(Forts. e. a. g.)

Teater-Bulletin.

Konstapeln eller Kärlek och Uppoffring, Dram i två Akter.

”Konstapeln” gick i Måndags åtta dagar sedan af stapeln. Konstapeln hör, som läsaren på affischen kan öfvertyga sig, till det på dramatikens område med skäl mindre välberyktade skaldeslag, som kallas Dram. Den här ifrågavarande höjer sig väl icke öfver sina öfriga skråbröder i Apollo; men den står deremot fullt jemförelsen med många af dem, och äger, framför åtskilliga, en mindre hvardaglighet i plan-anläggningen, och ett par temligen effektrika scener.

Skådeplatsen är, genom öfversättarens benägna försorg, förlagd i Sverige. Den första bekantskap åskådaren i pjesen gör, är den med tvenne älskande, hvilka i all oskuld, på inrådan af en korpral, tillsamman haft ett nattligt möte. Vid denna händelse sammanknyter sig likväl den besynnerliga omständigheten, att det är en trolofvad yngling, hvilken sålunda hemligen träffat sin tillkommande svägerska, för hvilken han, jemförelsevis med sin fästmö, hyser en slags förkärlek. Förlofvad med den ena och kär i den andra, håller han sig åtminstone inom familjen. Men — ”det dagas re'n”, och när den första solstrålen gläntar in genom fönstret, klättrar älskaren ut derigenom. Sådana vaktombyten har man sett förr. I detsamma bultar det på porten. Den unga tärnan vet icke, om det är någon lefvande varelse eller det onda samvetet — hon flyr.

Systern-fästmön kommer ut. Hon har säkert sofvit helt lugnt. Hon hör bultningen förnyas, och öppnar. En sjöman, i vida bussaronger, mästerligt maskerad och kostymerad, seglar in. Han har hela natten styrt kurs i dimma och mist, och ändtligen hamnat vid det trefliga hemmanet. Sedan han intagit en laddning af rom, förtöjes han i en på si-

dan om stugan belägen gästkammare. Emellertid kommer mamma sjelf ut, och förtror den unga fästmön, att hon (fästmön) alldeles icke är dotter till sin mors man, utan att hon är frukten af ett tidigare äktenskap med en marinsergeant, som stupat i en sjödrabbning, och att fader Thomas således endast vore hennes stjuffader.

Fästmön är 20 år, och får först nu veta hemligheten af sin börd, hvari ju icke ligger någon skymf, ty äktenskapet var lagligt, och hela verlden visste, att Thomas gifte sig med en enka. Vi hafva mycket funderat öfver denna förbehållsamhet mot den stackars dottern, men icke mäktat utfinna ett enda rimligt skäl till en dylik mystifikation, så vida icke modern dermed, alltifrån hennes födelse, ämnat henne en surpris på hennes högtidliga förlofningsdag, ty vi ha glömt att säga våra läsare, det trolofningen samma dag skulle "eklateras."

Knappt har modern aflägsnat sig, förrän sjömannen störtar ut ur den gästkammare, som blifvit honom anvisad, under utrop af: "Det är Katrina." — "Ja! visst är det Katrina", får han till svar af den yngre dottren i huset, som, med sin obegränsade giftaslystnad, förenar ett ansenligt mått af landtlig enfald. Nu, min läsare, börjar intrigen att knyta sig, och man finner innan kort, att frågan icke gäller mera eller mindre, än ett tvegifte. Sjömannen, alias konstapeln, är ingen annan än hustru Thomas' förra man, om hvilken bulletinen nu, som oftast annars, ljugit. Han har nemligen alldeles icke stupat i någon sjödrabbning, utan står lifslefvande på scenen, som gäst hos sin Katrinas man. Konstapeln blir i början topp tunnor rasande, att se sig förbigangen vid ett så vigtigt förfogande, som sin egen hustrus giftermål, och det till på köpet med en af hans förtrognaste ungdomsvänner. Han vill söka den upprättelse lagarna förmå gifva honom, och sätter fullt förtroende till anciennitets-grundsatsen. Under det han sjelf går att promenera på kyrkgården, skickar han, besynnerligt nog, styckets enfaldiga älskare, med alla papperen, som bevisa hans rättigheter och hans identitet med Katrinas fordna man, till länsmannen. Men man bör aldrig be älskare uträtta ärender. Budbäraren lemnar i stället dokumenterna till fader Thomas, som derigenom upplyses om den afgrund, vid hvilken han sväfvar.

Nu följer en scen emellan Thomas och Konstapeln, som kan räknas till styckets glanspunkter. Thomas erbjuder sig att, med en hos en bonde ovanlig grannlagenhet, lemna familj och allt åt sin äldre rival, och, vid tiggarstafven vandra ut kring verlden. Konstapeln föreställer honom obehaget häraf, men förgäfves. Thomas blir fast i sin föresats. Då besluter sig Konstapeln, i sin tur, till "uppoffring", och ger sig ut för sin verkligen stupade tvillingbror, hvilken endast velat besöka sin omgifta svägerska och helsa på slägten. Med denna förklaring finner sig gamle Thomas fullkomligt belåten, och bjuder, sig sjelf ovetande, fadern på sin egen dotters bröllopp.

Men Konstapeln har redan genom den unga flickan fått veta, att den tillämnade fästmannen var henne temligen likgilltig, hvaröfver vi alls icke undra, men att deremot den yngre systern, som läsaren kan dömma af mötet i början på första akten, med särdeles välbehag kastat sina vackra ögon särskilt på sin systers fästman, och på det äkta ståndet i allmänhet, hvaröfver vi icke heller vilja undra. Här sker således, vid den högtidliga förlofningen, endast en utvexling af kontrahenter, och det lika ledigt och beredvilligt, som en utvexling af Bankens nya gula En Riksdalrar. Fästmäns och fästmörs tillgifvenhet hvilar ibland på nog lösa grunder!

Emellertid ha grannarna ankommit, för att lyckönska det unga paret. Man sätter sig till bords. Man dricker. Plötsligen uppstiger Thomas och påminner gästerna, att det är årsdagen af den sjöbatalj, i hvilken Katrinas förra man stupade, och att firandet deraf denna gång blir så mycket högtidligare, då tvillingsbrodern till den fallne sjelf är närvarande. Vid detta tillfälle uppläser Thomas ur "PostTidningen" en berättelse, huru den nu vid bordet sittande Konstapeln dog en hjeltes död för fosterlandet. Denne, eldad af ämnet och vinet, springer opp, och gör, genom en lefvande, muntlig skildring, bulletinen fullkomligt onödig. Alla förvånas. Konstapeln fattar sig emellertid och frambringar en nog knapphändig förklaring öfver att äfven han var närvarande vid och delaktig i brodrens hjeltebragd. Denna scen är emellertid icke utan effekt.

Gästerna skiljas åt. Endast dottern stannar qvar hos sin far. Hon har anat hans hemlighet. Hon hör bekännelsen derom från hans läppar; hon faller, för första och sista gången i sin lefnad, till det faderliga bröstet. Stormande, länge qväfda och nu våldsamt frambrytande känslor kasta den späda varelsen i vanmakt. Af denna händelse begagnar sig Konstapeln, trycker en kyss på sin dotters panna, och — flyr.

Den lilla pjesen har åtminstone den förtjensten att stiga i sitt, om också aldrig särdeles högt uppstegrade, intresse, och de sista scenerna äro ojemförligen de lyckligaste. Utan att tilldömma densamma något värde, tro vi den ändå i stånd att uthålla några representationer, isynnerhet när den understödes af Hr L. Kinmanssons ypperliga spel, hvilken, som Konstapeln, på det mest tillfredsställande sätt fyller hufvudrolen.

Om de öfriga spelande kan man säga, att alla voro på sin plats, och lemnade föga eller ingen anledning till klander. Det unga paret, Mamsell Lind och Hr Söderberg, voro rätt naiva och roliga, ehuru författaren icke just alltid gifvit dem något roligt att säga. Det är glädjande att se, det Mamsell Lind allt mera och mera utvecklar anlag, att en dag kunna remplacera den i sin rätta genre alltid oöfverträffliga Fru Frösslind.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 13 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1836.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 5. 1837.
Fredagen den 13 Jan.

FREJA.

Fullständig och sannfärdig relation om det på Gäldstugan i Stockholm år 18:: utbrustna, men lyckligen stillade upproret.

(Forts. och slut fr. N:o 4.)

"Mine herrar! En inrättning, som denna — det var f—n, hvad skåpet vickar i dag — en fysisk och moralisk missbildning, bär inom sig fröen till sin upplösning. — Förlåt mig, lägg en sexstyfversslant under foten af skåpet. — (Rop af: "finns icke!" — "Fortfar!" — Svar: "Men jag kan icke äfventyra nacken för det allmänna bästa." Talaren öfverröstas och fortfar:) Allt, hvad som ligger i vägen för den framåt sträfvande liberalismen, måste oeftergifligen falla — ta mig hin, tror jag icke, att skåpet ligger i vägen. — Och finnes något mera stridande mot sunda förnuftet, mot en upplyst tids fordringar, än denna fördömda hundkoja (rop af: "Jag reserverar mig"), der talangerna läggas i band, snillet sättes under bevakning, och kroppen på förknappning. Mine herrar! jag kommer nu till slutsatsen af mitt tal, och utber mig Er odelade uppmärksamhet. Månne icke denna inrättning från början var en statskupp af ministèren, ett slags försök till inqvisition midt i hjertat af det konstitutionella Sverige? Betänken, mine herrar! hur mången hederlig publicist har icke, i brist på prenumeranter, vandrat hit med tungt hjerta; hur mången högsinnad representant har icke, i saknad af respengar — stå, skåp! — här måst söka sitt logi? Slutsatsen, mine herrar! erbjuder sig sjelf. Politiska förbrytelser är det man här afstraffar, gäldstugan är vår Bastiljen och vi, mine herrar! äro — statsfångar."

"Statsfångar! nu har jag klaven", ropade Friherre Oxhusen.

"Ja! den har man länge orättvist undanhållit dig, bror Oxhusen", svarade Tjurhufvud och fortfor: "mine herrar! frihetens segerskri ljuda kring Europa. Den trefärgade fanan svajar från de stormade Tuillerierna. Den Braunschweigska förtryckaren söker i främmande land en tillflyktsort undan de förbannelser, som följa honom. Skulle vi, Engelbrechts ättlingar, endast vara overksamma? Att vänta hjelp af Dalkarlarne är nu mera för sent, sedan de blifvit vana att vandra ned till Stockholm på arbete, och försjunkit i en fullkomlig servilism. Upp då, mine bröder! brytom dessa ovärdiga bojor, nedstötom de tyranniska vaktmästarne! Lefve friheten!"

Tjurhufvud gjorde en åtbörd, i ungefärlig likhet med en viss skådespelares stora gest; skåpet tog öfverbalansen och störtade med ett förfärligt buller på golfvet; Tjurhufvud var tvungen att följa med (huru litet det också låg i hans karakter) på denna vådliga färd, och kom ned på hufvudet.

"Hårdt mot hårdt", yttrade Friherre Oxhusen. "Jag tror, att friheten står på hufvudet."

”Det gör den bestämdt, ty den har längesedan vändt benen i vädret”, anmärkte jag.

Men Tjurhufvud, ehuru döfvad af fallet, återvann innan kort sin besinning.

”Jag känner, att alla mina organer vidga sig”, ropade han och tog varsamt på det svullnande hufvudet. ”Allt blir ljust för mig. Jag ser sol, måne och stjernor.”

Och i inspiration fortfor han: ”Liksom mina byxhängslen sprungit, skall förtrycket springa öfver klingan; det skall störta som detta skåp, och, liksom det, aldrig kunna resa sig. Högre makter hafva gifvit oss ett vårdtecken. Se!” — ropade han och pekade på en på väggen hängande viol, som tillhört en på gäldstugan afliden musikus, ”se! liksom Orleans' mö hämtade den gudavigda fanan från Clermont, så nedtager jag nu detta instrument, som är oss en borgen för vår seger.”

”En borgen! hurra! äfven vi ha fått en borgen”, ropade gäldstugu-herrarne.

”Och Tjurhufvud nedtog violen och började spela Marseiller-marschen, i hvilken, efter sägen, lär ligga mera elektriskt ämne, än i sjelfva den Galvaniska stapeln.

En vaktmästare, föranledd af det ovanliga bullret, inträdde. Han blef genast ikullvoterad, och hans reservation med knytnäfvarna öfverröstad af en ofantlig pluralitet. Med mycken takt — allt skedde efter ljudet af Marseillaisen, — skuffade vännerna af muvemanget vaktmästaren utför trappan, och trängde ned på gården, med Tjurhufvud, som musikant, i spetsen.

Jag känner icke, om man haft någon aning om det möjliga utbrottet af vår frihetslystnad. Allt nog, på gården stodo fyra af de till gendarmer nyligen förvandlade stadsvakterne. Deras befälhafvare höll till dem följande uppmuntringstal: ”Låtom oss nu visa, gossar! att vi icke blifvit ”folk” för intet.”

”Ned med ministèrens kreatur”, råmade Oxhusen.

”Jag tar Er till vittnen, gossar! att han kallar kronans karlar för kreatur”, gensvarade gendarmeri-korpralen.

Drabbningen började. Jag skulle äga Rugendas' pensel, för att rätt kunna skildra detta märkvärdiga uppträde. Det stoltaste förakt för döden, den vildaste tapperhet stridde här mot det lugna, sansade mod, som alltid utmärkt Stockholms stadsvaktskompani. Förgäfves utvecklade Kapten Tjurhufvud på gäldstugugården all den taktiska skicklighet han vid Carlberg inhämtat; förgäfves gick Friherre Oxhusen fram i striden som om han varit bromsstungen; förgäfves sökte frihetens kämpar, att, genom en låtsad flykt in i en vedbod, dit inlocka gendarmeri-korpralen, och dymedelst afskära honom från hufvudstyrkan. Han lät icke genom något stratagem förleda sig, att öfverge sin fasta position bakom en vattenså. Redan flöt blod ur flera näsor och munnar; två tänder och en örsnibb lågo redan på valplatsen; violen hade spelat på sista versen och blifvit krossad, ehuru Tjurhufvud fäktade med stråken; men ännu var icke en fotsbredd land vunnen af någondera partiet; ännu hade icke segren förklarat sig för någon af de stridande.

”Revolutionen är misslyckad. Rädde sig den som kan!” började frihetshjeltarne hviska sins emellan, och den ena efter den andra smög bort från slagfältet och upp i sina celler. I sådana fall är exemplet ytterst farligt. Snart stodo Tjurhufvud och Oxhusen ensamma qvar.

Tjurhufvud upphof då sin stämma, för att bemedla en hederlig kapitulation; men, liksom Carl XII i sina sporrar, trasslade han in sig i prålet af sin egen vältalighet. Han blef i häpenheten gripen och tillfångatagen, hvarvid han yttrade: ”Mine herrar gendarmer! det ämne jag här vidrört, kommer jag att närmare utveckla i en till JustitieOmbudsmannen ingifvande skrift, och jag förklarar högtidligen, att jag reserverar mig mot det intrång, som nu sker i mina medborgerliga rättigheter.”

Friherre Oxhusen förklarade sitt uppförande, som orden föllo sig, oskäligt, och undgick derigenom vidare näpst.

Så slutades denna märkvärdiga tilldragelse, som endast är en länk i kedjan af tidens

stora händelser och endast som sådan bör betraktas. Må hufvuddragen deraf genom denna enkla skildring förvaras åt häfdatecknaren och forskaren! Må de göra rättvisa åt våra motiver. Det är allt, hvad vi begära af efterverlden. *Otto.*

Historiska Aforismer.

I *Stockholms Dagblad* för den 9 Januari 1837 står följande märkliga annons att läsa:

"Uti den nya penstion som Boriades lite för Jul Er ennu rum för 3 a 4 Båd hel och halvpenstionnerer emottages från 5 till 10 års ålder priset för halvpenstionere för stav Barn 4 Rdr banco Sen går det alt högre för di for lera Franseкan spelning ritning; Fruntimers handarbeten Frauskans talande blir altid huvedpunckten. för helpenstionere Betalas 133 Rdr 16 s. banco 100 Banco: minst 80 Banco: priset rettas efter deras lerdom. antalet blir ej mer en 10 för man vil at di ska fo lera vel til föreldras nöje och lererinornas heder underetelse lemnas på miölkmagasinet hörnet av Malmschinsgatan och Trumpetarbaken."

Utan en glädjande känsla genomögnar säkert ingen denna märkvärdiga produkt, som bevisar huru långt begäret att upplysa och förbättra gått i vårt kära fosterland. Den, som icke har minsta begrepp om rättstafning, vill leda barn på det rättas väg, och den, som på hvarje rad försyndar sig mot grammatikens första reglor, vill grammatikaliskt meddela språken, och låta "Fransekans talande bli huvedpunckten." Säkert skall emellertid pensionen "i hörnet af Malmschinsgatan och Trumpetarbaken", såsom ett sannskyldigt barn af tidens anda, af Allmänheten njuta ett smickrande emottagande, hvilka inga ortografiska förvillelser mäkta afkyla.

— Farsen af 1808 och 9 års krig slöts med sorgespelet af 1809 års fredsslut. Som Buffo utmärkte sig f. d. Konungen; som Arlequin, Ratans lättfotade hjelte.

— Aldrig har en Hoffröken haft en ledsammare presentation, än Fröken Rudenschöld, inför Stockholms pöbel, på Stockholms torg. Man har haft exempel på Fröknar, som blifvit inqvarterade på Kungshuset *). Spinnhuset var ännu något oerhördt.

— Utmärkelser hafva tillkommit för förtjenstens skull. Det är fåfängan och egenkärleken, som bemäktiga sig dem.

— Den Styrelse, som i våra dagar intet är säker på sitt folks kärlek, är säker på *intet*, och kan göra sig beredd på *allt*.

— År 1805 förvandlade Napoleon Republiken Lucca till Hertigdöme, och skänkte det åt sin äldsta syster, Prinsessan Elise, som, enligt hvad läsaren torde påminna sig, var förmäld med Korsikanaren Felix Bacciochi. När de f. d. republikanska embetsmännen ursäktade sig hos honom för det mindre polerade skick, som de, okunniga om plägsederna vid ett hof, der måhända iakttogo, svarade dem denne hedersman: "I det fallet måste vi ömsesidigt öfverse med hvarannan, ty jag är lika ovan att agera Prins, som J att agera hofmän."

Det ligger något obeskrifligt trefligt i detta uttryck af en regerande person, en bonhommie, som hade förtjent något lyckligare, än en thron.

— Moderskänslan och i och med detsamma behofvet att erfara denna känsla förnekar sig sällan, måhända aldrig.

Så utropade Elisabeth af England, denna kalla, ogenomskådliga Elisabeth, som annars regerade sina passioner lika säkert som sitt folk, då hon erhöll underrättelsen om Maria Stuarts nedkomst med sedermera Konung Jacob VI: "Drottningen af Skottland har en rask son, och jag är blott en ofruktbar stubbe."

Och hon lemnade dansen, som just då ägde rum på hofvet, och inneslöt sig med sin sorg i sina rum.

---

*) Det sedermera såkallade Hessensteinska huset, som Fröken Taube bebodde under tiden af sin förbindelse med Fredrik I.

Nyheter från Swerige öfwer Frankrike.

Doktor *Joel Langelot* säger, att han vid Tronningholm (!), der Drottningen af Sverige äger ett praktfullt lustslott, sett en Trädgårdsmästare, 65 år gammal, hvilken 18 år förut, då han oförsigtigt be-

gaf sig ut på en svag is för att hjelpa en, som höll på att drunkna, sjelf föll i vattnet. Han förblef i rak ställning 16 timmar under vattenytan, innan man förmådde upptäcka honom. Langelot tillägger, att då han frågade mannen sjelf i afseende på denna händelse, trädgårdsmästaren berättade att hans lemmar stelnat af kölden och att han slutligen förlorat medvetandet, tills han kände sig hårdt träffad i hufvudet af en båtshake, hvarmed man undersökte vattnet. Så snart han blifvit uppdragen ur vattnet, hade man försäkrat honom, att han haft en stor luftbubbla för munnen, och att denna hindrat honom att blifva qväfd. Hans öron hade emellertid blifvit fulla af vatten.

— "*Tirasius, garde de la bibliotèque de Stockholm*", har antecknat en ännu mera förvånande händelse från slutet af sjuttonde århundradet. En qvinna, säger han, från provinsen Dal i Sverige, vid namn "Marguerite Larsdotter", har tre gånger under sin lifstid fallit i vattnet. Första gången, då hon ännu var ung, låg hon tre dagar under vattnet. De båda andra gångorna erhöll hon snarare hjelp. Hon dog 75 år gammal, 1672.

— "*Barmead*", vid återkomsten till Stockholm från en resa i Vestergötland, anför något ännu mera underbart. Han berättar, att han händelsevis fick höra ett liktal öfver en 70:årig gubbe, som hette Laurent Jona från gården Boness. Kyrkoherden försäkrade i sitt tal för församlingen, att den aflidne en gång vid sjutton års ålder fallit i vattnet och icke blifvit uppdragen förrän två veckor derefter, men likväl blifvit lyckligt återkallad till lifs.

(*Musée des familles 1835.*)

Till 1835 års Komet.

(*Insändt.*)

Stilla strålande ljus
I det stjerniga blå!
Säg hvar kommer Du från?
Säg hvart ärnar du gå
Uti Verldsandens hus
Med ditt flammande lån?
Ej som andra din ban
Har i rymden Du satt
Och århundradets natt
Uti tidsocean
Sjunker ned, innan än
Du här glänser igen.
Är Du Anden, som var,
Me'n han jordbojan bar
Under solen, en Drott
Uti vetandets verld,
Som i flammande färd
Byggde praktfulla slott
Af systemer, och dog,
Som en Fenix, i ljus.
Och sin strålklädnad tog
Ifrån jordlifvets grus,
Och bland stjernornas här
Samma svindlande färd,
Såsom förr i vår verld,
Gör, en ny resenär?
Eller är Du en jord,
Som chaotisk ännu
Väntar Skaparens ord
Och de dagarna sju,
Och i rymderna far
Utan ro, utan rast,
Till dess Allfadren tar
Dig i strålklädnan fast
Och Dig tämjer och bär
Bland planeternas här,
Att i sferernas dans
Blanda strålarnas glans?
Väl är frågan mig fri,
Men du hör ej min sång,
Du går evigt din gång,
Dock är allt ej förbi; —
Än en gång ofvan skyn,
Vid det evigas bryn
Jag Dig träffar och då
Skall till svars Du mig stå,
Vid den Eviges thron,
Då en salig Æon.

—l—n—n.

Avertissement.

På medel mot sömnlöshet fås adress i Aftonbladet. Man slår opp hvar man behagar. Den mennisko-älskande Redaktionen låter medikamentet stå på hvarje rad. Tidningen rekommenderas till det bästa hos Hrr Farmaceuter.

ANMÄLAN.

Freja för 1837 kommer att utgifvas hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innev. år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko för helt år, samt 3 R:dr för halft år, emottages i Stockholm, i Hr Bergs Boklåda vid Stortorget, samt i Landsorterna å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 17 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 6. 1837.
Tisdagen den 17 Jan.

FREJA.

C. B. L. Chr. von Stedingk.

Som skuggan hvilar efter dag, som var,
Så hvilar öfver jorden minnet qvar
Utaf de mäktige, som redan gått, —
Och på vår jord rätt snart fins skugga blott.
Befolkad blir väl vår planet på nytt.
Dock kommer icke åter hvad, som flytt,
Och minnet äger uti sitt förvar
Oändligt mer än stunden har,
Och häfden länge varit millionär,
Då ögonblicket re'n utfattigt är.

En af de store få, som stodo än,
Likt fordomdags troféer, oss igen,
Erinrande om segersälla dar,
Till sina fäder nu sig samlat har.
Lik Nestor, såg han trenne åldrar gå
Förbi sitt öga, öfverlefde två,
Och af den tredjes dårskap tröttad nog,
Sin sista suck den gamle krigar'n drog.

Ett långt, ett märkligt lif! Hur sällan fans
En bana skiftande och stor, som hans?
Från Delavares mörka träsk den går,
(Der vilden lurar i de tjocka snår)
Till Finlands vida, ljungbeväxta fält,
Der Lappar flytta kring med svarta tält.
I medgång vis, i motgång oförsagd,
Han skänkte tvenne verldsdelar sin bragd.
För frihetens och menskovärdets rätt
Han stridde, bredd i bredd med La Fayette,
Eröfrande uppå Ohios strand
Åt kraft, och enighet ett fosterland,
Me'n krämarfolket, från den rika ön
Såg sina härar smälta bort, som snön
På Alegannys spetsar smälter hän,
Då våren löfvar Mannahoaks trän.

Men trumman hvirflar. Uppå Sveriges gräns
Vårdkasen, flammande i natten, tänds,
Och Gustaf, *som i allt försökte sig,*
Vill nu sin lycka fresta i ett krig.
Till Sverige ställer Stedingk *då sin färd,*
Ty fosterlandet kräfver ju hans svärd.
Vid Parkumäki slår hans klinga ner,
J Rysslands lejda kämpar! ibland Er,
Och, hit och dit förströdda, bort J flyn,
Som för en stormvind flyr den lätta skyn.
Han jagar Er, som mellan skog och snår
Man jagar villebrådets rädda spår.
Men Gustaf *tröttnade vid allt, och trött*
Vid hinder, faror, strider, dem han mött,
Han sluter fred, och vi få allt igen
Provinser, fästningar, kanoner, — men
De, som ha stupat, stå ej mera opp.
I lönlös strid föll Sveriges unga hopp,
Och, deras vålnader en mausolé,
Kan man ruinen än vid Haga se.
Den blef, som mången Gustafs *plan, ej af.*
Nu står den, endast millioners graf,
Och för ett lustslott den ett luftslott blef,
I hvilken Gustaf *sin historia skref. —*

Men det ej ensamt var på stridens fält,
I sadeln eller under krigarns tält,

Med Marskalkstaf och draget svärd,
Som Stedingk *gjorde sig sitt rykte värd.*
När vapnen hvila, hvilar icke han.
Han för i rådslag, som i fältslag, an.
Den fred han kämpat för, såsom soldat,
Han värnar än som diplomat.

Dock — än en fred han att besegla går,
Som hela Sverige, likt ett åskslag, slår,
I ögat gråt, i hjertat sorg, sitt namn
Han skref på freden uti Fredrikshamn.
O! att han för den strida hade fått!
Helt annorlunda då den skrifven stått.
Nu andlöst Ratans hjelte sprang — och sprang.
Hans sporre, ej hans svärd det var, som klang.
Och handlöst Gripenberg *åt Ryssen gaf*
Allt utom hvad han borde gett — en graf.
Af Sveriges Judas Sveaborg blef såldt,
Och på de murar Rysslands örn satt stolt,
Der tio härar kunnat digna få,
Förrän de mäktat in i borgen gå,
Der än man finner, uti markens hål,
Rätt mången Slaviskt bildad hufvudskål,
Tillhörig fordom någon djerf Sarmat,
Som föll här, offer under Svenskens hat. —

O tid af nesa och af galenskap,
Då blindt man vräkte i hyenans gap
Provinser, härar, fästen, stad och land,
Då Gud från Sverige tagit bort sin hand!
Då vanvett satt på Gustaf Adolfs *thron*
Och starrblind vurmade i religion! —
I denna tid utaf betryck och nöd
Din stämma, Stedingk, *råd och varning ljöd —*
Men hördes ej. — Hvem hörde man väl då,
Som värdig visat sig att ordet få?
Man hörde intet, förr'n på Åland stod
En fiende i vapen, — och i blod
Från Sveas skuldra slets dess högra arm,
Som barnet slits med våld från modrens barm.
O Finland, trohetens och bragdens kust!
Sig skylle Sverige sjelft för din förlust!

Se'n Stedingk, *locken tyngd af årens snö,*
Såg Galliens örnar lägga sig att dö
På sina lagrar, och i Elsterns våg
Han solen utur Lodi sjunka såg,
Såg verldsbetvingarn, segerns älsklingsson
Gå, oförstådd och hånad blindt, ifrån
Den verld han ensam mäktade att styra,
Som rasar på hans graf, i feberyra.

På år och stora minnen lika rik,
Stod Stedingk *se'n, en vördnadsvärd relik,*
En åldrig patriark bland Svea folk,
Re'n Svenska häfdens egendom, och tolk
Af hvad Svenskmanna tro och heder var,
Förr'n man den ständigt uppå läppen bar.
Hans ära är, som Riddarskölden, ren.
Den kräfver ej hans Ordenstjernors sken.
Den lyser sjelf, som solen, och sitt ljus
Den lånar ej af glittersakers grus.
Och i en vildt inom sig söndrad tid,
Hvars lösen skallar: "Evig, blodig strid",
Fins här om Stedingk *blott en enda röst,*
En tanke i hvar själ, en känsla i hvart bröst:
"Han var en ädel man, en Fosterländsk.
Vi äro stolta, att han nämdes Svensk."

Anmälan af utkomne Arbeten.

Illusionerna.

Illusionerna är en bok, sådan som man i allmänhet ej träffar många, med stora brister och stora förtjenster, den finaste nyansering af karakterer bredvid den flackaste uppfattning af dem, väl tänkta och förda scener bredvid fullkomligt misslyckade, ett ledigt, elegant språk bredvid meningar, som sluta med "likvisst" *), och bredvid beskrifningen om en tant, som *icke* dog derföre, att hon "någonsin rumlat eller lefvat oordentligt." Platthet och finess om hvartannat! Skefhet på samma rad, som skarpsinnighet!

Idén i Romanen är onekligt vacker. En flicka, som inträder i verlden, ung, vacker, lysande, som, med qvinnans lifliga fantasi, bygger tusende luftslott, skapar tusende lysande

*) "Men är der icke större fynd att få, än jag fann i min gamla, saliga Tantes gömmor så - - blir ingen fet derpå, det spår jag, på randiga, rätt litet illusoriska och underbara, skäl likvisst."

illusioner, och ser dem alla, den ena efter den andra, nedstiga i grafven, tills ingen, ingen mera återstår, och döden, försonande, slutligen emottar det sargade offret! Denna idé är, hvad hjeltinnan angår, utvecklad med behag och finhet. Skildringen af natur-barnets första inträde i konventionens cirklade kretsar är tecknad med oöfverträfflig sanning, och med en varm och liflig kolorit, som förtjenar allt beröm. "Ottilias" oroliga och så ofta bannade liflighet under resan, hennes tafatta presentation hos Onkeln-Exellensen; hennes beklämning, då hon, glömd och öfversedd, blifvit, under supén på Skönvik, lemnad ensam i förmaket, och icke vågar, på egen hand, företaga vandringen till salen; allt detta skulle kunna pryda hvilken roman som helst; men så snart intrigen, hvilken, i parentes sagdt, icke är af särdeles betydenhet, skall knytas, börja ofullkomligheterna genast att falla i ögonen. Redan beskrifningen på Otto är — må uttrycket tillåtas oss — litet sliskig. "En Amor i lockarna — pannan ärlighetens spegel — hans blick en himmel eller en dödsdom — hans mun glädjens thron och allvarets tabernakel — (begrip det den, som gitter) penslade (?) ögonbryn — gentila fötter." Lull! lull! hvad den karlen måtte ha varit "söt", isynnerhet som han, allt detta oberäknadt, var Löjtnant vid hästgardet.

Scenen på Ottilias kammare är, åtminstone till sin skådeplats, mindre väl vald. Otto för, utan någon medföljande betjening, Ottilia opp på sitt rum, är ensam med henne, och begär, sedan han med henne tillsamman talat fyratioett ord (vi hafva räknat dem), en kyss. Detta häntyder på oförskämdhet å Ottos sida, och Ottilia borde, med den instinkt, som ligger äfven i den minst verserade qvinnas blygsamhetskänsla, ha funnit det groft opassande i detta första möte mellan två förut villfrämmande personer. Och allt detta sker under en pågående supé, der Otto är värd, och proponerar skålar, och sedermera så plötsligen försvinner.

De unga tus supé på "samma talrik och af samma gaffel" har väl också sina sidor. Det intresse, som Ottilia redan lyckats väcka, börjar här att betydligt svalna. Ottos rullande af apelsinen i Ottilias säng är minst taget stötande, och högst vidrigt förefaller hans afskeds-uttryck: "Men *försigtiga* skola vi vara."

Ottos konversation — och historiskt sant kan det visst vara — är annars bland det tråkigaste och pjollrigaste under solen. Ett ypperligt exempel derpå är hans yttrande i trädgården: "Du är så söt, så vacker i dag, att alla gossarne deruppe äro kära i dig. De fråga mig bara ideligen om dig. Tänk, om de visste, hvar jag nu vore. . . Har du någonsin gifvit bort någon kyss? . . . Minns du icke i går afton, då höll du dock utaf mig, eller huru?" &c. Man skall vara så vacker, som Otto, för att icke genom en sådan samtalston göra sig odräglig, eller ock, så blindt betagen, som Ottilia, för att icke finna olidligheten af en dylik älskare.

Men med allt detta — om äfven läsarens intresse någon gång, vid hennes enfaldigare streck, skiljer sig från Ottilia, — vet hon alltid att återeröfra uppmärksamheten, och hon är, öfver hufvud en väl tecknad karakter, naturlig lefvande och åskådlig. Det, som nedtynger hennes vackra partier, är egentligen och nästan uteslutande hennes passion för Otto, hvilken öfverallt spelar en miserabel figur. Vi föreställa oss, att författaren i Otto velat teckna en vacklande, moraliskt undergräfd, men passionfull karakter. Vi inbilla oss vidare, att förf. ämnat låta honom hysa en verklig böjelse för Ottilia. Då tro vi, för vår del, att, med den häftighet, som röjer sig i Ottos lynne, han, utan tvifvel, i enlighet med den karakter man gifvit honom, skulle vågat — i ögonblicket af uppbrusande känsla — trotsa sina föräldrar, och bryta med den fästmö man påtvingade honom. Men ett sådant uppförande lät säkert icke förena sig med "Illusionerna."

Öfverstinnan G., den yngre Pauline, är en med oändligt mycket takt tecknad qvinnogestalt. Dragen i denna moraliska fysionomi äro återgifna med finhet, och, utan att vilja disputera med förf. till Illusionerna om dess kön,

skulle vi näppeligen tro, att någon annan, än en qvinna, en tänkande, bildad och erfaren qvinna, kan komma dessa fina nyanseringar på spåren, dem förf. antydt i den originella och sällan afteeknade karakteren: Pauline G. Vi, för vår del, skänka henne företrädet bland alla de gestalter, som röra sig i Illusionerna.

Om Tante Aline och Generalskan, tvenne i det hela underordnade personer, är föga annat än godt att säga. Fullkomligt betydelselös är Nanny. Melida är en god, enformig, men jemt och säkert hållen karakter. Emilie, med sin enfald, sin fåfänga, sin häftighet, sin tillgjordhet, sin afundsjuka, är lyckligt återgifven, och gör en väl beräknad kontrast mot den alltid i bredd med henne uppträdande, stilla och lugna Melida.

Ypperlig och med sprittande lif tecknad är skildringen af Fru Stael, hennes familj och omgifning. Här målar förf:n nära nog med en mästares pensel. Beskrifningen af Amaranthen är bland de lifligaste och åskådligaste scener, Svenska romanlitteraturen äger att uppvisa. I målningen af den första angläsen ligger mera humor, än sammanräknadt uti mången bok i tre delar.

Deremot kunde måhända det tillfälle, då Ottilia besöker den af Otto förförda Marie, blifvit med mindre utförlighet skildradt. Vi tro icke, att det hela derpå skulle hafva förlorat. Det är utan tvifvel ganska vackert af Ottilia, att "taga af sig sina båda underkjortlar", och, med tillhjelp af saxen, åt det oäkta barnet af sin älskare göra tvenne mantlar "af flanellskjorteln", och af "den af Engelskt perkal" tvenne blöjor; men gerna kunde Ottilia ha besparat sin Allmänhet den detaljerade beskrifningen på denna välgörenhet.

Vid karlkaraktererna, Onkeln, Baron H., Kammarjunkar P., m. fl., vilja vi icke länge uppehålla oss, ty här är ovedersägligen förf:s svaga sida, och af alla dessa särskilta personer finnes ingen, med hvilken vi kunna anse oss fullt belåtna. Magister Q., fosforisten, är alltför mycket hållen i parodi. Fosforisterna, ehuru onekligen någon gång besatta i sina dikter, voro i allmänna lifvet förståndiga personer, och många af dem, ehuru excentriska, voro verkliga vettenskapsmän. Magister Q. är ett exemplar galning, som vida förr hör till Danviken, än till Fosforismen.

(Slut. e. a. g.)

Epigrammer.

Om en hög Embetsman.

A. *Ha! när jag tänker deruppå*
Jag af förargelse kan spritta.
På denna plats, dit blott förtjenster borde nå,
Hvi satte Ödet honom då?
B. *Jo! för att sitta.*

På Grosshandlar —s grafsten, under den öfriga inskriptionen.

Bort! ingen tår uppå min mull! för katten!
J veten ju, i all min dar jag hatat vatten.

Öfver stjernsystemet.

O! astronomer! slån Ert öga ner,
Och ej i rymden endast blicken vida!
Det finnes firmamenter under Er,
Och hela stjernsystemer skrida
På bröstet utaf Svenska män.
I detta skaldens »stjernehvimmel»
Såg mången hedersman sin himmel.
Betrakten också astronomer! den!
Och sägen mig, men forsken noga,
Hur dessa stjernors gång kan så sig foga,
Och efter hvilken lag det sker,
Att de åt höger gå för venster,
Och på odugligheter regna ner,
När som de pryda borde blott förtjenster.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 20 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 7. 1837.

Fredagen den 20 Jan.

F R E J

En händelse för fjorton dagar tillbaka.

Fröken Grinolline von Gapenstedt satt och gret.

Hon hade gått miste om en bal. Frätande qval för en qvinnas hjerta. Klädd, parerad, friserad, hade hon med sin mor, Kanslirådinnan, åkt till Kirsteinska huset i den dyrlejda hyrvagnen, och tre gånger känt efter, huruvida Amaranther-ordenstecknet prydde hennes bröst, och icke, lossnadt, golfvet af hyrvagnen. Fem gånger hade hon tillslutit ögonen, för att i inbillningen rätt åskådligt kunna föreställa sig den första angläsen; femtio gånger hade hon bett sin mamma att inskränka sig så mycket som möjligt, i akt och mening att icke skrynkla hennes röda sidenklädning. Men en mörk aning intog henne redan, då inga mareschaller lyste utanför den präktiga byggnaden. Med klappande hjerta gick hon trapporna uppföre; förgäfves försäkrade hon vaktmästaren, att det "klappade som Amaranth"; vaktmästaren var känslolös för alla klappningar, och bedyrade heligt, att det blef ingenting af.

"Någon gång har jag blifvit mankerad på en dans, men bli mankerad på en hel bal! O! det är grufligt", suckade Fröken, och satte kammarduks-näsduken för sina blåa ögon, under det att betjenten påminde om att skynda, emedan vaxljusstumpen i lantärnan redan brann i pipan.

Nu hade Fröken redan anländt till sin kammare — och gret.

"De hvita sidenskorna redan till hälften uttrampade", så ljöd hennes snyftande monolog, "långhandskarna spräckta i fingrarna, en fläck på balklädningen, och ändå ingen bal! Det är då, som ett öde skulle förfölja mig. Redan på förhand uppbjuden nästan till hvarenda dans! och nu, om jag vill dansa, tvungen att dansa solo eller i inbillningen. Jag hörde vid sista Riksda'n omtalas, att man tänkte flytta Långfredagen på en Söndag. Nu har di väl gjort på samma sätt med Amaranthens högtidsdag! Ja! di krånglar väl så länge, tills di blir utan både Sön- och Högtidsdagar."

Nu förde Fröken Grinolline, såsom många andra små Fröknar, en liten dagbok, der hon inregistrerade dagens händelser, jemte sina önskningar och förhoppningar. Den var mycket väl gömd i en lapplåda, emedan Fröken Grinolline skulle ha rodnat ända upp till de små öronen, om någon främmande blick fått falla inom den förgyllda saffianspärmen med initialerna G. v. G. Nu framtog Fröken sin lilla bok, sedan hon först försigtigt reglat dörren, fattade en guldpenna, och doppade den i ett bläckhorn, der det icke fans tillräckligt af detta svarta fluidum, för att nedskrifva två spalter af Freja. När dessa förberedande omständigheter blifvit undangjorda, tuggade Fröken litet på pennan, hvarvid hon blef helt svart om sina vackra läppar. "Det var, som ville du bepryda med sorgeflor ett rosenpar." Derefter satte Fröken pennan på papperet, och skref

med stora, raka bokstäfver, som påminde om Lifregements-grenadierer: "Den 6 Januari 1836." Sedan hon straxt derpå med ett raskt drag tagit sexan, och ändrat den till ungefärlig likhet af en sjuas fysionnomi, försjönk hon, efter en så beskaffad kraftyttring, åter i djupa betraktelser.

Som af en plötslig inspiration nedskref hon sedermera: "Jag har gått miste om en bal, oh!" — — men i detsamma knackade kammarjungfrun på dörren.

"Hvad vill hon?" ropade Fröken med en rätt vresig ton, och boken dök ned i lapplådan, som en gullfisk.

"Hennes Nåd ber Frökea komma in. Här är visiter!"

"Hvem då?"

"Löjtnant Slarfvenfeldt och Stallmästaren Brunté!"

Vid ljudet: "Slarfvenfeldt", ljusnade Frökens ansigte betydligt. Det var, som om en solstråle hade fallit direkte ned på henne, halkat längs efter pannan och stannat vid draget öfver ögonen. Blicken lyste, läppen myste och kammarjungfrun blef genast insläppt.

Nu undanslängdes pennor och bläck. Kammar och tandborstar kommo i rörelse. Skohorn skjutsades fram och tillbaka. (Lyckligt det hus, der det icke finnes några andra horn, än skohorn!) Snörband surrade, skoband sprungo, hyskor och hakar flögo lösa, knappnålar stucko, silkesstrumporna kommo afviga, hårnålar lossnade. Jemmer och elände! Det var en forcerad fruntimmerstoilett med all dess rysliga förvirring! Dermed kan ingenting jemföras, utom Napoleons reträtt ur Ryssland.

Ändtligen, sedan en kurs i all möjlig oreda blifvit samvetsgrannt genomgången, var Fröken Grinolline färdig att presentera sig i salongen. Sista blicken kastades i spegeln, för att på de helt nyss med munpomada strukna läpparna lägga ett förtjusande småleende, i stället för den vresiga min, som ståndaktigt hvilat der under hela toiletten. Leendet kom som på beställning, och inom ett ögonblick var Fröken i salongen.

Herrarne stodo upp och bockade sig, och Stallmästaren Brunté släppte dervid ett äpple, som han just höll på att skala, så att det skalade längs efter golfvet, och Stallmästaren måste springa volt derefter. I parentes kunna vi nämna för våra läsare, att Löjtnant Slarfvenfeldt gjorde pretention på en hög grad af qvickhet, och att han öfverallt hade den beskedlige Brunté med sig, som ett mål derföre. Han vandrade ikring med honom, som positiv-spelaren med sitt positiv. Han behöfde honom, för att kunna visa sina konster.

"Ah! min nådiga Fröken", började Slarfvenfeldt, "Ni är då ibland de få lyckliga, som den grymma influenzan skonat. Skönheten befaller sjelfva farsoten."

"Nu har man likväl funnit på en ny kur derföre", anmärkte Brunté, pustande efter ansträngningen med äpplets upptagande, och fasligt ifrig att också få säga något.

"Det är visst en hästkur det, Bror Stallmästare!" genmälde Löjtnanten.

"Nå! var Löjtnanten på maskeraden i går", frågade Fröken med en viss skälmskhet i blicken, som kom Brunté att i en spegel se efter, om något af hans klädsel kunde vara i olag.

"Jag — jag går aldrig på maskerader", svarade Löjtnanten, ehuru han icke försummade någon enda. "Du var ju der, Brunté? När jag var oppe hos dig i går qväll, voren J ju i domino och redo" . . .

"Redo!" ropade Brunté, "nej! vi åkte."

Fröken Grinolline bröt ut i ett skallande skratt.

"Nå, Löjtnant Slarfvenfeldt!" frågade Kanslirådinnan, och trädde på en synål emot ljuset, "känner Löjtnanten den här unga Baron Man del Spritzsky, som kommit hit utifrån."

"Han, som gjort sin kur till Fröken Grinolline! ja Gud bevars, min nådiga Hennes Nåd! hvad jag känner honom!"

Mor och dotter vexlade en hastig blick.

"Han lefver ju på stor fot."

”Ja! han har de största fötter jag någonsin sett, näst salig Baron K—r.”

”Äfven detta platta infall belönade Fröken med det hjertligaste löje. Kanslirådinnan rynkade halft omärkligt på näsan.

Fröken slog sig ned vid ett litet rundt bord, för att servera té.

Slarfvenfeldt sträckte på sig, satte tummen i den ena västärmen, och nalkades Frökens stol.

”Brunté anhåller säkert om brunt té”, anmärkte han, och ett sjelfförnöjdt småleende betygade, huru qvick han sjelf fann denna ordlek.

”Ja! ja! tacke Gud den, som i vår svåra tid slipper att dricka fläderté”, inföll Fröken; ”apropos det, teatern lär vara mycket inställsam nu. Det är ju flera gånger, som intet spektakel kunnat bli af. Har Löjtnanten sett Konstapeln? Hur är den?”

”Åh! han har mycket fyr för sig, han. Jag kommer, vid Gud! ingenting ihåg deraf, ty jag satt och sof i oxögat under hela representationen.”

”Det är ju annars icke der, som våra unga militärer pläga sofva, eller också tala de åtminstone i sömnen.”

”Väl möjligt, min nådiga Fröken! men då var det säkert Ert namn, som först gick öfver mina läppar.”

”Lycklig jag, som fick börja processionen. De yngre först, de äldre sist, heter det ju i ceremonielet.”

”Men man följer icke alltid ceremonieler. Nog ha vi en Ceremonimästare i Amaranther-orden, men ändå ha vi, sans ceremonie, blifvit i dag förafskedade. Ack! jag gick derigenom förlustig mycket, ehuru blott en enda dans, men den dansen var med Er, min Fröken!”

”Att gå miste om en hel fransäs med alla dess turer, det är en förskräcklig otur, det.”

”Ja! man skall vara en så lättsinnig ture, som Brunté, för att icke taga en dylik sak djupt, och så grym, som Fröken, för att göra narr deraf.”

”Förlåt mig, den förtjensten kan jag ändå tillägga mig, att, huru många jag än gjort narr af, har det aldrig varit af Löjtnanten.”

Nu fördes samtalet med allt tystare och tystare stämma, och Frökens hand darrade förfärligt, när hon slog i téet, under det att hennes kinder flera gånger högt upprodnade.

Stallmästaren körde friskt för Kanslirådinnan med alla nyheter, dem han i hastigheten kunde hitta på, och som, enligt hans begrepp, lågo inom möjlighetens och rimlighetens område, men också var det icke mycket, som ej rimmade sig i Stallmästar Bruntés tanka. Slutligen drog han fram en annons, som han med oändlig möda hade sammanskrifvit, och som lydde, som följer: ”Frågas, om Amarantherorden äger att afsätta sin Stormästare, enär han redan i Januari narrat Orden April. O. S. A.”

”Denna annons, min nådigaste Kanslirådinna!” fortfor han, ”skall jag låta införa i Stockholms Dagblad, med latinska stilar, strax framför alla andra annonser om ”Baler”, der ”propreté och kontramärken utlofvas”, hvilka pläga sluta tidningen.

”Stallmästaren är alltid en espiegle”, anmärkte Hennes Nåd, som just nu gjort en stor fjäril flygfärdig på en Tibbo Saib, ämnad åt Kanslirådet på hans födelsedag.

Stallmästar Brunté smålog med märkbar sjelfförnöjelse åt denna artighet, och fortfor, särdeles upplifvad af medvetandet att vara en espiegle: ”Ja! min Nådiga! jag är alltid damernas riddare, och jag åtminstone skall icke fördraga, att man gäckas med deras känslor och beröfvar dem deras skönaste förhoppningar, förhoppningen på en bal, och derigenom indirekte förhoppningen på en älskare, och slutligen på en man, hvilken alltid är ett sine qua non för en väl uppfostrad qvinna.”

”Lyckligt det täcka könet, som i Stallmästaren förskaffat sig en så pålitlig Celadon.”

Stallmästaren spetsade öronen, liksom han icke rätt fattat meningen, men då Kanslirådinnan teg, fortfor han: ”Skaffa pålitliga seldon! Gud bevars! om herrskapet behöfver, skall jag med mycket nöje åtaga mig en så beskaffad kommission. Från Christianstad får man det förträffligaste sadelmakeriarbete man kan önska sig, för ett ganska modikt pris, de Åkersteinska sadlarna naturligtvis undantagna, men de förefalla också mycket dyrköpta.”

En stund härefter togo herrarne afsked, uppmanades att icke glömma bort huset, an-

mälde sin vördnad för Kanslirådet (som för ögonblicket var sysselsatt i hörnet af Norra Smedjegatan och Jakobs gränd, vid ett ganska kinkigt protokoll, som blef stundligen allt mera sifferdigert och inveckladt); bugade sig till yttermera visso ännu en gång; uppmanades af Fröken att akta sig för influensan; bugade sig, som det står på Hr Gauthiers affischer, för allrasista gången, och voro ändtligen i det yttre förmaket.

"Ta mig f—n", yttrade då Stallmästaren till sin vän, "tror jag icke, att Kanslirådinnan ger mig avanceer."

"Din tro är otro", svarade denne ur ett bekant skådespel, "det vet du af gammalt."

Men Fröken Grinolline gick in i sin kammare, riglade dörren, och framtog åter ur lapplådan den lilla gröna boken med förgylld snitt.

Hon fattade pennan och vid orden: "Den 6 Januari 1837. Jag har gått miste om en bal, oh!" tillade hon: "men fått en älskare, en deklarerad älskare. Ack!"

Brunté kunde denna älskare icke vara. Vi lemna således åt våra läsares skarpa omdöme att gissa den rätta, och vi lofva, att aldrig mera intränga inom det helgade området af unga damers dagböcker, hvilka vi gerna medge, icke i likhet med gästgifvargårdarnas, böra vara tillgängliga för Allmänheten.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Illusionerna.

(Slut fr. N:o 6.)

I allmänhet skola vi också råda författ:n, att icke gå alltför mycket in på det vittra bedömmandets område. På det ena stället gäckas förf:n med fosforisterna, och på det andra förklarar förf:n sitt djupa förakt för det gamla Fransyska sorgespelet, "med dess *tre* enheter, men många orimligheter och löjligheter." Vi vilja derföre säga förf:n, att det finnes ingen dramatisk litteratur, mera fri från "orimligheter" och "löjligheter", än den gamla Franska med sin — vi medge det gerna — stelhet och monotoni, sitt matematiskt noggranna afvägande af det skickligas fordringar, sin nog ängsliga stränghet i formen och uttrycket. Må den värda förf:n jemföra Shakspeare och Racine (af hvilka den sednare endast är skuggan af den förra), och man skall hos Shakspeare finna mycket orimligt, och mycket, som åtminstone i vår tids ögon förefaller löjligt, men man skall icke i alla Racines sorgespel kunna uppleta en enda rad, som ens låter vränga sig åt sidan af det löjliga eller orimliga.

Det vi deremot allvarligen lägga förf:n på hjertat, är att icke begagna sig af sådana, just in på orimlighetens område gående ord, som "grå tanke", "heterogen blick", m. m. Om en ogen blick hafva vi visserligen hört talas, men aldrig om en heterogen. Löjligt kalla vi, att en älskarinna på fullt allvar yttrar till sin själs utvalda i ett annars högtidligt stämdt ögonblick: "Var nu snäll och beskedlig, och gå och lägg dig tyst och stilla." Löjligt kalla vi också att om en brud i brudstolen nyttja uttrycket, att hon stod der "som en bock", "tafatt som Sevelin", m. m. Osvenskt kalla vi att ständigt använda sådana talesätt, som "embrassera", "enchantera", m. m., då vi äga härmed fullgoda och lika mycket sägande ord på vårt eget modersmål.

Vi hafva nu redogjort för bokens både goda och dåliga sidor. Vi hoppas, att vi gjort full rättvisa åt det förtjenstfulla och tillräckligt utmärkt det bristfälliga. Vårt slutomdöme blir i alla fall det, att förf:n till Illusionerna, med studium och litterär sjelfaga, bör *kunna* i framtiden intaga ett frejdadt rum inom Svenska konstens område. Det förefaller oss, som skulle tills dato pennan mera fört förf:n till illusionerna, än förf:n till illusionerna fört pennan. Vi äro öfvertygade, att detta missförhållande skall kunna rättas, och vi tveka icke att utsäga, det vi fästa stora förhoppningar vid förf:n till Illusionerna, oaktadt alla samma förf:s onekliga och, som vi tro, här samvetsgrannt anmärkta brister. Förf:n har ännu aldrig framträdt med något helgjutet, ehuru förf:n ej sällan med mästerskap behandlat strödda scener af sina utgifna romaner. Måhända ligger orsaken härtill i den ilande lätthet, i den frånvaro af allt begrundande, med hvilken förf:n, enligt hvad densamma på mera än ett ställe, med en slags fafänga, antydt, nedskrifver sina litterära arbeten. Vi tro oss kunna försäkra den talangfulla förf:n, att i detta förhållande ligger liten eller ingen förtjenst. Det är en snart sagdt ovillkorlig följd af vanan vid språkets behandling och vanan af att tänka sig vissa romanförhållanden. Denna lätthet, såsom lockande till mångskrifveri, är dessutom en farlig stötesten för månget gryende litterärt anseende, och på det mattande mångskrifveriet har mången uttömt anlag, hvilka, koncentrerade, kunnat göra heder åt den litteratur, inom hvilken de nu endast voro försvinnande stjernskott. Må förf:n till Illusionerna häraf behjerta så mycket, som kan finnas skäligt. Vi, för vår del, tro, att våra anmärkningar i detta fall icke äro blott och bart byggda på "illusioner."

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 24 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 8. 1837.
Tisdagen den 24 Jan.

FREJA.

Ännu ett ord om "den politiska Predikan."

Sedan äfven Red:n af Freja, genom ett till densamma af författaren insändt exemplar af "den Vises ledstjerna genom lifvet, predikan på Trettondedag Jul 1836", erhållit en slags indirekt uppmaning att deröfver yttra sina tankar, anser den sig pligtig, att gå författarens önskan till mötes, ehuru litet också Frejas omdöme lär vara efter författarens önskan affattadt.

Det, som genast på titelbladet föll oss i ögat, var, att den ifrågavarande predikan blifvit tryckt hos "*Kongl. Boktryckare.*" Vi föreställde oss således, att mycken royalism skulle ingå i den, och deri ligger visserligen icke något ondt. Vidare anade det oss vid de under sjelfva titeln stående orden: "Tillika med Anmärkningar vid ljuset ifrån vissa Tryckpressens sednare alster", att förf:n antingen var eller ville bli Hofpredikant, och tog det dertill nödiga "ljuset" från "tryckpressens alster", i stället för från höjden, isynnerhet som han genast, på första sidan af sitt opus, anmärker att: "Mörker är en motsats till ljuset, uppkommande af dess frånvaro", under hvilken "vandrarens fot är mångdubbelt blottställd att stöta emot stenen." Ifrån mörkret kommer förf:n lägligt nog in på kapitlet om "mörkrets furstar", h. e. oppositionstidningarna, som "förvilla Israel", och hvilkas "hjerta är ett argt och illfundigt ting", om dessa "tidens sakdrifvare" (vi frukta, att detta, åtminstone i ett fall, är att "taga sak på bak"), dessa "den nya folkbildningens Öfversteprester", dessa "stolta andar", dessa "tidslynnets förstfödde söner med den talföra, dock orena (medicinskt!) tungan, som smickra de kortsyntas allmännaste laster, obelåtenheten, klanderlystnaden, misstroendet, och omkring sig utbreda oro, hat och förföljelse, för att på det utsådda ogräset sjelfve plocka någon slags (?) jordisk frukt." "Ve dig, älskade fädernesland", utropar slutligen författaren, "om sådana folkförvillare skola blifva dina domare." Tänk, om Häradshöfdingen Theorell, f. d. utgifvare till f. d. Kuriren, skulle erhålla Domsaga.

Slutsatsen blir, att har den vise ingen bättre "ledstjerna genom lifvet", än ifrågavarande predikan, så frukta vi, och, som vi måhända egenkärt förmoda, icke utan skäl, att den vise säkert råkar på villovägar.

Men härmed är icke allt slut. Liksom kungörelserna följa efter hvarje predikan, följa här tio kungörelser eller såkallade "anmärkningar", rörande ett och annat, jemte åtskilliga anathema maranatha mot oppositions-pressen. Förf:n finner sjelf, att dessa anmärkningar "ej lämpligen kunnat finna plats i föregående predikan", och har derföre posterat sina decemvirer vid utgången, för att tappert hugga på "trycksvärtan", "eländiga skriblerer", "jagten efter hopens applådering", m. m. Predikanten säger

vidare i dessa anmärkningar, att han ofta, nästan i hvarje hushåll inom hufvudstaden, träffat "ett tidningsblad af en viss smutsig färg." Menar han härmed, såsom vi förmoda, figuratim, *Aftonbladet* med dess fina hvita papper, så gör han hos många rättrogna kristne det stackars oskyldiga, för 1836 starkt smutsfärgade, *Dagbladet* plumpt och oförtjent misstänkt. Att sålunda vara ekivok, är visst icke rätt presterligt? Med knytnäfven slagen i predikstolen utropar ändtligen författaren: "Då fordom inför Bonden tryck och sanning voro af samma betydelse, misstänker han nu, om han något följer med tiden, det förra, som det sednares motsats." Vi upptaga icke gerna rena galenskaper till besvarande, men nog bör en bonde, om också icke predikanten, inse, att, om äfven misstag, vrängda uppgifter, ja! osanningar förekomma inom tryckpressens område, bör man hos pluraliteten af författare kunna förutsätta så mycken hederskänsla, så mycken månhet om sitt eget anseende, att de icke med afsigt uppträda som bedragare, ehuru detta möjligtvis kan vara fallet med någon enda. Emedlertid råda vi författaren, att, om han vill göra sin sats trovärdig, sätta sin predikan i handen på "bonden."

Nu far förf:n ut i fanatiskt raseri, sammanställer journalist- och plamflett-yrket, och påstår, för att alltid ha något att yrka, det "en del af litteraturen neddragits till marktschreyer-yrket." Nu få tidningarna heta kolportörer och modkrämare, då det sednare endast med skäl kan sägas om *Magasin för Konst, Nyheter och Moder.* Förf:n förklarar med mycken bestämdhet, att man "på högre ort tröttnat, att längre lemna näring åt ett visst slag författares utsväfningar." Hur vågar förf:n påstå, att man på högre ort någonsin lemnat näring åt utsväfningar? Akta sig han för Hofkansleren!

Sedermera faller Predikanten in i det mystiska. Han säger, att: "den, som skrifver för rock och spis, har uti massans tycke för sig anvisad samma väg." Som hvilken? Menar förf:n måhända, att den persons produkter, som skrifver för rock och spis, ofta användas i spisen, så har han utan tvifvel rätt, ehuru meningen — må ordet tillåtas oss — är litet sotigt uttryckt. Vidare påstår predikanten, att mången tidningsskrifvare "sex gånger i veckan bland allmänheten utsänder ett ark egen fabrikation, eller skickligt långods från *Kosorter.*" Här är meningen utan tvifvel oskickligt uttryckt, eller också måtte förf:n syfta på någon tidning för landthushållare, som är oss fullkomligt okänd. Predikanten påstår dito, att "man har hört näringsidkaren låta intala sig, att hans yrke för de dryga skatterna skötes med förlust, ehuru han just på detta yrke lefver uti yppighet och derjemte årligen samlar förmögenhet."

Detta påstående är en högt uttalad smädelse mot näringsidkarne, hvilka således icke skulle mäkta skilja mellan debet och credit, utan förblanda det enas öfverskjutande med det andras. På samma sätt skulle förf:n kunna berätta oss, att man lyckats inbilla en lefvande, att han vore död, eller något dylikt, lika rimligt och lika troligt.

Men ännu har författaren icke språkat tillräckligt. Han ger oss på köpet ett *efterspråk.* Den för publicisterna olycksbådande kometen får icke sakna sin svans. Och nu inbillar predikanten sig skola göra ett ogement uppseende, och att tidningarna, vid framstrålandet af "den Vises ledstjerna", skola utropa, som följer:

"Till vapen! Till vapen! Vi hafva nu öf-
"ver oss ej blott salarierade tidningar, utan äf-
"ven salarierade Predikanter. Hela Prestestån-
"det är ett obskurantstånd: det förekommer ej
"mjölkbudens tilltag att utspäda mjölken med
"vatten och pigors ohöflighet emot matmödrar:
"vill ej befria Allmogen ifrån skyldigheten att
"sjelf uppoffra något för sina barns undervis-
"ning: vill ej för detta ändamål använda sin
"egen befordringsrätt genom allmänt medgifna
"tjenstår åt Sockenskolmästare: vill ej för Soc-
"kenskolorna anslå ytterligare ett nytt nådår vid
"lediga pastorater, på samma gång som det be-
"tänkte sig på medlet att afskaffa de för dess
"enkor och barn redan för handen varande;

"men konstituerar sig tvertom i Stockholm och "Lund till Prestsällskap, det vill säga: slutna "Jesuit-juntor, Inqvisitioner, hemliga domsto-"lar och en olycksbådande Hierarki: ja, stån-"det är afsvuren fiende till tryckfriheten, och "denne Predikant, en *enfant perdu*, med sin "förpostaffär, är sjelf den krassaste af alla ob-"skuranter."

Men detta: "Till vapen, till vapen!" vore ett blindt allarm. Gässens kacklande är ingen krigstrumpet. Tidningarna bedömma icke Preste-ståndet, som något "obskurant-stånd", och anse icke detsamma ha något att göra med mjölk-buden, om icke vid det högvördiga Ståndets ost-möten. Tidningarna frukta icke i prestsällskaperna några "inqvisitioner", och veta alltför väl, att vi växt ifrån en "olycksbådande hierarki." Men tidningarna medgifva deremot säkert, att den prestman, som från predikstolen gifvit sig in i en politisk "förpostaffär", är "*en* enfant perdu", enär han ändtligen sjelf utsagt ordet.

Vi neka icke, att vi med nog mycken skärpa tillrättavisat författaren. Vår Allmänhet kän-ner säkert, att deri icke ingår någon förkärlek för de i hans predikan häftigast och egentligen angrepna oppositionstidningarna, hvilkas förtjen-ster vi visserligen icke neka, men hvilkas bri-ster, i våra ögon åtminstone, vi aldrig undan-hållit. Men det kan icke annat, än uppreta äf-ven den saktmodigaste, att se predikstolen gjord till skådeplatsen för en nära nog personlig po-lemik; att se bibelspråk i bredd med enfaldiga kannstöperier, som dermed icke äga annat tec-ken af sammanhang än ordställningen; att se den lära, som sjelf kallar sig fridens och för-soningens, vrängd i stridsskriftens former; att se den författare, som sjelf fördömmer det o-befogade, politiska publicisteriet, bli obefogad, politisk publicist i en predikan. Templet har tills dato varit fredadt från eko't af dagens stridsfrågor. Det var Komminister *Beckman* förbehållet, att tillvinna sig den ynkliga namn-kunnigheten af att vara den förste, som inom Sverige debatterade politik från predikstolen, och — vi hoppas det på goda skäl — åtmin-stone för någon tid den siste.

Ur en Resandes otryckta dagbok.

S:t Petersburg. Jag såg en lysande bal. Gni-strande af juveler rörde sig i frasande sidenklädnin-gar de stolta Hertiginnorna, med kalmuck både i sina utanplagg och i sitt blod. I Fransyska frackar, prydda med stjernan af S:t AnnæOrdens fjerde klass, välluktande som sönderslagna Eau de Colognes-flaskor, skyndade de unga herrarne, för att bjuda upp och bjuda till att säga qvickheter. På läktaren dundrade redan hornmusiken, och de gamla Senato-rerne klådde sig i hufvudet, i tanka att komma till något parti. Glindrande kristall-ljuskronor kastade ett strålande sken kring det med lefvande blomster och träd prydda rummet, kring hvilket mindre hög-borna damer sutto, stela, som deras dos-a-doser, träden. Mångfärgade glacer serverades utaf vakt-mästare med långa skägg, hvilka sågo ytterst efter-tänksamma ut, liksom ville de säga: "Se der ha vi knuten."

Jag, som Svensk, fann mig likväl icke särdeles hemmastadd på den Ryska bal, som i brokigt hvim-mel rörde sig ikring mig, utan, sedan jag hört ett vad uppgöras om ett tusen bönder, gick jag upp på musikläktaren, för att få en öfversigt af de beryk-tade Ryska hornen. Hvar och en hade sitt horn, jemte måhända ett eller annat i reserv. När jag först kom upp på läktaren, tyckte jag mig riktigt hafva inträdt i en väl furnerad ladugård, så skym-lade horn öfver allt för mina blickar, och illusionen blef fullkomlig genom det råmande ljud, som dyme-delst åstadkoms. Emedlertid låg det ändå något me-lankoliskt i dessa horn, och jag såg tydligen, huru de äldre, icke dansande damerna sutto försänkta i djupa betraktelser.

Då kom mitt öga händelsevis att falla på ett gammalt plakat, som var upphängt i ett hörn af den stora och rymliga musikläktaren. Detta plakat var utfärdadt för ungefär ett sekel sedan, af Katarina I, hvilken, som mina läsare torde påminna sig, van-drade i sin gemåls fotspår, och fortsatte den rak-ning, borstning och putsning med Ryska nationen, som Peter I endast till viss grad medhunnit. Hon ville, med den förkärlek för det prydliga, som är qvinnan egen, lägga någon politur på det grofhyf-lade arbete, som Peter lemnat efter sig, och hade stiftat de på plakatet upptecknade "assemblé-lagar",

af hvilka jag för dam och ålder endast kunde dechiffrera följande paragraf:

"Under hela societetstiden får ej, under någon förevändning, något fruntimmer finnas drucket, och hvarje karl skall hålla sig nykter åtminstone till klockan nio. — Fruntimmer, som leka pant- eller dylika lekar, skola icke bullra eller vara alltför öfverdrifvet yra. Ingen får med våld kyssa någon dam, och ingen skall understå sig att hota någon dam i sällskapet med stryk, och mycket mindre slå henne, vid straff att uteslutas ur Societeten" *).

"Mycket mindre slå henne, vid straff att uteslutas ur Societeten", upprepade jag, "ganska fint och förnuftigt uttänkt!"

Och i detsamma föll min blick nedåt danssalen, och långt ifrån att se herrarne hota damerna med stryk, såg jag dessa sednare hota de förra med solfjädrarna; jag såg ingen karl drucken, så vida icke glädjedrucken vid ett älskadt föremåls sida, och ändå var klockan tre timmar öfver nio; möjligtvis kunde mitt öga uppsnappa något fruntimmer, som lekte pantlek med en kavaljer, och gaf honom en hårlock att förvara, men hon bullrade dervid icke alls, och var icke öfverdrifvet yr.

Och jag gladdes i själen vid den öfvertygelsen, att Ryssland småningom skulle upparbeta sig ur barbariets natt, och redan hade gjort stora steg framåt på upplysningens bana, men i detsamma förklarade ett öfverjordiskt sken Kejsarinnan Katarina I:s plakat, och jag vaknade. Allt var en dröm.

---

*) Historiskt.

Romans.

Den djerfve Riddar'n Herr Recensent
Stolt rycker till härnad ut:
Hans sköldemärke är föga kändt,
Men mycket hans skarpa spjut:
Det heter pennan, och gjuter ej blod,
Men af bläck desto större en flod.

Han rider så gerna en yster Pegas,
Ty han gitter icke att gå;
Och finns intet annat ök att tas,
Sig sjelf han sadlar uppå.
Ty, att topprida hvart stackars djur
Det ligger uti Herr Riddarns natur.

Ej hjelm han brukar: en yfvig tour
På hans hjessa rufvar så varm.
Och kläckes af värmen en tanke derur,
Så är han ohjelpligt arm.
Visirens rum för hans ögonpar
Glasögonens båga innehar.

Publiken, den nobla damen, så from
Hon sitter i höganloftbur.
Då Riddaren vädjar till hennes dom,
Hon tar sig genast en lur,
Och sofver allt under striden sött;
Hon är på hans penfäkterier trött.

Men Riddaren kämpar om hennes gunst
Mot hvar skald som träder opp.
För hennes ögon han slår blå dunst,
Det är hans enda hopp.
Men som hon känner hans list för väl
Hon ej tror ett ord af hans vilda gräl.

Den stränge Riddaren rasar alltfort
Tills hans ödes timma slår.
Hans bragder, som eviga blifva bordt,
Ej lefva öfver ett år.
Hans lefnads epos, när året är slut,
Sig böjer så fromt till formen af strut.

Och Publiken hon slumrar, som hon är van,
Så snart hon läser, förstås!
Visst tror hon ibland att hon hör en svan,
Då hon lyssnar blott på en gås:
Men hon tycker sig sjelf dock tillräckligt klok
Att välja och köpa och läsa sin bok.

ANMÄLAN.

Freja för 1837 kommer att utgifvas hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af innev. år. Prenumeration à 5 R:dr 16 sk. B:ko för helt år, samt 3 R:dr för halft år, emottages i Stockholm, i Hr Bergs Boklåda vid Stortorget, samt i Landsorterna å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 27 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 9. 1837.
Fredagen den 27 Jan.

FREJA.

Teater-Bulletin.

Herr Sewelins recett.

Pariser-pojken, Komedi i två akter. *Jenny Mortimer*, Skådespel i tre akter.

Det fans en man, sitt tidehvarfs under och sitt tidehvarfs gåta, som skapade flera Konungar, än den af lustläger mest fägnade Monark Generaler, som var det nya Europas Attila, med tanka måhända och kraft att en gång blifva dess välgörare. Han står ensam i verldshistorien. Med honom finns intet jemförligt. Det var en poetisk tanka af Försynen att låta honom födas och dö på en ö, isolerad, sluten, som alltid; med hafvets och sina planers oändlighet ikring sig. Hans bana var, till tiden, kort. Som en elektrisk stöt flög hans snille genom det Europeiska stats-systemet; och legitimitetens krönta sötebarn darrade på sina murkna throner, en eller annan oberäknad, som rent af stalp ned, och tyckte sig finna, att det gamla, godkända "jemvigts-systemet" gått öfver ända.

Napoleon! detta namn är tillräckligt att ännu i dag sätta millioner i lågor. Den tjusningskraft, som endast omger så storartade naturer, som hans, liksom glorian helgonet, är ännu icke försvunnen eller glömd; hans örnar äro det katolska Frankrikes dyrbaraste reliker.

Det var hufvudsakligen genom förtrollningen af detta stora namn, genom införandet på scenen af en väl tecknad och sannt hållen Kejserlig General, en af gamla gardet, denna Franssosernas "gula brigad", som "Le Gamin" i Paris gjorde den oerhörda lycka, hvilken, med större eller mindre modifikation, följt den på dess rund kring de flesta af Europas skådeplatser. Svenska Allmänheten skulle naturligtvis vara mindre känslig för detta egentligen nationella förhållande. De i denna riktning hänsyftande allusionerna senterades derföre näppeligen, åtminstone efter hvad vi kunde förmärka. Men det nu ifrågavarande skådespelet äger andra lockelser, andra effekter, hvilka icke böra förbises.

En lång tid tillbaka har i komedien det aristokratiska, de högre klassernas intresse, om vi så få uttrycka oss, gjort sig gällande. Scribe och hela legionen af hans tjensteandar, hvilka tagit lustspelet på entreprenad, hafva nästan uteslutande visat oss rika bankierer, andryga greffvar, lättsinniga gardes-officerare, galanta damer, enfaldiga, men krachanerade, äkta män, och någon gång, för ombytes skull, en dansös eller något dylikt. Men denna sfer, med alla dess konstlade, konventionella förhållanden, med alla dess småaktiga intriger, med all dess förställning och dess inre obetydlighet, skall ändå slutligen bli uttömd, sedan några hundrade författare der hämtat ämnen till några tusende tragedier, dramer och lustspel. Äfven i romanlitteraturen (åtskilligt af Bulwer; Marryat, m. fl.) röjer sig redan ett behof att å-

tergå till det friskare, till sin princip renare folklifvet, och lemna de högre kretsarna, hvilkas saftlösa plantor redan respektive pegaser afbetat intill roten. Utan tvifvel har Pariserpojken att tacka det sträfvande åt ett lika beskaffadt mål, som öfverallt i pjesen röjer sig, för den mera än vanliga framgång, som den tills dato städse erfarit. "Lärgossen", hufvudpersonen i skådespelet, är en frisk, lefvande skildring ur den lägre klassen, som, åskådligt och varmt framställd, alltid skall hos många väcka sympatier. Generalen, Napoleons General (till skillnad från åtskilliga andra fredliga Generaler) är sjelf en Pariserpojke, som burit musköten på axeln, som soldat, som brynts af Egyptens sol och fäktat vid pyramiderna, som låtit örnarna flyga i hjertat af Ryssland, och vid Waterloo svarat: "Gardet dör, men ger sig icke." Sjelfva den stolta andryga "Tanten" är dotter af en ullhandlare. Med ett ord — pjesen är en dramatiserad kompliment åt folket, fint och ledigt framställd, och, om någon, hållen i tidens anda. Pariserpojkens framgång äfven på Svenska scenen bör således icke vara tvifvel underkastad.

Men nu några ord om innehållet af sjelfva pjesen.

När ridån går upp, ser åskådaren en ung artist, sysselsatt att porträttera en gammal fru med glasögon och strumpsticka. Vid ett bord midtemot sitter en ung flicka och skrifver. Några ögonkast af icke alldeles likgilltig beskaffenhet förråda redan ett hemligt förstånd mellan de unga tu, hvilket pligtskyldigt undgår den gamlas blickar, som sitter stel och styf, i ständig fruktan, att något enda af hennes drag måtte på duken antaga uttrycket af mindre värdighet.

Då instörtar lärgossen, den unga flickans bror och det gamla fruntimrets sonson, lungblöt, utan en torr tråd på kroppen, drypande af vatten som en takränna. Han har varit i kanalen; han har räddat ett barn, som af ovårdighet fallit i vattnet; glädjen glänser ur hans ögon, men kölden tvingar hans tänder att skallra. Sedan den lilla vattenguden fått åtskilliga förmaningar af sin kära farmor, aflägsnar han sig, för att i förändrad och torrare gestalt återsynas för åskådaren.

Emellertid har äfven Hr Bizot infunnit sig och haft åtskilligt att anmärka mot den unga villbasarens uppförande, hvilket, med hänseende till Hr Bizots ben, varit ganska tvetydigt. Han hade nemligen i vägen för dem kastat en snurra, hvilket naturligtvis skulle sätta dem i den ögonskenligaste våda. Vidare har han singlat kronvägg; vidare har Hr Paul de Kock, genom hans försummelse, fått vänta på korrekturet till sin nya roman, hvilket, som vi alla tidningsskrifvare veta, är en ganska ledsam och inquietant känsla. (Först nu påminna vi oss, att vi glömt säga våra läsare, det den lilla, älskvärda tjufpojken är en "typograf", ett af dessa oändliga mörklagda sine qua non för upplysningen, som äfven inom Stockholm uppenbara sig i blåa förkläden och med nog brunetta händer.)

Sedan farmodern för ett ögonblick aflägsnat sig med Hr Bizot, blifva de unga tu ensamma. Ett kort samtal dem emellan uppdagar för åskådaren deras ömsesidiga förhållande. Hr Alfred, artisten, är Elises älskare och — hennes förförare.

Franska scenen har regalerat oss med så mycket anstötligheter, att vi icke ens vilja göra någon anmärkning mot det vidriga i en förförd och fallen flickas införande på scenen. Författaren har emellertid fyndigt vetat att bortskymma en så beskaffad fläck, genom det verkliga intresse han gjutit kring denna ömtåliga karakter.

De älskande skiljas, och brodern, åter kommen i det torra, instörtar yr, liflig och bullrande, som vanligt. Nu viker han än sitt korrektur, som en hatt à la Napoleon, än, för kontrastens skull, som en husarmössa. Nu låter han snurran surra kring golfvet — men plötsligen påminner han sig att man i hans person gäckat höflighetens lagar. Han hade sett Hr Alfred i gigg, med en grann kusk vid sidan — han hade helsat på honom, men si! någon återhelsning kunde icke bestås. Hr Alfred körde vidare, utan att låtsa se sin vän, sin svåger inpromtu.

Nu vaknar den första misstankan i Elises bröst. Det är innan kort, som den skall vinna bekräftelse. Alfred är icke den, för hvilken han utger sig vara.

Emellertid påminner sig den lilla vildhjernan, som dessutom aldrig trifdes länge på ett ställe, att korrekturet måste fortskaffas till Hr Paul de Kock, på det att Pariser-publiken icke

alltför länge skulle vara i mistning af ett par tomer lättsinnigt och af qvickhet sprittande skämt.

Han skyndar bort sjungande; men det dröjer icke länge, innan Hr Bizot, pjesens olycksfågel, åter inträder, och förmäler, att familjens hopp är arresteradt. Af en liten kryddkrämare hade han fått veta, det Josef stulit ett stycke tyg och derföre blifvit i häkte inmanad. Stulit! ett hårdt ord, när det användes om en älskad person, en bror, en son.

Men innan kort infinner sig lärgossen sjelf, och ger en nöjaktig förklaring öfver händelsen. Han hade blifvit arresterad för politisk förbrytelse — hm! det låter något — med anledning af en i hans ägo varande sten, enär en lantärna vid samma tillfälle blef sönderslagen. Polisen hade ansett stenen, som en förbrytare med full afsigt att följa den kamratens exempel, som krossade lantärnan; och dessutom äro boktryckaregossar, isynnerhet de, som trycka oppositionstidningar, alltid misstänkta för särdeles frisinnade begrepp, hvilka naturligtvis, under sättningen, hinna att väl inplantas. Vår hjelte är således på god väg att komma i kurran, då en svartklädd herre med hederslegionsbandet i knapphålet uppenbarar sig, talar ett par ord vid en skefögd polisbetjent, och sedermera försvinner, liksom endast för att reta nyfikenheten. Men Josef har ett qvickt öga och en skarp blick. Han igenkänner ganska väl Hr Albert, på hvilkens förbön han frigifves.

Personens namn förtror han emellertid för ingen, utom sin syster. Endast för henne yppar han vissa upplysningar, dem han vetat förskaffa sig, att hennes falske tillbedjare är son af en "gammal förnäm man, hårdt ansatt af gikt och podager", att Alfred är militär, Riddare af Hederslegionen, och alldeles ingen dekorationsmålare, att . . .

Men mera mäktar icke den beklagansvärda flickan höra. Hon dukar under för den krossande öfvertygelsen att vara bedragen . . . Josef svär att hämna henne. "Jag känner, att jag *nu* är en man", ropar han och störtar ut, för att kalla Alfred till räkenskap.

Andra akten börjar. Vi äro hos General Morin, Napoleons vapenbroder, Alfreds far. Vi se en ruin från Kejsartiden, ännu i sin skröplighet, hög och vördnadsbjudande. Han är nedtyngd af ålder, af sjukdom, hans hår är grått; men hans hållning, hans resliga gestalt påminner ännu om dem, som följde Jätten under hans envigen med Europa. Han är, som ålderdomen i allmänhet, litet gnatig, grälig, ömtålig för hvarje intryck, men en man af hjerta, af heder, storsinnad, som den tid, från hvilken han är en relik.

Hos Generalen vistas hans svägerska, en af dessa svägerskor, som lägga sig i allting, som stifta giftermål och sätta upp gardiner, som vilja regera lika enväldigt i salongen, som i köket, som göra anmärkningar öfver sönernas dårskaper och döttrarnas klädsel — med ett ord — ett af dessa husliga bihang, som ofta medfölja familjelifvets Dagligt Allehanda. Denna "nådiga tant" har för unga Hr Alfred uttänkt ett särdeles klokt parti, der fägring, rikedom och börd förena sig, och har nu ansträngt all sin vettenskapliga kännedom i intrigen, för att bringa denna plan till ett lyckligt slut. Generalen ger, knorrande, som alltid, sitt bifall — och åskådaren har att frukta det värsta för den stackars, förgätna Elise.

Men nu uppstötes våldsamt dörren, ett par betjenter rulla utat golfvet, och vår Josef instörtar. Han berättar händelsen för Generalen, och begär upprättelse. Tanten, med åsigter nästan från Ludvigarnes tidehvarf, skrattar åt hela saken. En fattig, ringa flickas dygd och några Napoleondorer gälla i hennes ögon fullkomligt lika. Hon bjuder guld. Gossen kastar börsen på golfvet.

"Kom ihåg! det är ju en vanlig sak", anmärker tanten med en axelryckning.

"Jag skulle ha sagt så i går morgons, då Er son låg i vattnet", svarar Josef; "jag skulle ha sagt: det är ju bara en Baron som drunknar."

Tanten är icke utan alla känslor och finner sig naturligtvis "toucherad" öfver detta drag af gossens ädelmod. Utsigterna börja något ljusna. Gossen försvinner.

Generalen har härefter en skarp scen med sin son, och en temligen amper med tanten, i hvilken aristokratien, representerad i hennes person, just icke spelar någon lysande rol. Vi hafva aldrig på Svenska Teatern hört något ställe så starkt applåderas, som detta. Det, som intresserade oss att se, var, att den allmänna entusiasmen spridde sin besmittelse ända till den stora logen.

En stund härefter infinner sig Josef med sin syster. Generalen känner sig dragen till den darrande, blyga flickan, som hans sons "obetänksamhet" störtat så djupt, och han är förtjust i gossens öppna, ungdomsglada, orädda väsende.

Alfred inträder. Han har beslutat att gå i utländsk tjenst, att göra sig värdig Elise (som orden falla sig i pjesen. Den man redan har förfört, är man annars gerna värdig), och att sedermera, riktad med bragder och ära, anhålla om hennes hand. Generalen bifaller detta förslag. Josef, i förtjusning, ropar: "Lefve gamla gardet och min gamla

farmor." Endast tanten gör invändningar. "Nå, endast för att förarga dig", genmäler Generalen, "så tagen hvarandra genast, barn!"

Sådan är den korta, nästan ofullständiga exposén af denna verkligt goda pjes, den bästa af mindre omfång, som nuvarande Teater-direktion uppsatt. Samtliga karaktererna äro fint och väl nyanserade; och dialogen eldig, rörlig och qvick. Det enda, som kunde tåla en allvarsammare anmärkning, vore ett par longörer i första akten, dem likväl ett ledigt och snillrikt språk temligen öfverskyler. Det, hvari detta stycke vida öfvergår de flesta sina landsmänninnor inom samma genre af litteraturen, är den hjertlighet, den verkliga och djupa känsla, som der omisskänneligt uttalar sig. Der finnes intet af denna inre köld, af detta egoistiska gäckeri med allt, som genomskymtar de flesta produkter från Porte S:t Martin och Vaudeville-teatern.

Hvarföre författaren kallat sitt lyckade och älskvärda arbete: komedi, kunna vi ej rätt finna. Efter vanliga, estetiska definitioner, närmar den sig vida mera till dramen, och de lustspels-elementer, som deri ingå, vända sig nästan uteslutande och endast kring Pariserpojken sjelf, hvilken, med all sin ungdomliga lustighet, likväl äger scener, under hvilka i bottnen hvilar ett djupt, tragiskt allvar.

Första rummet bland de spelande tillkommer nu, som oftast annars, ovillkorligen Hr *Almlöf*. Hans uppfattning af den gamla Generalens rol var i alla hänseenden lyckad, och lemnade intet öfrigt att önska.

Näst derefter anse vi oss böra nämna Fru *Hjortsberg*, som med värma och takt förde sin korta, men i flera hänseenden kinkiga rol.

Hr *Stjernström* hade ett i högsta grad tacksamt parti; och förtjenar, för dess utförande, allt billigt loford. Någon ojemnhet förmärktes väl i hans gester, och han var i första akten bestämdt svagare, än i den andra; men emellertid har Hr Stjernström härigenom, till betydlig del, rättvisat det beröm han redan från flera håll fått uppbära, och i "Pariserpojken" mera, än någonsin förut, visat omisskänneliga prof på verklig konstnärskallelse. Anmärkningar kunna göras mot allt, och Hr Stjernströms spel, samt isynnerhet hans deklamation, voro visst icke fullt otadliga, men att han verkligen gör sig möda att skrida till en framtida möjlig fullkomlighet, derom vittnar på ett förtjenstfullt och berömvärdt sätt hans spel, som Pariser-pojken.

I dramatiska kompositioner, som i allmänna lifvet, finnes merendels någon syndabock, som oundvikligen behöfs för skådespelets litterära ekonomi, men på hvilken föga eller intet af intresset får falla. Sådan är Alfreds rol i ifrågavarande pjes. Alfred är en af dessa menniskor, som himlen låtit födas, för att smälta sina fyra mål om dagen; sofva; bli kär i något vackert ansigte, som han händelsevis får se; slåss, om det kommer i fråga; vara ädelmodig, om hans lynne är så stämdt, och vara glömsk af allt, om hans passioner äro i svallning. Hans egenskap af förförare höjer dessutom icke, i mångas ögon, hans karakter. Hr *Hyckert* gjorde emellertid af denna fadda rol allt hvad man billigtvis kan fordra, ehuru det tydligen syntes, att rolen på mera än ett ställe generade honom.

De öfriga rolerna äro samtligen obetydligheter.

Öfversättningen tycks vara fluten ur en ledig hand. Några inadvertenser skulle vi likväl kunna anmärka, som t. ex. då gossen på ett ställe talar om att han vunnit 11 *styfver*, och farmodern straxt derefter nämner, att hans mössa kostat 55 *sous*.

På denna ovanligt dugliga produkt hade man låtit följa den temligt andefattiga *Jenny Mortimer*, en af dessa dramer med drabbningar och förrädiska stallmästare, med korer och dans, som ännu spöka, lika gengångare från en förgången tid, på en eller annan skådebana. Det var emellertid en politisk beräkning, att låta denna obetydlighet utgöra ett appendix till Pariser-pojken. Så har mången Styrelse, före Teater-styrelsen, på det goda folket, i och med det dugliga pluttrat åtskilligt mindre dugligt. "*Honny soit, qui mal y pense.*"

Den förtjente Recett-tagaren, som i Pariserpojken ägde en underordnad rol, Sekreteraren Bizots, spelade den med all den talang man är van att hos honom finna, och emottogs, vid sin entré, med de lifligaste bifallsrop. Näst *Hjortsberg*, har måhända icke Svenska Scenen på sednare tider ägt någon skådespelare, så populär som Hr *Sewelin*. Han befaller öfver löjet säkrare, än mången tragediens hjelte öfver tårarna; men också var det komiken, som konstens Gudamakter uteslutande gåfvo i hans våld. Inom detta område är han för Svenska Scenen omistlig.

Med en nästan stormande entusiasm inropades Hr Sewelin efter spektaklets slut. Han höll dervid ett litet tal på vers, hvilket, efter ett annat Blads förmenande, "väckte någon sensation." Vi hafva hört detta versifierade impromptu underkastas olika uttydningar. Vi tro, att man kan hålla sig vid den allmänna tolkningen (utan att inveckla sig i enskildheter), att konstnärens bana, och isynnerhet den dramatiska konstnärens, är temligen rikt strödd med törnen, dem man kan vidröra, utan att vilja eller ens önska se dem specificerade.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 31 Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 10. 1837.
Tisdagen den 31 Jan.

FREJA.

Något om sinnesstämningen inom Swerige i närwarande ögonblick.

Första Artikeln.

I menniskonaturen ligger ofta, nästan alltid, ett sträfvande efter förändring, ett oändligt nyhetsbegär, som, instinktartadt, längtar framåt till olika synpunkter, till omskiftade utsigter, utan att göra sig redo, hvad det egentligen vinner på ombytet. Det är ett nyckfullt missnöje med sin egen ställning, en apathi mot det närvarande, som med desto ljusare färgor målar taflorna af det tillkommande. Man trånar efter en, när det kommer dertill, måhända hufvudsakligen imaginär sällhet, och vill icke lefva för dagen, derföre att man måste lefva för framtiden. I närvarande stund i synnerhet gör denna sinnesstämning sig gällande i Europa. Massorna af nationerna hafva tillegnat sig en halfbildning, som väl låter dem ana ett skridande till fullkomlighet, men som är för ytlig, för litet mäktig af enhet och harmoni, för att alltid låta dem finna den rätta vägen, på hvilken detta ändamål kan uppnås. De vilja bygga, utan att lägga grund. Med en coup de main vilja de taga hvad man endast steg för steg kan tillkämpa sig. De vilja framföre sin tid, utan att förut ens hafva följt med den. Denna brist på inre harmoni, på ett klart begrepp om ett bestämdt mål, röjer sig äfven i lusten för stormiga uppträden, för personlighetens blottande i tryck och skrift, för ett förväget och gäckande trots mot maktägande.

Neke den, som gitter, att detta, ty värr! är ett bestämdt uttaladt drag i tidslynnet!

En annan, icke mindre märklig, och som inledning till vår uppsats, föga mindre betydelsefull egenhet i tidslynnet, är den brist på fordomtida grundlighet, på klar, lugn, opassionerad besinning, som man i närvarande ögonblick skall öfverallt kunna förmärka. Nu gör sig öfverallt en slags *dilettantism* gällande; få finna det mödan värdt att gå på djupet; mängden fladdrar öfver ytan. Det är under lättsinnets egid, som den närvarande generationen fäktar. Den är dilettant i sin kristendom, dilettant i sin medborgerlighet, dilettant i sina uppfostrings-metoder. Den anser det närvarande som ett experimentalfält, der allt skall försökas, så väl Kungamord, som upptäckter i månen. "Bröd och skådespel", ropade de fallne Romarne. "Bröd och uppträden" är på mera än ett ställe dagens härskri.

Till viss grad trycker tidslynnet sin stämpel på alla nationer utan undantag. Ju aflägsnare likväl de ligga från brännpunkten för denna tidslynnets starkaste verksamhet, desto långsammare och mindre noggrannt modellera sig folken efter denna förebild. Sverige har kanske således mindre, än i allmänhet andra land, lika konstitutionellt fria som det, hängifvit sig åt denna tidslynnets ledning, hvilket naturligt-

vis, i ett despotiskt styrdt land, bör bli mindre verksamt, hvarpå Österrike, Preussen, Danmark och det halft barbariska Ryssland kunna tjena som exempel. Men det vore likväl en orimlighet att förneka, det icke sinnesstämningen inom Sverige i närvarande ögonblick i många fall är en utgrening från den allmänna sinnesstämningen i Europa.

Äfven här finner man, till viss grad, detta obestämda sträfvande, denna dunkla längtan efter ett annorlunda, denna vantrefnad vid det bestående, som, i febersvallning, arbetar uti det gamla Europas ådror. Det ligger i naturen af hvarje jäsningsperiod, att den skall vara öfvergående — således äfven denna, men den har emellertid ända hit kastat sina jäsningsbringande partiklar.

I denna tidslynnets egenhet ligger måhända fröet till det *missnöje*, som ty värr! både här och der inom Sverige uttalar sig, men dertill hafva äfven bidragit andra orsaker, som måhända kunnat förekommas, och hvartill vi längre ned skola komma. Det vi likväl kunna taga för afgjordt, är att detta missnöje, och det i icke så ringa mån, tillfinnes. Det finnes dels hos ett fullkomligt "*misströstande*" parti, och detta är, besynnerligt nog, icke obetydligt. Detta parti förkunnar högt, och har till och med, genom sina språkrör, på Svenska Riddarhuset låtit förnimma, att det nu gått så vida, att Sverige icke mera har något att hoppas af sig sjelf och sina egna ansträngningar; att en vink af vår mäktiga granne är tillräcklig, för att göra slut på Sveriges existens som stat; att vi äga vår konstitutionella frihet, såsom ett prekärt nådebröd, hvilket den mäktige i östern vid tillfälle ämnar undanrycka oss; att det är tid att med Beranger sjunga: "*Allons mourir, mes enfans!*" Med ett slags konstladt delinquentlugn förkunna de, att Sverige, i händelse af ett möjligt fredsbrott, äger inga fältherrar, inga öfvade arméer, inga tillgångar. Dessa moraliska sjelfspillingar veta då icke, att Försynen aldrig öfvergifvit ett folk, som icke öfvergifvit sig sjelf; att en kritisk tidpunkt — sådant är historiens vittnesbörd genom årtusenden — sjelf skapar sina stora män; att nationalhatet sprutar krigare och skapar tillgångar, dem ingen financier, i all sin vishet, kunnat ana. Må de påminna sig, att ur ett folk, förvekligadt under de utsväfvande Ludvigarnes svaga styrelser, till afmattning utsuget genom onationliga krig, uppväxte i ett ögonblick, när faran stod för dörren, och fiender på alla rikets gränsor, Napoleon, Augerau, Bernadotte, Davoust, Junot, Lannes, Marmont, Massena, Moreau, Murat, Ney, Soult. Och bland dessa fans mera än en, som på två år gick ur ledet till fältherre-stafven! Ett högt talande bevis, att farliga tider föda stora män fullväxta, utan att behöfva genomgå exercis-bataljoner, eller, efter ancienniteten, tråka sig uppför en regementsrulla.

Bredvid denna, må uttrycket tillåtas oss, "misströstande" fraktion, står en annan, äfven missnöjd, men mera teoretiskt undersökande och mera praktiskt underbyggd. Till denna sluta sig samtliga våra så kallade oppositionstidningar, och kunna betraktas som representanter deraf. Måhända kan man icke utan skäl beskylla en eller annan af dem, att hafva sökt begagna sig af den tid af svallning, i hvilken vi lefva, för att i det allmänna skapa idéer till tjenst åt enskilta afsigter. Att de emellertid, som vårdtecken för nationens rättigheter, gjort nytta, är obestridligt, och, ehvad vår enskilta tanka om Aftonbladet må vara, är det för oss fägnande att veta, det en och annan Embetsman med en slags panisk förkräckelse tänker på möjligheten af att skyldra på Aftonbladets spalter, ett korrektif in petto, som ofta icke saknat sin lyckliga inflytelse.

Som ett fel hos denna fraktion af oppositionen skulle man likväl kunna anmärka, att den aldrig sökt att i ett helt utreda sina politiska åsigter, de förbättringar och förändringar den åstundar. Härmed neka vi visserligen icke, att ej oppositionsbladen ofta förefallit rätt *menande*,

men, när man skolat gå till djupet af meningen och arbetat sig igenom hela lager af beskyllningar, har man mera, än en gång, funnit — platt intet. Att en Regering icke skulle vilja gå en lugn, sansad och rättvis oppositions önskningar till mötes, vore väl ett antagande af smädlig natur för sjelfva Regeringen, ty det skulle med detsamma antyda, att en dylik Styrelse tillegnade sig en ofelbarhet, som hvarken föll på krönta eller icke krönta hufvudens lott. Men det finnes ett förhållande, under hvilket ett sådant förfarande å en Styrelses sida någorlunda lätteligen låter förklara sig; det förhållande, då en opposition, i stället för en redig framställning af sina besvär, endast öfverhopar Styrelsen med temligen grofva tillmälen af ofta obevislig natur, och, i stället för att peka på bristerna, pekar på personligheten, och dymedelst gör det nära nog omöjligt att uppfatta, hvad en så beskaffad opposition egentligen vill.

Ett mindre vackert sträfvande hos oppositionen, ty så kunna vi i egentlig mening kalla den fraktion af missnöjde, hvarvid vi nu uppehålla oss, är dess någon gång klart genomskimrande försök att kasta misstroende mellan Kung och Folk. Härtill hafva åtkilliga försök blifvit gjorda, och indragningsmaktens långmodighet tappert tagen i anspråk. Vi skulle kunna anföra många exempel, både från representantkammaren och från publiciteten — vi nöja oss med ett enda — med att fästa uppmärksamheten vid Aftonbladets ofta upprepade gäckerier öfver de, i anledning af Kongl. namnsdagar, m. m., från landsorterna influtna välmenta, men enfaldiga uppsatser, af Banzeflors bref, m. m. Detta förlöjligande af en i sig sjelf vacker och aktningsvärd, ehuru tafatt uttryckt känsla, kan aldrig äga annat syftemål, än att söka nedsätta föremålet för denna känsla, och det är med en vidrig sensation, som man blir vittne till detta hjertlösa hån öfver ett ämne, som alltid bör vara dyrbart och heligt för en nation. (Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Ändtligen har förskräckelsen för, talet om, löjet åt den bekanta proklamationen något hunnit lägga sig.

Först ropade Allmänheten, "Lull lull! säkert ett stort spektakel, galaspektakel på den tjugosjette, ty det är ju affischer på hvarenda knut." Men Allmänheten gjorde, som den oftast gör, den ropade förrän den underrättade sig om saken. Sedan den resp. publiken stafvat och läst, förpassades en eller annan affisch, dit den genom sitt grannskap tycktes höra, till rännstenen; andra presenterades som vexlar, dragna på polisens vaksamhet, hvilka icke i hastigheten kunde honoreras; några gömdes till framtida bruk; och, för att sätta kronan på alltsamman, kom Aftonbladets Öfver-Redaktör sättande direkte till Polisen. "Åhå!" tänkte man, "der ha vi ägget." Somliga påstodo till och med, att det var hönan. "Osanning", sade andra; "välmening," skreko några; "illvilja," dundrade en del. Med ett ord, meningarna voro delade, liksom Polen, mellan de stridiga partierna.

Det säkra torde vara, att har någon skrifvit detta plakat af verklig välmening, så bör han sjelf anses som plakat. Det finns en slags välmening, som för den, mot hvilken den utöfvas, är föga afundsvärd. Det ges en vänskap, som, i sin enfald, af lutter tillgifvenhet, parodierar. På detta kapitel skulle vi vara färdiga att skrifva ifrågavarande produkt, ifall den från ett sådant håll tillkommit.

År detta vidunderliga opus åter ett foster af verklig elakhet (ty orden: spektakel, skälmstycke, narrspel, hvilka vi hört användas angående denna sak, kunna icke här komma i fråga. Det är icke med sådana saker man narras), af lusten att göra en Regering löjlig i ett folks ögon — då hade den ömklige vältalare, som dokumenterat sig med detta platta snille-alster, den tjugosjette sistlidne Januari, den förödmjukelsen att finna, det ingen enda röst höjdes i anledning af hans uppmaning — ett ganska vackert bevis på takt hos Stockholms Allmänhet.

= Den snillrike författaren till *Adolf Findling* låter på ett ställe Drottning Kristina till en af sina förtrogna längtansfullt utropa: "Om du varit född Prins, eller jag sjelf kunnat få barn på honett sätt, utan att gifta mig."

Vi sågo genast efter i noterna, om detta möjligtvis kunde vara "historiskt", men vi måste slutligen låta öfvertyga oss, att författaren här satt sitt eget bomärke, till stort men för Drottning Kristinas rykte af Jungfrulig Drottning, och till på köpet af stort snille, ty det citerade uttrycket är för det första icke rätt tillständigt, och står endast citations-

vis i vårt blad, och för det andra är gången af den djuptänkta Kristinas spekulation alldeles misslyckad och onaturlig. Det låter icke säga sig, att "Nordens Semiramis", den "makalösa", m. m., m.m., kunnat glömma sig ända derhän att ingå i dylika barnsliga räsonnementer, och pia desideria, som skulle kommit Salmasius att gapskratta, Cartesius att dra på munnen, och "La belle Comtesse" att rodna.

Den för öfrigt förtjenstfulle författaren kunde gerna, för sitt eget rykte och för Drottning Kristinas, vid tillfälle, t. ex. i en annan upplaga, taga dessa uttryck från Kristinas läppar, så mycket förr, som resande hafva berättat, att man på en tid ur hennes graf i S:t Petri kyrka vid spöktimman hört ofta upprepade suckar, uppblandade med mycket förståndiga anmärkningar öfver den Historiska Romanen och dess åligganden, hvilka anmärkningar vi hafva gjort försök att, ifrån stället, genom afskrift, erhålla och hvilka vi, ifall vi lyckas i denna vår afsigt, skola benäget meddela Allmänheten. Det är icke otroligt, att det ifrågavarande, henne tillagda uttrycket gjort den fåfänga Kristina otröstlig i sin graf, och att hon derföre, på någon tid, icke mera äger ro i sitt jordiska hvilorum. Måtte hon snart återfinna lugnet!

Teater-Bulletin.

Sedan Svenska Scenens Sånggudinna nu mera skänkt oss en liten Pariser-pojke, frodas den unge sceniska medborgaren förträffligt, och lägger i teaterkassan, som ordspråket säger, hus på hus. Han huserar i uttryckets fulla bemärkelse, och både teatersalongen och lärgossens trefliga hem ha tills dato haft ett utseende af huslighet, som endast någon gång störts af ofta upprepade klappningar från åskådarne till skådespelarne, eller från Josef till hans syster.

Hr *Sundberg* har i lärgossens rol tvenne gånger alternerat med Hr *Stjernström*. På en jemförelse förlorar visserligen den förre, men han har likväl i detta parti ådagalagt förtjenster, som icke böra förbises. Hr Stjernström är starkare, kraftfullare, mera passionerad, gör med ett ord mera effekt, än Hr Sundberg; men denne sednare har deremot icke det nog vårdslösa, det till och med för en lärgosse vårdslösa och ojemna både i gång och gester, som man ej sällan varseblef hos Hr Stjernström, vid hans debut i "Pariser-pojken." Hr Sundberg visade sig icke vid sin första entré så utomordentligt vild, som Hr Stjernström. Hr Stjernström skulle då — det är sant, — helt nyss hafva kommit ur "djupet", men fullt så furialisk borde han icke vara. Hr Stjernström var deremot vida säkrare, vida mera jemförelsevis utbildad skådespelare, än hans medtäflare, som någon gång förrådde ovana att röra sig på scenen och liksom generades af det sprittande lif, han i lärgossens rol borde nedlägga. Det säkra är, att den, som icke förut sett Hr Stjernström spela lärgossen, skulle funnit sig mera än belåten med Hr Sundberg.

Hr *Hessler* var, som Alfred, icke lycklig, dock ej olyckligare än rolen.

= "*Jessonda*", en relik från de ännu ej glömda dagarna af Grefve Lagerbjelkes Styrelse af Svenska scenens angelägenheter, hade åter blifvit upptagen till tjenstgöring. Den utmärkta och utsökta omsorg i allt, från de vigtigaste till de minsta detaljer, som på denna dyrbara pjes blifvit nedlagd, har icke behöft anförtros åt traditionen, och igenkändes äfven vid denna sednare arrangering för repertoiren. Skådespelet är ännu, som den förvaltning, under hvilken den uppsattes, lysande.

Jessonda gafs för temligen goda hus, den 26 och 28 Januari, Hans Maj:t Konungens födelse- och namnsdag. Teater-salongen var vid båda dessa tillfällen eklärerad. Folksången begärdes och afsöngs.

De XVIII.

Nio ur Musernas chor och nio ur Talarestolen.
Nio med adel i blod, nio ofrälse ännu.
Nio ur Gamla skolan och nio som räknas till Nya,
Nio genier ibland nio talanger också.
Nio med stora stjernor, och snart de nio med smärre;
Nio i Presternas stånd talat som Ombud alltre'n.
Nio å landet bo och nio i Konunga-staden.
Nio för lärdom berömts, nio för vitterhet blott.
Tre i talàr och sex i tiàr, gör nio "förnäma."
Nio mot Öfverhus torde ej blicka ännu.
Akademiske lärarekall ha beklädts utaf nio,
Ett i Åbo, i Lund fem och i Upsala tre.
Niotalet alltså här synes om Musernas antal
Vittna tillräckligt, och ej, Thorild! ditt skäl mer behöfs.

(Samlaren.)

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 3 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 11. **1837.**
Fredagen den 3 Febr.

FREJA.

Något om sinnesstämningen inom Sverige i närvarande ögonblick.

(Forts. fr. N:o 10.)

Å en annan sida vore det en orättvisa att påstå, det Oppositionen inom Sverige icke äger, åtminstone i viss grad, befogenhet till klagan, och hvar påträffar man icke, med mera eller mindre modifikation, detta förhållande? Att Oppositionen någon gång varit öfverdrifven i sina fordringar, torde den väl sjelf vid närmare betänkande näppeligen förneka; att Regeringen tyckes ha fruktat reformer, dem rörelsepartiet, på åtminstone rimliga skäl, föreslagit, är å en annan sida ovedersägligt. Att redogöra för alla de anledningar, dem Oppositionen kunnat eller trott sig äga till klagan, skulle blifva alltför vidlyftigt för utrymmet af en tidningsartikel. Vi vilja således endast i förbigående nämna några ord om tvenne af de hufvudsakligaste anmärkningar man framställt: den mot våra representativa former, och den mot vårt nu gällande befordrings-system, och deraf tillkomna embetsmannapersonal. I vår ståndsförfattning ligger onekligen en hjertans tröghet och en betänksam långdragenhet, hvilket förhållande icke behöfver något annat bevis, än det faktiska, som våra sista Riksdagar lemnat, då dessutom många tusende underskrifter kunna bevittna, att nationen är känslig för bristerna i dess representativa former. Utan tvifvel är det en oformlighet, att Adeln och Presterskapet, vid ett beslutande om rikets angelägenheter, kunna ensamma uppväga hela det öfriga Sveriges samfäldta och förenade vilja, isynnerhet när man tager i betraktande vår Adels ringa pekuniera kraft, som dessutom är i ett beständigt afmattningstillstånd. Det behöfs icke särdeles mycken eftertanka, för att finna disproportionen i att inrymma en fjerdedel af den representativa makten åt Presterskapet, som dock endast utgöres af Embetsmän af en viss branche och af gifna åligganden, hvilkas helgd och vigt det vare långt ifrån oss att förneka, men hvilka svårligen kunna ur rättsgrunder skänka Presterskapet förmånen af den politiska vigt det i vårt kära fädernesland besitter. En reform, företagen med dessa häfdvunna missförhållanden, vore kanhända kinkig; omöjlig vore den icke.

Hvad angår det andra öfverklagade förhållandet, den mindre dugligheten hos våra embetsmän, så saknar denna klagan åtminstone icke all grund. Sverige äger, sedan en fordomtida embetsmanna-uppsättning, ännu qvar åtskilliga män af utmärkt, dokumenterad och erkänd duglighet. Men nekas får icke, att i våra dagar konventionella förhållanden mera än en gång inkräktat på förtjenstens område. Så länge man i detta fall hufvudsakligen lefvat på "survivanser", och gifvit de stora barnen granna band och stjernor att glädja sig åt, har man icke med fog haft någon anledning att beklaga

sig, ty dessa äro af ålder gifna till spillo, och kunna lika väl taga sig ut på en Ryttmästares dolma, som på ett Statsråds gala-uniform. Men det olyckliga är, att man sett embetsmän, embetsmän i Statens tjenst, icke i Ordnarnes och Hofvets, utan *all* förtjenst; vi hafva till och med sett dem, som öfvergått på en annan sida och visat verlden hufvudsakligen — brister. Vi vilja dock icke derföre egentligen kasta skulden på Styrelsen. Den kan, som hvarje annan, misstaga sig i sina val, och menskliga svagheten — det veta vi alla — är stor. Farligare för Regeringens anseende är det då, att våra befordringslagar, åtminstone någon gång, lidit intrång af ackorder (om de äro förbjudna, känna vi icke), denna kräfta för embetsmanna-dugligheten, och att Sverige hos detta köpslageri står i förbindelse för några embetsmän, bland flera onekligen dugliga, som äro en nog skärande parodi på ”Dignitärer” *).

Inom många af de verk, som äro aflägsnade från Hufvudstaden, och således icke alltid kunna följas med det noggrannaste öga, finnas dessutom invetererade, af gammal häfd fastgrodda oordningar, för hvilka naturligtvis ett parti, som af dem drar fördelen, kämpar som *pro aris et focis*. Den, som vill röra i dem, har att frukta explosionen af en Wiborgsk smäll, ty ”ondt krut förgås icke så lätt.” Den som i sin stad vill rättvisligt verka för ett godt ändamål, får hela bisvärmen af dem, som vilja suga musten af oskicket, på halsen. Han motarbetas. ”Kamrat eller fiende”, är lösen. Möjligt är, att dessa förhållanden kunnat blifva för vederbörande okända; att de finnas, är säkert.

Det vore likväl utan tvifvel ett misskännande af Styrelsens goda afsigter, att ej hysa den öfvertygelsen, det Regeringen gör allt, för att i dessa öfverklagade förhållanden gå nationens önskningar till möte, hvilket handlingssätt ögonskenligt förestafvas både af dess pligt och af dess eget intresse. De sista utnämningarna till högre platser inom administrationen, Grefve Hårds och Grefve Sparres, äro åtminstone bland de mest populära, som på länge ägt en plats bland Stats-Tidningens officiella nyheter, och hafva troligtvis stämt mera, än ett sinne till Styrelsens förmån.

Missnöjet är således, liksom i allmänhet hvarje missnöje, icke utan alla skäl. Det man skulle kunna anmärka mot Oppositionen (de missnöjde), är således, hvad vi ofvanföre antydt, att den aldrig rent och tydligt och öfverskådligt framlagt i dagen *hvad* förbättringar och reformer den egentligen äskar, utan endast fört en klagan, hvilken visserligen kan, i flera, i måhända många fall, äga befogenhet, men hvars befogenhet aldrig Oppositionen rätt grundligt och faktiskt bevisat. Från detta fel, som vidlåder oppositionsbladen i allmänhet, är icke en gång det i öfrigt läsvärda Dagligt Allehanda fritt.

Vi vilja icke neka, att den politiska fraktion vi här omnämt, är i ett ej omärkbart tillväxande. Orsaken härtill bör väl i första rummet sökas i några sådana misstag, som det, hvilket förmådde sjelfva Minerva att skrifva om ”Nej-skörden”, och för det andra i den oförnekliga seger oppositionsbladen vunnit öfver de såkallade konservativa, på det område der alla dylika segrar egentligen vinnas — på området af Allmänhetens tycke. Må man jemföra Minervas och Journalens prenumerationslistor med Aftonbladets och Dagligt Allehandas, och man skall lätteligen finna, huru litet de förras publicistiska motstånd kan vara af betydenhet. För tusende, som läsa Aftonbladet, läsa måhända icke hundrade Minerva. Och om äfven Minerva fäktar friskt, en mot tio, som Sven-

---

*) Här tro vi det vara rätta stället att uppfriska en gammal, men god anekdot. En bonde hade, på något af Sveriges Landskanslier, erhållit Landshöfdingens namnteckning under ett dokument. Landshöfdingen hade nyss blifvit adlad, och dervid ända till oigenkännelighet förändrat sitt gamla namn. ”Ja så!” utropade Bonden, ”vi ha således fått en ny Landshöfding. Det var rätt bra, ty den förra var en förbannad . . .” — Sanningen begagnar förunderliga vägar, för att komma fram.

skarne vid Narva, är det icke svårt att förutse, hvar den publicistiska segern skall stanna, hvilken skulle blifva så mycket mera fullständig, om Aftonbladet ägde en gnista mera talang, än den, hvaraf det nu är i besittning.

En bok, som värfvat flera anhängare åt den ifrågavarande fraktionen, än man kanske i allmänhet skulle föreställa sig, är de beryktade Skildringarna. Kanske har också aldrig en med större talang och med mera beräkning att reta nyfikenheten författad skrift någonsin framträdt i den Svenska Bokhandeln. De skuggor, som här med lätt, men djerf hand kastas; det inbjudande halfdunkel, hvari författaren håller sina karakterer, utan att någonsin strängt nuansera dem; det rena ädla språket, troligtvis ädlare, än skriftens syftning; författarens öfverträffande fyndighet i sammanställningar; den ton af episkt lugn och granskande rättvisa, som råder i det med obestridlig partiskhet författade arbetet (och hvilket arbete öfver det "närvarande" har ännu icke varit skrifvet med partiskhet); den mystiska slöja af trovärdighet och författarens medvetenhet om alla den sednare tidens Svenskt politiska transaktioner, hvilken lätt och luftigt sväfvar öfver "Skildringarna"; författarens fyndighet att utur sina förutsättningar, åtminstone med sken af rimlighet, draga ungefär hvad slutsatser han behagar; allt skall naturligtvis bidraga, att göra en bok af denna beskaffenhet och med denna talang författad, särdeles begärlig. När man härtill lägger, att den snillrike författarens politiska partigängarelif af ett vidt utgrenadt parti framställes i en ljusare dager, än det måhända förtjenar, så undanrödjes derigenom till betydlig del den tvekan, hvilken man annars med fog kan hysa om en personlighet, som genom ett politiskt förräderi köpt sig tillgångar till de materialier, hvarpå han uppfört sin djerfva och oftast nog luftiga byggnad. Äfven inom den krets, dit sällan några andra bokhandels-alster pläga nå, än de för folkbildningen ytterst behöfliga, och ett eller annat dagblad: till bondens låga stuga har ryktet om dessa skrifter och någon gång skrifterna sjelfva hunnit. Det var en bonde, en förståndig och tänkande bonde, som, sedan han genomläst Skildringarna, yttrade till författaren af denna uppsats: "Det är en rar folkets man, han, som skrifvit de der Skildringarna. Fastän sjelf en herreman, har han ordentligt redogjort för allt det onda herremännen gjort och göra landet. Det synes, att han vill hjelpa och skydda oss, gement folk, och visa, huru de stora fara med oss. Men si! det jag aldrig begriper, är, hur han kunnat så justament ta reda på allting."

Må ingen förundra sig öfver detta resonnement. Det erbjuder sig naturligen, när man betänker, att författarens till Skildringarna tvetydiga politiska karakter omöjligen kan vara bekant för åtminstone en del af hans läsare, och isynnerhet, när man härtill lägger det sken af ovägerlig sanning och samvetsgrann pröfning, som författaren med mästarhand vetat gjuta öfver sitt arbete. Det, som ökat detta sken, var äfven den utsökta bitterhet, hvarmed man, vid Skildringarnas första uppträde, anföll dem. Den vildsinta recensionen af G—R, många andra att förgäta, kunde icke annat, än gifva stöd åt en förmodan, att detta arbete åtminstone "generade" en eller annan. Den rena lögnen behandlar man vanligtvis med det stillatigande föraktet. (Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Det är nu mera uppdagadt, att de så mycket omtalade proklamationerna härstamma från "aristokratien." Löjtnanten Välborne Hr v. Schéele har erkänt sitt faderskap till de stackars frånfallna plakaterna, hvilka blifvit så obarmhertigt utsatta i gathörnen, ehuru Välborne Hr v. Schéele, några dagar förut, i polisen, medgaf att besvärja, att de, *honom vetterligen*, ej härstammade från hans tryckeri. Vi frukta, att Hr Stentryckaren denna gång, som ordspråket lyder, "bitit i sten", måhända betraktande detta, som en gren af sitt yrke, och, medan survivanserna nu äro i farten, voro vi böjda att inrymma Välborne Hr v. Schéele survivansen till — Hr Schéele kan visst gissa hvad.

Det var likväl intressant, att anställaren till detta gatspektakel demaskerade sig, och att misstankan, som alltid är af en sväfvande natur, derigenom hindrades att flaxa fram och tillbaka mellan olika personer. Välborne Hr v. Schéele har förklarat, att han företog sitt minst taget enfaldiga streck med de bästa afsigter i verlden, hvilket visst icke bör betviflas; och vi kunna tillägga: äfven med de mest oegennyttiga, ifall nemligen Välborne Hr v. Schéele, som hvarje annan tryckare, får plikta för oangifvet trycknings-år och trycknings-ställe. Och en så beskaffad åtgärd blir väl nära nog nödvändig, så vida man icke vill betrakta litografien som en vida friare konst, än typografien; ge åt den förra möjligheten att illudera de lagar, som äro stiftade för den sednare; göra den ena till en fri öfversättning af den andras mera tvungna ordställningar.

Det är således visserligen hårdt, att Välborne Hr v. Schéele måhända får plikta för hvad han ansåg vara det litografierade uttrycket af sin undersåtliga pligt. Men hvad skulle också Välborne Hr v. Schéele på opinions-yttringarnas område att göra? Det är med dem, som med de elektriska machinerna, att, när man rör vid dem, stöta de tillbaka.

Emellertid skulle det ha varit värdt penningar, att ha sett Välborne Hr v. Schéele, bittida på morgonen den 25 Januari, vid Proklamationernas uppklistrande, "löpa med limstången."

Teater-Bulletin.

I går gafs *Skulden*, efter en hvila af några år. I den ligger, liksom i flera af Müllners och Grillparzers sorgespel, något hemskt, något qvalmigt, som till viss grad utestänger en rent tragiskt känsla. Det är af en särdeles pinande effekt, att till hjelte i ett skådespel göra en brottsling, hvars poetiskt skildrade samvetsqval gifva honom sitt hufvudsakliga intresse, och kring hvilkens ånger och förtviflan hela sorgespelet vänder sig. Till och med i hans sjelfmord ligger näppeligen något försonande. Hjelten i Skulden handlar icke, som Ajax och andra det antika sorgespelets heroer, under inflytande af ett mörkt öde; det är intet, som oemotståndligt tvingar honom till brottet. Han är mördare med öfverläggning; med full besinning förmäler han sig med den mördades enka; under all sin passion bibehåller han nog lugn, att inför åskådaren resonnera öfver sitt själstillstånd. Med ett ord — skådespelet har sina stora brister, men också onekligen sina stora förtjenster, massor af effekter, starka och skarpt nuanserade karakterer, ett blomstrande språk.

Skulden hade vid denna nya uppsättning lidit en betydande förändring, en olyckligt betydande förändring. Utom Hr *Almlöf*, bland hvars triumfroler Hugo alltid varit och ännu är det, hade, för öfrigt, alla de större partierna öfvertagits af nya sujetter, Elviras af Fru *Eriksson*, Jertas af Mamsell *Ficker*, Don Valeros af Hr *Dahlqvist*. Fru Eriksson gjorde något af sin rol; Mamsell Ficker litet eller intet af sin. Mamsell Ficker kan vara ganska användbar och på sin plats i Komedien, måhända i Dramen, men för Sorgespelet ämnade henne naturen säkert aldrig. Hon kunde icke alls återge det majestät, som författaren nedlagt i Jertas rol, hon, som ensam står hög och ren och ädel mellan de båda brottbefläckade Makarna, ehuru det vore orättvist att förneka, det Mamsell Ficker icke med förstånd och ordentligt sade hvad hon hade att säga, då deremot Fru Eriksson, på mera än ett ställe, talade så ilande fort, att det var omöjligt att följa henne.

Vida mera godt ha vi då att säga om Hr Dahlqvist. Han var vuxen sin rol i alla hänseenden, utom ålderns, och det är med glädje vi vid denna föreställning, liksom vid en följd af föregående representationer, der Hr Dahlqvist uppträdt, gjort den erfarenheten, att Hr Dahlqvist allt mera och mera, både i sitt spel och sin deklamation, närmat sig till den *sanna* konsten, hvars höjder icke böra vara oupphinneliga för en så rikt begåfvad natur, som hans.

En slutanmärkning rörande Skulden, hvilken vi icke kunna undertrycka, är, hvarföre ej Fru *Hjortsberg* och Mamsell *Högqvist* öfvertagit Elviras och Jertas partier. Det säkra är, att Skådespelet derpå vunnit betydligt.

Epigram.

A. *Jag såg, vid mitt poem, hur Allmänheten rördes,*
Deraf utur sin dvala väckt.
Men säg! hvar gjorde det, som lyckligast, effekt?
B. *Der det ej hördes.*

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 7 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 12. 1837.
Tisdagen den 7 Febr.

FREJA.

Något om sinnesstämningen inom Swerige i närwarande ögonblick.

(Forts. och slut fr. N:o 11.)

Skildringarna hafva gjort mycken skada. De hafva inom landet väckt ett misstroende, som flera år, många allmänt nyttiga åtgärder icke skola förslå att qväfva. Vi vilja icke tilltro Skildringarnas författare en så låg beräkning, som denna. Det säkra är, att han antändt en mina, hvars vidsträckta explosion han måhända sjelf icke anade. De olyckliga följderna af Skildringarna öfverväga således vida de möjligen lyckliga, bland hvilka den hufvudsakliga och måhända den enda är, att Skildringarna här och der injagat en helsosam skräck, och af en eller annan blifvit betraktade som en slags inqvisitionsdomstol, inför hvilken man darrade att bli inställd, och således, med anledning häraf, gjorde sig mera möda, än tillförene, att, med äran, "gå i sitt kall."

Med hänseende till den litterära genre, innom hvilken Skildringarna röra sig, tro vi, att samtiden har sin domsrätt, så väl som efterverlden, och att det för ett folk af mera än ett skäl kan vara nyttigt att känna den embetsmanna-personal, som har dess angelägenheters högsta vård sig uppdragen. Vi sätta icke Skildringarna, till deras *syftning*, inom pasqvillens område, ehuru de ej sällan falla in i en så beskaffad *anda*, men vi tro, att alla omdömen om Statens embetsmän, hvilka, som embetsmän, ovägerligen tillhöra det offentliga, böra grundas på fakta, ej på intyganden af en interlokutör, hvartill hvem som helst mäktar upphäfva sig, utan att kunna beslås med tvetalan, enär endast två, utan vittnen, samtalat, och således den enes vittnesbörd kan vara fullt så godt som den andres. Vår oförgripliga mening är dessutom, att man icke från dignitären bör gå in på personen, hvilket vi, på goda skäl, misstänka Skildringarnas författare att mera än en gång hafva gjort.

Vi hafva länge uppehållit oss vid Skildringarna, hvilka, såsom mäktigt inverkande på den nuvarande sinnesstämningen, vi icke kunnat förbigå. Man skulle vara blind af partihat, för att icke medge skriften stora förtjenster; man skall vara nog blind att endast se det lefvande i stilen, det klyftiga i uppställningen, för att icke märka de särdeles lösa hypoteser, på hvilka boken, till en icke ringa del, hvilar.

Att en Regering med *Carl Johan* i spetsen och understödd af de till en del onekligt stora förmågor, som omgifva hans thron, äfven skall äga ett parti, som entusiastiskt sluter sig till dess intressen, och ej sällan drifver satsen om dess nära nog ofelbarhet, bör visserligen icke förefalla förunderligt. Det var en tid — och den är måhända kanske icke så långt bakom oss — då detta parti ojemförligen var

det talrikaste. Till en del äro väl dessa förhållanden *nu* förändrade. Oppositions-litteraturens bearbetande, skeppshandeln, våra sednare Riksdagar, en måhända politiskt nödvändig, men onationlig benägenhet för Ryssland, ett eller annat både möjligt och menskligt misstag hafva dertill — hvar och en i sin mån — bidragit. Åtskilligt bör väl äfven skrifvas på den, som Regeringens tidning, allmänt nog ansedda *Minerva*, hvilket förhållande likväl en och annan ännu i denna stund vill och önskar draga i tvifvelsmål. Hon har gjort allt, för att, må uttrycket tillåtas oss, depopularisera dem, hvilkas sak hon förfäktar. Man kan svårligen tänka sig något mera derpå anlagdt, än nästan hela följden af hennes små artiklar. Tror Minerva, att hon gör sig sjelf eller sina förmodade principaler någon tjenst med detta Ryssiands högljudda lofsjungande? Hela verlden vet, att på dess thron sitter en man med de mest liberala och ädla åsigter; men han har bredvid sig en Senat, en Senat af samma anda och samma förtviflade beslutsamhet, som den under Paul och Alexander. Hvartill tjenar Minervas idkeliga hackande på Ludvig Filip, ostridigt den största *Regent* Europa för det närvarande äger, som i den mest kritiska tidpunkt, hvari en Konung kan ställas, bland det oroligaste folk, hvaröfver en Konung kan regera, ådalagt en kraft, ett mod, en beslutsamhet, hvaraf endast högre naturer äro mäktiga. Hvarföre vill Minerva anlägga sorg i anledning af Carl X:s dödsfall, som, det vete Gud! icke var något särdeles att sörja öfver. Vi kunna icke inse något annat skäl, än det, att hon vill göra sig opopulär, ty svårt blir det att begripa, hvad Svenska intresset kan ha att vinna af *Regenten* Ludvig Filips oförtjenta nedsättande, och den *afsatte* Carl X:s i allt annat, utom i ord utan mening, omöjliga upphöjande. Under allt detta den store Furstens nedsättande förklarar Minerva högt — och rättvist — sin innerliga afsky för de lönnmördare, Franska folket utsänder mot Ludvig Filip, men tar sig deraf en skef anledning att utsäga en förkastelsedom öfver "folken." Det fans en Konung i Frankrike, som med egen hand sköt på sina undersåtare. Om Minerva vill vara konseqvent, hvad blir ur denna föresats slutsatsen?

Hvad royalismen angår, skall den emellertid alltid äga en varm förfäktare i nationalkänslan. Folket bär i sitt innersta begreppet om och kärleken till sin Kung. Allmogen tänker sig aldrig isolerad, utan honom. Det är för den ett inneboende behof, att med sin tillgifvenhet sluta sig kring sin Regent. Utan att i allo gilla det famösa påståendet, att "Sveriges historia är dess Konungars", vilja vi likväl anse denna sats äga större tillämplighet på Sverige, än om den användes på något annat land. Sveriges Konungar hafva i många fall varit rena representanter af sitt folk, af dess lynne och dess egenheter. Härigenom låter det, med viss grad af sanning, säga sig, att "Sveriges historia är dess Konungars", och härifrån härstammar, till stor del, den tillgifvenhet, hvarmed Svenska folket alltid omfattar sitt Konungahus. I denna känsla ligga stora resurser för en Regent förvarade, desto större, ju mera allmän, ju mera verkligt nationlig denna känsla är. Må man endast icke alltför mycket försumma allmogen, hos hvilken denna ädla känsla finnes i sin renaste helgd. Må äfven dess bästa tagas i betraktande vid tillsättande af de högre och lägre embetsmän, som med densamma kunna komma i beröring, så att icke allmogens höga begrepp om Majestätet må nedsättas genom den måhända mindre tillfredsställande kännedomen af Majestätets representanter.

Tvenne hos Svenska allmogen lika bestämdt uttryckta känslor, som royalismen, är dess afvoghet mot de såkallade Herrarne och mot Ryssland. Skälen till och bevisen för den förra hafva vi, i vår årgång för 1836, uti en artikel om Svenska Aristokratien sökt utveckla, och få till den hänvisa dem af våra läsare, som af detta ämne kunna finna sig intresserade. Vid vårt påstående, rörande den inom Sverige all-

männa antipatien mot Ryssland, behöfva vi blott vädja till gossens lekar, som med trädsabeln i handen säger, att han skall slå Ryssen, till ynglingens varmare, men mera på skäl grundade känslor, till den i ord och tryck högt uttalade oviljan mot ett folk, som vi på hundrade valplatser besegrat, men som slutligen besegrat oss, det må nu vara med hvilka vapen som helst. Att de voro klingande, är väl säkert; och om icke Finland togs med *inbrott*, så var det utan tvifvel på ett sätt, som i något annat lagrum specificeras. Troligtvis har likväl denna Rysslands i sig sjelf vackra och fredsälskande åsigt icke bidragit att stämma det af ålder krigiska Sverige till dess förmån.

Vi hafva nu gifvit en kort öfverblick af hufvuddragen i sinnesstämningen inom Sverige i närvarande stund, och sluta dermed vår första artikel. Vi hoppas, att i några följande artiklar, rörande samma ämne, närmare få utveckla våra åsigter i detta hänseende.

Om Stjernor.

"*Vid: . . . Ömkeliga fattas, på en del exemplar, en liten stjerna.*"

Rättelser och tryckfel vid J. Engströms resa genom Norrland år 1834.

"Hela vår väg i det jordiska är endast ett närmande till det himmelska. Den är en regnbåge mellan gruset och skyn", säger en viss författare i en predikan, som han höll vid nitton års ålder, och således icke, med ett stort föredöme, Tegnér, försmådde lysande bilder.

Detta sträfvande att närma det jordiska till det himmelska yttrar sig på ett vackert och öfvertygande vis i de stjernor, hvarmed man härnere i stoftet söker efterlikna dem, som gå sin eviga gång i skyn. Troligtvis ville Ludvig XVIII, i ädel täflan, öfverträffa sjelfva himlen, då han på *en* gång kreerade tvåtusen (2000) Riddare af hederslegionen. Hela verlden vet således, att han var ett *skapande* snille, och att den södra hemisferen står, för större delen af sin glans, i förbindelse hos honom. Ädelmodige Regent! du gaf mera än du hade! frid med din aska!

Ja! man betraktar nu hvarje ädelt bröst, som en himmel, der stjernor nödvändigt måste, i enlighet med det höga efterdömet i det blå, ha sin varelse. Vi ha ändtligen hunnit så långt, att äfven vi äga *stjernbilder*, dock icke fullt vå väl lottade, som himmelens, af hvilka, som våra läsare behagade påminna sig, den bekanta Stora Björn har en stjerna just vid svansen. Så vida hafva visserligen icke vi kommit i stjernisk yppighet, men också är det himmelska stjernsystemet mycket äldre och mera utveckladt, än det jordiska. Hvem vet, hvad en möjlig framtid kan skänka oss? Vi hoppas det bästa.

Det man likväl kan anmärka, är att våra stjernor icke i allt lyda samma lagar, som himmelens, hvilka nattetid ströfva ikring skyn, som en flock banditer, men ändå sinsemellan ordnas af en naturkraft. Genom stjernorna deroppe skiner himlens herrlighet; genom stjernorna härnere skiner bara en Ers herrlighet, en liten stråle förnämhet. Ja! skulle detta alltid vara ett yttre tecken på inre glans, hu! jag tycker mig se den stora förmörkelsen, etter värre, än solförmörkelsen sistledne sommar. Stjernfall medföra vanligen en minskning i antalet af himlaljusen; efter stjernfall froda sig våra jordiska ljus bättre än någonsin. De ha också den stora förtjensten, att de snyta sig sjelfva, utan att härmed på något vis vilja betrakta dem skålpundtals. Himlens stjernor äro tysta, "som Egyptens prester." Men huru skulle det gå med våra riksdagar, om stjernorna på vår närmaste horisont vore lika beskaffade, eller Sveriges Prester stillatigande trampade i Egyptens prestens fotspår?

Emellertid finnas mellan de öfre och nedre stjernorna några likheter, dem vi icke böra förbise. Båda partierna taga sig i allmänhet icke rätt väl ut vid för stark belysning. Om båda partierna vet man icke, huru de kommit på det ställe, der man nu ser dem. Till att utreda detta förslår hvarken astronomi eller statsmannadjuphet. Till både himmelens och jordens stjernor pläga älskare, suckande, blicka opp och sjunga med Tegnér i stjernsången: "Ack! den som hade!" Sedan Hr Kennedy nu erhållit SolOrden, äga vi härnere, liksom deruppe, ett helt firmament med sol och stora och små stjernor. Den enda olikhet, som erbjuder sig, är att för oss fattas en måne. Det vore måhända oblygt, att bära den blyga Luna vid halsen, men för fullständighetens skull, för att i stof-

tet komplettera himlahvalfvet! Ack! hvad gör man icke för att undvika defekter?

Men en ny fråga uppstår: hvad har en stjerna egentligen att betyda? Hela verlden vet, att en författare, när han på ett ställe har något att anmärka, dervid sätter en stjerna. Men sådant kan naturligtvis icke här vara förhållandet. Andra tro åter, att stjernorna äro att betrakta som pointer, erhållna vid lifvets stora barnäng, dem innehafvaren en gång, vid den sista räkenskapen, bör uppvisa som ett prof på sin flit och osparda möda, i egenskap af Riddare i jemmerdalen. Men denna idé, ehuru vacker, förefaller oss alldeles för spelarmessig, och inrymmer alltför stora fördelar åt officianterna vid de Kongl. Ordnarna. Somliga förmoda, att stjernan bör vara en skylt åt förtjensten, en etikett på dygden. Men då kan man ju utan obillighet med Statstidningen, angående dess annonser, begära, "att namnen (på den förtjensten, den dygden, som förskaffat stjernan) utskrifvas så tydligt, att intet misstag blir möjligt." Nu råkar man emellertid, liksom Statstidningen, ofta i fara att bli konfunderad." Den der mannen har utmärkt sig i krig", tror man. "Han har aldrig varit i krig", svaras det, "han är mera en man på modet, än en man af mod." "Nå men den der! han har då otvifvelaktigt gjort sig känd för "stora medborgerliga dygder och nyttiga inrättningar." Det syns ju så tydligt, som en kraschan." Och man skrattar åt frågan.

Emellertid — skrattar bäst, som skrattar sist. Man kan ju också anse en stjerna, såsom varande "hoppets", som en uppmaning åt krigaren, att i ett möjligt krig, gå bröstgänges till väga och veta, att han en face ganska väl presenterar sig för fienden, hvilken åter bör bli haj, när den midt emot sig ser tapperheten in effigie upphängd på ovännens sköte. Man kan ju anse en stjerna som ett bomärke under förbindelsen på framtida tjenster, som en invisning på dygder, dem man bör förskaffa sig. Här i verlden finnas både *uppmuntringar* och *belöningar*, och Svenska Akademien har både mentioner och pris. Alltså — må det vara oss tillåtet att i detta ämne hysa de tankar vi ofvanföre anfört.

Aforismer.

Ibland Furstars förräderier intager Potomakernes höfding, Japazaws, ett eget rum. Pokahontas, dotter af en närgränsande stams höfding, vistades hos Japazaw, som gäst. De NordAmerikanska kolonisterne voro, af politiska intressen, särdeles hågade att få Pokahontas i sitt våld, för att dymedelst af hennes far kunna tilltvinga sig vissa handelsförmåner. Åtskilliga anbud gjordes Japazaw för utlemnandet af hans Furstliga gäst. Slutligen blefvo skälen allt mera och mera klingande, och Hans Indianska Majestäts rättskänsla dukade under för löftet om en stor, ny kopparkittel. Vi hafva visserligen hört sägas, att kopparkittlar vore ett indirekt medel till korruption (se artikeln: middagar i Bourdaloues "Nya Diplomatarium", manuskript i en klen Statsmans gömmor), men att denna metall kunde in natura till sådant ändamål begagnas, och hafva önskad inflytelse, till och med på en "stor höfding", det omkullkastar till betydlig del Konung Filips i Macedoniengamla sats, att "en åsna, lastad med guld, öfverstiger de högsta stadsmurar", och bevisar, att ett så beskaffadt "animal doré", med fördel, någon gång remplaceras af en kopparkittel.

= Voltaire säger på något ställe: "Antingen borde Konungarne vara filosofer, eller borde de styra öfver filosofer." Ack! hvad Ludvig XVI var lycklig att styra öfver filosofer, sådana som Mirabeau, Diderot, Sieyes!

= Samme Francois Marie Arouet de Voltaire skrifver: "Jag har nu mera ingen annan ögonfägnad, än mitt kära fäderneslands dårskaper och dumheter. Jag står derföre i förbindelse hos Frankrike, ty, utan detta upplifvande medel, skulle jag dö af ledsnad."

Och på ett annat ställe:

"För min del duger jag icke numera till någonting. Jag kan likna mig Dansken, som, *trött att döda*, vid Hochstedt utropade till en Engelsman: "Fortfar, min tappra kamrat! jag mäktar icke mera."

Man kan vara ett stort snille, och ändå en bra liten menniska, ehuru detta förhållande svårligen låter säga sig omvändt.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 10 Febr., kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 13. 1837.
Fredagen den 10 Febr.

FREJA.

Spådomen.

En afton i Juli månad 17 . . : utträdde ur ett hus vid Gråmunkegränden tvenne personer, djupt insvepta i vida fladdrande kappor. Skymningen hade redan inbrutit. Likväl kunde ett godt öga ännu urskilja, att den mindre af de begge vandrarne, hvilken af den storväxtare bemöttes med den djupaste vördnad och tycktes van att emottaga en så beskaffad hyllning, var en man af medelmåttig storlek med ett angenämt, välbildadt ansigte, i hvilket ett par stora, blå, lifliga ögon spelade i sällsam glans. Hans panna var hög och dristigt hvälfd; hyn fin och nästan qvinnligt blomstrande; håret ljust. I hela denna persons sätt att vara låg något särdeles behagligt; i hvarje åtbörd, i hvarje ord framskimrade den bildade verldsmannen; isynnerhet var hans leende mäktigt af en egen tjusningskraft. Deri fans något på en gång förtrollande och värdigt; der smälte tillsamman ett uttryck af både qvinna och man, af känsla för andra och känsla för sig sjelf.

Denna utmärkta personlighets ledsagare var en reslig, starkt byggd man, med ett rent och ädelt ansigte, som likväl föreföll enformigt i jemförelse med den spelande lifligheten i den förut omtalades vackra, men ständigt under olika sinnesrörelser skiftande drag.

"Den gamla hexan", började den mindre af de båda vandrande, "la belle Arfvidsson säger mig, att i morgon vid simulakern väntar mig en stor fara. Nå! *a la bonne heure*! Men att en fiende, en fiende endast kan rädda mig."

"Ers Maj:t sväfvar då i den ögonskenligaste fara. Ers Maj:t har inga fiender", svarade Gustaf Maurits Armfeldt.

"Fiender! min kära Gustaf Maurits! de följa med kronan. Sådana skakar en Konung ur sin mantel, bara han visar sig. Ingen Kung har uteslutande varit älskad, med undantag måhända af Konung Réné i Provence; men han gjorde också hufvudsakligen ingenting annat, än vallade får, och det är ett hjertans oskyldigt göra."

"Ers Maj:t har afväpnat sina fiender, från Katarina II till Grefvinnan P. Till det ena behöfdes ett Svensksund; till det andra var en blick tillräcklig."

"Och dessutom så mycket smicker, som skulle förslagit till tjugo andra käringar. *N'oubliez pas cela*. Nå! *enfin*! genom henne fick jag reda på den Pechlinska intrigen. *Et cela suffit*."

"Skulle Ers Maj:t från detta håll frukta något, kan ju Ers Maj:t undvika att bivista simulakern. Hans Kongl. Höghet Kronprinsen täcktes måhända innan aftåget visa sig framför fronten af topparna, för att elda deras royalistiska känslor och påminna dem om ett älskadt Regenthus."

"*Oh! non! non! non! monsieur le Baron!* En Kung — kom ihåg det — fruktar aldrig."

Baron Armfeldt vände bort sitt ansigte. Endast den nu uppgående månen uppfångade en skymt af det leende, som öfverflög den gynnade gunstlingens läppar. Han tänkte på Finland, på dagarna af Anjalaförbundet.

"En Svensk Kung — täcktes Ers Maj:t tillägga. Det är endast bland de Svenska regalierna, som mannamodet alltid funnits."

"Åh ja! du kan ha rätt! *mon frere et cousin*, Frankrikes Ludvig borde, med litet mera tilltagsenhet, ha kunnat hålla sitt pack i tygeln. *Sacre Dieu!* det är både löjligt och gement att se en Kung tyranniserad af afskrädet bland sitt folk."

"Jag fruktar, Ers Maj:t, att vi kommit till en tid, då folken torde vilja spela en rol i bredd med furstarne."

"Vilja! *mon cher!* åh ja! det står dem fritt! men att det aldrig skall hända, det tar Gustaf på sin Konungsliga ed. Skall jag också sjelf gå öfver Rhen med en armé, så vill jag lära pöbeln, att, då den sträfvade att regera, så glömde den, att det ordet aldrig för dem finnes till, utan ett s i slutet deraf."

"Skall något kunna sätta en damm för den frambrusande strömmen, så är det snillet", anmärkte Armfeldt, såsom i djupa tankar.

"Ja! det har nu kommit så långt, att man vill slitas med oss om spirorna. *Au diable* med dessa nymodiga filosofer, som predikat om jemlikhet och menskorätt, tilldess det gamla Europa blifvit yr i hufvudet och allt börjat gå omkring, blott för de vackra frasernas skull. Men, apropos fraser! har du sett det tal jag ämnar hålla om Måndag i Ordens-kapitlet? Jag får lof att ha armén på mina fingrar, och stjernor befordra i alla fall upplysningen, för hvilken jag alltid kämpat. Det vill likväl säga en förståndig upplysning, en upplysning *comme il faut*. Jag tycker icke om de moderna snillenas stockeldar; en vanlig teater-eklärering är allt hvad verlden behöfver. Kulisserna, der vi skådespelare vistas, böra alltid stanna i mörker; ty du vet, Armfeldt! att det ges många tillfällen, då vi jordens store just icke gerna vilja ses."

"Jupiter ville icke ses, då han, som svan, sänkte sig ned till Leda."

"Leda! ett fult ord för Svenska öron! Hu! det är hidöst att ledas. Och jag erfar ändå rätt ofta den känslan! Ja! ja! förstå mig rätt, min kära Armfeldt. Det var ingen kompliment sagd åt dig. Gustaf har favoriter, för att *icke ledas*. Och du är en munter, glad garçon, mycket trogen din Kung och litet otrogen din hustru."

"Det förledande exemplet, Ers Maj:t", svarade Armfeldt med en lätt ryckning på axlarna.

"Ja! hon är förledande, Fröken R., men exemplarisk — åh ja! *pourquoi non?* Fordringarna äro icke särdeles stora vid Hofvet, så vida mina pager tala sanning."

"Erfarenheten, Ers Maj:t! är den säkraste vägledaren. Ers Maj:t har oförskämda slynglar till pager."

"Och en oförskämd etourdi till vän, Gustaf Maurits, som vågar vara tvetydig mot Majestätet."

"Aldrig i sin trohet! jag har Ers Maj:t att tacka för hvad jag är. Jag skulle vara stolt att få dö för Ers Maj:t."

"Jag får väl ej heller pretendera alltför mycket af dig. Du har på min begäran, emot din egen vilja, gift dig med — —"

"För min och min hustrus skull, Ers Maj:t! fortfar icke! det blir säkert något förklenande uttryck. Ett sådant förfarande var icke mera, än min skyldighet; ty min första pligt är att lyda. Jag bör emellertid prisa mig lycklig, att damerna i Gustaf III:s tidehvarf äro mera rädda om sina blonder, än om sitt rykte."

"*Certainement*! Men ett fruntimmers rykte! hvad är det också? det dör med henne sjelf! Det går icke, straffande eller belönande, genom häfderna. En mans rykte åter är hans allt, hans lif efter detta."

"Gustaf Maurits!" yttrade den talande och stannade, under det han stödde sin armbåge på

sin väns axel, "om den fara *la vieille* förespått mig, verkligen väntade mig, om mitt öde fullbordades, om jag (han skiftade färg vid detta ord) skulle — dö, hvad dom tror du verlden skulle fälla öfver mig?"

"Den skulle säga, att Ers Maj:t varit en Skald bland Kungar och en Kung bland Skalder", svarade Friherren med ett uttryck, som icke var alldeles fritt från ironi.

"Den skulle blott kunna bedömma mig efter de fragmenter jag lemnade efter mig; den misslyckade Finska epopén; den Svensksundska dityramben, som dikterades af förtviflan; den lyriska utflykten mot Danskarne; den lilla hjertans roliga komedien af säkerhetsakten, som gjorde så mycket bruit och föranledde så många arresteringar . . . Nej! Gustaf Maurits! just det bringar mig *au desespoir*, att verlden skall aldrig kunna säga, det jag varit en stor man. Man skall säga, att jag hade talanger. *Mille tonnerres!* hvilket gement ord om en Furste. Hu! en dilettant till Kung! denna olycksaliga idé har gjort mig många sömnlösa nätter."

"Ers Maj:t tror, att Ers Maj:t vakat för sig sjelf, för sin egen ära, då Ers Maj:t vakat för Sveriges. Ers Maj:t lemnar sitt lof i sådana händer, som Oxenstjernas, Rosensteins, Lidners, Kellgrens, Leopolds. Ers Maj:t kan sofva lugnt, som man alltid gör det på lagrarna, omgifven af sina genier."

"Men — jag kan omöjligt låta bli att tänka på morgondagen. Den gamla hexan har många gånger sagt sannt. Om afgrundslågan i Frankrike skulle kastat sina bränder ända hit! Om det vore en anläggning mot mitt lif."

"Andra Konungar äro älskade; Ers Maj:t är afgudad af sitt folk . . ."

Nu förlorade sig de samtalandes röster i en af slottsgångarna, dit de ingingo. Man hörde endast huru posterna skyldrade för dem, och huru gevären klingade vid fullgörandet af honnören.

Vid Drottningholm var, dagen efter den, då föregående samtal hölls, en betydlig militärstyrka samlad, för att derifrån utrycka på en större, tillämnad simulaker. Öfverallt, så långt ögat kunde räcka, varsnade man skaror af krigare. Närmast slottet stodo, murar af män bredvid murar af sten, några kolonner högväxta, barska grenadierer. Deras plymer fläktade för den svaga vinden, som en skog för stormen, och deras stolta, djerfva hållning antydde, att om den nu samlade krigarstyrkan var det utsugna Sveriges sista blodsdroppa, så var det äkta, ärligt Svenskt blod. Soldaterne stodo orörliga och tysta, som grafven; endast någon gång klirrade ett vapen eller stötte en trumslagare till sitt instrument, så att det dåfva ljudet, lik en aflägsen åska, kröp ur skinnet. Oroligt stampade emellertid de högre officerarnes hästar i marken, och en känsla af otålighet uttrycktes i en eller annan krigares väderbitna drag. Man väntade Konungen, som ännu icke ankommit från staden.

Längre ned, mot sjön till, voro några kavalleri-regementer uppställda. Mot deras lysande uniformer afstack obehagligt deras temligen klena beridning, hvilken näppeligen kunde döljas, ehuru man så ordnat sqvadronerna, att det främre ledet utgjordes af de å hästarnas vägnar lyckligast lottade ryttarne. Framföre fronten tumlade officerarne med ledighet och sjelfbehag sina springare, till stor uppbyggelse för några ålderstegna hoffröknar, hvilka från ett fönster i slottet betraktade det lysande uppträde de hade framför sig. Skyndsamt, som om det gällde lif och död, och med en min af den mest obegränsade myndighet, sprängde adjutanterne mellan de olika korpserna.

På planen till höger om den stora slottsbyggnaden stod artilleriet i slutna batterier, i det dystra majestät, som karakteriserar detta vapen, förstörelsens triumf och grafvens seger.

Och öfver allt detta strålade sommarsolen från den klaraste himmel, som ännu speglat sig i den klara, lik en enda stor silfverslöja, utbredda Drottningsholmsviken. Ingen vindfläkt rörde björkens skimrande blad, och dropparna

ur de brusande vattenkonsterna i trädgården föllo lodrätt ned i sina bassiner. Fåglarna qvittrade i de djupa alléerna, der skaror af menniskor vandrade fram och tillbaka, väntande på begynnelsen af det krigiska skådespelet.

Då hördes på afstånd hurrarop, som tilltogo i styrka och uthållighet. "Kungen kommer! Kungen kommer!" ropade man och störtade bort åt slottet till, för att få en skymt af den älskvärde Gustaf III. Och innan kort inträffade verkligen Konungen i en dyrbar galavagn, förespänd med sex frustande hingstar, och i all den Kungliga prakt, som karakteriserade denne herrskare. Han åkte nu, som alltid, särdeles fort, men med det oefterhärmliga behag, som var honom eget, helsade han åt alla håll, på den jublande folkmassan. Hans vältaliga blick tycktes råka hvar och en enskilt; många tusende togo åt sig uteslutande det uttrycksfulla vinkande med handen, som beledsagade det vänliga uttrycket af hans lifliga öga, när han nu for, såsom i triumf, bland sitt förtjusta folk. Det glömde, för den förtrollande älskvärdheten af hans personlighet, alla de lidanden, de olyckor, under hvilka det nära förblött, och hvilka Gustaf bort kunna förebygga, om han också icke dertill varit upphofvet.

(Forts. e. a. g.)

Maskerad med Lotteri.

Förut har man, som vi hört berättas, på Kgl. Teaterns maskeradbaler kunnat göra bonfortuner. Nu kan man äfven der göra fortuner. Utom den spirituella vinsten af konversation, repliker, skämt och äfventyr, har man för morgondagen äfven att möjligen påräkna en rent materiell, en lotterivinst. Så gerna utan tvifvel TeaterDirektionen önskade, att *alla* skulle bli lyckligt lottade, är det likväl öfver hufvud endast hvar tjugonde person af deltagarne i nöjet, som gör lycka, notabene hvad lotterivinsten anbelangar. Emellertid är detta, när man beräknar entrébiljettens ringa belopp, ett icke obetydligt antal, och i det hela blir ju ingen nit, ithy att man alltid har maskeradbiljetten i handom, och får af de rättigheter, den skänker, njuta efter yttersta förmåga, med iakttagande likväl af ett "anständigt uppförande" och "utan käpp, så vida denna icke oundgängligen hör till kostymen."

Vi önska Teatern all lycka till detta nya slags spel, som likväl länge utrikes varit brukligt, och hoppas, att detta Pariser-mod måtte upptagas lika varmt, som Pariserpojken.

Det smakfulla och eleganta i teatersalongens dekorering och eklärering för dylika tillfällen är allom nogsamt bekant. Vi vilja således endast fästa uppmärksamheten vid denna nya åtgärd, som man utan förhöjning af prisen vidtagit, och för hvilken publiken bör hålla TeaterDirektionen räkning.

Replik.

Aftonbladet har i sitt gårdagsnummer behagat hedra *Freja* med en liten revy, hvarvid vi likväl icke kunna undgå att göra en liten anmärkning. Vi hafva förut haft äran att af *Aftonbladet* emottaga insinuationer om handsekreterare-skaper m. m. Nu har *Aftonbladet* gått så långt i sin omsorg för vårt bästa, att det yttrat, det vår Tidning står under ledning af "en utomordentlig talang." Vi äro nog modesta, för att tro, det ett sådant förhållande föga sports på våra spalter, ehuru vår vän *Aftonbladet* aldrig tröttnar att sjunga vårt lof; och vi förklara härmed högtidligen, en gång för alla, att *Freja* icke står *under någon slags ledning*, utom af sina egna Redaktörer, bland hvilka oss vetterligen ingen "utomordentlig talang" finnes. Hvad angår "ställningen bakom kulisserna", känna vi alls icke hvad ställningar der finnas, och kunna således ej i detta hänseende vara några "visare." Vi bedja *Aftonbladet* uppriktigt, att lägga detta på hjertat, emedan i annat fall *Aftonbladet*, emot vår vilja, kan blifva missvisadt och råka på villovägar, hvilket vore rätt bedröfligt för en så aktningsvärd ungdom, som *Aftonbladet.*

Aftonbladet har, för att sluta sin artikel, icke kunnat hitta på något bättre, än att kalla *Freja* "förskräckelsens organ." Äger vår organ för *Aftonbladet* verkligen något förskräckande, skulle det på det högsta både smickra och smärta oss; men emellertid hänvisa vi *Aftonbladet* till det i *Freja* här nedanföre intagna tryckfel, för att ådagalägga, huru varmt vi nitälska för *Aftonbladets* ofelbarhet.

Tryckfel i Aftonbladet.

I N:o 31 af det *Sjette Aftonbladet,* på andra spalten af tredje sidan, i en Artikel från Engelskan, angående sista magister-promotionen i Upsala, står: *Svea*; läs: *Skandia.*

Anm. Svea har icke på flera år varit utgifven.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 14 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 14. 1837.
Tisdagen den 14 Febr.

Freja.

Spådomen.

(Forts. fr. N:o 13.)

Men bland allt detta hvimmel, detta jubel, var dock en, som icke trängdes med den öfriga massan, icke jublade med den, som stod tyst under hurraropen, och hvars hufvud var betäckt, under det att alla andras mössor och hattar flögo i luften. Hans blick var sträng och dyster; hans skarpa drag buro pregeln af sorger och försakelse; på hans panna stodo åskmoln; kring hans mun låg ett bittert leende, långt bittrare, än bekymrets och qvalets galla. Han såg ut som en menniska, hvilken hade förlorat hoppet.

Han var enkelt, men snyggt klädd, och man kunde lätteligen i hans ädla hållning igenkänna en gammal krigare, så vida icke ett par stora, gråsprängda mustacher redan, i detta fall, talat tillräckligt tydligt. Han var af en hög, reslig gestalt, hvars atletiska former åren blott härdat och smitt fastare, utan att böja dem.

Denne man — hans namn kan till vår berättelse göra detsamma — var en af dessa fruktansvärdt republikanska karakterer, af hvilka hvarje århundrade knappt föder tio; af hvilka Cromwells tidehvarf ägde några, och Franska revolutionen få; en af dessa varelser, som tänka, handla, röra sig, andas endast för en idé: det politiska system, som ständigt föresväfvar deras inbillning. Han var en Brutus i det adertonde århundradet. Hade han ägt några barn, skulle han icke tvekat ett ögonblick att, om det fordrats, offra dem för "republiken." Hela hans kraft var koncentrerad kring en enda tanka. Hela hans varelse ägde blott en enda lifsprincip. Hans hjerta slog, hans själ verkade endast för ett ändamål — den republikanska friheten, tjusande ord, oftast blott upprepadt, som ett eko, ofta fullkomligt betydelselöst, merendels aldrig rätt fattadt, alltid hänryckande, alltid tjenligt att sätta entusiasten i lågor.

Denne man hade väl redan skridit långt utöfver ungdomens gränsor, utöfver entusiasmens egentliga ålder, men en stark och verksam själ arbetade ännu lika volkaniskt, som för tjugo år tillbaka, inom den jordiska begränsningen af en nästan jättelik fysik. Alla ynglingens passioner hade hos mannen sammanträngt sig kring en enda, hvilken, liksom ett haf, upptagit dessa särskilta floder i sitt sköte; och denna beständigt fridlöst svallande passion var — republikanismen. Republikanismen var hos denna besynnerliga man mera en känsla, än en tanka; den hade amalgamerat sig med det blod, som strömmade i hans ådror; den var hans dröm om natten, hans själs eviga sysselsättning om dagen.

Men så ursinnigt entusiastiskt slutar man sig icke till ett politiskt parti, utan att af yttre omständigheter, förföljelse eller ynnest, hat eller tillgifvenhet, gunstbetygelser eller oförrät-

ter, blifva än vidare framtvingad på den bana man en gång beträdt, och förd längre, än man måhända någonsin föresatt sig att gå. Förhållanden i lifvet måste understödja en idé, för att den skall kunna inkräkta en menniskas hela varelse.

Så var äfven händelsen med den grånade soldat, som vi nu framställt för läsarens blickar. Han hade i Fransk tjenst bevistat krigen i Amerika, och derigenom småningom insupit en glödande förkärlek för den republikanska författningen, hvars fördelar han uteslutande tagit i betraktande, utan att mäta dess brister. Han var då ännu ung, och den sak, för hvilken han fäktade, blef honom genom vanan allt kärare och kärare. Med sinnet fullt af republikanska bilder återvände han till Sverige; gjorde sig der mindre väl ansedd hos det Kongliga partiet genom de fria yttranden, dem han nog fritt fällde; var vid 89 års riksdag betraktad som en af oppositionens häftigaste och mest exalterade ledamöter; blef, vid säkerhetsaktens genomdrifvande, arresterad; anklagades kort derefter för anstötliga yttranden om majestätet; kunde, i brist på bindande skäl, icke fällas, men beröfvades den SvärdsOrden han erhållit, och förvistes hofvet — ett straff, som föga smärtade honom, emedan han icke särdeles värderade hvarken den ena eller det andra; men han ansåg sig emellertid förolämpad och svor att hämnas.

Det var nu, under genomvakade nätter, under dystra grubblerier öfver lidna oförrätter, som förkärleken för republiken började att hos den med starka passioner rikt begåfvade mannen utveckla sig till ett dödligt hat mot royalismen. Detta hat fick näring genom de från Frankrike stundligen inlöpande underrättelser om den tilltagande jäsningen, om utbrotten deraf, om folkets triumf. Republikanaren trodde, att tiden var inne, då Europas gamla statsformer skulle lossa sig ur hvarandra, och hans idol, hjeltinnan i hans fantasi, den republikanska friheten, segrande, resa sig på gruset af de störtande ruinerna. Han anade icke, att Franska revolutionen skulle ur sitt sköte föda sin egen förtryckare; att Napoleons födsel skulle kosta hans politiska moder lifvet.

Sådan var den man, som hade blandat sig i det brokiga hvimlet af från Stockholm utvandrade åskådare, för att, lika med dem, betrakta den praktfulla simulakern, men icke, lika med dem, under tanklös glädje, utan under djupa betraktelser af både fägnande och äfven nedslående natur. Han gladde sig åt sina landsmäns vackra, krigiska hållning; åt den precision, hvarmed de utförde sina rörelser; åt den stränga disciplin, som rådde öfverallt och öfverallt hörsammades. Men det var honom icke obekant, med hvilken pekunier ansträngning Svenska nationen vidmakthöll denna krigiska yppighet. Han trodde, på nog säkra grunder, att denna styrka, blomman af Sveriges krigare, skulle innan kort inkastas i ett onationligt krig, på villfrämmande botten, till tjenst för en blott idé, idén om en Konungs oafsättlighet och inviolabiliteten af en legitimitet, liksom icke förtjensten, bragden, snillet vore den säkraste af all legitimitet.

Konungen kom, efter några ögonblicks vistande in i slottet, åter ut; och steg, tillika med sin stora och lysande stab, till häst. Sedan han helsat samtliga trupperna, hvilken helsning med ett trefaldigt hurrarop besvarades, satte sig den lilla armén, efter erhållne order, i rörelse. Regementsmusikerna föllo in; trumpeterna smattrade; vapnen klingade; den enformiga stampningen af flera tusende marscherande dref dammet högt upp i skyn; kommandorop ljödo; kanonvagnarna rullade, tunga, fram öfver gräsmattan; pöbeln sprang, och skrek af fruktan att bli öfverriden, när den på afstånd fick se kavalleriet. Redan smattrade elden från den utkastade jägarkedjan, och från den höjd, der Konungen stannat med sin stab, jagade den ena adjutanten efter den andra, med lösa tyglar och sporrarna i hästarnas sidor. Redan började trupperna att småningom utveckla sig till

en slagtordning, med artilleriet framför sig och sidorna betäckta af starka kavalleri-detachementer. Fienden var väl endast supponerad; men också tvekade ingen ett ögonblick att störta in i den hetaste elden, der, om icke trupperna sprängdes, de åtminstone krutsprängdes.

Artilleriet slungade förstörelse i fiendens flank, och, ehuru flera upprepade gånger tillbakakastadt, chargerade det emellertid med exempellös tapperhet, och intog slutligen en ytterst fördelaktig position på en höjd, hvarifrån det kunde bestryka hela den nedanom liggande trakten, som gaf eko af de doft rullande åskorna, hvilka bröto fram ur ogenomskådliga moln af krutrök.

Kavalleriet gjorde, å sin sida, chok på chok, och anställde ett ofantligt nederlag bland de ännu oslagna ängarna. Och som ingen fiende, om ej en inbillad, gjorde sqvadronerna en fotsbredd land stridig, var deras framryckande icke bland de minst utsträckta. Under marschmarsch och hurrarop togs en höjd, på hvilken ingen menniska fans; ty åskådarne hade lupit sin väg, af fruktan att bli öfverridna. Och nu höllo den segrande arméns befälhafvare en öfverläggning, om hvad som vidare borde företagas. Att förfölja de flyende genom en småskog var farligt, emedan man der hade att frukta ett bakhåll, ehuru en polisbetjent, som för syns skull blifvit tillfångatagen och tillfrågad om terrängen, försäkrat, att i buskaget fans ingen enda kutte, utom en käring med en brännvinskutte, hvilken underrättelse befälhafvande Generalen beslöt att hålla ytterst hemlig, för att dymedelst undertrycka lusten för öfverlöpningar till fienden i småskogen. Då återstod ingen annan väg att framtränga, än öfver en bäck. Man afskickade hundrade man att undersöka dess djuplek.

”Herr General!” yttrade en lifgardist, ”jag är född här på stället och vet, att bäcken ingenstädes är öfver tre fot djup.”

”Tig du! fälttåget skall ha sin gång”, blef svaret.

Strax derefter kom en adjutant sprängande med ett famnmått i handen, och rapporterade, att bäcken, der den var som stridast, höll tre fot, tre och ett halft tum; och der den var som lägst, varierade djupet mellan halfannan och två tum.

”Mod och beslutsamhet, mina vänner! Konungen ser oss”, yttrade Generalen, och en ståtlig infanteri-kolonn satte sig i rörelse, för att forcera passagen öfver bäcken. En mördande eld öppnades, och trupperna störtade, hissnande, i vattnet. Vattnet stänkte högt i skyn; ett sådant plaskande skulle icke tiotusende ankor kunnat åstadkomma.

Innan kort hade hela arméstyrkan passerat bäcken.

Gustaf var — ”nekom det icke”, såsom den af honom stiftade Akademi, på mera än ett ställe, uttryckt sig — i många fall en Teaterkonung. Han älskade med förkärlek det lysande i sjelfva effekten, det grandiosa i sjelfva uppträdet. Han betraktade lifvet nog mycket som skådespel; och aldrig har någon spelat Konung värdigare än han. Nu var han i verklig förtjusning; han gnuggade händerna af glädje; han komplimenterade sin stab. Han såg inför sig en arméstyrka, som var våt, verkligt, bokstafligt våt ända till medjan; och denna händelse var för hans fruktbara inbillning nog, för att deraf skapa en glänsande verklighet. Han drömde sig, som triumfator, i spetsen för en segrande armé — han tyckte att Rhen låg bakom honom, och Frankrike, det blomstrande Frankrike, med sitt pöbelvälde, med sina förhatliga demokrater, framför honom. Gustaf hade med mindre fantasi blifvit en större regent. Det var utan tvifvel för dennas utsväfningar, som han föll, ett tidigt offer. Hans inbillning, ej hans förstånd, styrde honom öfver Östersjön till det Ryska kriget, hvilket gaf första stöten åt hans popularitet. Glänsande bilder ur fantasiens område voro de sista planer, hvarmed han sysselsatte sig. Hans historia är lika så psykologiskt, som faktiskt märk-

värdig. Det är historien om en rikt begåfvad natur, hos hvilken inbillningen på sina vingar lyfte förståndet, och flög dermed så högt, att det hissnade, opp i drömmarnas atmosfer, med tankarnas långt inunder sig. (Forts. e. a. g.)

Ett gammalt Fruntimmers annotationer öfwer sqwaller.

(Funna bland hennes efterlemnade papper.)

Sqvaller! ljufva, obeskrifligt ljufva ord! När ljödo någonsin tvenne stafvelser mera hemlighetsfullt inbjudande? Äro de icke en trollformel, för att locka sjelfva Gudarna ned ur Olympen? Samla sig icke sjelfva skuggorna i Tartaren, vid stranden af Styx, för att, när Karon lägger till med sin bomslup, få af båtgästerna ur första hand underrättelser och nyheter från det jordiska, både rörande förlofningar och husliga oenigheter? O sqvaller! dina toner påminna mig om min lefnads skönaste stunder, liksom ljudet af jagthornen påminde Maria Stuart om de glada jagterna vid den älskade Darnleys sida. Ja! o sqvaller! var du icke min första kärlek, så är du säkert min sista. Jag har åt dig offrat mitt lifs skönaste krafter, min tungas och mina bens rörlighet. Hvad har jag icke gjort för dig? Hvilka hinder har jag icke besegrat? Ach! jag skulle tvingat gråstenarna att tala, jag skulle tvingat mig sjelf att tiga, blott för att kunna njuta dig, evigt dyrkade sqvaller!

Hur saligt ljufva voro icke dessa möten, då vi i skymningen, när den första stjernan redan tindrade på det klara himlahvalfvet, smögo till hvarandra, vördnadsvärda systrar i sqvallrom! och vid en kopp kaffe afhandlade det förflutna, det närvarande och det tillkommande. Så sutto vi länge, länge, tills ljusen brunno i piporna och kaffet var slut, men slut voro på långt när icke samtals-ämnena, och fastän upplysningen tröt, tröt icke vår suada.

I lifvet har jag älskat dig, o sqvaller! och i döden, i mitt redan domnande öra, skall jag säkert förnimma din tillbakakallande röst. Ja! hoppet att få höra en nyhet skall i sjelfva farten kunna fasthålla min redan flyktande själ vid jorden. Och ges det verkligen ett samband mellan andarnas verld och stoftets, då, J systrar! Greta och Stina Lisa och Ulla Maja och Kristin Mari! då skall jag ofta sänka mig ned till Eder och med Eder språka om Brukspatron B. och Mamsell M. och Fru F. och Grefvinnan G. och Hofmarskalkinnan H. Och när kaffet serveras med sina rån och pepparkakor, och snusdosorna öppnas och munnarna komma i gång, då gör jag, som Biskop Tegnér:

"Då gläds jag än en gång åt Eder högtid."

Strödda Notiser.

Hr Möller, i hvars vaxkabinett *Aftonbladet* var så förtjust, lär komma att, samtidigt med utgifvandet af Skriften 1720, 1772 och 1809, lemna ett galleri af figurer, föreställande de märkvärdigaste personer, som i nämde arbete förekomma. Det ledsamma i saken blir likväl, att Hr Möller dymedelst kommer att sätta vaxnäsa på flera af Sveriges största män. Emellertid äro vi öfvertygade, att Hr Möller, af oss i tid varnad, härigenom måtte finna näsvisheten af sitt företag, och afstå från en plan, som skulle göra honom känd som en satirist — i vax.

= Inom några dagar få vi till Stockholm förvänta en af de respektablaste damer, som der någonsin gjort furore. Bland sitt hemlands berg har hon skjutit upp som en ung tall. Nu skjuter hon hit ner på skidor, liksom fordomdags gudinnan Skade, hvilken, som våra gifta läsarinnor torde påminna sig, hade de första husliga oenigheter, dem Nordiska häfden vet omtala, med sin man Niord, hvarefter de skiljdes till säng och säte; hon flyttade till fjällen och han till hafvet, der den hans bortskämda hustru aldrig rätt kunde sofva "för fiskmåsarnas tjut." Den väntade är en lappflicka, men derföre ingen lapprisflicka. Tre alnar och sex tum vore en aktningsvärd längd för hvilken grenadier som helst; men när det gäller ett fruntimmer, kan man tryggt säga, att hon växt om hela sitt täcka kön. Hon lär komma att utmana alla Stockholms damer, att med henne täfla i längd. Måtte någon riddarinna uppträda för Stockholms heder, och "främlingen från Norden" icke få skäl att se alla öfver axeln.

Men besynnerligast förefaller det likväl, att den unga lappflickans hela längd ännu i det hela är en fullkomligt okänd storhet, ty hon lär ännu fortfara att växa, och har med ett slags sjelfförnöjelse fästat sig vid denna ljufva förhoppning. Så är det hos menniskan en inneboende drift att sträfva upp ur gruset. Fortfar emellertid "den långa", som hon har börjat, så blir hon utan tvifvel Sveriges i mensklig gestalt personifierade Sulitielma. Dock hoppas vi, att de nyfikna åskådarne af detta naturskådespel förr måtte bli betagna, än bergtagna Det ligger äfven något sublimt i åsynen af det oändliga.

= Portvakten hos Hans Ex. Grefve E. ämnar utge sina memoirer. Dessa memoirer komma att bli desto intressantare, som Grefve E. aldrig kunde taga ett steg — steget öfver porttröskeln — utan nämde persons vetskap. Detta arbete kommer dessutom att innehålla vigtiga upplysningar till Svenska supplikantismens historia.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 17 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 15. 1837.
Fredagen den 17 Febr.

FREJA.

Spådomen.

(Forts. o. slut fr. N:o 14.)

Gustaf, upplifvad af det krigiska skådespel han såg ikring sig, glad ända till förtjusning öfver sina truppers ypperliga hållning, förklarade sin vilja att sjelf rekognoscera terrängen, innan man lät armén vidare framrycka. Åtföljd af Armfeldt, en adjutant och en ordonnans, sprängde Konungen in i den mycket kuperade trakt, som man borde passera, innan man kunde komma till en på andra sidan derom liggande slätt, der den afgörande affären borde förefalla. Artilleriets framträngande var isynnerhet på detta ställe förenadt med stora svårigheter. Konungen skickade ifrån sig Armfeldt och adjutanten, för att genomströfva buskagerna, ifall man möjligtvis der skulle kunna träffa någon mera banad stig, som för trupperna öppnade möjligheten af ett någorlunda obehindradt framtågande. Gustaf sjelf fortsatte att, på sitt ypperliga och eldiga Spanska sto, bekymmerslöst jaga framåt till en höjd, hvarifrån han trodde sig vinna en vidsträckt öfversigt af den nedanom liggande trakten.

Under denna häftiga ridt märkte han icke, att den honom åtföljande ordonnansen red omkull öfver några knotiga trädrötter, och häst och karl tumlade om hvarannan, under det att den förres stretande hofvar kastade skyar af stoft opp i luften.

Gustaf fortsatte ensam, uppeldad af den häftiga, lifgifvande rörelsen, sin nog våldsamma ridt.

När han kom upp på höjden, stod der en enda menniska, med ryggen vänd åt Konungen, och betraktade det der nedanom sig utbredande fältet. Åt detta håll kunde man på något afstånd upptäcka åtskilliga af truppfördelningarna, hvilkas vapen glänste i solen, och man hörde tydligt kavalleri-signalerna.

Konungen red fram ända till branten af höjden, hvilken här stupade ned, som en brant klippvägg. Det låg något romantiskt i den utsigt, som nu erbjöd sig. Längst bort vid synkretsen skaror af krigare; för öfrigt rundt omkring allt tyst, allt öde, utom vindens eviga sus i de höga granarna. Genom dalen slingrade sig, som en stor silfverorm, en bäck, der några fåglar badade under muntert qvitter. På den gröna gräsmattan derbredvid hade en hjord hvitulliga får lägrat sig, och ett barn, som vaktade dem, plockade kiselstenar vid kanten af bäcken.

Man får icke frånkänna Gustaf III ett sinne, naturligen öppet för allt skönt. Han stannade sin häst just vid branten af höjden, och blickade oafvändt på den leende tafla, som utbredde sig framför honom. Men vare sig genom någon ovarsamhet från Gustafs sida, eller genom någon mindre noggrannhet i rörelser hos det

ädla kreatur han red, hästen halkade ut på sjelfva sluttningen af branten; förgäfves sökte den att hålla sig fast i bergsskrefvorna med sina fina hofvar; Gustaf var aldrig någon utmärkt ryttare och kunde föga understödja hästens bemödanden. Allt hotade med en ögonblicklig undergång. Höjden stupade här lodrätt ned i dalen. Fallet var åtminstone åttatio fot högt.

Ända hittills hade republikanaren icke egnat Konungen någon uppmärksamhet. Han hade stått med korsslagna armar och tankfull stirrat ut i det blånande fjerran. Kanske visste han knappt af Konungens närvaro.

Nu ropade Gustaf med en stämma, som dödsångsten gjorde förfärligt gäll:

"Menniska! hvem du är, i mensklighetens namn! rädda! hjelp!"

"Hade du sagt: i Konungens, hade du varit förlorad", mumlade republikanaren, och skyndade fram till branten, på hvars sluttning hästen just då gjorde sina sista matta ansträngningar, för att åter komma upp.

Ett ögonblick tvekade republikanaren.

"Det beror på detta ögonblick, huruvida verlden har en Konung mera eller mindre", tänkte han. Hans hårda, sträfva grundsatser kämpade våldsamt med hans bättre känsla.

"Du är en Kung, men du är också menniska", ropade han, liksom för att nedtysta sina politiska betänkligheter, och med en styrka, om hvilken hans jättelika former endast gåfvo ett svagt begrepp, ryckte han vid tyglarna häst och ryttare från branten af afgrunden.

Svårt är att afgöra, om Gustaf III ägde personligt mod i ordets egentliga mening, och om icke mera en orolig företagsenhet, än en sansad tapperhet ledde honom vid de försök af vidtutseende beskaffenhet, hvari han mera, än en gång, inkastade sig. Säkert är, att personer af hans lifliga inbillningskraft oftast sky faran. Den tusendubblas af deras fantasi.

På Gustaf III:s färglösa läppar och kinder stod dödsångsten målad. Han drog djupt efter andan. Men med den sjelfbeherrskning, hvaraf han alltid var mäktig, återvann han snart sin vanliga, värdighetsfulla hållning, och med ett småleende, sådant som från en Konungs och en qvinnas läppar äger en oemotståndlig tjusningskraft, tackade han sin räddare.

"Var öfvertygad, *mon cher!* om min Kungliga tacksamhet", yttrade Gustaf.

"Kungars tacksamhet!" svarade främlingen och skakade mera sorgligt, än gäckande på hufvudet; "slå opp historien, och läs hvad i den står skrifvet om Kungars tacksamhet!"

Ett uttryck af häpnad öfverflög ett ansigte, der detta drag vanligtvis var en fullkomligt främmande gäst. Den klaraste förvåning skimrade i Gustaf III:s blickar.

"Du, som kallt afslår anbudet af en Konungs tacksamhet, menniska! hvem är du?"

Och republikanaren nämde ett namn, inför hvilket Konung Gustaf III bleknade.

"Ja!" fortfor han med en stämma, djup, som om den kommit ur ett grafhvalf, "tro icke, att jag velat rädda den Konung, som förorättat mig, som förolämpat mig. Diademet kunde gerna ha rullat dit ner, i djupet. Men, Sveriges, Göthes och Vendes Konung! du är din ringaste undersåtes medmenniska. *Det* räddade dig; ej din purpur."

"Ah! jag påminner mig nu Er fullkomligt, *mon brave colonel!* ett olyckligt missförstånd! Ni har vid detta tillfälle, mera än tillräckligt, bevisat Er trohet mot Konungahuset. Ser Ni, en Konungs öron äro en afgrund, der allt förtal spyr sitt gift. Vi kunna icke se allt med egna ögon, vi måste *necessairement* anförtro oss åt andras uppgifter. Ni har blifvit förtalad, *mon vieux camarade!* jag finner det nu alltför väl. Och hvilken verklig förtjenst blef ännu icke förtalad? Det är genom mig, som fäderneslandet ber Er om tillgift, derföre att det misskänt en af sina ädlaste söner."

"Tillåt mig säga, Ers Maj:t, att vi icke böra förvexla Konung och fädernesland. Fäderneslandet har en bred rygg, för att derpå skjuta Konungarnes misstag och villor. Men —

den, som regerar, vare också ansvarig för sin regering."

"Inför Gud, icke inför Er, Öfverste! minns det till en annan gång. Men, apropos! Man har, tror jag, beröfvat Er er Svärdsordensstjerna. Får jag icke lemna Er min?"

Och Konungen lyfte handen mot sitt bröst, der tapperhetens insignie lyste.

Öfversten gjorde en afböjande åtbörd.

"Hvarje soldat vid Ert garde skulle ha kunnat gjort detsamma, som jag i dag — räddat Er, utan fara för sig sjelf, utan annan förtjenst än ett kraftigt handtag. Slumpen ställde mig på detta ställe. Slumpen skall icke skänka mig hvad jag en gång köpt med mitt blod, hvad Kunglig onåd tog ifrån mig. Behåll, Ers Maj:t, behåll Er Svärdsorden. Hvad som fordom var en rättighet, beseglad af nio fälttåg, vore *nu* en ynnest. Jag begär ingen ynnest."

"Fördömda tjurhufvud", tänkte Gustaf för sig sjelf. "Det syns, att han hört till *Finska* armén och sedan till oppositionen. Jag har annars sett öfverlöpare både från den ena och den andra, men hela Gustafs beprisade ämabilité går här förlorad, som en skopa vatten öfver en gås. Gud förlåte mig den vulgära liknelsen! Jag undrar, hvad min Akademi skulle säga om den? Akademien skulle åtminstone icke kunna påstå som om min "*Torstenson*", att den var för mycket Fransysk, hvilket det goda folket i allmänhet plägar anmärka om Gustaf III."

"Skulle Ers Maj:t emellertid täckas bevilja mig *en* anhållan, har Ers Maj:t mera, än tillräckligt, gäldat den förbindelse, hvari Ers Maj:t behagar tro sig stå hos mig för en ganska vanlig menskligt hetstjenst."

"Ah!" tänkte Gustaf, "du förnekade ändå icke din menskliga natur, din gamla Kungahatare! Se så! Schröderheim! håll nu färdigt något pastorat åt en kusin eller svåger. Armfeldt! se efter, hvad arméns pensionskassa kan bestå åt en gammal Öfverste utan Svärdsorden och utan både *vivre* och *savoir-vivre*."

"Hvad jag begär, Ers Maj:t! är endast att få säga Er några ord om Er nuvarande ställning, ett råd, en varning från en undersåte till dess Regent."

"Nå det var då det oförskämdaste jag hört", mumlade Gustaf för sig; "den der karlen roar mig verkligen. Han gör ett majestätsbrott med hvart ord han säger, och ser mig ändå lika o-generad i ansigtet. Jag trodde aldrig, att i Svenska armén fans någon så manhaftig Öfverste. Lika oförsynt, som han, vågar icke ens Gyllenpalm vara, och han glömde ändå redan i sitt sjunde år att rodna. Jag har väl redan hört *un petit peu* mera än jag borde höra. Men karlen har ju räddat mitt lif, och är dessutom en superb figur. Det ligger något klassiskt i hela hans hållning. En Romare! ach! om jag hade Karsten eller De Broen här. Det vore något för dem att lära!"

Så tänkte Gustaf, men Gustaf svarade: "En Konungs öra är alltid öppet för hvad en undersåtare har att andraga. Den titel, som mest af alla skulle smickra Gustaf, vore att kallas sitt folks fader. Tala derföre min gamla camerade! tala! sanningen har ännu aldrig gått från Gustafs thron, utan att bli hörd, och hörd med tillfredsställelse."

"Ers Maj:t har gifvit mig en dyrbar rättighet. Det är min pligt att begagna mig deraf. Nå väl! Ers Maj:t sväfvar i detta ögonblick vid branten af en afgrund, djupare, förfärligare, än den, hvarifrån jag nyss räddade Ers Maj:t."

Gustaf småhostade, och, nästan med utseende af ett bortskämdt barn, tog han en beqvämare ställning i sadeln.

"Ers Maj:t betänker i närvarande stund ett krig mot Frankrike. Tro mig! den volkan, som der nu öppnar sin krater, släcks icke af menniskohänder. Det förmår blott den Gud, som låtit den tändas."

"Ni blir odräglig, min bäste Öfverste! men fortfar! fortfar! Ni är ju för tillfället min tjenstgörande hofpredikant."

Dessa sista ord dogo likväl i en half hviskning.

"Gustaf! tänk på ditt folk, tänk derpå, innan det är för sent. Samla heldre dess krafter, än att förströ dem. Du har förmåga. Haf vilja!"

"Min bäste Öfverste! jag admirerar det oändliga — i mitt eget tålamod", yttrade Gustaf, och tog ett par pastiller ur en bonbonniére.

"Konung!" fortfor republikanaren och hans stämma darrade, "du har tagit ifrån mig min orden. Det kunde du göra, ty hvad Kungar ge, kunna de äfven taga. Deröfver har jag icke beklagat mig. Men du har låtit släpa mig från fängelse till fängelse. Du har tagit ifrån mig min heder. Den kan icke en Konung ge

och den får icke en Konung taga. Han kan göra en niding till Friherre, till Grefve, till hvad han vill, men han kan icke göra nidingen till hederlig man. Jag har schavotterat inför en jublande pöbel, schavotterat oskyldig, oskyldig inför Gud och måhända äfven inför lagen. Gustaf! jag har skäl att vara din fiende."

"Fiende således — Ah! ma petite Arfvidsson! din spådom slog in!"

"Ja! Gustaf! fiende! — men vänd om! ännu är det tid. Tänk på din Gud, tänk på ditt folk, och jag vill tjena dig trognare, än hunden, som dör vid sin herres graf. Jag, republikanaren, vill då ge mitt lif för dig, o Konung. Men fortfar du på den bana du beträdt — välan! så hör äfven af mig en spådom. Då — då, skall du falla i loppet af dina illusioner, offer för hämd och förtviflan, offer för vapen, dem dina egna villfarelser slipat. Då skall din afkomma, utan krona, utan hem, irra fridlös kring jorden; och af dig skall inom Sverige icke mera finnas qvar, än din graf och ett rykte, hvars odödlighet skall göra din förtviflan. Farväl!"

Republikanaren försvann. Gustaf satt qvar, som förstenad.

I detsamma kom Armfeldt sprängande genom småskogen.

"Vi hafva länge sökt Ers Maj:t!" yttrade han.

"Jag har under tiden konverserat med ett dårhushjon", svarade Konungen, "men man väntar oss, för att låta trupperna åter begynna sina rörelser. *Allons!*"

Teater-Bulletin.

Som bekant är, kommer Bulletin af det gamla Svenska ordet: bulla opp, framställa till beskådande, exponera. Också har Teatern, under förflutna vecka, riktigt bullat opp för den respektive Allmänheten. *Jungfrun af Orleans*, *Don Juan*, *Pariserpojken* och *Den förställda enfaldigheten* är den veckorepertoire, som nära nog, i alla sina särskilta brancher, kan kallas klassisk, och förtjenar att som sådan erkännas. När man nu äfven härtill lägger en maskerad, så bör ingen nöjets älskare, af hvad skrot och korn som helst, ha skäl att klaga öfver Kongl. Teaterns verksamhet.

Jungfrun af Orleans har triumferat så väl i historien, som på Svenska scenen. Vi veta intet här gifvet skådespel, hvilket följts med samma intresse, som detta. Det tycks, som hade Franska folkets entusiasm för *Jeanne d'Arc* öfverflyttat sig på Svenska Allmänheten. Också har väl sällan någon rol på Svenska Teatern blifvit lyckligare utförd, än, i synnerhet de sednaste gångerna, Johannas af Orleans. Natur och konst hafva förenat sig, för att för Mamsell *Högqvist* göra denna långa följd af representationer till ett enda artistiskt triumftåg. På räkningen af Mamsell Högqvists talang bör man väl i första rummet skrifva den oerhörda framgång stycket vunnit, och hvaraf endast ett par dramatiska syndabockar, som der uppträda, gjort detsamma i någon mån oförtjent.

I *Don Juan* har "anledning till anmärkning förekommit" mot Fru *Håkansson*. Vi, för vår del, anse henne i icke obetydlig mån hafva bidragit till det grandiosa i effekten af sjelfva skådespelet, och vi tro, att man, som sörjande (*Donna Anna* har helt nyss förlorat sin far), måste vara någorlunda jemmersam.

Att i "*Den förställda enfaldigheten*" efterträda Hr *Torsslow* är alltid en af de svåraste uppgifter för en skådespelare. Emellertid var Hr *Hyckert*, oaktadt den farliga jemförelse, som stundligen erbjöd sig, rätt lycklig. I synnerhet kom den energi och kraft, som naturligen ligger både i hans spel och hans deklamation, honom väl till pass under scenen i tredje akten, då han återtar sin naturliga hållning och ursprungliga, skarpt nyanserade beslutsamhet.

Vi behöfva icke nämna, att Fru *Eriksson*, som här var inom den rätta kretsen för sin sceniska verksamhet, uppfyllde hvarje, äfven den högst stegrade fordran.

Hr *Pfeiffer* torde förtjena en mention honorable både för sin maskering och sitt i det hela rätt förståndigt beräknade spel.

— Om Måndag, på den förtjente skådespelaren *Sällströms* recett, har man att vänta *Örnnästet*, en, som vi hört sägas, fullfjädrad musikalisk produkt, och en *Mytologisk Balett*, der man utan tvifvel får se både gudar och gudinnor, alla i full ifver att tillkämpa sig den respektive Allmänhetens bevågenhet.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 21 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 16. 1837.
Tisdagen den 21 Febr.

FREJA.

Murat i fängelse.

Den tysta natt står ute än, och tiger,
Lönnmördaren lik, som står vid offrets dörr
Och blickar mörk ditin, med dolken lyftad
Blank, som en månens stråle, i hans hand.
Du ligger svart, o dunkel! öfver jorden,
Bårtäcket likt ikring en katafalk,
På hvilket silfverstjernor präktigt glimma,
Och vid hvars fot re'n mullen färdig står,
Att tyda det förgängliga på jorden,
Som till en graf, men icke längre, når.

Hur säfligt fram de trötta timmar skrida,
Som ginge äfven de till en schavott!
Man tröttnar också någon gång att bida
På gamla vänner, och jag väntar blott
En gammal läger-vän. Han heter döden.
Han följde fordom troget med Murat.
När alla svika mig, när bistra öden
Emot mig tömma kogret af sitt hat,
Hvem vill väl klandra honom, om i nöden
Han också öfverger sin stridskamrat,
Och emot mig de säkra vapen vänder,
Dem han vid Montenotte, Austerlitz,
Vid Friedland, Moskau lagt i mina händer?
Den gamle ljungarn af sin egen blixt
Blef träffad slutligen. Min åskvagn välte
Uppå mig sjelf; ty det var ödets lag,
Att den, som lefvat, kämpat, såsom hjelte,
Som hjelte också skulle dö, en dag.
Min dödsdag blott min sista seger vare!
Min sista bragd skall vara den att dö.
Jag gjöt Europas blod. Hon mitt vill gjuta.
Väl! blanka mynningar! jag sett Er förr!
I, utur hvilka döden, hålögd, kikar!
Murat skall möta eder, blick mot blick!

Se! diademet uti nattens lockar,
Förbleknar småningom, och morgonskyn,
Som slöja svept ikring naturens anlet,
Dock icke mäktar dölja rodnaden
På hennes fina, jungfruliga kinder,
Då nu hon vaknar ur sin lätta sömn,
Ur nattens tysta, aningsfulla drömmar,
Och än med blyga blickar ser sig kring.
Allt firar sin uppståndelse. I skogen
Af tusen stämmor sjunges nu dess hymn,
Och bäcken sorlar gladare, med solen,
En präktig leksak, i sin öppna famn,
Och träden hviska vänligt med hvarannan
Och blomman lyfter sina ögonlock.
Allt firar sin uppståndelse. Hvarföre
Skall jag ej också fira min? Min själ
I dag från sina vingar skuddar stoftet,
Och svåfvar bort, likt Eko't af farväl,
Framhviskadt i en dal af blyga läppar
Till älskarn, som bland träden smyger hän.

Jag står här, Furste ej; ej undersåte;
Af ingen hyllad, ingen hyllande.
Jag bär ej purpurn, men ej slafvens tecken,
Jag ej befalla kan; ej lyda vill.
Jag öfver mig erkänner ingen domsrätt.
Krönt hufvud är jag, krönt, så väl som den,
Som bryter stafven öfver mig. Jag vädjar
Till menskliget och efterverld. Murat
Hvad som var hans blott ville återvinna.
Min krona har jag aldrig afsagt mig!
Jag ville icke stjäla, hvad som aldrig
Mig tillhört. För min egendom jag stred.

Om då min gamla lycka mig ledsagat,
Och Ferdinand stått inför mig, som jag
För honom, uti bojor, så jag talat:
"Var fri! Gå, hvart du vill! En Konungs lif
Är alltid heligt i en Konungs händer."

Mitt öde fallit. Jag ej klagar dock.
Den klagar ej, som tjent Napoleon.
Napoleon! — du sol ibland de stjernor,
Dem du med jätte-händer strödde ut
Uppå din djerfva, himmelshöga bana!
Du den af menskor, som kom närmast Gud!
Du Furstars Furste! Här min sista helsning
Utur mitt fängelse jag sänder dig.
Om alla rykten verldshistorien äger
Tillhop man gjöte i en åskas dån,
Den mäktade dock icke skaka verlden,
Som detta enda ord: Napoleon.
Som en jordbäfning går du genom häfden
Och man beundrar dig, men darrande,
Såsom en högre genius man beundrar.
Du var Europas stolthet och dess — skräck.

Farväl också, min Caroline! Achilles!
Letitia, Lucien, Louise! farväl!
"Bland Edra fiender jag lemnar Eder
Förutan krona, utan rikedom.
Er sluten fast tillsamman. Visen Eder
Olyckan öfverlägsne. Förebrån
Mitt minne ej! Det är min största smärta
Ej att nu dö, men att dö skiljd från Er. —
Mottagen här Er fars välsignelse!
Mottagen de omfamningar, de tårar
Han helgar Er." *)
Nu har jag intet mer
På jorden till att vinna eller hoppas.
Den var för mig en valplats blott, den jag,
Som döden i "tvåhundra" **) *strider skydde,*
Till slut dock mätta skulle med mitt blod.
"Nu — dröjom icke längre. Jag är färdig." ***)

---

*) Murats egna ord i hans sista bref till sin gemål.
**) Antalet är historiskt uppgifvet.
***) Ord', yttrade af Murat, kort innan hans aflifvande.

Besöket på Otahiti.

Jag har en anförvandt och vän, som är sågverks-ägare i Gestrikland. Sedan han för femton år sedan blifvit gift, har jag icke sett honom. Då jag derföre en sommar reste norrut, beslöt jag göra honom ett besök på några dagar.

En Norrländsk gästfrihet mötte mig på den trefliga och välbyggda gården. Den älskvärda familjen upptog mig genast såsom sin medlem, och redan första dagen var jag underrättad om alla familjeförhållanden. Husets trenne söner, unga studerande, talte mest om morbror Anders, och beklagade, att han var frånvarande. Allt hvad jag förut visste om honom, bestod deruti att han var en afskedad Löjtnant. Nu fick jag höra att han var den skickligaste jägare och fiskare i hela trakten, och för öfrigt en glad själ, som var välkommen öfverallt, emedan han förstod att muntra och underhålla alla. Hvarhelst han fick tillfälle, till jagt och fiske, der försummade han aldrig att vara med, och om somrarna tillbragte han hela månader ute i skären med en gammal soldat, som var hans trogne Achates. Vid alla bröllop och högtidligheter i orten var han oumbärlig, och så snart ungdomen skulle uppföra något lustigt upptåg, var han deras anförare. Det berättades, att han — det är likväl nu flera år sedan — en vinter, på ett slädparti med några vänner, ställt till som Carl den Tolfte i sin ungdom, nemligen att alla hästarna spändes i en rad efter hvarandra och alla slädarna bundos tillsammans. Anders satt i den främsta kappsläden och kuskade hela den muntra raden. Så åkte han in i Gefle och svängde om på torget. Men der lossade Anders helt behändigt den närmaste slädan från sin, så att han körde ut igen med alla hästarna, medan det öfriga sällskapet blef sittande på torget.

Dagen efter min ankomst kom ett bud från Anders, som inbjöd hela familjen på ett besök i hans fiskarkoja ute i skären den instundande Söndagen. Jag var glad att få deltaga i lustfärden och derigenom lära känna den äfventyrlige morbrodern.

Det var en skön sommarmorgon. Vi drucko tidigt vårt kaffe och begåfvo oss ned till stranden, der en god båt väntade oss. Frun hade med vanlig husmoderlig omtanka låtit nedbära åtskilliga knyten i båten, så att det icke

såg farligt ut, om äfven den friska luften skärpte vår aptit. Vi lade ut. De löfkrönta holmarna täflade med hvarandra i skönhet, och det ena sundet tycktes mera inbjudande än det andra. Vi hade redan ett par timmar varit ute, då klangen af kyrkklockor på mycket långt afstånd hördes sväfva öfver sjön. Jag har knappast hört något högtidligare.

Vår färd skulle ställas till en holme, som kallades Otahiti och låg temligen långt ute i skären. Sjelfva namnet antydde, att den måste vara grönskande och dess vegetation så yppig, som den kan vara i Norrland. Den utgjordes af en krans af småskog kring stranden, medan midten bildades af en klippa. Hvad som dessutom vid detta tillfälle gaf ett särdeles romantiskt behag åt den lilla ön, var åsynen af en Engelsk brigg, som med fulla segel strök förbi densamma.

Hela Otahiti tycktes vara obebodt. Hvarken syntes någon fiskarekoja eller någon lefvande varelse på afstånd. Men då vi kommo närmare emottogos vi af en oväntad helsning. Ett regn af stenar plaskade i vattnet framför vår båt. Roddarne stannade genst. Vi sågo något förundrade och småleende på hvarandra. Stenregnet fortfor emellertid, och snart visade sig några vilda pojkar emellan buskarna. Med yfviga löfkransar på hufvudet och klädda endast i skjortan, gåfvo de ett ganska eget och intressant uttryck åt taflan. Sedan vi roat oss en stund åt detta påfund af morbror Anders, ropade vi åt dem, att de skulle upphöra med stenkastningen, så att vi fingo lägga till, men de svarade endast med vilda språng och hotande åtbörder. Våra gossar igenkände några af dem och berättade, att det var bondpojkar från grannskapet. Förgäfves ropade vi deras namn, stenkastningen fortfor så lifligt, att vi för fruntimmernas skull icke kunde nalkas. Slutligen föll det oss in att ropa det Otahitiska vänskapsuttrycket: *Tajo!* så snart vi ropat detta, besvarade de oss med enhälligt glädjeskri: *Tajo! Tajo!* Echo emellan holmarne upprepade mångfaldigt det Otahitiska ordet.

Nu upphörde alla fiendtligheter på en gång, och vi lade till. Våra gossar skyndade efter de bortflyende vildarne och vi öfriga stego i land. Då framträdde emot oss en undersätsig man i en grön vadmalsjagtrock, med ett fryntligt, något rödbrusigt ansigte. "Välkomna till Otahiti!" sade han och räckte oss handen. Äfven på mig helsade han öppenhjertigt och utan krus. Han bad mig hålla till godo sådant, som en vilde kunde erbjuda.

Derefter ledsagade han oss till sin koja på andra sidan ön. Just som vi gingo öfver bergsklippan, lossades några kanonskott till vår ära af de unga vildarna. Den högtidliga saluten blef helt oförmodadt besvarad af den bortseglande Engelska briggen, som förmodligen icke vetat åt hvem den var ämnad.

På en liten plan i småskogen stod ett tält och en liten koja. Vi infördes i tältet, der en god frukost af åtskilliga slag färsk fisk väntade oss. Sedan vår båt äfven lemnat sitt bidrag af knyten och morbror Anders framtagit åtskilliga buteljer, fattades intet, som kunde behöfvas för vår trefnad.

Morbror Anders var en treflig värd, och det var för mig ett eget behag att njuta det fria landtliga lifvet, så kryddadt af de läckerheter, som eljest endast pläga tillhöra hufvudstaden. Under berättelser och skämt förflöt förmiddagen. Vi fingo derunder höra ett vallhorn eller en lur, som blåstes ovanligt väl på en näst intill liggande stor ö, der en mängd kreatur befunno sig på bete. Anders lät äfven sina unga vildar dansa för oss, under det han sjelf spelade de mest löjliga polskor på sin viol. Jag gjorde ett besök i sjelfva fiskarkojan. Den var, såsom det är vanligt, icke fullt tre alnar hög, hade en glugg utan fönster och en spis af den enklaste sammansättning. Derinne fans allt, som skulle höra till en Amerikansk vildmans bohag. Nät, metspön, ett par goda bössor, några klädespersedlar, hängde i förtrolig endrägt på väggen. Intet bord, ingen stol, dessa den Europeiska beqvämlighetens öfverflödsvaror,

tog bort något af det trånga rummet. En slags säng, på hvilken en filt och ett par renshudar voro utbredda, utgjorde ensam hela möbeln. Men hvad som en vilde icke skulle förstått, var ett par böcker, som lågo på sängen. Jag fattade dem med en känsla af ökad aktning för ägaren. Men snart fann jag, att det ena var en gammal medicinsk bok på latin, hvaraf redan ena hälften blifvit använd, förmodligen till förladdningar. Den andra boken var: "Min son på Galejan", mycket sliten. Sedan jag sålunda redogjort för Otahitis invånare, dess lefnadssätt, boning, drägt och till och med antiqviteter, har jag, i afseende på öns naturalhistoria, endast att tillägga, att hon stundom besökes af skälar, och att vi lemnade densamma efter en god middagsmåltid.

På hemresan, hvarunder den muntre Anders följde oss i sin lilla fiskarbåt, hände likväl ett äfventyr, som må sluta den korta berättelsen om mitt besök på Otahiti.

Just då vi rodde in i en vik, vid hvilken min anförvandts gård ligger, blefvo vi uppmärksamma på ett besynnerligt, snarkande och frustande ljud. Snart blefvo vi äfven varse ett par yfviga horn, lika tvenne jättelika hvita koraller, som rörde sig på vattnet. Ett par fnysande näsborrar satte äfven vattnet i rörelse, och en ström, lik kölvattnet af en båt, följde den oväntade synen. Morbror Anders, i sin lätta båt, hade först blifvit det varse och skyndade ditåt med all fart, medan han gjorde sin bössa i ordning.

"Det är en elg, som vill simma öfver viken", sade min anförvandt. Han befallte derefter roddarne att skynda undan, ty det händer att elgen, då han blifvit trött af simmandet och träffar på en båt, vill klifva upp uti den, för att hvila sig. Men vi litade nu på morbror Anders.

Fruntimmerna yttrade någon fruktan, men jag betraktade med lifligt intresse den öfvade jägarens manövrer. Anders förstod att genskjuta elgen. Han närmade sig honom försigtigt, och då han kommit honom rätt nära, lade han bössan till ögat. Skottet smällde, och på ögonblicket grep han åter årorna, för att undkomma det väldiga djuret, som i synnerhet i dödskampen är farligt. Vattnet brusade häftigt kring elgen. Vi hörde ett par våldsamma fnysningar. Då stannade Anders sin båt, och betraktade helt stilla sitt villebråd. Äfven vi nalkades, ty elgen var död.

"Det var en gammal tjur", sade Anders, medan vi med en känsla af vördnad betraktade det majestätiska djuret, som bokstafligen simmade i sitt blod, ty det upprörda vattnet rundtomkring var purpurfärgadt. Anders fästade sitt byte och bogserade det till lands.

Då jag kort derefter afreste, erhöll jag i min matsäck ett stycke elgstek, såsom Frun sade mig, till minne af besöket på Otahiti. Det återstår mig endast att tillägga, att denna ö i sjelfva verket är belägen endast ett par mil från Gefle.

Teater-Bulletin.

För nära fullt hus gafs i går, på Hr *Sällströms* recett, den länge väntade operetten: *Örnnästet.* Kompositören har nog mycket trampat i Webers fotspår, och de i pjesen på scenen införda smugglarne erbjödo någongång en i öronen fallande likhet med författaren sjelf i musikaliskt hänseende. Emellertid saknar kompositionen icke raskhet och energi, och äger många ställen af verklig effekt.

Derefter kom en med Hr *Selinders* vanliga och erkända smakfullhet hopflickad Mythologisk Balett, der Venus, Apollo, Kärleken, m. fl. för tillfället tjenstgjorde. Vi älska icke detta sätt, att sålunda ställa en armé af gudomligheter på benen och glädja menskligheten — med deras dans; men detta hindrar oss icke att erkänna den elegans och den gratie, som tryckt sin pregel på hela arrangementet af den lilla baletten, hvars slutscen i synnerhet gör heder åt den, som anordnat den.

Det vi med ledsnad anmärkte, var att Hr *Johansson* fått sig uppdraget ett pas af särdeles obetydlighet, då deremot styckets Apollo förbehållit alla dansens glanspunkter åt sig sjelf. Det finnes visserligen ett ordspråk, som säger, att man bör akta sitt goda, men likväl tro vi, att baletten, med hänseende till Hr Johansson, drifver denna sats alldeles för långt, och vi veta, att en stor del af Allmänheten delar denna vår tanka. Intressant skulle det emellertid vara, att se Hrr Selinder och Johansson, vår Svenska Opera-dans' båda heroer, någon gång uppträda i bredd. Möjligheten af en jemförelse skulle då betydligt lättas, och lättheten bör ju alltid vara bland en Dansörs främsta bemödanden.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 24 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 17. 1837.
Fredagen den 24 Febr.

FREJA.

Teater-Bulletin.

Örnnästet, KomiskRomantisk Opera i tre akter.

Hela verlden vet, att Voigtländerna äro ett land, fullt af herdinnor och örnnästen, smugglare och bråddjup, klippor och klippare till värdshusvärdar. Kring fjellspetsarna ligger den eviga snön, lik en "silfverorm i ringar"; vattenfall kasta sig, som sjelfspillingar, utför branterna, och vallhjon lära omqvädet på sina visor åt Eko't, som aldrig tröttnar att "sjunga efter" sina oförtrutna lärmästare. Härifrån komma, bland andra landtmanna-produkter, de gröna ostarna m. m., äfven de bekanta natursångarne, dessa jodlens vandrande riddare, fjellens emigranter, hvilka utan tvifvel måtte smörja strupen, för att der vinna den lätthet och smidighet, som karakteriserar dem.

Skådeplatsen för händelsen är nu gifven. Således är det sjelfva tilldragelsen, som skall ådraga sig vår uppmärksamhet. Midt ibland de redan beskrifna vresiga, hotande fjellen ligger ett anspråkslöst värdshus, insnögadt om vintern, om sommarn ett tillhåll för smugglare och andra af det allmänna förtjenta personer. Fader Renner, värdshusvärden, annars en mäkta hederlig man, blandar sig likväl på intet sätt i sina gästers näringsfång, blott hans eget blomstrar och frodrar sig. Han skakar med synnerligt vänskap lurendrejaren Cassians hand och omfamnar hans kamrat Lazarus, som nog oförtjent bär ett så aktningsvärdt namn.

Men "vår värd" har äfven gjort inkräktningar på den husliga sällhetens område, och från någon af dalarna fått sig en liten hustru, hvilken synes liksom äga ett visst öfvertag öfver sin Herr man. Visserligen föranleder tvisten om det äktenskapliga herraväldet någon gång nog lifliga diskussioner, som likväl oftast slutas med ömsesidiga jodlingar, men i det hela lefver det vigda paret långt fredligare, än hund och katt.

När åskådaren gör dessa personers bekantskap, gäller tvisten hufvudsakligen en ung tärna, som blifvit antagen i tjenst på stället. Fru Renner finner den ifrågavarande personen tvetydig, hennes förhållanden besynnerliga, hennes vandring till fjellen, dit hon ankommit, utan att uppgifva hvarifrån, ganska misstänkt. Herr Renner har deremot, som han sjelf försäkrar, alldeles ingen gråsten i bröstet, utan ett hjerta. Och det är klart, att detta hjerta skall slå af barmhertighet för en ung, olycklig flicka, hvars melankoli gör henne dubbelt intressant. Dessutom ingår det ju i en värdshusvärds ekonomiska intresse, att uppasserskorna åtminstone befinnas passabla, isynnerhet när gästerna äro så mycket kurtisörer, som Herr Cassian, hvilken, vid ett försök i denna anda, äfven emottagit en ganska eftertrycklig tillrätta-

visning af unga Herr Renner, som vid den nya jungfrun fästat ett särdeles godt öga, och dymedelst alldeles förgätit sin fostersyster Marie, som af gamle Renner varit ämnad till hans sons följeslagerska genom lifvet.

Renners hustru deremot, som alltid föresatt sig att vara af olika tanka med sin man, vill deremot göra ett par af Marie och en jägare, som nyligen inflyttat på ett i grannskapet liggande gods, hvarvid hon alldeles förgätit Fru Staels bekanta yttrande: "Jag vill tvinga min dotter att gifta sig efter böjelse", ty den hulda Marie älskar med hela sin själs värma sin fosterbroder, hvilken för öfrigt, efter gamle Renners beskrifning, lär vara en stor odåga och hufvudsakligen sysselsätta sig med att valla får och sjunga "vallare-qväden."

Läsaren behagade således finna, att vi äro intrasslade i en labyrint af olika giftermålsförslag, alldeles som vid en thron-arfvinges förmälning. I en lycklig stund, för afhjelpandet af denna allmänna villervalla, får skogvaktaren, just vid en öm förklaring för Marie, se Rosas bleka, aftynande gestalt, som, varnande, ställer sig mellan honom och föremålet för hans låga. I detta ögonblick upptäcka han och Rosa, att de äro man och hustru. Han har för en tid tillbaka trolöst öfvergifvit henne. Nu öfverger hon honom och löper till skogs. I ögonblicket uppvaknar hans gamla tillgifvenhet för henne, så mycket förr, som Marie anförtrott för den flyktige jägaren, att hon stadigt vidhöll sin gamla böjelse för sin fosterbroder.

Vi hafva således att hoppas det bästa för Anton och Marie, sedan nu hindren för deras förening båda befunnits omöjligen kunna uppte bevis på "hinderslöshet."

Emellertid begär fader Renner ett enskilt samtal med Rosa, hvari han fordrar förklaring öfver åtskilligt, som i hennes uppförande förefallit honom oförklarligt. Hon yppar då, att hon i sitt fädernesland Böhmen varit gift med skogvaktaren Richard, som trolöst öfvergifvit henne och hennes späda barn. Af en händelse hade hon fått veta, att han begifvit sig upp åt Riesengebirge, och hon hade beslutat att följa honom i spåren. Hon hade tagit tjenst på värdshuset, emedan det låg i grannskapet af den egendom, på hvilken Richard — så hette den trolöse — blifvit anställd som skogvaktare.

Rosa yppar äfven, att hennes förening med Richard icke varit fruktlös, utan att hon hemligen hit upp till fjellen medtagit sitt barn, hvilket hon nedlagt i den kalla vaggan af en bergsskrefva, der hon esomoftast besökte sin lilla älskling, för att vårda den och bringa den sin föda, utan att emellertid någon anade detta förhållande.

Gubben Renner blir rörd af denna romantiska beskrifning. Det lilla barnets i bergsklyftan lott förefaller honom isynnerhet hård. Han lofvar att, efter sin förmåga, bispringa den öfvergifna modern, och till en början råder han henne att flytta från den trakt, der hon vistades, i Richards grannskap, blottställd för bygdens gäckerier och dygdädla anmärkningar.

Snart är Rosa färdig, att med stafven i handen anträda sin nya vandring. Hela hennes lilla bohag är inpackadt. Allt är redo till färden.

Men nu dväljes händelsevis, på de högsta spetsarna af fjellen, en rofgirig röfvar-familj. Alltemellanåt brukade dessa ströfvare nedslå på den nedanom belägna dalsträckan, och än till sitt otillgängliga näste hemföra en kidling, än ett rådjurslam. Isynnerhet var hufvudmannen för denna familj känd att vara af en särdeles vild och blodtörstig natur. Under en af sina utflykter kommer han händelsevis att upptäcka Rosas lilla barn, der det låg gömdt bland mossa och grenar i bergsskrefvan. Antingen han nu ville skaffa sina små en lekkamrat, eller var kannibalisk nog att törsta efter den lilla oskyldiga varelsens blod, allt nog, på breda vingar sänker sig örnen ned till det olyckliga offret, fattar det i sina skarpa klor, och höjer sig, i mäktig fart, mot skyarna.

Ett rop af jemmer och förskräckelse stiger från det till slotter församlade landtfolkets blek-

nande läppar, då det upptäcker den förfärliga örnen, som, lugn och obekymrad, styr sin bana öfver deras hufvuden, med klorna spända i det späda offret, som knappt är medvetet om sin fara, der det nu sväfvar högt mellan himmel och jord.

Rosa hör den allmänna veklagan. Hon störtar ut ur värdshuset. Det är hennes, hennes barn, som hon der ser bland skyarna försvinna för hennes ögon. Blott en mor kan känna smärtan i sin djuphet. Öfverväldigad af sorg och förtviflan, störtar hon med ett jemmerskri till jorden.

Men det är endast ögonblickligt, som qvalet förmår besegra en mor, färdig att våga allt för sitt barn. Rosa har gifvit sin gärd åt qvinnans svaghet. Nu känner hon sig mor, endast mor. Hon glömmer i detta ögonblick de lodrätt stupande fjellväggar, hvilka man måste öfverklättra, för att hinna röfvarens boning, "örnnästet"; hon ser icke de brusande bergsfloderna, som, hvitskummiga, kasta sig utföre klipporna; hon känner icke middagssolens hetta, som glödande strålar ned på hennes hufvud. För henne finnas inga hinder, ingen möda, ingen lifsfara till. Det är ju en mor, som vill återvinna sitt barn.

Lätt som tanken, ser man henne flyga fram längs efter den branta bergsstigen. Innan kort försvinner hon mellan klipporna.

Emellertid har slotterfolket framskaffat rep, stegar, stänger, och alla följa den olyckliga modern hamn i häl, för att underhjelpa hennes bemödanden. Smugglaren Cassian, af gammalt väl bekant med bergens smygvägar, sätter sig i spetsen för det vackra företaget.

Min värdaste läsare! Tänk dig en vild fjelltrakt, som påminner om vargklyftan, ehuru ugglan här är en örn. Tänk dig teaterns samtliga, större och mindre berg hopade till ett kaotiskt helt, till en scenisk mineralie-samling. Tänk dig en gran, som lutar sin knotiga, nakna stam öfver ett brusande vattenfall, hvilket nedstupar i ett djup, som döljes af mossiga klippspetsar. Tänk dig afgrund gapande vid afgrund, allt under den bekanta afgrundsmusiken af hvisslingar och missljud! Då, min läsare! har du rätt tänkt dig "örnnästet", som i tredje akten framställes för åskådarens nyfikna blickar.

Det är ett herrans väder. Åskan är ute och går. Skräll på skräll! Örnen sitter ensam orörlig vid kanten af sitt bo, och "gläder sig åt smällen." Emellanåt, när åskan blir alltför närgången, flägtar han, liksom afvärjande, med vingen. För öfrigt sitter han tyst och sluten, och bekymmerslös som en verklig urbild för en stoisk filosof.

Helt annorlunda är då förhållandet med Richard. Han har klättrat upp på en framskjutande klippspets, och ångrar der, sjungande, sitt förfarande mot Rosa. Hans själ finner en slags dyster njutning i det skådespel af oreda och förvirring, som han äger framför sig, uti åsynen af dessa om hvarannan vältade klippmassor, denna döende vegetation, detta naturens uppror, som kring honom håller sitt vilda larm. För fasan af den yttre verld han har ikring sig, glömmer han fasan af den inre, som rör sig i hans bröst, en verld af förebråelser, af samvetsqval, af ånger.

I detsamma framträder på en klippa, midt emot den, der Richard suckar öfver sin öfverilade trolöshet, den förrådda, den förgätna sjelf, — Rosa. Några takter äro för de båda makarna tillräckliga, för att igenkänna hvarandras röster. Rosa har uppklättrat ända till helt nära örnens bo, men det omförmälta vattenfallet skiljer henne från målet för hennes heta önskningar. Då, som om den vore beställd, kommer en blixt och träffar, hväsande, den gran, som lutar sig öfver fallet, kullkastar den och bildar derigenom en naturlig, eller måhända snarare en onaturlig brygga deröfver.

Det har visserligen sin beqväma sida att slå broar med åskviggar; och vi skulle önska härförare att i detta fall vara likaså lyckliga, som författare, och disponera öfver tillgångar inom omöjlighetens rike. Men vi vilja erinra,

att en åskvigge visserligen kan splittra ett träd, ehuru det blir för samma vigge kaf omöjligt att skära tvärt af det, ned vid roten, såsom här var förhållandet.

Nu är emellertid, i nödens stund, en väg öppnad för Rosa att framtränga ända till örnnästet, på hvars kant örnen sitter lika lugn och obekymrad, som vanligt, ehuru den sista blixten slog ned alldeles invid honom, och, om vi icke alldeles misstagit oss, nästan svedde honom, utan att likväl förmå honom till andra mått och steg, än en lätt ruskning på vingarna.

Nu besvär Rosa sin man att skjuta örnen. Han tvekar, ty han fruktar att döda barnet. Rosa lofvar honom sin förlåtelse, sin kärlek, endast han skjuter. Skottet går af. Örnen faller.

Och i detsamma får man se hela slottersällskapet uppklättrande, på knä, mellan bergsskrefvorna. Örnnästet har förut varit ansedt som otillgängligt, men det goda folket har gjort underverk, isynnerhet fruntimmerna, hvilka klängt aldra högst.

Vid örnnästet råkas de båda makarna, och trycka sitt återfunna barn mot försonade bröst. Ridån går ned och slotterfolket går ned från sin höga ståndpunkt på fjellen.

Att skådespelet just icke kan vara af något egentligt dramatiskt intresse, torde den benägne läsaren finna af denna korta resumé. En Opera, såsom denna, utan högre konstvärde, bör understödjas af ett praktfullt sceneri, som, genom det lysande i sin uppställning, hindrar de sceniska oförklarligheterna i skådespelet, att alltför mycket framsticka. Ty värr kunna vi icke i detta fall anse Allmänhetens billiga fordran uppfylld. Den första fråga åskådaren i andra akten gör sig, är utan tvifvel, hvarföre man i Riesengebirge spänner två paralella tåg mellan himmel och jord, hvilka på ett himmelsskriande sätt störa effekten. Det upplyses visserligen sedermera faktiskt, att örnen på dem anträder sin färd, men, när man icke mäktar åstadkomma en högre illusion, är det nästan bättre att anse örnen fullkomligen illusorisk, och låta Skådespelarne, men icke Allmänheten, se den, då den kunde antagas såsom sväfvande högt öfver Allmänhetens synkrets. Nu blir intrycket komiskt i stället för tragiskt, isynnerhet som de båda örnarna i halsarnas proportioner återfått hvad man tagit ifrån dem i vingbredd. Dessutom bör det träd, som i tredje akten träffas af åskan och dervid nedstörtar, strängeligen åläggas att aldrig vara så förekommande, som vid Onsdagens representation, då ingen blixt skulle ha behöfts, enär trädet redan på förhand gjort sin skyldighet.

Det vi deremot anse oss böra med beröm omnämna, är grupperingen i skådespelets slutscen, som är både pittoresk och effektfull.

Om de spelande är allt godt att säga. I främsta rummet skulle vi likväl utmärka Hr *L. Kinmanson* och Fru *Frösslind*. Öfver Hr *Habicht*, som Cassian, tindrade en lycklig stjerna. Hr *Sällström* hade föga tillfälle att, i sin obetydliga rol, utveckla den isynnerhet för en sångare ovanliga talang af skådespelare, hvarpå han i "Fra Diavolo", och måhända i främsta rummet som Figaro, gifvit lysande prof. Vi veta icke, hvarföre man ej inom talscenen, i roler, som fordra elegans, rörlighet, sätt att vara, i åtskilliga af *Torsslows* frånfallna roler, använder denne förtjente aktör, hvilken, isynnerhet på en sednare tid, dokumenterat sig vuxen de svåraste uppdrag i detta hänseende. Vi kunna icke föreställa oss, att gränslinierna emellan Lyriska och Dramatiska scenen blifvit så strängt uppdragna, att råmärket skulle för den verkliga talangen vara oöfverstigligt.

Efter endast en representations åhörande, tilltro vi oss icke kunna yttra oss öfver Gläsers musik till denna opera; men skola med första återkomma till detta ämne.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 28 Febr., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 18. Tisdagen

1837. den 28 Febr.

FREJA.

En scen ur Ryska fälttåget.

(Efter de Balzac.)

När vi ankommo till Beresina, fans, såsom Ni torde påminna Er, inom Franska armén hvarken disciplin eller militärisk ordning. Alla befattningar inom hären hade upphört. Hvarje tecken till rangskillnad var försvunnet. Armén var endast en brokig massa af krigare ur olika nationer, hvilka af en slags instinktartad känsla drogo från Norr till Söder. Soldaterne jagade från sina eldar den barfotade, i trasor höljda Generalen. Och äfven efter öfvergången af Beresina var oordningen icke mindre.

Med förtviflans lugn, ensam, utan lifsmedel och utan penningar, hade jag vandrat från Zembins träsk, och letade nu efter en koja, der man ville emottaga mig. Sedan jag sökt förgäfves, och från den enda jordkula jag anträffade, blifvit bortjagad, upptäckte jag lyckligtvis, mot aftonen, en liten, dålig Polsk stuga, hvartill man näppeligen ens i nedre Normandie eller Bretagne skall kunna finna maken. Dessa Polska byggnader bestå vanligen af en enda kammare, afplankad genom en brädvägg, då det mindre rummet i allmänhet tjenar till förvaringsrum för fodret. Skymningen tillät mig ännu att på långt håll upptäcka en lätt rök, som hvirflade upp ur skorstenen till detta usla näste.

I förhoppning att der träffa mera medlidsamma kamrater i olyckan, än dem jag redan råkat, vandrade jag raskt fram till kojan. När jag inträdde, fann jag der redan ett fullsatt bord. Flere officerare och midt ibland dem en qvinna — ett under dessa förhållanden ganska vanligt skådespel — åto potatis, på kol stekt hästkött och frusna rödbetor. Bland gästerne igenkände jag två eller tre kaptener af första artilleri-regementet, vid hvilket jag tjenat för längre tid tillbaka.

Jag blef emottagen med ett allmänt hurra, som på andra sidan af Beresina skulle ha särdeles förvånat mig; men nu var kölden redan mindre häftig, och dessutom hvilade mina kamrater; de voro uppvärmda; de åto; och golfvet, som helt och hållet var öfverhöljdt med halm, skänkte dem utsigten af en ljuf sömn, af en afundsvärd natt. De äfventyrade således ingenting. De kunde utan sin egen skada vara mennisko-älskande. Jag satte mig också att äta tillsamman med dem på en fodersäck.

Vid ändan af bordet, helt nära ingången till det omnämda foder-rummet, satt min gamla öfverste, en af de utomordentligaste menniskor jag någonsin känt. Han var Italienare, liksom större delen af detta regementes officerare; af reslig växt; utmärkt väl proportionerad, måhända något fetlagd, men rask och liflig i sina rörelser. Han hade rikt, svart hår; hy, hvit

som en qvinnas; små händer; vackra fötter; behaglig mun; örnnäsa.

Han var ytterst lättretlig och hans vrede var förfärlig. Ingen förblef lugn utmed honom. Jag, för min del, fruktade honom icke; men endast derföre att jag alltid stod särdeles väl hos honom och att jag städse lyckats att vara honom till nöjes. Men jag har sett honom i utbrott af vrede, hvarom man näppeligen kan göra sig ett begrepp. Då blixtrade hans ögon; då skälfde hela hans kropp; och hans styrka, som redan i sig sjelf var utomordentlig, öfversteg då alla gränsor. Han domderade då förfärligt, och man kan näppeligen föreställa sig, hvilken vana att bli ovillkorligen lydd, som uttalade sig i hvarje stafvelse, som rullade öfver hans läppar.

När öfversten var lugn, speglade sig i hans ansigte uttrycket af manlig godhet; i hans rena panna låg något obeskrifligt ädelt. Vid en parad fans inom Italienska armén ingen, som kunde i behag täfla med honom. Också mäktade få qvinnor emotstå honom. Det fruntimmer, som jag genast, vid mitt inträde i kojan, anmärkte, var väl gift med en af de närvarande artilleri-kaptenerne, men man påstod, och det på nog grundade skäl, att ett förhållande af ömmare natur ägde rum mellan denna förtjusande Sicilianska och den Italienska öfversten.

Den här omtalade damen hette Rosina. Hon var ett litet, mörklagdt fruntimmer, ur hvars svarta ögon sydländskans hela liflighet strålade. Ehuru i närvarande ögonblick mager ända till ytterlighet; ehuru hennes kinder, efter en lång och häftig dagsmarsch, voro höljda med dam; ehuru klädd i trasor och uttröttad af länge fortsatta ansträngningar; ehuru med håret i oordning, och till en del gömdt i en söndrig hufva; oaktadt allt detta, fans hos henne mycket qvinnligt behag. Hennes rörelser voro ädla och intagande; hennes rosenläppar, hennes hvita tänder, hennes vackra former, hennes barm, behag, dem icke olyckan, kölden, lidandet förmått tillintetgöra, talade mäktigt om kärlek till den, som ännu ägde en tanka qvar för en qvinna. Hon var för öfrigt en af dessa naturer, som till utseendet äro späda och svaga, men i sjelfva verket kraftfulla och skapade för häftiga lidelser.

Hennes man, en Piemontesisk adelsman, var liten till växten; hans gestalt antydde obeslutsamhet. Ehuru af naturen modig, tycktes han icke vilja märka den förtrolighet, som, redan från tvenne år tillbaka, rådde mellan hans hustru och öfversten. Denna bekymmerslöshet satte jag på räkningen af de Italienska sedvanorna eller af någon familjehemlighet. Emellertid fans i den äkta mannens ansigte ett drag, som alltid ingaf mig en ovillkorlig tvekan om hans rätta lynne. Hans låga underläpp talade, efter fysionomikens lagar, om grymhet och vildsinthet hos denna, efter *första* anblicken, flegmatiska och indolenta karakter.

Man kan lätteligen föreställa sig, att konversationen, då jag inkom, icke var särdeles liflig. Mina uttröttade kamrater åto under envis tystnad. De gjorde mig endast några frågor, dem tillfället framkallade, och för öfrigt berättade vi hvarandra våra olyckor och gjorde våra anmärkningar öfver Generalerne, öfver deras felsteg, öfver Ryssarne och kölden.

Ett ögonblick efter min ankomst slutade öfversten sin magra måltid, torkade sina mustacher, önskade oss god afton, och, med en betydelsefull blick på Italienskan, sade han: ”Rosina!”

Sedermera gick han, utan att vidare yttra ett ord, till hvila i foderhuset.

Meningen af öfverstens kallelse var icke särdeles svår att fatta. Också lät den unga damen en åtbörd undfalla sig, hvars uttryck icke låter sig beskrifvas. Den återspeglade på en gång den motvilja hon kände öfver att se sin beroende ställning, så, utan all aktning för qvinnligheten, blottad, och tillika förtrytelse öfver den föromlämpning man tillfogat henne och hennes man. Det låg ett slags förutseende i den våldsamma hopdragningen af hennes anletsdrag, i den häftiga sammanrynkningen af

hennes ögonbryn. Det var som om hon hade anat sitt förestående öde. Rosina satt orörlig qvar vid bordet; men ett ögonblick derefter, då öfversten troligtvis redan hade gått till hvila i sin af hö eller halm bestående bädd, ljöd återigen hans stämma: "Rosina!"

Accenten, som lades vid denna sednare kallelse, var vida mera hårdt och sträft befallande, än den andra tillsägelsen hade varit. Öfverstens skarpa stämma och den vigt, som det Italienska uttalet lägger i vokaler och slutstafvelser, gaf ett begrepp om Sydländningens hela despotism, hela otålighet, hela våldsamheten af hans begär.

Rosina bleknade, men hon steg opp, passerade bakom oss, och gick in till öfversten.

Alla mina kamrater iakttogo en djup tystnad, men jag brast olyckligtvis, sedan jag betraktat den ena efter den andra af dem, ut i ett skallande skratt, och detta skratt gick, som ett eko, ifrån man till man.

"*Tu ridi!*" yttrade Rosinas make.

"Jag bekänner uppriktigt, min kamrat! att jag haft orätt", svarade jag, i det jag återtog en allvarlig uppsyn, "och finner du dig icke tillfredsställd med den ursäkt jag redan gjort, är jag färdig att för dig uppgifva orsaken" . . .

"Det är icke du, som har orätt. Det är jag", svarade Italienaren med köld.

Straxt härefter gingo vi samtligen till hvila, utsträckte oss på halmen i stugan, och voro innan kort försänkta i djup sömn.

Dagen derpå begaf sig hvar och en på väg efter eget smak och tycke, utan att uppväcka sin granne, utan att söka förskaffa sig något sällskap. Öfverallt uppenbarade sig denna kalla egoism, som har gjort vår olycka i Ryssland till ett bland de förskräckligaste uppträden af egennytta, af ryslighet, af fasa, som någonsin ägt rum under solen.

Emellertid stötte vi nästan mangrannt tillhopa vid pass 7 eller 800 steg från den koja, der vi haft vårt nattqvarter, och vi vandrade sedermera tillsamman, lika en skock gäss, som drifves framåt af ett barns blinda nyck. En och samma tvingande nödvändighet utöfvade öfver oss alla sitt despotiska välde.

Uppkomna på en liten höjd, hvarifrån man ännu kunde varseblifva kojan, den vi lemnat bakom oss, hörde vi plötsligen skrik, hvilka liknade lejonens rytande i öknen, eller tjurars råmande. Dock nej! detta genomträngande rop kunde icke jemföras med något redan bekant ljud. Icke desto mindre kunde man urskilja en späd qvinnoröst, hvars toner blandade sig med detta dystra och förfärliga vrålande. Vi vände oss samtligen om, hängifna åt, jag vet icke hvad för en känsla af förskräckelse. Vi sågo då icke mera den byggnad, der vi tillbragt natten, utan endast ett stort sprakande bål. Hela kojan stod i lågor; gnistor flögo vida omkring; en tjock rök böljade öfver den plats, der nu den ena bredväggen efter den andra sjönk ned, och genast uppslukades af flammorna.

Några steg bakom oss vandrade Rosinas make. Han kom helt lugn, för att förena sig med vår karavan. Alla betraktade vi honom stillatigande. Ingen vågade fråga honom. Men han, som gissade orsaken till vår nyfikenhet, lade flatan af sin högra hand på bröstet, och, med den venstra pekande på branden, sade han:

"*Son' io.*" (Det är jag.)

Vi fortsatte vår marsch, utan att tillåta oss en enda anmärkning.

Ett omdöme öfwer Napoleon.

(Från Franskan.)

Hvem mäktar någonsin rätt tolka, teckna eller fatta Napoleon? . . . En man, hvars bild man framställer med korslagda armar, och som ändå åstadkommit allt; hvars välde var det mest lysande, det djerfvast anlagda, men tillika det kännbaraste och mest nedtyngande af välden. Ett utomordentligt snille, som öfverallt med vapen i hand kringförde civilisationen, men utan att någonstädes göra den hemmastadd. En man, som kunde göra allt, emedan han ville allt; denna undransvärda tolk af viljans allförmåga, som genom en slagtning qväfde symtomerna till en sjukdom. Och som emellertid skulle sotdö i sin säng, ehuru han lefvat midt ibland kulor och bomber; som i sitt hufvud gömde en lag och en värja, ord och handling.

En genomträngande tankeförmåga, som förutsett allt, utom sitt eget fall. En bizarr statsman, som, af ren beräkning, satte tusendetals menniskolif på spel, men som enständigt respekterade tvenne hufvuden, Metternichs och Talleyrands, hvilka en gång skulle störta honom, men emellertid syntes honom mera värda, än hela arméer. En man, hos hvilken naturen, med sällsynt frikostighet nedlagt ett hjerta i en kropp af brons. En man, som om qvällen skämtade bland qvinnor, och om morgonen handterade Europa, såsom en ung flicka leker med vattnet i sitt bad. Hycklare, ädelmodig, förälskad i glitter, utan smak, och, allt detta oaktadt, af instinkt eller organisation, stor i allt. Cesar vid tjugotvå år; Cromvell vid trettio; öm make och far, trots någon kryddkrämare vid någon af Paris' smågator. Han har improviserat monumenter, Kejsardömen, Konungar, lagböcker, verser, en roman, och allt detta med mera skicklighet, än regelrätthet. Har han icke af Europa gjort ett Frankrike? Och sedan han låtit oss nedtynga verlden på ett sätt, som stred mot alla tyngdkraftens gamla lagar, lemnade han oss fattigare, mindre betydande, än då hans hand först tog vård om oss. Han, som, med sitt namn af oöfvervinnerlig, eröfrade ett Kejsardöme, förlorade det på gränsen af sitt Kejsardöme, dränkt i ett haf af blod och soldater. Han begrep både Dessaix och Fouché; han var på en gång både tanke och handling. På en gång rättvis och egenmäktig! En Furste i ordets rätta bemärkelse.

Revy af Tidningarna.

Aftonbladet aftrycker med särdeles indignation några uttryck af, som det uttrycker sig, "officiell ilska", der det står tydligen att läsa, att *Aftonbladet* "utgifver skrifter, som andas den tjockaste (!) aristokrati", och "begagnar hvarje sig yppande tillfälle att rikta sig, om det ock vore på sjelfva *Fädernes-landets* bekostnad." Denna insinuation går emellertid nog mycket in på enskildhetens område. Vår oförgripliga tanka är, att "*Samlaren*" icke bör skrifva några vidare bihang till "*Skildringarna*."

Emellertid är det en ganska vacker känsla hos *Aftonbladet*, som drifver det att på sina egna spalter hopa alla de pilar, som riktas emot detsamma. *Aftonbladet* vill bevisa, huru mycket värde det sätter på dessa lexor, då det, till yttermera visso, sjelf upprepar dem, och derigenom tyckes komma till slutsatsen: "hvilket till efterrättelse länder." Dessutom ger detta förfarande *Aftonbladet* rykte för en ogement hög grad af blygsamhet, och skall utan tvifvel särdeles fägna "Brukspatronen Antifrondör", "Viktualiehandlaren Ärlig Svensk", "Kamreraren Tryckfräckhetsfiende" och "hataren af pojkstreckslitteraturen", jemte andra *Aftonbladets* prenumeranter, hvilka hålla Tidningen af gammal vana, utan att älska den, och hvilka, genom denna Redaktionens benägna atgärd, få en kort och tydlig öfversigt af det ovett, som möjligen belöper sig på Redaktionens räkning vid tidningspolemikens stora allmose-utdelningar. Vi vore derföre nästan färdiga att föreslå Redaktionen, att oegennyttigt öppna sina spalter för sjelfva den ursprungliga polemiken med *Aftonbladet*, heldre än att i andra hand aftrycka den, att utrymma ett par kolumner till torneringar med sarkasmer, och någon gång, hvilket icke är alldeles exempellöst, med oqvädinsord. Dymedelst vunnes tvenne ändamål, hvilka icke alldeles äro att förakta. För det första blefve Tidningen derigenom lättare full; och, hvad som deraf är en nödvändig följd, Redaktionens hjernor mindre snart uttömda. För det andra nedtryckte *Aftonbladet* dymedelst fullkomligt både *Samlaren* och *Skånska Korrespondenten*. Hvem brydde sig om att insända sina snillefoster till dem, då man kunde adressera dem direkte till Stockholm och Aftonblads-Redaktionen? De skulle då utan tvifvel ömkeligen sjelfdö, dessa *Aftonbladets* antagonister, och dymedelst ge *Aftonbladet* en ny påminnelse om alltings förgänglighet, tydligare, än en tynande prenumeration, tydligare, än svikande krafter.

Sedan *Aftonbladet* en stund vistats i elden af *Samlarens* och *Minervas* skrämskott, öfvergår han till vådelden den 12 Februari, eller rättare till ett poem öfver densamma. Poemet är visserligen mäkta klent, och endast i Atterboms kalendrar torde man träffa något så floskulöst betydelselöst, som ifrågavarande snilleverk. Det hela bär pregeln af en viss yrvakenhet, hvilket desto lättare låter förklara sig, som författaren berättar, huru han, väckt af klämtningarna, "sprang opp ifrån sitt örongott." Detta poem hade emellertid, utan *Aftonbladets* inblandning, troligtvis nu varit aska "i tidens ugn", eller på sin höjd återfunnits i en eller annan kuriositets-samling, hvilket utan tvifvel varit önskansvärdast för den aktningsvärde författaren, af hvilken man med fog bort vänta något bättre, än denna skärf på Apollos altare, som man omöjligen kan anse kommen från annat håll, än ur en litterär fattigbössa. Vi dela således fullkomligt *Aftonbladets* tankar om sjelfva poemet; men vi tro emellertid, att det varit ett hedrande drag i *Aftonbladets* karakteristik, om det låtit poemet passera utan dessa detaljerade anmärkningar om "Örnen" och "Hräswelger", m. m., hvilka gå in på ett alltför ömtåligt, ett för gäckerier, af hvad natur som helst, heligt ämne. Vill *Aftonbladet* gyckla, förmår han utan tvifvel göra det på ett sätt, som mera roar hans läsare.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 3 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 19. 1837.
Fredagen den 3 Mars

FREJA.

En scen från Konsular-Regeringen.

Straxt efter den 18 Brumaire ägde upproriska rörelser rum i Bretagne och Vendée. Förste Konsuln, ifrig att förskaffa Frankrike fred åtminstone inom sitt eget område, ingick i underhandlingar med de förnämste cheferne, och vidtog de mest kraftfulla, militäriska mått och steg, under det att han dermed förband planen att skapa politiska affällingar, och satte i rörelse alla den åt Fouché nyligen anförtrodda polismaktens machiavelistiska konstgrepp. Allt detta förfelade icke sin verkan, och det lyckades honom att qväfva upproret i Vester.

Vid denna tidpunkt blef en ung Beauvoir, befryndad med den ädla familjen Maillé, af Chouanerne skickad från Bretagne till Saumur, för att öfverbringa vissa meddelanden från insurrektionens hufvudmän till åtskilliga personer både inom staden och dess omgifningar. Polisen i Paris, underrättad om den unga Emissariens afresa, hade affärdat några af sina tjenste-andar, för att, genast vid ankomsten, bemäktiga sig den tilltagsne partigängarn. Han blef också verkligen arresterad, samma dag som han landsteg, ty han hade gjort resan på en liten skuta, förklädd till skeppare. Men han var en man, skapad för dylika faror. Han hade så väl beräknat alla de möjliga hindren för sitt värf, och hans pass, hans papper voro i så utmärkt ordning, att de polisens tjenstemän, som blifvit utskickade att gripa honom, började frukta, det de blifvit bedragna, och misstagit sig på person.

Riddaren de Beauvoir hade emellertid väl betänkt sin rol. Han kände noga den slägt, hvars namn han lånat; han redogjorde för sin förmenta bostad, och han stod med så mycken trygghet det förhör han underkastades, att han ovillkorligen skulle blifvit satt i frihet, så vida icke orderna om häktandet varit så bestämda. Utan tvifvel ville polisen heldre begå en handling af godtycke, än ur sina klor släppa en person, hvars gripande låg Förste Konsuln om hjertat.

I enlighet med sedermera inträffade befallningar, blef Riddaren de Beauvoir afförd till slottet l'Escarpe. Namnet antyder tillräckligt fästningens belägenhet. Liggande på en klippa af ofantlig höjd, äger det afgrunder till grafvar, och man kan endast klättra dit upp på en tvärsluttande och farlig gångstig, som, i likhet med hvad man träffar på de flesta gamla slott, slutar vid hufvudporten, hvilken återigen försvaras af en med vindbrygga försedd graf.

Kommendanten på fästningen blef förtjust öfver, att under sin vård äga en man af utmärkelse, hvars sätt var intagande, som uttryckte sig väl och tycktes äga kunskaper; egenskaper, som vid denna tid just icke tycktes vara i flor. Han emottog i anledning häraf Riddaren, såsom en försynens skänk. Han föreslog Beauvoir att på sitt hedersord vistas på l'Escarpe utan bevak-

ning, och att der göra gemensamma ströftåg mot den gamla fienden, ledsnaden, som länge varit bosatt i det gamla slottet. Något bättre begärde icke Riddaren. Han var en adelsman tillgifven sin Konung, men tillika en ung man, tillgifven nöjet, och dertill hvad man i dagligt tal kallar en vacker gosse. Han hade en intagande gestalt, ett ansigte, der beslutsamhet stod målad, en lycklig samtalsförmåga, en ofantlig styrka. Han skulle varit en ypperlig partichef. Han var välväxt och ledig i sina rörelser. Också inrymde Kommendanten åt honom det bästa rummet i slottet, erbjöd honom sitt bord, och hade, till att börja med, intet skäl till klagan öfver sin Vendéer.

Kommendanten var en Corsikansk officerare, gift och svartsjuk, emedan hans täcka hustru utan tvifvel föreföll honom svår att akta för förförelsen. Efter allt menskligt utseende tycktes Beauvoir behaga den unga damen, och han syntes sjelf ganska mycket intressera sig för henne. Jag vill nästan antaga, att de älskade hvarandra. Begingo de måhända någon oförsigtighet? Öfversteg den känsla de ömsesidigt hyste för hvarandra någonsin gränsorna för detta lätta galanteri, som nästan utgör en af våra skyldigheter mot qvinnan? Beauvoir har aldrig rätt öppet förklarat sig öfver detta nog mörka kapitel af sin historia. Säkert är, att Kommendanten, efter någon tid, trodde sig äga skäl att mot sin fånge använda de strängaste mått och steg.

Beauvoir insattes i tornrummet; hans kost utgjordes af vatten och bröd; han belades med kedjor, allt i enlighet med hvad man vanligen består förbrytare. Hans fängelserum var, beläget alldeles under torntaket; murarna voro af en förfärlig tjocklek; tornet låg just vid branten af en gapande afgrund. Någon utsigt till undflykt visade sig icke, hvar man än lät blicken hvila.

När den stackars Beauvoir fullkomligt insett den solklara omöjligheten af en flykt, sjönk han ned i dessa vakande drömmar, som på en gång äro en fånges förtviflan och hans tröst. Han räknade timmar och dagar. Knappt hade tvenne veckor förflutit, förrän han inom sig kände denna förfärliga sjukdom, denna feber efter frihet, som drifver fångar till de mest sublima företag, hvilkas lysande resultater vi näppeligen kunna förklara, utan att hos menniskan antaga okända krafter, åstadkomna genom en viljans koncentration; krafter, hvilka göra våra fysiologers förtviflan, och hvilka våra vise frukta att rätt grundligt undersöka.

En morgon, sedan fångvaktaren lemnat Beauvoir sin magra kost, stannade han, i stället för att aflägsna sig, framför honom med korslagda armar, och betraktade honom med ett eget uttryck i sitt sträfva ansigte. Deras samtal inskränkte sig vanligen till några få vexlade ord, hvarvid aldrig fångvaktaren var den, som började. Desto mera förvånad blef Riddaren, då denne yttrade:

”Herre! jag vet nog, att ni kallar Er le Brun; men jag vet också (mannen blinkade småslugt med ögonen), att Ni är Charles Felix Theodor, Riddare af Beauvoir och syskonbarn med Hertiginnan af Maillé.”

”Nå! hvad sägs?” tillade han med en triumferande min, efter ett ögonblicks tystnad.

Beauvoir, fängslad och beröfvad sin frihet, trodde icke, att hans belägenhet kunde förvärras genom yppandet af hans verkliga namn, utan han svarade:

”Nå! om jag verkligen vore Riddaren de Beauvoir, hvad skulle det röra dig!”

”Åh! mycket, mycket!” svarade fångvaktaren med låg röst; ”hör mig! jag har emottagit penningar, för att bidraga till Er befrielse. Se här är en nyckel dertill!”

Och han framdrog ur fickan en liten fil.

”Härmed”, sade fångvaktaren, ”kan Ni söndersåga en af gallren. För f—n! det blir väl just icke så lätt. Men kom för all del ihåg, att Ni afsågar gallret nog högt, för att vid återstoden deraf kunna fästa ett rep.”

”Ett rep! hvar finner jag det!”

"Här!" svarade fångvaktaren, "det är gjordt af linne, för att ge stöd åt en förmodan, att Ni sjelf förfärdigat det. Det är af tillräcklig längd. När Ni hinner till sista knuten, så släpp Er ned helt sakta. Det öfriga blir Er ensak. Efter alla anledning finner Ni i grannskapet ett förspändt åkdon och vänner, som otåligt vänta Er. Med allt detta har jag icke vidare vågat befatta mig. Jag behöfver måhända icke säga Er, att det ej finnes mera än en skyldtvakt här vid foten af tornet. Ni bör välja en mörk natt och afvakta den tiden, då posterna pläga lura af, emellan aflösningarna. Måhända skall Ni blottställa Er för ett gevärskott, men. . . ."

"Godt! godt!" svarade Riddaren, och knappt hade fångvaktaren vändt honom ryggen, förrän han genast företog sitt arbete, och innan dagens slut hade han redan hunnit genomsåga gallren.

Enär han hvarje ögonblick hade att befara ett besök af Kommendanten, dolde han framgången af sitt arbete derigenom, att han beströk afsågningarna med tuggadt bröd, och dymedelst gaf dem utseende af sammanhängande, ehuru rostadt jern; sedan han derpå fastgjort tåget, afvaktade han ett gynnande tillfälle med denna koncentrerade otålighet, denna djupa själs-oro, som ger en fånges lif så mycken anstrykning af poesi.

Ändtligen, en mörk höstnatt, slutade han den fullkomliga söndersågningen af gallerna, fastgjorde än säkrare tåget, och kröp ut på sjelfva stenkanten, med en hand fasthållande sig vid det stycke af gallret, som ännu återstod. I denna ställning, sväfvande mellan himmel och jord, afvaktade han det mörkaste ögonblicket af natten och den stund, då skyldtvakterna vanligen voro försänkta i sömn. Det led redan nästan mot morgonen.

Han kände på sina fingrar tiden mellan hvarje aflösning, huru ofta runderna plägade passera, och alla dylika omständigheter, med hvilka fångar, nästan mot sin vilja, sysselsätta sig. Han inväntade derföre det ögonblick, då den under honom varande skyldtvakten redan hade tilländabragt två tredjedelar af sin vakttid och dragit sig tillbaka i skyllerkuren, för att undvika den uppstigande dimman. Sedermera, öfvertygad om att han nu ägde de bästa utsigter för den lyckliga framgången af sin flykt, började han att hissa ned sig, knut efter knut, sväfvande öfver en omätlig afgrund, men fasthållande sig vid tåget med en jättes krafter.

Allt gick väl. Han hade redan kommit till knuten näst före den sista, då han, redan färdig att släppa sitt tag, kom på den lyckliga tankan, att med foten undersöka, huruvida han kunde nå marken. Huru mycket han än sträckte sig, sparkade han endast ut i den tomma rymden. Han befann sig nu i en ingalunda afundsvärd belägenhet. Han var genomsvettig, uttröttad, obeslutsam om hvad han borde företaga, och ändå inbegripen i ett företag, som gällde lif eller död. Under dessa fasliga ögonblick kom han att göra en lätt, men oberäknad rörelse, hvarvid hatten händelsevis föll af honom. Förgäfves ansträngde han hela sin hörselförmåga, för att lystra ljudet af dess fall. Icke det aflägsnaste, det svagaste buller förkunnade honom, att hatten nått jorden. De misstankar han redan fattat, började nu öfvergå till visshet. Han var öfvertygad, att man för honom utlagt någon snara — men hvarföre . . . i hvilket ändamål? . . .

Hängifven åt denna nedslående tanke, var han nästan färdig att till ett mera gynnande tillfälle uppskjuta sitt djerfva företag, och emellertid beslöt han att afvakta den första gryningen, hvilken icke kunde vara långt aflägsen och dessutom icke borde vara alltför missgynnande för hans flykt, ifall denna, vid närmare undersökning, lät sig verkställa. Hans ofantliga styrka gjorde det för honom möjligt att åter klättra upp emot tornet, men han var ändå nästan fullkomligt maktlös, då han hunnit opp till kanten af plattformen, der han satte sig, lurande, som en katt vid en takränna.

Innan kort märkte han, vid morgonrodnadens första skimmer, ett afstånd mellan den sista

knuten på tåget och de ur den djupa afgrunden framstående klippspetsarna, som näppeligen kunde beräknas till mindre än 150 fot.

"Heder och tack! Kommendant!" yttrade han med den köld, som hos honom var ett utmärkande karaktersdrag.

Sedan han några ögonblick betänkt sig på en passande hämd, fann han det för detta ändamål nödvändigt att åter inkrypa i sitt fängelse. Han lät emellertid tåget ännu fladdra utanföre, för att gifva sannolikhet åt sin beräknade olycka, och sedermera afvaktade han, helt lugn gömd bakom dörren, det ögonblick, då den trolöse fångvaktaren skulle ankomma. Beauvoir hade beväpnat sig med ett af de galler han afsågat ur fängelsegluggen.

Fångvaktaren underlät icke att inställa sig, och det till och med tidigare än vanligt, för att desto förr sätta sig i besittning af den dödes qvarlåtenskap. Hvisslande öppnade han dörren, men, i detsamma han inträdde, gaf honom Beauvoir med jernstången ett så förfärligt slag i hufvudet, att förrädaren tumlade ikull, som en liflös massa, utan att ge ifrån sig en enda suck. Hufvudskålen var krossad. Riddaren afklädde skyndsamt den döde, tog på sig hans plagg, sökte efterhärma hans sätt att föra sig, och, tack vare den tidiga timman på dagen och den föga vaksamheten hos posterna vid hufvudporten, Riddaren Beauvoir undkom lyckligen.

Det fordras olyckan af borgerliga krig, för att skapa dylika karakterer. I vårt vanliga, lugna, af civilisationen helgade lif, träffar man sällan eller aldrig dylika äfventyr, der själen oemotståndligt tvingas att utveckla hela vidden af sin inneboende kraft.

Ett och annat.

Svårligen hade väl någon kunnat förmoda, att det så mycket omskrikna reform- och ändringssystemet skolat finna en varm och praktisk anhängare i Contre-Amiralen Herr Grefve Cronstedt, och ännu mindre, att denna ifver för reformer skulle gå ända derhän att reformera Öfverhetens egna, af Konungen kontrasignerade stadganden. Vi ha, för vår del, åtminstone aldrig *så* förstått betydelsen af ordet Contre-Amiral, att det är en Amiral, som handlar tvärt *emot* hvad honom befalles. Emellertid — om dessa ifrågavarande ändringar äro utförda med den stilistiska förmåga, som på Herr Contre-Amiralen riktat en allmän och förtjent uppmärksamhet, så är det talangen, som får, ifall hon det mäktar, i någon mån ursäkta hvad Embetsmannen så groft brutit.

Ett vanligt förfalskningsbrott förfaller, vid sidan af detta, till en obetydlighet; och aldrig har skammen ögonskenligare gått på torra landet, än vid detta Chefens för Sjöförvaltningen oerhördt dumdristiga tilltag, som, till en del, redan erhållit sin välförtjenta näpst, och säkert har än vidare att påräkna.

Emellertid må man nu icke förneka, att det en tid bortåt varit ganska stormigt inom Kongl. Maj:ts flotta. Schantziska affären, strandsättandet af ångfartyget Oden, och nu sist Contre-Amiralen Cronstedts strandsättande af en Embetsmans första skyldigheter — allt häntyder på "ett brusand' haf", der kompassen icke alltid pekat åt rätt håll. Emellertid böra dylika exempel, som de nu uppräknade, tjena att varsko vederbörande, om äfven bränningarna ännu endast visa sig på afstånd, och framför allt bör Contre-Amiralen Cronstedt erinra sig, att han endast "purrade" sig sjelf, då han ämnade purra Sveriges Regering och Folk.

= Som vår Allmänhet torde benäget påminna sig, har aldrig *Dagbladet* haft den tillfredsställelsen att räknas bland de såkallade fria bladen; emellertid visar det sig med hvarje dag friare, isynnerhet på slutet af dess spalter, och, som hela verlden vet, ändan kröner verket. Men ej nog härmed — till och med en släng af S:t Simonismen vidlåder bladet. "Fria!" "Fria", lyder der äfven damernas valspråk. "En dygdig Eldegardt", som, oberäknadt sin dygd, äger 100,000 R:dr, är nog odygdig att vilja skyldra bland andra pauvres honteuses; ty den dam måste man bestämdt anse som pauvre honteuse, hvilken, oaktadt 100,000 R:dr, måste annonsera efter man. Det är icke under om hon *skäms*. Sedermera kommer den ena tunnan guld efter den andra, alla upprullade af tjenstsökande i Hymens tempel, till hvilket *Dagbladets* sista spalt måtte ha blifvit högtidligen invigd, till en slags börs för hjertats angelägenheter, der man "gör i" känslor och omsätter böjelser. Endast i dag träffar man icke mindre än tre sådana annonser, samtligen lysningar efter lysningar, anlitanden af polisbladet till förmån för hjertats milda trånad, som vill dela ljuft och ledt med någon inconnu, och finner det så ovigt att vigas vid gamla bekanta.

Man har visserligen sett maken till sätt att finna sig en make; men temligen osäkert torde detta slags lycksökeri, liksom hvarje annat, blifva, så vida man icke får antaga alltsamman som en ädel qvickhetstäflan af Dagbladets Redaktion, och samtliga dessa annonser, som patroner, förfärdigade att afskjutas till stormandet af en giftaslysten publiks bevågenhet.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 7 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 20. Tisdagen

FREJA.

1837. den 7 Mars.

En scen från första Franska invasionen i Spanien.

(Fritt efter Balzac.)

Någon tid efter sitt intåg i Madrid inbjöd Storhertigen af Berg de förnämsta invånarne derstädes till en Fransysk fête, som af den segrande armén gafs åt den eröfrade hufvudstaden. Oaktadt det lysande i galadrägterna och det präktiga i tillställningen, visade sig Spaniorerne icke särdeles muntra; deras fruntimmer dansade föga eller intet, under det att större delen af gästerna sysselsatte sig med spel, och vunno eller förlorade betydligt.

Palatsets trädgårdar voro så rikt och praktfullt illuminerade, att damerna kunde promenera der med samma säkerhet som på ljusa dagen. Festen var kejserligt storartad, och ingenting hade blifvit sparadt, för att ge Spaniorerne ett högt begrepp om Kejsaren, ifall de nemligen ville bedömma honom efter dem, som å hans vägnar utförde hans bud och befallningar.

Uti en boské, som låg helt nära palatset, samtalade några Fransyska militärer, mellan 1 och 2 på morgonen, om krigslyckans möjliga vexlingar, och om de föga lyckliga utsigter för framtiden, som de stolta Spaniorernes kalla och afmätta uppförande just vid detta tillfälle gaf vid handen.

"För tusan," yttrade då en Fransos, hvars uniform gaf tillkänna en öfverfältläkare, "jag har i går formligen af Murat begärt mitt återkallande till fosterlandet. Utan att just frukta för tanken att lägga mina ben till hvila här på halfön, föredrager jag dock vida att läka de blessurer, som ges af våra goda grannar, Tyskarne. Deras vapen tränga icke så djupt i kroppen, som de Kastilianska dolkarna . . . För öfrigt är fruktan för Spanien hos mig nästan en vidskepelse. Allt sedan min barndom har jag i böcker om Spanien funnit sammanhopade så många dystra äfventyr, så många fasaväckande skildringar, att jag fått en naturlig afsmak för dess innebyggares sedvänjor och karakter. Hvad tycks? Se'n vårt intåg i Madrid har jag redan varit, om icke hjelten, åtminstone medbrottsling i en vådlig intrig, så svart, så djupt anlagd, som trots någon roman af Miss Radcliffe. Men, som jag redan känner vissa aningar, så packar jag in i morgon. Murat skall icke neka mig mitt afsked . . . ty vi, läkare, tack vare de hemliga tjenster vi kunna bevisa, sakna aldrig, när det behöfs, ett verksamt understöd."

"Nå! så berätta oss då din historia!" ropade öfverste Charrin, en gammal republikanare, som aldrig rätt kunde komma underfund med det kejserliga hofspråket eller ens med sällskapslifvets cirklade ordvändningar.

Öfverfältläkaren såg sig försigtigt omkring, tycktes söka att igenkänna alla de gestalter, som omgåfvo honom, och, säker att ingen Spanior fans i grannskapet, yttrade han slutligen:

"Nå väl! öfverste Charrin! emedan vi alla äro Fransmän . . ."

"För en vecka sedan återvände jag, kring klockan 11 om aftonen, ifrån en supé hos öfverintendenten, der en ganska liflig bonillotte ägt rum. Jag hade just skiljts från General Latour, som bodde på samma gata som jag, och ägde nu endast några steg hem till mitt logi, då jag plötsligen, i hörnet af en gränd, blef öfverfallen af tvenne okända personer, som kring mitt hufvud och mina armar snodde en vid mantel. Jag trodde, att man ville qväfva mig, och skrek, som en piskad hund; men det tjocka klädet hindrade hvarje ljud att höras. Med en hastighet, som jag näppeligen kunde förklara, blef jag inskjuten i en vagn, och när mina tvenne plågo-andar befriat mig från den qväfvande, af mig redan hundrade gånger förbannade manteln, hörde jag ljudet af en qvinnoröst och dessa uppbyggliga ord, yttrade på dålig Fransyska:

"Om ni ropar eller gör minsta tecken af att vilja undkomma, om Ni endast tillåter Er en tvetydig åtbörd, så är den person, som sitter midt emot Er, färdig att utan betänkande nedstöta Er. Håll Er derföre stilla. Men nu kan det vara tid för mig att yppa orsaken till ert plötsliga bortförande. Om Ni gör Er den mödan att utsträcka Er hand, skall Ni mellan oss båda finna edra kirurgiska instrumenter, dem vi i ert namn afhämtat. De skola måhända blifva Er nödvändiga. Vi föra Er till ett ställe, der Er närvaro är påkallad af den mest tvingande nödvändighet. Det gäller att rädda ett förnämt fruntimmers heder. Hon är i detta ögonblick nära sin nedkomst. Hennes barn är en skänk åt hennes älskare, hvarom hennes man icke har någon aning. Ehuru denne sällan lemnar ur sigte sin hustru, hvilken han älskar med Spansk häftighet och bevakar med Spansk svartsjuka, har hon likväl vetat att för honom dölja sitt tillstånd. Han tror henne sjuk. En skyldighet blir att biträda henne. Ni ser således, att farorna af företaget icke kunna återfalla på Er. Hvad vi fordra, är endast lydnad. I annat fall är damens älskare, som sitter midtemot Er, och som icke förstår ett ord Fransyska, beredd att på stället döda Er, vid minsta oförsigtighet."

"Och hvem är Ni sjelf", frågade jag, i det jag sökte att fatta den talandes hand.

"Jag är min Frus förtrogna, hennes kammarjungfru!"

Jag började finna ett slags eget nöje i att vara invecklad i detta farliga och vidtutseende äfventyr, och, till tidsfördrif, röfvade jag en eller annan kyss från Camaristans fylliga läppar. Hon hade säkert betänkt alla de möjliga farorna af ett sådant enlevement, som mitt, ty hon yttrade icke ett ord, utan emottog med undergifvenhet ödets skickelser.

I detsamma stannade vagnen vid en trädgårdsmur.

"Nu måste jag förbinda edra ögon", yttrade kammarjungfrun, "men Ni skall stödja Er på min arm, och jag skall sjelf leda Er."

Och med mera styrka, än jag kunnat tilltro henne, förband hon mitt ansigte.

Jag hörde bullret af en liten nyckel, som med mycken varsamhet sattes i ett nyckelhål, troligtvis af den tystlåtne älskaren, som under resan hade suttit midt emot mig i vagnen. Kammarjungfrun förde mig, sjelf nedhukad och smygande, längs efter en trädgårds slingrande sandgångar, till dess hon ändtligen stannade.

Af det återljud våra steg gåfvo i luften, trodde jag mig kunna sluta, det vi voro alldeles framför byggnaden.

"Tystnad och varsamhet!" hviskade hon mig nu i örat; "gif noga akt på mina tecken, ty jag kan icke, utan fara för oss båda, tala med Er, och det gäller i detta ögonblick att rädda ert lif."

Sedermera tillade hon: "Frun bebor ett rum på nedra botten. För att komma dit, måste man passera genom hennes mans rum, helt nära hans säng. Derföre, akta Er från att hosta, gå tyst och varsamt, följ mig noga i spåren, stöt icke emot någon möbel i rummet, och sätt icke foten utom den matta, som jag för detta ändamål utbredt . . ."

Den okände älskaren mumlade nu halfhögt några ord, liksom vore han otålig vid ett så långt uppehåll. Kammarjungfrun tystnade i ögonblicket; jag hörde en dörr öppnas; jag kände den varma luften ur ett rum strömma emot mig, och med ljudlösa fjät smögo vi framåt, liksom röfvare vid en landsvägsbragd.

Ändtligen tog Camaristans lena hand bindeln från mina ögon.

Jag befann mig i ett stort rum, af ovanlig höjd, knappt upplyst af en osande lampa. Fönstret stod öppet, men det var af den svartsjuke mannen förbommadt med väldiga jerngaller. Jag tyckte mig inkastad som på bottnen af en säck.

På golfvet låg, på en madrass, en högväxt qvinna, hvars hufvud var inhöljdt i en musslinsslöja, men genom hvilken tvenne ögon, fyllda med tårar, glänste fram som stjernor. Hon pressade med nästan öfvernaturlig styrka en battistnäsduk mot sina läppar, och bet i den med konvulsivisk våldsamhet. Aldrig har jag sett en vackrare gestalt, men denna gestalt krökte sig under plågorna, som en harpsträng i elden. Den olyckliga höll sina ben i riktning af tvenne hvalfbågar, stödjande dem mot en slags kommod, och med armarna, hvilkas ådror voro onaturligt svällda, hade hon krampaktigt fattat i tvenne stolsfötter. Hon liknade en synderska i skärselden . . .

För öfrigt icke ett skri, icke ett buller, utom den dofva knakningen i det olyckliga fruntimrets leder. Alla tre voro vi tysta, orörliga.

Och under allt detta ljödo mannens snarkningar från det närgränsande rummet med en förundransvärd regelbundenhet.

Jag kastade en hastig blick på kammarjungfrun, men hon hade nu återtagit den mask, hvarifrån hon utan tvifvel under farten i vagnen gjort sig fri, och jag kunde icke upptäcka mera, än ett par stora svarta ögon och de yppiga formerna af en intagande växt. Äfven älskaren var maskerad. Så snart han ankommit, kastade han några handdukar öfver sin herrskarinnas ben, och vek dubbel den slöja, som betäckte hennes ansigte.

Sedan jag uppmärksamt betraktat denna qvinna, som i förfärliga plågor krökte sig framför mig, tyckte jag mig på vissa omständigheter, dem jag redan förut vid ett sorgligt tillfälle i mitt lif iakttagit, kunna med någon säkerhet sluta, att barnet redan vore dödt. Jag böjde mig derföre ned mot Camaristan, för att ge henne del af min förmodan.

I samma ögonblick drog den mistänksamme okände sin dolk, men jag fick emellertid tid att yppa förhållandet för kammarjungfrun, som nu hviskade älskaren några ord i örat.

I detsamma han hörde min utsago, gick honom en lätt darrning, som en blixt, från hufvudet till fotabjellet, och jag tyckte mig se hans ansigte blekna under den svarta sidenmasken.

Camaristan begagnade tillfället, då älskaren i förtviflan betraktade offret för hans kärlek, hvars kinder redan började antaga en violett färg, för att, med en förbjudande åtbörd, peka på några glas lemonad, som stodo tillredda på ett bord.

Jag begrep, att jag borde afhålla mig från att dricka, ehuru den tryckande värmen kom mig att drypa af svett.

Likväl tog älskaren ett af glasen och tömde det till hälften.

I samma ögonblick skakades det okända fruntimret af en våldsam konvulsion, som för mig antydde, det en gynnande krisis inträdt. Jag fattade min lancett, och åderlät henne på högra armen med någon grad af framgång. Camaristan emottog i en serviett bloden, som sprutade vidt ikring, och innan kort föll den okända i ett tillstånd af sanslöshet, som i betydlig mån lättade den nödvändiga operationen. Efter en timmas förlopp var den fullbordad.

Spanioren tänkte icke mera på att förgifta mig, ty jag hade ju räddat hans älskarinnas lif. Han gret under masken, och stora tårar föllo, ögonblick efter ögonblick, ned på hans mantel.

För öfrigt lät den okända damen icke ett skri undfalla sig, men hon bet i sin näsduk, darrade, som ett fångadt rådjur, och svettades i strömmar.

I ett förfärligt kritiskt ögonblick gjorde hon en åtbörd, för att peka på sin mans kammare. Han hade vändt sig i sömnen, och af oss fyra hade hon ensam hört rasslet af lakanen och den knappt hörbara knakningen i sängen.

Vi stodo alla, som förstenade, och genom hålen på sina masker vexlade älskaren och Camaristan sinsemellan blickar af eld.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Då intet annat Stockholmsblad reproducerat följande tänkvärda exposé af förfaringssättet hos en af Folkets såkallade män, hos en person, som sjelf nämner sig försvarare af nationens rättigheter, anse vi oss böra kortligen meddela följande uppsats i ämnet, hvilket naturligen föranleder betraktelser, af temligen nedslående natur, öfver den verkliga beskaffenheten af en eller annan bland våra liberalas egentliga tänkesätt, och det himmelsskriande missförhållandet mellan deras ord och deras handlingar.

Uppsatsen lyder, som följer:

"*En Folkets Man.*

"F. d. Riksdagsmannen *Anders Danielson* hade vid dess val till Riksdagsfullmäktig för Gäseneds och Kullings härader d. 10 Dec. 1833 begärt, sjelf närvarande i ett rum bredvid valrummet, 5 R:dr 16 sk. B:ko pr hemman i riksdagsmanna-arfvode, hvarföre Elektorerne, som ansågo honom böra kunna åtnöjas med samma, som förut, eller 3 Rdr 16 sk., i ett för allt, enligt protokollet "*åstundade härom hedervärda Bondeståndets decision.*" Under hösten 1834 hade kungörelse blifvit utfärdad om uppbörd af 3 R:dr 16 sk. B:ko per helt "*oförmedladt*" hemman, som dock sedermera på kommittenternes vägran förändrades till samma summa efter "*förmedlade*" hemmantalet. Efter Riksdagens slut stämdes bemälte Härader af A. Danielson, med påstående af att utbekomma resterande 2 R:dr B:ko af hvarje hemman. De svarande anförde vid Domstolen, att som bemälte sak aldrig blifvit underkastad Bondeståndets decision, ansågo de sig icke pligtige att betala någon förhöjning, helst A. Danielson af vissa härader inom Skaraborgs Län låtit åtnöja sig med endast 2 R:dr B:ko per hemman. Häradsrätten godkände A. Danielsons anspråk, och dömde de svarande att dessutom betala 30 R:dr B:ko i rättegångskostnad och ersätta Utháradsnämden med 26 R:dr 35 sk. B:ko. Vid Lagmansrätten, dit några få Socknar erlade vad, fastställdes Häradsrättens dom. Som intet vad är emot sistnämde dom erlagdt, är nu kungörelse med hotelse af pantning utfärdad, och A. Danielson hämtar i dessa dagar sin efterskörd, troligen för honom den sista på detta fält. Bemälte förhållanden utgöra ett appendix till det för några år sedan för besvären vid magasinet i Göteborg af A. Danielson fordrade och erhållna icke obetydliga arfvodet, hvilket då väckte publikens uppmärksamhet och gaf anledning till flera skriftvexlingar i allmänna tidningarna. Det måste väcka förundran, att den, som sjelf vid Riksdagarna talat så ömt om den under skattebördor nedtryckta allmogens ställning, och bäst är i tillfälle att känna de många onera, som vidlåda hemmanen i allmänhet, icke varit nöjd med det arfvode af 1000 R:dr B:ko i månaden, som han haft tillsammans för de 27 häraderna, för hvilka han var representant."

Anmärkningsvärdt är, att detta Anders Danielsons förfarande icke kunnat vara *Aftonbladet* obekant, emedan det ur samma Landsortstidning, der nu införde uppsats förekommer, hämtat sin i Thorsdagsnummern reproducerad anekdot om ett barn, som hos sin mor gjorde en förfrågan angående en Peruk, och hvilken förfrågan icke var just särdeles naiv eller träffande. Det bevisar emellertid icke mycken urskiljning hos Aftonbladet, att anse anekdoten mera värd uppmärksamhet, än Anders Danielson.

= *Dagligt Allehanda* har, i anledning af vårt omdöme öfver Hr I—ns sista produkt i *Statstidningen*, behagat apostrofera "den lilla Frejas gåsfjäder", som, i parantes sagdt, alldeles icke är ryckt ur vingen på Dagligt Allehanda, vid någon af dess Norrska utflykter. Hela verlden vet, att Dagligt Allehanda, som i mycket annat, är fantast både i vänskap och hat, och endast ur den förra af dessa synpunkter kunna vi förklara försvaret för Hr I—ns skaldestycke, hvilket hvar menniska med sundt förnuft (om någon annan vilja vi icke ingå i ett omdöme) nödvändigt måste finna minst taget misslyckadt, och hvilket äfven dess författare, med en hedrande både modesti och klarsynthet, erkänner. Vi anse oss likväl vid detta tillfälle skyldiga till den förklaring, att vi för Hr I—n, som skald, hysa en oskrymtad högaktning, och att detta vårt ifrågavarande omdöme öfver ett tillfällighetsstycke aldrig må hänföras till Hr I—ns egentliga skaldiska personlighet, som här utan tvifvel förgätit sig sjelf, men för öfrigt dokumenterat sig på ett sätt, som gör något slags beröm deraf fullkomligt öfverflödigt.

Kyrkwaktar Stridsam.

I sliten rock af vallmar grå,
Den gamle sågs i kyrkan gå.
Uppå hans bröst i silfverked
Svensksundsmedaljen hängde ned.
Hvitt som dess silfver sken hans hår:
Snart var han också hundra år.
Men hvasst, som i hans unga dar,
Det gråa ögat ännu var.
Han höll i kyrkan allt i skick,
Och barnen skälfde för hans blick,
Som noga såg och märkte allt.
Och när hans resliga gestalt
Skred fram på kyrkogångens sten,
Och solen på hans hufvud sken,
Han tycktes, med sin långa staf,
En vålnad ur en kämpagraf,
Som kommit upp i Herrans hus,
Att än en gång i solens ljus
Få värma sina kalla ben
Och vandra hem till grafven sen.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 10 Mars, Kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 21. 1837.
Fredagen den 10 Mars.

FREJA.

En scen från första Franska invasionen i Spanien.

(Forts. o. sl. från N:o 20.)

Jag begagnade detta ögonblickliga uppehåll, för att utsträcka handen efter det glas lemonad, som den okände redan tömt till hälften, men han, som trodde min mening vara, att tömma ett af de fyllda glasen, smög fram, lättfotad, som en katt, och lade sin långa dolk öfver de båda, förgiftade glasen. Han lemnade mig emellertid sitt, med ett tecken, att jag tryggt kunde dricka deraf. Det låg så mycken känsla, något så högsinnadt i detta tecken, och i hans både lifliga och talande åtbörd, att jag nästan förlät honom det grymma svek han uttänkt, för att i grafven dölja hvarje minne af detta gräsliga uppträde.

Han tryckte min hand, så snart jag hade slutat att dricka, och när jag och kammarjungfrun, efter två timmar af omsorger och fruktan, åter bringat hans älskarinna i säng, smög han, vid det han tackade mig, en rulle diamanter i min ficka. Men, i parentes sagdt, var jag fullkomligt okunnig om Spaniorens lysande gåfva, och min betjent begagnade derföre tillfället att dagen derpå stjäla den ifrån mig, och rymde sedermera, med en verklig skatt i sina händer.

Jag hviskade kammarjungfrun i örat de försigtighetsmått hon än vidare borde iakttaga. Sedermera yttrade jag min önskan att blifva försatt i frihet. Kammarjungfrun stannade qvar hos sin matmor, ett förfarande, som ånyo ingaf mig farhågor. Jag beslöt derföre att vara på min vakt. Älskaren for med handen öfver mina ögon, liksom anbefallde han mig att tillsluta dem, och med en talande åtbörd räckte han mig fliken af sin mantel, hvilken jag fattade, icke utan att först vexla en blick med Camaristan. I detsamma hon såg Spanioren utom dörren, aftog hon sin mask, och jag fick en skymt af ett det vackraste ansigte under solen.

Troget följde jag den okände älskaren i spåret, och vandrade dervid igenom en sträcka af rum. Först när jag ändtligen befann mig i trädgården, i fria luften, först då bekänner jag, att jag andades fritt. Det var, som om en ofantlig börda fallit mig från bröstet. Jag höll mig emellertid på ett vördnadsfullt afstånd från min ledsagare, och vakade med största uppmärksamhet öfver hvarje hans rörelse.

Då vi ankommit till den lilla porten, tog han mig vid handen och tryckte mot mina läppar en sigillring, som jag sett honom bära på venstra handen. Jag förstod hela vigten af detta vältaliga tecken. Vi befunno oss nu på gatan, och i stället för vagn, väntade oss tvenne hästar. Vi bestego hvar och en sin. Spanioren fattade i min springares tygel med venstra handen, och nu ilade vi framåt med blixtens hastighet.

Det var mig omöjligt att varseblifva det minsta föremål, som för mig kunde göra de gator, hvilka vi passerade, igenkännliga. Vid daggryningen befann jag mig framföre dörren till min boning, och Spanioren försvann, i riktningen mot porten Atocha.

"Och Ni har icke anmärkt något, som kan gifva Er en ledning att åtminstone misstänka hvem den qvinna var, med hvilken Ni på ett så underbart sätt blifvit satt i beröring?" yttrade en officerare till kirurgen.

"En enda sak", svarade han, "väckte min uppmärksamhet. När jag åderlät den okända, anmärkte jag, nästan midt på hennes arm, ett litet födelsemärke, ungefär så stort, som en ärt, och omgifvet af bruna fläckar. Dessutom syntes slottet mig lysande, vidlyftigt. Façaden tycktes nästan aldrig taga slut . . .

I detta ögonblick tvärtystnade den oförsigtige kirurgen. Alla de blickar, som kastades på honom, följde riktningen af hans egna, och Fransoserne sågo alla en Spanior, insvept i sin mantel. Hans eldblick strålade ur skuggan, midt igenom några orangebuskar, bakom hvilka han hade hållit sig dold.

Lyssnaren försvann med lättheten af en sylf, i samma ögonblick, som en ung underlöjtnant störtade fram emot honom.

"Mina vänner!" ropade läkaren, denna blick af en basilisk har stelnat mitt innersta. Jag hör klockor ljuda i mina öron. Jag bjuder Er mitt sista farväl. Jag kommer att hvila i Spansk jord."

"Är du tokig", yttrade öfversten, "Lecamus har störtat sig i spionens spår. Han skall upphinna honom. Han skall tvinga honom till räkenskap."

"Nå väl Lecamus!" ropade officerarne då de sågo underlöjtnanten återvända flämtande, nästan fullkomligt andlös.

"För djefvulen", svarade Lecamus, "jag tror, att han kunde gå tvärt genom murarna, och, som jag icke vill förmoda, att han är någon trollkarl, är han åtminstone fullkomligt bekant med alla gångar och tvärgångar inom slottet, ty han har lätteligen undkommit mig."

"Jag är förlorad", yttrade kirurgen med dyster stämma.

"Var lugn!" svarade officerarne; vi skola, den ena efter den andra, hålla vakt hos dig, ända till dess du reser, och för i afton följa vi dig hem."

Och verkligen blef kirurgen ledsagad till sitt logi af trenne unga officerare, som hade spelt bort alla sina penningar, och således icke hade något annat att göra. Han emottog med tacksamhet deras anbud att dröja qvar hos honom öfver natten.

Redan dagen derpå hade läkaren utverkat sitt återskickande till Frankrike, och tog alla förberedande mått och steg, för att kunna afresa med en förnäm dam, som Murat försett med en stark eskort. Han hade just slutat att äta middag med sina vänner, då betjenten anmälde, att ett ungt fruntimmer önskade tala vid honom. Kirurgen och de trenne officerarne gingo genast ned. Men den okända hann icke yttra mera, än dessa ord:

"Akta Er!"

Hon störtade ned, död.

Det var Camaristan, som, då hon kände sig förgiftad, hade hoppats kunna komma tids nog, för att varna läkaren.

Giftet vanställde henne genast ända till ytterlighet.

"För f—n", yttrade Lecamus, "det kan man kalla att älska. Endast en Spanska förmår gå med ett frätande gift i sina inelfvor."

Läkaren nedsönk i djupa betraktelser. Ändtligen, för att dränka de dystra aningar, som plågade honom, satte han sig åter vid bordet, och drack, likasom sina gäster, nog omåttligt. Sedermera lade de sig, nästan halfrusiga, i god tid.

Midt i natten blef läkaren uppväckt af det skarpa ljud, som ringarna i hans sparrlakan åstadkommo, då de drogos tillbaka längsefter de smala stänger, på hvilka de voro uppfästade.

Han satte sig upp i sängen, med den ovillkorliga darrning i alla leder, som vi alltid känna vid ett på sådant sätt förorsakadt uppvaknande. Då såg han framför sig en Spanior insvept i sin mantel. Den okände kastade på honom samma eldblick, som, natten af den beskrifna högtidligheten, blixtrat fram ur buskaget, och hvarföre redan då en hemlig fasa gripit kirurgen.

Läkaren ropade: "Hjelp! hjelp! mina vänner." Vid detta ångestrop yttrade Spanioren med ett bittert leende:

"Opium finnes till för hela verlden."

Efter detta nästan i form af ordspråk framförda svar, pekade främlingen på läkarens trenne djupt insomnade vänner, och häftigt framdragande ur vecken af sin mantel en nyligen amputerad qvinnoarm, utsträckte han den för kirurgen, och, i det han visade på det tecken, som den förre så oförsigtigt beskrifvit, frågade han: "Är det den rätta?"

Vid det bleka skenet af en blindlyckta, som blifvit ställd på sängkanten, svarade kirurgen, stelnad af skräck, endast genom en bifallande åtbörd med hufvudet, och, utan att vidare yttra ett ord, stötte den förolämpade maken dolken i läkarens hjerta.

Stöten af mordvapnet förfelade emellertid sitt offer. Den gled åt höger, i stället för venster sida.

År hade förflutit. Vid den expedition, som 1823—4 af Konung Ludvig XVIII företogs, för att befria Ferdinand VII från tvånget af en konstitutionell statsförfattning, befann sig samme öfverfältläkare, hvars äfventyr här ofvanföre blifvit meddeladt, i staden Tours, på vägen till Spanien.

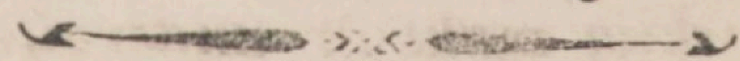
Han blef då plötsligen i ett sällskap, der han inträdt, nedre vid dörren varse en Grand, som helt nyss, för endast fjorton dagar sedan, med sin familj anländt till Touraine. Han syntes nu för första gången ute, förande sin gemål, hvars högra arm var orörlig.

Det var en tafla värdig Murillo. Under mannens krökta, svarta ögonbryn blixtrade tvenne blickar af eld. Hans anlete var förtorkadt; hans hjessa hårlös; hans gestalt förfärligt mager. Och hans maka . . . Tänk Er henne . . . dock — Ni kan det icke. Hon var utmärkt väl växt. Hon var blek, men skön ännu. Hennes hy ägde, som Spanskornas i allmänhet, en bländande hvithet. Hennes rena panna, prydd af perlor, liknade marmorn på en graf. Och en graf var hennes hjerta. Der hvilade allt, hvad hon *haft* dyrbart. Hon var den Spanska sorgen i hela sin storhet.

När kirurgen först fick se detta par, ryste han ovillkorligen tillsamman. Sedermera lemnade han i ögonblicket sällskapet.

Någon frågade, mot slutet af supén, Grefvinnan, genom hvilken händelse hon förlorat sin arm.

"Det var under frihetskriget", svarade hon.

Ett och annat.

En originell förslagsmakare i *LinköpingsBladet* har velat till Sveriges landamären flytta Gustaf IV Adolfs stoft. Hvad det egentligen skulle här att göra, ha vi verkligen svårt för att begripa, så vida icke för att komplettera samlingen af Furstelik i Riddarholmskyrkan. Gustaf IV:s förtjenster om sitt fosterland äro så ringa, att de näppeligen ens förtjena en graf, och skulle den nödvändigt ställas någonstädes inom de länder, som Gustaf IV Adolf fordom beherrskat och förverkat, så vore måhända Finland en passande lokal, ty att han, som Regent, mera gagnade Ryssland än Sverige, torde vara en ovedersäglig sanning, och derföre borde det nuvarande Ryssland också utan tvifvel äga en plats för hans ben.

Att Regenten Gustaf Adolf var en bland de odugligaste, som suttit på en thron, är väl ingen tvekan underkastadt, så mycket mera, som de mest faktiska bevis tala derföre. Men han äger likväl en sida, som förtjenar all aktning: när man betraktar honom som enskild man. Han var måhända en af de renaste moraliska personligheter, som på sin panna burit det Svenska diademet. Han var den skarpaste motsats mot den Regent, hvars spira han arftog och hvars Son han nämdes. Kunde Gustaf III på Gustaf IV öfverflytta sin krona, så mäktade deremot ingen hof-intrig på honom öfverflytta hvarken Gustaf III:s snille eller hans lättsinne. Den fjerde Gustaf blef alltid en sträf antithes mot den tredjes flygtiga inspirationer. Den enes karakter och den andres hufvud skulle tillsammans bildat en stor Konung. Nu fullbordade den enes oböjliga och oskäliga envishet hvad den andres brist på kraft redan börjat. Och det politiska bedrägeri, som Gustaf III, efter alla

anledningar med Gustaf IV Adolf velat spela Svenska Nationen, sjönk tillhopa, som en dröm, som en bubbla, som brister, medelst en revolution, hvars oerhörda lätthet i utförandet bevisade dess oerhörda nödvändighet.

Man måste emellertid medge Gustaf Adolf, att han var större i olyckan, än i lyckan. I hans stoiska undergifvenhet under sitt öde ligger något storartadt; i hans renhet från alla politiska stämplingar mot det folk, som utstött honom, något ädelt; i hans ställning något romantiskt, som så väl återges i dessa de sista stroferna af Victor Hugos ode till Öfverste Gustafsson, hvilka vi försökt öfversätta, som följer:

"*Ej lydande, ej lydd! Den enda uppå jorden,*
Som ej en mensklig makt är undergifven vorden,
Du hör allena Gud, som dina ödens tolk.
Såsom kometen går, i himlens höga ether,
Sin bana ensam fram bland solar och planeter,
Så vandrar du din väg emellan kung och folk!"

Gustaf Adolf skall väl af efterverlden kunna kallas för en furste af inskränkt förstånd, en furste, olycklig för sitt land och för sig sjelf; men efterverlden skall aldrig kunna förakta honom. Dertill ägde han för många, verkligt aktningsvärda egenskaper. Men som ett stort bevis skall han alltid framstå i historien, att en god menniska, detta oaktadt, kan vara en ganska dålig Regent.

— Ett litterärt företag af en egen natur har, sedan förliden höst, varit å bane, utan att likväl ännu deraf något resultat blifvit förspordt. Då Hr Ekborn, känd som författare af en volym dikter, i Göteborg träffade en Dansk litteratör, den för sina nationella noveller värderade Kyrkoherden Blicher, som gjort en resa till Sverige, uppgjorde dessa herrar planen till en "*Unionskalender*", på hvilken i bokhandeln subskriptionslistor äro att tillgå. Hr Blicher lär hafva utverkat sig bidrag af Danmarks förnämsta skalder, Hrr Oehlenschläger, Ingemann, m. fl. Hvad som blifvit åtgjordt i Sverige, känner man ännu icke. Det vore emellertid intressant, om detta försök (hvilket likväl ingalunda är det första af samma art), att förena de genom språk, seder och ursprung förbrödrade nationernas författare till utgifvande af en gemensam skaldekrans, finge framgång. Det skall då visa sig, om Svenska lyriken, såsom man med patriotisk förnöjelse påstått, är den Danska lika öfverlägsen, som den Danska dramatiken den Svenska.

— Ett rykte säger, att redaktionen af *Tidning för Teater och Musik* är sysselsatt med uppställningen af en snällpress, för att hädanefter hinna få sina numror färdiga till utgifning på de tider, som bestämdt blifvit utsatta.

Bondstugan wid Ljung.

Jag gick på naken ljunghed ut en qväll:
Der stod en liten stuga på en häll.
Dess låga torftak knappt mot regnet höll
Och ringa dager genom rutan föll.
Ej träd der skugga gaf mot solens brand,
Ej växte frukt der på ett odladt land.
Det var just sjelfva fattigdomens bo,
Som aldrig smakat öfverflödets ro.
Dock hvad den rikes guld ej köpa kan,
Jag i den ringa hyddans gömma fann.
Der, bland försakelse och brist och nöd,
Der ingen dag ännu fans dagligt bröd,
Jag fann likväl hvad jorden ädlast har:
Sann äkta kärlek hos ett äkta par.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 14 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 22. 1837.
Tisdagen den 14 Mars

FREJA.

Resonnementer för Dagen.
ErkeBiskopsvalet.

Aldrig hafva tvenne män, mera än Biskoparne *Wallin* och *Franzén*, värda allmän aktning, mera rikt utrustade å hjertats och snillets vägnar, mötts på ett förslag till ett högt och i våra dagar särdeles vigtigt embete. Båda med ett Europeiskt rykte, som skalder och vältalare; båda bland de ädlaste medborgerliga och enskilta personligheter, hvaraf Sverige kan berömma sig; båda aktade, som Patriarker, inom Svenska vitterheten och Svenska kyrkan. I skaplynnet äfven af deras skaldiska verksamhet ligger emellertid uttryckt en olikhet i karakter, hvilken torde återfinnas hos de båda utmärkta personligheterna, betraktade som Embetsmän. Någon har liknat den kraftfulle, djupe Wallin vid Petrus, den apostoliskt ljufve, i ordets skönaste bemärkelse barnsligt milde Franzén vid Johannes. Och Sveriges Erkebiskopsstol fordrar i närvarande ögonblick måhända vida förr en Petrus, än en Johannes; ty i båda karaktererna ingår det försonande element, som i dessa dagar af brytning är nödvändigt; men förr gör kraften, när den för ordet, sig gällande, än mildheten uti en tid, bland hvilkens utmärkande drag är böjelsen för stridigheter.

Svenska presterskapets enskilta vilja kan svårligen missförstås, då Biskop Wallin erhållit *enhällig* kallelse både från Consistorierna och Erke-stiftet — ett förtroende, som måhända torde vara lika sällsynt, som värdt att besvaras.

Den andre på förslaget är Biskop *af Wingård.* Vi äro visserligen icke bland dem, som, i likhet med en del publicister, sätta denne prelat bland jesuiter och skrymtare, ty svårligen kan någon mera öppet och — tilläggom det — mera immoderat, än Biskop af Wingård, utskrika sina meningar. Vi äro tvertom öfvertygade, att så långt geniet och lärdomen, ensamma, kunna drifva en sak, drifver Biskop af Wingård den. Men ej längre. Fruktansvärdt är, att Biskop af Wingård, suppositionsvis antagen, som ErkeBiskop, vid första Riksdag han fattar klubban, ser det högvördiga ståndet i harnesk emot sig. Det säkra är, att han icke, i sådant fall, faller sitt tillkommande stift särdeles på läppen, inom hvilket han, bland flere hundrade röstande, blef hugnad med inalles tjugofyra röster. Ett alltför litet tal för en så stor talare.

Vettenskaps-Akademien.

Med särdeles liflighet har Akademien af ett par tidningar blifvit apostroferad, derföre att den till ledamot nyligen invalt en högt uppsatt Embetsman. Då dessa blad synas anse för afgjordt, att Akademien bör endast inom sig upptaga Vettenskapsmän i ordets egentliga bemärkelse, så tro vi oss kunna, med stöd af kalendern, påstå, det denna åsigt aldrig blifvit strängt följd, utan att man äfven inom Vettenskapsakademien inrymt Mecenater, personer, hvilka

genom sin höga ställning i samhället varit i stånd att skänka "vettenskapen" ett verksammare skydd. Ingen nekar t. ex. Exellenserne Rosenblads och Wetterstedts stora förtjenster om fäderneslandet; men svårligen lär någon, icke ens *Aftonbladet* eller *Dagligt Allehanda*, sätta dem bland antalet af vettenskapsmän i ordets fulla betydelse. Skulle Akademien i sina val uteslutande binda sig vid den litterära namnkunnigheten, så hade den säkert icke tillegnat sig namnen: Hartmansdorff, Skogman, De Geer, m. fl., som, oss vetterligt, aldrig i sådant fall personligen utmärkt sig, men, det oaktadt, genom sin ställning, äga förmåga att väsendtligen tjena vettenskaperna, om ej som idkare, som befordrare.

Förklaringsgrunden för den nämde, höge Embetsmannens inväljande i VettenskapsAkademien torde således vara temligen lätt funnen, isynnerhet när man annars är så fintlig, som Aftonbladet, hvilket dess redaktör a—a bevisat genom det annars nog barnsliga förslaget till besättandet af den lediga platsen i Svenska Akademien. Den sist i VettenskapsAkademien invalde Ledamoten är ägare af de största enskilta, antiqvariska och konst-samlingar inom Sverige; hans herresäte Skokloster är i historiskt-vettenskapligt hänseende måhända det märkvärdigaste, som finnes inom fäderneslandet; den ifrågavarande personen sjelf är både genom sin börd och sin höga plats i staten en vettenskapernas naturlige beskyddare. Både hans uppfostran och hans ståndpunkt i samhället hafva utan tvifvel låtit honom inse deras vigt och nödvändighet. Att VettenskapsAkademien önskar tillegna sig en så beskaffad personlighet, torde derföre förklara sig, *utan* antagande af de biafsigter, dem vissa blad, vid detta tillfälle, insinuerat, som tillfinnandes hos Akademien, och, så snart icke Akademien antages vara till uteslutande för vettenskapsmän i egentlig mening, i hvilket fall Akademien torde komma att betydligt decimeras, lär väl den nyinvalde ledamoten fullt så väl, som de fleste af sina medbröder, fylla sin plats i det vettenskapliga samfundet.

Dagligt Allehanda har gifvit ett i ögonen fallande bevis på naiveté, då det rådde den ifrågavarande personen att icke emottaga den honom erbjudna utmärkelsen. Vi, för vår del, tro, att VettenskapsAkademien kan vara en fullt så tillförlitlig autoritet, som Dagligt Allehanda.

Vi hafva tillräckligt dokumenterat oss vara ibland dem, som ogilla missbruken och i dem, efter vår ringa förmåga, söka ändring; men vi gilla icke detta sätt att i tid och otid anfalla med ordlekar och anspelningar, hvilkas enda förtjenst är den de af löjet kunna tillvinna sig. Med denna i alla hänseenden förkastliga polemik kommer man, å ingendera sidan, särdeles långt.

Fenomener i Dagbladet.

Aldrig har på en domare-stol suttit en större humorist än Hr Rådman *Harlingsson*. Han ger aldrig ett utslag, utan att bifoga ett infall (vi veta icke, om det också skall lösas), och dömmer aldrig en tjuf, sina egna ordlekar ohördan. Härigenom hafva också polisnyheterna blifvit Dagbladets kaleidoskop, dess feuille-ton, och kanske bör man som dess hufvudsaklige redaktör anse tillförordnade Hr Polismästaren, som, i stället för att, i likhet med Grefve Cronstedt, "stoppa på sig", i dess ställe, som Tegnér, "med alltför villig hand strör ikring sig dessa tillfällighets-blomster." Vi hemställa likväl, huruvida denna skämtsamma ton anstår en auktoritet, och i synnerhet en auktoritet, som har att göra med en folk-klass, hvilken man, såsom ordspråket lyder, bör akta att släppa sig på näsan, och hvilken man torde böra bemöta värdigt, om också icke strängt.

Teater-Tidningen och Lappflickan.

Aldrig har Allmänhetens längtan varit ifrigare spänd, än i närvarande ögonblick. Orsaken dertill är — *Tidningen för Teater och Musik*, som, oaktadt alla notifikationer om sin nya födelse, ändå fortfar att vara ofödd. Man föreställe sig den arma Redaktionens ångest, det grufliga betryck, hvari den måtte befinna sig. Denna kamp mellan lif och död har nu fortfarit i nära fjorton dagar, och man fruktar med skäl en hvad Fransosen kallar *fausse couche*. Önskeligt vore emellertid, om någon bulletin upplyste Allmänheten, som så länge sväfvat i farhåga för Tidningens lif; för det första, om den ännu bör nämnas bland de lefvandes antal, dit den sjelf, genom sina annonser, mantalsskrifver sig, och, i motsatt fall, för det andra, om något grafföl är på det nya året att förvänta fö

respektive prenumeranter, hvilka i sterbhuset ännu äga fordringar på infall, ovett och oförstånd, såsom Teater-Tidningen för 1836 kan utvisa. Är emellertid Tidningen verkligen gången till sina fäder, ehuru vi storligen tvifla, om någon vill vara far till Teater-Tidningen, så få vi önska Tidningen att "sofva såsom den har börjat."

En person, som visserligen icke äger alla de superlativa egenskaper, som Tidningen för Teater och Musik, men som emellertid icke varit mindre väntad, än den, är den bekanta Lappflickan, hvilken, som Musik-Tidningen, först blef utbasunad, men sedan icke låtit höra af sig. Hon måtte, liksom Tidningen för Teater och Musik, ha blifvit bortkommen. Dock är detta oförklarligt med henne, som, i likhet med Konung Saul och med Biskop Tegnér, det sednare, enligt Komminister Dahlgrens förmenande, är hufvudet högre än andra. Måtte den späda jungfrun allenast icke lida af samma *onda*, som Teater-Tidningen *).

Anmälan af utkomne Arbeten.

Nya teckningar utur hvardagslifvet. Tredje Delen. Grannarne. Komplett i tvenne häften.

Det är ett mod hos tiden, att älska sitt hvardagslif, ehuru dess skepnad antagit många färger, som misshaga den ädlare känslan. I Frankrike söker den modernaste litteraturen att i en mängd af romaner och berättelser framställa alla möjliga förhållanden i samhällslifvet, och väljer vanligtvis de ohyggligaste. Intet brott, ingen moralisk styggelse lemnas ohöljd i de oftast snillrika berättelserna. Det är med rysning man upptäcker den krassaste materialism, såsom grundvalen, hvarpå dessa författare byggt sina glänsande konstverk. Man känner vid läsningen deraf en hemsk oro, ett qvalm, liksom man inandades dunster ur afgrunden, ur passionernas afgrund. Denna riktning i litteraturen har äfven begynt visa sig i Tyskland. Hos oss hafve vi väl mindre att frukta af densamma, då vi äge en författarinna, som, ehuru hon väljer sina ämnen ur hvardagslifvet, förstår att gifva dem en idealitet, ett paradisiskt behag, som visa huru de böra behandlas. Då man läser "teckningarna utur hvardagslifvet", känner man sig andas en ren och himmelsk luft. Det är den ädla och upphöjda andan i dessa teckningar, som ger dem sitt oöfverträffade värde. Ingen författare hos oss, med undantag af Franzén, framstår så moraliskt älskvärd i sina skrifter, som Mamsell Bremer. Om det är ett fel hos läsaren, att i den bok, han genomgår, söka dess författares tänkesätt, gissa till hans karakter, begrunda hans personliga åsigter, så är detta fel åtminstone vanligt, äfven hos konstdomare. För Mamsell Bremers läsare torde detta fel blifva en förtjenst, som i sanning blir belönad.

Såsom ett helt betraktad anse vi "Grannarne" för den yppersta af Mamsell Bremers romaner. Visserligen finnas äfven i denna några utväxter, som kunnat och derföre också bort vara borta, ehuru äfven i dem icke ringa talang röjer sig. Dit höra episoden om äfventyret på gymnastiken, hvilket visserligen är roligt, men otroligt. Herr Stellan kunde väl äfven varit borta: han hade ingen ting på Rosenvik att göra, särdeles som han icke var en af "grannarna." Men den ypperliga teckningen af *Ma chere mère* skulle icke blifvit bättre utförd af Walter Scott eller Washington Irwing. Hela hennes handlingssätt är så väl motiveradt ur hennes karakter. Allt tillgår så naturligt, men är likväl så öfverraskande. Huru väl förberedes icke försoningen med Bruno. De föregående uppträdena i staden verka på den starkhjertade Generalskan, så att hon blir tankfull och grubblande. Det är naturligt, att hon då hör mindre uppmärksamt och derigenom föranleder händelsen vid Ramm. Man skulle tycka att, efter försoningen med sin son, hennes rol vore utspeld, och att hon skulle förlora allt intresse. Men det öfverraskande uppträdet af hennes blindhet och det nya förhållande, som derigenom uppkommer, äro förträffligt utvecklade. Brunos karakter är visserligen egen, men vi kunna icke inse att den saknar sanning och konseqvens. Att en yngling med hans vilda lynne begär sådana brott som han, finna vi ingalunda oväntadt. Det afskyvärda yrket slafhandlare torde för en i Indien och SydAmerika boende icke innebära alldeles samma fasor, som för den bildade Europeen. Den teckning, som vi här finne af honom, äger derföre en högre sanning, än man i början inser. Författarinnan har sett mycket af verlden, äfven utrikes. Hennes teckningar bära derföre stämpeln af en utbildad verldskännedom. Likväl äro Brunos bref, ehuru väl skrifna, alltför sentimentala, för att motsvara hans karakter. Kanhända hade författarinnan gjort rättare, att undvika att lägga målningen af hans känslor och tänkesätt i hans egna bref; att, med ett ord, införa honom sjelf, utgjutande sig i monologer i brefform. Man har tadlat teckningen af Hagars karakter, man har yttrat, att endast den, som sjelf känt djupet af ett sådant förderf, kan teckna det. Det vore att fordra af berättaren, att han skall vara en nedrig menniska, om han vågar teckna en bof. Men det ges äfven i brottet, i lasten ett menskligt intresse, som inger deltagande, nemligen medlidandets. Det är derföre man med denna känsla kan tänka sig den fallna menniskan, genomskåda brottet och teckna dess uppkomst och utveckling i själen. Man kan känna huru det ser ut i brottslingens inre; man kan följa hans tankegång; man kan beskrifva honom, sådan

*) Enligt Redaktionen nyligen tillhandakommen underrättelse, är Lappflickan till Upsala ankommen, och visas der för 16 sk. Banko personen.

han är, utan att vara invigd i brottets mysterier, blott man är det i menniskohjertats. Och att Hagars mörka gestalt, såsom ett ypperligt sidostycke till Bruno, är snillrikt tänkt och ypperligt utförd, det vore orätt att neka. De skuggor, som författarinnan lagt i sin tafla, äro derföre starka och göra en kraftig effekt, utan att de behöfva denna fransyskt-moderna noggrannhet, som anatomiserar brottet ända in i sina vämjeligaste utgreningar. Det ligger mera sann konst deruti att hålla partier i dunklet, att måla skuggorna såsom verkliga skuggor, hvilka gifva åt gestalterna något obestämdt, förborgadt. Och det ädla intresset för brottslingen ligger dessutom icke i sjelfva brottet, utan uti försoningen. Derföre räkna vi Skuggbilderna, som utgöra slutet af "grannarna" bland de sköonaste partierna deruti.

Vi vilja icke i allmänhet gilla jemförelser mellan författare. Men en annan författarinna (hon som skrifvit Kusinerna, Vännerna, Qvinnorna, Axel, Illusionerna) har i åtskilliga af dessa röjt ett agg till Tecknarinnan utur hvardagslifvet, hvilket förtjenar uppmärksamhet. Det är hvarken ädelt eller qvickt. Också har den sednare genom detta sitt sista arbete, "grannarna", ställt sig så högt öfver den småaktiga, ehuru talangfulla angriperskan, att hon icke behöft svara. Det är det sanna *Snillet*, som blifvit angripet af den smidiga *Talangen*. Men ehuru tidens smak må vara att föredraga talang för snille, så skall efterverlden dömma annorlunda.

Maskerad-äfwentyret.

En viss embetsman af anseende och förmögenhet hade tvenne döttrar. En friare, också en yngre embetsman, anmälde sig till den ena dottren. Fadren hörde sig om, såsom vanligt, efter friarens förmögenhet och conduit. Hvad han erfor, var just icke det bästa, och frieriet slutades dermed, att fadren på sin dotters vägnar gaf en korg, och på det allvarsammaste undanbad sig alla vidare visiter.

Någon tid efter denna katastrof anhöllo döttrarna att få besöka maskraden. Fadrens vägran blef småningom besegrad, och de båda flickorna erhöllo ändtligen hans tillåtelse. Likväl bestämdes han att lemna den icke så mycket af deras böner, som af en misstänkt betjentpojkes besök hos den äldsta dottren. Det var en biljett pojken aflemnat, det såg fadren; men han ville icke göra väsen af sin misstanke. Han fattade sitt beslut och förklarade, att han sjelf icke hade tid att följa dem, men att de skulle få följa med en tant och hennes familj.

Fadrens uppmärksamhet spändes ytterligare genom den äldsta dottrens oroliga och tankfulla väsen. Han betraktade henne med en allvarsam blick då hon skulle taga afsked af honom, och såg henne darra. Emellertid begåfvo sig flickorna åstad.

Fadren hade också i tysthet gjort sina förberedelser. Han skyndade sig äfven till maskraden, väl förklädd. Det dröjde icke länge innan han såg sina döttrar, hvilkas kostymer han haft den försigtigheten att förut bese, i sällskap med en herre skilja sig ifrån tantens sällskap och besöka restaurationerna. Han passade på tillfället och visade den yngre flickan en artig uppmärksamhet. Hon besvarade hans tilltal med höflighet, och en intressant kurtis begynte. Äfven han trakterade de båda damerna.

Slutligen vände sig den främmande herrn till honom och sade: "Min herre! Ni tycks intressera Er för den unga damen; om det roar Er, så tar jag mig den friheten att invitera Er på en liten lustfart till Hagalund. Jag har just en täcksläda utanföre."

Fadren qväfde sin förvåning och svarade, att det helt och hållet berodde på damerna, att lemna sitt bifall. Om de ingenting hade emot färden och ville tillåta honom följa med, skulle han skatta sig lycklig, sade han. De förklarade med mycken artighet, att hans sällskap skulle blifva dem angenämt.

De båda herrarne bjödo armen åt hvar sin dam och nedgingo till täcksläden. Man steg uti och fruntimren, äfvensom deras förste ledsagare, demaskerade sig. Det var den äldsta dottrens afvisade friare, som nu visade, att den korg han erhållit af fadren icke varit lika allvarsamt gifven af dottren. Fadren behöll sin mask.

Under muntert samtal anlände sällskapet till Hagalund. Sedan älskaren infört det i de rum han beställt, proponerade han fadren att aftaga sin mask. Denne försäkrade, att han tyvärr hade ett ansigte, som skulle förefalla dem ganska obehagligt, och bad derföre att få behålla masken. Den yngsta flickan var alltför artig att yttra, att ett så hyggligt väsen, som hans, ingalunda kunde åtföljas af ett så obehagligt ansigte. Efter åtskilliga motsägelser från hans sida och komplimenter från både fruntimrens och älskarens, uppfyllde han ändtligen deras önskan och blottade sina stränga ansigtsdrag.

Sedan han några ögonblick betraktat den bestörtning och förskräckelse hans åsyn förorsakat, sade han: "Jag sade Er ju mitt herrskap, att mitt ansigte skulle blifva Er en obehaglig syn." Ingen svarade. "Ni, min herre!" fortfor fadren derefter, i det han skarpt fixerade den darrande älskaren, "får se till, huru Ni kan förhjelpa Er hem, ty jag tar nu täcksläden för mig och mina flickor. Jag vet alltför väl huru föga det skulle tjena till något, att förebrå Er. Endast det vill jag säga Er, att er korrespondens med min dotter måste vara slut, liksom jag allvarsamt råder Er att icke mer försöka på något sätt närma Er till henne. Kom, mina damer! mjukaste tjenare, min herre!"

Den stackars älskaren såg honom afresa med sina flickor, hvilka tycktes nästan halfdöda af blygsel och ångest. Han måste ensam hålla till godo med supén och tåligt vänta, tills händelsen ditförde en åkare, som kunde transportera honom hem. Han fördref emellertid den långa väntningstiden med att eftertänka, hvilken af döttrarna i sjelfva verket var mest att beklaga: den som följt sin älskares invit till lustresan, eller den, som så lättsinnigt emottagit en obekant främlings kurtis och i honom upptäckt sin egen far.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 17 Mars, kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 23. 1837.
Fredagen den 17 Mars.

FREJA.

Miss Keimer.

I. *Sättaren.*

I Filadelfia funnos 1724 tvenne Boktryckare: den ene nyligen kommen från moderlandet England och mycket, som man säger, i svängen; den andre fattig, sedan många år tillbaka bosatt på stället och nu kämpande med oerhörd ansträngning att hålla sig uppe jemte den mäktige medtäflaren. Hans enda dotter Betty var hans trogna stöd och medhjelperska. Hon förestod hushållet jemte sin fars bokhandelsbutik. De timmar, då vanligtvis inga kunder kommo, använde hon på sina husliga omsorger; emellanåt biträdde hon också sin far vid bokföringen på kontoret; hvar och en, som handlat något af henne, lemnade boklådan nöjd med hennes skyndsamhet, hennes artighet och det lilla, bleka, täcka ansigtet, som omgafs af naturliga blonda lockar; ty i Amerika var bruket af puder den tiden långt mindre allmänt än i Europa.

En dag hade Betty Keimer varit mycket sysselsatt hela dagen, så att hon ännu vid middagstiden icke hunnit göra sin fullständiga toilett, då hon måste åter skynda ut till butiken. Med en lätt salopp öfver sig, inträdde hon, och såg till sin bestörtning, att sjelfva provinsens Guvernör, Lord Keith, kommit till boklådan. Det värsta var, att Guvernören åtföljdes af tvenne fruntimmer, sin unga dotter Maria och ett annat fruntimmer med en spefull uppsyn, den vackra Miss Read, fruktad i hela staden för sina bitande qvickheter.

»Hvad befaller Ers herrlighet?» stammade Betty förlägen.

»Först några böcker; och sedan har jag en tjenst att be Er om.»

»Mig, Mylord?»

»Ja», sade Guvernören med en sträng blick på sina båda följeslagerskor. »Vill Ni först vara så god och lemna mig följande böcker.» Han nämde några af den tidens förnämsta verk, af Locke och andra.

»Befaller Ers Herrlighet något mera?»

»Ja, Miss! Men tillåt mig att säga, att Er far är att lyckönska, som har en så förståndig och verksam medhjelpare som Ni. Hur många andra fäder se i sina döttrar bara papegojor med tomt hufvud, så mycket mera fåfänga, som de äro odugliga till något nyttigt.»

»Din far ger ut sina komplimenter på vår depens», hviskade Miss Read till Maria.

»Se der M:r Keimer sjelf!» inföll Lorden. »God dag, min herre. Jag ämnade just be Er dotter om en tjenst, som jag nu kan begära af Er sjelf. Dessa unga flickor hafva aldrig sett ett boktryckeri; skulle Ni vilja vara så god och låta oss få se Ert?»

Boktryckaren bugade sig ödmjukt, och var genast färdig att följa de förnäma främmande till sätteriet. Betty medföljde.

»Vi skola först se sättarne», sade M:r Keimer. Det vill säga, mina nådiga damer, dem som sammansätta bokstäfverna eller stilarna till en bok.»

I det dörren öppnades hördes ett muntert sorl. »Min Gud, hvilket väsen!» utbrast Miss Read: »och jag som tänkte att här skulle råda en tystnad, just som vid schackspel.»

Oväsendet var likväl större än vanligt, ty samtlige sättarne drefvo gyckel med en yngling, som stod der med uppvikta skjortarmar, och en mössa, sammanvriden af ett pappersark på hufvudet. »Hör man på filosofen!» ropade sättarne och skrattade i full chorus.

»Dumhufvun!» ropade ynglingen. »Ni förstår inte det Ni skrattar åt. Jag påstår ändå, att en vegetabilisk diet är den sundaste. Jag har nu en hel månad fört en sådan, och jag frågar Er, är jag inte lika stark och frisk som Ni!»

»Filosof! Potatisätare!» ropade de andra om hvarandra, och bullrade med sina vinkelhakar emot kasterna *).

”Det lönar intet mödan att disputera med folk, som icke begriper skäl», sade ynglingen harmsen och vände sig till sin kast. I detsamma inträdde boktryckaren sjelf med de främmande.

»Hvad är detta för ett oväsen?» frågade M:r Keimer, förargad.

»Det är filosofen», sade en pojke med näsvis uppsyn.

Pojken fick en knuff af sin herre, så att han tystnade. Men Guvernören, som hört samtalet vid sin ankomst, gick vänligt fram till den unge sättaren och sade: »Det är en sträng diet som Ni för, unge man.»

Sättaren rodnade öfver öronen och sökte att gömma i regalen **) en tallrick potatis, som han just hållit på att förtära. De båda unga fruntimmerna skrattade åt hans drägt och hans förlägenhet. Han, stackars gosse, önskade sig tusen mil ifrån stället, särdeles som hans kamrater också deltogo i det allmänna åtlöje, som drabbade honom.

Ehuru stort mod det fordras att försvara en stackare, som är föremål för ett gemensamt löje, fans det en, som vågade det. Det var Miss Betty, som inföll: »Alltid vilja de gyckla med Benjamin Franklin, för det han för en sådan diet. Men ingen säger, att han gör det för att kunna spara ihop och köpa sig nyttiga böcker. Han använder alla sina lediga stunder att skaffa sig nyttig undervisning. Är det intet sant, min far?» Vid dessa ord strålade den ädelmodiga unga flickans ögon, och hennes kinder öfverdrogos af en hög rodnad.

»Jo, så är det», svarade M:r Keimer.

Lord Keith räckte den unge sättaren handen. De båda förnäma damerna kunde icke hindra sig att göra litet narr af den ifriga boktryckaredottren. Den otacksamme Benjamin gaf icke en gång en blick af erkänsla åt sin försvararinna. Då de främmande aflägsnade sig till tryckerirummet, stod han och stirrade efter Miss Read, tills vinkelhaken föll ur hans hand och öfversvämmade kasten med zwiebelfirsch *).

»Hvad hon är vacker!» utbrast han.

(Forts. e. a. g.)

---

*) Vinkelhake kallas en slags låda, hvari bokstäfverna sammansättas. Kast är det efter bokstäfverna fördelade förrådet af stilar.

**) En ställning, hvari kasterna äro uppsatta.

*) Så kallas en mängd bokstäfver, som blifvit hoprörda utan ordning.

Swenska Traditioner.

Medan den vettenskaplige historieskrifvaren på offentliga skrifters intyg och med sträng pröfning tecknar det förflutna och dess händelser, fortlefver en annan historia i folkets traditioner. De berättelser, som, utan att upptecknas af skriftställare, dock muntligen blifvit öfverlemnade i arf, förnämligast bland Allmogen, förtjena likväl uppmärksamhet och sakna icke intresse. En Svensk historia, bearbetad efter traditionerna, skulle löna mödan att utföra. Vi hafva hört berättas, att en bekant litteratör skall dermed vara sysselsatt, och önska honom lycka till företaget. Emellertid torde det icke vara våra läsare emot, om vi anföra några berättelser, som möjligtvis äfven för den nämde författaren äro obekanta.

I. *Carolinen i Paris.*

Då Carl XII en morgon mönstrade sina hussar i Liffland, erhöll han ett bref från sin Minister i Paris. Denne skref, att det vid Franska hofvet varit fråga om slaget vid Narva, och att hans Fransyska Majestät yttrat en synnerlig lust att se huru de hussar sågo ut, som kunde slå en tiodubbelt manstark fiende. Konung Carl läste depeschen, stoppade den i fickan och fortsatte mönstringen.

Konungen kom till Björneborgs regemente och betraktade med förnöjelse sina Finnar. Hastigt befallte han en af hussarne framträda. Det var en hvithårig, axelbred karl, krutstänkt öfver hela ansigtet, just en äkta representant af sin tvära, oförskräckta och envisa stam. Konungen befallte honom att genast afgå såsom kurir till Paris, dit han skulle framföra ett bref till Svenska Ministern. En af adjutanterne uppsatte brefvet, som på stående fot af Konungen undertecknades.

Enligt sina order och efter erhållna anvisningar infann sig Finnen i Ministerns hotell. Denne befann sig just på hofvet, och Finnen, som hade befallning att egenhändigt aflemna brefvet till honom, låter en af betjeningen genast följa sig dit. Ministern kom ut, betraktade med glad öfverraskning brefbäraren och tillsade honom att vänta ett ögon-

blick. Han återvände derefter till salongen, der hofvet var församladt och berättade för Konung Ludvig, att en af de Svenska knektarne var ankommen till Paris. Hans Majestät befallte genast att Carolinen skulle införas.

Med förundran betraktade både Konungen och de förnäma den inträdande karlen. Hans simpla blå rock med sitt gula bälte, hvari den långa pallaschen hängde, hans elghudskyller och stora handskar, de väldiga stöflarna, allt såg besynnerligt ut. Damerna bäfvade tillsamman, liksom för ett vildt djur. Också voro bussens blickar icke särdeles milda. Han kände sig förmodligen något häpen öfver den prakt, som på en gång strålade framför honom, men han var tillika förbittrad öfver denna känsla, såsom ovärdig en krigare, och förbittringen gaf hans ansigte det förfärliga uttrycket.

Sedan de närvarande betraktat honom en stund, befallte Konungen att man skulle bjuda honom någon förfriskning. Damerna voro nyfikna att se, huru den besynnerliga varelsen åt, så snart de voro öfvertygade att han icke skulle äta upp dem sjelfva. Man framförde en liten bricka med en flaska och ett litet glas, jemte några bakelser. Karlen betraktade ett ögonblick med förundran denna välfägnad, och den Svenska Ministern sade honom, att han skulle förtära den. Då tog han på en gång samtliga bakelserna ur sin lilla korg, klämde dem tillsamman i en klimp och grep flaskan. Glaset var för litet, för att bemärkas. Han hvälfde på en gång hela flaskan i sitt svalg och förtärde bakelserna derofvanpå, såsom en bit ankarstock. Alla de närvarande hade obeskrifligt roligt åt hans plumphet.

Konungen befallte, att en fäktmästare skulle framkallas. Ministern, som förut synts något förlägen öfver karlens plumphet, smålog utan att säga ett ord, och lät karlen nu reda sig sjelf. Fäktmästaren betraktade en stund med någon förundran sin motståndare, och gjorde derefter en artig kompliment, i det han presenterade honom en florett. Karlen såg förundrad på fäktmästaren, utan att begripa hans mening, och mottog icke floretten. Fäktmästaren, för att göra sig begriplig, gjorde då några stötar med florettknappen på Carolinens bröst. Denne rodnade, men stod orörlig; endast hans ljusgråa ögon gnistrade. Fäktmästaren uppmuntrades af Konungens och damernas skratt att bättre angripa den orörliga främlingen. Med en qvick rörelse stötte honom fäktmästaren på sjelfva nästippen. På en gång tog bussen i detsamma ett par steg sin motståndare in på lifvet, spottade i näfven, och en dånande örfil blef svaret på förolämpningen. Örfilen spräckte väl just icke fäktmästarens örhinna, men kastade honom stendöd i den andra väggen. Då blodet der frusade på mattan, dånade markisinnor och hertiginnor, och ett allmänt skrik upphöjdes af det bestörta hoffolket. Äfven Svenska Ministern var bestört, men skyndade att befalla den förfärlige karlen att återvända från Paris.

Carl XII var icke missnöjd med bussens uppförande, utan utnämde honom till underofficer.

II. *Carl XII:s eldbrasa.*

Under Kung Carls fälttåg i Polen skulle hans gamla kammartjenare resa hem, och rekommenderade en ung slägting till sin efterträdare. Den unge mannen ankom till högqvarteret och tillträdde sin tjenst. Då den gamle dagen derefter frågade honom hvad Kungen sagt, berättade ynglingen, att Kungen endast sett på honom, utan att tala ett ord. Likväl försäkrade han, att han gjort sin tjenst så tyst som möjligt, valt de qvistfriaste vedträn till brasan, o. s. v. Den gamle log och tillsade honom att just göra motsatsen.

Följande dagen, då den unge kammartjenaren inträdde, för att elda hos Konungen, slog han sin vedbörda af alla krafter i golfvet. Han hade utvalt de qvistigaste träden i förrådet, och sedan han bullrat och blåst en stund, fick han brasan att brinna och spraka. Så snart det begynte smälla i spisen, reste sig Kungen upp ifrån stolen, der han satt, och frågade vänligt: »Hvad heter du, min gosse?»

Den nya Norrska Katekesen.

Den såsom politisk skriftställare och demagog bekante Henrik Wergeland har utgifvit en katekes för allmogen — på vers. Denna lilla bok börjas med frågan: »Hvad är du?» Vi hafva öfversatt svaret. Det saknas icke en viss poetisk lyftning, ehuru Norrskheten framlyser i hvarje rad.

"Jag är friboren Norrman, blott fosterlandets träl,
Född för det stolta Norrige, dess ära och dess väl.
Jag för mitt land knäböjer, men för min Konung står,
Ty jag en man mig känner och fritt mitt hjerta slår.
Min kärlek har en maka, min vänskap har en vän,
Har brodersnamn för alla, och "Du" för Norriges män.
Min rikedom är fliten: den föder mig i fred,
Tillika med min hustru — och takets sparfvar med.

Jag föddes för att hata all träldom mer än pest.
Ja, blott med sorg jag oket kan lägga på min häst:
Ty slafveri jag hatar sjelf i dess döda bild.
Vid tanken: "Norrige kufvadt!" jag känner mig så vild.
Dock flyr den tanken hastigt, vid blicken på min vägg,
Der reffelbössan rasslar, der glittrar bilans egg.
Jag föddes för att lyda hvad lagen böd — hur lätt!
Men såsom örn på ägget jag vakar för min rätt.
I frihetssolens strålar min vagga redan stod:
Då växte merg i skuldran, i själen vett och mod.
Och mod och merg jag gerna åt fosterlandet skänkt;
Men vettet *jag förädlar med hvad de vise tänkt:*
När stolta skuldran lutar mot mullens tysta fred,
Jag bättre än jag fick det, till Gud det tager med."

Det naiva slutet skulle icke vara så illa, om Hr Wergeland sjelf lade på hjertat.

Teater-Bulletin.

På Kongl. Teatern har under förflutna vecka varit upptagen till spelning en pjes, som på sin tid var en klenod för Teaterkassan, men som svårligen tyckes vilja blifva det mera. Man bör icke ge sådana verkligt goda saker, som *Jungfrun af Orleans* och *Pariserpojken*, och ge dem såsom dessa pjeser varit gifna, om man sedermera vill, att *Blykamrarna i Venedig* skola kunna göra någon lycka.

Vi påminna oss hafva på DjurgårdsTeatern sett en pjes, kallad *Pistolskotten*. Med allt fog skulle samma namn kunnat ges åt ifrågavarande stycke, och dess intressantaste sidor hade då, i och med detsamma, varit uttryckta på ett för Allmänheten lofvande sätt. Det lifvande elementet i Blykamrarna är hufvudsakligen dessa kraftuttryck, för hvilka författaren har krutets uppfinning att tacka, och om han just icke var med, då det fans upp, vet han åtminstone att begagna det. När man nu härtill lägger en stormklocka, två gondoler, tiomannaråd, förgiftningar, uppror, så finnes ändå rätt mycket, som bortskymmer den stora orimligheten af sjelfva intrigen, och de hugg och slag, dem sannolikheten, hela skådespelet igenom, måste uppbära.

Men ett särskilt intresse erhåller pjesen genom det lyckade spelet af tvenne bland teaterns sujetter, Fru *Hjortsberg* och Hr *Dahlqvist*, den förra som Antonio, den sednare som öfverdomaren Torpetoso. Fru Hjortsberg har måhända alltför mycket uppträdt i karlroler, hvilket nödvändigt måste menligt inverka på en högre konstnärskallelse, sådan, som hennes, enär hon derigenom bestämdt sättes utom den rätta sferen för sin sceniska verksamhet, hvilken rimligen icke för Fru Hjortsberg kan blifva att spela halfvuxna ynglingar. Emellertid inse vi alltför väl det frestande för en styrelse, att sätta henne i roler, dem hon fyller med så mycken värma, känsla och natur, som t. ex., Antonios. Hon var ädlare, jemnare, naturligare, än Hr *Stjernström*, som sedan alternerat med henne i rolen, och om hvilkens spel ändå kan sägas rätt mycket godt. Det kan således löna mödan att gå på spektaklet, om ej för att se Blykamrarna, åtminstone för att se Fru Hjortsbergs spel deri.

Hr Dahlqvist var, som Torpetoso, särdeles på sin plats. Utom i Valeros' rol i *Skulden*, der vi funnit Hr Dahlqvist utmärkt väl återge den äkta, Spanska grandezzan, den naturliga höghet, som är detta lands söner medfödd, ha vi sällan sett Hr Dahlqvist så jemn, så sann i sin deklamation och så sansad i sitt spel, som i detta ursprungligen temligen obetydliga parti. Hr Dahlqvist äger i sin smidiga teaterfigur, sina någon gång ända till antikens ädelhet gående gester, och isynnerhet i sin röst ovanliga ressurser för en skådespelare. Det har hufvudsakligen varit teatervana och vana att styra sig sjelf, som fattats honom. Rolen har tills dato någon gång tycks blifva honom öfvermäktig.

Det är derföre med glädje vi anmärkt, att Hr Dahlqvist allt mera och mera förmår arbeta sig ur sina förra brister, hvartill hvarje sann vän af konsten måste önska både honom och Teatern lycka.

= Den vackra och intagande operetten *Sjöfröken* gafs på H. K. H. Kronprinsessans födelsedag. Hr *Sällström* och Fruarna *Enbom* och *Gelhaar* skördade ett lika välförtjent, som rättvist bifall.

= *Hamlet*, och *Fästmön från Hufvudstaden*, af Prinsessan Amalia af Sachsen, äro under öfning, att ges på Mamsell *Högqvists* recett.

= *Kabal och Kärlek* lär vara utsatt att gifvas i nästa vecka.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 21 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 24. 1837.
Tisdagen den 21 Mars.

FREJA.

Miss Keimer.

(Forts. och slut fr. N:o 23.)

II. *Boktryckaren.*

Den gamle M:r Keimer inträdde skyndsamt i boklådan, der den goda Betty fortfor med sina trägna göromål, utan att åren förändrat något i hennes belägenhet. »Betty!» sade gubben: »Gissa hvem jag nyss mötte, i en präktig postchaise, klädd som en prins! — Men du är ju sorgsen och tankspridd, som vanligt. Hvad fattas dig, mitt barn?»

»Intet, min bäste far!»

»Nå, hvad tycker du? efter fyra års frånvaro kommer han nu tillbaka från England, vår förra kompanjon, Benjamin Franklin. Men det är, som jag säger, Betty, du mår icke väl. Du blir blek.»

»Åh, det är ingenting.»

»Han stannade ett ögonblick, då han fick se mig. »Mr Keimer!» sade han, »inom en timme kommer jag till Er. Allt har gått lyckligt för mig i England. Lord Keith hade gett mig goda rekommendationer. Nu kommer jag till Filadelfia för att gifta mig.»

Betty rodnade som en ros. »Gifta sig?» upprepade hon, och aflägsnade sig för att göra sin toilett. »Skulle han kunna hafva läst i mitt hjerta?» tänkte hon för sig sjelf: »och jag, som trodde att jag så väl förstått att dölja mina känslor!» Den goda flickan klädde sig i sin smakfullaste drägt.

Det dröjde länge innan Franklin kom. Men då var han blek och förtviflad. »Ack, goda Miss Betty!» utbrast han. »Hon är gift! gift i trots af det heliga löfte hon gett mig. Hvad jag är olycklig!»

Betty kände en dödskyla i sitt hjerta och stirrade bestört på honom.

»Ja, Miss Betty», fortfor han: »hon har förstört all min glädje här i lifvet! Ni kan icke föreställa er hvad jag är olycklig, Ni, som icke älskar! Om ni kunde föreställa er hur bittert det är att älska, utan att bli älskad tillbaka! O, hvad jag lider!»

»Och jag!» tänkte den arma flickan.

»Det var för att förtjena henne, som jag reste till England», fortfor han. »Den ädle Lord Keith understödde mig! Jag ville samla förmögenhet och anseende, så att hennes slägt icke skulle kunna neka mig henne. Jag hade hennes löfte. Allt gick lyckligt för mig! Jag har vunnit aktning och anseende för mina artiklar i Filadelfia Gazet. Och när jag kommer, full af hopp och glädje, då finner jag henne gift!»

Han betäckte sitt ansigte med händerna: »Den stolta!» utbrast han åter: »Liksom jag icke kände inom mig kraft att bli långt mer än hennes man! O, huru hård har hon icke varit. Hvarföre kunde hon icke vänta, blott några veckor till, den trolösa Miss Read!»

»Det är då hon? Det är henne, ni älskar?» utbrast Betty smärtfullt.

»Ja!» svarade Franklin: »Och hon har af stolthet uppoffrat mig. Men jag känner att jag skall bli något större, än hennes man! Ja, hon skall en dag ångra sin trolöshet! — Goda Miss Betty! Ni gråter? Ni är god och deltagande! Ni är en engel!»

»Vår vänskap skall trösta er, Benjamin . . . Herr Franklin, skulle jag säga», stammade hon: »Vi skola försöka att trösta er, så att ni kan glömma henne, som öfvergifvit er.»

»Glömma henne?» inföll han: »Ack, jag skall aldrig glömma henne! Jag älskar henne ännu mera än förr, oaktadt hennes trolöshet. O, hvad hon är skön!»

Betty nedslog sina ögon, bleknade ännu mera och teg.

III. *Giftermålet.*

Det dröjde icke många år innan Amerikas och Europas uppmärksamhet voro fästade på boktryckaren Benjamin Franklin. Flera skrifter af honom lästes öfver hela verlden. Han vann allt högre anseende och uppsteg till allt högre befattningar. Ett assuranskompani, en mängd lyckliga kommerciella företag, i synnerhet det berömda »*Library Company*», förvärfvade honom rikedomar. Han var direktör för postväsendet i Amerika. Hans uppfinning af åskledaren gaf hans namn odödlighet. Han blef deputerad för Pensylvanien. Ingenting skedde i Filadelfia utom honom. Hvad han föreslog sina medborgare, antogo de. En här af tietusen man samlades, och befälet erbjöds åt Franklin; men han afsade sig det. Han organiserade skolor, inrättade hospitaler, och försvarade modigt sitt fäderneslands frihet, emot de Engelske förtryckarnes anslag.

Men icke blott ära och rikedom förvärfvade Franklin. Äfven hans hjerta fann den lycka han eftersträfvat. Miss Read, som följt sin man till England, blef der, efter mångfaldiga motgångar, enka. Så snart hon kunde, beslöt hon att begifva sig till Amerika och åter uppsöka sin ungdoms älskare.

Underrättelsen om hennes mans död ankommer till Filadelfia. Franklin, beständigt lika öm, skyndar att begifva sig på vägen till England. Han befann sig om bord på ett skepp, som afgick till London. Ett Amerikanskt skepp kastar ankar vid detta fartygs sida. Då landstiger den sökta enkan i egen person. Franklin flyger att möta henne. Hon kastar sig i hans famn.

»Jag var på vägen till England, för att bedja om er hand!» mumlade Franklin, under det han höll henne väl fast i sina armar.

»Jag kom till Amerika», hviskade hon, »för att be er om förlåtelse.»

Skeppspresten på Franklins fartyg vigde dem, och de lyckliga begåfvo sig följande dagen tillsammans till Filadelfia.

IV. *Äran och Sällheten.*

Franklin, hans Fru och Miss Keimer sutto en dag tillsammans vid tébordet i huslig förtrolighet. Samtalet föll på de begge lyckliga makarnas öden. Frun berättade hvad hon lidit med sin grymme och utsväfvande förste man. Franklin beskref sin sorg, in djupa melankoli, då han hade förlorat den han mest älskade på jorden.

Han vände sig, under loppet af berättelsen, till Miss Keimer. »Utom er, min ädelmodiga vän», yttrade han, »skulle jag blifvit ett rof för en ytterlig förtviflan. Hvad er tröst var välgörande! Hvad edra ord voro milda och uppmuntrande. Med hvilken godhet ni försvarade Miss Read! Det var ni, som i mitt hjerta vidmakthöll hoppet och upplifvade den aningen, att vi en gång skulle tillhöra hvarandra.»

En tår fuktade Miss Keimers kind, den nu dubbelt bleka.

»Vet ni», fortfor Franklin, »att, om icke er välvilja ständigt uppehållit hoppet hos mig att en gång få äga min älskade, hade jag bett Er sjelf blifva min tröstarinna för hela lifvet. Många gånger uppkom hos mig den tanken att fråga er, om ni ville gifta er med mig.»

»Verkligen?» frågade Miss Keimer, i det hon bjöd till att le, medan en konvulsivisk rysning genomilade henne.

»Le icke deråt, Miss Betty», återtog Franklin. »Den tanken föll mig så ofta in. Ni var så god! Ja, vid Gud, ni har en engels hjerta »

Samtalet afbröts genom ankomsten af ett bref. Det innehöll Franklins utnämning till de Amerikanska koloniernas ombud i London.

Franklin läste skrifvelsen, öfverlade några ögonblick och sade: »Jag kan icke antaga det; vi skulle då skiljas från hvarandra.»

»Hvad tänker du på?» utropade frun: »Du emottager icke en så ärofull befattning? Tänk bara, hvilken vigtig angelägenhet det är! Besinna, att du skulle kunna förmå regeringen att återkalla stämpeltaxan! Du skulle besegra ministrarne! Hvilken ny ära för oss.»

»Ära! Ära!» utbrast Franklin; »och jag skulle lemna dig? Jag tycker mera om sällheten hos dig, än äran. Nej, de må skicka en annan!»

»En annan?» utropade frun: »Nej, nej, Franklin! Ingen annan än du skall hafva denna ära! Bäste Franklin! afslå icke denna heder. Besinna, det är den största, som kan hända oss! Res, bäste Franklin, jag ber dig så innerligt derom!»

»Nå, efter du så önskar, så skall jag resa!»

»Ack, om du visste huru jag känner mig ärad genom din ära!»

»Ärad genom hans ära!» suckade Miss Keimer för sig sjelf: »ack! hon tänker då icke på att vara säll genom hans sällhet?»

En "Novelett" från en Landskyrka.

Jag reste en vacker sommarmorgon genom en af Sveriges vackraste trakter. Måhända ges ingenting mera upplifvande, än att straxt efter soluppgången färdas fram genom en rik, ur nattens dvala småningom vaknande natur, att höra foglarnas qvittrande ur de täta löfskogarna, och se de första, späda solstrålarna dallra i de klara insjöarna, som smekande smyga sig kring pittoreskt utströdda holmar, der just då en fiskare upptager flötet till den om qvällen utlagda långrefven och några skrämda änder flaxa upp ur den grönskande vassen. Daggen, som, likt ett regn af perlor, ligger glindrande öfver marken, gökens rop ur en aflägsen ekdunge, ekot af några skogshuggares yxor, en eller annan fjerran ton ur ett vallhjons horn, den i djerfva konturer uppdragna nordiska naturen med sina aldrig slutande schatteringar mellan barr- och löfträdens olika grönska, med kojor uppresta i skygdet af tvärbranta ättestupor och de sotiga svedjelanden här och der framtittande ur skogen, som ruiner, får betande på branten af afgrunder, forssande vattenfall, drifvande den raskt kringsnurrande sqvaltan, allt utgör tillsamman en outsägligt romantisk tafla, ett nordiskt Schweitz.

Utför en brant backe, längs efter hvilken vägen ringlade sig, som en ofantlig, gulprickig jätteorm, kom jag ner i en af de många dalar, som göra vårt fädernesland i de flesta af dess bergstrakter, så egendomligt skönt. Min skjutsbonde begärde att få pusta vid en ned i sjelfva dalen belägen kyrka, hvilken sades ligga halfvägs mellan de båda hållen. Vi stannade i skygd af några pilar, som sträckte sina grenar öfver landsvägen, och bonden delade sin brödkaka med sina hästar, och torkade omsorgsfullt de vackra, eldiga djuren med sin egen kappa.

Under tiden vandrade jag den lilla, nötta gångstigen uppföre till kyrkogården. Öfver en bofällig stätta kom jag in på denna »Guds åker», såsom ett annat språk poetiskt och träffande uttrycker sig. Jag vandrade omkring bland de svarta korssen med sina hvita inskrifter, hvilka stodo anspråkslösa och endast omslingrade af enkla blommor kring de få stenmonumenterna, vid hvilkas fot inga blommor växte. Undanskymd i en till hälften redan uppkastad graf stod en person, som troligtvis var församlingens dödgräfvare, men jag upptäckte emellertid intet annat tecken af hans tillvaro, än de skyar af stoft, dem han alltjemt uppkastade från sin underordnade plats.

Solen sken vänligt på kyrkfönstren, och björkarna susade frid öfver de grafvar de öfverskyggade. Det låg ett idylliskt lugn öfver detta dödens landskap. Kyrkodörren stod uppe. Jag inträdde derföre. I detsamma mina steg doft genljudade på kyrkogångens stenar, brusade genom orgorna de vördnadsbjudande tonerna af Luthers: "Vår Gud är oss en väldig borg."

Jag vände mig förvånad, som om andar uppstämt dessa mäktiga harmonier. Men jag erinrade mig snart, att det var Lördag, och att det utan tvifvel var orgelnisten, som spelade öfver för morgondagen, och att under hans händer dessa toner uppstego i de åldriga hvalfven.

I den enkla landskyrkan låg emellertid något outsägligt vördnadsbjudande. I armstakarna stodo ännu de vissnade pingstliljorna, och timglaset hvilade, utrunnet, på predikstolen, bredvid den stora Carl den XII:s bibel. Altarets röda, guldbroderade sammetsbeklädning var nu betäckt med ett hvitt öfverdrag, men psalmböckerna i sina skinnband lågo ännu qvar i kyrkobänkarna, liksom om församlingen helt nyss brutit opp. I en vrå stod den långa kyrkostöten med sin lilla påfästade klocka, hvilken mången gång, om söndagarna, högtiden till prydnad, klingat i slumrande socknebors öron, och handduken hvilade ännu öfver dopfunten.

Kyrkvaktaren, en reslig gubbe med silfverhår, måtte ha sett mig, då jag ingick i kyrkan, ty han infann sig innan kort, och erbjöd sig att visa mig märkvärdigheterna på stället. Jag har hos rustmästare, kyrkvaktare och dylika visare af ställen och kuriosa i allmänhet anmärkt en slags faderlig förkärlek för hvad dem är anförtrodt. Det liflösa får i deras ögon intresse af något lefvande. Också redogjorde gubben både med stolthet och sakkännedomen af en utanlexa, för de få adliga vapen, hvilka, med sina brokiga fält och sin svikande förgyllning, voro upphängda i koret. Om en enkel värja, som satt uppfästad på en pelare, berättade han, att den blifvit ditskänkt af en General F., som var en af trettioåriga krigets tappraste härförare. Han hade låtit uppfästa svärdet i helgedomen, för att dermed ådagalägga sin öfvertygelse, att den klinga, som varit dragen för en sådan sak, som protestantismens, ej sedermera borde dragas för verldsliga ändamål.

»Denna längesedan utdöda ätt», fortfor kyrkvaktaren, »tillhör äfven det här grafkoret, för hvars underhåll kyrkokassan af Ekestads säteri årligen uppbär fem tunnor spannmål.»

Och kyrkvaktaren läste upp gallren till ett litet utbygdt sidokor. Jag anmärkte, att kyrkokassan just icke särdeles gjorde skäl för de omnämda fem tunnorna spannmål, emedan den aristokratiska hvi-

lostaden såg särdeles förfallen ut. Genom en stenflisa, som i sjelfva golfvet var borttagen, skymtade pinnarna af en stege. Kyrkovaktaren vinkade hemlighetsfullt åt mig att följa honom och nedstiga, liksom ville han icke med ord dertill uppmana mig.

När vi nedkommit, slog den vanliga, instängda, tjocka luften af ett grafhvalf emot oss. Det erhöll ett sparsamt ljus från en på väggen anbragdt glugg.

Utan att säga ett ord, aftog kyrkvaktaren locket på en kopparkista, sirad med inskriptioner och vapenteckningar. Jag såg liket af en qvinna, bibehållet, såsom om hon endast slumrat i sin kalla boning. Anletsdragen voro ännu i grafven unga; ingen skrynka drog sig öfver den hvita pannan; jag trodde mig nästan få se henne slå upp ögonen, som hvilade under de tillsammanslutna, långa, silkeslena, ögonhåren. Händerna voro, som till bön, knäppta i kors öfver den hvita barmen; svepningen hade åkt ned öfver den ena skullran, liksom hade hon helt nyss vändt sig i kistan. Men det, som fyllde mig med en egen fasa, var, att de lockar, som föllo ned kring denna i grafven ungdomliga gestalt, voro isgråa.

»De voro sådana, redan när hon begrofs», yttrade kyrkvaktaren; »det fruntimret ni här ser lik, var gift med den siste Baron F. på Ekestad. Han var en hård och vildsint herre; hon af lynne och genom hans behandling ett lättsinnigt fruntimmer. En gång, då hon hade ett hemligt möte i sin egen sängkammare med en officerare, som hon otillbörligen älskade, hemkom Baron plötsligen från en jagt. Hon hade ingen annan utväg, än att läsa in sin älskling i en garderob. Baronen, som redan förut hade anat oråd, bommade för garderoben, och gick, för att hämta vittnen, i akt och mening att sedan högtidligen skiljas från sin trolösa maka. Ångslan både för hennes goda namn och rykte och för hennes älskares lif, ty Baronen var ytterligt häftig, kom Friherrinnan att skälfva i det innersta af hennes varelse. Emellertid, när Baronen hade låtit hämta presten i socknen, som vittne, och dörren särdeles högtidligt öppnades, fans i garderoben — ingen. Älskaren hade vågat ett språng af två våningars höjd, och lyckligen undkommit.

Under dessa tvenne timmar af förskräcklig väntan grånade Friherrinnans hår. Hon var då tre och tjugo år. Några månader derefter afled hon.»

Ett och annat.

Enligt gårdagens officiella blad, har OrdensBiskopen m. m. Herr Doktor *Wallin* blifvit nämd ErkeBiskop. Sällan lärer Styrelsen kunnat träffa ett val, som, mera än detta, uppfyllde den allmänna röstens högt uttalade önskan, och sällan har Svenska Erkebiskopsstolen intagits af en man, så värdig detta förtroende, som Herr Wallin. Det förljudes, att Doktor *Hagberg* kommer att efterträda Herr Erke-Biskopen, som Pastor primarius i Storkyrkan.

= Enligt *Dagbladet*, har det »i går och i förrgår varit tyst och stilla på Kongl. Slottet.» Man känner icke, huruvida Dagbladet, i egenskap af polisblad, lemnar denna nyhet.

Hemmet.

Om qvällen i min lilla trånga kammar,
När allt är stilla, i mitt bröst det flammar:
En mäktig längtan då min ande känner,
Hemsjukans qval mitt tärda hjerta bränner:
En tår nedrullar från mitt ögas rand,
Ty här är ej mitt hjertas fosterland.

När konstens verld för mig sig vidt upplåter,
Jag känner samma längtan hos mig åter.
Musikens lust, som smeker ömt mitt hjerta,
Uppväcker åter denna ljufva smärta,
Men hemmet finner jag dock aldrig här:
Mitt hem är der, som sjelf jag icke är.

Ser jag den friska höjd, de gröna dalar,
Jag känner mer än som min sång uttalar.
Ser jag det stolta haf i aftonglöden,
Mitt hjerta längtar mäktigt efter döden:
Dock — icke döden — efter hemmet blott —
Ack, och ett hem, som intet namn har fått.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 28 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 25. 1837.
Tisdagen den 28 Mars.

FREJA.

El Verdugo.

Klockan ner i den lilla staden Menda slog tolf på natten. Vid detta ögonblick stod en ung officer stödd mot den stenmur, som sträckte sig kring slottet Mendas trädgårdar, och tycktes hafva öfverlåtit sig åt betraktelser af allvarsammare natur, än dem sorglösheten af en krigares lif vanligen medgifver. Likväl måste man tillägga, att aldrig var tiden, belägenheten, natten mera än nu, inbjudande till betraktelser.

Spaniens sköna himmel spände en dôm af azur öfver hans hufvud. Stjernornas skimmer och månans milda sken upplyste med stigande och fallande dagrar en romantisk dal, som utbredde sina skatter för den lystne åskådarens öga. Lutad mot en blommande orange, kunde den Fransyske bataljonschefen, vid pass hundrade steg under sig, se den lilla staden Menda, hvilken hade blifvit anlagd i skygd för nordanstormarna, just vid foten af den klippa, på hvilken sjelfva slottet var beläget. När han vände hufvudet, såg han det omätliga hafvet, hvilket, liksom en ofantlig silfverram, på ena sidan infattade landskapet. Slottet var rikt eklereradt. Det glada hvimlet af en bal, tonerna från en dans-orchester, det högljudda skrattet af några officerare och deras damer, alla dessa skiljda ljud hunno, blandade med vågornas buller, till den unge krigarens öra. Nattens svalka gaf en förhöjd spänstighet åt hans af dagens tryckande hetta uttröttade kropp. Trädgårdarna voro så rikt planterade med välluktande träd och blommor, att officeraren tyckte sig simma i ett haf af parfymer.

Slottet Menda tillhörde en Grand af Spanien, som för närvarande bebodde det med sin familj. Under hela loppet af aftonen hade den äldsta af döttrarna i huset betraktat den unge officeraren med ett uttryck af ömhet, så mycket uppblandadt med djup sorgsenhet, att endast denna omständighet kunde ge honom tillräckliga anledningar till tankfullhet.

Clara var utmärkt vacker, och ehuru hon ägde tre bröder och en syster, var emellertid Markisens af Leganes rikedom nog betydande, för att komma Victor Marchand att tro, det den unga daman hade att vänta en lysande utstyrsel. Men huru kunde man ens våga förmoda, att dottren af den stoltaste Grand i Spanien skulle vilja räcka sin hand åt sonen af en kryddkrämare i Paris?

Fransoserna voro hatade. I anledning af vissa misstankar, som man fattat angående markisen, det han skulle vara böjd att sätta sig i spetsen för en uppresning till förmån för Ferdinand VII, hade den bataljon, som stod under befäl af Victor Marchand, blifvit förlagd i staden Menda, för att ha ett vaksamt öga på Markisens af Leganes besittningar. En nyligen från Marskalken Ney ankommen depesch lät till och med förmoda, att Engelsmännen innan kort

hade för afsigt att landstiga på kusten, och utmärkte tillika Markisen, såsom en person, den der stod i hemligt förstånd med kabinettet i London. I anledning af samtliga dessa upplysningar, var den unge krigaren städse på sin vakt, utan att låta föra sig bakom ljuset af det artiga sätt, hvarpå han af Spaniorerna bemöttes.

I det han rigtade sina steg mot den terass, hvarifrån han kunde taga i ögonsigte tillståndet inom staden och den del af landet, som var anförtrodd åt hans vaksamhet, gjorde han sig sjelf den frågan, huru han skulle kunna förklara den utsökta vänskap, hvarmed han alltid af Markisen blifvit bemött, och huru det var möjligt att förlika det lugn, som herrskade öfverallt, med de farhågor, dem Generalen i sina order yttrade. Men innan kort hade alla dessa tankar förjagats ur den unge befälhafvarens själ genom en känsla af försigtighet, och genom en på gilltiga skäl grundad nyfikenhet.

Man kunde nemligen tydligen skönja, huru i staden det ena ljuset efter det andra upptändes. Men, ehuru det var S:t Jakobs fest, hade likväl Marchand, i enlighet med de honom gifna föreskrifter, befallt, att alla eldar skulle vara släckta vid vanlig timma. Endast med slottet hade i detta fall ett undantag blifvit gjordt. Han såg visserligen här och der sina soldaters bajonetter blixtra i månskenet på de dem anvista platser, men tystnaden var högtidlig, och ingenting antydde, att Spaniorerna hade hängifvit sig åt något entusiastiskt firande af helgedagen.

Sedan han förgäfves sökt utgrunda anledningen till den allmänna förbrytelse mot gifna befallningar, hvartill inbyggarne i staden denna qväll gjorde sig skyldiga, fann han i detta trots en så mycket mera invecklad hemlighet, som han i staden hade lemnat ett par officerare, för att der vaka öfver den nattliga polisen, och öfver rundernas noggranna fullgörande.

Med ungdomens hela häftighet ämnade han just krypa ut genom ett hål på muren, för att dymedelst hastigare kunna nedstiga utför klipporna och på den ginaste vägen komma till en post, som blifvit utställd åt slottssidan till, vid ingången till den lilla staden, men i detsamma hörde han bakom sig ett svagt buller. Det lät, som om en qvinnas steg glidit öfver sandgångarna. Han vände om hufvudet, men upptäckte ingenting. Likväl fästades hans uppmärksamhet af den ovanliga klarhet, som herrskade öfver oceanen. Han blef vittne till ett skådespel, så dystert och olycksbådande, att han stannade, orörlig af förvåning, och till och med anklagade sina sinnen för villfarelse. Det klara månskenet tillät honom att på ett temligt afstånd urskilja *segel*. Han bäfvade tillsamman och sökte öfvertyga sig, att denna förkrossande syn endast vore ett optiskt bländverk, alstradt genom månans flygtiga sken på vågen.

I samma ögonblick hörde han sitt namn hviskas af en hes stämma. Officerarens blick föll på hålet i muren, och han såg der ett hufvud småningom och försigtigt inträdas. Han igenkände den soldat, hvilken, som ordonnans, ledsagat honom till slottet.

”Är det Ni, Kapten?”

”Ja! hvad står på?” svarade officeraren med låg röst, af en slags aning öfvertygad, det han måste handla med yttersta försigtighet.

”De här kältringarna ha något ondt i sinnet, och jag skyndar att meddela Er de anmärkningar, dem jag varit i tillfälle att göra, förstås med Er tillåtelse.”

”Tala!” svarade Victor Marchand.

”Jag kom händelsevis att följa en person i spåren, som, med en lantärna i handen, riktade sina steg hitåt. En lantärna är alltid något misstänkt, och jag ansåg icke karlen för nog god kristen, att vid denna tid tända vaxljus till helgonens ära. ”De vilja ha oss med hull och hår, de der”, tänkte jag, och jag skyndade efter honom i hamn och häl. Också har jag, tre steg härifrån, på en utskjutande kant af klippan, träffat på en mängd risknippor.”

Ett förfärligt skri återskallade i staden, och afbröt soldaten. Ett plötsligt sken upplyste kaptenens gestalt. I samma ögonblick fick den stackars grenadieren en kula genom hufvudet, och nedföll stendöd. En eld af halm och torrt träd uppflammade, lik en mordbrand, tio steg från Victor Marchand. Musiken och löjet upphörde i balsalen. En dödstystnad afvexlade med bullret af festen. Ett kanonskott dånade öfver oceanens vida yta. En kallsvett lopp öfver den unga krigarens panna. Han var obeväpnad, och insåg, men för sent, att hans soldater voro nedhuggna,, och Engelsmännen i begrepp att landstiga. Öfverlefde han denna tragiska tilldragelse, såg han sig vanhedrad, släpad inför krigsrätt . . . och nu mätte han

med en blick djupet af dalen. Han närmade sig branten, då Claras hand fattade hans.

"Fly!" ropade hon, "mina bröder följa mig tätt i spåren. Vid slutet af klippan, der nere, finner Ni Juanitos Andalusiska hingst. Skynda!"

Hon sköt honom framåt. Den förvånade unga mannen betraktade henne ett ögonblick. Sedermera, gifvande efter för den uppehållelse-drift, som icke öfvergifver ens den mest härdade natur, kastade han sig in i parken, och följde den anvisning, som blifvit honom gifven, under det att han skyndade fram öfver klippor, der förut endast en råbocks fötter vunnit fäste. Han hörde Clara ropa till sina bröder att förfölja honom. Han kunde uppfatta ljudet af mördarnes steg. Kring hans öron susade flera pistolkulor. Men han upphann lyckligen dalen, påträffade den anvisade hästen, kastade sig i sadeln, och försvann med blixtens hastighet.

Inom få timmar ankom den unge krigaren till General G—t—rs högqvarter. Denne satt till bords med sin stab.

"Jag bringar Er mitt hufvud", yttrade bataljonschefen, i det han framträdde, blek och vanställd.

Han berättade sedermera sitt gräsliga äfventyr. Det afhördes under en förfärlig tystnad.

"Jag finner Er mera olycklig, än brottslig", svarade slutligen Generalen; "Ni är icke skyldig till ansvar för Spaniorernes gerningar. Ifall icke Marskalken annorlunda bestämmer, så har Ni *min* tillgift."

Dessa ord gåfvo endast en svag tröst åt den olycklige officeraren.

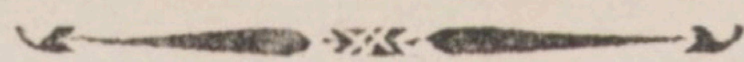
"När Kejsaren får veta sakens förhållande", . . . yttrade han.

"Så skall han kanske vilja låta fusillera Er", förmodade Generalen; "men vi få väl se. Emellertid", tillade han med sträng röst, "tala icke om denna sak, om ej för att utkräfva en lysande hämd, en hämd, som injagar skräck och fasa hos detta folk af förrädare.

En timma derefter var ett helt infanteri-regemente, ett kavalleri-detaschement och en artilleripark under marsch mot Menda. Generalen och Victor tågade i spetsen för denna kolonn. Soldaterne, dem man underrättat om den blodiga massakern på deras kamrater, kände sig fattade af ett raseri utan gränsor. Det betydliga afståndet mellan högqvarteret och Menda blef tillryggalagdt med en förvånande hastighe Generalen fann, längs vägen, landtfolket i v: pen. Byarna blefvo spärrade, och af invåna ne hvar tionde nedskjuten.

Genom en af dessa skickelser, hvilka det torde vara omöjligt att förklara, hade de Engelska skeppen, med uppbrassade segel, stannat ute i öppna sjön, hvaraf inträffade, att Menda, nästan utan svärdslag, blef kringrändt af de Franska tropparna. Invånarne sågo sig med förskräckelse beröfvade det bistånd, hvilket de af Engelsmännen påräknat, och gåfvo sig på nåd och onåd. Med en undergifvenhet under sitt öde, som på halfön icke sällan anträffades, erbjödo sig Mendas invånare, då de förutsågo, att deras stad annars måhända skulle utan skoning öfverlemnas åt lågorna, och hela dess befolkning springa öfver klingan, att sjelfve åt Generalen utleverera dem, som mest voro skyldige till Fransosernes mördande. Generalen emottog detta anbud, men fästade dervid det uttryckliga villkor, att slottets samtliga invånare från den lägste af betjeningen ända upp till Markisen sjelf skulle, utan undantag, till honom öfverlemnas. Sedan denna kapitulation blifvit antagen, lofvade deremot Generalen att skänka lifvet åt den öfriga befolkningen, och hindra sina krigare både från att plundra staden och från att sätta eld på den. Men en oerhörd kontribution ålades förrädarne, och de rikaste medlemmarne af detta samhälle gingo i fängelse, såsom en borgen för betalningen, hvilken inom tjugofyra timmar borde vara verkställd.

Generalen tog alla de mått och steg, som voro nödvändiga för tropparnas säkerhet, med hänseende till deras ställning i ett fiendtligt land, och nekade till och med att inqvartera sina soldater i husen. Sedan han låtit dem slå läger, bemäktigade han sig med vapen i hand slottet. Alla medlemmar af familjen Leganes och samtliga dess betjening blefvo, med bakbundna händer, omsorgsfullt bevakade i sjelfva den sal, der balen ägt rum. Ifrån fönsterna till denna sal kunde man öfverse hela den terass, från hvilken man ägde den vidsträckta utsigten öfver staden. General-staben valde för sin sammankomst ett närgränsande galleri, der Generalen höll krigsråd öfver de mått och steg, som borde tagas, för att hindra Engelsmännens debarkering. (Forts. e. a. g.)

Biskopsvisitationen i Näs.

Biskop Hallenius i Skara, hvars efterkommande blefvo adlade under namnet Hallencreutz, var en af de bästa biskopar i sitt stift. Han var utmärkt för sin djupa och grundliga lärdom, äfvensom för sitt verksamma nit för allmogens undervisning och seder. Han höll flitiga visitationer i församlingarna. På en af dessa tilldrog sig följande händelse.

Biskopen skulle visitera Näs, som den tiden var annex till Flo. Han hade om natten legat på Frugård (då tillhörigt slägten Zelow, i sednare tider Amiral Platen). På söndagsmorgonen begaf han sig åstad till kyrkan, åtföljd af ortens presterskap. Då samtalet föll på den allmänna undervisningen, yttrade biskopen, att han aldrig tillfyllest kunde tacka sin informator, för den undervisning han åtnjutit i sin ungdom, samt citerade Alexanders uttryck om Aristoteles, »att han värderade Filosofen mera än sin fader, emedan han hade den sednare att tacka för endast lifvet, men den förre för vida mer, nemligen kunskaperna och själens högre lif.» I anledning häraf talade biskopen om lärarekallets höga vigt och värde, och uppmuntrade sina medbröder i embetet till outtröttligt nit och verksamhet.

Sedan de vanliga undersökningarna blifvit gjorda om kyrkans räkenskaper och förhållandet emellan lärare och åhörare, begynte förhöret. Biskopen förhörde sjelf de äldsta och ansenligaste bland bönderna, som sutto i bänkarna vid stora gången. Hans uppmärksamhet fästades derunder af en gammal gråhårsmans ansigte, som med ett eget vördnadsbjudande uttryck mötte honom. Han kunde icke utreda för sig hvad det var i detta ansigte, som verkade på honom. Sedan han några ögonblick betraktat gubben, gjorde han honom en så kallad »grundfråga.»

Gubben blickade allvarsamt på biskopen, reste sig upp i sin bänk och svarade på den bästa latin så redigt och bestämdt, att biskopen häpnade. Men sedan Hallenius hämtat sig från sin förvåning, gjorde han en ny fråga på latin. Nu svarade gubben på Grekiska. Biskopens förvåning ökades. Men han gjorde sin tredje fråga äfven på Grekiska. Då svarade gubben på Hebreiska.

Biskopen fann icke för godt att gå vidare. Han frågade hvem det var, som under sin vadmalsjacka gömde en sådan lärdom. Församlingens kyrkoherde, som stod bredvid biskopen, smålog och nämde bondens namn. Då sträckte biskopen sina armar emot gubben och omfamnade honom. Derefter förklarade han för hela församlingen, att han hade denne gamle man att tacka för allt hvad han visste och kunde, och sålunda för sitt embete och anseende, ty det var sin fordna informator han nu såg framför sig.

Efter visitationen följde bonden biskopen till Frugård, och berättade på vägen, att, sedan hans föräldrar, som också voro hederligt bondfolk, dött och efterlemnat sitt hemman i arf åt honom, han hade öfvergett den lärda vägen och återgått till sina förfäders yrke. Han hade gift sig med en hemmansdotter, som han alltsedan deras barndom känt och älskat. Aldrig hade han ångrat det steg han tagit, och kände sig så nöjd och lycklig, att han endast hade en önskan qvar i lifvet; det var den, att få hos sig på ett besök emottaga sin fordne lärjunge.

Lappflickan.

Denna Jätteqvinna har redan börjat sina uppenbarelser i Hufvudstaden, och har befunnits nästan större, än det rykte, som föregått henne. Hade Konung Fredrik Wilhelm i Preussen ännu lefvat, hade han säkert med särdeles lystnad tagit henne i skärskådande. Hon ser beqvämligen tambourmajoren vid Svea garde öfver axeln, hvilken, såsom alla åskådarne af söndagsparaderna veta på sina fem fingrar, är en särdeles högväxt person.

Hon visar sig klädd i sin lapplandsdrägt, grön kjortel, röd mössa och skinnsockor. I hennes drag finnes intet af den vanliga lappfysionomien. De äro tvertom rena, öppna och Svenska. Ansigtet är ovalt, utan minsta anstrykning af den triangulärform, som för öfrigt utmärker hennes stam. Såsom född i en af de nedre Lappmarkerna, Arfvidsjaur, talar hon Svenska ledigt och frimodigt. Hennes hallning har verkligen något martialiskt, och det nästan förefaller, som tycktes öfvertygelsen om hennes längd smickra henne.

Skulle mön från den kalla norden någon gång öfverlåta sig åt ömmare känslor, måtte hennes handtryckningar, i förbigående sagdt och att dömma efter hennes händer, vara af en verkligt vördnadsbjudande natur.

Som ett bihang visar sig äfven lappflickans äldre syster, som, med fyra års försprång i ålder, är ungefär hälften så lång, som hon sjelf. Dennas ansigtsbildning och gestalt är åter fullkomligt lappländsk.

ANMÄLAN.

Prenumeration å denna Tidning emottages i Hrr Bergs och Isbergs Boklådor, från den 1 April till årets slut, med 4 R:dr, och för qvartal med 1 R:dr 24 sk. B:ko. I Landsorterna tillägges Postförvaltare-arfvodet.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 31 Mars, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 26. 1837.
Fredagen den 31 Mars.

FREJA.

El Verdugo.
(Forts. från N:o 25.)

Sedan befälhafvande Generalen afsändt en adjutant till Marskalken Ney och gifvit befallning om batteriers uppkastande på kusten, sysselsatte han sig slutligen med fångarne. Tvåhundrade Spaniorer, dem invånarne utlemnat, blefvo utan skoning nedskjutna på terassen framför slottet. Sedan denna militäriska exekution försiggått, befallde Generalen uppsättandet af lika många galgar, som det fans fångar i slottssalen, och lät från staden afhämta bödeln.

Victor Marchand begagnade det uppehåll, som ägde rum innan middagen i det redan nämda galleriet serverades för staben, för att gå och besöka fångarne. Han återvände innan kort till Generalen.

"Jag kommer", yttrade han med upprörd stämma, "att af Er utbedja en ynnest . . ."

"Ni! och i ett sådant ärende!" återtog Generalen med tonen af bitter ironi.

"Ack!" svarade Victor, "den ynnest jag begär, är af en ganska sorglig natur. Markisen, som sett galgarna uppresas, hoppas, det Ni täckes, hvad honom och hans familj angår, förändra denna straffbestämmelse. Han bönfaller hos Er, att låta alla af adlig börd dö under bilan."

"Bifallet!" svarade Generalen.

"Vidare anhåller Markisen, det han och hans familj måtte blifva befriade från sina bojor, och att religionens tröst måtte dem förunnas. De lofva deremot på det heligaste att icke söka undfly."

Äfven härpå ingår jag", yttrade Generalen; "men Ni är mig ansvarig för fångarne."

"Vidare erbjuder Er Markisen hela sin förmögenhet, om Ni vill skona hans son."

"Verkligen!" återtog Generalen, "ett desto frikostigare anbud, som allt hvad han äger är hemfallet till Konung Josef."

Han hejdade sig. En förfärlig tanka drog rynkor i hans panna, och han tillade: "Jag vill öfverträffa hans väntan, så mycket mera, som jag gissar all den vigt han lägger vid uppfyllandet af sin anhållan. Nå väl! må han så köpa evärdligheten af sitt namn, och må Spanien alltid komma att minnas både hans förräderi och hans straff. Jag lemnar hela hans förmögenhet och lifvet åt den af hans söner, hvilken vill tjenstgöra, såsom sina föräldrars, såsom sina syskons bödel. Gå! saken är afgjord!"

Victor stod qvar, som slagen af åskan.

Middagen var serverad. Samtlige officerarne tillfredsställde vid det rikt serverade bordet en matlust, som dagens strapatser hade uppdrifvit till sin höjd. En enda bland dem återfann man icke vid den festliga måltiden. Denne var Victor Marchand. Efter en lång stunds tvekan återvände han till den sal, der familjen Leganes beredde sig till döden. Han kastade en

sorgsen blick på det skådespel, som denna sal nu erbjöd, der han, dagen förut, hade sett de hufvuden, hvilka innan kort skulle sänkas under bilan, röra sig i dansens glada ringar. De båda gamla med deras tre söner och tvenne döttrar sutto orörliga, som bilder, fastbundne i sina förgyllda fåtöljer. Åtta tjenare stodo tigande i nedre delen af rummet, med händerna fästade med tåg på ryggen. Dessa personer betraktade hvarandra med allvarsamma blickar, i hvilka man endast kunde läsa en djup resignation, och måhända en bitter känsla öfver att hafva misslyckats i sitt företag. De bevakades af soldater, hvilka, orörliga och stillatigande, tycktes respektera sina grymma fienders olycka. En rörelse af nyfikenhet speglades i hvarje ansigte, då Victor inträdde. Han gaf befallning att befria de dömde från deras band, och skyndade sjelf att lösa dem, som höllo Clara fången. Hon log sorgset. Officeraren kunde icke afhålla sig från att lätt beröra den unga damens fina och graciöst bildade armar. Han beundrade hennes svarta hår, hennes smärta växt, ty hon var en Spanska i ordets fulla bemärkelse. Hon hade den Spanska, något mörka hyn, de Spanska ögonen, långa, ädelt krökta ögonbryn, och ögonstenar, svartare, än vingen på en korp.

”Har Ni lyckats?” frågade Clara honom med ett sorgset leende.

Victor kunde icke tillbakahålla en suck. Han betraktade ömsom Clara och de trenne bröderne. Den ene, den äldste bland de tre, var omkring trettio år. Ehuru liten och illa växt, men med en stolt, nästan högmodig blick, saknade han icke en viss ädelhet i sitt sätt att vara, och tycktes icke främmande för den upphöjda känslighet, som fordomsdags gjorde det Spanska galanteriet så beryktadt. Han hette Juanito. Den andre, Filip, var omkring tjugo år gammal. Han liknade Clara. Den yngste hade nyss fyllt sju år. En målare skulle hos den lilla Rafael funnit något af den Romerska hållning, som David vetat gifva äfven åt barnen på sina republikanska taflor. Den gamle Markisens hufvud, med sitt rika, hvita hår, tycktes ursprungligen ha tillhört någon af Murillos taflor.

Officeraren stannade tvekande vid denna anblick, öfvertygad att ingen af dem, som han såg framför sig, skulle skänka någon uppmärksamhet åt de villkor, som framställdes af Generalen. Emellertid vågade han anförtro dem åt Clara. Hon ryste tillsamman först när hon hörde dem. Sedermera återtog hon genast en lugn uppsyn, och gick att knäfalla inför sin far.

”Låt Juanito svära”, sade hon, ”att troget efterkomma den befallning Ni ger honom. Vi andra underkasta oss vårt öde.”

En stråle af hopp förklarade den gamla Markisinnans ansigte, men när hon, lutande sig mot sin man, hade hört det förfärliga förtroende Clara gaf honom, sjönk hon afsvimmad till golfvet.

Juanito begrep allt, och hoppade till, som ett lejon i sin bur.

Victor bortskickade, på sitt eget ansvar, soldaterne, sedan han af Markisen erhållit dennes hedersord på den fullkomligaste undergifvenhet. Betjeningen utlemnades åt bödeln.

När familjen icke vidare bevakades af någon annan, än Victor, stod den gamle Markisen upp, och yttrade endast: ”Juanito!”

Juanito förstod sin fars mening, men svarade med ett skakande på hufvudet, som ungefär betydde detsamma, som ett nekande. Han sjönk tillbaka i stolen, och betraktade sina föräldrar med en stel, förfärlig blick.

Clara satte sig på Juanitos knän, slog sin arm om hans hals, och kysste hans ögonlock. Med glädtig stämma yttrade hon sedan: ”Du vet icke, Juanito! hvad döden af din hand skulle vara mig ljuf. Jag skulle icke då komma att vidröras af bödelns grofva fingrar . . . Nå väl, Juanito!”

”Var modig och beslutsam Juanito!” yttrade Filip, ”annars är vår slägt för evigt slocknad.”

Plötsligt uppreste sig Clara; den grupp, som samlats kring Juanito, skingrade sig; och han såg framför sin far, som med högtidlig stämma sade:

”Juanito! jag *befaller* dig.”

Den unga Grefven stod orörlig. Hans far sjönk till hans knän. Af en ofrivillig känsla följde Clara, Rafael och Filip hans exempel, och alla samtliga, sträckande sina händer mot den, som borde frälsa deras anborna namn från att utdö, tycktes åter upprepa de faderliga orden.

”Min son! fattas dig Spanskt mannamod? fattas dig känsla för våra tårar, för våra böner? skall du än längre låta mig ligga, obönhörd, för dina fötter?”

"Min Fru!" återtog den gamle och vände sig till Markisinnan, "är detta *min* son?"

"Han ger sitt bifall", ropade modern i förtviflan, ty hon såg Juanito rynka ögonbrynen på ett sätt, hvaraf endast hon förstod betydelsen.

Mariquita, den yngre dottern, hade knäfallit och höll sin mor omfattad med sina späda armar. Hennes bror Rafael förebrådde henne de heta tårar hon gjöt.

I detta ögonblick inträdde slottskaplanen. Han blef snart omgifven af hela familjen. Man förde honom till Juanito. Victor kunde icke längre uthärda det förskräckliga i denna scen, utan, sedan han vexlat ett tecken med Clara, gick han att göra det sista försöket hos Generalen.

Han fann honom vid godt lynne, midt i bullret af festen, tömmande pokal efter pokal af det ypperliga Spanska vinet. Officerarne föreslogo muntra skålar. Glädjen stod i taket.

(Slut e. a. g.)

Teater-Bulletin.

Zoé eller den lånade älskaren.

Komedi i en akt.

Många slags lån har man hört talas om, men lånet af en älskare torde tills dato vara något oerhördt. Det talar om ett lättsinne, som väl i våra dagar låter säga sig, men tillika om en oegennytta, som der är mindre vanlig.

Saken är likväl följande. På ett stort gods i Frankrike, hvars arftagerska naturligtvis har många tillbedjare, finnes en af dessa förskjutna varelser, som kallas upptagna barn, en liten trädgårdsmästareflicka, som är femton år, och har ingen älskare, hvilket, enligt hvad *Aftonbladet* i dess Onsdagsnummer omnämner, är ett förtvifladt kinkigt förhållande. Nog gör henne en arrendator i byn, som hon i hemlighet älskar, förtroende af alla de sköna i grannskapet, vid hvilka han skulle vara hugad att fästa sitt tillkommande öde, men han glömmer alldeles henne, liksom ägde icke hon en qvick blick, ett par röda kinder, ett vackert smalben. Och enda skälet till hans blindhet är detsamma, som kommit så mången Stockholmsdam att gjuta bittra tårar, att nemligen vår sköna icke är på modet, icke har några älskare, som, vid dansarna på logen, uteslutande sysselsätta sig med henne, och, vid hemkomsten från marknaderna, alltid åt henne föra med sig en brokig bandstump.

Men emellertid inträffar en lycklig händelse. Fröken ankommer händelsevis till trädgården med alla de herrar, hvilka göra henne sin kur, och af hvilka, i parentes taladt, en eller två tyckas vara särdeles inkurabla. Den lilla Zoé, som fått i sitt hufvud, att Fröken har alldeles för godt om kurtisörer, begär att få låna en, ja! om det också endast vore på tre timmar. Hon ville nödvändigt veta, hvad sällheten att vara älskad vill säga, om äfven endast för 180 minuter. Fröken, o höjd af ädelmod! bifaller och ber henne välja. Zoé har god smak. Hon faller med sitt val på sjelfva favoritkurtisören, på Grefve Alfred, som genast står till tjenst att spela älskare, troligtvis emedan det är hans genre.

Grefven börjar fatta tycke för den älskarinna, som slumpen kastat honom i armarna. Det ligger något originellt i hennes okonstlade väsende, något på en gång af ormens list och dufvans enfald. Hon gör rätt småsluga anmärkningar, men bevisar en oerfarenhet af verlden, som om hon trodde, att hvart hus af naturen ägde sina kuskar, sina kammarjungfrur, sina kockar, liksom träden sina löf. Ernestine var för ögonblicket borta. Hvad skall således den ädle Grefven göra? — Minst något oerhördt ädelmodigt. Han tar den vackra Zoé under armarna. Han ger henne tiotusen Frank i hemgift. Häri ligger en så glupsk generosité, i synnerhet hos Fransmannen, som af naturen är snål, att man nästan måste baxnas dervid. Emellertid kungör icke Grefven Zoé hennes lycka. Han skickar endast ett bref derom till notarien, hos hvilken — märk det väl — bygdens alla unga män äro samlade. Grefven visste hvad han gjorde.

Grefven går, sedan han till klockan två stämt ett möte med den herrskarinna, åt hvilken han blifvit bortlånadt.

Nu framträder åter den beskedlige Arrendatorn, Pierre, hufvudsakligen för att hjelpa Zoé att stafva igenom en mängd kärleksbref, hvilka allesammans i största hast ankomma, ty, som vi nämde, byns unga män voro samlade hos notarien, och han kunde väl i nödfall biträda så väl med uppsättandet af ett kärleksbref, som af en protest. Så mycken hyllning skulle naturligtvis röra arrendatorns själ. Han känner hos sig ett behof att följa med strömmen. Han upptäcker hos Zoé behag, dem han aldrig förr sett. Han blir kär. Ett, tu, tre! och det är gjordt. Skulle våra läsare anse ofvanstående för en omöjlighet, så hänvisa vi blott till sjelfva pjesen. För Hr Scribe är ingenting omöjligt.

Men i detsamma slår klockan två. Äfven Pierres hjerta slår. Hu! det är så svårt att komma fram med en kärleksförklaring. Just, som denna arbetat

sig opp litet längre, än i halsen, springer Zoé sin väg. Hon får icke försumma mötet med sin lånta älskare, för en förklaring af sin verklige.

Denne sednare är emellertid stadd i en verklig byxångest. Han ser Grefven och Zoé mötas; han ser dem försvinna i skygdet af en tät häck. Stackars Pierre! Han börjar redan praktiskt erfara hvad svartsjuka vill säga. Icke vågar han gå fram, för att afbryta det rendez-vous, som gör hans qval. Dertill är han för rädd, så mycket mera, som Grefven har ett ridspö i handen. Han stannar således qvar, ett rof för den svartaste förtviflan, vrider händerna och kramar sin hatt.

Då instörtar Fröken Ernestine. Äfven hon är icke alldeles fri för hvad man kallar svartsjuka. Hon tycker, att Grefve Alfred alldeles för mycket sysselsätter sig med Zoé, och att åtminstone, som ordspråket lyder, "hälften kunde vara nog." Att denna känsla, som redan förut gjort sig gällande hos Fröken, icke i någon betydlig mån mildras af Pierres anmärkningar om tätheten af den häck, der Grefven och Zoé försvunnit, m. m., torde den benägne läsaren utan tvifvel finna.

Men värre, än någonsin, blir den allmänna bedröfvelsen, då Zoé visar sig brudklädd, och det således blir tydligt, att hon måtte gjort sin toilett bakom häcken. Hon förklarar, att allt skett på Grefvens befallning, och att han ämnar gifta sig med henne. Hvilket åskslag för en Fröken och en Arrendator! Två förhoppningar krossade med ett giftermål.

Pierre kan icke återhålla sin högljudda jemmer. Fröken andas häftigt, och qväfver sina tårar. Nu — och kanske för sent — kryper Pierre fram med en kärleksförklaring, och — har man sett på maken till trädgårdsmästare-flicka? — hon afstår sin Grefve, och hur plebejiskt! räcker sin hand åt Arrendatorn. Fröken börjar, högtiden till prydnad, att apostrofera männerna, men framför allt sin älskade, men flygtige Alfred. Denne har stått och lyssnat på alltsamman. Han störtar fram vid den ljufva bekännelsen, att han är älskad. Han har ju svart på hvitt från Frökens egen mun, att det så förhåller sig. Saken med Zoé förklarar han för ett skämt, men sin kärlek till Fröken Ernestine för fullt allvar.

Pjesen slutar med en anmärkning om nyttan af att låna ut älskare, hvilken vi af hjertat hoppas måtte falla i god jord.

Komedien är, som våra läsare till en del af denna exposé torde finna, ej af den natur, att man kan anse den, såsom en resande Svensk litteratör med förkärlek uttrycker sig, »i moraliskt afseende fullt förargerlig.» Sjelfva idén att låna ut en älskare äger föga hvarken af tillständighet eller finess. Men i dialogens qvicka och lifliga gång, i repartiernas sprittande epigrammatik, står Zoé öfver de flesta af Scribes komedier, hvilket icke betyder ringa, ty Scribe är onekligen, med alla sina fel, i ordets egentliga bemärkelse hvad man kallar en belesprit, ett litet snille inom den miniatyr-genre, som han en gång valt.

Bland de spelande utmärkte sig Hr *Hyckert* och Mamsell *Lind*. Bland kostymerna Mamsell *Fickers*. Hr *Hessler* var otadlig i sin temligen passiva rol.

Allehanda.

Raskus. I Södermanland lefde ännu, för ett eller par decennier sedan, en kringströfvande varelse, som af somliga ansågs något vriden, af andra endast som en inpiskad skälm. Hans yrke var *narr*. Han infann sig öfverallt, der han visste att någon folksamling skulle äga rum, såsom vid auktioner, större bondbröllop, husförhör, o. s. v. Der vankades alltid något godt, och Raskus, så kallade sig narren, förstod så väl att roa bönderne, att han aldrig blef utan sin andel i trakteringen. I en viss församling regerade och rådde en dryg och myndig prost, som af bönderne var desto mindre älskad, som hans sjelfrådighet icke åsyftade deras bästa, utan endast var en verkan af hans högfärd. Han höll en vinter ett husförhör i en af byarna i socknen. Det är vanligt, att vid sådana tillfällen presten undfägnas och herbergeras turvis af de förmögnare bönderne, så mycket mer, som denna förrättning drar ut hela dagen. Då nu prosten sjelf höll förhöret, visste Raskus att der skulle blifva en välfägnad, af hvars öfverlefvor han tyckte sig kunna göra räkning på en del. Han infann sig, och trängde sig till och med innanföre dörren i stugan, der förhöret hölls. Med en egen, föga andäktig uppsyn stirrade Raskus på den myndige prosten, som promenerade af och an ibland sina åhörare och slängde omkring sig katekesfrågor och snäsor. Slutligen blef prosten varse den näsvisa fysionomien vid dörren. För att något stäfja näsvisheten, beslöt prosten knäcka den främmande med den oväntade frågan: »Kan du säga mig, du som står der vid dörren och gapar, hvad som är det vederstyggligaste i Guds ögon?» — »Hm!» svarade Raskus och blinkade: »det är väl en högfärdig prest.»

Landshöfding *Sköldebrand*, som icke tyckte om det kringstrykande lefnadssätt, som Raskus förde, lät insätta honom, såsom passlös, på korrektionshuset. Vistelsen der behagade icke Raskus, och han gjorde ett förfärligt oväsen, utan att agan kunde förbättra honom. Vid ett besök, som Landshöfdingen gjorde i häktet, ställde han sig och betraktade den vildsinte narren, som slog omkring sig med armarna och gjorde hiskliga åtbörder. »Min kära Raskus», sade Landshöfdingen: »Du har tappat några skrufvar.» — »Har du hittat några?» invände Raskus. — Sköldebrand lät honom kort derefter slippa lös.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 4 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

N:o 27. Tisdagen

FREJA.

1837. den 4 April.

El Verdugo.

(Slut från N:o 26.)

En timma derefter inställde sig på terassen hundrade de anseddaste bland invånarne i Menda, för att, efter Generalens befallning, blifva vittnen till familjen Leganes' afrättning. Ett detachement soldater kommenderades att bevaka Spaniorernes rörelser, hvilka stodo uppställda under de galgar, i hvilka Markisens betjening blifvit upphängd, så att deras hufvuden nästan vidrörde de olyckliga offrens fötter. Trettio steg derifrån syntes en stupstock och glänste en bila.

Bödeln var tillstädes, ifall Juanito skulle neka att uppfylla sitt åtagande.

Innan kort hörde Spaniorerne, midt i den djupaste tystnad, stegen af flere personer, den afmätta takten af en marcherande piket, och det klirrande ljudet af dess gevär. Dessa toner blandade sig med jubelropen från officerarnes gästabud, liksom nyligen tillrustningarna till en bal döljt förberedelserna till det blodiga förräderiet. Alla blickar riktades mot slottet, och man såg den högborna familjen nalkas med en fasthet i hållning utan like. Alla pannor voro klara och lugna. En enda person stödde sig, blek och afmattad, mot presten, som på honom slösade alla religionens tröstegrunder. Denne var den ende, som skulle lefva. Så väl bödeln, som alla åskådarne insågo, att Juanito för tillfället åtagit sig dennes syssla. Den gamla Markisen och hans gemål, Clara, Mariquita och de båda bröderna knäföllo några steg från den plats, som skulle dricka deras blod. Juanito leddes af presten. När han stapplat fram till stupstocken, tog bödeln honom afsides, och gaf honom troligtvis några instruktioner.

Bigtfadern ville placera offren på ett sådant sätt, att de icke skulle se stupstocken, men de voro Spaniorer i ordets fulla bemärkelse. Ingen visade ens det aflägsnaste tecken till svaghet.

Clara gick först fram till sin bror.

"Juanito!" sade hon, "haf förbarmande med min svigtande styrka. Börja med mig!"

I detta ögonblick hördes steg af en häftigt framskyndande person. Victor ankom till skådeplatsen för blodbadet. Clara hade knäfallit, och hennes hvita hals påkallade redan hugget af bilan. Officeraren bleknade, men sökte hämta sig.

"Generalen skänker dig lifvet, om du blir min maka", sade han.

Spanskan kastade på officeraren en blick af stolthet, af förakt.

"Far fort, Juanito!" yttrade hon.

Hennes hufvud rullade för Victors fötter. Markisinnan lät vid ljudet af bilans fall en konvulsivisk rörelse undfalla sig. Annars ej en min af smärta.

"Ligger jag bra så här, min goda Juanito!" frågade den lille Rafael sin bror.

"Du gråter, Mariquita?" yttrade Juanito till sin yngre syster.

"För din skull", svarade hon, "ach! hvad du skall vara olycklig utan oss."

Innan kort syntes Markisens höga gestalt. Han såg sina barns blod; han vände sig mot de stumma och orörliga åskådarne, han utsträckte sin hand öfver Juanitos hufvud, och sade med stark stämma.

"Spaniorer! jag ger min son min faderliga välsignelse. Må den alltid följa honom. Nu, Markis af Leganes! hugg till utan fruktan, ty du är utan förebråelse."

Men när Juanito såg sin mor nalkas, stödd mot bigtfadren, ropade han:

"Hon har födt mig vid sitt bröst!"

Ljudet af hans stämma afpressade hela församlingen ett skri af fasa. Sjelfva bullret af festen och officerarnes jubel tystnade vid detta förfärliga skri, som skar genom merg och ben.

Markisinnan såg, att Juanitos mod var uttömdt och störtade sig utföre terassens bröstvärn. Hennes hufvud krossades mot klipporna. Ett rop af beundran steg, triumferande, mot skyn, och Juanito sjönk ned vanmäktig.

"Min General!" yttrade en halfrusig officerare, "Marchand har berättat oss något om en exekution. Jag vill ge mig f—n på att Ni ickehar befallt den."

"J glömmen, mine herrar!" sade General G—t—r, "att på mindre än en månad femhundrade Fransyska familjer blifvit försänkta i sorg och tårar, och att vi äro i Spanien. Viljen J, att detta land skall bli vår graf?"

Sedan dessa ord blifvit yttrade af Generalen, vågade ingen tömma sitt glas, ej ens en underlöjtnant.

Oaktadt den allmänna vördnad, hvaraf han är omgifven, oaktadt hederstiteln: *El Verdugo* *), hvarmed han, enligt sägen, blifvit hugnad af Spanska Konungen, tär en djup sorg på Markisens af Leganes' lifstråd; han lefver i enslighet och visar sig sällan. Nedtyngd under bördan af sin oerhörda bragd, tyckes han med otålighet vänta födelsen af en son, hvilken ger honom rättighet att åter förenas med de skuggor, af hvilka han städse vandrar omgifven.

*) Bödeln.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

I. *Barbareskernas besök.*

För omkring 20 år sedan afgick en brigg från Gefle till Livorno. Kaptenen hade redan passerat Gibraltars sund, och hoppades utan svårighet uppnå sin destinationsort, då han hade en gynnande årstid. Såsom en fredlig kofferdi-man förde han ingen annan bestyckning, än ett par gamla temligen grofva kanoner, hvilka endast voro ballast. Att skjuta med de förrostade tingestarna hade väl kunnat vara farligt för fartygets egen besättning, men ingalunda för en fiende. Skutan var tungt lastad, men både kapten och besättning voro raska och muntra.

Snart uppkom likväl en nordvestlig storm, särdeles svår i dessa trakter. Den tunga skutan ville icke lofva upp, särdeles som alla ref voro intagna. Slutligen måste allt bergas, som fans i vädret. Men blotta skrofvet med sin höga däckslast tog stort vindfång, och kapten måste länsa undan mot Afrikanska kusten.

Med mycken möda lyckades han komma i lä bakom en udde, der han också fann tjenlig ankargrund. Han trodde att han befann sig några mil vester om Algier, men kusten var obebodd och framställde endast utsigten af berg och klippor, glest beprydda med någon grönska. Kaptenen gladde sig att vara räddad och afvaktade endast vindförändring, för att utgå från den osäkra och okända redden. En stilltje följde på stormen.

Men kusten var icke så obebodd, som det tycktes. En vacker morgon sågs vid stranden en trupp af beväpnade Mohrer. Besättningen blef orolig och kapten tittade uppåt vädret, i hopp att en gynnande bris skulle hjelpa honom ut. Men himlen var lugn och varm.

Genom kikaren upptäcktes nu, att Mohrerne tillrustade ett fartyg, ett slags lådja, som utsköts i vattnet och starkt bemannades. Med långsamma årtag nalkades lådjan, hvari säkert hundrade beväpnade fiender hade sammanträngt sig. Svenskarne, som vanligt, en tretton mans besättning, voro icke särdeles glada, helst då de betänkte sitt värnlösa tillstånd. Men kaptenen, som icke ville förspilla sin redares egendom, så länge någon möjlighet syntes till för-

svar, uppmuntrade sitt manskap till frimodighet, och föreställde dem fasan af slafveriet hos de blodtörstiga barbarerna. Hvad skulle emellertid kunna uträttas med blotta handspakarna, de enda vapen som funnos om bord?

Kaptenen befallde manskapet att upptaga och föra de tvenne gamla kanonerna till relingen, samt vara färdiga att lyda hans befallning. De förundrade matroserne gjorde enligt hans tillsägelse, och höllo sig för öfrigt undan, för den eld de måste frukta från barbareslådjan.

Också hade Mohrerne icke väl kommit inom skotthåll, förrän en liflig eld begynte. Det var deras afsigt att hålla manskapet ifrån däck. Men matroserne lågo hukade vid sina oladdade kanoner. Sedan Mohrerne en stund beskjutit fartyget, lade lådjan till vid sidan.

"Nu, mine gossar, raskt ut med kanonerna!" kommenderade kaptenen, och med hurtiga tag halades kanonerna öfver relingen, så att de på en gång nedstörtade i lådjan. De tunga jernklumparna slogo genast ut den skrala bottnen, så att den med menniskor öfverlastade barbareskbåten genast begynte sjunka. Skriande rusade barbarerna emot briggen, medan vattnet väkte öfver deras egen farkost. Men nu använde de Svenska matroserne sina handspakar emot dem, som försökte klättra upp. Hvarje hand, som grep tag i relingen, krossades; och den ena efter den andra af röfrarne gick till botten. Några, som funno det omöjligt att taga skeppet, begåfvo sig simmande tillbaka mot den aflägsna stranden, och matroserne skrattade hånfullt åt de turbanprydda, bruna hufvudena, som visade sig öfver vattnet, för att ännu med hatfulla och vilda blickar betrakta sin förlorade fångst.

Ett lätt moln visade sig vid horisonten. "Se så!" sade kaptenen, "nu få vi vind. Vi skola försvara oss med väder och segelduk, sedan de gamla Svenska kanonerna gjort oss sin sista tjenst!"

Teater-Bulletin.

Hr *Kuhlman* debuterade i Fredags i Furstens af Kalisch rol i »Den höga rivalen» eller »Lika mot lika.» Man bör i allmänhet vara ytterst försigtig, att om en debutant fälla ett afgörande omdöme, så mycket mera, när man tar i betraktande alla de olika känslor, hvilka vid ett dylikt tillfälle kunna på honom inverka. Det är temligen klart, att en debutant, vid sitt första uppträde, så vida han icke tagit i arf något på förhand kändt sceniskt namn eller, på andra mera enskilta skådebanor, redan skapat sig ett rykte, måste förefalla Allmänheten särdeles likgilltig. Den är oftast, vid sådana tillfällen, mera fallen för att anmärka, än för att öfverse.

Den person, som här för första gången uppträdde på Svenska scenen, ägde i viss mån figuren för sig, men deremot, i högsta grad, organen emot sig. Denna var skarp, rå och obildad, utan modulation och utan hvad Fransosen kallar timbre. Dessutom måtte Hr Kuhlman ej tillräckligt ha beräknat hvad höjning af rösten, som fordrades för att fylla Operahuset, emedan han, ögonblickligt, var lågmäld ända till ohörbarhet. Att hans hållning var osäker, att han af en utmärkt skådespelare lånat ett af dennes fel, en särdeles enformig svängning med högra armen, att hans gester nästan uteslutande inskränkte sig till denna enda; vid allt detta vilja vi icke uppehålla oss, ty sådant är hos en debutant särdeles förlåtligt, och kan lika väl leda sin orsak från en naturlig rädsla, som från bristande förmåga.

Kan således Hr Kuhlman upparbeta sin organ till någon högre grad af mjukhet och böjlighet, så tro vi, att han, utan fara för något högljudt yttrande af Allmänhetens missbilligande, torde ännu en gång kunna försöka sin lycka på scenen, der väl hans framgång torde vara problematisk, men der han, efter endast ett försök, icke bör alldeles misströsta att kunna lyckas.

Vi skulle då råda Hr Kuhlman att försigtigare, än nu, välja den rol, hvari han ämnar uppträda. Fursten af Kalisch fordrar en vid scenen van skådespelares hela smidighet och lätthet att föra sig. Kinkigt blir det alltid för den, som första gången beträder scenens tiljor, att förena hofmannens och ädlingens eleganta och aristokratiska hållning med älskarens innerlighet, hans svärmande känslor, isynnerhet då i en obelönad kärlek, sådan som Furstens af Kalisch, i en komedi åtminstone, alltid ligger något, som stöter på faddhet. Vi frukta således, att Hr Kuhlman, vid valet af sin debut-rol, allt tog sig litet vatten öfver hufvudet, men vi önska också uppriktigt, att detta ordspråk icke måtte få gälla om hela Hr Kuhlmans uppträdande på Svenska scenen.

— Efter den höge rivalen gafs, om vi ej missminna oss, efter en längre hvila, den ypperliga komedien: »Spelaren», en relik från de dagar, då man ännu skref lustspel i egentlig mening, lustspel, hvilka Scribe och konsorter nu vexlat oss ut i små mynt, dem man, i brist på högre valörer, *måste* emottaga. Vi säga icke för mycket, om vi påstå, att pjesen, måhända med ett undantag, utfördes sig sjelf värdigt. Hr *Dahlqvist*, som Alban, hade den lyckli-

gaste afton (lyckliga stunder har han alltid), som vi någonsin sett honom äga. Hans spel bar pregeln af ett verkligt konstnärskap, af känsla för sin rol och beherrskning af sig sjelf. De olika nyanseringarna af spelarens skiftande känslor, af hopp och fruktan, glädje och förtviflan, skratt och tårar, allt återgaf han med en säkerhet och tillika en finhet, som endast verkligt studium skänker. Det åtminstone sken af affektation, som ej sällan ofördelaktigt utmärkt Hr Dahlqvist, såsom aktör, hade i Spelaren fullkomligen gifvit vika under inflytelsen af den lyckliga stjerna, som då mera, än någonsin förut, strålade öfver Hr Dahlqvist.

Öfver Hr *Hjortsberg* tycktes i Spelaren något af hans beryktade faders anda sväfva. Han fyllde sitt parti på ett sätt, som lemnade föga öfrigt att önska. Mamsell *Höök* är alltid god i subrett-roler och ådagalade här både ledighet i sitt spel och lif i sin dialog.

Ypperlig, alldeles ypperlig var Hr *L Kinmanson*, som von Fiffen. Hans maskering uttryckte öfverträffande väl en lycksriddare, som vandrar kring med kortleken, för att utlära den efter Lord de Roos' process aristokratisk blefne konsten att slå volt. När man härtill lägger en aktion, hvarvid svårligen något skulle kunna tilläggas eller borttagas — hvilket vill säga mycket — så skall säkert ingen, utan att hjertligen le, kunna se den ypperlige Hr von Fiffen uppträda och begära en månads förskott af sin blifvande lärjunge.

Hos Mamsell *Lindman* skulle måhända icke en högre grad af känsla varit ur vägen. Framför allt bör hon bli mera surprenerad, än hon blef det, när hon får se sitt eget porträtt pantsatt.

Vi kunna emellertid icke annat än lyckönska Teatern, både till valet och uppsättningen af detta gamla, men verkligt goda skådespel.

— I går gafs på Hr *L. Kinmansons* recett, »Hvita Frun på Avenel» och »Dansvurmen.» Hr L. Kinmanson är, sedan Torsslows afgång, den mest användbare skådespelare Teatern äger. Från Kommendanten på de tre förfallna tornen till Mulei Hassan, från Gaveston till Dansvurmen, utför han alla sina roler med en förundransvärd säkerhet i uppfattning och träffande sanning i återgifvandet. Hos Hr Kinmanson igenkänner man aldrig hvad man ej sällan gör hos våra skådespelare — hans egen personlighet. Han lefver alltid på scenen uteslutande i den rol han förer. Han lefver deri med hela sin själ, med skick, åtbörder, utseende, ty sällan har någon skådespelare vetat att så ypperligt maskera sig, som Hr L. Kinmanson, och sällan torde en rättighet till recett med mera fog blifvit utdelad, än då den gafs åt Hr L. Kinmanson.

Valet af pjeser var i går förtjenstfullt, ty utan tvifvel är det bättre att se något erkändt godt, ehuru gammalt, sådant som Hvita Frun och Dansvurmen, än något nytt af tvetydig förtjenst, och Teatern har dessutom i Zoé gifvit Allmänheten en nouvauté, hvarmed den för en längre tid bör finna sig belåten.

Hvita Frun lefver ännu för mycket i alla minnen, många munnar och de flesta fransäser, för att vi om sjelfva pjesen behöfva fälla något omdöme, som, i alla fall, icke kan blifva annat, än gynnande. Angående utförandet böra vi likväl nämna, att det gick med verklig ensemble, och att sällan alla så varit på sin plats, som här, från Hr *Sällström* till Hr *Lindström*, från Fru *Bock* till Mamsell *Ficker*. Isynnerhet förtjenade Hr Sällström allt loford både för sin sång och, i måhända icke mindre mån, för sitt spel, som den glada, lättsinniga, öfverdådiga officeraren, hvilken med tom plånbok och hundrade pund om året inropar Avenel och sedan utbrister:

»*Man kan ej skylla mig en slösare att vara,*
När jag nu köpt ett slott för hvad jag kunnat spara.»

Dansvurmen är en liten treflig pantomimballett, som de flesta dylika, utan någon egentlig intrig, men, detta oaktadt, rätt underhållande. Här dansar allt, far, son, dotter, måg, betjent, bönder och bondqvinnor. Tacka Gud, om icke lusthuset dansar, der framför en spegel åtskilliga af den dansanta familjen kämpa sina bragder med benen.

Vi hafva sällan sett Hr *Johansson* så lycklig, som här, i det pas de deux han i andra akten dansade med Mamsell *Fägerstedt*. Allt beröm förtjenar äfven Mamsell *Lindmarks* lätta och graciösa dans, liksom i allmänhet den af Hr *Selinder* gjorda uppsättningen af denna Gardels pantomim. Utan skada tro vi dock, att den temligen obehagliga och, hvad som säkert betyder mera, för damerna särdeles vanställande Chinesiska dansen, med sitt rultande och sitt skakande på hufvudet, kunnat vara borta.

Efter spektaklet, som slutades omkring half till tolf, inropades den talangfulle recett-tagaren och helsades med förnyade prof af Allmänhetens bevagenhet.

— En ung Hr *Hjortsberg*, son till den store skådespelaren, lär komma att debutera på Kongl. Teatern, den 6 i denna månad, uti Grefvarne Klingsberg.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 7 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 28. 1837.
Fredagen den 7 April.

Jag will ha ro.

*Stolta, konungsliga oro!
Hvi har du ditt högmod bortlagt,
Som en blodig rustning, kämpen?
Du, som trifs i furstebörgar,
Helst på venstra sidan sitter,
Der som höga kungar lyftas
Öfver folken af en gullthron:
Nu du valt en ringa hydda,
Stänges inom trånga väggar,
Tryckes ned af låga taket,
Klämmes af den qvafda luften,
Sen du i mitt arma hjerta
Slagit dina pålar neder.
Föga tack du äfven skördar
För den oförtjenta äran,
Som du, oombedd, mig skänkte.
Om våldgästningen än längre
Fortfar, jag till aska bränna
Vill den boning, som du icke
Lemnar, dagar eller nätter,
Sen din fot derinne trampat.
Lugn jag måste få sålunda!
Och jag vill, jag skall det vinna
Fast för detta pris förvärfvadt.*

*Derför, konungsliga oro!
Hellre än att här du dväljes,
Kasta dig på oceanen,
Som med armar, starka såsom
Simsons, famnar pelarhvalfvet,
Hvarpå himladómen hvilar!
Sök att bryta deras senor!
I dess bröst du finner spelrum
Nog för dina vilda lekar.
Drif den i sin nöd att söka
Räddning uppå fasta landet
Och förderf, som gästskänk, räcka
Åt en hvar, som vill den uppta
Eller med den flykta undan!
När dess tusen munnar måste,
Skummande af harm och smärta,
Ryta så att solen rädes,
Döljer sig i molnens mantlar,
Då din makt och ära öfver
Vida verldens rund förnimmas.
Nu de döljas, då mitt sinne
Är den sjö, du stormar öfver,
Är den gömda våg du hvälfver.*

*Vilda, konungsliga oro!
Störta dig i Heklas krater
För att jordens inre kunna
Sarga djupt med dina dolkar,
Att dess blod må glödhett strömma
Upp utur dess öppna ådror,
Icke kyldt af silfverlockar
Som af många tusen solar
Blektes, der på skrynklig panna
De från fjellets hjessa falla.
När det blodet sedan slungas —
Som då dödens ångest ryter
Ur en sårad hafvets jätte —
Ned mot jorden, hvilken darrar,
När det bränner hett, som ångrens
Tårar och till öknar skapar
Allt, hvaröfver strömmen brusar,
Ha, då sjungs din makt, din ära,
Så att vida verlden ryser.
De förtigas dock, förmätna,*

När ditt Hekla är mitt hjerta
Och min själ den jord som blöder.

Starka, konungsliga oro!
Flyg då upp till himlahvalfvet,
Ställ dig vredgad högst deröfver,
Stampa fräckt derpå med foten
Så att fästet remnadt bäfvar
Och millioner gnistor spraka
Upp utur det stålblå taket.
Skicka sedan ut orkaner
För att drifva spillror, tunga
Liksom berg, helt nära jorden,
Så att allt, der lif och anda
Ännu dväljs, af ångest gripes
Och sig söker undanböja.
Starkare än Moses, sedan
Slå på dessa tusen fjällar,
Så att källor våldsamt spritta
Utur deras gömda ådror
Och sig störta nedåt jorden,
Växande till strida forssar,
Sammanträngda till kaskader,
Krossa allt som står i vägen,
Rycka allting upp med roten:
Fallande det än skall ropa
Höga dödsskri om din ära.
Höras skall kring vida verlden
Då din makt, som nu förhånas,
Då du valde till din kungsborg
Blott mitt hjertas stängda väggar.

Djerfva, konungsliga oro!
Blygs du ej, att, som en slagen
Kämpe, gömma dig bak ryggen
Af förskansningen, du funnit
Obesatt på vägen, der du
Flydde fegt? — Stig fram och visa
Dig på öppna fältets valplats!
Brusa fram på hafvets vågor,
Ryt uti vulkanens lågor,
Skjut från himlens spända båga
Ned en eldpil mot min hjessa!
Se, då kunde jag mot dessa
Vapen, också mina hvässa,
Falla, se'n jag först fått strida.
Nu jag borde tåla, lida
Och af tiden hjelpen bida,
Såsom ett belägradt fäste,
I hvars nöduppfyllda näste
Svaga dväljas — men de bäste
Få i solens ljus dock blöda,
Dö med ära — eller döda.

—y—

Anmälan af utkomne Arbeten.

Nytt LäseBibliotek.

Afdelningen för den sköna litteraturen.

De häften, som af denna samling under loppet af 1837 utkommit, innehålla: *Den Sagolystne Paschan* och *Newton Forster* eller *Tjensten på Handelsfartyg*, båda af Kapten *Marryat*.

Som hufvuddraget i Kapten Marryats vittra fysionomi skulle man kunna antaga en viss hos sjömän vanlig sorglöshet. Han låter sina romaner gå vind för våg, utan att just särdeles bekymra sig om huru de komma i hamn. I hans skrifter finnes mycken qvickhet, men föga sammanhållning, och att ge en fullständigare exposé af någon bland hans romaner vore nästan att göra den lika lång, som boken sjelf. Händelserna jaga hvarandra, som den ena bränningen den andra. Det förefaller oss nästan, som om allt, hvad som under nedskrifvandet faller i den värde författarens fruktbara hjerna, ecksä nödvändigt måste ut på papperet. Emellertid kan man aldrig frånkänna Hr Marryat mycken fyndighet, lefvande, om äfven någon gång nog matrosartad humor, här och der verkligt glänsande partier, en jemn och förståndig, om också ej djup åsigt af lifvet, en behaglig stil, förmåga af rörlighet och omvexling äfven inom det område, der hans berättelser vanligen bäst trifvas, den trånga begränsningen mellan tvenne relingar. Sjömans- och folklifvet är hans rätta sfer. Han mattas genast, så snart han söker höja sig derutöfver. Der uppbäres han icke längre af sin onekliga menniskokännedom, som med förkärlek tyckes inskränka sig till de lägre klasserna, eller af sina egna böjelser och vanor, bland hvilka författaren — horribile dictu! — sjelf i egen person uppräknar brännvinet, som ett stimulationsmedel, det han begagnar vid sina nattliga kompositioner, då allt »omkring honom är sömn, undantagande nattsvärmare, inbrottstjufvar, den nya polisen och författare, »då till och med» hans hustru ligger i Morfei armar, ett allegoriskt äktenskapsbrott, som äkta män måste se igenom fingret med.»

Men, skämt å sido, gör författaren i ett kapitel i *Newton Forster* en så naturlig, öppen och lefvande skildring af sig sjelf och sin litterära personlighet, att vi icke kunna neka oss nöjet att derur meddela följande utdrag, hvilka säkert bättre, än

alla främmande karakteristiker, skola ge ett åskådligt begrepp om författaren, både till hans inre och hans yttre gestalt:

»Himmelen vare tack! Jag har ej blifvit begåfvad med ett af dessa välfödda, fnysande, tuggande, rykande kunskaps-genier, som skena bort med sunda förnuftet, hvilket redan vid början af deras vilda bana kastas ur sadeln. Mitt förstånd är en god, stadig, nyttig kamp, som trafvar utåt lifvets landsväg, hållande sig vackert på sin sida, och endast någon gång snafvande litet, när jag råkar vara ovarsam — endast tänkande uppå att lyckligt och väl uppnå målet för resan, ej att jaga förbi andra.

Hvarföre är jag nu ej längre ärelysten? Fordom var jag det; men det var i min ungdoms fåvitsko. Då tycktes mig »ett lätt språng att plocka ärans glans från månans bleka silfverskifva,» men nu är jag gammal och fet, och i fetman ligger någonting, som qväfver eller tillintetgör ärelystnaden. Rörlighet och lätthet tyckas för kroppen, liksåväl som för själen, vara ett behof; äger han ej dessa egenskaper, neddrager han den sednare till sin egen tyngd. Hvem har väl någonsin hört talas om, att en fet man varit ärelysten? Cæsar var mycket spenslig och klen; Bonaparte mager, så länge han steg uppför stegen; Nelson en skugga; Hertigen af Wellington har i hela sin kropp ej så mycket fett, som kan behöfvas att smörja hans egna Wellingtons-stöflar, korteligen, jag tycker mig temligen väl kunna försvara min hypotes, att fett och ärelystnad ej gerna låta förena sig.

Med ledsnad nödgas jag erkänna detta; ty jag är öfvertygad, att det gör mina arbeten mycken skada. En författare med gentil figur får alltid flera läsare, än den som är korpulent. Allt det eteriska i hans natur är borta. Somliga unga damer torde väl hafva förmenat mig vara en ung elegant man, lik Lytton Bulwer, full af infall och ordlekar, gömmande all min djupa kunskap under lättsinnighetens snack, och torde väl derföre ock hafva läst mina böcker med lika mycket nöje, som Pelham skänkt dem. Men sanningen måste ut. Jag är en allvarsam, tung och ovig gubbe, med fingret jemt liggande på tinningen, sällan talande utan att blifva tilltalad — och när fruntimmer tala, öppnar jag aldrig munnen; understundom, när det vankas mycket främmande, talar jag ej ett ord på hela veckan. Dessutom är jag gift och har fem små barn; allt hvad jag nu önskar och eftersträfvar här i lifvet, är att få lefva i fred och dö i min säng.

Jag undrar just, hvarföre jag ej förr började min författare-bana: huru sant är det icke, att en menniska aldrig vet hvad hon duger till, innan hon försökt! Aldrig trodde jag mig vara karl att skrifva ihop en roman; detta tycktes mig vid mitt tjugonde år lika omöjligt som att taga ned solen. Jag var trettio år, innan jag kom underfund med, att det omöjliga ibland är möjligt. Hvilken skada för verlden!»

Af de båda här ifrågavarande romanerna af Marryat, anse vi *den Sagolystne Paschan* för den bestämdt svagare. Den är en nog grofkornig imitation af »Tusen och En natt», der vi, i stället för en sömnlös Sultan, finna en Pascha, som super brännvin; i stället för en tjusande, men — som det ofta händer — otrogen slafvinna, än en kameldrifvare, än en munskänk, som bereder sina viner på menniskolik, än en renegat, som ur ett skeppsbrott räddar sig på en hvalfisk, kommer till en ö af pimpsten, utan vegetation, der han likväl allestädes finner stor välmåga, hufvudsakligen härledande sig från tillgången på hvalmjölk, vid hvilken sednare omständighet dock den Sagolystne Paschan utbrister: »Vän Huckaback, jag tror du ljuger.» Den, som rör sig naturligast af alla de särskilta sagoberättarne, är måhända en full Engelsk matros, hvars presentation för Paschan är skildrad med sprittande humor. Emellertid — nog ha vi hört talas om narrade Furstar, men så narrad, som den ifrågavarande Paschan, torde svårligen någon ha blifvit. Matrosen berättar nemligen, att han simmat tjugotusen mil på fem månader och tre dagar, hvarvid Paschan anmärker: »Maschallah! han simmar väl!» Berättelsen slutar, som många Österländska berättelser, med silkessnöret. Paschan blir strypt. Katastrofen är åtminstone oväntad.

Men, oaktadt allt detta sannolikhetens gräsliga kindpustande öfverflödar den Sagolystne Paschan på qvicka infällen, på åtskilliga präktiga naturmålningar, på besatta idéer, som ovillkorligen reta till skratt. Önskar man sig en bok, hvilken ej så häftigt fjettrar intresset, att man icke utan afsaknad öfverger den, innan man läst den till slut, men som, detta oaktadt, är treflig och underhållande, så skulle vi våga rekommendera den Sagolystne Paschan. Den är förträfflig som reslektyr.

Newton Forster utmärker sig fördelaktigt framföre sin medbroder genom en mera genomförd plan, mera säkert tecknade karakterer och genom en temligen naturlig utveckling af sjelfva händelsen. Bröderne Forster äro alla, hvar i sitt slag, originaler, men lifligt och raskt återgifna. Svagast är Marryat, då han skall teckna qvinnan. I *Susanna*, uti *Japhet eller Hittebarnet*, öfverträffade han sig sjelf. Denna skapelse är en bland de älskligaste qvinno-

bilder, som ännu någon författares penna satt på papperet. Men hon är också den enda fruntimmers-gestalt, åtminstone efter vårt omdöme, hvari Marryat lyckats, så framt han nemligen velat framställa qvinnan i dess vackraste dager. Hennes förhatligare sidor har han någon gång tecknat med ganska skicklig hand, såsom här, i Newton Forster, *Miss Plausible*.

Så äro *Isabel*, såsom bokens hjeltinna, i egenskap af älskarinna åt dess hjelte, samt hennes systrar temligen betydelselösa gestalter, utan mera lif och tydlighet, än som nätt och jemt fordras, för att någorlunda låta dem fylla deras platser.

Newtons egna öden falla väl här och der in i det vidunderliga, för hvilket Hr Marryat, i parentes taladt, måtte äga en slags förkärlek, men Newtons karakter är emellertid med sanning skildrad, om äfven i den hvarken ligger något nytt eller något ovanligt.

Bibliotek för Krigshistoria och Krigskonst, utgifvet af H. Hamilton, Löjtnant vid Kongl. Svea ArtilleriRegemente, och Otto Pettersén, UnderLöjtnant vid Kongl. IngeniörCorpsen.

Första delen.

Vi tro oss med fog kunna anmäla detta arbete, såsom ett i många hänseenden förtjenstfullt försök att fylla en betydlig lucka i vår hittills varande vetenskapliga litteratur. Får man af början sluta till fortsättningen af arbetet, blir det hela utmärkt genom en flärdlös och ren stil, genom ospard och tänkande forskning, genom ett noggrant och omsorgsfullt urval bland de bästa krigshistoriska källor. Det sednare är en så mycket vigtigare egenskap, som författarne sjelfve i inledningen nämna, det arbetet »ej blir att betrakta, såsom en sammanhängande krigshistoria, utan hellre som en samling af källor till en sådan, och följaktligen ett medel till krigshistoriens och krigskonstens studerande.» Vi önska emellertid författarne all lycka till framgången af deras berömvärda företag, från hvilket de icke af den hotande vidlyftigheten låtit sig afskräckas.

Strödda Aforismer.

En hög embetsman hade lofvat en klient ett förord hos en af sina kolleger. "Herrarne äro utan tvifvel sinsemellan lierade", stammade denne blygsamt och bäfvande.

"Lierade", svarade diplomaten med ett fint leende, "åh! Gud bevars! som tvenne Ministrar alltid äro det."

Så lierade äro äfven tvenne vackra qvinnor, hvilkas tycken råkat falla på samma föremål; så tvenne artister, hvilkas rykte just står på samma ståndpunkt.

= I fordna dagar satte en embetsman sin heder i att upptäcka och till bestraffning framdraga oordningar. I vårt tidehvarf, som man med fog kallat konsiderationernas, fruktar man att blifva ansedd som en så beskaffad buse. Fordras bevis, så se Hr Fåhræi i *Dagligt Allehanda* införda förklaring, angående hans oskuld i upptäckten af balansen inom Tullverket.

Den återkommande Älskaren.

Romans.

Min längtan med aftonens vindar
Till nejder i fjerran vill gå.
Der vet jag bland doftande lindar
En hydda, min älskades, stå.
Jag söker mitt ödes försoning
I hennes förtroliga boning
Af saliga minnen förskönad;
Jag finner min ömhet belönad,
Då hon vill mitt hjerta förstå.

Ack, länge jag irrat i verlden,
Förgäfves jag längtat till ro.
Bland lekarna, löjet och flärden
Mitt hjerta förglömde sin tro.
Men minnet mig kallar tillbaka:
Allt annat jag glad vill försaka,
Om hon mina villor förlåter,
Och hyddan upptager mig åter,
Der hon blott och sällheten bo.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 11 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 29. **1837.**
Tisdagen **den 11 April.**

SVERIGE?

Reminiscenser ur några §§ i Grundlagarna, *med hänseende till Sjöförvaltningens sednaste bekanta förvaltnings-åtgärd.*

§ 47, Regeringsformen, innehåller: "Rikets högre och lägre Embetsmän skola förvalta de dem åliggande sysslor och värf, enligt de Instruktioner, Reglementen och Föreskrifter, som redan gifne äro och framdeles kunna gifvas, lyda Konungens bud och befallningar, och räcka hvarandra handen till fullgörandet deraf och af allt hvad Rikets tjenst utaf dem fordrar; blifvande de Konungen i *laga ordning* ansvarige, om något utaf dem underlåtes och försummas eller *olagligen behandlas.*"

Nu innehåller ingen instruktion, reglemente eller föreskrift, som redan är gifven eller framdeles *gerna* kan gifvas, någon uppmaning att *icke* lyda Konungens bud och befallningar, hvilket man ej gör, då man dem förfalskar och vränger efter sina egna afsigter. Nu har visserligen Sjöförvaltningen broderligen "räckt hvarannan handen", men detta till ett skymfande af Majestätet, hvars åtgärder, efter lag, äro heliga, och således lika litet kunna mästras af Sjöförvaltningen, som af någon annan, och hvars beslut icke i Contre-Amiralen Cronstedts hand rimligen kan vara en kria, som skall korrigeras. Contre-Amiralen Cronstedt, jemte Sjöförvaltningen, är således Konungen "*i laga ordning*" för sitt förfarande ansvarig.

Med *laga ordning* förstås ransakning och dom.

Konungen äger visserligen, enligt § 25 Regeringsformen, "att i brottmål göra nåd, mildra lifsstraff, samt återgifva ära och till kronan förverkadt gods; dock *må öfver ansökningar derom Högsta Domstolen höras*, och Konungen Sina beslut uti StatsRådet fatta."

Således kan Konungen för det förfalskningsbrott, hvari Contre-Amiralen Grefve Cronstedt är invecklad, ge honom nåd, och, om det så skulle fordras, återge honom äran. Men först torde likväl saken få handläggas af Rikets Ständers JustitieOmbudsman, i första paragrafen af hvars instruktion det heter:

"Rikets Ständers JustitieOmbudsman skall hafva en allmän tillsyn öfver Lagars, Författningars och Instruktioners efterlefnad af Domare, Embets- och Tjenstemän, samt, om de i sina embetens utöfning af väld, mannamon eller annan orsak någon *olaglighet* begå, eller underlåta, att sina Embetspligter behörigen fullgöra, dem vid vederbörliga domstolar, i laga ordning, derföre tilltala eller tilltala låta."

JustitieOmbudsmannen uppmanas vidare, "att förnämligast anmärka och beifra sådane af Domare, Embets- och Tjenstemän begångne fel, som synas honom antingen härröra ifrån egennytta, vrångviso, väld och grof försumlighet, eller *bereda en allmän osäkerhet för medborgares rättigheter.*"

Hvad kunna medborgares rättigheter vänta för säkerhet inom ett Embetsverk, der man gäckar Konungens egna? Hvad skall man icke tillåta sig mot undersåten, när man tillåtit sig dylikt mot Öfverheten? När icke Regentens af lagen hyllade Majestät är dennes egna Embetsmän heligt, när man vågar på det grofvaste och påtagligaste gäcka detsamma, hvad skall då vara heligt inom samhället?

Instruktionen för JustitieOmbudsmannen gör ett undantag, ifall den brottslige embetsmannen endast "af ovarsamhet" felat. Men något sådant kan icke här komma ifråga. Hvad man uppgifvit om tryckfelen är längesedan erkändt för att vara en lögn. Förbrytelsen står således qvar lika ohöljd, som ovedersäglig. Man skall knappast behöfva bevisa den, ty den är erkänd.

JustitieOmbudsmannen kan således, om han binder sig vid sin instruktion, omöjligen, under något villkor, undgå att ställa Contre-Amiralen Grefve Cronstedt jemte de brottslige Ledamöterne af Sjöförvaltningen under tilltal. Förhållandet är så klarligen gifvet, att ej ens fråga derom bör kunna uppstå.

Det är sant, att det hufvudsakligen är Konungen, som blifvit förnärmad genom detta Sjöförvaltningens skamlösa förfarande, och, om Hans Maj:t, för sin höga del, skänkt de brottslige sin förlåtelse, är det endast ett nytt bevis på Hans Maj:ts milda och faderliga hjerta. Men nationen har blifvit förolämpad i sin Konung. Nationens känslor hafva blifvit kränkta i och med dess Furstes rättigheter. Ett "tilltag" mot *Carl Johan* är ett tilltag mot Svenska Folket, dess ära och dess anseende. Det tillhör således Nationen att beifra denna sak genom Nationens Embetsman, JustitieOmbudsmannen. Måhända vill Konungen, af ädel och storsinnad grannlagenhet, anse sig för part. Men Svenska Folket skall icke låta en sak af denna farliga beskaffenhet falla, och Svenska Folket, Herr Grefve Cronstedt och Herr KammarRåd Widin! är också en auktoritet. Dess utslag, afkunnadt af allmänna omdömet, fördömmer Er redan. Lyssnen till alla samtal, slån opp alla Svenska tidningar, frågen alla J möten, och de skola säga Er, att J handlat, som ingen ärlig Svensk man skulle handla. J begagnaden Er Konungs Eder gifna namn, för att deröfver inskrifva Edra egna meningar, liksom förfalskaren begagnar sig af ett namn, det han bemäktigat sig, för att deraf göra en skuldsedel. Och en skuldsedel hafven J dermed åsamkat Er, hvilken J aldrig skolen kunna afbörda Er. Tiotal år af vakor, mödor, sträfvanden kunna icke aftvå den fläck J satt på edra namn, och man skall en gång fråga edra barn, om de äro afkomlingar till dem, som förfalskade en Svensk Konungs befallningar till sitt Folk.

Svenska Folkets heder, som nation, tillförbinder JustitieOmbudsmannen att beifra denna sak. Skall utländningen säga, att man i Sverige ostraffadt gäckar gifna lagbud? Skall han anse Sverige för ett annat Spanien, der rättvisan erkänner sin vanmagt, och böjer sig under den brottsling, som hon icke kan straffa.

Svenska Folkets omsorg för sitt eget bästa tillförbinder JustitieOmbudsmannen att beifra denna sak. Hvilket exempel skulle en dylik strafflöshet, som den ifrågavarande, erbjuda de Embetsmän, som redan stå i spetsen för statens angelägenheter, och dem, hvilka kanske för det närvarande stå som Underlöjtnanter vid gardet till häst, men hvilka måhända en dag skola träda i spetsen för ärenderna. Skulle Sjöförvaltningen opåtaldt få drifva sjö med hvad nationen har heligast, torde åtskilliga gladt stämda "viljor" kunna få lust att försöka detsamma, och öfverseendet till slut bli häfd.

Visserligen skall man kanske svara oss: "Men det är synd om *Grefve* Cronstedt", och dervid lägga en särdeles vigt på ordet Grefve.

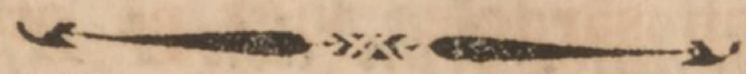
Men äfven om Grefve Cronstedt, i värsta fall, skulle bli sin Grefvetitel förlustig, och åter inträda i det ofrälsestånd, hvarur hans förfäder utgingo, så blir ändå bristen icke särdeles märkbar, och kan snart fyllas genom någon liten nyfödd Grefve, hvilken, med anledning tagen

af den stigande folkökningen, icke kan underlåta att inträffa. Det blir således i alla fall lif för lif i den Aristokratiska kretsen.

Visserligen skall man kanske svara oss: "Men Grefve Cronstedt har relationer", och ruska på hufvudet, då vi säga, att en Embetsman bör icke äga andra relationer, än sin duglighet; man skall mumla något öfver nymodiga idéer, öfver trånga åsigter, men vi vidblifva ändå i all ödmjukhet vår yttrade tanka, tilldess vi blifvit praktiskt bevisade om motsatsen, hvartill man redan — vi medge det — gjort sig en ej ringa möda.

Visserligen skall man kanske svara oss: "Men Grefve Cronstedt gjorde allt det här i pur välmening. Han var fattad af det allmänna förbättrings- och reformbegär, som nu genomgår Europa." Det gläder oss, att Grefven följer med sin tid; men vi kunna icke undgå att nämna, det den välmening, som yttrar sig genom en olaglighet, är af en särdeles antingen vidtutseende eller enfaldig natur. För att tillåta sig något sådant, fordras den högsta grad af oförsynthet eller den högsta grad af inskränkthet. Antingen anser man sig öfver lagen, eller också tror man, att af en olaglighet någonsin något godt kan härflyta. Grefve Cronstedts förfarande är således i båda fallen lika fördömligt, först för meneden mot hvad han sig som Embetsman högtidligen tillförbundit: sträng lydnad, och sedermera för sjelfva det direkta brottet af en förfalskning. Himlen bevare oss derföre alla för en sådan välmening, som Grefve Cronstedts. Det är en välmening, som Justitie-Ombudsmannen, med lagen i handen, omöjligen kan komma att anse välment.

Enthusiast för ordning och rätt.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

II. *Den lyckliga räddningen.*

Under sista kriget med Ryssland afgick ett fartyg, kommenderadt af Kapten Ö—berg och tillhörigt Grosshandelshuset E—s i Gefle, med effekter för Svenska arméns behof i Westerbotten. Fartyget infrös och blef vinterliggare i R * *, der det blef taget och förklaradt för god pris af Ryska armén, som om vintern tågade öfver Qvarken. Kapten tillfrågades af Ryska befälet, om han ville ingå i Rysk tjenst, då han skulle erhålla många förmåner. Den försigtige Ö—berg gaf ett undvikande svar och lät förstå, att han väl insåg huru nu hela Sverige skulle blifva ett rof för den Kejserliga härsmakten, samt att man väl måste finna sig i sitt öde och förtjena sitt bröd, der det kunde fås. Ryssarne voro belåtna med dessa yttrade tänkesätt. De qvarhöllo kaptenen och hans manskap.

Följande sommar beslöto Ryssarne att begagna det Svenska fartyget. Det lastades med förråd för Ryska hären, och destinerades till Wasa. Kapten Ö. erhöll befälet öfver fartyget, men måste taga om bord 60 soldater med tvenne officerare, så att han fortfor att befinna sig i Rysk fångenskap.

Men det var med en glad känsla, som kapten Ö. lyftade sitt ankar och satte till seglen. Ute på sjön, utom skotthåll för Ryssarnes kanoner, ägde han makt att kommendera sitt skepp och sitt trogna manskap; och om han äfven befann sig i fiendens våld, voro hans fiender lika mycket i hans våld, så snart, de befunno sig inom hans relingar. Han fann snart att de Ryssar, som bevakade honom och fartyget, intet förstodo af navigationen. Han ändrade derföre obemärkt sin kurs så mycket han vågade.

Kapten Ö. visste, att Svenska skärgårdsflottan var ute. Han beslöt att uppsöka den. Då han icke längre tordes uppehålla Ryssarne och fruktade deras misstankar i afseende på fartygets kurs, tog han beslutsamt sitt parti. Sedan han språkat med sina matroser, lät han af provianten upptaga ett brännvinsankare, som i tysthet öppnades i rummet under storluckan, der Ryska soldaterne just voro inqvarterade. Knappt voro Ryssarne underrättade derom, förrän de samtliga drogo sig dit ned. Kaptenen trakterade emellertid officerarne i kajutan, tills de förflyttat sig ifrån medvetandet af det närvarande och det som tilldrog sig omkring dem, till den bättre och lycksaliga verlden af ett starkt rus.

Genom dessa åtgärder tilldrog sig, att snart icke på däck funnos andra personer än det Svenska manskapet. »Se så, gossar!» sade då kapten Ö., »nu luckan på!» Hurtigt sprungo matroserne fram. Storluckan slogs till, och samtliga de instängda Ryssarne befunno sig i mörkret. Jernband och lås sattes för, och, till yttermera säkerhet, surrades öfver luckan mångdubbla tåg.

Kapten Ö. befann sig emellertid i en ganska

farlig belägenhet. Han styrde rakt söderut. Han afväpnade officerarne, och stängde dem i kajutan, för att låta dem sofva ruset af sig. Då Ryssarne begynte hålla oväsen vid storluckan och ville upp, uppsatte Ö. nödsignal och sköt nödskott.

Och snabbt flög fartyget öfver böljorna med sin farliga last. Dess raska besättning befann sig, liksom på den tunna skorpan af en vulkan. Med orolig väntan kikade de mot söder, och fartyget hölls så nära Svenska stranden som möjligt, för att kunna, ifall det gällde på, rent af sättas på grund. Vid storluckan hölls god vakt, och alla möjliga utvägar för Ryssarne tillspärrades med största noggrannhet. Det sorlade och brusade inuti skeppet långt vildare än utomkring. Med muskötkolfvar och knytnäfvar bultades och larmades; men surrningarna öfver luckan voro gjorda af öfvade händer. Natten inföll. Det var en orolig natt. En dof verksamhet fortfor oupphörligt under däcket, men manskapet vakade och voro fast beslutna att med eftertryck tillbakavisa hvarje försök, som fienden kunde göra att bryta ut.

Så snart morgonen upplyste horizonten, riktades hvarje öga åter söderut. Genom kikaren upptäcktes då en eskader, som långsamt loverade mot norr. Det kunde vara en Rysk, som blifvit detacherad uppåt Bottniska viken. Under orolig väntan sökte kapten Ö. att komma emellan eskadern och Svenska landet. Han fortfor att i bestämda mellantider skjuta nödskott.

Efter några timmar igenkändes likväl Svenska flaggorna, och med stormande glädje helsade matroserne de gamla, kära färgorna. Fartyget styrde rakt emot eskadern, hvars befälhafvare med förvåning hörde nödsignalerna från ett fartyg, som manövrerade förträffligt och gick med fulla segel. Men snart upplystes de om förhållandet, då kapten Ö. lade bi. En Svensk örlogsman lade derefter till på hvardera sidan, och sedan tillräckligt Svenskt manskap kommit om bord, öppnades luckan för Ryssarne.

Förbländade af den hastigt inträngande dagern, rusade Ryssarne ur sin mörka gömma, och möttes på alla håll af Svenska bajonetter. De gåfvo sig genast.

Svenska befälhafvaren lät kalla till sig kapten Ö., förklarade de Ryska effekterna för god pris, uttog genast kronans andel i krigsförnödenheter, och önskade kaptenen och hans befriade manskap och skepp lycklig hemresa.

Redaren hade redan uppgifvit fartyget såsom förloradt, då kapten Ö. inträdde på hans kontor med den underrättelse, att det låg på redden och innehade en last, som han öfverlemnade åt redaren. Denne belönade sin raska kapten.

Någon tid derefter ankommo de Ryska fångarne till Gefle, för att derifrån transporteras vidare. När kapten Ö. besökte dem, visade de honom tänderna och betraktade honom med hotande blickar. Han log och lät utdela litet förfriskning åt dem.

Teater-Bulletin.

I går debuterade Hr *Abr. Hjortsberg*, som den yngre Klingsberg, i Grefvarne af samma namn.

Hr Hjortsberg äger en ledig och vacker hållning och rör sig, temligen hemmastadd, på scenen. Vi skulle visserligen, i ifrågavarande rol, önskat honom mera eturderi, mera sprittande lifighet, men för att vara debutant, öfverträffade han emellertid utan tvifvel de flestas väntan.

Måhända var det en tillfällig indisposition, som menligt inverkade på Hr Hjortsbergs organ. Denna föreföll oss temligen entonig och utan större ressurser. Hr Hjortsbergs deklamation deremot var riktig och förståndigt beräknad.

Hr Hjortsbergs yttre är för scenen ganska fördelaktigt, en omständighet, som icke får förbigås, när frågan är om det fack af konsten, der Hr Hjortsberg torde komma att användas, nemligen som älskare, och der han äfven, vid Svenska scenen, är af behofvet strängeligen påkallad. Vi hafva icke der, sedan *Torsslows* och *Collbergs* tider, sett någon, som ens älskat drägligt.

Emellertid är Hr Hjortsbergs uppträdande, såsom debut betraktadt, utan tvifvel att anse rätt lyckadt. Det röjde visserligen icke någon eminent talang, men också långt ifrån någon särdeles underlägsenhet. Vi kunna icke, med anledning deraf, profetera för vår Allmänhet, att Hr Hjortsberg blir en stor skådespelare, men vi vilja nästan förespå, att publiken ofta, liksom i går, torde se honom med nöje.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 14 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 30. 1837.
Fredagen den 14 April.

SKREJA.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

III. *Bruden i Alicante.*

Det var en vacker sommarafton. Jag vandrade längs utmed skeppsbron. En jolle, rodd af tvenne raska matroser i röda skjortor, kom flygande som en sjöfågel utåt vattenytan och lade till vid mellantrappan. En lång, skön, ung man, i en fin sjömansdrägt, hade styrt jollen och hoppade vigt och ledigt ur densamma upp på bryggan. Jag skyndade emot honom. Det var en af mina ungdomsvänner, Adolf C—gren, som valt sjömansyrket, hvartill både hans djerfva karakter och utomordentliga kroppsstyrka gjorde honom särdeles passande. Han var styrman på en handelsbrigg, som kom från Alicante.

Sedan vi vänligt helsat hvarandra, bjöd han mig om bord. Han ville först uträtta några ärender, sade han, och lofvade att snart komma tillbaka, om jag väntade honom vid jollen. Jag gjorde det med nöje, och betraktade undertiden hans matroser. Den ena var en gammal väderbiten Halländing, som såg ut att endast med motvilja komma i beröring med landet, och derföre icke lemnade sin plats i jollen. Den andra en ung, glad och vänlig Gottlandspojke, med seniga armar och den lilla mössan litet på sned, hoppade upp på bron, och tycktes hafva särdeles lust att inlåta sig i samtal med de tvättande jungfrurna vid bryggan. Jag hindrade honom emellertid genom mitt tilltal. Jag fick höra, att kaptenen rest till Gefle, för att der besöka sin familj, och att således Adolf C—gren, hade befälet öfver briggen.

Snart kom han ifrån redarens kontor. Han såg glad och fryntlig ut, och vi stego i jollen. Med den kraftiga fart, som är egen för öfvade sjömän, flög den lätta farkosten utåt strömmen, der briggen låg för ankar. Det var ett bland de vackraste fartyg jag sett och hette Skandinavia. De nedtill grönmålade masterna, det symmetriskt ordnade tågverket, det väl spolade däcket, allt ingaf en känsla af trefnad och behag. Besättningen såg ut att vara utvald. Alla ansigten röjde munterhet och raskhet.

Adolf och jag nedstego i kajutan. Cigarrer, glas och Spanskt vin framtogos. Vi satte oss att språka om förflutna tider. Jag bad honom berätta för mig hvad han genomgått för öden och äfventyr. Sedan vinet gjort oss ännu öppenhjertigare än annars, började han:

»Jag har i Alicante upplefvat mitt lifs märkvärdigaste ögonblick. För dig skall jag enkelt och uppriktigt berätta hvad som händt mig. Du känner mig och vet sålunda, att jag icke afskyr någonting så mycket, som osanning.

Jag blef en afton, då vi redan fått vår last om bord, tillika med kapten, bjuden till en köpman, densamme, till hvilken vårt skepp var adresseradt. Till hans hus hörde en trädgård, der vi intogo några förfriskningar. Hans båda döttrar och en munk voro närvarande.

Den ena af flickorna gjorde genast på mitt hjerta ett intryck, som har afgjort mitt öde för hela lifstiden. Donna Irene, så hette den skönaste, kastade på mig då och då ett ögonkast, som genomträngde mig med en eld, som jag icke kan och som jag icke heller skulle vilja förklara. Jag kunde icke skilja mina ögon från henne. Men jag måste förnämligast språka med köpmannen, som tycktes road att göra mig en mängd frågor om norden, emedan jag bättre förstod och talade Spanska än kapten. Jag beskref för honom våra naturmärkvärdigheter så godt jag kunde; och glömde icke heller att påminna honom om att det var Carl XII:s fädernesland. Be-

synnerligt nóg, var det just det enda han visste om Sverige, att denne hjelte regerat der.

Då det lidit något på aftonen, spelade den andra systern, Donna Manuella, mandolin för oss. Medan kapten och hennes far lyssnade på musiken, nalkades munken mig och begynte med en artig vänlighet göra mig några frågor om min person. Detta skedde med en sådan grannlagenhet, att jag allsicke kände mig sårad deraf. Jag hade gerna velat tala något ord med de sköna flickorna, isynnerhet Donna Irene; men det var som om munken velat förhindra det. Så snart han såg att jag ämnade nalkas fruntimren, gjorde han någon artig fråga, som tvang mig att dröja, under det jag besvarade den. Jag skulle blifvit ond på honom, om jag kunnat. Men han hade något så eget i sitt väsen, att man omöjligt kunde förargas på honom.

Sedan vi förtärt några förfriskningar, togo vi afsked, jag och kapten, samt återvände till skeppet. Att jag icke fick en blund i mina ögon, utan att den hulda Irenes bild stod framför min själ, var icke underligt. Den sista blicken, som hon kastade efter mig, då jag gick med kaptenen, var himmelsk. Den var full af betydelse, det kände jag. Mitt hjerta klappade häftigt vid den tanken, att hon lyssnat uppmärksamt till allt hvad jag sade. Ehuru hvarken hon eller jag talat ett ord med hvarandra, kände jag att jag icke kunde lefva utan henne.

Följande förmiddag gick jag, som vanligt i land. Då mötte mig på bryggan munken. Han såg några ögonblick skarpt på mig. Jag tog af mig hatten och helsade på honom; men han besvarade min helsning endast med en nick på hufvudet, under det han skarpt och allvarsamt betraktade mig. Slutligen kom han närmare, och frågade om jag hade tid att göra en liten promenad med honom uti en stor trädgård, som låg nära hamnen. Jag biföll, och han tackade mig för min artighet. Han upprepade ånyo sina frågor efter mina enskilta omständigheter och mina utsigter för framtiden. Som han tycktes vänskapligt intressera sig för mig och dessutom var bigtfader i köpmanshuset, besvarade jag hans frågor öppenhjertigt, och sade att jag hoppades innan kort vara kapten och föra eget fartyg. Sedan han länge språkat härom, sade han: »Jag tycker om er uppriktighet och ni skall finna, att den gjort er lycka. Jag såg i går hvilket intryck Donna Irene gjort på er. Jag är hennes bigtfar och i min hand hvilar hennes och ert öde. Hade jag funnit er annorlunda, än ni nu visat er, så hade ni aldrig mer sett Irene och hon hade tagit slöjan. Nu, om ni vill, möt mig på hamnbryggan, der vi nyss träffades, och hon skall sjelf säga er, hvad jag vet och känner, men icke kan eller bör yttra. Er bestörtning — jag ser det — är hvarken misstro eller fruktan. Farväl! Vi råkas vid midnattstiden.» Med dessa ord tryckte han min hand och skyndade bort bakom en häck.

Du kan föreställa dig med hvilka besynnerliga känslor jag återvände till hamnen. Tro likväl icke, att ett ögonblicks tvekan att åtfölja kallelsen, uppkom hos mig. Men tanken att se, att tala med Irene, uppfyllde mig så helt och hållet, att jag icke tänkte på något annat, än sättet att komma till lands. Jag ville icke låta kapten veta något derom. Det lyckades mig. Med matrosens tillhjelp, som hade vakten, firade jag sakta ned jollen och steg ensam uti den. (Han var en pålitlig karl, så att jag intet hade att frukta för hans tystlatenhet.)

(Forts. e. a. g.)

Teater-Bulletin.

Adele de Senanges,

Komedi i en Akt.

Öfversättning från La pensionaire Mariée, af Scribe och Varner.

Det var en gång en man vid åttatio år, som hade gift sig med en flicka vid aderton. Att det var en stor dumhet, torde få af våra läsare äga mod att neka. Den är emellertid en gång gjord, och den förökning, som man således billigen har att förvänta i det nygifta parets lycka, är en älskare. Och han kommer innan kort. Men vi måste emellertid närmare inviga våra respektive läsare i de dermed förknippade omständigheter.

Adele de Senanges är en fader- och moderlös flicka, uppfödd i en pension, och ändå ett naturens barn, älskvärd, oerfaren, uppriktig, till och med uppriktig nog att förråda sig sjelf. Hon är tillika en mycket flitig flicka, ty vid examen i pensionen vinner hon icke mindre än tre kransar. Emellertid, just när hon emottagit dem, fattas den frånfallna Adele af den nedslående föreställningen, att *en* anhörig är vida bättre, än *tre* kransar. Hon brister i gråt. En gråhårig herre, som vid gamla år nitälskar för barna-undervisningen, nalkas henne, talar vänligt och faderligt till henne, och slutar med att fria till henne. Nu har väl Adele en gång känt sitt hjerta klappa lifligare, än vanligt, och det, som en pensionär egnar och anstår, för en student. Men denna student var en vision, som temligen snart hade försvunnit, utan att i ord närmare redogöra för

de känslor han helt modest med blickar antydt. Kapten de Senanges var deremot en åttatioårig verklighet, och Adele de Senanges var i kärlekens ålder. Huru skulle hon då kunna emotstå ett anbud, genom hvars antagande hon fick en egen kammarjungfru, balklädningar, juveler och slutligen — det bästa af allt — en man, som gjorde allt hvad hon önskade?

Det nygifta paret hade tillbringat smekmånaden i Paris, och det är på en dem tillhörig landtegendom, som vi nu vid Kongl. Svenska Teatern återfinna dem. Ungefär vid samma tid inträffar äfven en fosterson till kapten de Senanges, som varit borta i sjutton månader på en expedition att förskaffa sig rikedom, hvilken likväl misslyckats. Anatole, så heter den unga mannen, hade nemligen råkat förälska sig i ett ungt fruntimmer och önskade nu, kosta hvad det kosta ville, att gifta sig med henne. Men som det, i hvad fall som helst, kostade mera än han ägde, ansåg han sig böra bli millionär genom handelsspekulationer. Dessa chimerer äro nu försvunna. Han har återvändt utfattig.

Den gamle mannen är förtjust att återse sin hälft förrymde fosterson och skyndar att presentera honom för sin unga fru. Aj aj! min läsare! Anatole är ingen annan, än den unge studenten, som en gång kommit Adeles hjerta att klappa så lifligt. Adele, i sin själs oskuld, yttrar oförstäldt sin glädje. Anathole deremot har gjort spekulationer och sett något af lifvet. Han försöker att spela kall och frånstötande, för att icke medelst ett motsatt uppförande ge sin välgörare anledningar till misstanka. Öfver denna konstlade köld blir Adele på det högsta uppbragt, och inför hela allmänheten uppstår mellan de unga tu ett gräl, som blott med möda stillas af kaptenen.

Anatole yppar för sin välgörare, att han dagen derpå måste afresa till Paris. Han fruktar att icke kunna beherrska sina känslor, om han längre qvardröjer i grannskapet af sin ungdomskärlek. Som lämplig förevändning anför han, att han älskar en dam i Paris, att han måste dit på kärlekens vingar. Hr de Senanges, hvilken sjelf på gamla dagar erfarit det lyftande i dessa vingar, gillar hans beslut.

Men nu begår Hr Anatole en svaghetssynd. I en tête-à-tête med sin fosterfars hustru, visar han henne hennes porträtt, som han i halftannat år haft gömdt vid sitt hjerta. Han ber att få öfverflytta sin egande-rätt dertill i hennes händer, för att af dem få emottaga porträttet till skänks. Utan att just fatta hela betydelsen af denna ceremoni, låter Adele den försiggå, och jag, recensenten, min värdaste läsare! började vid detta tillfälle hysa starka farhågor för den åttatioårige makens räkning.

I detsamma visar sig Hr de Senanges, förtjust öfver att se sin hustru hand i hand med Anatole, och dymedelst praktiskt öfverbevisad, att den af honom bemedlade freden är fullkomligt återställd. En för honom lycklig genius inger honom emellertid idén, att för Adele yppa det förtroende, som Anatole en gång gifvit honom, att han nemligen älskade en flicka i Paris, och längtade dit så häftigt som en älskare kan längta. Den hederliga kaptenen tror sig dermed kunna häfva de hinder, dem Adele tycktes vara beredd, att lägga för den unga mannens afresa, och hoppas att dymedelst gynna hans kärlek. Den ena afsigten lyckades, men icke den andra. Adele vill icke mera se den trolöse, som så grymt bedragit henne. Och Anatole råkar i förtviflan öfver sin älskarinnas hårdhet.

Han begär ett samtal med henne. Hon vill icke höra honom. Han ser icke vidare någon utväg att rättfärdiga sig.

Då inträffar i grefvens tid departementschefen vid mjölkkammaren, Mari, som fått en skolmästare till älskare, men som sjelf hvarken kan läsa eller skrifva. Hennes älskare åter har, i likhet med många af våra vältalare, mycken svårighet att ex tempore uttrycka sig, men äger deremot en förvånande färdighet på papperet. Han förkastar derföre visligen den nog alldagliga metoden, att muntligen utveckla sina känslor för Mari, utan bara idkeligen skrifver till henne om sin ömma låga. Hon har nu gjort den unga frun till sin förtrogna, och denna har lofvat déchiffrera de biljetter, hvari Magister Tricot ger sin Mari svart på hvitt på sin eviga kärlek. Mari, som är en hjertans uppriktig landtflicka, trots någon som ännu gått i trädskor, förtror detta fruns ädelmod för Hr Anatole, hvilken genast derpå bygger sin plan. Han skrifver en biljett med anhållan om ett möte. Han hoppas, att hans älskarinna, då hon läser brefvet, skall förstå honom.

Sedermera yttrar han för Mari, att han på morgonen erhållit brefvet af Magister Tricot, för att framlemna det till henne.

Herr och Fru de Senanges komma ut. Biljetten ges dem i handom. O ve! man börjar misstänka Magister Tricot för brottsliga afsigter. Denne tillkallas, eller rättare sagdt kommer, som om han vore kallad. Han nekar både för så ohemula »tilltag», som det ifrågavarande, och för en så oöfvad stil. Kaptenen sjelf fattar brefvet. Han igenkänner Anatoles piktur.

Nu samlar sig åskan öfver dennes hufvud, sedan den fördelat sig ifrån Skolmästarens. Och hvad skall Adele tänka om allt detta? Nyss har Anatole gjort henne en temligen tydlig förklaring; sedermera upptäcks det, att han har en älskarinna i Paris; och nu uppdagar man, att han på landet stämmer ett möte med en vacker mjölkflicka. Tre otroheter i ett andedrag. Tre gäckade eder inom begränsningen af en halftimma. Uff! Det är fasligt.

Anatole, som bäfvar för att man skall komma verkligheten på spåren, skyller på en nyck, en oförklarlig nyck, ett ögonblickligt tycke, hvars beskaffenhet han icke sjelf kan reda, en penchant för Mari, af det slags penchanter, hvilka lägga sig inom en qvart. Han går, i förtviflan, tryckt till jorden af blygsel. Men den åttatioåriga blicken har genomskådat allt.

En stund derefter instörtar Magister Tricot. Han har blifvit vittne till en scen bakom en häck mellan Hr Anatole och Mari, hvarvid Anatole tryckt hennes hand, och till slut knäfallit för henne. Denne hade gifvit henne ett bref, som likväl Tricot lyckats bemäktiga sig. Brefvet skulle visserligen icke framlemnas förrän om tvenne timmar, men magister Tricot hade ansett snabbheten för en af postföringens förnämsta egenskaper, och öfverandtvardade derföre genast skrifvelsen till Hr de Senanges, till hvilken utanskriften var adresserad.

Biljetten innehöll ett afsked. Anatole hade beslutat att med egen hand sönderrifva lifvets knektekontrakt, såsom Riksdagsmannen *Insulin* uttryckte sig om sjelfspillingar.

Hr de Senanges låter kalla Anatole och lemnar honom ett svar på hans i förtid erhållna skrifvelse, hvilket endast innehåller följande ord: »Jag är åttatio år. Vänta!»

Ridån faller öfver Anatoles förtjusning. Blek, redan lik en hamn, betraktar den åldrige de Senanges från en fönstersmyg sin fosterson, åt hvilken han testamenterat sin dyrbaraste egendom — sin hustru.

Sitt hufvudsakligaste intresse lånar den lilla pjesen, som sig bör, af sin hjeltinna, Adele de Senanges. Sällan har en barnslig fru blifvit lyckligare tecknad. Man återfinner här qvinnan med dess fåfänga, dess lystnad efter nöjen, med dess naturliga ädelmod; man ser här det täcka könet både i dess svaghet och dess styrka. Man skulle kunna anmärka, det en sådan oskuldsfull oerfarenhet af lifvet, som Adele de Senanges' (i sjelfva verket ytterst farlig för en ung fru, såsom man i pjesen på mer än ett ställe får höra), näppeligen torde anträffas ens hos en ur föräldra-hemmet utgången dam, och således ännu mindre hos en elev ur en Parisisk pension, men Fru *Hjortsberg* återgaf detta parti med alltför mycken naturlig gratie och alltför öfverträffande illusion, att, åtminstone under representationen, tillåta åskådaren att tvifla på rolens sanningsenlighet.

Vi behöfva icke nämna, att Hr *Almlöf* fyllde sin rol. Hr *Söderberg* och Mamsell *Lind*, det älskande paret, hvaraf den ena nästan uteslutande skrifver och den andra hvarken kan läsa eller skrifva, voro båda på sin plats.

Hr *Hyckert* hade en högeligen otacksam rol, Anatoles, otacksam mot hans välgörare och otacksam mot honom sjelf.

Slutscenen är af väl beräknad och gripande teatereffekt. Öfversättningen tyckes vara af en ledig och van hand.

Den välkomna näsknäppen.

Hr *B.* promenerade på Djurgården. Han är egentligen en högst obetydlig person, men söker förnämt umgänge, och inbillar sig vara en utsökt kavaljer. Tvenne muntergökar, som gingo efter honom och kände hans svaga sida, slogo vad med hvarandra. Den ene erbjöd sig nemligen att knäppa Hr *B.* på näsan, utan att denne skulle upptaga det illa. Han smög sig sakta bakom ryggen på honom, och helt oförmodadt sträckte han ut armen förbi hans öra och applicerade en duktig knäpp på hans stolta näsa. Hr *B.* vände sig bestört om och såg den oförmodade angriparen i ansigtet. Denne tog genast af sig hatten och låtsade blifva flat. »Förlåt, min herre! Jag har misstagit mig på det ohöfligaste sätt i verlden. Jag tog er för att vara Baron *P.*» — Hr *B.* drog de förut harmfullt framskjutna läpparna till ett artigt småleende och svarade: »Mjukaste tjenare! Det skadar intet!»

I anseende till förnyad efterfrågan, har Redaktionen dragit anstalt om, att lösa Nummer af FREJA hädanefter säljas, så långt tillgången medgifver, på Boktryckeriet vid Österlånggatan, Huset N:o 21.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 18 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 31. 1837.
Tisdagen den 18 April.

FREJA.

En blick på ögonblicket.

Måhända har aldrig den allmänna väntan varit liffligare spänd på de åtgärder Regeringen kommer att vidtaga, än i närvarande ögonblick. Med anledning af de tätt upprepade konseljerna anar man, att något ovanligt steg förestår: något steg af kraft och beslutsamhet.

Vi förundra oss icke öfver denna allmänna, spända väntan, hvilken öfver allt förspörjes. Aldrig har Embetsmanna-anseendet inom Sverige varit mera, än nu, ställdt på spel, och aldrig hafva visa och kraftfulla åtgärder varit mera, än nu, af nöden, för att upprätthålla detsamma. Nu, då nästan samtidigt, betydliga, från företrädare till efterträdare arftagna, (ett besynnerligt arf!) vidt utgrenade, med verket sedan längre tid tillbaka sammanväxta balanser yppat sig inom den del af administrationen, hvarifrån fosterlandet, näst sin egen beskattning, drager sin hufvudsakligaste inkomst; när dessa balanser kunnat förblifva en hemlighet för en Chef, hvilken, efter hvad vi hört sägas, räknas bland fäderneslandets skarpsyntaste och oförtrutnaste Embetsmän; nu, när en Ordförande i ett verk, hvilken uppburit stora prof på Kongl. nåd, underkastar Kongl. Maj:ts reskripter sin gunstiga ompröfning och deri gör de ändringar, samme Ordförande dumdristigast finner nödiga; nu, när en officerare, som är ansedd att vara bland Svenska flottans skickligaste, är under rättegång för att hafva genom vårdslöshet försatt ett af Kronans bästa fartyg; nu, när åtskillige ledamöter af en corps blifvit dömda för försök att genom en vidt utgrenad anläggning utränga en af deras dugligaste och i befordringsväg således farligaste kamrater; nu, när personer, hvilka af Styrelsen, i egenskap af Landshöfdingar, fått sig provinsernas förvaltning uppdragen, sjelfve blifvit af sina borgenärer ställda under förvaltning, och således, lindrigast taladt, icke för Länet åtminstone äro någon föresyn af välmåga och industri; nu, med alla dessa färska exempel för ögonen, undra vi sannerligen icke, om Svenska nationen börjar att med misstroende betrakta sina Embetsmän.

Af de här uppräknade mål har en del redan blifvit underkastad juridisk pröfning, och, genom en sällsam ödets skickelse, äro just i närvarande ögonblick de flesta af demunder afgörande. Det är således lätt förklarligt, hvarföre nationen med spänd väntan afvaktar de beslut, hvarvid man i dessa frågor kommer att stanna. Det system, af rättvisa eller efterlåtenhet, som man för framtiden vill följa, bör tillräckligen uppenbara sig medelst de åsigter, hvilka vid dessa tillfällen komma att göra sig gällande. Styrelsens handlingssätt i närvarande stund är en barometer, som bestämmer densammas stigande eller fallande i nationens ögon, och hvaraf man med skäl kan för framtiden spå fult eller vackert. Detta ögonblick är vigtigt

i vår Styrelses annaler. Det afgör om styrka eller svaghet; det dömmer mellan rättvisa och konsiderat'oner.

De domar, hvilka innan kort skola falla, blifva äfven utslag, huruvida konsiderationerna i Sverige skola äga ett fosterland, eller icke. Vi vilja icke ingå i undersökningar, om någon kast inom Sverige varit på de andras bekostnad privilegierad; om vår militär, under en tjugofyra-årig fred, hufvudsakligen gjort inkräktningar inom Landshöfdinge-embetena och postverket; om (hvilket vi sett öfverklagadt) det är i kasernerna, som Sverige måst se sig om efter sina statsmän. Vi önska innerligen, att allt detta icke så förhåller sig. Men säkert är, att man i denna riktning sökt arbeta allmänna opinionen. När man skolat uppräkna ett register på Embetsmäns förtjenster, har man uppräknat deras slägtregister. Man har, med ett ord, sökt inge nationen en ofta nog temligen löst motiverad fruktan, det den stode under inflytande af konsiderationer. Folket har, med en naturlig känsla af förutseende omsorg för sitt eget bästa, lyssnat till dylika insinuationer, bland hvilka somliga varit af en sådan beskaffenhet, att de fullkomligt gå in på orimlighetens område. Vi vilja här endast, för ett exempels skull, välja det färskaste: den kreation af en ny Öfverståthållare, hvarmed åtskilliga tidningar för ett par dagar tillbaka roade sig. Huru kan en tänkande menniska sätta tro till något dylikt? Endast den slägtskap, som så försåtligt vid relaterandet antyddes, skulle göra hela saken till en dekonfityr. Det är emellertid naturligt, att dylika piller skola göra sin verkan på dem, hos hvilka man önskar att låta dem operera, och vi frukta, att personer finnas, hvilka nog obetänksamt förlita sig på deras ofelbarhet. Så har, genom långlig och fortsatt bearbetning, allmänna opinionen blifvit bragt i en misstänksam stämning. Man tror sig någon gång finna spår till konsiderationer, der man kanske lika väl skulle kunna se spöken på ljusa dagen.

När man således påminner sig, att i de nu under handläggning varande, vigtiga målen män af hög börd och stora relationer spela hufvudrolerna, och man härtill lägger den misstänksamma fruktan nationen hyser för dylika personers inflytande, så öfvertygas vi derigenom mera, än någonsin, om nödvändigheten för Styrelsen att i dessa mål gå till väga med den strängaste oväld och utan afseende på personen. Det har redan på förhand gjort ett obehagligt intryck på opinionen, att, då åtskilliga underordnade Tull-embetsmäns egendom belades med qvarstad, de högre uppsattes inom verket, Chefens med fleres, befriades från denna åtgärd. Vi frukta, att ett sådant handlingssätt förefÖll en eller annan mindre välbetänkt. Önskar derföre Regeringen att göra ett intryck till sin förmån på det Folk, som gifvit densamma makten i händerna, skulle vi nästan förr anse stränghet, rättvis stränghet, än eftergifvenhet, vara af behofvet påkallad. Det finnes en mildhet, som, då den förlåter brottet, lägger fröet till nya brott.

Vi, för vår del, tvifla icke, att Regeringen ej tillräckligt vet bedömma sin egen ställning, för att i dessa hänseenden följa de bud, dem klokheten föreskrifver. Styrelsen har sednast, vid tillsättandet af ErkeBiskopsvärdigheten, bevisat, att den lyssnade till nationens, genom dess organer, uttalade önskan, och den förtjenar, i detta hänseende, så mycket mera att lofordas, ifall den, enligt hvad vi hört sägas, vid detta tillfälle uppoffrade sin egen önskan för Folkets, och, ehuru Biskop af Wingård redan tackat för skålen *), endast räckte honom de felslagna förhoppningarnas bittra kalk. Så har kanske mången af de i ofvannämde rättegångar invecklade personer redan förutsett sin frikännelse, men torde måhända finna sig bedragen.

Det återstår då för honom att med Biskop af Wingård i vredesmod utropa: "Jag skall göra dem det spratt att aldrig mera komma till någon Riksdag."

Enthusiast för ordning och rätt.

*) Se *Aftonbladets* berättelse härom.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

III. *Bruden i Alicante.*

(Forts. och slut från föreg. N:r

»Det var en skön natt, sådan man endast träffar kring det herrliga medelhafvet. Ett månsken, så klart att man här i norden icke kan göra sig begrepp derom, strålade öfver hela nejden. De lätta vågorna hafva i sjelfva kammen, det vill säga öfversta spetsen, der de just bryta sig, ett fosforiskt sken, som också ger en egen ljuseffekt åt allt som man ser. Efter båten, som jag rodde, bildade sig en strimma af glittrande punkter, liksom om jag sväfvat fram på en vintergata, flyttad från himlen till hafvet. Ännu en ljuseffekt blandade sig med de förra belysningarna af taflan. På spetsen af fyrbåken flammade en mörkröd låga, hvilken speglade sig i vattnet och bildade liksom en blodfärgad strimma mellan mig och hamnen

Då jag lade till vid bryggan och fästade min båt, syntes ingen annan menniska än munken, som genast skyndade mig till mötes. Sedan han vänligt helsat, fattade han min hand, och vi vandrade inåt den tysta staden, der endast få menniskor voro i rörelse. Munken påskyndade vår gång, och jag återsåg med klappande hjerta köpmannens hus. Munken drog en nyckel ur sin ficka och öppnade en liten dörr, hvilken ledde inåt trädgården. Sedan vi gått igenom den, öppnades en annan dörr, och vi inträdde i ett stort, hvälfdt rum, som var tomt och ödsligt, som ett fängelse. Munken bad mig dröja här och gick in genom en tredje dörr. Jag stod ensam i det dystra hvalfvet, som endast upplystes af månskenet, hvars klarhet fördunklades af de täta fönstergallren och de mörka rutorna. Hade icke tanken på Irene upplifvat mig, tror jag att jag knappast släppt munken ifrån mig, så hemskt förekom det mig att stå der midt i natten i en främmande stad och i ett hus, der jag ingen rättighet hade att intränga.

Men det dröjde icke länge, innan munken återkom och vinkade åt mig att följa. Han lade fingret på munnen till tecken att jag borde vara tyst. Vi smögo oss derefter genom ännu två eller tre stora rum, till en trappa, uppför hvilken vi stego under lika tystnad. Sedan vi stigit temligen högt, inträdde vi i en rund kammare med mörkröda förhängen för fönstren och upplyst af en lampa i en nisch.

Då vi inträdde, såg jag Donna Irene knäböjande för en Madonnabild. Men hon steg genast upp och mötte oss. Jag kan icke beskrifva hennes blick. Hon rodnade icke, utan såg på mig med en säkerhet och trygghet, som sade att hon till mig satte ett obegränsadt förtroende. Men det låg tillika i hennes själ så mycken ömhet och blyghet, att jag kände mig rörd ända till tårar. Hon räckte mig handen, och vi sågo tigande på hvarandra. Då sade munken: »jag kommer snart tillbaka!» och gick.

Vi satte oss bredvid hvarandra. Vi talade med hvarandra. Det var första gången i vår lifstid. Det är enda gången jag sett henne. Men en qvinna med ett bättre hjerta fins icke på jorden, det kan jag säga dig. En fullkomligare varelse kan jag aldrig finna. Jag lofvade henne att återkomma till Alicante nästa år, och då blir hon min. Hon gaf mig denna ring.

Efter jag nu för dig upptäckt hela mitt hjerta, vill jag endast ännu tillägga, att vårt samtal afhandlade endast min återkomst, ty att vi älskade hvarandra, behöfde vi icke säga. Du lär väl icke litet förundra dig, då jag dertill säger, att jag ännu icke erhållit en kyss af min älskade. Men det är förhållandet. Jag kan säga, att våra känslor voro så rena och vår kärlek så innerlig, att det icke behöfdes.

Munken återkom snart. Donna Irene räckte mig handen. Jag kände att det var till afsked, och sedan vi ännu betraktat hvarandra några ögonblick, skildes vi. När jag i dörren ännu en gång såg mig tillbaka, låg Irene ånyo på knä för madonnabilden.

Utan att yttra ett ord ledde mig munken samma väg tillbaka. Han kände förmodligen att mitt hjerta var för fullt för att kunna uttrycka sig i ord. Vid bryggan tryckte han mig vänligt i handen och drog sig hastigt tillbaka ibland byggnaderna vid hamnen.

Vi afseglade följande dagen från Alicante.

Du känner nu mitt äfventyr. I dag har jag fått en underrättelse, som på det innerligaste gläder mig. Det tyckes som Försynen gillar min kärlek. Kaptenen kommer att blifva hos sin familj i Gefle och öfverge sjön. Redaren har just i dag lofvat mig briggen. Om tre veckor får jag den till Medelhafvet och Alicante.»

Min väns berättelse gjorde på mig ett djupt intryck. Jag kände en besynnerlig aning, att denna hans häftiga kärlek icke skulle slutas lyckligt. Men att vilja på något sätt oroa min vän med dessa aningar, föll mig så mycket mindre in, som jag visste att hans beslut likafullt skulle stått orygglig. Jag endast frågade honom ännu mera om munken. Han sade, att denne var en äldre man, af ett ganska godt utseende, förståndigare och snyggare än man vanligtvis finner hans likar i Spanien.

Adolf sade, att han ämnade föra sin hustru en gång till Sverige, men att det var hans afsigt att

hädanefter anse Medelhafvet för sitt hem. Han hoppades snart kunna blifva ägare af eget fartyg, och då ville han esomoftast taga Irene med sig på sina resor der omkring kusterna.

Jag måste några dagar derefter resa ut på landet, så att jag icke fick tillfälle att taga afsked af Adolf C—gren. Vid min återkomst till Stockholm, hade han redan afseglat med briggen Scandinavia.

Flera år äro nu förflutna, och hvarken redaren eller någon annan har tillförlitlig underrättelse om den unge kaptenens öde. En underrättelse, som man har öfver England, torde möjligtvis röra Adolf C. En Engelsk sjökapten har berättat, att han i Spanska sjön såg en brigg, med trasiga segel, drifva för vind och våg. Den var likväl icke läck, men tycktes öfvergifven af sin besättning. Engelsmannen försökte nalkas; men en pestilentialisk lukt tvang honom att afstå från försöket. Med kikare upptäckte man en mängd lik om bord. De voro dels Europeer, dels Mohrer. Man förmodar, att fartyget blifvit angripet af någon Algierisk sjöröfvare och försvarat sig till sista man. Äfven Barbareskerna måste samtligen hafva tillsatt lifvet. Briggens namn var Scandinavia.

Man skulle tagit för afgjordt, att det varit C—grens brigg, om icke vid samma tid en Engelsk brigg med samma namn också så hel och hållen försvunnit, att man aldrig kunnat få reda på det minsta, hvarken om fartyg eller manskap.

Ett och annat.

Enligt hvad Redaktionen enskilt fått veta, utan att likväl stämningen kommit Red:n tillhanda, har åtal på N:o 29 af *Freja* blifvit reqvireradt af Herr Hofkansleren. Den enda vi vid detta tillfälle beklaga, är Aktor, som med svett och möda nödvändigt måste skrufva bladet skyldigt till ansvar inför lag. Han lär dervid söka begagna sig af 8:e och 12:e mom. 3 §. af Tryckfrihets-förordningen, af hvilka det förra momentet handlar om »smädliga uttryck om Rikets Embets- och Tjenstemän i och för Embetet.» Efter vårt begrepp måtte ett uttryck, grundad på sträng, faktisk sanning, stöttadt på så ovedersägliga bevis, som de, hvilka finnas på Sjöförvaltningens förfalskning af Kongl. Maj:ts reskript, aldrig vara smädligt, i den mening, att straff derpå kan följa, enär ett sådant uttryck endast är ett uttryck af förbrytelsens natur. Man kallar t. ex. merendels utan tvekan den för förfalskare, som begått en förfalskning, denna förfalskning må nu ha skett »i och för Embetet» eller icke.

Vi ha i vår artikel om Sjöförvaltningen hållit oss vid fakta; vår uppsats grundar sig på den gifna tilldragelsen af en Sjöförvaltningens förbrytelse. Men vi påminna oss, att en viss tidning, för några dagar tillbaka, utan att derföre anföra ett enda skäl, kallade en hög Embetsman för »den minst passande till sin plats af alla» *). Antaget, att inom Sverige finnes någon duglighet, blir ordet: minst passande, just jemt synonymt med odugligaste, och uttrycket dymedelst i högsta grad smädligt. Vi undra, när *Svenska Minerva* kommer att åtalas efter 8 mom. 3 §. Tryckfrihetsförordningen.

Hvad angår 12 mom. 3 §. Tryckfrihetsförordninningen, rörande »lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till Allmänhetens förvillande», så, då detta omöjligen kan ha hänseende på artikeln om Sjöförvaltningen, der vi med sträng deducering utgå från gifna och i artikeln reproducerade lagbud, så återstår det endast för oss att ödmjukligen nämna, det den andra uppsatsen i bladet, om de *Ryska* krigsfångarne, huru otroligt det än låter, är verklig historisk sanning, och alldeles icke författad, för att, genom »en lögnaktig uppgift», ge Allmänheten någon låg tanka om Ryska nationen.

Föröfrigt — att vi i princip haft rätt i hvad vi nämt om Sjöförvaltningens förfarande, bevisas mera än tillräckligt af Herr JustitieOmbudsmannens sednast företagna åtgärd, och till och med Herr Grefve Cronstedt måtte ha lagt våra ord på hjertat, enär han nu insett nödvändigheten att afträda från sina Ordförandeskaper i KonvoyKommissariatet, SjöförsäkringsÖfverrätten, och i Direktionen öfver segelfarten mellan Wenern och Hafvet, i hvilka måhända, i annat fall, han fått det för en enväldigt sinnad man oskattbara nöjet att sitta ensam.

*) Kanske menar *Minerva*: "af alla, som kunnat komma i fråga", men i sådant fall är Minerva åter smädlig mot Styrelsen, som då *valt* den "*minst passande*", enär den, enligt Minervas förmenande, kunnat lyckligare, än som skedde, fylla platsen. Hvilket förfarande åter icke gerna låter tänka sig om en vis och upplyst Regering. Till det besynnerliga af saken hör, att, samtidigt med Minervas oqväden, blef ifrågavarande person nämd till Ledamot af Rikets högsta Riddare-orden. Och Minerva skall ju vara en ministeriell tidning!

Teater-Bulletin.

I går gåfvos, på Mamsell *Högqvists* recett, *Hamlet* och *Fästmön från hufvudstaden.* Vi skola i nästa nummer återkomma till båda dessa skådespel, af hvilka det förra är Allmänheten bekant, och det sednare förtjenar att blifva det.

Den talangfulla Recettagerskan, som i synnerhet i Ofelias sista scener, med sitt rörande spel, lockade tårar ur de flesta åskådares ögon, emottogs med stormande bevis af Allmänhetens bifalls-yttringar, och inropades efter skådespelets slut.

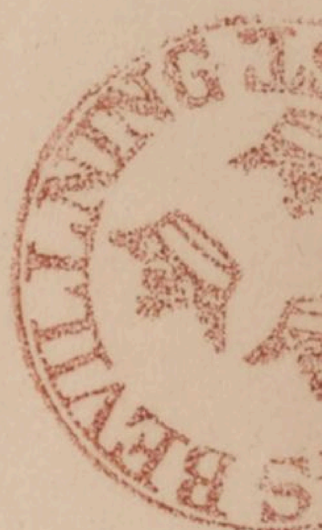
Nästa N:r utgifves Fredagen d. 21 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 32. 1837.

Fredagen den 21 April.

FREJA.

Teater-Bulletin.

Fästmön från Hufvudstaden.

Komedi i två akter af Prinsessan *Amalia af Sachsen*.

Öfversättning från Tyskan.

Hvem vet icke, att man från hufvudstaden får gudomligt vackra saker, saker, som endast finnas der och på modkostymen, der eller i förhoppningarna. Sanningen häraf erkänner framför allt en ung Wehringer, som nyss ärft en stor och lönande fabrik i en af Tysklands småstäder, en fabrik med ångmachiner, män, qvinnor och barn. Denne vår hjelte går till och med så långt, att han, bland andra saker på modet, vill ha en fru från hufvudstaden, en fru med nycker och migrän, svimningar och prinsens droppar, kammarjungfrur och känslofullhet. Han kan knappt i tankan fördraga dessa bygdens beskedliga tärnor, som sjelfva knåda degen i sitt bröd, som sjelfva sticka sina strumpor och som kanske i nödfall kunna mjölka en ko. Nej! täcke vet han då dessa varelser i snörlif och silkesstrumpor, som näppeligen förstå sig på att öppna en dörr, som dåna för en spindel, och icke förmå att lyfta en pall. Wehringer vill ha en följeslagerska genom lifvet, som i ordets fullaste bemärkelse behöfver hans stöd, som gråter då det minsta går henne emot, och för hvars skull solen tyckes böra minska sin värme och vestanvinden sina fläktars liflighet.

Och han står nära uppfyllandet af sina förhoppningar. Han har uppdragit åt en af sina vänner, en Ryttmästare i hufvudstaden, att, medelst flitig vigilans, skaffa honom en fru. Vi känna icke, om det är af denna anledning, som de täta friare-annonserna influtit i *Dagbladet*. Nog af! innan kort träffar Ryttmästaren en hygglig person af god konduit, villig att åtaga sig det erbjudna förtroendet. Hvem anar nu icke, att den lyckliga är någon gammal mamsell, som i en slags förtviflan, i brist på bättre, tar en fabrikör; en af dessa ålderstegna damer, som, sedan de icke i ungdomen fått gifta sig efter sina egna tycken, nu på gamla dagar gifta sig med hvem som helst. Men nej! min läsare! Det ifrågavarande fruntimret är en enka, en vacker enka, trots någon, som ännu koketterat på sin salig mans döda mull. Ach! hvad Wehringer måtte vara lycklig!

Så tyckes det också, då han i början af pjesen inträder till sin kusin, Fru Dorner, som just nu gör sig färdig att emottaga en ung dam, för hvilken rum blifvit hos henne beställda. Wehringer har brefvet, gåfvobrefvet på sin framtida sällhet, i handen, det bref, hvari han underrättas, att han fått en hustru, en ung, vacker, förtjusande hustru. Nu äger Fru Dorner en dotter, benämd Minna, en täck, god, huslig flicka, utan talanger, men också utan fel, utan rikedom, men också utan nycker. Vi vilja icke dölja för läsaren, att det, åtminstone till en viss grad, ingått i Fru Dorners beräkningar att göra ett par af sin dotter och

den unge fabriksägaren. Och hvilken mor har ännu icke för sin dotter haft dylika funderingar, så vida hon icke varit sysselsatt dermed för egen räkning? Fru Dorner, föga diplomatisk, såsom man alltid är i småstäder, der man icke har något annat kabinett, än stora sqvallerrummet, mäktar näppeligen återhålla sin förtrytelse vid den oväntade underrättelsen om Wehringers förestående giftermål. Minna mäktar icke återhålla sina tårar, ty hon älskar Wehringer. Ja! rynka ni på näsan, min nådiga! det är icke annorstädes, än i småstäder, som man kan älska fabrikörer.

Den efterlängtade fästmön inträffar. Det är för henne, som rummen hos Fru Dorner äro hyrda. Hela fabriken är uppställd och strör blommor. Verser deklameras. Wehringer stirrar på sin tillkommande ungefär med samma ögon, som en faun, dold i buskarna, måtte på Paphos ha sett Afrodite uppstiga ur böljorna. Om någon sådan qvinnlig fullkomlighet har aldrig hans småstadsförstånd kunnat göra sig ett begrepp. Hvilket förtjusande småleende, huru mycken ledighet och gratie i hvarje rörelse, och ett parasol se'n, som icke är stort större, än en vanlig barnskallra! och hvilken flytande och elegant konversation! Hör! hon talar om den nya Fransyska litteraturen, om Victor Hugo. Hon frågar om Hr Wehringer läst något af denne hennes favoritförfattare.

”Jaa!” svarar denne, ”jag har läst, huru på ett ställe en sticker ihjäl sig, för det att en annan blåser på valdthorn.”

”Aha! Hernani!” anmärker den unga enkan med ett leende, som tolkar, huru stolt hon är öfver sin fästmans djupa insigter i nutidens litteratur.

Och nu komma Emmor, Fortepianor, det bästa Teaterns husgerådskammare kan prestera. Allt det der har den vackra enkan haft med sig i resvagnen. Genast efterskickas stadens modehandlerska. Hon inträffar med askar och hattar och negligéer, och Gud vet icke hvad. Fästmön köper intet deraf. Nej! dertill är hon alldeles för sparsam. Men i stället knycklar hon till hattar och rifver sönder spetsar för åttatio Riksdaler, och dem — måste den stackars Wehringer betala. Han prutar emot, och frun får hufvudverk. Hvilken fru hade icke fått det i hennes ställe?

Men så när hade vi glömt säga, det den förtjusande enkan är åtföljd af den unge Ryttmästaren, som varit fabrikörens böneman och emellanåt med en särdeles känsla af ömhet riktar sina vackra ögon på honom. Likväl tyckes han vara en af de män, hvilka tyrannisera qvinnorna, ty, fastän den vackra enkan ber honom vara närvarande vid den middag, som fabrikören ger till hennes ära, nekar han med en köld, som nästan skulle anstå en äkta man.

Men den briljanta fästmön vill också, att hennes tillkommande skall vid middagen kunna visa sig med nog mycket friseradt hår, för att vara i stånd att, om det fordras, i en framtid dölja spåren af det äkta lifvets bekymmer. Hon har derföre från hufvudstaden, o höjd af ädelmod! medfört en perukmakare. På hennes vink instörtar denne med kam i håret och klumptång i handen. Förgäfves krusar den hederlige fabrikören emot, och söker undkomma sin förföljare; denne vill med all gevalt krusa hans lockar.

Men medan Wehringer ännu är sysselsatt med denna plågo-ande, instörtar en annan i en skräddares gestalt. Denne skall, på fruns befallning, taga mått till en ny frack åt den stackars fabrikören, i hvars toilett hans fästmö tar en så liflig del, som om den vore hennes egen. Förgäfves protesterar Wehringer, och försäkrar, att hans frack är honom fullkomligt till nöjes, och att han icke åstundar någon annan. Skräddaren vädjar till fruns befallning, och ger hin mannens vilja. Han söker till och med, att försåtligt och à tergo taga mått till fracken, Hr Wehringer sjelf ovetande.

Och under allt detta underhåller den förtjusande fästmön sin Wehringer med förespeglingen om konserter, dem hon skulle låta gifva, om societetsspektakler, der hon skulle spe-

la älskarinna; hon lofvar att revolutionera hela hans bo efter de nyaste och modernaste principer. Wehringer är visserligen intagen i sin vackra enka, men finner emellertid hennes vackra projekter föga intagande. Han börjar ana, att det ändå i verlden tillfinnes något afundsvärdare, än en "fästmö från hufvudstaden."

Middagen är ändtligen förbi. Frun har stängt in sig i sitt inre rum. Wehringer, hvars ömhet redan till någon del börjat kallna, känner åter småningom de halfsläckta lågorna uppflamma. Hans fästmö har vid bordet varit den artigaste, den mest förtjusande värdinna. Hon har till och med icke alldeles förbisett sin tillkommande man, utan äfven på honom riktat ögon, hvilka fullkomligt upptinade den köld, hvarmed han sökt beväpna sig. O mannasvaghet! Han har nu glömt både perukmakaren och skräddaren och societetsspektaklerna.

Då inträder en gammal trotjenare, som i många år varit i Wehringska huset, och många gånger burit den nu så passionerade älskaren på sina armar. Han har af den ämabla frun blifvit körd på porten, och det för en disput med hennes kammarjungfru, en näsvis slinka från hufvudstaden. Han omtalar nu sitt missöde för Hr Wehringer, hvilken derom icke på förhand vet ett enda ord, och hvilken slutligen blir så uppbragt öfver detta sin fästmös envåldiga förfarande, som en vid despotism van fabrikör möjligen kan blifva det. Han bultar på dörren till det rum, der den vackra enkan stängt in sig Hon kommer ändtligen ut, men, ach min Gud! i hvilket tillstånd! ikring pannan ett långt, hvitt bandage, genombaddadt med Eau de Cologne och vinättika; kinderna glödande och feberheta; gången vacklande och osäker. Hon sjunker ned i en stol, knappt i stånd att draga andan. Och fabrikören, den råe, obildade Wehringer, börjar att tilltala henne nästan hårdt. Hon svimmar. Han söker att med de ljufvaste namn återkalla henne till lifvet.

"Aurora!" suckar han.

"Åh! så säg då Aurore", ropar hon och skyndar opp.

Hvilket åskslag för en sentimental älskare!

Och nu uppenbarar sig den tillkommande frun nyckfullare, vresigare, ondsintare, än någonsin. Fabrikören erkänner, att bakom den yttre spegel af exemplarisk endrägt och lycka, som äktenskapet erbjuder för verlden, ändå måtte finnas ett eller annat plågoris. Han är nästan färdig att söka någon passande utflygt ur sin kärleks Eden. Men det olycksaliga kontraktet, som redan är uppsatt, omgärdar honom på alla sidor.

Under det att han är sysselsatt med dessa mindre angenäma tankar, inträder kusin Minna, hon, om hvilken »fästmön från hufvudstaden» frågat: »hvad är det för en jungfru?» Denna har en temligen sentimental scen med Hr Wehringer, hvarunder hans hjerta blifver fulleligen omvändt, från den välborna enkan till mamsellen, från hufvudstaden till småstaden. Han har redan insupit en helsosam respekt för residensets döttrar, och vill nu med en af bygdens förena sina öden.

Här ligger måhända det älskvärda och qvicka styckets svagaste sida. Denna öfvergång är alltför hastig och alltför litet motiverad. Wehringer bör visserligen känna sin benägenhet för »fästmön från hufvudstaden», afkyld genom hennes utstuderadt retsamma uppförande. Men att han genast derefter, nästan omedelbarligen, skulle med sitt tycke falla på en person, åt hvilken han förut aldrig egnat någon grad af uppmärksamhet, det förefaller i sanning litet otroligt. Denna hastiga omvexling blir dessutom så mycket mindre förklarlig, när man påminner sig, att Wehringer är bunden vid sin fästmö medelst en laglig akt. Dock — i en komedi gör man icke så särdeles afseende på akter, endast akten går sin gång.

I Grefvens tid inträffar emellertid Fru Dorner med ett bref, som af misstag kommit henne tillhanda, och som hon, af en ganska naturlig känsla, af nyfikenhet, brutit. Det är ifrån »fästmön från hufvudstaden», och ställdt till den bekante Ryttmästaren, som på Wehringers begäran arrangerat partiet. Vi behöfva icke nämna mera, än att i stället för den vanliga titeln står der: »älskade!»

Wehringer blir utom sig af förtjusning öfver sin fästmös uppförande, hvilket, minst taladt, hääntyder på dubbelhet. Nu kan han på goda skäl rompera, ifall det ordet finnes inom hans förråd af Franyska glosor. Han föresätter sig, att, endast med uppvisandet af biljetten, alldeles förkrossa sin fästmö. Men hon — fruntimmerna från hufvudstaden äro bra oförsynta — tar hela saken ganska kallt, och förklarar, att det ifrågavarande brefvet var ställdt till hennes man.

»Man!» . . . stammar den förbluffade Wehringer. Han finner det stridande mot sina, om också ej mot hufvudstadens begrepp, att på en gång ha man och fästman.

Likväl förklaras saken innan kort till samtliga parternas tillfredsställelse. Ryttmästaren, öfverty-

gad om dårskapen af Wehringers begäran, att från hufvudstaden förskaffa honom en fästmö, har låtit sin egen unga fru spela denna rol, hvilket kunde ske så mycket lättare, som Wehringer aldrig fått veta, att hans vän ens var gift. Wehringer har emellertid af Ryttmästerskan praktiskt blifvit öfvertygad om enfaldigheten af sitt förslag, och öfverlåter, åt hvem som det åskar, att söka fästmör från hufvudstaden. Sensmoralen af pjesen är således gifven, och ridån faller.

Komedien är en af de qvickaste och roligaste, som vi sett gifna på vår scen. Skämtet är godt och infallen sprittande. Intressant är äfven det egna skaplynne, som detta lustspel röjer i jemförelse med de Fransyska produktioner inom samma slag af skådespel, hvilka i sednare tider öfversvämmat Kongl. Svenska Teatern. Här andas en moralisk oskuld, en renhet, som borde komma Scribe och Kompani att slå ner ögonen, och pjesen genomgås, såsom af en inre ledtråd, af ett sedligt ändamål.

När man härtill lägger, att pjesen öfverhufvud, och isynnerhet hvad angår dess hjeltinna, Mamsell *Högqvist*, utfördes på ett sätt, som lemnar ingenting öfrigt att önska, så tro vi oss med skäl kunna yttra den öfvertygelse, att denna förtjenstfulla och älskvärda komedi kommer att utgöra en af de vackraste prydnaderna i Kongl. Teaterns repertoire.

Öfversättningen är ifrån Tyskan. Vi våga här ett »berigtigande» mot *StatsTidningens* vittre referent, som påstått tolkningen vara från Fransyskan, och som, genom vigten af sin auktoritet, narrat *Dagbladet* till ett lika beskaffadt misstag. Så mycket förunderligare förefaller denna grofva förvexling, när åtminstone hvarje någorlunda bildad person vet pjesen vara författad af en Tysk Prinsessa, som aldrig i sina produktioner begagnat Franska språket. Denna uppgift är af samma natur, som då Stats-Tidningen uppgaf bland Banko- och Diskontverkens Revisorer en *Lektor Wimmerstedt*, hvilken aldrig bland dem funnits. Sådana misstag, som de ifrågavarande, äro väl icke af någon särdeles betydenhet, men de blifva det, när de inflyta i Statens Blad, som ju skall återspegla Styrelsens eget nit för ordning och enlighet med sanningen, Styrelsens ovilja mot alla »vrängda framställningar.»

Men för att återkomma till öfversättningen, anse vi den i det hela klanderfri. Ett och annat mot språkbruket stridande uttryck skulle vi likväl gerna se undanröjdt. Så nyttjas t. ex. i Sverige till en dam aldrig af andra, än tjenstfolk, titeln: »Min nådig Fru!» Deremot torde med fördel kunna användas: »Hennes Nåd!» »Ers Nåd!» Anmärkningen är ringa — vi medge det gerna — men uttrycket stöter emellertid.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

IV. *Råttjusaren.*

Det är en temligen allmänt känd sak, att råttor kunna lockas med ljudet af pipa, så att man, isynnerhet i Finland, finner flere, som känna denna konst. Ett drag derom finnes antecknadt från slutet af 1600:talet.

Vice-Amiralen Jaques de Prou hade förut varit i Svensk tjenst såsom Ryttmästare, innan han ingick vid Franska flottan, och avancerade till denna höga värdighet. Han hade derföre en och annan Svensk ombord på det Franska örlogsskepp han kommenderade. En vinter blef han qvarliggande vid Marstrand. Der hände den sällsamma olyckan, att skeppet höll på att förstöras af råttor. Ingen proviant fick vara i fred. Gift vågade man icke använda emot de förargliga skadedjuren, och fällor förslogo icke. Då nöden stigit till sin höjd, erbjöd sig en Finsk båtsman hos Amiralen, att göra slut på otyget. Sedan han fått Amiralens tillstånd, framtog han en pipa och en stor säck. Han begynte derefter att spela besynnerliga toner, som så tjusade råttorna, att de i stora hopar framkröpo och begåfvo sig till säcken, hvars innehåll Finnen emellanat tömde i hafvet. På detta sätt gjorde han slut på skadedjuren. Han blef derföre ansedd för en trollkarl, och sjelfva händelsen finnes i flera anteckningar från den tiden. Lyckligtvis förefoll detta trolleri efter de ryktbara trollransakningarna, och ombord på ett Franskt örlogsskepp.

Kasiprasad Ghosch.

I Calcutta har en märkvärdig skald uppträdt. Han heter *Kasiprasad Ghosch* och är Hindu af den högsta kasten, Bramin. Han är född 1807.

Hans förfäder hade beklädt höga embeten under Bengalens infödda beherrskare; och äfven efter detta lands intagande af Engelsmännen stodo de i högt anseende. Den unge Braminen insattes 1821 i det EngelskIndiska Collegium i Calcutta, hvilket den tiden stod under ledning af den berömde H. H. Wilson, Professor i Sanskritspråket vid Akademien i Oxford. Under hans inseende studerade Kasiprasad Ghosch Engelska språket, och författade på detsamma flera uppsatser, hvilka tillvunno honom allmänt bifall. Sedan han en tid i de många tidningarna i Calcutta meddelat allmänheten ett antal af sina arbeten, företog den unge författaren att utgifva en samling. Den heter: »*The Shair and other Poems*», och röjer ovanlig talang, hvarföre den också blifvit upptagen med mycken välvilja i Indien.

Författarens personlighet skildras såsom mycket intagande. Sköna, själfulla anletsdrag, en välbildad gestalt, hvars behagfulla former obeskrifligt upphöjas genom hans fäderneslands pittoreska drägt. Han klär sig, berättar Miss Robert i en uppsats öfver Hindostans seder, i det finaste hvita musslin. Hans turban och vida ärmar äro sorgfälligt och med ett visst koketteri veckade. Men den förnämsta lyx-artikel, som hör till hans drägt, är en kaschmirs-shawl, hvilken han förstår att drapera med en smak, som är Asiaterne egen.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 25 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 33. 1837.
Tisdagen den 25 April.

FREJA.

Också ett ord i anledning af Minervas anfall mot ErkeBiskopen. (*Insändt.* *)

Om något i *Minerva* kunde väcka förundran, så vore det visserligen hennes gång efter gång förnyade utfall mot ErkeBiskopen. Sedan hon flera gången indirekt yttrat sitt missnöje med ErkeBiskopsutnämningen och derigenom, i ordets egentliga mening, *retat* uppmärksamheten på sina artiklar, inför hon en, i hvilken denna uppmärksamhet ej kunde undgå att finna en *åsyftning*, och förklarar, då det inträffat, »att den alldeles icke haft någon sådan och att — *risum tentatis*? — det är af C. Lindegren och P. A. Wallmark, som hennes nuvarande antagonister lärt att finna likheterna emellan de skuggporträtter hon karrikerar, i synbart ändamål att igenkännas, och sjelfva originalerna! Det är dock en konst, lika gammal, som mensklig elakhet å ena sidan, och ädel harm öfver densamma på den andra. Insinuationen är lika orimlig, som om Minerva påstått, att Athenienserna lärt att uppsöka föremålen för *Archilochi pasquinader* af Lindegren och Wallmark.

Men denna orimlighet begripes lätt, då man gör sig den mödan att sätta sig i Minervas ställning. Hon kunde ej undgå att känna sig obehagligt affekterad af den harm, hvarmed hennes orättvisa anfall emot den nya ErkeBiskopen i alla Hufvudstadens bildade sällskapskretsar emottogs. Dertill kom förargelsen öfver den allt för bjerta framställningen af hennes utgifvares fordna mandater i *Polyfem*, som *Aftonbladet* gjorde. För den, som nu upphäfver sig till Jurnalismens moralist, som alla dager skriker öfver dess djerfhet, kunde ingenting komma olägligare, ingenting vara mera retsamt, än ett återkallande i Allmänhetens minne, att den heliga mannen, den stränga ifraren mot Jurnalismens okynne och fräckhet, sjelf varit just den, som utgifvit den intill hans tid mest okynniga och fräcka Jurnal i Sverige, — den, som, genom sina personaliseringar och beskymfningar af fäderneslandets litterära notabiliteter, ifrån de största till de minsta, öppnat vägen för *Grevesmöhlens*, *Nya Postens* och deras efterföljares pasqvinader emot de politiska. Detta borde naturligtvis på det högsta uppreta den lättretliga Minerva. Hvad annat svar skall hon väl hädanefter kunna förtjena af de liberala Jurnalisterna, när hon företager sig att morigerera dem, än ett, som icke låter upprepa sig i ett bildadt sällskap. *C'était à faire enrager!* Också uteblef ej raseriet. Liksom den fordna Polyfem, återkommande till sin håla, rusade på tvenne af Ulysses' följeslagare och åt opp dem till aftonvard, rusade den nye på Lindegren och Wallmark en Fredagsafton, i hopp att också göra ett godt aftonmål (som vi önska honom måtte väl bekomma), och visade sina ohyggliga tänder mot sjelfva ErkeBiskopen.

Men vi återkomma till den märkvärdiga förnekelsen af den åsyftning man tillagt den ifrågavarande anekdoten. Funnes också icke deri åberopandet af »*det färska exemplet af en dylik förställning*», som den deri skildrade, — ett exempel, som dock tidshändelserna i den eklesiastika verlden, *utom oss*, nu icke erbjuda, och hvarigenom gissningarna så mycket rakare leddes på händelserna *inom oss*, så ger sjelfva *slutet af försvarsartikeln* full anledning att genom tillämpningen af den gamla regeln för ut-

*) Redakt. har, bland tvenne insända artiklar i detta ämne, trott sig böra välja den här meddelade, som tillräckligt uttalar den allmänna förtrytelsen öfver Minervas sednaste, ohejdadt dumdristiga tilltag mot Herr ErkeBiskopen.

rönandet af tvetydiga handlingars upphof: *is fecit cui utile*, finna anekdotens andemening; ty en sådan anekdot måste onekligen vara högst *nyttig* för befordrandet af Minervas nu öppet erkända opinion i ämnet. Det är då lika fegt af henne att vilja fritaga sig från åsyftning med sin anekdot, som det i sig sjelf är och blir omöjligt att derom öfvertyga någon läsare med sundt förnuft. Att göra en sådan denigation i samma artikel, som man slutar med ett groft och orättvist anfall, är detsamma som att, under det man af alla krafter slår sitt offer med skaftet af sin lans, förklara, att man ej haft mod att kittla det med spetsen — och är lika trovärdigt. Minerva hade således gjort bäst i att i all tysthet skrinlägga denna beskyllning. En elakhet mera, om också af den grofva och lögnaktiga beskaffenhet, som denna, bör gå henne mindre till sinnes än en tanklöshet, och det är bättre för henne att passera för skamlös alltigenom, än för att kunna rodna ens ett ögonblick. Skulle man åter antaga hvad hon vill hafva antagit, eller att hon med den ifrågavarande anekdoten icke haft någon åsyftning — så uppstår ganska naturligt den frågan: huru kom då Påfven Sixtus V:s val att så plötsligen slå ned i en af de närmaste numrorna efter hennes indirekt förklarade missnöje med ErkeBiskopsvalet? Borde ej en författare, med så lång och lycklig erfarenhet, icke allenast af publikens stora förmåga att förstå, hvad man i detta fall kallar *halfqväden visa*, men också af dess stora benägenhet att söka åsyftningar, äfven der de icke finnas, skulle, säga vi, icke en sådan författare, en J. C. Askelöf, lätt och vida lättare än någon annan hafva, om han det velat, kunnat och bort inse, att denna benägenhet äfven nu skulle yttra sig?

Huru man således vänder sig i denna labyrintlika försvars-artikel, kommer man icke från *uppsåtligheten* annorlunda än genom *tanklösheten*, och från *tanklösheten* annorlunda än genom *uppsåtligheten*. Man måste ha Minervas löjliga inbillskhet, för att kunna föreställa sig, att någon läsare af vanligt sundt förstånd fins, som kan hitta någon annan ledtråd ur densamma.

Hvad angår Minervas yttrande om den nya Erke-Biskopens egenskaper för Ordförande-kallet inom Presteståndet, så äro vi öfvertygade, att hans insinuation skall vederläggas af utgången. Med Herr Erke-Biskopens snille och ljusa förstånd skall man så skäligen kunna draga sig fram i hvilken dylik befattning som helst, äfven om man ej ägde den erfarenhet, som han, genom flera sådana af ganska olika natur och inom ganska olika korporationer under sin långa tjenstetid, hunnit förvärfva. Vi lefva utomdess i en tid — måtte Minerva en gång begripa det! — då *inflytandet* inom hvarje korporation som helst — och med än större skäl inom en så liten och tillika så bildad som vårt PresteStånd, mera beror af korporationens aktning, kärlek och tillgifvenhet för sin Ordförande, grundade i dess subjektiva öfvertygelse om hans öfverlägsna egenskaper, hans verkliga förtjenster, hans redliga vilja, hans ädla rättskaffenhet och oegennytta, — än i någon utmärkt skicklighet i Ordförande-taktik. Och då, hvem lemnar väl Fäderneslandet och Regeringen en större borgen för ett verksamt inflytande inom Presteståndet, när fråga der blifver om något för det allmänna nödigt och nyttigt, än just den nya ErkeBiskopen? Det gläder oss, derföre att Konungen, äfven med fara att klandras af J. C. Askelöf, gjort ett val, som i politiskt afseende var lika klokt, som det i eklesiastiskt och religiöst var rättvist och värdigt. Den opinions-yttring, som Sveriges och Erkestiftets Presterskap vid detta tillfälle på ett så utmärkt sätt ådagalade till förmån för den nya ErkeBiskopen, hedrar detsamma: den visar, att det lifligt kände och väl förstod att uppskatta hela vidden af hans förtjenster om religionen och den sannare ligiositeten i vårt land, och att det, vid återbesättandet af dess första Prelatur, afsåg som det borde, *endast dessa*. En sådan hyllning var värdig Wallin, och värdig ett upplyst, sant religiöst Presterskap.

Minervas spådom rörande hans *popularitet* skall äfven komma att höra till klassen af hennes öfriga. Den som skänkt oss den nya Psalmboken, den som riktat vår homiletiska litteratur med *sådana* arbeten, den har i hvarje religiöst sinne, så länge Svenskt språk läses, så länge de, som läsa det, förstå att skatta höga tankar, skönt och kraftfullt, uttryckta, *så länge*, korteligen, det *Ord består*, som han predikat, — en popularitet, som inga Jurnaler, hvarken liberala eller illiberala, förmå att tillintetgöra (lika litet som de skapat den), — en popularitet, upphöjd öfver alla dagpolitikens vindkast, alla partimäns intriger, och — vi våga tryggt säga det — äfven öfver alla *möjliga misstag å hans sida*. Han *kan* komma att göra sig skyldig till sådana; — men han har i sitt bröst och i sitt hufvud en kompass, som ej skall blottställas för stora missvisningar; med all trygghet skall han derföre kunna öfverlemna sig åt det haf, som Minerva, af lätt begripliga skäl, skildrar så betänkligt, men som är det mindre än hon tror, *äfven för ett vanligt förstånd*, med redlig,

kraftfull vilja, kunskaper och erfarenhet, understödda af kärlek till Konung och Fädernesland, nit för sanning och rätt.

Ännu en erinran: Minerva kallar sig orätt *interlokutör* i en fråga, der hon är något helt annat. Den, som ställde sig bakpå den Romerska Triumfatorns vagn, för att, under Folkets högljudda bifall, framhviska till honom ett speord, kallades *Carnifex Gloriæ*. Han hörde till ceremonien lika nödvändigt som Buccinatorn, och beklagligen synes, för att sluta af ett ganska färskt exempel, ett sådant *Bihang* äfven i vår tid vara oskiljaktigt från all större utmärkelse, äfven den *obestridligast mest förtjenta*.

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.

V. *Palmiro*.

En Svensk gosse, som redan vid tolf års ålder, af förtviflan öfver en lärares hårdhet, rymde ifrån sitt hem och begaf sig till sjös, hade i Cadiz vunnit en Spansk köpmans välvilja. Denne intresserade sig så mycket för gossen, som på Spanska kallades Palmiro (hvilket namn han må bibehålla i vår berättelse), att han bekostade hans uppfostran och skaffade honom styrmansplatsen på ett Spanskt skepp. Palmiro, som hade ett lyckligt utseende och utmärkta anlag, blef snart en skicklig sjöman.

Han hade uppnått några och tjugu års ålder, då han en gång af sin välgörare blef inbjuden att göra ett besök i Sevilla, der köpmannen ägde hus och familj. Med glädje emottog Palmiro denna bjudning och reste, såsom man vanligtvis färdas i Spanien, till häst, i köpmannens sällskap inåt landet. På vägen, i en liten stad, stannade de några timmar, emedan köpmannen derifrån skulle medföra till hemmet sin enda dotter, som blifvit uppfostrad hos en anförvandt.

Då den unga Spanskan första gången kastade sin blick på Palmiro, kände sig denne träffad af en elektrisk stråle. Kärleken uppkommer i södern, såsom genom ett trollslag, fullväxt, och behöfver icke alla dessa omständigheter af vanor och umgänge, som äro nödiga i norden, för dess mognad. Den sköna flickan läste i Palmiros öga den känsla, som lågade inom honom, och hennes hjerta fattades af samma eld.

Under förloppet af resan talade de båda unga gerna och förtroligt med hvarandra, och hennes fader, som märkte deras förtrolighet, tycktes icke på något sätt visa missnöje deröfver. Palmiro hade också skäl att kalla honom sin fader, och beslöt att öppet för honom framställa sin böjelse och anhålla om dotterns hand Han gjorde det, så snart de ankommit till Sevilla, och fadren gaf honom, utan omsvep, sitt bifall, samt utsatte tiden till deras bröllop, till den då Palmiro blifvit kapten.

I Sevilla lärde Palmiro att känna en yngling, med hvilken han ingick den förtroligaste vänskap. Det var en Indian, en konungsson från Madagaskar, som, för att lära känna Europeernas seder och bildning, hade begett sig till sjöss såsom simpel sjöman. Han reste först till Manila med en Amerikanare. Der insjuknade han och lemnades på ett lasarett. En Spanior förbarmade sig öfver honom och upptog honom i sitt hus, samt lofvade sända honom till Europa, för att der bättre få tillfälle att bilda sig. Denne Spanior var broder till köpmannen från Sevilla. Den Madagaskariske prinsen hade nu tillbragt fyra år bland Spaniorerne. Han kallades, med sitt i Manila erhållna dopnamn, Gaetano.

Medan Palmiro tillbragt några dagar i sin trolofvades sällskap, hade fadren genom sina relationer förskaffat honom plats, såsom Capitano Pilota på en fregatt, med Kung Ferdinands tillstånd utrustad af staden Cadiz till dess handels beskydd, emedan de förfallna Spanska finanserna icke medgåfvo en sådan utrustning för kronans räkning. De handlande i Cadiz uppköpte ett gammalt linieskepp, som utrustades och bevärades såsom en 50-kanons fregatt. Befälet anförtroddes åt Don Gabriel Saez, en gammal sjö-officer. Det tillhörde en Capitano Pilotas tjenst att bestämma fartygets kurs, så att han var att anse som dess lots. Så snart Palmiro emottagit den för honom särdeles passande beställningen, anhöll Gaetano om tillstånd att få följa honom, helst fregatten destinerades till Filippinerna.

De båda vännerna blefvo med välvilja emottagna af Don Saez, och togo en gemensam hytt i besittning. Fartyget afgick utåt Atlantiska hafvet. Men hastigt utbröt gula febern om bord, så att tre fjerdedelar af besättningen inom en vecka utdog. Befälhafvaren måste inlöpa i en Spansk hamn vid Madeira der han, för att kunna uppfylla sin bestämmelse, hyrde en besättning af till största delen färgadt folk. Skeppet inrättades derefter. I förn befunno sig de af den gamla Spanska besättningen qvarlefvande. I aktern, som med några trappsteg var upphöjd öfver mellandäck, hade officerarne sina hyttor. Det stora rummet i midten var öfverlemnadt åt Mulatterna. Såsom ett vanligt försigtighetsmått voro några nickhakar så uppsatta i förn, att de beströko mellandäcket.

Under linien, der hettan var qväfvande, sökte

hvar och en, så mycket som möjligt, skygd under däck. En liten hytta, egentligen bestämd till förvaringsrum för medikamenterna om bord, var endast med en tunn prässänningsväf skild från stora rummet. Palmiro och Gaetano smögo sig stundom dit, för att i tysthet röka en cigarr, ehuru det var förbudet under däck. De lyssnade då för ro skull till Mulatternas samtal i stora rummet. Snart märkte Gaetano, som förstod de Afrikanska språken, att de manstarka svarta öfverlade en plan att bemäktiga sig skeppet. Palmiro skyndade att underrätta Don Saez om myteriet. Men denne smålog och försäkrade, att det ingen fara hade. Färgadt folk tala aldrig om annat än konspiration, men de verkställa aldrig, sade han.

Palmiro blef emellertid icke tillfredsställd. Han beslöt att jemte den trogne Gaetano hålla en noggrann vakt i apotekskojen. Derigenom upptäcktes att sammansvärjningen skulle utbryta strax på eftermiddagen. Förgäfves underrättades befälhafvaren derom. Emellertid ansåg sig Palmiro så säker på sin väns uppgift, att han på eget bevåg befallte det Spanska manskapet i förn att vara färdiga med brinnande luntor vid nickhakarna, och oförmärkt vidtog åtskilliga försigtighetsmått.

På eftermiddagen stod Palmiro lutad mot relingen. För att skydda sig emot solens lodrätta, brännande strålar, buro officerarne ett slags korta kappor, som räckte till medjan. Palmiro hade instuckit ett par laddade pistoler i bröstfickan. Snart blef han uppmärksam på en mer än vanligt lifflig rörelse på mellandäck. Det ena mörka hufvudet efter det andra kom upp. De bruna, kraftfulla gestalterna tycktes täfla med hvarandra i sköna proportioner. Den förnämste, en ung mulatt från Hayti, skulle gerna kunnat vara modell till en Spartansk athlets staty. Han var anförare för sammansvärjningen.

Don Saez stod vid kajutdörren och betraktade seglen. Palmiro märkte huru mulatt-anföraren småningom närmade sig trappan, som ledde från mellandäcket, och att han höll handen inom sin brokiga skjorta. Äfven Palmiro smög sin hand i bröstfickan och spände oförmärkt den ena pistolen. Hastigt flög mulatten uppför trappan, blottade en dolk, och de öfriga mulatterna beväpnade sig med hvad de i hast öfverkommo. Men i detsamma dolken blixtrade mot befälhafvaren, blixtrade äfven Palmiros pistol, och en kula genomborrade mulattens hufvud. Genast blef det larm om bord. Mulatterna hejdades af sin anförares död, och under det de skockade sig tätt tillsammans, för att på en gång rusa upp emot akterdäcket, gaf Palmiro ett tecken till fören. Genast lossades nickhakarna, och mellandäcket låg öfverströdt med döda och sårade. Officerarne grepo till sina vapen, och en salva af deras pistoler fulländade nederlaget. Palmiro beordrades att taga befälet öfver manskapet i fören och rycka fram med dem på mellandäcket, för att kasta undan de döda och fängsla de lefvande.

Genast drog Palmiro sin värja, spände den andra pistolen i venstra handen, och sprang långsutefter skeppet så fort han kunde. Gaetano följde honom. De trampade på döda och döende; de halkade i strömmar af blodet, och många händer sträcktes hotande emot dem, eller grepo efter dem. Men de röjde sig beslutsamt och hastigt väg.

Just då besättningen var färdig med sin andra salva, kastade sig Palmiro och Gaetano bakom stormasten. Hastigt dånade skotten, och på båda sidor om masterna sopades massor af mulatter öfverända. Genast flögo de båda fram till fören. Efter denna salva behöfdes ingen ny. Med fällda bajonetter framskredo marinsoldaterne på båda sidor längs däcket, och alla färgade, döda eller döende, vräktes utan åtskillnad öfver bord. Endast några få blefvo tagna till fångar och slogos i jern.

Fregatten var sålunda räddad, och ingen enda Europé hade förlorat lifvet. Men att med ett så fåtaligt manskap manövrera ett så stort fartyg, var ingen lätt sak. Befälhafvaren beslöt att återvända till Cadiz. Men på höjden af Palma uppkom en fruktansvärd storm. Då Don Saez, tvert emot Palmiros råd att hålla öppna sjön, alltför mycket närmade sig landet, i tanka att uppnå en hamn, blef ett skeppsbrott den oundvikliga följden.

Skeppet stötte på ungefär en half Engelsk mil från stranden. Palmiro hade förberedt sig i tid på denna katastrof. Sina dyrbarheter och penningar hade han, i en silkesnäsduk, knutit om lifvet. Gaetano följde hans exempel. Båda försedde sig dessutom med elddon, som de gömde i hvar sin butelj.

(Forts. e. a. g.)

ANMÄLAN.

Prenumeration å denna Tidning emottages i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & Komp:s Boklådor, från den 1 April till årets slut, med 4 R:dr, och för qvartal med 1 R:dr 24 sk. B:ko. I Landsorterna tillägges Postförvaltare-arfvodet.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 28 April, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 34. 1837.
Fredagen den 28 April.

FREJA.

Den siste Fendriken.

Hans gång var lätt. I stöflar, mjuka, blanka,
Han sväfvade på förmaksmattans prakt.
Hans snörda växt var smidig som en ranka:
Men tiden snö ibland hans lockar lagt.
Uti hans panna bodde ingen tanka,
Som sträckt sig utom toilettens makt.
Han var en son af de förgångna tider,
Då krigarn vann på hofvet sina strider.

Han var den ende af det namnet, lemnad
Från fordna dagar obefordrad qvar.
Till stora bragder af familjen ämnad,
Han efter egen smak sin lager skar:
Ty ingen enda söm ännu var remnad
På spända uniformen, som han bar.
Det var hans stolthet, att i helgd bevara
Sig sjelf och uniformen från all fara.

Då på en gång de skredo till Löjtnanter,
Kamraterna, som stodo i armén,
Han fingrade och vred på alla kanter
Sitt Fendriks-afsked: ensam och allen
Han fann sig qvar, den siste af drabanter,
Fast alla andra avancerat ren.
Och stolt den ende i sitt slag att vara,
Hans fröjd i sång sig hördes uppenbara.

»Så får jag då ensam
I den lysande balsalen
Helsas för Fendrik!
Fendrik! Det sköna,
Beundrade idealet
För en fulländad kavaljer!
Jag blef re'n i vaggan
Hugnad med fullmakten:
Oförändrad skall den
Läggas på min graf!
Min lefnad, emellan
Vaggan och grafven,
Utgjorde ett mönster
För salongernas herrar.
Ingen har ännu
I förmakets verld
Mig öfverträffat.
Jag lemnade gerna
Vaktparadens dam
Och exercisens mödor
Åt lägre naturer.
Jag och min uniform
Äro den fina verldens
Etheriska foster.
I den Fransyska luften
Af eleganta societeter
Mitt lif framflutit.
Med mig går ut
Ett märkvärdigt slägte,
Som nyare tiders
Grofva materialism
Ej förmår att skatta.
Ty jag går från en bal,
En vacker midnatt,
Af framgångar hänryckt;

På min prydliga soffa
Jag sänker mig neder,
Och uppger min anda
Med ett förbindligt
Leende, stereotyperadt
Kring välrakade läppar.
En alabasterurna,
Af en Fröken bekransad,
Doftande af Eau de Cologne,
Skall för efterverlden
Visa det heliga ställe,
Der, svept i blonder, hvilar
SVERIGES SISTE FENDRIK.»

Swenska Sjöfarandes äfwentyr.
V. *Palmiro.*

(Forts. och slut fr. N:o 33.)

Så snart skeppet brustit af stöten, och masterna störtat öfver bord, kastade sig de, som kunde simma, i vattnet. Men genom de våldsamma bränningarna kunde endast få uppnå stranden. Gaetano höll sig tätt bredvid sin vän. Palmiro var nära att blifva krossad mot en klippa, då Gaetano, som var en ypperlig simmare, fattade i silkesduken, som hans vän bar om lifvet, och ryckte honom till sig, så att båda, utan att blifva skadade, uppnådde det torra. Don Saez befann sig bland de drunknades antal.

Vid foten af en utbrunnen vulkan, på vestra kusten af Palma, gjorde de skeppsbrutna upp eld, och tio eller tolf, de enda räddade, sysselsatte sig att torka sina kläder. Men deras olycka hade blifvit bemärkt af invånarne, som, ehuru till sitt ursprung Spaniorer, likväl icke äro särdeles nogräknade om nationsförvandtskapen, när det gäller att vinna byte. En skara af dessa bruna öboer, hvilka anse sig för adelsmän, ehuru hela deras egendom består i en förrostad värja och ett halft par byxor, nedkommo utför berget. De skeppsbrutna, som voro utan vapen, blefvo genast öfverfallna. Palmiro, som medförde mynt, plundrades först. Derefter beslöts, att störta de plundrade ned i kratern af vulkanen. Gaetano, som ansågs såsom en simpel negerslaf, blef bakbunden och bortförd. Han vexlade endast en sorglig afskedsblick med Palmiro, innan de båda skildes.

Snart befunno sig fångarne, släpade af sina vilda angripare, vid den snöbeklädda randen af en rykande afgrund. Under vilda skri nedstörtades det ena offret efter det andra och försvann i svafvelröken. Palmiro halkade just vid kanten, så att han åkte utföre med fötterna framför sig, i stället för det de öfriga blifvit störtade hufvudstupa. Han gled på en slät klippa, genom hvirflar af rök, allt djupare nedåt afgrunden; men han försökte att småningom hämma farten, i det han grep efter alla de små ojemheter han träffade i klippan. Slutligen stannade han ända öfver knäet i het aska; men tog med en förtviflad ansträngning ett språng tillbaka, så att han ryckte fötterna ur den heta askan. Han varseblef ett isoleradt stenblock strax bredvid sig, och hoppade upp derpå. Omgifven af en qväfvande rök, men som tillika dolde honom för fienderna, såg han nu liken af sina olyckliga följeslagare, som nedkommit med hufvudet förut. Han satte sig ned, full af fasa och harm; men beslöt att icke uppgifva hoppet om räddning.

Sedan han hållit sig tyst en god stund, förmodade han, att öboerna begifvit sig till stranden för att plundra hvad som kunde åtkommas af vraket. Han började derföre att långsamt och försigtigt klättra upp. Det lyckades honom.

Nu betänkte han, att, om han begaf sig på andra sidan om berget, inåt ön, skulle han i alla fall befinna sig i öboernas våld; deremot voro troligen alla vid stranden sysselsatta med att berga hvad de kunde, så att han sålunda befann sig bäst i säkerhet nära sina förföljare. Han nedsteg derföre, försigtigt smygande mellan klippor och buskar. Öboerna hade lemnat en mängd saker på stranden, medan de sjelfva begett sig ut ibland bränningarna till vraket. Palmiro bemäktigade sig några klädespersedlar och vapen, samt begaf sig söderut, långsutefter stranden, under det han försigtigt smög sig bakom hvarje föremål, som kunde tjena honom till skygd.

Det var Palmiros afsigt att försöka uppnå hamnen Tazacorte, som han visste vara belägen i grannskapet. Sedan han aflägsnat sig så långt från strandningsstället, att han icke mer kunde ses derifrån, fortsatte han sin väg söderut med mera dristighet. Han närde sig af de frukter han fann under vägen, och innan aftonen såg han framför sig en redd, der tre eller fyra fartyg lågo för ankar. Palmiros utseende röjde genast sjömannen, så att han kände sig tryggare ju närmare han nalkades. En negerflicka, som bar en vattenkruka på hufvudet, lät honom svalka sin törst, och han uppnådde, ehuru utmattad, stranden. Der låg en båt, hvars besättning var sysselsatt att hämta friskt vatten. Manskapet tillhörde en Genuesisk brigg. Palmiro blef upptagen med välvilja. Då han kom ombord, blef

han igenkänd af styrmannen, hvars bekantskap han gjort i Cadiz.

Palmiro berättade sina öden för kaptenen, som gerna lofvade honom fri resa till Spanien. Men han var destinerad till Barcelona. Palmiro uppsatte en skrifvelse till Spanska Guvernören i Santa Cruz de las Palmas, hufvudstaden på ön, hvari han underrättade honom om förloppet, och yrkade att Gaetano genast skulle försättas i frihet. Den Genuesiske kaptenen hindrade honom likväl att personligen infinna sig hos Guvernören, så att brefvet öfverlemnades åt en munk, som vistades vid hamnen. Briggen afseglade derefter.

Men briggen hade otur. Den gjorde haveri, som tvang den att inlöpa till Porto Santo. Palmiro hade förlorat all sin egendom vid skeppsbrottet, så att han icke var i tillfälle att välja lägenhet, utan måste, äfven med uppoffring af sin tid, begagna Genuesarens ädelmodiga anbud af fri resa. I Barcelona var han bekant i flera hus, emedan han ofta besökt dess hamn, och hoppades att derifrån utan svårighet kunna återkomma till Cadiz.

I Barcelona möttes Palmiro af nyheterna om den Spanska revolutionen. Med tillhjelp af Franska bajonetter hade konstitutionen blifvit störtad. Dess hufvudmän hade under bödelns händer uppgifvit sin anda. Munkar och inqvisitionsdomstolar voro åter i full verksamhet. En hemsk ångest hade betagit alla ädla sinnen. Palmiro tog med bekymradt hjerta afsked af sina Genuesiska vänner. Han afseglade med ett Amerikanskt fartyg till Cadiz.

Der mötte han idel bekymrade ansigten. Han frågade genast efter sin svärfar. I början ville man icke svara honom bestämdt, men slutligen erfor han, att munkarne anklagat honom för kätteri, och att han var bortförd af inqvisitionsdomstolen. Om hans dotter visste ingen hvart hon tagit vägen. Med förtviflan i sin själ skyndade Palmiro till Sevilla.

På vägen fick han tid att närmare öfverlägga hvad han borde göra. Han fann, att den största försigtighet var af nöden. Skulle han kunna uträtta något för sin älskade, måste han taga sig sjelf till vara för inqvisitionens makt.

Så snart han ankommit till Sevilla, såg han svärfaderns hus öde. Dörren var igenmurad. Han skyndade till en af hans vänner, en gammal köpman. Denne kände genast igen Palmiro och visade en stor bestörtning vid hans åsyn. »Känner ni icke deras öde, eller hur kan ni våga att komma hit? Ni är dödens offer, om någon känner igen Er, och äfven jag är förlorad, om det angifves att jag talat med Er.» Köpmannen berättade derefter, att den gamle dött under plågorna i inqvisitionsfängelset, men att dottren verkligen blifvit bränd. Palmiro ville icke tro en så fasansfull berättelse. Han störtade ut och gick till en annan vän. Denne bekräftade dock berättelsen och tillade flera rysliga omständigheter.

När Palmiro, försänkt i djup förtviflan, återvände till sin häst, som han lemnat vid ett värdshus, märkte han att han följdes af tvenne föga behagliga munkgestalter. Han tog för afgjordt, att han blifvit misstänkt. Han måste derföre skynda. Med själen full af raseri och ångest, kastade han sig på hästen och lemnade staden, som nu för honom endast var en afgrundshåla.

Han undkom lyckligt till Cadiz, der han beslöt, med sin lilla, sammansparda förmögenhet, öfvergå till Amerika. Han antog styrmansplatsen hos en Amerikansk kapten och lät föra alla sina saker om bord. Just då han sista gången var i land, mötte honom de tvenne munkarne, som förföljt honom i Sevilla. Han tyckte sig nu icke behöfva frukta dem, emedan han var nära hamnen. De nalkades honom med en viss försigtighet, som ingaf honom ännu mera mod. »Hvad viljen J?» frågade han dem häftigt. De mumlade några otydliga ord. I detsamma kommo några muntra sjömän sjungande utför gatan. Munkarne funno icke rådligt att afvakta dem, utan skyndade bort. Palmiro kände stor lust att förfölja dem, emedan han visste huru mycket medhåll han hade att påräkna i en sjöstad, såsom Cadiz, der inqvisitionen var förhatlig och knappt vågade visa sig. Men han lät dem gå, och begaf sig för alltid bort från det olyckliga land, der han upplefvat så många olyckor.

Palmiro har sedermera besökt sitt fädernesland Sverige, och uppehållit sig här någon tid. Han hade lyckats att rädda sin vän Gaetano från slafveriet; men visste icke om denne återvändt till Madagaskar. Palmiro tyckes numera vara liknöjd och kall för hela verlden. Det enda, som intresserar honom, är hafvet, och han trifs bäst ute på vågorna.

Anekdoter om Lord Byron.

Lord Byron ägde en mor af ytterlig häftighet, af passioner, lika otämjbara, som hans egna. Han hade af henne ärft flera af sina fel, och åtskilliga hade genom hennes behandling blifvit inympade på honom.

En afton hade mor och son åtskiljts efter en ganska liflig, huslig tvist. Båda skyndade sig så hemligt som möjligt till apoteket, för att underrät-

ta sig, huruvida någon varit der för att köpa gift, och för att uppmana apotekaren att vara på sin vakt, ifall man komme att hos honom framställa en dylik begäran. Föga fattades, att mor och son råkats på denna i sitt slag egna exkursion.

Mera än en gång måste Lord Byron, under sin mors hysteriska anfall af raseri, taga till flykten, hvarvid saxar och eldgaflar haglade efter honom.

En resande, som besökte Constantinopel vid samma tid som Lord Byron (1810), ger af honom följande beskrifning: »Vi blefvo hastigt afbrutna i vårt samtal af en utländning, som jag vid första ögonkastet igenkände vara en nyss till Constantinopel anländ Engelsman. Han bar en scharlakansklädnad, rikt broderad med guld och med stora epåletter, hvilken nästan liknade en Engelsk General Adjutants-uniform. Han tycktes vara omkring tjugotvå år gammal. Hans utmärkt fina drag skulle gifvit hans utseende något qvinnligt, om man icke varseblifvit det manliga, djerfva uttrycket i hans vackra, blå ögon. Han aftog sin plymagerade hatt, och blottade ett rikt, brunt och lockigt hår, som i icke ringa mån bidrog att fullända den utmärkta skönheten af hans anlete. Det intryck, som hela hans gestalt gjorde på mig, var så lifligt, att jag ännu efter femton år kan när som helst se hans bild för mina blickar. Han var åtföljd af en Janitschar, hvilken blifvit anställd såsom en slags ordonnans hos Engelska Ministern, och af en tolk, som i denna egenskap vanligen gick utländningarna tillhanda.

Dessa omständigheter, sammanlagda dermed, att den ifrågavarande personen haltade, satte utom allt tvifvel, att den jag såg framför mig var Lord Byron. Jag hade hört mycket talas om honom, och jag visste, att han skulle ankomma med fregatten Salsette, som blifvit beordrad från Smyrna, för att afhämta vår Ambassadör i Constantinopel. Lord Byron hade gjort en resa i Epirus och mindre Asien med sin vän Hr Hobhouse.

Härunder hade han vänjt sig att röka, och det var för att köpa pipor, som han ingått i den bod, der jag råkade honom. Den dåliga Italienska, hvaraf han betjenade sig vid samtalet med sin Cicerone, och den ännu sämre Turkiska, hvarpå denne öfversatte hans efterfrågningar, gjorde det särdeles kinkigt för handelsmannen att rätt förstå, hvad den förnäma utländningen egentligen åstundade. Jag såg Lord Byron bli otålig, och jag erbjöd honom min tjenst för det ifrågavarande tillfället. Hans Herrlighet tog mig hjertligt i handen, och yttrade med särdeles liflighet, att det var honom ett stort nöje att så, på utländsk botten, träffa en landsman. Sedan vi slutat vår handel, aflägsnade vi oss tillsammans, och jag hade nöjet att i förbigående leda Byrons uppmärksamhet på flera af Constantinopels märkvärdigheter.

Den tillfällighet, som lät oss på detta vis sammanträffa, tillvägabragte, redan från första dagen deraf, en bekantskap, som flera års vistande i samma societeter i London icke kunnat åstadkomma. Jag nämde flera gångor hans namn, under det att jag talade vid honom; han tänkte lika litet på att fråga efter mitt, som efter huru jag fått veta hans eget. Då ägde han icke ännu den lysande, vittra betydenhet, som han sedan förvärfvade. Han var då endast känd genom sitt första ungdomsförsök, och genom de skarpa kritiker, hvilka hade drabbat detsamma. Man kan således icke hos mig, då jag sökte hans bekantskap, förutsätta några känslor af fåfänga, någon del af denna litterära nyfikenhet, som ikring Byron drog så manga ledsamheter. Det var helt enkelt i anledning af vårt första sammanträffande och de dermed förknippade omständigheter, som jag, då jag samma vecka träffade Byron hos Ambassadören, bad en af Ambassadsekreterarne, som var särdeles intim med den unga Lorden, att presentera mig för honom. Hans Herrlighet kände visserligen igen mig, men bemötte mig med en frånstötande köld, och vände mig, ett ögonblick derefter, ryggen. Hans uppförande erbjöd en så skarp kontrast mot hvad jag några dagar förut af honom erfarit, att jag nästan stannade i tvifvel, huru jag skulle rätt förklara alltsamman; och jag bekänner, att jag i detta ögonblick dömde vida mindre blidt om Lord Byron, än hvartill jag, efter vårt första sammanträffande, trodde mig äga anledning. Jag kände mig derföre nästan flat, när jag, några dagar derefter, såg honóm komma till mig på gatan, fatta min hand, och med ett välvilligt leende yttra: »Jag hatar den Engelska etiketten, i synnerhet utom Englands gränsor, och jag väljer helst mina bekantskaper, utan att underkasta mig formaliteterna af en presentation. Ifall Ni icke har något annat att göra och skulle vara road af en promenad, så vore det för mig en tillfredsställelse att få utgöra Ert sällskap.»

Jag emottog anbudet med fägnad. När han var vid godt lynne hade han i sitt sätt att vara något eget, som ovillkorligen drog till sig alla, och hvarom näppeligen de, som icke hört till hans närmare omgifning, kunna göra sig något begrepp. Vi besågo på nytt hufvudstadens märkvärdigheter. Hans Herrlighet beklagade sig äga föga intresse för allt detta. Han berömde framförallt stadens pittoreska belägenhet och dess omgifningars skönhet, men, efter hvad han sjelf yttrade, betydde allt det öfriga för honom mindre, än intet. Han talade med mig om Turkarna, bland hvilka han lefvat en lång tid, och han slutade sina anmärkningar med följande ord: »Grekerna skola, förr eller sednare, resa sig emot dem. Men, ifall de icke skynda sig, hoppas jag, att Napoleon kommer, och drifver de Turkiska röfvarhorderna ur Europa.»

Rättelser:

Uti föregående Nummer, 1:a sid., 1:a spalten, 12:te raden, står: *tentatis*; läs: *teneatis*; — 2:a sid., 2:a spalten, 26:te raden, står: *sannare ligiositeten*; läs: *sanna religiositeten*.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 2 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 35. 1837.
Tisdagen den 2 Maj.

FREJA.

Göken på bar qvist.

Hu hu! det är bart och kallt på hvar gren,
Det är ingen art med solens sken,
Ty värmen på intet vis förslår,
I detta förunderliga år.
Jag, stackare, kommer nu, som jag plär,
Och söker en qvist för att sätta mig der,
Och qväda min visa i bladens skygd,
Och förkunna våren för hemmets bygd.

Hu hu! jag flög till en gammal Ek,
Men hoppet att der finna rum mig svek.
Ty eken var statens egendom,
Och bar och plundrad som tullens bom.
Den ägde icke ett enda blad
För en sångare, munter och fri och glad.
Men ollon der växte så mycket fler,
Och föllo till hungriga gäster ner.

Hu hu! jag flög till en hiskelig Tall,
Som, lurfvig och stolt på en snöklädd hall,
Högt öfver den gamla ekens topp
Sin taggiga spira skjutit opp.
Men icke ett enda aftonblad
Mig hyste: blott kottar, rad vid rad,
Så skarpa och skrofliga trängdes försann,
Att jag intet rum för min vårsång fann.

Hu hu! jag slår i en Al mig ner,
Der allehanda jag frodas ser.
Men grenarna svängde och blåste omkring
För hvarje vindkast i hvirflande ring.
Der kunde då ingen sångare bo:
Ty han fick hvarken rast eller ro.
Bland allehanda missväxter i mängd,
Man der också blef jemmerligt trängd.

Hu hu! En taggig Cypress jag såg,
Der en uggla bland grenarna rufvande låg.
Hon såg i natten och mörkret bäst:
Men älskade ingen främmande gäst.
Så snart hon såg att det vankades lik,
Hon höjde sitt olycksbådande skrik.
Att fara dit jag ej gjorde försök:
Der var ej plats för en munter gök.

Hu hu! Der växer en gammal Björk;
Dess vida skepnad är löflös och mörk.
Det hela är en gigantisk qvast,
Som svängs af polisen snabbt och hvasst.
Der finnes ris tillräckligt försann
Att basa både qvinna och man.
Och soporna hänga i mängd förvisst
I ändan af hvar endaste qvist.

Hu hu! Der växer en Lager allen:
Der måtte väl finnas en grönskande gren.
På Fyris strand hon så grenig står
Der akademisk gödning hon får.
Jag flyger dit: men torr och bar
Nu sjelfva den klassiska lagern var.
Bland bibliognostikt och utländskt smått,
Estetiska kardborrar växte blott.

Hu hu! Der står en telning af Ask.
Får se om den kan hålla sig rask:
Det är väl en stormig och orolig vår,
Men intet blåses den kull i år
Och då man putsar dess djerfva skott,
Den vinner af näpsten styrka blott.
Jag tror att jag ned i den ask-ungen slår,
Och sjunger min visa: Kucku! Det är vår!

Djurgården
Den Första Maj 1837.

AF EN FRÅNVARANDE.

»*Det är i dag den* första Maj; - -
Men vädret är så fult - - aj - aj!»
Åh, lappri! det gör ingen ting - - -
Nog blir det skoj och spring.

»*Det är ju Vårens första dag.*
Gå ut, att njuta dess behag!»
»*Det regnar . . . .*» — »*Ja, men! gör det så;*
Men det är första Maj *ändå.*»

Farväl! — Jag sitter ensam här och drömmer
Om all den härlighet, som väntar er.
Allt, hvad jag i min teckning glömmer,
Till pris åt den Närvarande *jag ger.*

De närvarande (nb. de, som hoppas att vara närvarande, när Kungen kommer) trafva nu som bäst i den Nordiska vårens gröna gräs, och trängas förfärligt för att få se Kungen. Det är troligt, att Kungen icke kommer till Djurgården.

»*Just nu slog klockan sju -*
Det regnar lika friskt ännu.» - - -
»*Men Kungen kommer — kanske icke.*
Här är så dimmigt, hvart vi blicke . . .»
»*Vet, Kungen*« *ej aktar regn och snö; -*
Derpå vill jag både lefva och dö.» -

"Jag har skådat min Konung i regn och i snö; men helst ser jag honom i solsken. Den första Maj i år vill icke vara treflig. Vår Herre vet bäst sjelf, hvilken första Maj Han gett oss i år."

»*Tyst! Tyst! Vår ädle Kung,*
Han kommer. Gammal, ung
För Honom hjessan böjer.»

"Ja, ja, du! Böj hjessan så djupt, du vill; men nog somnar du, innan du fått ett rim till "*böjer!*" — Men säg mig, hvarför skall man ställa till *första Maj* på en så otäck dag? — Här finns ju inte ett grässtrå . . . Om jag vore - - -"

"Vår Herre, vill du säga. Jo, då tycker jag just, att vi skulle må väl. Det kommer an på Wetenskaps-Akademien, att vi fått den *Första Maj* i dag. Inte rår vår Herre för det. Tig, du!"

"Nå, nå, Gu'bevar's! Bli inte ond heller!" - - - -

Granna vagnar, utstofferade gamla vagnar, mer eller mindre befolkade, anlända. Unga och gamla ungkarlar, gifta män och qvinnor nöta sina skor eller stöflar förgäfves. Valutan af dagens nöjen tillfaller Skomakarne. Ach! den, som vore Skomakare i dessa tider! - - Granna hattar, rikt utblommerade hattar ser man icke i dag; åtminstone *bör* man ej få se dem. Regnet, det oefterrättliga regnet förstör i dag all sådan grannlåt, som kostar mycket, mycket, ganska mycket, och icke är värd en vitten.

Jag tror icke, att Kungen i dag kommer till Djurgården. Så tror *jag*, som gerna sitter inne, när det regnar. -

"Kungen må komma till Djurgården eller icke! Jag sjunger:

"Hvad sjunger du för slag? Du har ännu icke fått rim till "böjer."

"Skål, Bror! Du vet ju hvad, som tarfvas på första Maj!

"Ja, ja! "*böjer*" - det är inte så lätt, det."

"Åh jo! det är ganska lätt . . :

"*Jag glaset höjer*
För Carl den Fjortonde, *vår Kung!*
O! må han länge blifva ung! ! ! -

Djurgården
Den Första Maj 1837.

AF EN NÄRVARANDE.

April slutade så vacker! Den hade fått förskott af solsken från Maj. Men Maj hade derigenom kommit på balans, och Publiken fick som vanligt sitta emellan: hon förlorade sin majglädje.

Men vi måste likväl bege oss ut. Visst hafva några skurar gjort gatorna nästan farbara för roddarmadamerna, men Stockholmspubliken — måste ut. En hop af den nya tidens kommoda herrar och damer vilja icke genera sig, utan stanna hemma. De bry sig icke om allmänheten. Men det är en svår förargelse att smälta, att sommarhattarna, som den stackars Folcker måst skaffa färdiga, ehuru dyrt man fått betala symamsellernas sömnlösa nätter, icke kunna visas. En och annan är likväl ståndaktig. Man begagnar täckvagnen i stället för landaun. Man måste åtminstone se hvarandra, se huru man kan hålla god min!

Storgatan, som vanligt en spalier, der fruntimmers-ansigten med skiftande prydnader prunka, såsom blommor, infattade emellan fönsterluckornas blad. Men få vagnar. Ännu färre fotgångare, — emot förr. De åkande äro sig lika! Man känner efter gammalt igen fysionomierna. Samma gamla adels- och grossörs-ansigten! Knappt någon enda vagn har en ny, förut osedd skönhet: fröknarna äro icke belåtna att börja sina sommarpromenader på detta sätt.

De ridande: Stackars officerare, som måste förderfva sina uniformer! De se våta och missbelåtna ut. Nu får man väl se ännu större annonser om uniformspersedlar i Aftonbladet. Några få civila ryttare. Men hvem är den granna herrn, som publiken tycks ha så roligt åt att se galoppera? Ett ståtligt skägg! Ack, det är den bekanta Droschk-kusken. Nå, det är åtminstone uppmärksamt mot publiken, att låta den beskåda kusken, då herrn icke behagar visa sig.

Bland de gående inga eleganta damer, af det slag, som naturen i behag gett ersättning för börd och förmögenhet. Smutsiga shawletter på hufvudena. Ingen gåendes strumpa ren. Och herrarna till fots! Man ser att det är fri Måndag. Herrar Kongl. Sekreterare, som annars utgöra den gående verldens aristokrati, äro ytterst tunnsådda. Endast från restauratörernes fönster titta de bildade fysiognomierna ut, och se med rynkad näsa på massan af fotvandrare. Intet lif, ingen trefnad!

Efter gammal loflig vana väntar man att få se Kungen med sin svit. Men han kommer denna gång icke! Det är då icke underligt att det regnar. Äfven Kronprinsen rider icke ut i år. De små Prinsarna göra likväl sin tur omkring Djurgården. Slutligen komma äfven Drottningen och Kronprinsessan. Men filen är gles. — —

Sedan man sett "de Kungliga" har man fullgjort sin skyldighet, och beger sig hem, för att blifva torr igen. Man söker så godt man kan, att trösta sig med det hoppet, att en vacker Bellmansfest skall ersätta den ruskiga första Maj.

Den krigiske Skräddaren.

I en af Göta Rikes provinser lefver en af de frejdade män, hvilka klädt blodig skjorta för fäderneslandet, och för sina medborgare framställa sina bedrifter med en originel humor. Han blef sockenskräddare, sedan han lyckligt genomgått fälttågets mödor. Under det hans nål verksamt arbetade på sockenboarnes skinnpelsar, sysselsatte sig hans tunga att för en krets af lyssnande åhörare berätta sina öden. Han hade såsom ordspråk den vanan att använda ordet: tillika ja. Det fragment vi meddela, för att i vår mån bidraga till dess räddning ur glömskans flod, är uppteckn︎adt ordagrant från hans mun:

— — »Och då blef jag sergeant vid Landtverket, ja, och skulle ut i krigena tillika, ja! Och när vi kommo ut, ja, så må ni tro att det gick hett till, tillika ja! Och de våra gick åt, ja, och generalerne kunde inte hålla stånd tillika, ja. Men då sa' kungen: d'ä la bäst vi skickar af Tinnerholm med sin bataljon, ja! Och då gick jag, ja, och tog min

bataljon under armen tillika, ja! Men se, slagerna stod i en dal, och när jag kom uppmarscherandes på kullarna, ja, så blef fienden förskräckter tillika, ja. Och jag hörde hur de skrek: Go' vänner, go' vänner! Nu är det bäst vi pillar oss af, ja, för si nu kommer Tinnerholm med sin bataljon tillika, ja. Och jag kom, ja, och det blef en strid så att bloden rann i floder tillika ja, och fienden sprang, ja! — Men då kom kungen till mig och sa': 'Tinnerholm, Tinnerholm, stilla ditt blodiga svärd, ja! — Och jag svarte tillika ja: jag kan inte, Herr Kung, jag kan inte! Och svärdet gick i hela fjorton dagarna, ja, och jag tog en, ja två, helst tre Ryssar på värjspetsen tillika ja, och kasta' dem bakom mig, ja; och det blef en hög, ja, så att jag måtte täcka på mig tillika, ja! Men till slut så vardt jag trötter och skulle sticka svärdet i skidan, ja, och jag stack och stack och kunde inte få ner'et tillika ja. Och när jag såg efter, ja, då satt en Ryss på värjspetsen och bad om pardon tillika, ja. Och när slagerna var slut, blef jag Fältväfvel, ja, med afsked tillika ja. Men si, när vi gick hem så blef vi inqvarterade i en kyrka, ja, och der var kallt, ja, och jag frös och mådde illa tillika ja. Och jag gick ut på kyrkgården och då föll jag i en nygräfder graf, ja, som var halfver af vatten tillika ja; och då fick jag Hämorrali-rojderna, som satte sig under bröstbenet och åt, tillika ja. Men si då kom Kungen och tog mig i famn, ja, och Generalerna greto tillika ja. Och då kunde jag ha fått bli Landshöfding på Gottland, med Assessors karatör tillika ja. Men si då sa' min hustru till mig: det der skall du låta vara, Tinnerholm, för då får du lof till att hålla dig skrifvare på stat, ja, och kan inte försörja dig med nålen tillika ja. Och jag gjorde som hon sa', och gick hem, ja, och nu är jag här tillika, ja.»

Anekdoter om Lord Byron.

Lord Byron var en ypperlig simmare och dök isynnerhet med utmärkt skicklighet. Ett fruntimmer äger ännu, bland andra minnen efter honom, på hvilka hon sätter ett oändligt värde, en ring, som han lånade af henne, då han gick att bada, och som han, enligt hennes brors intygande, hvilken sjelf var närvarande, tre gånger dykande upptog från sjöbottnen.

Som bekant är, simmade Lord Byron öfver Hellesponten. »Och ändå», säger han i ett bref till sin mor, »väntade mig ingen Hero på den motsatta stranden.» Han hade äfven öfversimmat Tajo och Themsen, det sednare med verklig lifsfara.

— Byron talade ofta med sin vän, Lord Sligo, om sin mor och det med en ton, som nästan gränsade till afsky.

»En dag», yttrade han till honom, »skall jag säga dig orsaken till denna känsla.»

En tid derefter, då de badade tillsamman i viken vid Lepanto, påminde han sig detta löfte och visande på sitt nakna, vanskapliga ben, ropade han i raseri: »Se! för detta har jag hennes falska delikatess, hennes pryderi att tacka. Detta lyte var mig medfödt. Och ändå har hon, så långt jag kan minnas, aldrig upphört att förebrå mig det, alltid deröfver utöst sina speglosor. Till och med endast få dagar före min afresa, en af de sista gångerna jag såg henne, för att säga henne mitt farväl, utsade hon, i ett anfall af ursinne, öfver mig en förbannelse, hvari hon bad Gud att jag skulle bli lika vanskaplig till själen, som till kroppen.»

Man måste ha sett Byron i någon af hans förfärligaste stunder, för att kunna göra sig ett begrepp om den blick, det ansigtsuttryck, hvarmed han yttrade detta.

— Som hästkännare ägde han icke särdeles djupa insigter, ehuru stora anspråk han äfven gjorde derpå. Då han en gång såg ett spann hästar passera utanför sina fönster, utropade han: »Ah! hvilken ypperlig race! Jag skulle önska, att de tillhörde mig.»

»Ah! de äro ju Milords», svarade kusken, som ledde dem.

För vapen af alla slag hade han en särdeles förkärlek. Han gick aldrig utan en liten, laddad puffert i västfickan, och vid hans säng låg alltid en värja, med hvilken han roade sig att sqvadronera om morgnarna, när han vaknade.

En annan egenhet i hans lynne var hans kärlek för hundar. Han begärde i sitt testamente att bli begrafven bredvid sin gunstling, Boitswain, hvilken han genom sina verser gjort odödlig.

— Lord Byron hade ett orubbligt mod, hvilket ingen fara, af hvad beskaffenhet, som helst, kunde komma att svigta. På en sjöresa till Athén höllt fartyget, som förde honom, på att förgås. Blott en linie skiljde den ädle skalden från döden. I början gjorde han några ansträngningar, för att visa sig nyttig, men både hans ovana vid sjömanövrer och hans kroppslyte gjorde det för honom omöjligt att uträtta någonting. Han insvepte sig derföre i sin kappa, och lade sig ned på däcket. När faran redan började antaga en mindre fruktansvärd gestalt, närmade man sig honom, och fann honom insomnad.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 5 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 36. 1837.
Fredagen den 5 Maj.

FREJA.

Tryckfrihetsåtalet mot Tidningen Freja.

Aktors anförande.

"Till Stockholms Stads Högtärade KämnärsRätt!

Sedan JustitieKanslersEmbetet under den 17 dennes meddelat mig Dess Förordnande, att utföra det åtal, hvarom anmälan från HofKanslersEmbetet blifvit gjord, emot en uti N:o 29 af Tidningen *Freja* införd Artikel med öfverskriften: *Reminiscenser ur några §§. af Grundlagarna, med hänseende till Sjöförvaltningens sednaste bekanta förvaltningsåtgärd;* samt stämning å Utgifvaren af nämde Blad derefter blifvit i laga ordning begärd och erhållen, åligger mig nu att för Rätten framlägga och utveckla de uti den ofvanbemälda Artikeln förekommande förbrytelser emot 8:de och 12:te momenterna af TryckfrihetsFörordningens 3:dje §, och att dymedelst utveckla grunderna för Käromålet.

TryckfrihetsLagen medger utan allt tvifvel i slutet af 2:dra §:n rättigheten, att öfver i denna Lag tillåtliga ämnen, *anmärka* och *påminna*, att dem *i dagsljuset framlägga*, ja, till och med att *tadla* och *klandra*, men den fäster vid utöfningen af denna rätt ett allmänt och oeftergifveligt villkor, det nemligen: *att skrifsättet icke må utmärka sig såsom smädeligt eller skändeligt.* Ett moment uti den påföljande 3:dje §:n, neml. det 12:te, förbjuder äfvenväl att *lögnaktigt uppgifva facta* och att *vrängdt framställa dem* inför Allmänheten.

Ett egenmäktigt tilltag har ägt rum, inom ett af Rikets Högre Embetsverk, medelst obehörigen verkställda ändringar och tillägg uti ett af Kongl. Maj:t redan gilladt och stadfästadt Reglemente. Att framställa i dagsljuset denna beklagliga tilldragelse, sådan den förelupit, är således onekligen tillåtit, äfvensom att *klandra* och *tadla* dess upphofsmän; men här är också gränsen uppdragen för Tryckfrihetens olofliga bruk. Denna gräns är redan öfverskriden, i samma ögonblick man antingen i större eller mindre mån skulle vrängdt framställa sjelfva factum, eller, gående Laga Domare i förväg, sjelfmyndigt rubricera förbrytelsen, helst om sjelfva rubriken innebure *smädelse.* I ännu högre mått öfverträdes gränsen för det tillåtliga, då, från *sjelftagna förutsättningar* af sistbemälta art, anledning hämtas till klart uttryckta *personliga smädelser.*

Med tillämpning af dessa mera allmänna, men, som jag vill tro, obestrideliga grundsatser, öfvergår jag nu till en närmare granskning af den åtalade Artikeln.

Beträffande först det med rätta tadlade *factum*, nemligen: den utan behörig tillåtelse företagna förändringen af Reglementet, förekommer följande yttrande: "J begagnaden Er Konungs Eder gifna namn, för att deröfver inskrifva Edra egna "meningar, liksom förfalskaren begagnar sig af ett namn, det "han bemäktigat sig, för att deraf göra en skuldsedel." — Detta är icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Det till tryckning anbefallda och af ett särskilt Konungabref beledsagade Reglementet var aldrig af Konungen underskrifvet, och något *inskrifvande* af egna meningar, *öfver* Konungens *Namn*, kunde således här icke komma i fråga. Denna framställning är således *vrängd* och en förbrytelse begången mot 3:dje §:n 12:te mom.

Förändringen af Reglementet qvarstår dock alltid, såsom en högst formvidrig handling. Att denna måste kunna hänföras till *något* Lagrum, ifall af ett inträffande åtal, synes äfven vara att förutsätta; men att, på grund af ett irrigt begrepp om tillgången och sättet, på förhand rubricera målet och ovillkorligen bestämma handlingen till *förfalskningsbrott*, innan undersökning om Dom föregått, detta måste, med afseende å sjelfva uppgiftens halt, innebära en *vrängd framställning*, och således vara stridande mot 3:dje §:n 12:te mom., likasom samma förfarande, om afseendet mera fästes vid de använda ordalagen, måste anses stridande mot 8:de mom., enär de flera gånger förekommande uttrycken: *"förfalskning"*, — *"förfalskningsbrott"*, — *"förfalskare"*, böra betraktas såsom smädliga, så länge ingen laga bevisning inträdt och intet Domslut fallit. — Till samma 8:e mom. måste vidare, och i ännu högre grad böra hänföras de vida hårdare tillmälen, som i omedelbart sammanhang härmed finnas riktade emot tvenne namngifna personer, Contre-Amiralen Grefve Cronstedt och AmiralitetsKammarRådet Widin. "Alla", — heter det, "skola säga Er, att J handlat, som ingen "ärlig Svensk man skulle handla" — och vidare: "Tiotal är af "vakor, mödor, sträfvanden kunna icke aftvå *den fläck J sat "på edra namn, och man skall en gång fråga edra barn, om "de äro afkomlingar till dem, som förfalskade en Svensk Ko- "nungs Befallningar till sitt Folk."*

Ett sådant språk kan aldrig laglikmätigt få föras *till* eller *om* personer, hvilka, om än uppenbarligen felaktige, likväl icke ännu äro, genom laga kraftvunnen Dom öfverbevisade att hafva begått en sådan handling, hvarigenom, efter Lag, heder och ära förverkas. — Intill dess en sådan Dom tillkommit, och detta, i och för den uppgifna handlingen, måste hvarje Medborgare och hvarje Embetsman vara genom Lagen skyddad, om ej för *klandret* dock för påtagligen *ärerörig*a och således *smädeliga tillmälen.*

Fortgående på samma väg och förutsättande egenmäktigt, en påföljd, som dock endast Laga Domstol äger att bestämma, omtalar man såsom sannolik, eller åtminstone möjlig, en Grefvetitels förlust. Denna skulle dock ej kunna komma i fråga, förr, än ett *så beskaffadt* brott vore bevisligen begånget, som hade till följd förlust af Adelig värdighet.

Före bevisningen innebär en dylik förutsättning en smädelse af gröfsta art. — På samma sätt förhåller det sig med den mot Grefve Cronstedt riktade beskyllningen att hafva begått *mened*, innan han dertill blifvit lagligen förvunnen.

Genom hvad jag nu haft äran andraga, tror jag mig hafva ådagalagt, att den åtalade Artikeln innebär förbrytelser mot 8:de och 12:te momenterna af 3:dje §:n TryckfrihetsFörordningen.

Det vore öfverflödigt att tillägga, det jag ingalunda här uppträdt till försvar för den tadlade handlingen, hvilken i alla fall ligger utom området af KämnärsRättens och Nämdens pröfningsrätt; men deremot endast för att, på grund af Lagens både ord och anda, bestrida den sjelftagna rätt att först *godtyckligt* stämpla gerningars art och halt, för att sedan otygladt smäda de *dertill* ännu icke förvunne, om än i öfrigt, obestridligen felaktige.

Sedan detta AnmärkningsMemorial blifvit Svaranden meddeladt, anhåller jag att med Slutpåstående i målet få inkomma, förbehållande mig öppen talan i allt hvad med saken kan äga gemenskap. Stockholm den 26 April 1837.

J. G. Fredholm.»

Å detta Memorial afgaf ansvarige Utgifvaren af denna Tidning sistlidne Onsdag följande svar:

»Till Stockholms Stads Högtärade KämnärsRätt!

JustitieKanslersEmbetet har, genom StadsFiskalen, Hr AdvokatFiskal Fredholm, låtit åtala en i den af mig utgifne tidningen *Freja* influten artikel, med öfverskrift: »*Reminiscenser ur några §§ af Grundlagarna, med hänseende till Sjöförvaltningens sednaste bekanta förvaltnings-åtgärd*», hvilken Aktor funnit innehålla öfverträdelser af 8:de och 12:te momenterna, 3:dje §:n Tryckfrihetsförordningen.

Ehuru ställd i det kinkiga förhållandet att försvara uttryck, som Aktor anser smädliga, och således genom mitt försvar af det smädliga i Aktors ögon göra mig ännu smädligare, må det likväl tillåtas mig, att punkt för punkt genomgå de af Aktor mot den åtalade artikeln framställda anmärkningar, och dervid uppge de grunder till mitt försvar, hvilka af gifna fakta och gifven lag kunna hämtas.

Vid »*de allmänna grundsatser*», hvilka Aktor i början af åtalet lägger i dagen, kommer jag således icke att uppehålla mig, enär dessa icke egentligen röra den af Aktor, som brottslig, ansedda artikeln; och jag förfogar mig genast till sjelfva det speciella åtalet, för hvilket jag hoppas att kunna försvara mig, oaktadt jag lemnar Aktors allmänna grundsatser i fred.

Aktor fäster sig först med särskild uppmärksamhet vid en i Freja förekommande, så, som följer, uttryckt mening: »*J* (Grefve Cronstedt och Kammar-Rådet Widin) *begagnaden Er af Er Konungs Eder gifna namn, för att deröfver inskrifva Edra egna meningar, liksom förfalskaren begagnar sig af ett namn, det han bemäktigat sig, för att deraf göra en skuldsedel.*» Aktor påstår, att det till tryckning anbefallda och af ett särskilt Kungabref beledsagade Reglementet aldrig var af Konungen underskrifvet. Denna sak är Utgifvaren af Freja alltför väl bekant. Men är det icke Kungabrefvet, som ger helgden åt Reglementet; är det icke Hans Maj:ts under den Nådiga skrifvelsen befintliga namn, som skänker Reglementet sin sanktion? Hvad vore Reglementet utan Kungabrefvet, och Kungabrefvet åter utan Konungens underskrift? År icke Hans Maj:ts namnteckning ett sine qua non för Reglementets gilltighet? Utgöra icke Reglementet och Kungabrefvet tillsamman ett nödvändigt helt? Säger icke Aktor sjelf, att Reglementet är »*af Konungen gilladt och stadfästadt?*» Gäller då icke underskriften, den Kungliga sanktionen, så väl för det ena, som för det andra? Eller anser Aktor Reglementet, såsom i *bokstaflig* mening icke af Konungen undertecknadt, mindre vigtigt, mindre betydelsefullt, än sjelfva Kungabrefvet, hvilket ju blott kommit till i och för Reglementet? Utan tvifvel inser Aktor sjelf de vådliga slutledningar, hvilka kunna dragas ur dylika Aktors premisser. Jag, ehuru den anklagade, vill derföre icke vidare, än som här skedt, antyda faran af ett så beskaffadt argumenterande. Och säkert skall Aktor sjelf, vid närmare betänkande, medge, att Reglementet bör, i och genom Kungabrefvet, anses som undertecknadt af Kongl. Maj:t.

I sådant fall lär det vara obestridligt, att Herrar Ledamöter af Sjöförvaltningen (de nemligen af dem, som dertill äro brottslige) *inskrifvit* sina egna meningar öfver Konungens namn, hvilket, i och med Kungabrefvet, äfven blifvit skänkt åt Reglementet, som derförutan varit af noll och intet värde. Utan tvifvel frikallar mig Aktor att vid detta tillfälle upprepa de gjorda förändringarna, af hvilka flera obestridligt uttrycka skiljaktiga *meningar* med Reglementet sjelft, och hvilka, återgifna i Sveriges mest lästa tidningar, endast här skulle tjena till att väcka känslor af ovilja och harm mot förbrytarne.

Anser återigen Aktor Reglementet sakna Hans Maj:ts höga sanktion, och således Sjöförvaltningens förändringar icke gjorda med olofligt begagnande af densamma, så erkänner sig Utgifvaren af Freja förfallen till det ansvar, Lag i dylikt fall stadgar.

Aktor tadlar, som otillbörligt, Frejas rubricerande af Sjöförvaltningens åtgärd, hvilken hon benämt:

förfalskning. Äfven med fara att än en gång anses otillbörlig, måste jag påstå, att ordet: *förfalskning* här icke utan stora skäl blifvit användt. Med förfalskning af ett dokument förstår man, efter vanligt Svenskt språkbruk och i juridisk mening, dess olofliga och olagliga förändring. Aktor bedyrar sjelf, att han icke *»uppträdt till försvar för den tadlade handlingen.»* Aktor anser den således åtminstone icke böra försvaras. Den handling, hvilken blifvit så stämplad, som Sjöförvaltningens i Freja, och icke i egenskap af handling, utan endast med anledning af några derom fällda mera eller mindre skarpa uttryck, blifvit af allmänna åklagaremakten tagen i försvar, måste således utan tvifvel vara oförsvarlig. En oloflig, olaglig och oförsvarlig förändring i ett från Konungen emaneradt dokument bör derföre med fog kunna kallas förfalskning. Och säkert känner Aktor bättre än jag, hvad Svenska Lagen stadgar om förfalskning.

Då bör det utan tvifvel icke förundra någon, att i Freja förekomma sådana uttryck, som: *»Alla skola säga Er, att J handlat som ingen ärlig Svensk man skulle handla.»* — Jag anser det åtminstone icke som något prof på ärlighet, att förfalska ett under embetsed innehafvande dokument. — — — — — —

Jag vill deremot medgifva, att meningen: *»man skall en gång fråga Edra barn, om de äro afkomlingar till dem, som förfalskade en Svensk Konungs befallningar till sitt Folk»*, är hård, fastän icke inför Lag, åtminstone efter mitt omdöme, brottslig. Den är hård mot barnen till förbrytarne, icke mot förbrytarne sjelfva. Ty de sednare hafva lika säkert förtjent sitt öde, ehvad det, enligt Lag, må blifva, som de förra äro oförtjenta af sitt. Jag billigar således, att denna strof kunnat skonsammare framställas, ehuru jag anser det för möjligt, att en sådan förutsägelse, som den här yttrade, en gång kan bli verklighet.

Aktor beskyller vidare Freja, för att hafva såsom sannolik, eller åtminstone möjlig, omtalat en Grefvetitels förlust. Jag anser verkligen ett sådant påstående icke vara alldeles orimligt, isynnerhet som Freja, i detta fall, bestämdt gör reservationen: *»i värsta fall»*, och framställer sin sats endast suppositionsvis. Antages Grefve Cronstedts förfarande, *»i värsta fall»*, af Domstolen, som förfalskning, dit detsamma åtminstone, efter min åsigt, måste höra, så känner Aktor utan tvifvel alltförväl lydelsen af 8:e Kap. 2 §. Missgerningsbalken, för att icke sjelf hysa starka farhågor för Grefve Cronstedts adliga titel.

Freja yttrar på ett ställe, att Grefve Cronstedt begått mened. Aktor har deröfver förklarat missnöje. Grefve Cronstedt har en gång svurit, *»att, efter sitt bästa förstånd, utan väld eller egennytta, uppfylla alla de pligter, hvilka, enligt Lag och Författningar, Grefve Cronstedts befattning åligga.»* Aktor nekar säkert icke, att en Chef för ett Embetsverk, efter Lag och Författningar, åligger att, utan sjelfmyndigt företagna ändringar, expediera från Konungen utgående bud och befallningar, *«hvilka skola instämma med deröfver förde protokoll.»* Grefve Cronstedt har sjelfmyndigt ändrat dessa befallningar, och har således bokstafligen begått mened.

Jag har nu punkt för punkt besvarat samtliga Aktors mot Frejas åtalade artikel framställda anmärkningar. Men jag anhåller att få något vidlyftigare utbreda mig öfver den, efter min tanka, oriktiga distinktion, som Aktor, hela åtalet igenom, gör mellan *klander* och *smädelse*. Han tyckes förutsätta, att gränsen dem emellan i samma ögonblick öfverträdes, då man går laga Domare i förväg, för att sjelfmyndigt rubricera förbrytelsen. Till en början torde likväl böra anmärkas, att i betydelsen af det Svenska ordet: *smäda*, just användt i Tryckfrihetsförordningen, ligger begreppet om ett bemödande att gifva en oskyldig och olycklig person eller handling det falska skenet af elak och brottslig. Men att kalla brottet för brott, måste aldrig kunna anses som smädelse. Det vore en besynnerlig Lag, som förbjöde Tidningsskrifvaren mera, än hvarje annan fri Svensk man att nämna ett uppenbart brott under sitt rätta namn; och jag hoppas, på goda skäl, att Aktor medgifver, det Förvaltningens af Sjöärenderna förfarande är uppenbart brottsligt, enär det icke kan vara Aktor obekant, att saken föranledt flera Öfverhetens bestraffande åtgärder, hvilka naturligtvis icke kunna följa på en i sig sjelf oskyldig gerning.

Aktor vill ur så beskaffade grunder förneka Tidningsskrifvaren samma rätt, som hvar och en annan medborgare äger, att angripa den brottslige med den öppna beskyllningen af hans brott, förutsatt att brottet är bevisligt. Skall Tidningsskrifvaren vänta med rubricerandet af ett brott, tilldess Domstolen erkänt det, då måste också hvarje annan medborgare vara förbunden till samma väntan. Om en person bestjäl mig, får jag således icke kalla honom tjuf, när jag anklagar honom för sitt brott, utan jag måste dröja, tilldess Domstolens utslag fallit. Här är det ifrågavarande brottet icke allenast *bevisligt*, utan det är erkändt af den brottslige sjelf (hvilket efter Svensk Lag är fullt bevis); och Freja har ändå, efter Aktors mening, förbrutit sig, då hon gaf brottet det namn

Svenska språkbruket och Svenska lagen tillägger ett dylikt förfarande. Alla förbrytelser skulle, i anledning häraf, vara anonyma, ända tilldess Domstolen handlagt dem. Då först erhålla de sin måhända länge saknade rubrik.

Aktor får förlåta mig, att jag aldrig kan anse detta för Lagens mening. Hon ålägger medborgaren att fullfölja och bevisa sina anklagelser, och, då han det gör, måste hans rubricerande af målet föregå Domstolens. Har han anklagat en oskyldig, då äger ju denne rätt till rekonventionstalan, och derigenom har Lagen skyddat både den yttrande-rätten och den oförvitlige medborgarens person och ära. Jag yrkar derföre på min rätt att gifva den brottsliga åtgärd, hvilken i Freja blifvit klandrad, den rubrik, som sjelfva förbrytelsen och språkbruket föranleda, ansende jag — såsom ofvan är anmärkt — det af Aktor som smädligt anmärkta ordet: *förfalskning* vara det enda, som rätt utrycker den ifrågavarande förbrytelsen, enär *förändring* är af en alltför lindrig natur, när frågan gäller ett af Öfverheten utfärdadt beslut, och hvilket ord skulle, med sin mildare betydelse, utmärka ett nog ljumt intresse för den af Grefve Cronstedt närgångna Konungamaktens helgd. För öfrigt är Grefve Cronstedt, enligt egen bekännelse och enligt här ofvan citerade §§. af allmänna och gifna lagbud, hvilka på honom äga en, som jag tror, bestämd tillämplighet, dömd af Svenska Lagen, äfven om icke exekutiv makts beslut fallit; och jag har endast stödt mig på Lagens stadganden, då jag i detta fall fällt omdömen, hvilka Aktor vill finna olagliga.

Stockholm den 3 Maj 1837.

A. G. Hellsten."

Anekdoter om Lord Byron.

Byron yttrar sig i ett af sina bref på följande sätt om Madame Stael v. Holstein:

»Hennes arbeten behaga mig, och äfven hon sjelf — för en halftimma. Jag älskar icke hennes politiska åsigter, åtminstone icke att hon har ombytt dem. Det hade varit en annan sak, om hon från början hyst den öfvertygelse hon nu hyllar. Men det är emellertid en egen qvinna; å förståndets vägnar har hon uträttat mera, än hela sitt öfriga kön. Hon hade bort födas man. Hon smickrar mig med särdeles behag i en af sina biljetter, men jag finner alltförväl orsaken till mitt tycke i detta fall. Skälet att icke smickret misshagar oss, är öfvertygelsen, det man sjelf äger nog mycken betydenhet, för att förmå personer nedlåta sig till en lögn, i akt och mening att dymedelst bli våra vänner. Se! deri ligger sjelfva intresset.»

= Lord Byron hade i sin tjenst en Italiensk läkare, benämd Polidori, en person af utsökt inbillskhet. En gång uppstod mellan dem, vid öfverfarten af Rhen, en tvist, hvarvid Polidori utropade: »Jag skulle vilja veta hvad det är, som Ni kan göra bättre än jag?»

»Nå efter Ni tvingar mig att säga det», svarade Byron, »så tänker jag, att det finnes tre saker, som jag kan göra, och icke Ni.»

Polidori trotsade honom att kunna uppräkna dem. »Jag kan», yttrade Lorden, »öfversimma denna flod; jag kan på ett afstånd af tjugo steg med en kula snyta ett ljus, och jag har skrifvit ett poem (Korsaren), hvaraf 14,000 exemplar såldes på en dag.»

= En gång, då Byron, i ett större sällskap, tillika med Polidori, var ute på en lustfart till sjös, kom Polidori af en händelse att med sin åra ge Byron ett våldsamt slag öfver knäet. Denne sednare vände sig bort, för att dölja sin smärta. »Var af den godheten», yttrade han efter ett ögonblicks stillatigande, »att en annan gång bättre tänka på hvad Ni gör, Polidori! ty Ni har gjort mig verkligt illa.»

»Jag vill icke ha denna händelse ogjord», svarade läkaren, »ty jag är förtjust i det mod, med hvilket Ni kan fördraga smärtan.»

Lorden sade med kall och afmätt ton: »Tillåt mig råda Er, Polidori! att, då Ni råkar såra någon, icke deröfver uttrycka Er tillfredsställelse. Man önskar icke erfara, att den, som gjort oss illa, är förtjust deröfver, och det är icke alltid säkert att man beherrskar sin vrede. Jag har haft någon strid med mig sjelf, för att hindra mig att kasta Er öfver bord, och Ni kan tacka de härvarande damerna, att jag icke skridit till någon så beskaffad våldsamhet.»

= En gång fick Lord Byron händelsevis se en Yathagan eller Turkisk dolk. Han fattade den, drog den ur slidan, och, sedan han en lång stund uppmärksamt betraktat äggen, yttrade han: »Jag skulle önska veta hvad en menniska känner, som begår ett mord.» Här får man en skymt af den tankans mörka, i brottets djup grubblande verksamhet hvilken Giaurn, Lara och Manfred i en framtid hade att tacka för sin tillvarelse.

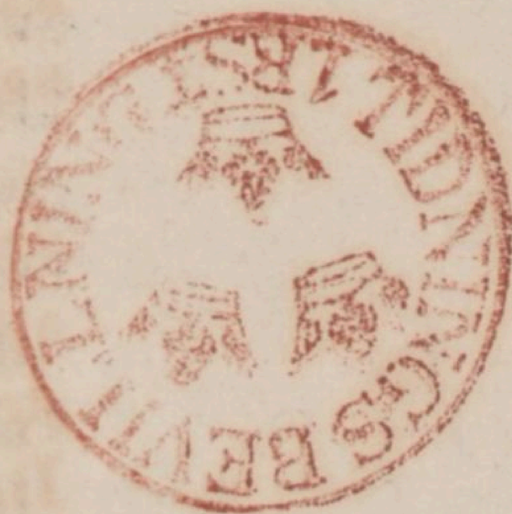
Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 9 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 37. Tisdagen

1837. den 9 Maj.

Freja.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Nytt LäseBibliotek.

Ingenting, eller om småfolkets sällskapslif i staden och på landet. En Sketschbok till lands, af författaren till Ingenting. Tvenne delar.

Det är alltid en lofvärd förtjenst hos en bok, att titeln svarar mot innehållet. Och sällan torde man anträffa något arbete, der den förra mera står i harmoni med det sednare, än i här ofvan anmälde roman. Att således ge någon exposé af innehållet, skulle snart sagdt vara omöjligt, utan att nästan bokstafligen afskrifva det. Det är en väfnad af bagateller utan sammanhang, och hvad som värre är, utan intresse. Språket är sådant, att författarens uttryck: »Vi (jag och pöbeln)», sedan man läst boken, på intet vis förefaller ur vägen. Det må medges, att stilen äger en slags ledighet, men denna ledighet är nonchalansens och slarfvets.

För några exempel på våra påståenden i dessa fall åberopa vi författaren sjelf. Se här, till att begynna med något bland det lindrigare, hans beskrifning på en pedant: »ett otrefligt glossherbarium, en litterär syltburk af Piccalilly, der alla nationers språk, der alla tiders vettenskaper lågo och möglade till ett indigest och osmakligt sammelsurium, äckligt dulcifierade af mekaniskt hopade studier.» Tror man sig icke höra ett eko af Fosforos? Är det icke någon af den nya skolans ursinnigaste predikanter, som stigit opp ur sin litterära graf, för att läsa lagen för den gapande Svenska Allmänheten? *Syltburk af Piccalilly! Glossherbarium!* Vi hafva visserligen hört Tegnér säga om en hädangången Mecenat, att han talade blommor, men att författaren till Ingenting skulle deraf skapa ett glossherbarium, förefaller deremot måhända mera oväntadt.

Men författaren fortfar: »den petrificerade delen af detta remarkabla ansigte låg stilla, liflöst och buttert, som en Bankokamrerare, som tar emot låneansökningar.» Uttrycket: »tar emot» tillintetgör väl, efter vanligt menniskoförstånd, epitetet: »liflöst», emedan en liflös person svårligen kan taga emot låneansökningar, men författaren aktar säkert icke, i sin blinda skrifvarifver, ett *lif* mera eller mindre, liksom han i hastigheten låter undfalla sig ord, sådana som: »munfiskar», »små elfenbensdjeflar», och i ett sjukrum innerligt naift talar om »en cacherad vän», en qvickhet, rörande hvilken författaren, att dömma efter den tydlighet, med hvilken han utvecklar densamma, utan tvifvel måste frukta, det den möjligtvis kunde dunsta bort för hans läsare.

Författaren påstår sig vara nog skarpsinnig (hörseln är ju obestridligt ett sinne), att »på tjugo steg» kunna höra en älskares hjerta slå, och vill att hans läsare skall vara nog djupsinnig, för att rätt fatta hans berättelse om »likörglas med gula och röda själar.» Att författaren här velat vara *spirituell*, tro vi oss finna; men huruvida det lyckats, lemna vi åt hvar och en att bestämma.

Vidare önska vi göra författaren uppmärksam derpå, att »Chinakryddan» är ett ord af särdeles tvetydig bemärkelse, och när författaren dermed menar té, menar kanske mången annan medikament. Straxt derefter erhålles likväl närmare upplysning, då förf. liknar en tékopp vid kolossen på Rhodus. Om vi också icke vilja förespå förf. att, i sådan egenskap, växa, får man åtminstone icke neka, att han skär till i växten.

Men vi hafva gömt det bästa till sist. Bland andra vidunderligheter (och på sådana är boken rik) talar äfven förf. om en »*kontrollörens femton månader gamla, sprättaktige och utsväfvande son.*» Är

det förf:s mening att fullständigt drifva gäck med sina läsare, eller är det i ett ögonblick af själsfrånvaro, som förf. nedskrifver dylika, i ordets fulla bemärkelse, galenskaper? Med den käckaste min i verlden försäkrar förf., att detta underbara redan vid så späd ålder var en »utbildad kavaljer.» Det är verkligen detsamma som att bryta lans för vanvettingens sunda förstånd. Att vara kavaljer i kolt, och utsväfvande, när man knappt lärt gå, äro förhållanden, på hvilka hvar och en förnuftig menniska måste tvifla.

Författaren tyckes gerna vilja lysa med citationer, och detta vore visserligen orätt att förmena honom; men nog kunde han bespara sina läsare sådana barbariska bildningar af Svenska namn, som Nossgemoll, Pluspart, Rubanbleu, Missgelungen m. fl., likasom en Svensk amtman torde vara något oerhördt i en berättelse, som vill äga Svensk lokalfärg.

På ett och annat misstag skulle vi önska att göra förf. uppmärksam. Han talar t. ex. om huru han sjelf, som gäst, bevistade firandet af gamle v. Ztsacks trettionde bröllops-årsdag, och straxt nedanföre presenterar han äldsta sonen, såsom något öfver trettio år, hvarföre utan tvifvel denne bör hålla honom räkning, men otillbörligt gammal har han i alla fall blifvit.

Bland de i boken om hvarannan, utan någon egentlig förbindelse sinsemellan, inrörda uppträden, skallgångar, bröllopp, lustridter, pensionsbaler, m. m., skulle vi, såsom varande bland det bättre, anmärka beskrifningen på de i Nossgemolls Album aftecknade »syner», jemte Minnas i bref meddelade skildringar af hennes husliga lif under de första månaderna af hennes äktenskap.

För öfrigt åberopa vi oss, såsom vi ofvanföre nämt, bokens titel, hvilken redan i sig sjelf innefattar den hufvudsakliga recensionen öfver densamma.

Man har sagt oss, att större delen af de i romanen förekommande personer skulle vara kopior efter gifna originaler. Äfven vi hafva igenkänt en af våra nyligen aflidne vänner, mera på den yttre, än den inre spegelbild, författaren sträfvar att ge af denne utmärkte konstnärs personlighet. Vi, för vår del, bekänna uppriktigt, att vi med förargelse sett detta prostituerande af en ädel och ren karakter midt ibland ett sammelsurium af jemmerligheter af alla slag.

Vi hafva alltid ansett LäseBiblioteket som ett ganska förtjenstfullt företag, och merendels haft all anledning att gilla valet af de arbeten, som der ingått. Men när man i bredd af hvad andra länder äga ypperst, bredvid en Cooper, Bulwer, Eugene Süe, Marryat, Spindler, Ingemann, Washington Irwing, såsom den första i Biblioteket influtna Svenska originalroman ger oss — Ingenting, då kunna vi icke annat än på det högsta finna vår nationalkänsla sårad. Med de här uppräknade namn tro vi näppeligen att något inom Sverige kan täfla; men vi äga emellertid i denna gren af litteraturen författarinnorna af Hvardagslifvet och Kusinerna, samt författarne af den siste Friseglaren, af Snapphanarne och af Johannes Fjellman. Der kunde möjligtvis något varit att hämta för LäseBiblioteket. Bättre emellertid att ge sina läsare öfversättningar, än ge dem — Ingenting.

Christian II:s Arkiv.

Sedan Konungen i Bäyern till de nordiska rikena Sverige, Norrige och Danmark skänkt en mängd handlingar efter Christiern Tyrann, hvilka gifva många vigtiga upplysningar om förhållanderna i dessa länder, fördes handlingarna till Christiania, der de blefvo delade, så att det rike, som handlingen egentligen rörde, behöll originalet, medan de begge andra erhöllo afskrifter deraf. Delningen har blifvit verkställd. Såsom Sveriges ombud har Bataljonspredikanten vid Kongl Svea Lifgarde och Amanuensen i Witterhets-, Historie- och AntiqvitetsAkademien, Hr N. J. Ekdahl, varit närvarande vid delningen och tagit afskrifterna af de handlingar, hvilkas originaler icke tillföllo Sverige. Det är frukten af detta, som blifvit Allmänheten meddelad i »Christiern II:s Arkiv», hvaraf nu trenne afdelningar utkommit från trycket.

Dessa handlingar äga förnämligast ett antiqvariskt värde och äro med diplomatisk noggrannhet aftryckta. De äro derföre för den större Allmänheten icke lätt läsbara. Hvad de äro för historieskrifvaren, derom får man en vink i Geyers historia. Denne store häfdatecknare citerar Hr Ekdahls uppgifter på åtskilliga ställen, ehuru »Arkivet» då ännu icke var utkommet.

Hr Ekdahl lärer för närvarande vara sysselsatt att ur inhemska källor komplettera samlingen af handlingar rörande Gustaf den I:ste. Mycket nytt kommer dervid otvifvelaktigt i dagen, och vi glädja oss på förhand åt det nya ljus, som skall upplysa vår store Wasa från sidor, der man ännu icke känt honom.

Vi ämna framdeles meddela några af de nya drag, rörande den förste WasaKonungen, som blifvit funna i dessa och åtskilliga andra dokumenter. För närvarande anmäla vi endast Hr Ekdahls arbete, såsom en vigtig urkundssamling, sednare utkommen än både Geyers och Fryxells historier om den tid, som rör Gustaf den I:ste.

Teater-Bulletin.

Enär ännu *Torsslowska* truppen, lika litet, som gräset (ehuru gräsmånaden är längesedan förbi), uppenbarat sig på Djurgården, der den (äfven i parentes taladt) lär komma att uppträda med en sådan rötmånadsprodukt, som Lucrezia Borgia, har emellertid den Kongl. Teatern haft några solskensstunder, då publikens bevågenhet lett mot densamma, emellan de moln, hvilka det väntade vackra vårvädret hotar att sprida öfver Thalias tempel. Blomstermånadens repertoir brukar erbjuda mera omvexling, än Teaterns, och Rosendals parterrer draga åskådarne från Teaterns. Man påstår till och med, att en och annan lärka qvittrar fullt så vackert, som . . . ja ja! namnet vare osagdt. Bevare mig Gud från att likna någon sångerska vid Kongl. Teatern vid något så flygtigt, som en fågel, äfven om det vore »en vacker fågel.» Men jag är rädd, att det är med min artikel, såsom käringen uttryckte sig, då hon bet i gärdsgårdsstören, der en tjäder suttit, att den nemligen smakar fågel, d. v. s. blir nog trädaktig, så vida jag icke öfvergår från dessa »allmänna omdömen» till de mera speciella, t. ex. till en betraktelse öfver *Alphyddan*, ett ämne, som i alla fall häntyder på vår och kärlek, på ett fritt folk, på militäriskt inflytande, m. m. *»tout comme chez nous.»*

Innehållet af Alphyddan är säkert min läsare bekant. Dock menar jag icke här ett skåp, ett par bord och några stolar, ostkar, mjölkbyttor och slutligen den lilla, förtjusande herrskarinnan öfver hela denna landtliga rustkammare; nej! jag menar gången af sjelfva pjesen, huru . . . men allt det der ses mycket objektivare på sjelfva stället, d. v. s. Kongl. Teatern, och jag anhåller således, att den värde läsaren täcktes med egna ögon öfvertyga sig om sanningen af allt hvad jag ämnade säga. I sådant fall skall min ärade läsare finna, att hjelten i pjesen alldeles icke är någon hjelte, och att pjesens *»Deus ex machina»* alldeles icke är någon Deus, utan helt simpelt en Sergeant. Vidare skall läsaren påträffa en oerhörd raritet: en flicka, som *icke* vill gifta sig. Jag såg också på alla åskådarinnors ansigten uttryckt den klaraste förundran, för att icke säga missnöje med detta trotsande af både Gudomliga och menskliga lagar. Men si! den vackra Bettli är qvinna, och, innan sagan är all, så *vill* hon gifta sig. Häraf skulle visserligen kunna slutas, att Bettli icke vet hvad hon vill, men ingen har hjerta till annat, än ursäkta henne derföre, sedan man sett henne så naturlig, så naiv, så intagande, som någonsin en litet bortskämd, af bygdens ynglingar något mycket feterad Schweitzerflicka kan vara. När man härtill lägger en kostym, nästan lika så täck, som ägarinnan sjelf, så är visserligen ingenting att säga mot Birrmans känslor, denne ättling af Wilhelm Tell, som är räddare än haren, som bär sina fäders svärd i en hand, hvilken skakas af fruktans frossattacker. Och ännu mindre är någonting att säga mot det sätt, hvarpå den förtjenstfulle skådespelare, som öfvertagit detta parti, utför detsamma. Jag, för min ringa del (och jag vill, som Recensent, icke vara belåten med mindre, än någon annan), fann Hr *Sällström* lika lycklig i sin rol, som rolen i sig sjelf är olycklig.

Och min läsare! vill du se och höra en Schweitzisk Sergeant, en af dem, som tjenade under Erkehertig Carl, gå då och se och hör Hr *Lars Kinmansson*. Vidare tror jag mig icke behöfva tillägga.

Ibland det, som hos en viss klass af åskådare bör poussera det lilla, i öfrigt rätt qvicka skådespelet, äro de pussar (kyssar borde jag kanske ha sagt), hvilka vankas i ymnigt mått, så fördelade mellan de i stycket uppträdande personer, att Birrman erhåller tvenne samt Sergeanten en, alla tre dels gifna, dels tagna af Bettli. Den i komedien uppträdande gemenskapen gör äfven i detta fall anspråk på tillgodonjutande af den bekanta Schweitziska gästfriheten, men blir likväl afspisad.

Så när hade jag glömt nämna, att i en bland scenerna i Alphyddan visas ett menageri af lefvande djur, nästan lika rikhalltigt, som Hr Elsassers, nemligen en kanin och några fjäderfän.

= När skrefs en qvickare och elegantare komedi, än Beaumarchais' *Figaros bröllop*? (Detta sednare epitet lägger jag till, för att icke råka i någon kollision med gubben, eller rättare sagdt den evigt unge Shakspeare.) Jag tror, att man skall få svårt att besvara denna fråga. Figaros Bröllop bär visserligen pregeln af ett lättsinnigt tidehvarf, och den store sedlighets-ifraren *Aftonbladet* kan icke annat än ruska på hufvudet åt åtskilliga af Beaumarchais' infall, samt dervid påminna sig, huru oskyldig anekdoten om planchetten (se det äldsta Aftonbladet) är i jemförelse med detta grofva hånande af sedligheten, der Grefven i hvarje akt glömmer hvad han är skyldig sin Grefvinna, och Grefvinnan åtminstone ett par gånger glömmer hvad hon är skyldig sin Grefve. Men jag dristar mig likväl påstå, att många personer heldre läsa en rad af Beaumarchais, än alla årgångarna af Aftonbladet.

Hela »bröllops»-personalen hade i det närmaste blifvit förändrad. Till och med en ny brud och

brudgum! Brudgummen var emellertid en grand tung på foten; icke var han den rörliga, lifliga, skälmaktiga gestalt, sammanväfd af bonhommie och egennytta och skalkaktighet, som Beaumarchais tänkte sig under namnet *Figaro*; icke var han, hvad *Sällström* är i Operetten af samma namn, som ifrågavarande komedi. Men han föreföll oss emellertid så lycklig, som Hr *Carl Hjortsberg* kunde vara i denna rol, hvilken alltid och afgjordt fordrar en mångsidigare förmåga än hans, och vi funno honom verkligen bättre, än vi hade väntat. Hvad Hr Hjortsberg hufvudsakligen saknar för ett parti, som detta, är finess och förmåga af nyansering. Med dessa egenskaper skulle han vara en berömvärd Figaro.

Den allt lifvande våren har ytterst fördelaktigt inverkat på Mamsell *Fickers* förmåga som skådespelerska. Hon var en Susanna, som mången Grefve, utom Almaviva, skulle kunnat finna intagande. Hon var den nättaste, elegantaste, lifligaste kammarjungfru, som på länge beträdt Teaterns tiljor, och hon intar obestridligt en hög rang bland subretter, isynnerhet som Susanna, genom Beaumarchais, blifvit en klassisk subrett. Det var ett öfvermått af lifskraft, något sprittande i hela hennes hållning, och om äfven detta sprittande någongang mera tycktes tillhöra kroppen, än själen, så var det emellertid glädjande att se Mamsell Ficker vid mera än ett tillfälle räcka sig på tåspetsarna efter konstens lager.

Gud vete emellertid, åt hvad håll *Aftonbladet* för qvällen hade sina ögon, de må nu vara glaseller intet, ithy att det uppger i sitt Lördagsblad, det Hr *Pfeiffer* gjorde en »barock figur med sin stammande tunga.» Hvad det första angår, så vilja vi icke derom ingå i någon disput, men hvad rörer stammandet, så påstå vi högtidligt, inför samtid och efterverld, att det var Hr *Sevelin*, som stammade, och icke Hr Pfeiffer. Så mycket öga för konsten tilltrodde vi Aftonbladet, att det skulle veta skilja mellan Hr Sevelin och Hr Pfeiffer, äfven om de i öfrigt vore lika, som två bär, hvilket vi lemna åt våra läsare och åt dem sjelfva att afgöra. Vi se emellertid med smärta att vi bedragit oss, om icke på Aftonbladets recensenters skarpsynthet (vi tro Hr Leja bättre än så), åtminstone på deras goda smak.

= I dag ges, på den förtjenta skådespelerskans Fru *Sevelins* recett, *Trollflöjten* och en ny komedi: »*Clementine eller De båda brefven*.» Det var Fru Sevelin, som en lång tid, nästan uteslutande på fruntimmerssidan, uppehöll Svenska sångscenen, och vi äro öfvertygade, att Allmänheten skall med nöje begagna tillfället, att bevisa sin tillfredsställelse med en artist, som nu, efter en mångårig bana, afträder från en skådeplats, der hon, som sångerska, aldrig blifvit öfverträffad.

= På Fru *Erikssons* recett har Allmänheten att förvänta »*Edvards söner*» af Casimir de la Vigne, öfversatt af samma skickliga hand, som lemnat Svenska scenen Victor Hugos *Hernani*.

Ett och annat.

Stackars RiksmarskalksEmbetet! *Aftonbladet* lastar på dess rygg alla de döda fiskarna, som uppflutit i Brunnsviken, emedan — säger Aftonbladet — det är RiksmarskalksEmbetet, som håller Brunnsviken oppdämd och dymedelst går så långt i sina konversativa åsigter, att man till och med är rädd om några droppar halfunket vatten. Men då må det tillåtas oss underrätta Aftonbladet, att, ehuru beklaglig så många fiskars död utan tvifvel är, så bör icke skulden i Aftonbladets sorgebref skrifvas på RiksmarskalksEmbetet. Ty dels är Brunnsviken på åtskilliga ställen så grund, att vattnet bottenfryser (hvilket lär vara den enda anledningen till fiskarnas död), dels vore det, ifall sjön genom Ålkistan urtappades, omöjligt för någon att qvarbo vid dess stränder, emedan alltid ett träsk kommer att öfverblifva, der sjön fordom varit, såsom en verklig reservoir för giftiga och mefitiska dunster. Sådant var förhållandet med den bekanta aftappningen af Ragunda-sjön i Norrland, hvars stränder ingen sommartiden kunde nalkas på flera hundrade alnars afstånd. Antager man återigen, att dämningen vid Ålkistan endast öppnades, utan någon genomgräfning, så vore följden liten eller ingen, endast att vattnet i mindre mån sänktes, och att det förr omrörda förhållandet i mindre mån inträffade. Vi tro således på goda skäl, att RiksmarskalksEmbetet kan tryggt tvätta sig rent från Brunnsviksvattnet, hvarmed Aftonbladet så obilligt vill beslå RiksmarskalksEmbetet.

= Ett drag, som uppenbarar en egen sida af menniskohjertan och isynnerhet furstliga, undföll en gång Ludvig XI. »Trogna tjenster», yttrade han, »gifva icke alltid anspråk på belöning. Den man, som är *mig* tacksamhet skyldig, älskar jag mera, än den som *jag* är skyldig tacksamhet.»

= Grefve Bautru fick en gång käppslängar på öppen gata. Då Boileau någon tid efter denna händelse såg Bautru med en käpp i handen, sade han: »Grefven bär sin käpp, såsom den helige Laurentius sitt halster, för att erinra om sin martyrdom.»

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 12 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 38. 1837.
Fredagen den 12 Maj.

FREJA.

Sven Lundblad.

Nekrolog.

På Berndstorp i Skara socken föddes Sven Andersson, den 30 Okt. 1776, af en fattig Torpare, Anders Svensson och hans hustru Greta Andersdotter. Den fattige Torparen flyttade sedermera under Brunnsbo Biskopsgård, der han bodde nära den såkallade Tubbetorpskrogen. Sonen uppföddes i det armod och ibland de brister och försakelser, som i så rikt mått tillfallit den folkklass, som på Westergötlands hafrejord, i dess eländiga backstugor, framsläpar sitt lif. Detta lif är så fullt af nöd, att inga mörka utsigter kunna afskräcka den, som en gång fattat den tanken att rikta sitt lif åt ett annat håll. Torparesonen från Brunnsbo begaf sig till det närbelägna Skara, med åtminstone lika god utsigt att få sin brödbit, som han hade hemma. I de aflägsnare landsorterna är välgörenheten icke så utmattad, som i Hufvudstaden, och gränsen är icke så noga uppdragen mellan lifvets olika befattningar och deras värde. Sven Andersson inskrefs med tillnamnet Lundblad i Skara skola 1789. Han åtog sig att borsta sina bättre lottade kamraters skor, mot det han fick öfverlefvorna af deras måltider. Böcker skänktes eller lånades honom. Hvarje morgon gick han ytterst bittida från den tre fjerdingsväg aflägsna fädernekojan till staden och återvände hvar afton. Den fattige skolpojken, som putsade de andras stöflar, var derföre icke föraktad bland dem, ty i den åldern är det endast en af förnäma föräldrar bortskämd uppfostran, som hindrar att gifva fliten sin aktning. Snart började Lundblad att genom undervisning åt yngre kamrater förtjena något till sitt uppehälle. Den ihärdighet, som fordras för att åt andra offra sin tid, då man bäst sjelf behöfver den, är obegriplig för den, som icke har erfarenhet deraf. Det är för en fattig yngling, såsom Lundblad, en stor svårighet, att under sådana mödor för andra hålla sig sjelf uppe, och icke allenast ej blifva efter, utan fortskrida på kunskapernas bana. Lundblad blef Gymnasist. Han användes såsom kantor vid Domkyrkan och hade dervid en liten inkomst, hvilken förnämligast uppkom genom den rättigheten, att hos åtskilliga inom Domkorkoförsamlingen uppbära ett frivilligt understöd. Biskop Weidman gynnade icke Torparsonen från Brunnsbo. Det berättas till och med, att då Lundblad infann sig för att erhålla kantorsgåfvan, Biskopen körde ut honom. Att han så bemötte sin efterträdare, kunde väl hvarken han eller denne då ana. Likväl insåg Weidman slutligen, ehuru först då Lundblad blifvit lärare i Upsala, hvad gry och ämne det fans hos honom.

Lundblad blef Student 1799. Han hade här att kämpa med samma brist, som alltifrån vaggan varit hans följeslagare. Men de befattningar han hade, såsom enskilt lärare, gåfvo honom medel att draga sig fram. Han kunde så mycket inskränka sina egna behof, att han till och med ofta lemnade sina fattiga landsmän penningeförsträckningar. Hans hjelpsamhet var gränslös. Han lefde, tycktes det, endast för andra, och likväl fortskred han med jemn och säker fart på den teologiska lärdomens fält. Han blef Filosofie Magister 1803 och följande året Teologie Kandidat. Med oförändrad ihärdighet studerade han sin teologi, och blef Docens in Exegesi Sacra Veteris et Novi Testamenti 1806, samt e. o. Teologie Adjunkt 1808. Tvenne år derefter blef han Teologie Licentiat och prestvigd.

Han inrättade i Upsala en enskilt skola, hvari flera numera i Erkestiftet tjenstgörande prester njutit sin första undervisning. De privata collegier,

som en mängd studerande af honom erhöllo, och i hvilka han egentligen fulländade flera presters bildning, gaf han utan betalning, ehuru han derigenom afsade sig en inkomst, hvilken många hans embetsbröder ganska högt uppdrifvit.

På den Akademiska vägen fortskred han långsamt. Han uppfördes på Domprostförslaget i Skara 1812, men erhöll icke denna syssla. I Upsala bestred han föreläsningarna i exegetiska Teologien 1813, hvarefter han blef utnämd till andre Teologie Adjunkt och Pastor i Börje. Följande året erhöll han Kalsenianska Professionen, en enskilt stiftelse, till hvars villkor det hörde, att icke få söka någon annan syssla. Denna Profession var af sin stiftare ämnad att bestrida och motarbeta alla villomeningar i kyrkan. Med Professionen följde Hagby och Ramsta Prebendepastorat.

Lundblad ingick 1815 i gifte med Förste Arkiatern Per von Afzelii dotter, Catarina Helena Afzelius. Han hade nu hunnit den husliga lycka, som förskönade hela hans återstående lefnad, och hans verksamhet behöfde icke längre bära näringsomsorgernas band. Han satser i teologien blefvo mera bestämdt uttalade, och den studerande ungdomen omfattade honom och dem med förtroende och kärlek. Man hörde då likväl en viss jäsning i de gamla, ortodoxa Teologernes sinnen emot honom. De beskyllde den ärlige och redligt tänkande Lundblad för att vara Svedenborgare. Att här ingå i någon djupare undersökning af hans teologiska system, är icke på sitt ställe. Hvad som emellertid må antydas, är, att Svenska kyrkan äger en hel generation af honom bildade prester. Huruvida de stå på en högre grad af teologisk bildning, än man förut varit van att förutsätta, lärer väl en efterverld utvisa. Det är isynnerhet i Erkestiftet och Skara Stift, som Lundblads inflytande har varit störst. Han var Inspektor för Uplands och Westgöta Nationer.

Då Domprosteriet i Upsala blef ledigt, erhöll Lundblad detsamma, sedan Konungen upphäft det villkor för Kalsenianska professionen, som hindrade dess innehafvare att söka någon annan syssla. Lundblad hade blifvit Teologie Doktor 1818. Han blef Domprost i Upsala 1827.

Lundblad var Riksdagsman, då han blef Biskop i Skara, 1829. Han erhöll Nordstjerne-Orden samma år. Äfven vid 1834 och 35 års riksdag var han närvarande. Han räknades då till Oppositionen. I ett land, der endast *det* kallas opposition, att strida emot anslag, skall man icke finna besynnerligt om en man, sjelf ur den behöfvande klassen utgången, och styresman för ett stift, der fattigdomen är allmännare än i något annat, en man, som ansåg sparsamheten såsom den vigtigaste egenskap hos Styrelsen, ansågs för oppositionsman. Biskop Lundblads sparsamhet var ingalunda girighet. Mer välgörande än han, har knappt någon funnits. Så långt hans tillgångar sträckte sig, understödde han dem, som behöfde honom, och han efterlemnar derföre sin familj i knappa omständigheter. Han afled den 29 sistlidne April.

Hans karakter, som synes af hans lefnads-öden, var ihärdig, redlig och mild. Till sitt yttre var han lång och mager. Hans utseende var frånstötande, så framt icke vid särskilta tillfällen välviljan och vänskapen framkallade ett eget uttryck på de skarpa dragen: då var det en verklig själens skönhet, som öfverflög hans ansigte. Han dog, allmänt sörjd och saknad, såsom en fader för sitt Stift.

Utom åtskilliga disputationer, har han af trycket utgifvit ett tal, som han höll i Upsala vid Jubelfesten 1817, »*Tertia Religionis Reformatæ Memoria Sæcularis, nomine Reg. Academiæ Upsaliensis relata*», och »*Christna Religionens Hufvudläror.*»

Nipperhandlerskan.

På Drottninggatan finnes en modehandel, som visserligen icke kan täfla med de aldraförnämsta etablissementer af detta slag i Stockholm, men som är utmärkt för den ordentlighet och snygghet, som derinne äro rådande, och framför allt förtjenar ett besök af den, som önskar att se ett ungt, oskyldigt flickansigte, en artikel, som det just icke är alltför stort öfverflöd på. Den unga, vackra damen, som der med ett eget, tillgjordt bemödande att le och vara beställsam, framvisar de varor Ni efterfrågar, har upplefvat ett ganska besynnerligt öde. Hon är vigd utan att vara gift, och hennes bröllop skedde på Korrektionshuset, utan att hon någonsin varit der insatt eller begått något brott.

En vacker dag, för några år sedan, ankom till Stockholm en temligen gammal militär, åtföljd af en ung dotter. Han hyrde sig rum på norr, satte flickan, som var 14 år, i en pension och tillbragte en vinter i Stockholm. Han hade ingen betydlig förmögenhet, och den lilla han hade, strök med på spel. Mot våren var mannen ruinerad. Han kom en afton till sin dotter, lemnade henne trehundra riksdaler, kysste henne på pannan och försvann. Han rymde ur riket.

Flickan, Therese hette hon, lemnade penningarna åt sin Guvernant. Men den sluga Ma Bonne,

som i all sin dar med yttersta möda samlat i hop sina styfrar, fann summan alltför stor och Thereses belägenhet alltför litet fruktansvärd, för att försumma ett godt tillfälle. Hon uppsatte några räkningar, lät flickan gå ännu ett par månader i pensionen, tills hon hunnit förvissa sig att fadren blifvit efterlyst af sina kreditorer. Då körde hon den hjelplösa flickan på porten, med den nedriga beskyllningen, att hon snattat ifrån henne.

En femtonårig skönhet — ty Therese var det vackraste man ville se — alldeles öfvergifven i Stockholm, måste befinna sig i den djupaste nöd. Äger hon icke en härdad karakter, är hon stämplad med en djefvulsk elakhets anklagelse, måste hon förtvifla. Den arma Therese ansåg sig utan räddning förlorad, och hoppades endast att döden skulle förbarma sig öfver henne. Men äfven en menniska hade förbarmande. En gammal madam, som bar mjölk om morgnarna till pensionen, var tillstädes, då den arma flickan blef så gudlöst förjagad. Hon, rörd af Thereses tårar, tog henne med sig hem. Gumman bodde i Adolf Fredrik, och försörjde sig förnämligast med mjölkförsäljningen. Therese, med ett litet knyte under armen, inträdde gråtande i gummans lilla koja. Der låg hennes man, en tornväktare, på sängen och ersatte med en god förmiddagssömn nattens vaka. Han blef ganska förargad öfver Mamsellens ankomst, svor och förbannade sin hustru, och önskade helt oförtäckt sitt främmande fan i våld. Gumman blidkade honom likväl med ett par supar, och den arma flickan fick åtnjuta herberge i en boning, föga passande för hennes vanor och uppfostran.

Första dagen tillbragte Therese med idel gråt. På aftonen lagade hon en af sin värdinnas hufvor. Sysselsättningen gaf henne någon tröst, och följande dagen arbetade hon flitigt, medan gumman gjorde sin rund hos kunderna i staden. Madam Gröning hade emellertid äfven besökt några af sina bekanta, för att öfverlägga med dem. Hon begynte nu efterfråga Thereses slägtförhållanden. Denna berättade, att hon blifvit uppfödd på landet, tills hon hunnit åtta år; derefter af sin far förd till en småstad, der hon varit ett par år. Sedan hade hon åter tillbragt några år på åtskilliga ställen på landet, der hennes far inackorderat henne, tills han nu fört henne till Stockholm. Någon slägtinge ägde hon icke. Sin mor kunde hon aldrig erinra sig hafva sett, och denna lär icke heller varit gift med fadren.

Therese var en rask flicka. På gummans inrådan lade hon bort sin lilla gallerhatt, och knöt en halsduk kring hufvudet. Gumman skaffade henne söm, och Therese började småningom förtjena sig så mycket, att gumman icke kunde annat än vara belåten med henne. Hon blef madam Grönings älskling, gick till skrift i Adolf Fredrik, och vann i fattigdomens boning krafter till både kropp och själ.

Den supige tornväktaren var sin hustrus och äfven Thereses plågoande. Med den egna illska, som tillhör personer af hans klass, sökte han för sin fromma hustru förbittra hvarje ögonblick och förstöra allt hvad han öfverkom. Fans något i huset, som han kunde åtkomma att pantsätta på krogen, så tog han det, och den arma gumman måste sedan återlösa det så godt hon kunde. Den aktning, som en finare bildning inger och kräfver, kände hans råa själ alldeles icke, så att han mot Therese yttrade ett barbariskt hat och en plumphet, som endast gumman kunde något hejda. Ehuru ohyggligt det var för den finkänsliga flickan, måste hon vänja sig dervid, och hon uppväxte sålunda som en lilja på en afsides plats bland ogräs och törne.

Therese hade sin mesta förtjenst af en modehandlerska, som snart fattade tycke för den unga flitiga och vackra sömmerskan. Therese blef några aftnar bjuden till henne, och lärde der känna åtskilliga andra flickor, som lefde af samma yrke. Deras åsigter voro visserligen friare än Thereses, men de förstodo bättre att förtjena penningar och njuta sitt lif. En af dem bjöd Therese en söndag till sig på kaffe, men lät henne förstå, att hon borde hafva hatt men icke shawlett på hufvudet, när hon kom dit. Therese lofvade rodnande att komma.

Den utsatta dagen utstyrde hon sig så godt hon kunde, och begaf sig till Ladugårdslandet, der mamsell Rika bodde. Det var i en aflägsen föga treflig gränd. Man måste gå öfver en gård, der flere trångbodda handtverkare af åtskilliga slag utkastat sitt skräp. Slutligen en trappa upp in på gården var Rikas rum beläget. Therese knackade på, och den muntra värdinnan öppnade.

Rummet var ganska stort och på sitt sätt snyggt möbleradt. Ett par stora och en liten säng, två byråer, med hvar sin spegel och toilett. Ett betydligt skåp. Ett stort uppslagsbord, der en mängd halffärdiga hattar och andra sysaker voro uppställda i parad utmed fönstret, medan på det ena hörnet en utbredd serviette betäcktes af kaffekoppar och en korg småbröd. Den temligen stora kannan doftade behagligt midt ibland de öfriga apparaterna. Gästerna bestodo af ett halft dussin muntra och öfverhufvud vackra flickor, de flesta redan förut kända af Therese. En skön femårig flicka, yr och liflig, sprang om-

kring i rummet. Den enda af flickorna, som Therese icke förut kände, var mamsell Sirén, dansös vid Operan.

Sedan kaffet blifvit drucket, beslöt sällskapet en promenad tillsammans. Man tog sina hattar och begaf sig till Djurgården.

Vid Rosendal, medan de muntra flickorna beskådade den så kallade Rikskrukan, nalkades dem en herre, som var bekant med Dansösen. Det var en ung militär. De öfriga flickorna voro mindre nöjda med en sådan tillökning af sällskapet, men de höllo god min. Den främmande herrn blef presenterad såsom löjtnant Stålman, ehuru uniformen utvisade en under-officer vid lifbeväringen. Han hade emellertid mera artighet och belefvenhet, än man skulle väntat. Han språkade med samtliga fruntimmerna och tycktes i synnerhet fästa sin uppmärksamhet vid Therese. Mamsell Rika knyckte på nacken vid hans artigheter, och svarade honom ganska fåordigt. Löjtnanten, som måtte befunnit sig vid ovanligt god kassa, bjöd samtliga damerna att dricka mandelmjölk vid sockerståndet midt emot Sirihof. Derefter följde han dem hem till mamsell Rika, der han utan omständigheter ingick med dem i rummet. För höflighets skull bjödo flickorna honom té, och han visade sig så artig och inställsam, att han, ehuru en objuden gäst, bidrog till hela sällskapets nöje.

Då det blef temligen sent, skildes flickorna åt. Löjtnant Stålman utbad sig att få följa Therese, som bodde längst borta, till hennes hem. Hon rodnade förläget, men kunde icke afslå denna artighet. Hon föresatte sig likväl att skynda så mycket möjligt. Men huru skulle hon kunna springa ifrån den uppmärksamme och artige följeslagaren? Han gick med flit långsamt för att hinna med ljuf röst framföra alla de artigheter han kunde uppfinna. Therese begynte tänka efter. Hvad hade väl den unga, vackra herrn gjort för ondt, för att förtjena ohöflighet och missnöje af henne? Han hade ju med den största välvilja och godhet åtagit sig att följa henne hem, en tjenst, som i Stockholm väl förtjenar tacksamhet. Hans sätt att tala var dessutom angenämt. Utan att så noga göra sig reda för orsaken, besvarade hon hans komplimenter med höflighet. Deras samtal blef småningom allvarsammare och slutligen förtroligt. Han berättade, att han ofta hade melankoliska stunder, då han kände sitt lif ensligt och dystert.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Man har beskyllt *Aftonbladet* att vara ett *hjertlöst* blad, utan tanka för annat, än slem vinning, och endast för folkets penningar förfäktande folkets rättigheter. Man har kallat det för frihetens hyrlakej, för en rännkäring, som springer ärender åt hvem som helst mot en spottstyfver. Man har liknat sjelfva bladet vid dem, som bära ikring det. Allt det der är orättvist. Visst kan man i tidningen igenkänna ett äflande, en ränning, om man så vill, men det är en tapper ringränning mot någon flygel af Kongl. slottet, ett ädelt äflande att alla dundersamma artiklar. Äfven kan Aftonbladet i *ett* hänseende kallas hyrlakej; man får nemligen der inhyra större och mindre artiklar, men också bör allmänheten ihågkomma, att tidningen ibland är ädelmodig, såsom då den hyresfritt inhyste den kringvandrande artikeln mot Öfverstelöjtnanten *Backman*, och, o höjd af frikostighet, antydde, det förf. hade Två Riksdaler Banko att afhämta på Aftonbladskontoret. Hvad epitetet *hjertlöst* angår, anse vi oss af den strängaste rättvisa uppmanade, att förklara det för lika så falskt, som lätt vederlagdt. Aftonbladet (vi hafva fått uppdrag att tillkännagifva det) äger icke allenast *ett* hjerta, utan äfven ett annat i reserv, liksom det nu har ett Sjunde Aftonblad i bakhåll. Detta sednare hjerta klappar väl för det närvarande i *Lördagsmagasinet*, men kan, med begagnande af snällpressen, när som helst öfverflyttas i Aftonbladet. Smygen Er derföre skamflata bort, J belackare! Annars kunnen J få lära hvad hjert-vapen vilja säga. De hänga väl nu som troféer, men en öfverhängande fara kan måhända åter sätta dem i bruk. Åra ske emellertid tvenne trogna hjertan!

= En vacker sommardag promenerade några fruntimmer i sällskap med d. v. Doktor Lundblad i Upsala, till Slottsbacken, hvarifrån man njuter en skön utsigt öfver hela staden, som med sina röda tak och gröna trädgårdar ligger på den vidsträckta slätten. Fruntimmerna voro alldeles förtjusta, och ett af dem utropade: »Tycker icke Herr Doktorn, att Upsala ligger som ett juvelsmycke på Uplandsslätten?» — »Jo men!» svarade Doktorn torrt, »jag tycker det liknar ett fat kräftor med litet dill ibland.»

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 16 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837,
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 39. 1837.
Tisdagen den 16 Maj.

FREJA.

Gästfrihetens helgd.

Under det moraliska förderf, som merendels åtföljer farsoter och pest, och som äfven utmärkte *Cholerans* förfärliga framfart, är det likväl upplyftande att understundom möta drag af ädelmod och själsstorhet. Följande händelse är icke diktad.

I slutet af hösten 1830 hade Choleran redan börjat sina härjningar i vestra Ryssland. Den bröt ut i den lilla staden Soposchok, som ligger nära Woldonskoi-åsen. Tio werst från staden, in uti den djupa skog, som betäcker denna enda landthöjd i det inre Ryssland, uppehöll sig distriktsjägaren Alexis Wilkomierz med sin familj, bestående af en ung hustru, tvenne barn aftvå och tre års ålder, samt några raska underjägare.

En afton, då Wilkomierz satt framför den trefliga eldbrasan med sin hustru, och aftalade de försigtighetsmått han ämnade vidtaga mot den hotande pesten, började hundarna hastigt att skälla och tjuta, och en jägardräng inträdde med den underrättelsen, att mjölnaren från Soposchoks qvarn stod utanföre och på det bevekligaste anhöll om att få i det aflägset belägna jägarbostället söka en tillflyktsort undan Cholera morbus. Den unge distriktsjägaren såg bestört på sin hustru: »Mjölnaren! Vår dödsfiende! Han söker skydd under detta tak! Han som beständigt hatat och förbannat oss, alltsedan du blef min hustru, Margitha! Men vi ha aldrig hatat honom, och efter han kommer hit och tager sin tillflykt till oss, så är väl hans hat också slut. Vi vilja anse detta såsom ett tecken till försoning, eller hur, Margitha? Må han stiga in, han skall hos oss finna hvad han söker. Här är han säker!»

Hustrun tryckte sin mans hand, och han vinkade åt drängen, att den främmande skulle föras in. Med blek och förstörd uppsyn och vacklande steg inträdde mjölnaren. Han bad med ångerfull röst de båda makarna glömma det gamla hatet, och försäkrade, att det varit snarare sorg öfver förlusten af Margitha än hat, som tärt hans hjerta. Han räckte dem handen till försoning, och kysste dem efter Ryska seden. Derefter bad han dem att få uppehålla sig der, till dess pesten rasat ut i staden.

Jägaren och hans hustru bemötte den oväntade gästen med uppriktig välvilja och gästfrihet. Margitha framsatte en enkel aftonmåltid, och rustade i ordning en säng, medan Wilkomierz med uppmärksamhet afhörde de dystra händelserna från staden. Slutligen gingo alla till sängs.

Efter några timmar, midt i natten, väckte en af jägarne sin herre, och sade att mjölnaren mådde illa och säkert hade Choleran. Wilkomierz springer upp, för att sjelf undersöka förhållandet. Snart insåg han den förfärliga vissheten, att pesten i full kraft var utbrusten hos den olycklige. Underjägarne, som alla uppvaknat, erbödo sig att på en bår bära den sjuke till staden, för att befria huset från hans farliga närvaro; men Wilkomierz förklarade, att han var beredd att dö, om det så vore Guds vilje; men att han aldrig skulle kränka gästfrihetens pligter. Han befallte derpå sin hustru att med begge barnen begifva sig upp på vindskammaren, medan han sjelf framtog de läkemedel, som Ryska Regeringen låtit utdela. Hustrun bortförde barnen, men nedkom derefter sjelf, för att, jemte honom, vårda den sjuke.

Genomträngd af de gräsligaste plågor, i den vildaste förtviflan, låg den döende mjölnaren der. »Hu! nu, nu är det slut!» pustade han. »Nu är det slut med mig, — och snart med er också! — Se på mig,

Margitha! — så skall du också plågas! Hu! Margitha! Hvarför tog du honom? — Nu hämnas jag! När jag märkte att jag hade pesten i mina inelfvor, då skyndade jag hit! Ha ha ha! Wilkomierz! kyss nu din hustru, du! Jag har kysst er båda! Hu, nu, nu! Mina senor krympa ihop, som om de stektes på glöder! Wilkomierz, tag din bössa! — Hu! Skjut mig för pannan! Margitha, bed honom! skjut — skjut!»

Sjukdomen hade nått sin kulminationspunkt, och under hemska skri och gräsliga förbannelser utmattades den olycklige alltmera, tills han förlorade sansningen.

En iskall rysning genomfor alla, som hört honom. Med uttryck af ångest, men innerlig ömhet, omfamnade makarna hvarandra. »Välan, vi dö då tillsammans!» sade han. »Mina barn!» utropade hon och slog händerna för ansigtet.

»Låt oss kasta ut den hunden!» skrek en jägare. »Låt korparna hacka ut hans förgiftiga, syndiga hjerta!»

»Om också hans hjerta är syndigt», sade Wilkomierz, »så låt oss derföre icke synda! Han är en menniska och behöfver vår hjelp, om han också tusen gånger vore vår dödsfiende.»

Den rosslande sjuke betäcktes med ännu ett bollster; svetten strömmade från hans sanslösa panna. Jägarne satte sig på en bänk och stirrade på honom, men de begge makarnas blickar möttes och lyftades derpå gemensamt mot höjden. Deras hjertan voro uppfyllda af en hög känsla.

Mot morgonen bad den sjuke om en dryck vatten. Margitha räckte honom en bägare. Hans blick var redigare: han var räddad. Hela hans sinne hade blifvit förvandladt under sjukdomen, och under det långsamma tillfrisknandet, då han omsorgsfullt vårdades, talade han intet ord; han lät göra med sig allt hvad man ville, utan att yttra det minsta tecken till välbehag eller missnöje. Endast då en jägare ett par dagar derefter befans smittad och dog, uppgaf han ett kort, jemmerfullt läte, likt ett såradt djurs dödspust.

Men för öfrigt hade den milda Försynen utbredt sin skyddande vinge öfver hela huset, och ingen mer än den ende jägaren föll såsom offer för den härjande folk-ödaren.

Tvenne veckor derefter var mjölnaren fullt återställd. Utan att yttra ett ord, tryckte han krampaktigt de båda makarnas händer emot sitt hjerta och begaf sig hem till sitt.

Han sålde sin qvarn och all sin egendom, lade de 10,000 rubel han erhållit i ett bref, skickade det till Wilkomierz, och försvann för alltid, utan att man kunde ana hvart han tagit vägen.

Wilkomierz bar penningarna till ett kloster och öfverlemnade dem åt munkarna.

Nipperhandlerskan.

(Forts. fr. föreg. Nummer.)

Vid ankomsten till madam Grönings lilla koja, visade Löjtnanten någon bestörtning. »Är det här, som ni bor?» frågade han. »Ja», svarade hon, »som på sitt sätt uttydde hans rörelse, »det är i detta lilla hus som jag bor, hos en hederlig enka, som visar mig en moderlig ömhet. God natt, Herr Löjtnant! Jag får på det förbindligaste tacka för Löjtnantens artighet att följa mig hit!»

Med dessa ord smög sig flickan in genom dörren. Gumman väntade henne, glad att vara fri från sin man, som befann sig på sin upphöjda post — i tornet. Therese berättade hvad som förefallit. Då hon nämde Löjtnanten, skiftade gumman färg och blef orolig. Hon betraktade Therese länge med spända blickar. Slutligen sade hon: »Herre Gud! Låt det gå väl! — Men vi få talas närmare vid om saken i morgon. Nu, låt oss gå till sängs!»

Följande morgon, just som gubben kom hem, inträdde mamsell Rika i den lilla stugan. Therese skyndade henne till mötes och presenterade henne för gumman. Rikas ärende var att be Therese om hjelp. Fru Enbom skulle nödvändigt hafva en rik brudklädning färdig till en ny pjes. Therese lofvade gerna att hjelpa till, och det blef beslutadt att hon skulle genast följa hem med Rika, ehuru hon derigenom gick miste om gummans berättelse.

Skulle man tro, att det torftiga, men snygga rum, der ett par sömmerskor bodde, inneslöt rätt mycken trefnad och munterhet? De arma flickorna måste vara ytterst flitiga hela veckan igenom, om de skulle få njuta söndagen ledig. Men söndagen var ljuspunkten af deras lif, och ersatte alla deras försakelser och mödor. Då rodde de ut till någon af Stockholms tjusande omgifningar, och den enkla, men af aptiten kryddade måltiden medföljde i piraten. Då besökte de spektaklet, och ingen fête gafs på Drottningholm, ingen högtidlighet förefoll på Djurgården, ingen simulacker utfördes på Ladugårdsgärdet, utan att de, i sina näpna kapotter, ökade åskådarnes antal. Deras inkomster gingo sålunda temligen snart åt, och något sammansparande för framtida behof blef ännu icke af, ehuru de ofta funderade på att hvar vecka aflägga något litet. Saken var den, att de icke ännu fått sig någon sparbanksbok, och att det alltid var besvärligt och genant att ditbära den lilla

samlade styfvern. Men emellertid voro de icke mycket bekymrade för framtiden.

Therese blef emottagen med vänskaplig förtjusning. Men man hade icke mycken tid till omfamningar. Kappan och hatten af. En stol fram äfven åt Therese. Fingrarna i verksamhet! Men under arbetet pratades. Det var en mönstring af samtliga Stockholms herrar och damer, hvilka visst icke kunde ana, huru alla deras hemligaste förhållanden här omtalades och bedömdes. Infall följde på infall, och det är säkert, att lika häpna som vederbörande skulle blifvit öfver sömmerskornas allvetenhet, lika förbittrade skulle de blifvit öfver deras qvicka sarkasmer.

Middagen åts i största hast. Man gjorde några ursäkter för sitt främmande, men brådskan var den bästa ursäkten. Deremot var kaffet vigtigare. Det dracks ymnigt och godt. Arbetet skred med otrolig hast. Redan klockan fyra nedlades klädningen i en stor korg, och mamsell Rika gick att profva den. Hon kom tillbaka om en half timma. Några ändringar gjordes i flygande. De sista stygnen voro ändtligen sydda, och arbetet afskickades för sista gången.

Nu kunde flickorna få litet mera ledighet. Téet kom fram. Det var hela deras supé. Men helt oväntadt inträder ånyo Löjtnant Stålman. Han bad om ursäkt, men sade, att han omöjligen kunde låta bli att göra sin visit och tacka för sist. Han blef nu litet vänligare emottagen. Therese rodnade utan att hon visste hvarföre. Sedan man tillbragt en stund ganska muntert, följde Löjtnanten åter Therese hem. Då de togo afsked, var Rikas blick allvarsammare än vanligt.

Löjtnanten — (det är orätt att kalla honom så, men han hade sjelf gett sig denna titel, och den lät åtminstone vackrare än Sergeant) — var, såsom förut, artig och uppmärksam. Hans samtal blef känslofullare, och det var icke utan, att det gjorde intryck på Thereses oerfarna hjerta. Hon måste för sig sjelf, då hon skildes från honom, erkänna, att han var en ganska hygglig karl.

Gumman emottog Therese med vanlig hjertlighet. Hur det kom till, visste Therese icke, men då hon berättade hvad som förefallit hos flickorna, råkade hon i så utförliga beskrifningar om klädningen, och relaterade så mycket af sqvallret, att hon helt och hållet glömde att nämna, att Löjtnanten varit der och att han följt henne hem. När hon ändtligen tänkte på att berätta denna omständighet, tyckte hon att det var för sent. Hon kunde icke förmå sig till att nämna den.

Det tycktes, som gumman glömt sin föresats att tala med Therese, och denna ville heller icke ånyo föra detta ämne å bane. Hon på en gång fruktade och var nyfiken att få veta hvad gumman kunde känna angående Stålman. Några dagar förflöto. Lördagsaftonen kom en jungfru och helsade från mamsell Sirén, som anhöll om den äran att få mamsell Therese till sig på kaffe om Söndag. Jungfrun berättade, att mamsell Rika och ett par andra af Thereses bekanta äfven lofvat komma. Therese rådgjorde med den goda madam Gröning. I det stånd, der den stackars flickan nu lefde, behöfver man icke öfverallt medföra ett såkalladt förkläde; man blir mera öfverlemnad åt sig sjelf, och derigenom lär man sig att endast lita på sin egen kraft och dygd. Olyckligtvis är dock merendels faran större än den egna kraften. Therese lofvade att följa mamsell Rika.

Då hon, söndagseftermiddagen, ankom till Rika, blef hon med välvilja emottagen. Det uppkom en verklig och innerlig vänskap emellan dessa begge flickor, ehuru olika de voro till åren. Rika var nemligen närmare trettio år, en välväxt, liflig brunett. Den lilla femåriga flickan, som bodde hos sömmerskorna, var hennes dotter. Therese var blond och smärt.

De följdes åt till mamsell Sirén, der de blefvo på ett lysande sätt undfägnade. Löjtnant Stålman kom snart dit. Vid hans inträde rodnade Therese, men Rika antog en allvarsam min. Han visade sig likväl ytterst artig, så att samtliga fruntimren icke kunde annat än vara förtjusta. Det finnes kanhända ingen egenskap hos mannen, som ger honom mera behag i en qvinnas ögon, än förmågan att underhålla ett sällskap. Då flera fruntimmer förena sig att beundra en man, är detta för den qvinnas hjerta, som älskar honom, en egen glädje blandad med fruktan. Den oerfarna Therese erfor vid detta tillfälle en känsla af blyg förtjusning, som gjorde henne på en gång så lycklig och så orolig. Rika blef uppmärksammare på henne, och tycktes se på henne med bekymmer. Men hon talade icke med henne.

Om aftonen följde Stålman, hvilket han nu tycktes anse för en rättighet, Therese hem. På vägen begynte han helt hastigt tala om sin ömhet, och sade slutligen helt öppet, att han icke kunde lefva utan Therese. Stackars flicka! hon hade intet annat begrepp om kärlek, än det hon fått ur några romaner. Verldslifvet kände hon icke. I hennes hjerta hade nyss en känsla vaknat, hvilken hvarken hennes uppfostran eller någon omtänksam mor lärde henne att misstro. Hon var för god, för ren för att förställa sig. Under blyg förvirring yppade hon för honom, att äfven han var henne dyrbar, att hon höll af honom. Han bestormade henne med böner,

att gifva ett bestämdt löfte. Och när de skildes vid det ringa hemmets port, hade han tryckt henne till sitt bröst, kysst hennes darrande läppar — och hört hennes heliga trohetslöfte.

Det var sent då Therese inträdde. Gumman hade redan gått till sängs, men var ännu vaken. Hon betraktade den unga flickan, hvars sinnesrörelse icke undfallit henne, med ett eget uttryck af bekymmer. Sedan äfven Therese gått till sängs, hörde hon gumman länge bedja. Äfven Therese kände behofvet att upplyfta sitt hjerta till himlen, och hon bad för alla goda menniskor, för sin far, för den goda fostermodren, för sin älskling och sina vänner. Hon kände sig derefter mera lugn, och insomnade stilla.

Följande morgon skyndade hon tidigt upp. Gumman gjorde detsamma. Båda ville begagna morgonen, innan gubben hemkom, till att meddela hvarandra sitt förtroende. Gumman begynte först. Hon berättade att hon ägde en son, som likväl föga brydde sig om henne. Han hade emot hennes vilja blifvit militär och besökte henne endast sällan. Nu på ett par år hade han icke varit hemma hos sina gamla föräldrar, ehuru hon besökt honom några gånger. Han hade utbytt föräldrarnas namn Gröning emot det mera klingande Stålman, emedan han blygdes för deras ringhet.

Therese bleknade och rodnade ömsom vid denna berättelse. Slutligen brast hon ut i tårar och bekände uppriktigt för gumman, att hon gett Stålman sitt ja. Gumman blef bestört deröfver, men suckade undergifvet: »Gud låte det slutas lyckligt och väl!» Derefter sade hon: »kanske det kan vända sig till bådas edert bästa! Gud gifve er lycka!»

Sedan förtroenderna blifvit utbytta, öfverlades huruvida gubben borde hafva förtroende deraf eller icke. Det beslöts, att åt Stålman sjelf öfverlemna att göra huru han behagade i detta hänseende.

På eftermiddagen ankom Stålman. Han visade sig ytterst uppmärksam och öm emot sin mor, alltifrån det första ögonblicket. Deras möte skedde icke utan en stark ömsesidig rörelse, men Löjtnantens ömma och ångerfulla väsende försonade gumman helt och hållet. Hon gaf sitt bifall till den beslutade förbindelsen; men Stålman anhöll, att den skulle få förblifva en djup hemlighet för hela den öfriga verlden, tills de väl blifvit gifta. Äfven gubben Gröning skulle icke underrättas derom. Han skänkte sin fästmö en ring, så att de från den dagen voro ordentligt förlofvade. (Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Dunst *). Man anför alltid den store "samfundsdanarn" Washington såsom den man, som Nordamerika har att tacka för sin frihet och förbundsförfattning. Man begår likväl derigenom kanhända en orättvisa, om man icke tillika nämner den man, hvilken Fristaterna hafva att tacka för beståndet af sin förening. Det är Fulton, som äger anspråk på denna sednare ära.

Det band, som sammanhåller de många olika staterna i Nordamerika, är nemligen i sjelfva verket idel dunst, det är ånga. Huru skulle det varit möjligt, att stater så vidt skilda som Louisiana och Maine, som Missouri och Delavare, stater, emellan hvilka rymder, stora som hela Europa, äro belägna, känt samma sympatier och delat samma intressen, om dessa afstånd ännu betydde detsamma som förr, om ännu för dem en mil vore en sådan mil som fordom? Den ena af dessa stater skulle bildat sig åt ett håll, den andra åt ett annat; hvad som angick den ena staten, oroade den och satte den i verksamhet, skulle icke rört den andra; hela unionen skulle längesedan hafva sönderfallit, — om icke dess föreningsband varit dunst. Det är den i en alldeles otrolig grad utbredda kommunikationen med ångfartyg, som sammanhåller de skilda staterna, som gör deras intressen, deras sympathier till gemensamma. Genom ångan har Nordamerikas befolkning vunnit ett omätligt fält för sin verksamhet och spekulationsanda; och då genom ångan alla staternas delar äro satta i beröring med hvarandra, har det blifvit möjligt för befolkningen, att, i den mån den med otrolig hastighet ökas, fördela sig till de punkter, der den bäst finner sin utkomst. Nordamerikas folkökning befordras sålunda genom ånga.

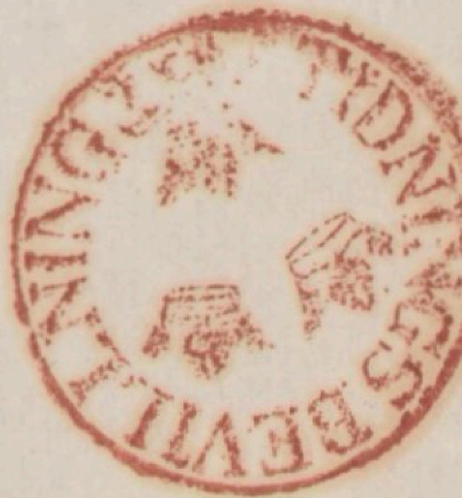
*) Det är visserligen vågadt af den *"lilla Freya"* att slå sina läsare dunst för ögonen; men det *stora Aftonbladet* gör detsamma, ehuru endast i figurlig mening. Det säges, att hela Aftonbladet skall bedrifvas med dunst. Att detta fabrikat är en produkt af ångkraften, lider ingen tvifvel för den, som öfverser hela det machinmessigt sammanpressade innehållet.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 19 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 40. 1837.
Fredagen den 19 Maj.

FREJA.

Gustaf af Wetterstedt.

Med Grefve af Wetterstedt har en af de få Statsmän i egentlig mening, hvilka ännu qvarstodo inom vår embetsmanna-hierarki, samlats till sina fäder. Att han var en ovanlig man, intygar samtiden och skall troligtvis äfven efterverlden intyga. Han förenade som diplomat både hufvud och hjerta, en egenskap, som är desto mera lysande i en tid, hvilken räknar Talleyrand och Metternich för Diplomatiens patriarker. Grefve Wetterstedt var alltid på en gång statsman och menniska, och lät aldrig denna sednare del af sin varelse uppsväljas af den förra. Det fans hos honom något verkligt ädelt, något humant i ordets vackraste bemärkelse. Bonhommie var hos honom ett grunddrag, ifrån uti hans statsmanna-åsigter ända till ned i hans skämt.

Grefve Wetterstedt var icke en bland dessa aristokratiens förstfödde, som åtminstone för några decennier tillbaka ägde en i tysthet erkänd bördsrättighet till statens högre embeten, af hvilka de dock heldre drogo glansen, än bördan. Hans far hade med outtröttlig arbetsifver, med kraftfullt sträfvande, höjt sitt namn ur ringhet och obemärkthet, och det var Grefve af Wetterstedt förbehållet att skänka en förökad glans åt detta namn, att med snillets och den eminenta öfverlägsenhetens rätt sätta kronan på hvad sträng embetsmannaduglighet och rastlös verksamhet börjat.

Lyckan, som denna gång gynnade talangen och förmågan, satte Grefve af Wetterstedt vid trettiotre års ålder på en plats, som var hög i sig sjelf, men, beklädd af honom, betydde oändligt mycket, och gjorde Hofkanslerssysslan i *hans* händer ostridigt till den vigtigaste i riket. I sin fulla mannakraft, med en oförslappad själs hela styrka fattade Grefve Wetterstedt de kinkiga trådarna af dessa dagars Svenska politik, en politik, som gjorde halfhet nödvändig, som, under det att den smekte rofdjuret Frankrike, äfven måste småle åt dess dödsfiende England. Lemnande revolutioner för öfrigt i sitt värde, kunna vi icke undertrycka den anmärkningen, att de vanligtvis, nästan alltid, skjuta fram på den politiska skådebanan några af dennas intressantaste personager. Så torde, ehuru besynnerligt det än låter, både Wetterstedt och Lagerbjelke (jemte Wirsén och Platen, det nyaste Sveriges största statsmannanamn) kunna i icke ringa mån anses som barn af en revolution.

Med all aktning för Grefve Engeströms goda egenskaper i öfrigt, torde man kunna, utan att förolämpa hans skugga, på hans döda mull säga, att han icke var bland dem, som mäktade att stå i spetsen för en politik, så invecklad och så mycket erfordrande takt och säkerhet, som den Svenska under nyssberörde tider. Det var således troligen efter Grefve Wetterstedts hufvud, som Kabinettet för utrikes brefvexlin-

gen styrdes, ehuru Grefve Engeström var det synliga öfverhufvudet, och måhända trodde sig styra. Det var också på Hofkanslersplatsen, hvilken hittills icke ansetts görande kompetent till sådana utmärkelser, som Grefve Wetterstedt blef både SerafimerRiddare och en af Rikets Herrar, hederstitlar, hvilka få torde ha mera förtjent, men få erhållit på en sådan grad af rangordningen som han.

Det var således i sammanräknadt åtta och tjugu års tid, som Grefve Wetterstedt var den ledande principen i våra diplomatiska förhållanden. Hvilken skatt af mognad erfarenhet, af djupsinniga kombinationer, af mennisko- och sakkännedom har icke med honom gått i grafven? Huru många procent skall en blifvande efterträdare kunna ersätta fosterlandet för en *sådan* förlust? Hvem skall ens *våga* efterträda den grånade diplomatiska veteran, som i åtta och tjugo år, under politiska stormar af den mest vidtutseende beskaffenhet, med heder, med Europeiskt rykte, försvarat sin vådliga post?

Som *Statsman* tillhör Grefve Wetterstedt efterverlden, och det är den, som utan tvifvel säkrast och sannast kan bedömma honom, ty Statsmannen, den förutseende, vise Statsmannen, verkar lika mycket, om ej mera för tiden efter sig, än för tiden ikring sig, och hans planer öfverlefva honom, liksom hans ära, och gå ej sällan först i blomning på hans stoft. Samtiden kan sällan riktigt uppskatta en sådan man; han måste ses i lointain, för att kunna rätt fattas.

Som *menniska* var Grefve Wetterstedt aktningsvärd i åsigter, älskvärd i umgänget. Aldrig har någon hög Embetsman representerat på en gång värdigare och mera intagande, än han. Aldrig har någon mera ägt konversationen, en qvick, liflig, elegant konversation, i sin makt. Någongång kunde han tillgripa satirens vapen, men han nyttjade dem aldrig för att såra.

Med Grefve af Wetterstedt förlorar Ministèren sin utmärktaste talare på Riddarhuset, åtminstone bland dem, som tala ur själen och ej ur papperet. Grefve Wetterstedts föredrag, som talare, var en återspegling af hans personlighet. Det andades aldrig bitterhet, aldrig oförsonlighet; det var lätt och flytande, som en bäck ibland blommor, och fann man någongång alltför mycket blommor, så häntydde detta endast på en mild själ, som älskade blomster. Talaren Wetterstedt gick till sitt mål med harmoniska, öfvertalande perioder. Han bröt sig aldrig väg med den Geyerska vältalighetens maktspråk eller med den Anckarsvärdskas skärande bitterhet. I hans föredrag låg mildhet, men ej vekhet; det var en beslutsam mildhet, som gick framåt, men heldre varsamt flyttade hindren, än stötte ned dem, som icke utmanade någon, men icke skydde någon. Svenska Riddarhuset har mistat en af sina prydnader både i rhetoriskt och politiskt hänseende. Sverige har en Grefve och en utmärkt man mindre, hvilket icke just alltid betyder detsamma.

Det var Försynens vilja, att Grefve Wetterstedt in i sista ögonblicken skulle behålla den *sans*, som var ett utmärkande drag i Grefve Wetterstedts öfver all passion upphöjda, diplomatiska karakter. Ännu kort före sin död talade Grefven redigt och klart, och med det lugn, som alltid utmärkt honom, öfvergick han till ett annat lif. Det var, som om en högre makt velat, att Grefve Wetterstedt alltid skolat vara sig lik — i lifvet, som i döden.

Den enda skugga, som med fog skulle kunna kastas på Grefve Wetterstedt, som Embetsman, är det löfte om indragningsmaktens återgifvande, hvilket han, å Styrelsens vägnar, gaf Representationen, och hvilket löfte, som man vet, tills dato blifvit ouppfyldt. At hvad håll Grefve Wetterstedt i denna fråga, i och för sin egen alltid rättskaffens, politiska karakter och för helgden af sitt eget ord, måste ha varit intresserad, torde för hvar och en vara lätt att finna. Men det ges hinder, som öfverstiga äfven Snillets och Förtjenstens förmåga.

Svenska StatsRådet har i Grefve Wetterstedt förlorat sin hörnpelare, den mest populära af sina ledamöter. Måhända är en annan kännbar förlust icke långt borta. Vi önska icke att vidare fortsätta denna tankegång.

Nipperhandlerskan.

(Forts. och sl. fr. föreg. Nummer.)

Nu begynte för Therese en lycklig tid. Hvarje afton kom Stålman till henne, sedan gubben begett sig bort. Han medförde alltid några presenter, och hans kärlek, äfvensom hennes, tycktes för hvarje gång tilltaga. Han berättade, att han hade för afsigt att söka transport till en Fanjunkare-beställning vid Uppländingarna, och så snart han fått den och ett dertill hörande boställe, skulle bröllopet föras. Therese hörde hans förslager med nöje. Äfven gumman gaf sitt bifall.

Mot hösten berättade han, att allt var afgjordt. Han reste bort, sade han, på några dagar, för att arrangera om bostället. Vid återkomsten fick gubben del af saken. Sonen trakterade honom först

tillräckligt, och derefter var det icke någon fråga om, att ju icke allt hvad sonen gjorde, var den gamle fullt till nöjes. De följdes at till presten och uttogo lysning.

Nu var naturligtvis hela giftermålet ingen hemlighet mera. Therese skickade derföre, med gummans samtycke, ett bud för att bjuda mamsell Rika och några andra bekanta till sig på söndagseftermiddagen. Bland de bjudna var mamsell Sirén, men hon gaf ett försmädligt afslag. Rika hade medtagit sin lilla flicka, och tycktes vara hjertans glad att träffa sin unga vän, med hvilken umgänget om sommaren icke varit så träget, som begynnelsen af deras bekantskap tycktes lofva. Men underrättelsen om lysningen gjorde på henne ett djupt intryck. Sedan hon med en lång, betydelsefull blick betraktat den blyga Therese, tryckte hon sin lilla dotter till sitt bröst och utbröt i tårar. Therese blef bestört och frågade henne efter orsaken till denna häftiga rörelse. Men Rika, som emellertid samlat sig, svarade att hon ville tala med Therese derom en annan dag. Hon hämtade sig småningom, och sällskapet blef snart muntert och trefligt. Endast brudgummen, som skulle gratuleras, kom icke. Therese började blifva allt mera orolig, då gubben Gröning hemkom och berättade, att Johan, så hette sonen, icke kunde komma i afton, emedan han fatt oväntade order till att infinna sig hos chefen.

Aftonen förflöt eljest muntert. Sjelfva Rika sökte förjaga den rörelse hon förut visat. Den lilla flickan, hon hette Hilma, hade från första början af bekantskapen visat särdeles tycke för Therese, så att hon gerna ville vara hos henne. Therese, som också tyckte om flickan, bad att hon skulle få bli hos henne till följande dagen, då hon sjelf lofvade följa henne hem. Sällskapet åtskildes derefter.

Det var med en egen känsla, som Therese beredde en bädd åt den lilla flickan. En flickas känslor för ett vackert främmande barn, kort före hennes bröllop, äro på en gång så blyga och så ljufva, det ligger i dem något så naturligt och rent och likväl något så hemlighetsfullt, att det endast är betraktaren tillåtet, då han är obemärkt, att i förbigående kasta en flygtig blick derpå.

Följande morgon inträdde Stålman i rummet. Vid åsynen af den lilla bädden, med ett slumrande englahufvud på sitt örngott, blef han bestört. Han kastade en förvirrad och orolig blick på Therese. Hela hans väsende tycktes förstämdt och ängsligt. Men han samlade snart sin besinning och visade sig ytterst älskvärd och artig mot sin brud. Då han hörde att Rika varit bjuden och visste af lysningen, tycktes han missnöjd, men han yttrade likväl ingenting.

Therese följde på eftermiddagen den lilla Hilma hem. Rika emottog Therese med vänskap, men med ett visst uttryck af ömt bekymmer. Sedan flickorna satt sig, skickade Rika ut sin kammarkamrat på något ärende, och frågade derefter Therese, om hon verkligen älskade Stålman af hjertat. Therese försäkrade det. "Välan då", sade Rika: "då skall jag tiga! Men jag ber dig, Therese, var försigtig! Tro icke att du kan lefva utan bekymmer med honom. Du måste nog hädanefter som hittills försörja dig sjelf, och tacka Gud att du icke får honom till på köpet att föda. Jag känner nog huru det går, jag! Stackars Therese! Men då du får den du tycker om, måste du taga den onda dagen så väl som den goda. Vore du så gammal och klok som jag, så gifte du dig aldrig. Men nu kan det icke göras om intet! Lycka till!"

Det hade lyst ut, och gumman Gröning började fundera på bröllopsanstalterna. Men Stålman hade icke fått någon transport till ett landtregemente. Tvertom: han kom en afton med afrakade mustascher. Han var tankspridd och orolig. Förgäfves sökte Therese att uppmuntra honom. Han var snäsig emot henne, och ett helt annat lynne, än det han förut visat, begynte framträda. Gumman Gröning märkte det med förskräckelse, Therese med sorg. Förhållandet blef än mera obehagligt ett par följande aftnar. Stålman ville förmå Therese att promenera ut med sig, men hon afslog det, på gummans inrådan och tillsägelse, och Stålman blef deröfver så förbittrad och plump, att Therese utbröt i en konvulsivisk gråt.

Nu blef Stålman med ens borta. Therese väntade honom med ängslan, och gumman hade den största möda att afhålla henne från att uppsöka honom. Gumman lofvade att sjelf gå till honom.

Den gamla dröjde länge borta. När hon återkom, var hon alldeles tröstlös. Full af förskräckelse störtade Therese emot henne. Men endast småningom fick hon erfara djupet af sin olycka. Stålman hade för åtskilliga nidingsstreck blifvit utstruken från regementet; men hans bedrägerier voro så många, att han slutligen arresterades. Gumman Gröning hade besökt honom i arresten. Hon berättade, att han visat henne den största hårdhet och köld. Äfven om Therese hade han talat med bitterhet. Den stackars flickan ville genast skynda till honom och trösta honom så godt hon kunde, men gumman afböjde det och försäkrade, att det nu var omöjligt för någon mera att få besöka honom.

Therese var utom sig af sorg och förtviflan. Så snart mamsell Rika erfarit händelsen, skyndade hon till sin väninna, och visade henne en välvilja, som icke bestod i blotta tårar. Hon bad henne flytta till sig, och försäkrade gumman, att det för den stackars Therese vore nyttigt och nödvändigt att förströ sig något, och dertill vore bästa tillfälle hos de unga vännerna. De hade väl litet brådtom, men om Therese ville hjelpa dem, skulle de dessemellan bjuda till att roa henne.

Gumman biföll det gerna. Hon sade att hon också behöfde vara ensam i sin sorg. Det blef afgjordt, att Therese på ett par månader skulle flytta till Rika. Hennes bädd och de saker, hon, med sin flit, småningom förvärfvat sig, blefvo flyttade samma dag.

Då Rika och Therese en stund sutto ensamma, öppnade Rika för sin vän sitt hjerta. Hon sade att hennes bekantskap med Stålman varit ganska gammal. Han var den lilla Hilmas far, men han hade varit så flygtig och ostadig, att Rika snart insett hans

rätta karakter. Hon hade då för alltid skiljt sig från honom, och då de händelsevis råkades, helsade de helt främmande på hvarandra. Denna Rikas berättelse gjorde på Therese ett djupt intryck. Men den tjente till att gifva henne mera lugn, i det hon insåg att Stålman icke varit henne värd. Hon fattade i stället en obeskriflig ömhet för lilla Hilma.

En dag kom madam Gröning och berättade, att Stålman nu blifvit afstraffad och förd till korrektionshuset. Den stackars gumman var förfärligt affallen. Hennes sons vanära hade helt och hållet förkrossat hennes hjerta. Therese och hon greto länge tillsammans. Ett par dagar derefter kom en annan gumma till Therese med den underrättelsen, att madam Gröning låg sjuk. Therese skyndade dit. Men den goda gummans lifskrafter voro undergräfda af sorgen. Hon dog efter en veckas sjukdom. Hennes man tornväktaren blef efter denna olycka än mera vild och supig. Hans hat utbröt mot Therese, så att hon knappast kunde bestyra om begrafningen, hvarvid den förståndiga Rika var henne behjelplig.

Nu ansåg sig den arma flickan åter alldeles ensam i verlden. Men vänskapen delade och förmildrade hennes sorg. Den modehandlerskan, åt hvilken hon förnämligast sydde, erbjöd henne plats såsom bodmamsell. Rika uppmanade henne att begagna sig af tillfället och emottaga befattningen. Hon gjorde det, ehuru det förefǒll henne påkostande att flytta från Rika.

Ett helt år förflöt, hvarunder Therese utvecklade sin karakter och erfarenhet. Många unga Herrar besökte butiken och visade Therese utsökta artigheter. Men hennes värdiga väsende höll dem på afstånd. Slutligen infann sig en äldre herre, hvars hjerta upptändes af en våldsam passion. Han var civil embetsman, men allmänt känd för en utsväfvande och neslig lefnad, enligt hvad Therese erfor af Rika. Då hans bemödanden att vinna flickans hjerta voro förgäfves, uppgjorde han en annan, mera listig plan.

Notarien Schleyman hade utforskat Thereses härkomst, och införde en dag i butiken en gammal föraktad kommissarie, som var hennes farbror. Sedan denne talat några ord med Therese, förklarade han, att han var hennes lagliga och rätta förmyndare, samt att han icke ville tillåta henne att längre vara »bodjungfru.» Therese blef bestört, erfor en känsla af afsky för den ruskiga slägtingen, och vände sig till sin matmor samt till Rika. Innan kort hade de utletat förhållandet. Kommissarien hade hustru och barn, hvilka han icke sjelf kunde försörja; således var alltsammans en plan af Schleyman, att genom honom få Therese ur sin lyckliga och lugna belägenhet. Olyckligtvis var Therese för ung, för att blifva förklarad för myndig. Men Rika påminde henne om lysningen med Stålman. Hon åtog sig att uppgöra saken. Ett vigselbetyg uttogs i vederbörlig form, och Therese, åtföljd af sin fru och Rika, foro till korrektionshuset.

Med blödande hjerta, men fast beslut, följde Therese de båda andra fruntimren till presten. Denne blef icke litet förvånad, men fann allt i vederbörlig ordning. Han efterskickade korrektionisten Stålman.

Therese sjönk, vid hans åsyn, svindlande på en stol. Brottet hade tryckt en stämpel af den afskyvärdaste fräckhet på hans panna. Vanställd och förfallen, stirrade han med blixtrande ögon på Therese och de andra damerna. Man såg på honom, att hvarje bättre känsla var utdöd i hans bröst. och att han nu endast spekulerade på ett enda mål att komma lös.

Efter en paus tog frun till ordet. Hon frågade honom, om han ville gå in på att låta viga sig med Therese, men genast derefter afsäga sig henne. Om han ingick derpå, lofvade frun att söka utverka honom friheten, dock endast så, att han genast skulle resa utrikes och aldrig mer återkomma. Han ingick gerna på allt.

Presten önskade att särskilt tala några ord med Therese. Han bad henne uppriktigt uppgifva skälen till detta besynnerliga förslag och hon gjorde det. Det fans för henne ingen annan möjlighet att förblifva fri och oberoende, än genom ett giftermål. Presten kände medlidande för den stackars flickan, och gaf henne anvisning huru hon skulle förhålla sig, för att utverka Stålmans utlemnande till en sjökapten, samt uppsatte några dokumenter, som Stålman skulle underteckna.

Den förnedrade brottslingen gick in på allt. Ehuru med en besynnerlig känsla, en hemsk rysning, framsatte presten ett par kullerstolar och vigseln fullbordades. Brud och brudgum sågo icke på hvarandra. De omfamnade hvarandra icke efter vigseln. Det var egentligen ett hemskt hån med den heliga ceremonien. Också var Therese nästan sanslös efter densamma. Inga lyckönskningar glädde och uppmuntrade henne. Hennes båda vänner greto. Rika samlade först sin besinning. Therese blef genom hennes vänliga tilltal uppmuntrad. Hon tackade presten, gaf sin man litet penningar och afreste.

Det kostade endast ett besök hos polismästaren, så var fru Stålmans begäran, att hennes man måtte få resa utrikes, beviljad. En kapten, som Rika kände, lofvade att föra honom till Levanten och der se till, att han på något sätt erhöll tillfälle till bergning. Fans ingen annan råd, skulle han blifva sjöman. Han blef några dagar efter sitt bröllop afhämtad af en styrman och ett par matroser. Han har sedermera aldrig afhörts.

Fru Stålman har blifvit kompanjon med sin förra husbondfru. Hon har tagit den lilla Hilma till sig, och lefver ett lugnt och oberoende lif. Hennes hjerta är dödt för all annan glädje, än den öfver det söta barnets vackra anlag. Mamsell Rika är gift med en fabriksmästare i Norrköping, och det är derföre så mycket lyckligare, att den lilla Hilma äger en öm mor i den unga Mode- och Nipperhandlerskan.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 23 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 41. 1837.
Tisdagen den 23 Maj.

FREJA.

Tryckfrihetsåtalet mot Tidningen Freja.

Aktors Slutpåstående.

"Till Stockholms Stads Högtärade KämnärsRätt!

Efter att hafva inhämtat hvad Utgifvaren af det åtalade Tidningsbladet *Freja*, Boktryckaren A. G. Hellsten, uti dess Förklaring andragit, går jag nu att i målet afgifva mitt Slutpåstående, hvarvid jag lyckligtvis icke behöfver vara vidlyftig, utan kan inskränka mig till några korta anmärkningar, i anledning af hvad den tilltalade anfört.

Oaktadt den omständlighet Förklaranden gifvit sitt försvar för den åtalade Artikeln, kan jag likväl ej finna, att något blifvit anfört, som i hufvudsaklig del kan tjena till vederläggning af de skäl, hvarpå jag grundat mitt påstående, att Tidnings-utgifvaren gjort *vrängda framställningar* så väl om den uppgifne handlingen att vid tryckningen i vissa delar förändra det ifrågavarande Reglementet, som i afseende på den benämning och halt han egenmäktigt behagat tilldela denna handling, innan ännu någon laga bevisning ägt rum eller något Domslut bestämt åtgärdens natur.

Hvad den första delen af frågan beträffar, har Svaranden, bland annat tillsport mig, huruvida icke Kongl. Maj:ts Höga Namnteckning under Brefvet och den sanktion densamma innefattade, vore gällande, så väl för det ena som för det andra? Härom torde väl ej ens något tvifvel kunna uppstå; men då emellertid, sjelfva Reglementet ej varit underskrifvet, ehuru visserligen gilladt och stadfästadt, kan man icke, utan att göra en vrängd framställning påstå, att ändringarne blifvit *inskrifne öfver* Konungens Namn.

Förklaranden synes dernäst till och med sjelf hafva erkänt, det han i det sednare fallet, eller handlingens rubricering, gått laga Domare i förväg, ehuru han ansett sådant icke vara lagstridigt. Då emellertid ett dylikt förmenande icke inför Lag lära kunna godkännas, kan jag ej heller frångå hvad jag i mitt Anmärkningsmemorial i nu omnämde delar påstått.

Jag har äfven sagt och med skäl ådagalagt, att den åtalade Artikeln innehållit *smädeliga* tillmälen och äreröriga yttranden om tvenne uppgifne personer, Grefve Cronstedt och Kammar-Rådet Widin. Förklaranden har visserligen sökt att äfven försvara dessa sina yttranden, men hvad han härutinnan anfört, hvisar dock ytterst på en förutsatt *sådan* brottslighet, som den, hvartill nämde personer om än eljest felaktige, likväl ännu icke blifvit lagligen förvunne, något som jag just åberopat såsom skäl för dessa yttrandens smädelighet.

Svaranden anför i detta afseende till sitt försvar: "att kalla "brottet för brott måste aldrig kunna anses som smädelse. Det "vore en besynnerlig Lag som förbjöde Tidningsskrifvaren, mer "än någon annan fri Svensk man, att nämna ett uppenbart brott "under sitt rätta namn." — Detta innebär dock en alltför påtaglig så kallad *petitio principii.* — Att nämna en sak med sitt *rätta*, hvilket här skulle vilja säga, sitt af Laga Dom bestämda namn, kan ingalunda vara förbudet, men att på förhand egenmäktigt bestämma hvilken bland många möjliga benämningar, är den *rätta*, detta är att gå Lagen i förväg, och blir smädelse, då *benämningen* är så beskaffad att deruti ligger innebegripen en ärerörig eller åtminstone skymflig och förklenande beskyllning. — Jag kan således ej heller anse mitt påstående såsom vederlagdt, utan får detsamma härmedelst förnya.

Jag tror mig förut tillräckligen hafva ådagalagt och utvecklat skillnaden emellan *klander* och *smädelse*, för att nu vidare behöfva uppehålla mig vid hvad Förklaranden öfver detta ämne vidlyftigt sig yttrat, och hvilket jag icke anser kunna förändra förhållandet. Huruvida Tidnings-utgifvaren åter i sin Artikel blott och bart hållit sig till det förra, eller huruvida icke fastmera skrifsättet i allmänhet och den ton, som genomgår Artikeln i sin helhet, utmärka sig såsom smädeliga och skändeliga, det öfverlemnar jag tryggt till den blifvande Nämdens upplysta bedömmande, till dess egen känsla, att afgöra.

Efter hvad jag nu haft äran anföra, kan jag derföre ej annat än förnya mitt påstående, att Utgifvaren af Tidningen *Freja*, Boktryckaren A. G. Hellsten, förbrutit sig emot både 8:de och 12:te mom. af 3:dje § TryckfrihetsFörordningen, samt får i följd deraf yrka att, sedan Nämden särskilt yttrat sig rörande tillämpligheten af hvardera af dessa Lagrum, Utgifvaren måtte få umgälda den förstnämda förbrytelsen enligt 3:dje § 8 mom., samt 60 Kap. 5:te § MissgerningsBalken, med det straff, Rätten, i enlighet dermed, kan finna de förekomna omständigheterna påkalla, samt vidare enligt 3:dje § 12:te mom. TryckfrihetsFörordningen, jemförd med 4:de § 7:de mom., fällas till Tvåhundrade R:dr B:ko böter och Skriften konfiskeras.

Stockholm den 10:de Maj 1837.

J. G. Fredholm."

Å detta Slutpåstående afgaf ansvarige Utgifvaren af denna Tidning i går följande svar:

»Till Stockholms Stads Högtärade KämnärsRätt!

Vid Aktors mot mig gjorda Slutpåstående, i anledning af den i Tidningen *Freja* åtalade artikel, kommer jag endast att i korthet framställa några anmärkningar, lemnande jag för öfrigt åt en blifvande Nämds upplysta omdöme, att i detta fall finna, huruvida jag med fog kan anses skyldig, eller icke.

Hvad angår Aktors upprepade anmärkning, att ändringarna i Reglementet aldrig blifvit *»inskrifna öfver»* Konungens namn, får Aktor ursäkta mig, om jag yttrar, det Aktors påstående i detta fall uteslutande grundar sig på en ordlek. Konungens sanktion till det ifrågavarande Reglementet finnes der i alla fall, så att brottet blir detsamma, äfven om saken kunnat i den åtalade artikeln egentligare uttryckas.

Aktor tyckes triumfera deröfver, att jag medgifvit, det den klandrade handlingen blifvit af mig, i förhand för Domstolen, rubricerad. Detta kan jag så mycket mindre neka, som, mig vetterligt, ännu ingen Domstol (naturligtvis med undantagande af allmänna opinionens) fällt Grefve Cronstedt skyldig till den förbrytelse, hvarföre han är anklagad, ehuru Grefven redan sjelf bekänt, att densamma ägt rum. Men jag vill likväl, med Rättens tillåtelse, söka att utveckla de grunder, hvarpå jag stödde mig vid förbrytelsens, efter Aktors påstående, så olagliga rubricerande.

Ett, enligt Aktors egna ord, *»egenmäktigt», »obehörigt», »med rätta tadladt tilltag»* hade ägt rum. Öfver ett så beskaffadt tilltag måste det stå hvarje författare fritt att *»sina tankar kungöra»*, emedan ett dylikt tilltag ostridigt *»kan blifva föremål för mensklig kunskap.»* Författaren borde således söka ett namn för denna förbrytelse; ty en förbrytelse kan väl lika litet, som en förbrytare, vara namnlös. Han jemför då Lagens stadganden, det allmänna begreppets utsago med den skedda förbrytelsen, och söker att, i enlighet dermed, specificera densamma. I vanlig, juridisk mening kallas en handling förfalskad, som, genom någons otillbörliga vidgörande, icke innehåller hvad den skall innehålla. Lagen vet icke af någon slags otillbörlig ändring i *»Kronones räkenskaper och handlingar»*, som den icke rent ut nämner förfalskning. Hade Lagen velat veta af någon sådan, proportionsvis mindre förbrytelse, hvarföre finnes ej någon deremot svarande straffbestämmelse, ej ens något enda ord nämdt om en dylik möjlighet? När således en författare ser sig äga språkbruket och Lagens bokstaf *för* den specifikation af förbrytelsen, som hans eget omdöme säger honom vara den rätta, månne han då icke har både juridisk rättighet (ty den stöder sig på Lagens egna ord) och moralisk (ty den är hans innersta öfvertygelse), att *så*, som han efter mognaste öfvervägande finner skäligt, *»specificera det brottsliga tilltaget»*, äfven om icke Domstolen förut gjort detsamma. Jag finner till och med intet, som hindrar en författare att betrakta en sak ur annan synpunkt, än Domstolen, antingen han vill vara mildare eller strängare i sitt omdöme. I annat fall skulle Domstolarna inkräkta nog mycket på tryckfrihetens område. För öfrigt önskar jag fästa Aktors uppmärksamhet derpå, att uttrycket: förfalskning, i hvad angår Grefve Cronstedts förfarande, har häfd för sig. Båda våra mest lästa oppositionsblad hafva derom nyttjat det uttryck, hvarföre jag är anklagad, och i N:o 19 af Freja, utkommen en månad förrän den åtalade artikeln, står tydligen: *"Ett vanligt förfalskningsbrott förfaller, vid sidan af detta, till en obetydlighet."* När Aktor således lät så väl de ofvannämda tidningarnas, som detta Frejas uttryck passera, kunde jag omöjligen föreställa mig annat, än att detta ord just vore det rätta, och minst af allt kunde jag tro, att när det i N:o 19 af Freja säges, att en vanlig förfalskning är ett intet mot Grefve Cronstedts, denna ordställning icke anses förtjena något åtal; men att deremot, när i N:o 29 läses, att Grefve Cronstedts förbrytelse bör betraktas som förfalskning, jag för denna ostridligen mildare tillvitelse blir ställd till ansvar. Aktor finner säkert sjelf, att något sådant skulle förefalla mig oväntadt, och att jag måste tro mitt sednare uttryck vara otadligt inför Lag, när det förra, vida mera bittra, var det; ty naturligtvis måste jag antaga, att allt olagligt förfarande åtalas af vaksamma och noggranna myndigheter.

Aktor tillägger, att han ansåge som ett proportionsvis mindre lagbrott att gå Domstolens omdöme i förväg, så vida icke i benämningen af förbrytelsen *"låge inbegripen en ärerörig eller åtminstone skymflig och förklenande beskyllning"*, d. v. s. en smädelse. Men ligger icke i ett sådant uttryck, som t. ex. i Aktors eget, att det ifrågavarande faktum är i Freja, *"med rätta tadladt"*, redan en förklenande beskyllning, ty det vill med andra ord säga, att Grefve Cronstedt utan all fråga är tadelvärd, och att detta förhållande icke under något villkor kan nekas. Efter allt mitt begrepp måtte häri finnas något förklenande, om icke skymfligt. När således Aktor sjelf, vid omrörandet af denna sak, är tvungen till erkännanden, som nästan föra honom in på

det område han sjelf förklarar förbjudet, bevisar icke detta, mera än allt annat, huru sjuk Grefve Cronstedts sak är? Då de, hvilka åtminstone i viss mån taga Grefve Cronstedts försvar, se sig föranledda att redan på förhand lemna honom till pris åt tadlet, och endast yrka ett tadlets modifierande, då offentlig åklagaremakt redan i temligen oblida uttryck kallat Grefve Cronstedt för Domstolens skrank, då allmänna opinionen högt uttalar sig emot honom, då Konungen gifvit Grefven tydliga bevis vå Sin Höga onåd, då — jag kan icke undertrycka denna anmärkning — står jag verkligen i ett besynnerligt förhållande, såsom här instämd derföre, att jag, visserligen strängt, men som jag tror sant, bedömt en redan anklagad, en sin förtroendepost redan beröfvad, af allmänna rösten och af Aktor sjelf ogillad person. Under det att Grefve Cronstedt ställes till ansvar för en af JustitieOmbudsmannen beifrad förbrytelse, ställes jag af HofkanslersEmbetet till ansvar derföre, att jag, efter mitt förstånd, benämt denna förbrytelse. Nu anses mina dervid nyttjade uttryck af Aktor smädliga; men om Grefve Cronstedt blir fälld, måhända fälld efter de lagbud jag åberopat, kan väl Aktor då vidare påstå deras smädlighet, och, om jag äfven af Juryn befinnes skyldig, blir jag icke, i ofvananförde fall, i sjelfva verket sedermera frikänd, då det väl svårligen kan anses brottsligt att så bedömma en sak, som Domstolen i högsta instansen sedermera bedömmer den.

Hvad slutligen angår Aktors yrkande, det 60 Kap. Missgerningsbalken måtte tillämpas på min påstådda förbrytelse, får jag vördsamligen göra Aktor uppmärksam på samma kapitels stadgande, att den i sådant fall anklagade, som å sin sida har halfva bevis, *"vare fri från tillmälet."* Och säkert har icke Hr JustitieOmbudsmannen åklagat en förbrytelse, der det icke finnes halfva bevis; så att jag i denna punkt känner mig fullkomligt trygg.

Jag skulle visserligen än vidare kunna anföra åtskilligt till mitt försvar; men då jag här utvecklat hufvudpunkterna derföre, tror jag mig icke längre, än som skett, behöfva uppehålla fortgåendet af rättegången, utan anförtror jag mitt öde med fullkomligaste lugn åt Nämdens rättvisa och opartiskhet.

Stockholm den 22 Maj 1837.

A. G. Hellsten."

Härefter skreds till val af Jurymän, hvarvid af Aktor utsågos: Borgmästaren och Riddaren Hr N. Sandblad (utesluten af Svaranden); Lagmannen Hr C. A. Kock; Kanslisten i KrigsExpeditionen af Konungens Kansli, Hr C. A. Sebell, samt StadsKamreraren Hr J. H. Reinholdson. Af Svaranden: Kanslisten i Konungens Kansli, Hr Magister K. A. Nicander; Kommissarien Hr Isaak Rosander (utesluten af Aktor); Komministern Hr C. Dahlgren, samt Bokhandlaren Hr K. R. Looström. Af Domstolen: GeneralLöjtnanten m. m., Hr Friherre C. A. Lovisin; Lagmannen och Riddaren Hr C. G. Cassel; AdvokatFiskalen och Riddaren Hr Per Staaff (utesluten af Aktor); HofRättsRådet och Riddaren Hr M. Heerman (utesluten af Svaranden), samt KammarRättsRådet och Riddaren, Hr A. Lewin.

Juryn sammanträder nästk. Måndag den 29 Maj.

Den, som söker, han finner.

Kanske har en eller annan af mina äldre läsarinnor tagit lektioner i musik af Herr Ingeson. Då påminner sig säkert min nådiga läsarinna, att hans klädsel, ehuru tarflig, alltid var särdeles väl vårdad; hans nattkappa stärkt och prydlig och städse försedd med knappar af brokiga stenar; hans händer hvita och fina, som en qvinnas; hans ansigte rödt och hvitt, som mjölk och bär, ifall denna utslitna liknelse får nyttjas i en berättelse, som med all makt sträfvar att vara en humoristisk; hans hår kammadt med en så noggrann omsorg, att hvarje hårstrå, liksom Athéns medborgare efter Solons lagar, måste höra till något parti, antingen till sjelfva centern eller någon af de båda sidorna. Der funnos inga af dessa obeslutsamma testar, som rufva öfver en bläckig författares hjerna, som skogarna öfver Pinden. Allt var hos honom så borstadt, så ordentligt, så qvinnligt städadt. Klumptång och nageltång voro hans dagliga förtrogna; rakborste och klädesborste hans favoriter.

Han var en af dessa passiva karakterer, som nästan få feber i sällskap med en stormande person, som ge vika utan motstånd och utan klagan, när man med endast någon grad af häftighet tränger in på dem. Han hade varit det lydigaste barn; aldrig i pensionen ritat karrikatyrer öfver sina lärare; aldrig, när han med sina kamrater söndagligen vallades i kyrkan, täljt sönder kyrkbänkarne. Den officiella myndigheten bakom spegeln hade alltid af honom blifvit hållen i ära, och skamvrån betraktades af honom såsom första trappsteget ned i afgrundsdjupet.

Också hade han, utan att vara utrustad med något öfverlägset förstånd, och utan att ha varit särdeles flitig, på begge delarna de mest lysande intyg från pensionen, ty han hade ju aldrig i skolrummet skjutit med potatisbössor, och aldrig bränt af svärmare

in i ansigtet på läraren i Latinska språket, som råkade vara ett af dessa olycksaliga offer för skolpiltarnes tyranni, med hvilka man, efter den gamla skoltermen, »drifver spektakel.»

Det, hvarmed Ingeson ofta sysselsatte sin fruktbara fantasi, var en sak, hvilken naturligtvis skulle bry hvar och en, som derom vore okunnig. Han funderade nemligen starkt, hvilka hans far och mor egentligen kunde vara. Hans årsafgift i pensionen hade af okänd hand blifvit erlagd, och han hade äfven i anonyma bref erhållit penningeunderstöd. Ju mera han betraktade sina små, hvita och fina händer, hvilken egenskap Lord Byron uppger, som ett osvikligt kännetecken på hög börd, desto vissare öfvertygades han, det han utan tvifvel hade höga anor att räkna, antingen dessa nu voro till höger eller venster. Han vågade väl icke precist att sätta sin vagga i grannskapet af Konungathronen, men så der ikring höll han sig ändå, bland Riddarhusets högsta numror. Han försökte att hämta någon upplysning af det honom tilldelade namnet Ingeson, men sedan han genomgått hela adliga matrikeln, utan att påträffa en enda Inge, kastade han den i väggen och började misströsta, huruvida han någonsin haft någon far, och om han kanske icke, i enlighet med hvad någon bok antyder, haft vestanvinden att tacka för sin tillvarelse. Väl for en idé, som en blixtstråle, genom hans hufvud, då han påminde sig, att en viss beryktad person hetat Inga, men han undertryckte den genast både såsom mindre passande och mindre hedrande för honom sjelf. Emellertid var Ingeson vida mera sysselsatt med tankan på sin tillkomst, än på sin utkomst, hvilket vanligtvis icke plär vara händelsen, och reflexionen: Hvem är min far, hvem min mor? stod med stående stilar främst i hans själ, såsom i Aftonbladet den bekanta annonsen: »Priset i Stockholm för helt år: 10 R:dr» m. m.

En stjerna uppgick. En vacker sommar-eftermiddag satt Ingeson på en bänk i dåvarande Kungsträdgården, der nu den mäktige herrskaregestalten, Carl den XIII, vänder ryggen åt f. d. arsenalen och med ledsnad pekar på den tomma plats, der f. d. Dramatiska Teatern stått. Carl den XIII är ställd mellan tvenne f. d. och står i en f. d. Kungsträdgård — allt talande bevis på tidens vexlingar. Men han står der i storm och oväder, lika lugn och kall, om icke lugnare och kallare, än vid Hogland; han trotsar med sin romerska toga regnet, då den kapotterade skyldtvakten vid hans fötter varsamt kryper in i skyllerkuren.

Alla de der betraktelserna, hvilka tillhöra en senare tid, kunde naturligtvis icke Ingeson göra, och ännu mindre kunde han ana, att det någonsin skulle komma att gå så hett till i gamla arsenalen, som nu för tiden vid drickningen af de varma vattnen. Dock satt han och rufvade öfver sin vanliga tanke, nästan den enda, som på en senare tid fick rum i hans själ.

Då kom der en herre med kraschan på det breda bröstet och en käpp med guldknapp i handen gående längs efter den af promenerande hvimlande allén. Hvart hans öga föll, helsade man honom. Några vaktmästare slogo sig nästan alldeles i backen, när de gjorde sin reverens. Häraf slöt Ingeson, att den okände var Chef för något verk.

Af en händelse kom han att sätta sig på samma bänk, som Ingeson. Ingeson makade åt sig, liksom hade han varit rädd, att hela den återstående bänken icke skulle förslå för den höge embetsmannens fylliga gestalt. Med en känsla af sjelfbelåtenhet, sträckte denne ut sina yppiga former, drog fram en guldsnusdosa med ett Kungligt porträtt ur bakfickan, och började att långsamt och varligt inhändiga en pris. Och öfver honom vaggade en ek sin krona i den ljumma sommarluften. Så blef embetsmannen, sig sjelf ovetande, krönt af medborgerlighetens symbol, en hyllning, som säkert ingen annan, än trädet, skänkte honom. *(Forts. e. a. g.)*

Ett och annat.

Säkert har ingen Svensk medborgare utan innerlig förtrytelse genomläst *Aftonbladet* för sistlidne gårdag, der Aftonbladet under titeln Spektakel rubricerat: af Kongl. Maj:t i Nåder afgjorda mål. Det hela smakar väl mycket af ett Aftonbladiskt skämt, som torde, ifall det beifras, komma att stå Aftonbladet hårdt nog; men om man äfven, lindrigast taladt, bör hänföra ifrågavarande för Konungamaktens helgd skymfliga antydande till Aftonbladets ej sällsporda inadvertenser, som t. ex. då det nyttjade bastoner för barytoner, Lispund för Pund Sterling, m. m., så är likväl denna inadvertens af den grofva natur, är så både för tankan och ögat stötande, att man måste gå i sömnen, för att tillåta sig något dylikt. Och en Sömngångare är Aftonbladet. För några år sedan drömde det (se Ps drömmar deri!); nu går det i sömnen, som ofvananförda och tusendetals andra exempel kunna intyga. Vi önska Aftonbladet all lycka och välsignelse till detta dess lofliga förehafvande.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 26 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 42. 1837.
Fredagen den 26 Maj.

FREJA.

Gustaf Lagerbjelke.

År 1809 efterträdde Wetterstedt Lagerbjelke som Hofkansler. År 1836 trodde man sig gissningsvis i Lagerbjelke finna den då redan döende Wetterstedts efterträdare, som StatsMinister för Utrikes ärenderna. År 1837 var Wetterstedts begrafningsdag Lagerbjelkes dödsdag. Mera än en gång hade de som antagonister stått emot hvarandra i lifvet. Döden skulle nära förena dem.

Lagerbjelke har blifvit kallad "utomordentlig" äfven af det parti, mot hvars angrepp han aldrig kunde härda sin ömtåliga själ, och som triumferade öfver hans lynne, om äfven icke öfver hans snille. Ty att Grefve Lagerbjelke var en af de snillrikaste menniskor, som någonsin kallat Sverige för fädernesland, torde ingen neka, som stått i någon, om äfven endast ögonblicklig, beröring med honom. Detta "utomordentlig", uttaladt af hans egna politiska motståndare, säger dessutom tillräckligt, för att vidare behöfva kommenteras. Men lika utomordentligt, som Grefve Lagerbjelkes snille, var det egna retlighets-tillstånd, hvari hans själ ständigt befann sig, och som lät honom mera än en gång inom tryckpressen ana bitterhet, der en sådan icke fans, försåt, der icke något dylikt var menadt, hänsyftningar, dem man måste med en egen sjelftortur uppleta, för att finna dem. Den från den liberala pressens sida ostridigt gerna visade och med förkärlek i skarpa ordalag tolkade hätskhet, hvarföre Grefve Lagerbjelke varit ett upphöjdt och således lätt sigtbart mål, hade ingifvit honom detta slags fruktande misstroende mot densamma. Denna känsla öfvergick likväl hos honom aldrig till hat, ty han hyste aktning för den yttrande-rätten, huru mycket han också bäfvade tillbaka för den öfverdrift deri, hvilkens galla han mera, än de flesta, fått uppbära, och der endast sjelfva sakens nytta kunde ursäkta missbruken deraf. Att för öfrigt misstroende var långt skildt från Grefve Lagerbjelkes karakter, torde kunna slutas af åtskilliga drag, äfven från hans vistande i Paris, då han dref öppenhjertligheten till en höjd, som måhända icke ens var diplomatisk, och i allmänhet torde man icke kunna beskylla Grefve Lagerbjelke för någon ljuset skyende inbundenhet.

Af Grefve Lagerbjelkes naturliga lifslighet i lynnet, af det alltid spelande i hans snille, var det en under sådana omständigheter ofta anmärkt följd, att han ej ägde den ihärdighet, den allt trotsande kraft, som med sin egen vilja till trosbekännelse, sin egen förmåga till innerlig öfvertygelse, nedbryter hvarje hinder och går till sitt mål, som blixten, hastigt, och, om det fordras, förstörande. En dylik styrka i karakteren tillhör merendels antingen djupt passionerade eller e oistiskt kalla menniskor.

Man träffar den sällan hos män, såsom Lagerbjelke, af en nästan qvinnlig retlighet, af mycken, åt skiljda håll utgrenad ärelystnad, af en orolig, ständigt arbetande själ. Hos Grefve Lagerbjelke kunde karakteren aldrig i gedigenhet mäta sig med snillet; han ägde självsnärvaro, fyndighet, men måhända saknade han i jemförelse dermed ihärdighet. Han besatt skapande, men ej i lika mån fullföljande förmåga.

Man kan likväl aldrig beskylla Grefve Lagerbjelke för något mindre hedrande vacklande i sin politiska tro. Han blef sina strängt, men sansadt rojalistiska grundsatser trogen in i döden; han förfäktade dem, som skriftställare, äfven i sina sednaste år, liksom han hade gjort det i sina yngre, förfäktade dem nu, som då, med lika värma, lika vältalighet, lika snillrikhet. Under en envåldsregering uppfödd, bildad och mognad som embetsman, hyste måhända Lagerbjelke, liksom många dels döda, dels grånade Embetsmän, i början intet särdeles förtroende för våra nya, i hast tillskapade konstitutionella former; men om också en alltför vida sträckt frihet aldrig ingick i Grefve Lagerbjelkes begrepp om ett lands lycka, så var han en man för mycket införlifvad med sin tid, för att hylla den krassa absolutismen, i hvilken form hans publicistiska antagonister, honom oåtspord, uppsatte hans politiska trosbekännelse. Han trodde, att Konunga-myndighet och folkfrihet kunde trifvas tillsamman, utan envåld på den ena sidan, eller sjelfsvåld på den andra.

Sina åsigter försvarade Grefve Lagerbjelke, ännu som ålderstegen, alltid med en ynglings liflighet, ofta med häftighet. Hans själ ägde till och med på de sednaste åren hela sin kraft, hela sin bländande förmåga. Det var först under de sista månaderna af hans lif, som man kunde upptäcka en slags sinnes-slapphet i det sätt, hvarpå Grefve Lagerbjelke handlöst, utan minsta motivering, brukade i sina samtal öfvergå från ett ämne till ett annat, och plötsligen återigen från detta störta sig in på ett tredje, endast för att lika hastigt öfverge detta. Den arbetande, rastlöst verksamma själen var qvar; den redande kraften började tyna. Och emellertid, redan neddignande på dödsbädden, kunde Grefve Lagerbjelke, då något intresserade honom — och han följde för troget med sin tid, att ej mycket skulle intressera honom — med en djerf ansträngning återtaga de flyktande lifsandarna, och ännu en gång, upprätt, med det slocknande ögat åter lifvadt, utbreda alla sin själs skatter, kunde vid sjelfva grafvens brädd vara snillrik och blixtrande, liksom fordom i Tuillerierna eller på Rosersberg. Det var det mäktiga snillet, som på sina vingar lyftade den fallande stofthyddan. Det var anden, som i sjelfva dödskampen besegrade materien.

Men känsligheten i Grefve Lagerbjelkes lynne, som måhända någongång, ehuru sällan, nästan öfvergick till hvad man kallar stickenhet, var likväl, äfven om häftigt retad, aldrig af någon oförsonlig natur. En person, som någon tid visade sig som en icke sällsynt uppvaktare i Grefve Lagerbjelkes förmak, angrep honom sedermera med en bitterhet och illskenhet, hvilken var lika ytterlig, som den af föremålet derföre var ofÖrtjent, och hvilka ärerÖriga anfall Grefve Lagerbjelke aldrig, äfven på en sednare tid, kunde påminna sig, utan att deraf känna sig häftigt upprörd. Emellertid lär det amnesti-dekret, som återgaf åt denne Lagerbjelkes hätske fiende — i fysiskt afseende — hans förverkade hufvud, icke ha saknat ett varmt förordande af den exempellöst bittert anfallne, som ändå, i hvad angick pressens förbrytelser, hellre hyllade stränga, än milda åsigter.

Sällan, måhända aldrig, har i det enskilta umgänget funnits någon intressantare person, än Grefve Lagerbjelke. Man måste höra honom berätta, för att få ett begrepp om all den åskådlighet, den dramatiska rörlighet, som ligger i denna konst, drifven till sin högsta potens. Antingen Lagerbjelke skildrade ett drag af Napoleon eller förtäljde en anekdot från sin teaterstyrelse, gjorde han det på en mästares sätt. Man såg de handlande personerne tydligen inför sig, kunde uppfatta deras egenheter, och nästan sattes i stånd att jemföra deras individualitet. Hans föredrag var det mest intagande, ledigt och elegant i uppställningen, snillrikt i dess särskilta vändningar, blixtrande af infall, lättfattligt för en hvar. Grefve Lagerbjelkes djupa menniskokännedom och höga bildning gåfvo honom i detta fall resurser, som snillet aldrig ensamt äger. Få torde hafva sett och erfarit så mycket, som Grefve Lagerbjelke, hvilkens ynglinga-år föllo just under den period, då det länge tysta revolutionära jäsningsämnet, genom oförsigtighet vid dess motarbetande, kom-

mit till explosion, då en ny sakernas ordning i blod randades för Europa. Måhända ingaf den gräslighet, hvarmed denna hvälfning först fullföljdes, och som inom Sverige yttrade sig i ett Kungamord, Grefve Lagerbjelke den kanske någon gång skuggrädda fruktan, hvarmed han ansåg allt, som närmade sig till eller ägde sken af folkvälde. Grefve Lagerbjelke hade sedermera tillfälle att steg för steg följa utvecklingen af Franska revolutionen, hvars pånyttfödande principer i viss mån genomgingo alla länder, och som vida mera var en i verldshistorien, än i Franska historien ingripande tilldragelse. Grefve Lagerbjelke blef härunder ett ögonvittne till svagheten af Carl den XIII:s förmyndare-regering, och den envisa, hufvud- och planlösa styrkan af Gustaf IV Adolfs. Efter revolutionen kallad till den kinkigaste plats, som inom Svenska Embetsmanna-korpsen i detta ögonblick var att bekläda, till Ministersysslan i Paris, ställdes Grefve Lagerbjelke i förhållanden, hvilka för hans fina observationsförmåga skulle innebära en rik skörd af erfarenhet. Och troligt var, att denna skörd icke borde förminskas, då Grefve Lagerbjelke, i en sednare tid, som ledamot af konseljen, sattes i stånd att på närmaste håll bedömma de nuvarande drifsjädrarna i organismen af Sveriges Styrelse. Grefve Lagerbjelkes reminiscenser från alla dessa skiljda perioder skulle ensamma utgöra en märkvärdig historia, och af de strödda delar derur, som Grefve Lagerbjelke någongång samtalsvis meddelade, kunde man sluta, huru säkert och skarpt hans själs öga såg i allt, från i organisationen af en minister till ner i organisationen af en teater.

Grefve Lagerbjelkes bildning var vidtomfattande, och han var personligen bekant med de flesta af seklets litterära notabiliteter. Dock får man icke fråntaga honom en slags förkärlek för den Fransyska vitterheten, som han insupit med sin uppfostran och med de litterära grundsatser, hvilka i Grefvens första ungdom voro allmänt och oförnekadt rådande. Som vältalare fans hos Grefve Lagerbjelke något oen gång lysande och stålligt. Ingen kunde bygga en period präktigare, än han; ingen kunde i sin diktion mera smeka örat, än han; på en gång vara mera öfvertalande med både ljudfallet och skälen. Då utvecklade Grefve Lagerbjelke den fyndighet, som var honom egen; den säkra blick, som var af honom genom vana vid ärenderna förvärfd; den skarpa bevisningskonst, som stod honom till buds. Men mera harmoniskt hafva väl aldrig bevis utvecklats en i Grefve Lagerbjelkes diktion. Också kunna flera af hans skrifter anses som verkliga konstverk af vältalighet. Så är allt der, in i de minsta detaljer, fullkomnadt.

I Grefve Lagerbjelkes lynne fans en naturlig dragning till hofman. Han kände sig innerligt smickrad af den ynnest, hvari han stod hos en hög personlighet, och hans för hvarje medborgare gemensamma känslor af kärlek för sin Konung vunno fördubblad näring i hans enskilta af vördnad och tillgifvenhet för den Monark, som troligen mera än en gång rådfrågade hans erfarenhet: ett bevis af förtroende, som säkert alltid värderades af Grefve Lagerbjelke med den, ofta entusiastiska, liflighet, som städse utmärkte honom. Och det torde väl icke förefalla något underligt, om Grefve Lagerbjelke älskade hofvet, då man påminner sig, att få hofmän fått på sin lott så mycket *själ*, som han; att knappt någon varit, å snillets vägnar, rikligare begåfvad, för att lysa i en salong af den finaste, den qvickaste ton; att måhända ingen kunnat säga en artighet mera artig, än han, ett smicker, mera smickrande, än han.

Vi hafva försökt en enkel teckning af Grefve Lagerbjelke, såsom menniska. Oss återstår att nämna några ord om honom, såsom embetsman och statsman.

Grefve Lagerbjelke ingick redan tidigt på embetsmannabanan, och egnade sig åt den gren deraf, inom hvilken han, bland Svenska Dignitärer, skulle intaga ett så frejdadt rum, åt diplomatien. Vid 19 års ålder blef han nämd andre sekreterare i kabinettet, och tvenne år derefter åtföljde han Gustaf Adolf på dennes bekanta resa till Ryssland, hvarvid dock Grefve Lagerbjelke var bland dem, som afrådde den unge Monarken från det halsdarriga och kanske ej strängt politiska, men emellertid för hans karaktersfasthet hedrande beslut, som f. d. Konungen tog rörande den redan så godt som afgjorda föreningen med sedermera Kejsar Pauls dotter. Dock eftergifvenhet var en egenskap, hvarom icke Gustaf Adolf ägde något begrepp. 1801 blef Grefve Lagerbjelke Kabinetts-sekreterare, och året derefter Riddare af NordstjerneOrden. 1804 erhöll Grefven förtroendet att åtfölja Konungen på dess utländska resa; blef 1805 Ledamot af Allmänna Ärendernas beredning, och förordnades 1806 under någon tid till Hofkansler.

Måhända förutsåg Grefve Lagerbjelkes säkra blick redan då, hvartut f. d. Konungens jernhårda envishet och fullkomliga döfhet för klokhetens råd slutligen skulle leda. Att det var i följd af temligen öppenhjertliga explikationer från Grefve Lagerbjelkes sida, som dennes nu följande onåd inträffade, torde vara säkert. Grefve Lagerbjelke drog sig, med den öfvertygelsen att äfven som rådgifvare hafva uppfyllt sin pligt, tillbaka på sin egendom Signildsberg, och sysselsatte sig der hufvudsakligen med vittra och politiska studier.

Revolutionen inträffade. Att den var lika nödvändig, som lätt verkställd, lärer ingen neka. Men svårare, än att åstadkomma en omhvälfning, är det vanligtvis att lägga en någorlunda fast grund för en förändrad sakernas ordning. Den nya Regimens första steg blef således att uppsöka de förmågor, af hvilka den kunde hoppas hämta det stöd, som i ett dylikt kritiskt ögonblick mera än någonsin var af nöden. Lagerbjelke blef inom en månads förlopp både Hofkansler och Statsråd.

Men ett större fält vidgade sig för Grefve Lagerbjelkes verksamhet. Tillika med Grefve Essen blef han som Svensk Gesandt afsänd till Paris, Kejsar Napoleons hufvudstad, hjertat för Europas politiska lif. Det var här han vann rykte, som

statsman, som diplomat, hvilket ville säga mycket på ett ställe, der man dagligen hade Talleyrand till mönster. Det var här han genom sin förslagenhet, sin fina takt vann sjelfva Napoleons aktning, Napoleons, hvilken annars icke slösade med densamma.

Äfven efter upphörandet af Gesandtskapet stannade Grefve Lagerbjelke qvar som Svensk Minister i Paris. Aldrig har måhända någon befattning mera satt sin man på prof, än denna på en gång den vådligaste och, om den väl fördes, ärorikaste, som vid nämda tidpunkt kunde anförtros i en Svensk funktionärs händer. Att Napoleon icke älskade Sverige, hade han vid mera än ett tillfälle ådalagt, och sednast med sitt bekanta råd till Svenska Regeringen, att i sin nöd vända sig till Kejsar Alexanders »ädelmod.» Napoleon, ehuru sjelf ett Kejserligt barn af en folkrevolution, var ingen vän af revolutioner. Han hade behöft *en* till medel för sin egen storhet, och någon mera tyckte han icke, att verlden behöfde. Således, ehuru statshvälfningen 1809 undanröjde den ihärdigaste, men tillika den minst farliga af Napoleons fiender, torde det dock vara mycket ovisst, huruvida verldsbeherrskaren i det hela gillade den. Han ville icke, att Europa skulle bli vittne till dåliga exempel, hvilka en gång måhända kunde återfalla på honom sjelf.

Det var under dessa ytterst kinkiga förhållanden, som Grefve Lagerbjelke emottog och med ära genomförde sin maktpåliggande befattning. Och för hans omfattande själ var det till och med möjligt att dela sin verksamhet äfven åt »de glada vettenskaperna.» Det är historiskt, att om förmiddagen komponerades i Grefve Lagerbjelkes rum en ny ballett för Franska teatern. Der hvimlade då kompositörer, balettmästare, dansöser; man såg blott steg och piruetter. Men om eftermiddagen samlades der Ryska och Preussiska Ministrarne till en konferens, i hvilken Lagerbjelke då utvecklade hela sin diplomatiska fintlighet, liksom för några timmar sedan sin i smakens hufvudstad erkända, artistiska smak. Det är endast »den utomordentlige» gifvet att så i allt äga en träffande blick. Lagerbjelke nedlade 1814 sin befattning, som Minister i Paris.

Grefve Lagerbjelke tillbragte nu en längre tid i det enskilta lifvets lugn, men att hans gamla tjenster icke härunder blifvit af Styrelsen förglömda, bevisade den Grefvetitel och den SerafimerOrden, hvilka, hvar efter annan, i denna period, tilldelades honom.

På någon offentlig plats återfinner man Grefve Lagerbjelke först år 1823, då han emottog förste Direktörs-skapet vid Kongl. Maj:ts Spektakel. Teaterns gyllene ålder inföll under hans förvaltning, den sakkunnigaste, den från alla konsiderationer mest fria, hvaraf Teatern förr eller sednare stått i beroende.

Grefve Lagerbjelke nämdes 1831 till StatsRåd. Att han, i sin egenskap af Kongl. Rådgifvare, af publiciteten blef misskänd, torde måhända tiden förr eller sednare upplysa. Efter många anledningar var han aldrig den fanatiske fiende till all slags frihet, under hvilken gestalt man sökte framställa honom inför allmänna opinionen. Att han städse varmt älskade sin Konung och sitt fädernesland, har han genom sina gerningar bevisat.

Grefve Lagerbjelke var, till sitt yttre, lång och mager, med skarpa anletsdrag, hvilka, efter vanliga begrepp, hvarken voro vackra eller harmoniska. Men en blick, i hvilken snillet speglade sig, gjöt öfver detta ansigte en själfullhet, ett lif, som äfven uppenbarade sig i den sprittande rörlighet, som utmärkte Grefve Lagerbjelke, i den entusiastiska häftighet, som var honom egen. Grefve Lagerbjelke, originell som snille, originell som vältalare, hade äfven i sitt sätt något originellt. Man anade, när man såg honom, att man var i grannskapet af en ovanlig menniska. När man hörde honom, visste man det.

Grefve Lagerbjelke afled den 24 Maj, klockan 8 förm., i en ålder af sextio år och tvenne månader. Med honom gick det onekligen största snillet ur Svenska embetsmanna-hierarkien och den störste stilisten ur raden af Svenska vältalare. Att ersätta förlusten i det ena eller det andra fallet blir svårt, kanske på lustrer omöjligt.

Ett och annat.

Att Aftonbladet skulle komma från sina villfarelser, har sju års erfarenhet bevisat vara omöjligt. Vi vilja således icke vidare försäkra Aftonbladet, hvad vi redan åtskilliga gånger gjort, att Freja *icke* är något »Camarilla-blad in petto», såsom Aftonbladet (det Sjette nemligen) för den 24 Maj behagat uttrycka sig. Men hvad angår Aftonbladets påstående, att Freja på en sednare tid med en slags förkärlek »skällt» på detsamma, så torde vi få påminna den värde publicisten, att han just aldrig i Freja ägt någon vän; men att vi i en sednare nummer just tagit hans försvar emot den tillvitelse, som en gång gjorts honom: att vara hjertlös, och tydligen utredt grundlösheten af detta påstående. Skulle det emellertid — hvarföre artikeln egenteligen tyckes vara skrifven, — smärta Aftonbladet, ifall Freja, i sitt under handläggning varande tryckfrihetsmål, af juryn blefve frikänd, så kan det naturligtvis för oss icke vara annat, än glädjande, — att Aftonbladet så lifligt intresserar sig i vårt öde, och dervid, i sin ifver, nästan förgäter de grundsatser, hvilka Aftonbladet alltid och så patetiskt predikat, vi mena grundsatserna om de liberala åsigter, hvilka alltid böra leda en Jury i dess domslut.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 30 Maj, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 43. 1837.
Tisdagen den 30 Maj.

FREJA.

Bref från Freja till Aftonbladet.

Vördade Faderbroder!

Af några med farbrors vanliga artighet för könet nyligen om mig fällda uttryck, har jag med stor grämelse förnummit, det farbror tyckes vara grufligen förgrymmad öfver min uppstudsighet mot den slags royalism, som gömmer sig i farbrors öfvertygelse om sitt eget publicistiska majestät, och att farbror håller sina »sju vredenes skålar» färdiga att öfverösa mig med den enda vara, hvarmed farbror uteslutande slösar, och för hvilken min farbrors tidning är en beständig upplagsplats. Jag har visserligen hört omtalas, att farbror skulle vid denna tid befinna sig i ett vresigt sinnestillstånd, hvaraf farbror med så mycken större njutning begagnar sig, som derföre icke behöfver, ofta med betydlig kostnad, lösas något tillståndsbref. Men att farbror skulle just i sidan till mig få det horn, hvilket, som jag hört sägas, StockholmsPosten, en annan Hernani, öfverlemnat åt min farbror, det hade jag hvarken föreställt mig eller ens trott vara möjligt. Dock, — sedan farbror stångat mig medelst beskyllningar för »oblyghet», »okunnighet», »brist på moraliska och litterära grundsatser», ser jag mig så godt som »tjurföst» att mot min farbror använda de vapen man under sådana förhållanden mot sina oskäliga vedersakare tillgriper. Jag har derföre satt mig ned att, angående mina grundsatser, tillskrifva min vördade farbror, och kan farbror sedermera, efter sitt eget hufvud, pröfva, huruvida klaven dertill blifvit riktigt upprännd eller icke.

Min vördade farbror beskyller mig för oblyghet. Huru hårdt för en ung qvinna, för mig, som farbror sjelf kallat »den lilla», som farbror burit på sina spalter! Jag måste medge, att jag i sex och ett halft år nästan dagligen läst den från min farbrors officin utkommande tidningen Aftonbladet — låt det likväl bli oss emellan. En sådan sak är ingen heder för ett fruntimmer — men *så* kan måhända det onda exemplet inverka på ett ungt, för hvarje intryck öppet sinne, och dock får jag öppet bekänna, att jag sällan läst min farbrors tidning utan att rodna, dels öfver mig sjelf, som läste, men dock mest öfver min farbror, som skrifvit. Vet farbror! det skulle icke skada, om farbror någongång rodnade sjelf. Man skulle naturligtvis derigenom få ett högre begrepp om farbrors både yttre och inre väsen, om hvilket sednare man nu håller mycket väsen, och utsprider, som jag tror, åtskilligt förtal, såsom att farbror mera intresserar sig för sig sjelf, än för Sverige, mera för sitt blad, än för friheten — uff! sådana osanningar! Det är hårdt att endast nödgas nedskrifva dem. Men farbror bör i grund känna smädelsen, för att i sitt allmänt lästa blad kunna vederlägga densamma.

För öfrigt — om äfven jag någongång skulle ha varit lättsinnig i uttryck — minst af alla är det min farbror, som bör beifra detta, ty ännu har Aftonbladet icke vändt upp och ner på verlden, och ännu brukar man ej sätta bocken till trädgårdsmästare. Härmed vill jag likväl icke ha gjort ett på personlighetens område ingående försök att utmärka någon viss af Aftonbladets bockar. De äro mångtaliga, som sanden i hafvet, och heldre än dem, räknar jag hufvudhåren i farbrors peruk.

Min vördade farbror beskyller mig vidare för okunnighet. Och jag kan ändå heligt försäkra farbror, att jag läst den af farbror så högt rekommenderade Rottecks verldshistoria till och med på Tyska, som farbror säkert erkänner vara ett svårt språk.

Åtminstone måtte farbrors öfversättare så tycka. Af roman-litteraturen känner jag hela läsebiblioteket, som innehåller »det utvaldaste af hvad den nyare tidens litterära skatter ha att erbjuda.» I målningskonst, naturkunnighet och »blandade vettenskaper» är jag försvarligt hemmastadd med Lördagsmagasinet. Svenska historien känner jag efter ett »sällskap till almanackan», som min farbror sjelf funnit ganska uppbyggligt, så mycket mera, som den ifrågavarande produkten endast synes tillkommen för »sällskapslifvet.» Af Sveriges nya litteratur känner jag »Dikter af Lilja», kanske det yppersta, som någonsin lemnat Hr L. Hjertas officin; ett par luntor kallade »Psyche»; en roman: »Susannas bröllop», som gör heder åt sin utgifvares oförsynthet; en kalender kallad »Dumbom», der sjelfva titeln är det mest träffande man kan tänka sig. Sveriges nyaste historia har jag grundligt studerat i »Skildringarna», naturligtvis alltid med begagnande af sällskapet till almanackan, såsom hufvudkälla. Och se'n säger min farbror, att jag är okunnig. Förlåt mig, min farbror, men det är oförskämdt. Har min farbror gjort så litet för upplysningen, att jag skulle vara »okunnig», sedan jag tråkat mig igenom hela farbrors lager af förlager, då lönar det icke mödan att ta i en enda bok, som utkommit från L. J. Hjertas tryckeri, då, min farbror! ser jag mig bedragen på den ljufvaste af mina förhoppningar, den, att ha min farbror att tacka för min bildning. Jag, trefaldt enfaldiga, som läste Läsbiblioteket och Susannas bröllop och Dumbom, och tänkte ständigt: »*Så* blir du kunnig.» Nu påstår farbror, att jag dymedelst till och med blifvit okunnig. Och jag skulle nästan tro, att det är sant. Det är följden af dessa prunkande prospekter, dessa ljugande recensioner. Man blir med fagra ord inlockad dit, der man icke träffar annat, än — ord; man hoppades finna kunskaper, och man fann — galenskaper.

Hvad min brist på »moraliska grundsatser» anbelangar, vill jag icke derom ingå i något räsonnement med min älskade faderbroder; ty att tala med Aftonbladet om moral, är detsamma som att tala om migrän med en hufvudlös. Hvad åter mina politiska grundsatser angår, så bör jag säga min vördade farbror, att om jag någongång apostroferat min farbror, och detta måhända skarpt, så är visst icke orsaken den, att min farbror anses höra till oppositionen, ty jag högaktar hvarje politisk tro, så snart den kommer ur hjertats innersta öfvertygelse, liksom jag kan vörda religiosité inom hvilken trosbekännelse som helst. Men min farbror är bland dem, som, like gladiatorn på Arenan, endast angripa till allmänhetens förlustelse; som påstå, att korpen är hvit, ifall prenumeranterne vilja så hafva det. Farbror vet sjelf, att hela Sverige känner detta förhållande. Således torde det icke vara indiskrett att framställa denna axiomatiska och häfdvunna sanning. Dessutom har min farbror i sin tidning etablerat ett system af förtryck för alla andra meningar, än dem min farbror behagar lägga i munnen på den gapande Svenska allmänheten, ett förtryck, som förtjenar att qväsas, så mycket mera, som det är temligen obefogadt. Ty, när det är notoriskt, att den snillrike författaren af Skildringarna icke tillhör Aftonblads-redaktionen, så måste min farbror utan tvifvel sjelf medgifva, att den spirituella kosten i Aftonbladet icke kan vara annat, än nog tarflig, ifall jag måhända undantager en enda person, som fordom varit den ledande principen i ett oppositionsblad af vida ädlare syftning än Aftonbladet *). För öfrigt — nej! min farbror! vi hafva tillräckligt många taflor öfver eländen, för att jag skulle behöfva uppdraga en ny.

Att jag i farbror sett öfversittaren och den otidige grinaren, men ej oppositionsmannen, torde farbror dessutom behaga finna deraf, att jag om Dagligt Allehanda, en tidning af fullt så liberal syftning, som min farbrors blad, aldrig nyttjat andra uttryck, än dem af oskrymtad högaktning, hvilket deremot icke alltid varit fallet med min farbror sjelf, som ofta rätt illsket angripit sin kollega.

Hvad angår min farbrors uttryck, att jag skulle »äta ut» Minerva på flera »goda» ställen, så får jag förklara, att jag haft den äran att äta i grannskapet af Minerva på flera af stadens »bättre» restaurationer, utan att någon sådan glupskhet, som den af Aftonbladet antydda, å någondera sidan kommit i fråga. Alla ha icke samma *slukande* begär, som min farbror, hvilken icke vill sluka mera eller mindre, än hela Svenska bokhandeln. Det blir annat att »tugga», än Minervas »fribiljetter.» För öfrigt är jag alldeles för borgerlig, att någonsin kunna komma på »den vördnadsfulla fot», som min farbror behagar antyda, utan stryker jag, i det fallet, vördnadsfullt på foten. Jag lemnar »förmaken» i all ödmjukhet åt Minerva, och afundas henne ingenting annat, än förmågan att kunna så verksamt, som hon gör det, tjena farbror medelst det tydliga framläggandet för farbror sjelf af farbrors fel och brister.

---

*) Jag skulle äfven nästan vara böjd att undantaga den hvarken djupa eller lysande, men älskvärda och i ordets egentliga bemärkelse trefliga talang, som författar min farbrors teater-recensioner.

Jag anhåller om min vördnad för samtlige farbrors med-redaktörer, samt min okända kompliment till de snillrike författarne af Dumbom, bland hvilka utan tvifvel Hr Stöfv—l är min farbrors ständige följeslagare, så snart nemligen min farbror icke går på i ullstrumporna, hvarom sqvallret har åtskilligt att berätta.

Jag tecknar mig, så godt min piktur tillåter, med obegränsad högaktning, min farbrors

ödmjuka tjenarinna
»lilla Freja.»

Teater-Bulletin.

Marie de Sivry,

Dram i tre akter, af Fru Ancelot.

Skådespel i epoker äro med rätta mindre välberyktade inom den dramatiska litteraturens område. Någon egentlig intrig låter här näppeligen knyta sig, och intresset hinner betydligen att svalna under de lustrer, som anses förgå mellan de särskilta akterna. Dessutom är det nästan omöjligt att gifva verklig illusion åt en så beskaffad dram, ty svårligen kan man våga hoppas af skådespelarens toilett, att den skulle kunna fullkomligt remplacera tiden, och af en skådespelerska är det till och med hårdt att fordra, det hon skulle gradvis, på en enda afton, med språng af åtta till tio år, genomila ett helt lif, och på en qväll bli hvad isynnerhet hon i alla fall tids nog blir — gammal. En dylik pjes i epoker är alltid mera en dramatisk målning, än något dramatiskt konstverk i egentlig mening. Och det är endast ur den förra synpunkten, som Marie de Sivry kan och bör betraktas.

Madame Ancelot har i sin pjes följt en gång, som många före henne ha gått. Således behöfva vi icke länge dervid uppehålla oss. Vi se i första perioden en ung flicka, som älskar, och af ganska tvingande skäl försakar sin älskare. Hon gifter sig med en hederlig man, prosaist i sitt görande och låtande, beskedlig och välmenande i tal och svar, slösande med guld och fåfäng efter rang. Den bedragne älskaren slår sig pligtskyldigast för pannan, och ridån faller.

Orchestern spelar en simfoni; åtta år hafva förflutit; sufflören tar vid precis der han nyss slutade; och nu återse vi Marie i nöjenas hvirfvel, beslutsam att i dem dränka qvalen af sin ständigt fortlågande kärlek; med glädjen, med skämtet på läpparna och förtviflan i hjertat. Maries man, okunnig om föremålet för hennes första och enda böjelse, inför hos sin fru Hr Charles d'Arbel. Hvilket ypperligt tillfälle för denne att hos herrn i huset vara »amico di casa», och hos frun »amico di cuore.» Hr Charles förråder äfven en nog stark fallenhet att förråda sin vän, men Marie är icke någon bland de damer, som välja sina män efter sina föräldrars hufvud, och sina älskare efter sitt eget. Marie tillbakavisar sin enträgne tillbedjare. Se der den andra uppoffringen.

När den tredje epoken ingår, har Marie redan sett trettiotalet, en syn, förskräcklig, som skuggan i Hamlet, för en qvinna. Men emellertid är det just nu, som en lyckligare dag randas för den så länge lidande makan. Ty hennes man har dött, och nu, sedan sorgåret samvetsgrant är förbi, — igenkännom både qvinnan och Fransyskan — skyndar hon med stormsteg till altaret, der hon stämt möte med Hr Charles d'Arbel. Men olyckligtvis är en fyratio års man icke alltid så beständig, som en några och trettio års qvinna, ur ganska politiska synpunkter, kan vara. Hr d'Arbel har råkat att förälska sig i en person, hvilken, ifall han gifter sig med fru Forestier, skulle göra honom till far, med ett ord, i Cecile, Maries dotter. Marie upptäcker förhållandet, och hon skrider till den tredje af sina uppoffringar. Hon afstår sin fästman till förmån för sin dotter, hvari hon — inom parentes taladt — gjorde ganska klokt. På tillfrågan, hvar hon vill finna belöningen för så många försakelser, svarar hon: »Här — och der», och ridån faller.

Vi bekänna uppriktigt, att i vår känsla vid pjesens slut, till en viss grad ingick någon flathet. Genom de Franska jurnalerna hade vi blifvit underkunniga om den oerhörda lycka skådespelet gjort i Paris, der det ändå måste konkurrera med sådana skapelser, som en Victor Hugos, en Alfred de Vignys, en Casimir De la Vignes, ja till och med en Dumas' och en Scribe's. Att mamsell Mars' spel hade gjort mycket, ja! det mesta till den goda saken, derom tviflade vi icke, men vi trodde ändå, att i sjelfva dramat skulle finnas någon mån af egentligt konstvärde. Och vi måste erkänna, att vi bedragit oss. Pjesen är en ytterst vanlig produktion.

Den, hvilken vi anse för den från början bäst tänkta (men sedermera oändligt löst hållna) karakteren i skådespelet är Hr de Melcourt. Vi tro, att författarinnan här velat framställa en af dessa ursprungligen ädla, men ständigt gäckade karakterer, som icke mera *våga* att sympatisera med menskligheten, som skratta åt allt, derföre att de icke mera kunna gråta deråt, som, rika på den yttre lyckans håfvor, på guld, på börd, på anseende, dock hafva

ingenting att förlora, som nu mera endast äro automater i lifvet, och endast intressera sig för sina bekantskaper, i den mån som dessa mera eller mindre kunna rikta deras sorgliga och dystra erfarenheter. Idén att framställa en sådan karakter på scenen var lycklig, men utförande af denna idé svarade icke deremot. Visserligen yttrar en af författarinnans landsmän, Voltaire: »Olycklig den författare, hvilken säger om en sak *allt* hvad som derom kan sägas.» Men fru Ancelot har i alla fall sagt oss alldeles för litet om den person hon, under namn af Melcourt, ville skänka åt skådebanan. Nu har han sjunkit ned till en obetydlighet, som nästan sätter honom i bredd med pjesens olycklige älskare, hvilken rol, otacksam mot Maries långa och trogna kärlek, är ännu otacksammare mot den skådespelare, som utför den.

I fru d'Horbigny har författarinnan framställt en af dessa modets qvinnliga koryféer, utan hufvud och utan hjerta, som kunna tala — utan sammanhang och kokettera — utan behag, en iskall avalanche, som begrafver sitt grannskap under massor af lysande dumheter, som är helt och hållet snö och glitter. Fru *Eriksson* gör af denna rol allt hvad derutaf rimligen kan göras. Hon är i den fullkomligt en dam af ton.

I Ceciles lilla, obetydliga parti, nedlägger fru *Hjortsberg* all den gratie, den älskvärdhet, som är henne egen, och, endast med henne i Ceciles rol, låter Hr d'Arbels vankelmod förklara sig.

Mamsell *Högqvist* förtjenar, som Marie, hjeltinnan i pjesen, allt loford. Hennes rol är i det hela mera effektfull än sann; mera en rol ur inbillningen, än ur verkligheten; mera ögonblickligt glänsande, än djup. Men mamsell Högqvist vet emellertid att, vida mera än författarinnan, poetisera denna rol; vi skulle nästan vilja anse mamsell Högqvists spel såsom en lyckad variation på det af författarinnan uppgifna tema, och genom denna variation vinner temat oändligt. Utan mamsell Högqvist vore Marie de Sivry för Svenska teatern af noll och intet värde. Det är hon, som gjuter själen i detta, för öfrigt temligen andefattiga drama; det är hennes gratie (utan att med öfversättaren, i hans märkvärdiga not, vilja påstå, att »gratien» endast kan »ernås genom entusiastisk kärlek för konsten»), som gör den annars på mera än ett ställe mindre intressanta Marie behaglig.

De öfriga rolerna, en hederlig general, en hederlig kapitalist och en hederlig kammarjungfru, spelas med all heder.

Vi vore orättvisa, om vi, vid detta tillfälle, förbiginge en i pjesen förekommande, onekligen stor och med förstånd tänkt teater-effekt, vi mena brefvet, som, sedan det legat i sexton år, blir medlet för modern att öfvertyga sig om dotterns kärlek. Detta det enda utmärkta draget i skådespelets karakteristik är alltför i ögonen fallande, att kunna lemnas i glömska.

Emellertid bör man hålla TeaterDirektionen räkning derföre, att den praktiskt visat allmänheten, huru det goda Pariserfolket, från hvilket man här i Stockholm med sådan förkärlek lånar åsigter, moder, m. m., ofta löper efter — ingenting.

Ett och annat.

I enlighet med hvad troligtvis våra läsare genom Aftonbladet eller Dagligt Allehanda erfarit, blef utgifvaren af Freja, vid juryns sammanträde sistl. gårdag, väl frikänd från den af Aktor påstådda urbota förbrytelsen, men för »vrängda framställningar» fälld till tvåhundrade Riksdalers böter. Vi lemna juryns dom i sitt värde; men det vi kunna försäkra vår Allmänhet är, att lika litet som denna straffbestämmelse skall afskräcka oss från att öppet, såsom förr, uttala våra omdömen, lika litet skall den förmå att lägga någon skärpa i de moderata grundsatser vi alltid hyllat.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 2 Juni, kl. $\frac{1}{2}$ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 44. 1837.
Fredagen den 2 Juni.

FREJA.

Pastor Primarius.

I Söndags sammanträdde Storkyrkoförsamlingens ledamöter, för att, enligt församlingens privilegier, verkställa kallelse till profpredikanter för den lediga Pastor primarii-sysslan. Det är något eget deri, att Storkyrkoförsamlingens ledamöter sålunda kalla en Preses i Stockholms Consistorium, utan att hvarken de öfriga Consistoriales dervid äga någon röst, eller Konungen går utom förslaget. Vid ErkeBiskopsval äga samtliga de öfriga Stiftens Consistorier rösträttighet. Då en Biskop väljes, rösta icke blott alla Stiftets Pastorer, utan äfven Consistorierna. Men Stockholms Consistorium emottager sin chef af Storkyrkoboernes val. Det enda villkor, som afgör kompetensen, är, utom de vanliga prestanda för första klassens Pastorat, att den föreslagne bör vara Teologie Doktor, eller hafva deltagit i Consistoriela göromål. De, som vid närvarande tillfälle blifvit kallade, utgöra 21 af Svenska Kyrkans utmärktare män. Likväl torde det vara en naturlig både önskan och väntan, att en Församling, den mest bildade i Sverige, den som utgör nära nog ett Biskopsstift, begagnar ett sådant tillfälle, för att låta Hufvudstaden höra Svenska Kyrkans största talanger, hvilka ännu icke hunnit till Biskopsstolen. I detta hänseende sakna vi på kallelselistan t. e. Doktor Thomander, Doktor Fahlerantz m. fl. stora litterära namn.

Det torde intressera våra läsare, att, utom de kallade Herrarnes namn, på ett ställe se de uppgifter om dem, som vi ägt tillfälle att samla, till deras biografier.

Carl Peter Hagberg, Uppländning, föddes i Rasbo den 23 Nov. 1778. Hans fader var Mjölnare. Hagberg blef Magister i Upsala 1803. Han vann Svenska Akademiens stora pris i vältaligheten 1808; samma år blef han Hofpredikant. Följande året förordnades han till Seminariiprefekt, och tvenne år sednare till Seminariidirektor i Lund. Han tillträdde Clara 1815, och flyttade derifrån 1825 till sin födelsesocken. Doktor Hagberg är en af de Aderton i Svenska Akademien. Knappt finnes väl i Sverige något bildadt hus, der icke Hagbergs predikningar blifvit använda vid den husliga andakten, hvarvid den fromma, rena andan, det hjertliga och behagliga språket icke kunnat annat än göra intryck och verka uppbyggelse.

Josef Otto Wallin, Westgöte, föddes i Daretorp den 9 April 1786. Fadren var Komminister. Wallin erhöll den akademiska lagern 1809. Han ingick vid Universitetet såsom Docent i Romerska litteraturen 1812. Äfven han vann pris i Svenska Akademien, det mindre för ett äreminne öfver Banér 1813, och det stora för en historia om korstågen 1815. Då Stockholms Gymnasium inrättades, blef Wallin Lektor der-

städes 1821. Han erhöll 1830 Doktorshatten och efterträdde Biskop Franzén i Clara 1834. Utom flera lärda disputationer, har Wallin öfversatt Goldsmiths Romerska historia, och deltagit i utgifvandet af de Fransyske klassiske författare, hvilka i ett bibliotek utgåfvos i Stockholm. Bland tillfällighetstal, som af honom blifvit hållna, var ett på bunden Svenska, i anledning af H. K. H. Hertig Carl Ludvig Eugènes födelse 1826, och ett åminnelsetal öfver framlidne Biskop Thure Weidman i Skara.

Erik Samuel Ödmann, Helsinge, föddes i Mo i Helsingland den 27 Okt. 1786. Hans fader var Lagman. Ödmann var promotionskamrat med Josef Wallin, och vann, liksom han, tvenne pris i Svenska Akademien 1813 och 1816. Sedan han ifrån 1814 varit Lektor vid Gefle Gymnasium, erhöll han ett pastorat i Erkestiftet. Han var Riksdagsman, och en af Presteståndets mest utmärkte, under den sista riksdagen.

Carl Erik Hallström, Östgöte, född i Lofta den 3 Okt. 1786. Hans fader var Prost. Jemnårig med Wallin och Ödmann, erhöll han den akademiska lagern på samma gång som de, och innehade dervid hedersrummet såsom Ultimus. Han blef Kyrkoherde i Ed 1819. Hans ljusa hufvud och kraftfulla verksamhet såsom Riksdagsman hafva under de sista riksdagarna fästat hela landets uppmärksamhet.

Christoffer Isaac Heurlin, Smålänning, föddes den 25 Okt. 1786 i Åsheda. Fadern var Prost. Heurlin blef Magister i Lund 1808. Följande året blef han Docent i Romerska Vältaligheten, men öfvergick 1810 till Matematiken. Han blef EkonomiAdjunkt 1813. Tvenne år derefter flyttade han till Wexiö, der han blef GymnasiiAdjunkt, ConsistoriiNotarie och slutligen 1816 Filosofie Lektor. Han befordrades 1822 till Kyrkoherde i Tolg, hvarifrån han några år derefter flyttade till Domprosteriet i Wexiö. Heurlin har utgifvit flera disputationer och programmer. Äfven en beskrifning om Åsheda Socken (tr. i Lund 1812). Han var Preses vid sista prestmötet i Wexiö. Såsom Riksdagsman har Heurlin ett lika frejdadt namn, som Hallström och Ödmann, ehuru deras åsigter icke i de vigtigaste frågorna varit desamma.

Hans Olof Holmström, Södermanlänning, föddes i Ösmo den 15 Okt. 1784. Fadren var Komminister. Holmström blef Magister 1806 och Teologie Kandidat 1809. Han ingick på den akademiska banan, blef Latinæ Linguæ Docens 1811 och extraordinarie Adjunkt 1816. Sedermera flyttade han till Strengnäs såsom GymnasiiAdjunkt och ConsistoriiNotarie. Han blef Lektor 1821. Sju år derefter utnämdes han till Domprost. Då Strengnäs Stift efter Tingstadius var ledigt, erhöll Holmström rum på förslaget, jemte Thyselius och Franzén. Domprosten Holmström har äfven såsom Riksdagsman vunnit anseende och utmärkelse.

Lorens Gustaf Mittag, Stockholmare, föddes i Stockholm den 20 Nov. 1785. Hans fader var Skräddare. Mittag var promotionskamrat med Wallin, Ödmann och Hallström. Han tog Teologie Kandidat-examen 1814. Såsom vice Pastor vid Upsala Domkyrka tjenstgjorde han, tills han erhöll Pastorat i Upland. Prosten Mittag äger stort anseende för sin lärdom, särdeles i kyrkolagfarenheten, och har isynnerhet visat densamma vid sista riksdagen.

(Forts. e. a. g.)

Anmälan af utkomne Arbeten.

Miserrimus. Berättelse af F. M. Reynolds. Öfversättning från Engelskan. Stockholm, hos L. J. Hjerta, 1837. (Nytt LäseBibliotek, Häft. 35, 36.)

En uslare titel har väl ingen bok haft, vare sig stor eller liten. Och en uslare hjelte har väl aldrig uppträdt i någon roman eller novell. Den, som här förekommer, kallar sig också sjelf: »*Den Uslaste.*»

Shakspeare har skapat en *Jago*, Schiller en *Franz Moor*; Victor Hugo har målat sin *Claude Frollo*, Spindler en *Heckdey*, Eugène Sue sin *Saffie* och sin *Crao*, och alla dessa fem äro (i moraliskt-menskligt afseende) försvarlige uslingar; men alla dessa fem, sammanlagda med *Ziphion Kyrk* i Johannes Fjällman, utgöra icke full valuta för en i tid och evighet så objelplig (man skulle kunna sä-

ga: så omöjlig usling), som denne okände och onämde *Miserrimus.*

Redan som skolgosse, d. v. s. på den tid då hjertat bör vara och vanligen är mildt och gladt, eller åtminstone öppet för vänskapens rena och uppfriskande inflytelse — i fall det någonsin kan bli det — närde han uteslutande i sitt bröst det hoppgifvande fröet till blott en enda känsla, som snart hårdnade till tanke: och det var *Hatet.* Detta hat kunde, liksom jern och stål,

1) *smältas.* Då benämde det sig en glödhet, förtärande kärlek:

2) *stelna.* Då blef det åter iskallt och hårdt — neml. samma *Hat* som förut — och kallade sig *Hämd* öfver den stelnade kärleken.

Många andra bofvar och missdådare, så väl inom det verkliga lifvets som romanens områden, hafva begått flera eller gröfre brott än denne Miserrimus. Men *hans* brott är en enda, fin, sammanhängande garnhärfva, den han långsamt upprullar, och hvilken räcker till lifvets slut — med några slarfviga *ånger*-trasor i ändan. Man tycker stundtals, ehuru högst sällan, att mannen visar ett slags instinktartad lust att afslita tråden och blifva menniska igen; men det är blott en synvilla, en hägring för själens ögon, så väl hos honom sjelf som hos läsaren. Den fina, spensliga tråden slingrar sig väl på underliga sätt, under dessa hjeltens ansträngningar — men tråden håller, fastän han borde kunna brista för flämtningen af en vestanvind.

Hör, läsare! Sedan karlen dödat sin älskarinnas ädle broder, hvilken faller offer för ett från barnaåren underhållet hat, afskyr flickan naturligtvis hans hand och hans åsyn — men älskar, *tillbeder* honom likväl, och för att ej svigta, icke frestas att bryta mot sin pligt, skrifver den olyckliga till sin älskade broders dyrkade mördare ett bref, som andas den renaste oskuld och den innerligaste, mest brinnande tillgifvenhet — viker ihop, förseglar det — går ut och kastar sig i strömmen. En ny Ophelia vräkes hon, med löst fladdrande hår, omkring i flodens hvirflande vågor, men räddas af sin genius miserrimus — och föres till hans palats.

Och sedan — men nej! vi vilja här icke vidare uppdraga skelettet af den korta, målande, på en gång rörande och förfärande berättelsen. Hvar och en må läsa sjelf! Stilen är vacker, ofta energisk; öfversättningen i allmänhet god, ehuru anglicismer här och der anträffas. Allt detta lemnar du dock troligen derhän, käre läsare! — både författaren och stilen och öfversättningen; men du läser säkert de 112 sidorna igenom med stigande intresse, och när du slutat, faller boken ur din hand, och din af medlidande, förvåning, afsky och fasa uppskakade själ frågar sig sjelf:

Var denne af menniska född?

Vårbetraktelser
(år 1837).

Allt vexlar och förändras underbarligen. Fordom uppföddes qvinnorna för Gyneceum, och brottades, nakna, inför allmänhetens ögon. Nu uppfödas de för salongen och visa sig endast halfnakna. Brottas de nu för tiden, så är det antingen med en passion, eller på skämt, med en favoriserad kammarjungfru. För ett halft sekel tillbaka var i Europa rådande en fin, liflig, glad, skämtsam litteratur, en konversationslitteratur, sådan som den *gamla* Fransyska. Nu djeflas man (förlåt mig uttrycket!) inom den vittra verlden, och det är vid knallen af poetiska helvetesmachiner, som man kröner sina Petrarkor. Sådan är den *nya* Franska litteraturen; sålunda ställa sig våra unga författare, med Byron i spetsen, i positur för att förbanna menskligheten, hvaraf naturligtvis menskligheten icke kan finna sig annat, än på det högsta uppbyggd. Fordom aktionerade man brottslingar; nu aktionerar man dem, som kalla brottslingar för brottslingar. Fordom värderade man grundlighet; nu går man alldeles för mycket till grunden, som både Gottland och Oden kunna intyga. Fordom red man på ök; nu rider man på ord, såsom t. ex. det Sjette Aftonbladet. Fordom satt man icke som ransakande, när saken, af randiga skäl, rörde en sjelf, och fullföljde icke i egen person ett mål, der man sjelf möjligen kunde vara mål för klander. Man hade då mål i munnen, som svarande, men icke som bedömmande, så vida måhända icke Tullen äger samma rättighet, som Klereciet i fordna dagar, den att dömma sig sjelf. Fordom var man kraftfull; nu visar man en styrka, som går öfver, lik ruset, och kommer, lik en fruntimmersnyck. Fordom hade man vårar med gräs, blommor och fågelqvitter. Ja! man såg till och med mången vår på, som man säger, grön qvist. Nu är naturen torr och saftlös, som en fyratioårig mamsell; träden stå vresiga och knotiga kring Djurgården, som Fransoserna kring Kungathronen; molnen hänga kring himlen, som fruntimmersklädningar i en garderob, och solen tittar fram deribland, som en gömd älskare, hvilken försigtigt ser sig före, innan han vågar krypa ut.

Hvadan hos våren dessa konservativa åsigter?

Man hade väntat, att den, vid sitt tillträde, skulle åtminstone i viss mån, förändra den bestående regimen; och — hvad har händt? — den trampar alldeles i sin företrädares, vinterns fotspår. Man hade hoppats åtskilliga förbättringar, ljusare åsigter, mera värma, en raskare systemets utveckling. Men man har blifvit narrad. Våren, en dignitär, så mycket som man i natur-tillståndet kan vara det, har gjort detsamma som många andra dignitärer, och lagt sig i dvala, för att icke rent af säga: somnat. Och det ändå icke på lagrar, knappt på så mycket, som några Primula Veris, eller en och annan etternässla. Besynnerligt är, att icke de liberala bladen stött på våren. De bruka ju annars ha tummen på ögat på mindre verksamma funktionärer, och att våren i sina funktioner går tillväga mera än tillbörligt trögt, torde måhända knappt tidningen för Teater och Musik kunna neka, hvilken sjelf nu i fem månaders tid varit sysselsatt med att komma ut, men ändå intet kommit. Ja! våren har länge suttit inne, under det att Allmänheten promenerat ute på Djurgården, för att finna henne. Man har till och med förgäfves försökt att med cigarrer röka ut henne; hon har lika enständigt bibehållit sin position.

Sedan dessa djupsinniga anmärkningar nedskrefvos, hafva några dagar förflutit. Våren har ändtligen börjat göra sig grön, och den girige kan, med något sken af sanning, föreställa sig, att marken är beströdd med Bankens nya Tio Riksdaler Riksgäldssedlar. Ångbåtarna hafva visserligen fått gå tillbaka för is, men växtligheten har härunder ostridigt gått framåt, och har icke vidare hyllat det statu-quo-system, som gaf åt Hagas boskéer ett sådant utseende af torrolighet. Man har hört gökarna både i Solnaskogen och i det *Sista Aftonbladet.* Vestanvinden har flera dagar å rad varit ute på kurialier — men hvarföre denna hastiga omvexling? Jo! min läsare! allmänna åklagare-makten lär ha hotat vårmånaden, att, ifall hon visade sig i gestalt af Februarius, få, för »vrängda framställningar till allmänhetens förvillande», plikta tvåhundrade Riksdaler Banko. Och våren, förfärligt ängslig att få Hr Advokatfiskal Fredholm på halsen, har hals öfver hufvud påskyndat sin toilett, och är dymedelst just nyss blifven färdig, hvilket endast på detta sätt vänner och bekanta tillkännagifves.

Den, som söker, han finner.

(Forts. fr. N:o 41.)

Den okände fixerade en stund Ingeson och tycktes med välbehag fästa sig vid det på en gång städade och hofsamma, som hans yttre erbjöd. Det var tarfligheten i sin vackraste drägt, hvarken öfvermodig eller förnedrad, icke en Diogenes och icke en pauvre honteux.

»Min vän har utan tvifvel studerat», frågade kraschanen.

»Neej», svarade Ingeson i första häpenheten att bli tilltalad, »jooh! jag har gått i pension. Jag har studerat språken och — generalbasen.»

»Ni skrifver säkert en ledig handstil?»

»Ja! Herr Grefve eller Baron, hvad jag får säga, ja! här har jag, om mig tillåtes att visa, ett prof på min piktur. Det är ett fader- och moderlöst barns annons till sina föräldrar, med begäran att de täcktes anmäla sig i Fruktståndet vid Fredsgatan, i anseende till en dem nära rörande angelägenhet. Angelägenheten är just barnet, såsom Hr Grefven utan tvifvel inser.»

»Åh! så att Ni roar Er med att sätta opp?»

»Ach! Herr Grefve! när man har blifvit så nedsatt, som jag, så får man söka, att på hvad sätt som helst återvinna sina rättigheter.»

»Allt det der kan ju ännu bli bra. Hvem vet, om icke Er far är Er helt nära? Man bör endast aldrig förtvifla. Lemna resultatet af edra forskningar åt framtiden, och den skall säkert icke bedraga Er. Kanske får ni vänta ett år, kanske äger ni den ljufva vissheten redan i morgon. Emellertid, unge man! jag vill göra något för Er. Jag vet icke hvad för en känsla inom mig, som talar för Er. Kom emellertid till mig i morgon förmiddag. Jag har någonting vigtigt att säga Er. Adjö min vän, adjö!»

Och kraschanen klappade honom vänligt på axeln. Ingeson kände sig, såsom om han sjelf blifvit dubbad till Riddare.

Nu började Ingeson en monolog, hvilken hufvudsakligen var ett eko af hvad den höge Embetsmannen yttrat.

»Hvem vet om icke Er far är Er helt nära»? och i detsamma snusade han ju, så att snuset flög mig i ansigtet. Och han visste icke hvad det var för en känsla inom honom, som talade för mig; Jo! han visste det. Jo! det var faderskänslan! »Kanske äger Ni den ljufva vissheten redan i morgon», och han bad mig komma till sig just i morgon. Ja! det är ingen tvifvel mera. Det är han, det är min far. Han föreföll mig så ädel, så vördnadsbjudande. Vi måste utan tvifvel likna hvarandra. Ja! han var en vacker karl. Han skulle ännu kunna komma qvinnors hjertan att klappa lifligare än vanligt. Ach! jag har en far, en far med kraschan, en förnäm far. Det var just hvad jag alltid förespått. Två sådana händer bäras icke af en torpares afkomma. O! hvad jag är lycklig. Jag har en förnäm far. Jag skall bli använd som diplomat; jag skall bli officiant vid någon af de Kongl. Ordnarna. Hurra!» (Forts. e. a. g.)

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 6 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 45. Tisdagen

1837. den 6 Juni.

FREJA.

P. A. Sondén.

Nekrolog.

Svenska litteraturen har gjort en stor förlust genom Komminister P. A. Sondéns frånfälle. Han var en af våra flitigaste litteratörer, och vitterhetens historia står till honom i de största förbindelser.

Per Adolf Sondén föddes i Landeryd i Östergötland den 12 Maj 1792. Hans fader är numera Prosten och Kyrkoherden And. Joh. Sondén i Regna, hvilken öfverlefver denne sin son. Hans moder, Anna Catarina Kernell, var syster till Prosten Per Kernell, hvars predikningar Sondén sedermera utgifvit. Då hon för ett par år sedan afled, var det en förlust, som alla hennes barn djupt erkände.

Sondéns ungdomsår inföllo just under den nya skolans första försök att bekämpa den föråldrade Fransyska smaken. Han var samtidig och landsman med Atterbom och Palmblad, så att han omfattade deras sak med den lugna besinning och öfvertygelse, som voro honom egna. Sedan han blifvit Student 1809, bortrycktes han ett år från sina studier: han bivistade nemligen, såsom konskriberad, fälttåget emot Norrige 1814. Följande året, sedan han återvändt till boken, blef han Filosofie Magister i Upsala. Redan då röjde sig hans håg för forskningar i fäderneslandets litteraturhistoria. Han utgaf och försvarade i Akademiska dissertationer »*In historiam poëseos Suecanæ Hypomnemata*», hvilka ännu utgöra en af de vigtigaste och oftast citerade källor för Svenska vitterhetshistorien. Sondén blef prest 1817 och Rektor i Johannis Skola i Stockholm 1818. Sedermera Pastorsadjunkt i Adolf Fredrik 1822 och året derefter Amanuens i StadsConsistorium. Sedan han 7 år tjenstgjort, som Bataljonspredikant vid Svea Garde, blef han Komminister i Clara Församling 1833.

I Stockholm saknade Sondén icke tillfälle till litterär verksamhet. Dahlgren, Hedborn, Afzelius, Anders Fryxell hörde till hans umgängesvänner. Hos Hammarsköld öfverlades om de litterära företag, som skulle utföras. Askelöf och Liwijn hörde äfven till de inflytelserika männerna af nya skolan. Det är derföre denna tid var af stor vigt för fäderneslandets litterära bildning. Sondén hade redan i Phosphoros meddelat några smärre skaldestycken. I Atterboms poetiska kalendrar infördes sedan flera. Men han kände, att han icke var egentligen skald i högre mening. Hans poesi är utmärkt af en lätt stil, en ren och ädel anda, men den saknar egentlig flygt. En af Sondéns ballader, Per Klockare, blef af den ädle Vitalis utsedd till ämne för en parodi, hvarigenom han ville aga den ensidiga riktning, som nya skolan tagit. Vitalis hade ingen personlig syftning med sin satir, det erkände äfven Sondén i det af det ädlaste sinne förestafvade svar, som han författade till sin litterära angripare. Sondén har infört både sin ballad och svaret i sina samlade dikter, der han yttrar att han gjort det icke för deras poetiska värde, utan för deras historiska märkvärdighet.

Såsom Skol-lärare var Sondén en af de verksammaste vi ägt. Han utarbetade Latinskt lexikon, en Latinsk läsebok, hvars förträfflighet ännu vitsordas derigenom, att den begagnas vid många läroverk. Äfven bearbetade han och utgaf upplagor af de för skolorna vigtigaste Latinska auktorer, Cornelius, Sallustius, Virgilius. Den flit och noggranhet, som utmärkte alla Sondéns arbeten, har gett dessa ett särdeles högt värde.

Sondén hade gjort intressanta samlingar, särdeles af äldre skalders arbeten. Med den honom egna noggrannhet och flit, afskref han och ordnade hvad han fann af värde. Han hade genomgått de berömda Palmsköldska samlingarna i Upsala. Äfven erhöll han många vigtiga bidrag af sin svärfader, Direktören H. A. Nordström, hvilken likaledes var en flitig samlare. Sondén utgaf ånyo Freeses skrifter, sedan dessa älskvärda foster af en mild och älskvärd skaldeanda, ett århundrade varit begrafna i glömska. Äfven Olof Bergklint är en författare, hvilken Sondén lärt allmänheten att först känna i sin helhet. Hans sista arbete i denna väg var en samling af Kexells skrifter, hvilken han ämnat utgifva bland de arbeten, som Förlagsföreningen i Stockholm besörjer. Hans redigering af Stagnelius är erkänd såsom ypperlig. Äfven den upplaga af Bellman, som han, efter ett noggrant jemförande af varianterna, bearbetade och som utkom från hans svågers tryckeri, är den med största urskiljning och kritiska stränghet besörjda. Han har genom alla dessa arbeten tillvunnit sig den största förtjenst af Svenska litteraturen, och hvarje sann vän af densamma står i förbindelse hos honom.

Äfven som Teolog har han gagnat och verkat. Bland hans öfversättningar, hvilka i allmänhet bära samma stämpel af omsorg och pålitlighet, som allt hans arbete, äro isynnerhet förtjente att anföras såsom vigtiga för kyrkan: Luthers skrifter, 10 delar i urval, och Marheinikes lärobok i Christendomen. Äfven har han skickligt öfversatt Klockljuden af Strauss, och Christi kors, predikningar af Theremin.

För öfrigt var Sondén medarbetare i de förnämsta tidskrifter, som på hans tid i vårt fädernesland utgåfvos. I Theofrosyne hade han författat bröderne Olai och Laurentii Petri lefvernesbeskrifningar. I Litteraturtidningen, som utgafs af hans vänner i Upsala, författade han ofta artiklar. I det biografiska lexikon, som utgifves af Palmblad, och hvaraf nu åtskilliga häften äro utkomna, har Sondén utarbetat flera — nästan de flesta — biografier.

Hans vän Hammarsköld hade författat ett både vigtigt och intressant arbete: Anteckningar i Svenska vitterhetens historia. Detta eljest förtjenstfulla arbete saknade likväl tillförlitlighet i detaljerna, emedan Hammarsköld, utan att med vederbörlig noggrannhet pröfva uppgifterna, ofta antog dem på höft. Han var mera mån att framkasta ett omdöme, framställa en åsigt, än att forska och jemföra data. Hans lättrogenhet i afseende på historiska uppgifter gjorde derföre hans arbete mindre aktadt, än det förtjente vara. Men Sondén åtog sig att omarbeta det, att bättre ordna det, och att fullfölja det ända till sednaste tid. Det är denna Sondéns upplaga af Hammarskölds bok, som äger ett klassiskt värde. Också hade Sondén åt densamma egnat kanske ännu större möda och besvär, än om han skulle sjelf författat en dylik. Förtjensten af verkets värde tillhör sålunda Sondén, som med obeskriflig flit och noggrannhet uppsökte källorna till Hammarskölds uppgifter, hvilka han derefter rättade eller bekräftade.

Såsom embetsman utmärkte sig Sondén för samma outtröttliga verksamhet, som han utvecklat som författare. Han var Sekreterare i Revisionen öfver Rikets ElementarLäroverk, äfvensom i Samfundet Pro Fide et Christianismo.

Vid den sista Riksdagen var han Presteståndets Sekreterare, och vann hela ståndets aktning och vänskap för den ärliga och ihärdiga arbetsförmåga, han i denna befattning bevisade.

Såsom enskild man var Sondén en af de hederligaste och aktningsvärdaste man kunde känna. Vänfast och pålitlig, gjorde han aldrig mycket väsen af sig och de tjenster han bevisade. Han lät sina gerningar tala i stället för orden. I sitt presterliga kall var han lika punktlig och noggrann, som i alla sina öfriga förhållanden. Hans predikningar voro alltid väl genomtänkta och enkla, samt saknade helt och hållet allt prål, all flärd, allt sökt och tillgjordt.

Sondén ägde omkring 40 meritår. Han hade efter Riksdagens slut sökt Winnersta och Motala regala pastorat, som är beläget i hans födelsebygd. Länge dröjde det innan saken afgjordes, och det skedde kort före Sondéns insjuknande. Han såg sig förbigången.

Han blef gift i Stockholm den 14 Juni 1833, med Charlotta Fredrika Nordström, dotter af Direktören och Boktryckaren Nordström. Med denna sin efterlefvande fru ägde han tvenne barn, en son och en dotter, hvilka ännu äro i den späda ålder, att de icke kunna fatta den förlust de gjort af en den bäste fader.

Sondén afsomnade stilla, efter en kort nerffeber, den 2 Juni 1837.

Den, som söker, han finner.

(Forts. från N:o 44.)

Och spelmästaren började att hoppa och dansa längs efter allén, så att en mångelska, hvilken satt vid sitt lilla bord, öfverfyldt med appelsiner och pepparkakor, icke tvekade att förklara honom för galen. Så skefva äro mångelskor i sina omdömen.

Och Ingeson förtrodde sin lycka för en af sina vänner, som dervid genast tog sig friheten att hos honom rekommendera sig till någon lönande, om äfven mindre, befattning. Dagen derpå åto de båda förtrogne frukost tillsamman, hvarifrån Ingeson borde gå till det lyckliga mötet, för att, som han sjelf trodde, återfinna en länge saknad far. Det sista glaset tömdes för den väntade och utan tvifvel äfven väntande nära fränden, och vännen qvarstannade på källaren, som var belägen nära den höge Embetsmannens boning, för att der desto förr kunna af Ingesons egen mun inhämta förloppet af den märkvärdiga tilldragelse, som förestod.

Med klappande hjerta skyndade Ingeson trapporna uppföre till den höge Embetsmannens boning. Han såg på betjenternes livréer, och det var som om välbekanta färgor dervid blixtrat för hans syn.

»Kanske skall han legitimera mig», tänkte han; »kanske får jag också en dag en betjent i livré.» Läsaren finner lätteligen, att spelmästaren var en ärelysten man.

Deuxbattangerna flögo opp. I sin ländstol satt den för läsaren bekanta ädlingen, djupt insvept i en Turkisk nattrock.

Ingeson bredde med en stor gest ut armarna. Han trodde sig genast få falla sin efterlängtade fader om halsen.

Dignitären såg på honom med en förundrad blick, och det tycktes, som föll det honom svårt att finna meningen af denna pathetiska åtbörd. Efter en stunds ömsesidig tystnad yttrade emellertid den kraschanerade Herrn:

»Ah! det var sannt, det var Er jag råkade i Kungsträdgården i går, och jag *befallde* Er ju komma hit i dag.»

Återigen skimrade en svag stråle af hopp för den stackars Ingeson. Han visste, att det var endast Konungar, föräldrar och förmän förbehållet att *befalla*. Han var icke i tjenst; således kunde icke här fråga uppstå om någon förman; Kung Carl den XIII var det icke, som han såg framför sig; således *måste* det vara en far, som tilltalade honom.

Men nu händer det, att många i otid befalla, såsom då StatsSekreteraren v. Hartmansdorff i ett visst mål befallde ProtokollsSekreteraren Psilander. Detta hade icke vår Ingeson tagit i beräkning.

»Ser ni, min vän», fortfor den högt uppsatte, »jag behöfde en renskrifvare, en tystlåten, rädd, litet enfaldig karl, och jag har trott mig finna min man i Er.»

»Han finner sin man i mig, då jag trodde, att han i mig skulle finna sin son», utropade Ingeson i första häpenheten af sin bestörtning.

»Ja!» yttrade Dignitären, »en pålitlig person är mig af nöden, en person, som icke förråder mina hemligheter åt mina fiender och säljer mina förtroenden åt den mestbjudande. Ser ni, min son! jag står isolerad, omgifven af afundsmän, och blott genom oerhörd kraft och rådighet blir det mig möjligt att rädda min politiska existens.»

Ingeson hörde icke längre, än till: »Min son!» I detta ord uppgick hoppets stjerna å nyo för hans blickar, och han endast såg, men icke hörde.

»Men tankspridd får ni icke vara, unge man! så vida ni skall kunna användas i min tjenst. En drömmare kan jag undvara. Det är en renskrifvare jag behöfver.»

»Och jag behöfver en far, men en principal kan jag undvara», ropade Ingeson.

»Hm! karlen är vriden», mumlade Dignitären för sig sjelf, »bevare mig Gud från en sådan figur», och, efter några höfliga ursäkter, afskedade han temligen knapphändigt vår Ingeson.

»Nå!» skrek den på källaren väntande vännen, när Ingeson inträdde, »din far» . . .

»Ville heldre ha en renskrifvare, än en son.»

»Ja! samma förhållande är det med mig», anmärkte vännen djupsinnigt.

Samma afton sträfvade Ingeson i djupa tankar Regeringsgatan uppföre till sin bostad hos en hembagare. Han hade hoppats att denna natt sofva i en greflig paulun och låta draga af sig stöflorna af en kammartjenare i livré. Nu tänkte han med tungt hjerta på sin rankiga tältsäng och sin bofälliga stöfvelknekt. Han hade föreställt sig, att denna qväll se en rökgubbe på sin kakelugn, i stället för det lack han vanligen smetade på kakelugnsluckorna till atmosferens renande; han hade drömt sig rullgardiner i stället för gråpappersark och en slipad karafin i stället för vattenbuteljen. Men denna dröm var ett gäckeri — alla förhoppningar ditåt voro försvunna.

»Hvad skall till slut mitt öde bli?» frågade Ingeson, i bittra tankar, sig sjelf; men som han omöjligen af egen, inneboende förmåga kunde besvara detta spörjsmål, beslöt han att fråga magien till råds, att låta spå sig. Så sagdt, så gjordt. Han inträdde i en portgång, der på ena sidan stod: »Klubb för välklädda perssoner, hålen af Lööfe», och på den andra blotta namnet: »Sohlbergh.» Ingeson visste, att der spåddes i kort på båda sidor, och att spådomarna läto med ungefär lika säkerhet beräkna sig på

det ena stället, som på det andra. Han vände sig derföre mot den sist beskrifna adressen, och knackade helt lindrigt på dörren. Den öppnades och Ingeson smög in.

Hvad som der tilldrog sig, känna vi icke. Säkert är, att efter ungefär en qvart återfinna vi hjelten i detta sagobrott på Regeringsgatan, sakta för sig sjelf upprepande följande, betydelsefulla verser:

»Och hör hvad jag säger dig, unge man!
Att, om det dig lyster, och gläder försann,
Du ligger i natt uti Greflig paulun
På svällande bolster och ciderdun.»

»Visst gläder det mig, visst lyster det mig», fortsatte Ingeson, »en förbannadt dum käring, som kan draga sådant i tvifvelsmål. Men jag, för min del, drar hela spådomen i tvifvelsmål. Klockan är redan tre qvart till tio. Det är således i det närmaste sängdags — och ännu hafva inga utsigter till någon greflig paulun yppat sig.»

Ingeson kom hem, slog sönder sina fingrar mot flintan, men fick dymedelst ändtligen eld på ljuset. Vid det sprakande skenet af denna magra och skranggliga dank upptäcker han ett bref med greffligt sigill på sitt bord. Detta var då visserligen ingen paulun, men det var för en nyfiken person, som Ingeson, alltid intressant att lägga sig i hvad det kunde innehålla.

Brefvet, skrifvet med en ledig och elegant fruntimmersstil, lydde, som följer:

»Min bästa Ingeson!

En person, som sett er och icke kunnat undgå att intressera sig för er, har tillgripit den för ett fruntimmer kanske otillbörliga utvägen att skrifva er till. Ni återkallar för mig lifligt minnet af en person, hvilken ägt min uteslutande tillgifvenhet, och detta är för mig ett dubbelt skäl att vilja se er och samtala med er. För all del låt mig icke genom denna skrifvelse sjunka i ert omdöme. Endast krafvet af den i naturen mest rotade känsla har kunnat förmå mig att denna gång fatta pennan, och dymedelst uttrycka mina känslor för en person, som — jag känner det djupt — aldrig kan vara mig annat än kär, för att icke nyttja ett ännu varmare uttryck. O! hvad mitt hjerta längtar att få klappa mot ditt! Hur häfver sig icke min barm vid tankan af ett möte, så dyrbart för tvenne känsliga sinnen?

Kom, älskade Ingeson! kom snart! När allt blifvit tyst och tolfslaget dånat, väntar jag dig i mitt kabinett. Framför porten till huset finner du en person, som visar dig vägen. Denne person frågar: »Hvem vill ni träffa?» Du bör då svara: »En ömt älskad mor.» Denna lösen är nödvändig, för att förebygga ett möjligt misstag.

Jag blir ond på dig, om du låter mig vänta, och kom ihåg att en qvinnas vrede är förfärlig, ehuru aldrig oblidkelig. Farväl så länge. Vi återses.

En alltid tillgifven vän,
Aug. v. Skröpelin,
född Grefvinna Tosenschöld.

Nummern på huset är Drottninggatan . . .»

»Det är min mor», ropade Ingeson, yrande af glädje; »jag återkallar lifligt för henne minnet af en person, som ägt hennes uteslutande tillgifvenhet.» Härmed menar hon ju tydligen min far. »Endast krafvet af den i naturen mest rotade känsla» drifver henne till det steg hon tagit. Och hvilken känsla är väl mera rotad i menniskonaturen, än moderskärleken? När man frågar mig: »Hvem vill ni träffa?» skall jag svara: »En ömt älskad mor!» O! det är ju tydligt. Det finnes icke mera något tvifvel. Min mor — en Tosenschöld. Ack! hvad detta namn klingar ljuft i mina öron, såsom triangeln i orchestern.»

Så solade sig vår vän, Ingeson, ända till långt in på natten i förhoppningen på en högättad mor, och han var nästan frestad att öppna någon af sina egna ådror, för att dymedelst komma underfund med färgen på riktigt förnämt blod. Härunder skred tiden allt närmare tolf, och vår hjelte fann sig föranlåten till uppbrott. Den nattliga expeditionen påkallade hans närvaro.

På vägen flögo åtskilliga, underliga tankar genom Ingesons hjerna. »Hvarföre», frågade han sig sjelf, »har hon beramat detta möte i nattens och dunklets timma? Skyr moderskärleken ljuset? Men när hade det tjenstvilliga förståndet icke någon reson till hands? Kanske, ljöd denna reson, bevakas hon af mäktiga och grymma slägtingar, af en man, som misstänker tillvaron af en sådan kärlekspant, som jag, Ingeson. Det är derföre endast i skygd af midnattens tunga slöja, som moderskärleken vågar trycka den illegitime sonen till sitt klappande hjerta. Det är då allt sofver, som hon vakar.» Ingeson fällde tårar vid denna rörande tanka.

Han snyftade ännu helt högt, då hans tillkommande Cicerone frågade honom: »Hvem söker ni?»

»En ömt älskad mor,» svarade den gråtande.

»Nå nå! var icke ledsen öfver det,» yttrade betjenten, »Grefvinnan skall nog trösta er.»

(Forts. e. a. g.)

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 9 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 46. 1837.
Fredagen den 9 Juni.

FREJA.

Pastor Primarius.

(Forts. fr. N:o 44.)

Olof Erland Rogberg, Smålänning, föddes i Åsheda den 19 Jan. 1787. Fadern var Prost och Kyrkoherde i nämde församling. Rogberg studerade i Upsala, och erhöll den akademiska lagern 1812. Han blef Pastorsadjunkt vid Danvikens och Siklaö församling, och begynte sålunda sin presterliga bana i Stockholm. Han tjenstgjorde derefter som Pastorsadjunkt i Clara. Men han egnade sig åt en vettenskap, som eljest prester sällan pläga välja, nemligen Kirurgien. Han blef Kirurgiemagister 1818. Såsom embetsman utmärkte sig Rogberg, sedan han blifvit ConsistoriiNotarie 1821 och Hofpredikant samma år. Han erhöll TeologieDoktorshatten 1830. Såsom Sekreterare i PresteStåndet hade han visat sig verksam och driftig. Han erhöll 1833 Nyköpings Pastorat. Rogberg utgaf 1824—29 Stockholms Kyrkotidning.

Mårten Christ. Bergvall, Smålänning, föddes i Åker den 30 Mars 1782. Hans fader var Prost och Kyrkoherde. Bergvall studerade i Lund och tog derstädes den akademiska lagern 1805. Han begynte sin presterliga bana i Stockholm såsom Adjunkt i Danvikens och Siklaö församling. Han blef Kyrkoherde i Hedvig Eleonoræ församling 1822. Kyrkoherden Bergvall har såsom Riksdagsman deltagit i sitt Stånds förhandlingar.

Lars Christ. Tunelius, Upplänning, föddes i Upsala den 22 Juni 1785. Hans fader var AkademiBokhållare. Tunelius erhöll den akademiska lagern 1809. Sedan han tjenstgjort såsom prest i Stockholm, blef han 1816 utnämd till Legationspredikant i London. Följande året erhöll han comministraturen i Clara. Han efterträdde Kyrkoherden Colliander i Adolf Fredrik 1824.

Thomas Zacharias Fuchs, Smålänning (ehuru han vid Akademien räknades till Skånska Nationen), föddes i Jönköping den 12 Nov. 1772. Hans fader var Rådman. Fuchs blef student i Lund 1791. Han blef huspredikant hos Riks-Rådet Grefve Malte Ramel på Öfveds Kloster. Sedermera utnämdes han till Kongl. Hofpredikant 1801. Under kriget mot Ryssland tjenstgjorde han såsom Fältprost på Åland 1808. Han blef Kyrkoherde i Kungsholmen 1812, och erhöll TeologieDoktorsvärdigheten 1830.

Carl Olof Gravallius, Södermanlänning, föddes i Järna den 5 Februari 1785. Hans fader var Prost och Kyrkoherde. Gravallius blef Student i Upsala 1808 och erhöll Magistergraden 1812. Sedan han en tid varit huspredikant hos Major Hjerta, blef han Bataljonspredikant vid Svea Garde 1814. Han utnämdes till Regementspastor vid samma Regemente 1825 och till Fältprost 1834. Han har författat Parafraser öfver Christi Pinos Historia, Christi Uppståndelse och Christi Himmelsfärd.

Nils Jacob Anjou, Uppländing, föddes den 19 Maj 1781. Hans fader var Prost och Kyrkoherde i Hysby i Roslagen. Anjou blef student i Upsala 1794 och erhöll den akademiska lagern 1803. Han blef Teologie Kandidat 1805. Såsom Teologie Docens tjenstgjorde han vid Universitetet ifrån 1807. Han blef derefter ConsistoriiNotarie. Han erhöll Norrköpings Pastorat 1829.

(Forts. e. a. g.)

Grottan på Corsika.

Icke långt ifrån staden Ajaccio, som med sina hvita hus höjer sig emellan tvenne murar, och stolt speglar sig i Medelhafvets klara vågor, ser man huru strandens klippor bildat många sällsamma former. Der ligga en mängd kolossala stenblock, till en del gömda under en yppig vegetation, som höljer och omgifver dem.

Till detta ställe plägade år 1774 ett barn komma hvarje morgon för att läsa sin lexa. Gossens onkel, som var hans lärare, hade anvisat honom detta ställe, emedan han här bäst fick läsa i fred. Man ser ännu onkelns hus, som icke blifvit förstördt af tiden, ett litet stycke ifrån de kolossala klipporna. Gossen kunde här gömma sig, så att han icke bemärktes från onkelns hus. Han glömde derföre stundom sin lexa, för att löpa på jagt efter en fjäril eller för att betrakta ett bi, som surrade ifrån blomma till blomma. Men länge öfverlemnade sig icke gossen åt dessa förströelser, innan han återtog sin bok och sysselsatte sig att pregla L'Homonds elementer af Franska språkets grammatik i sitt minne.

Emellan klipporna är en grotta, der gossen mest vistades. Denna grotta ligger på en liten upphöjning, bekransad af Cactus, mandelträd och oliver. Det finnes endast en uppgång till grottan. Tre granitblock af en ofantlig storlek, lutande sig emot hvarandra, bilda ett slags tak. Sjelfva grottan är eljest öppen framtill, och dess väggar prydas af mossa och rankväxter. Grottan är ungefär tvenne famnar hög, och sträcker sig tre famnar inåt. Man finner så väl inuti densamma, som utanföre, säten af sten, och dessa stenar äro fullristade med namn, som talrika resande tecknat, liksom pilgrimer pläga vid målet för sin vallfart. Detta ställe besökes ännu af de främlingar, som anlända till denna kust. — Det barn, som här sökte sin tillflykt under sina första studier, det barn, som glömde sin lexa i grammatiken för en fjäril eller ett bi, detta stackars fattiga och okända barn hette *Napoleon Bonaparte*.

Den, som söker, han finner.

(Forts. och slut fr. föreg. N:r.)

Och genom en stor, ödslig farstuga, der en argandsk lampa kastade sitt klara sken, längs efter en slingrande vindeltrappa, förde betjenten sin skyddling in i ett präktigt möbleradt förmak, der en naken gratie af Byström låg i det ena hörnet, och en sofvande Adonis i det andra, utan möjlighet för de båda älskliga gestalterna att nalkas hvarannan. Öfver en bordstudsare låg kastad en voil och på en gardinshållare hängde en negligé. En hattask stod med locket aflyftadt på golfvet och öfver kanten deraf skymtade några röda strutsplymer. En klädning sträckte sig raklång i soffan, under en tafla af Titianska skolan. Tvenne vaxljus stodo på divansbordet med långa vekar, och sågo sömniga på hvarandra.

»Ni går in genom dörren till venster,» hviskade betjenten Ingeson i örat och försvann. Han var nu anförtrodd åt sin egen ledning, och saknade dervid mycket betjenten, som preceptor. Emellertid smög han på tåspetsarne fram till den anvisade dörren, och halföppnade den, icke utan starka, inre symtomer till bäfvan.

»Hvem är det»? läspade en svag stämma från ett hörn af det knapphändigt upplysta kabinett, som nu öppnade sig för Ingesons blickar.

»Det är jag, det är Ingeson», hässjade denne.

»Ah! välkommen, välkommen»! fortfor fruntimmersrösten, »jag är glad att se er, unge man»!

»Ack, hvad ni är god, gamla, vördnadsvärda fru»!

»Hm»? ljöd stämman i hörnet, »hvad är det för galanterier ni pratar»?

»Åh! jag tänker på min mor.»

»Det kan man verkligen kalla för besynnerliga tankar i ett sådant ögonblick som detta», mumlade Grefvinnan för sig sjelf.

»Ah! jag fällde en ring», fortfor Grefvinnan, »kom och tag upp den, min blyga Ingeson, och behåll den sedan, som ett minne af mig.»

Ingeson tog en af ljusstakarna och nalkades, i akt och mening att börja en grundlig sökning.

Med nästan en furies ursinnighet ropade Grefvinnan: »Kom intet hit med ljuset! bort med ljuset! Jag tål icke ljusskenet! Bort, bort med det»!

Emellertid hade Ingeson fått tillfälle att kasta en blick på Grefvinnan, huru undangömd hon ock-

så låg på divanen, med endast en den svagaste dager dallrande öfver hennes hvita, lätta nattklädnad. Men denna blick utslog icke till Grefvinnans fördel.

Hvad som isynnerhet förskräckte vår vän Ingeson var en näsa, en ofantligt lång näsa, en riktig spetsbof till näsa. Den såg ut som visaren på en timsten, och Ingeson var inom sig nästan öfvertygad, att hans mor omöjligen kunde ha en så lång näsa. Straxt i grannskapet deraf upptäckte han ett par ögon, hvilka bokstafligen liknade tvenne tennknappar i bakstycket på ett livré. En sådan bredd åtskiljde dem båda, och båda lyste af en ungefär så beskaffad glans. Deröfver hvälfde sig en panna, lik himlen en molnfri höstdag. Så veckade sig den ena skrynkan öfver den andra, såsom flikiga skyar.

»Heldre ingen mor, än denna», var Ingeson nästan böjd att utropa.

»Ach! jag tror jag mår illa», stammade Grefvinnan, »Ingeson, ge mig Eau de Cologne»!

Med bortvändt ansigte räckte Ingeson fram den begärda artikeln, men Grefvinnan fattade hans hand och drog honom ner till sig på divanen. Nu trodde Ingeson, att hans erkännande, som son, skulle följa.

»Ingeson»! började Grefvinnan, »jag såg er ge spel-lektioner hos en af mina vänner, Friherrinnan Tadelstedt. Min uppmärksamhet fästades vid er. Ni var blygsam, intagande, ett mönster för en ung man.»

Grefvinnan smekte Ingeson lätt på kinden.

»Jag började hos mig förspörja känslor, dem jag icke på länge erfarit. Mitt hjerta uppvärmdes åter vid din åsyn. Du var så lik en person, som jag fordom älskat. Du återkallade alla hans drag. Ack! Ingeson! hvad jag håller af dig.»

Grefvinnan tryckte Ingeson mot sitt hjerta. Han trodde sig hvila vid en mors sköte; hon vid en älskares.

Nu utbrast Ingeson med en stor gest:

»Min mor, min ömma mor! lät mig af dig få lära den dygd, den sanna dygd, som gör en verklig ära.»

Grefvinnan såg mera än storögd, på Ingeson, och tycktes icke rätt veta hvad hon skulle tro, eller hvar hon borde finna anledningen till detta utrop. Att det var för högljudt, tyckte hon i alla fall, och hviskade derföre: »För Guds skull skrik icke så förtvifladt! Tänk om någon anade, att jag hade en älskare i mina rum, vid mitt hjerta.»

»Älskare»! stammade Ingeson och bligade framför sig, såsom om han sett den onde sjelf.

»Ack ja»! läspade Grefvinnan.

»Åter bedragen»! skrek Ingeson och slog sig för pannan.

»Ack nej! jag skall aldrig bedraga dig. Jag är dig evigt trogen, trogen in i döden», hviskade den sköna.

»Ja! den kan då icke, efter menskliga lagar, vara så långt borta», ropade Ingeson i förtviflan, »har jag då hvarken far eller mor»?

»Jag vill vara dig i deras ställe», suckade Grefvinnan.

»Hu»! hackade Ingeson, och skakades, liksom af en fross-attack.

Nu råkade Grefvinnan i raseri, antingen skälet härtill var den förutnämda interjektionen, eller någon annan för berättaren okänd orsak.

»Bort, odrägliga menniska»! ropade hon, »gå så långt som gatan räcker och — än längre.»

»Hm! Drottninggatan är nog lång i sig sjelf», mumlade Ingeson.

»Lemna mig! Er närvaro gör mig ursinnig. Hvart ögonblick ni dröjer här, är mig en förargelse.»

»Qvinnan är alltid ombytlig», anmärkte Ingeson, bockade sig och gick.

Betjenten väntade honom, och förde honom lyckligen ned på gatan.

»Det är med Herrn, som med tiden», anmärkte domestiken under vägen, »som han kommer, så går han.»

»Och det är med din fru, som med tiden», svarade Ingeson, »hon märker icke, huru gammal hon är.»

»Ja! hon har mycken vigör för sina år», försäkrade betjenten leende.

Ingeson vandrade hemåt.

Dagen derpå blef Ingeson uppkallad till då varande ÖfverStåthållaren Baron ***.

»Aha»! tänkte han, »kanske det dagar sig åt det här hållet.»

Men han bedrog sig. I stället för väntade upplysningar, fick han en skarp skrapa derföre, att han drifvit vidskepelse, och varit inne hos Madam Sohlberg, för att låta spå sig. Han åtvarnades strängeligen att icke låta å nyo beträda sig med denna förbrytelse, hvarvid Hr ÖfverStåthållaren för Ingeson uppvisade Svea Rikes Lag, der det tydligen står i 2 Kap. Missgerningsbalken: »Söker någor råd eller bot hos Signare eller Spåmän; böte fem daler eller mera, till tjugu daler, som brottet är till, eller plichte med fängelse vid vattn och bröd.»

Ingeson gjorde visserligen, med verklig juridisk skarpsinnighet, den anmärkningen, att det var till en spåqvinna han vändt sig, och alldeles icke till nå-

gon spåman; men Hr ÖfverStåthållaren försäkrade honom, att någon slags advokatur icke dugde inför ÖfverStåthållareEmbetet, och endast derföre att Ingeson vore spelmästare i några af de bättre husen i staden, hade man vid detta tillfälle öfversett med hans brottsliga förfarande. Men visade han sig ännu en gång som en sådan vindspelare, att han vidare rådfrågade madam Sohlberg om sitt tillkommande öde, så kunde icke de största, musikaliska förtjenster rädda honom. Då vore han hemfallen åt lagen, så väl som den fattigaste dagakarl i Stockholm.

Så släcktes, den ena efter den andra, Ingesons förhoppningar, allt som de hunno att tända sig. Förgäfves spanade han hit och dit, åt söder och norr. »Ingen utväg, intet sporr.»

Då — en vacker sommareftermiddag, som Ingeson tillbragte på Drottningholm — såg han sig ofta och noga fixeras af ett promenerande fruntimmer, och slutligen nalkades honom, i en häftig vändning, en — att dömma efter utseendet — något ålderstegen kammarjungfru, och hviskade honom i örat, att en dam i grannskapet af China önskade tala vid honom. I början var Ingeson nästan färdig, att i hänseende till den långa vägen afsäga sig förtroendet. Men en lycklig ingifvelse sade honom, att han borde följa den vink han fått. Kammarjungfrun förde honom till ett gult hus, der han händelsevis hört, att en f. d. hoffröken bodde.

»Ack»! suckade han, »det är då icke min mor. Det är troligtvis endast ett nytt exemplar Grefvinna.»

Men äfven denna gången bedrog sig Ingeson. Han fann verkligen sin mor.

I detsamma han inträdde, störtade den okända damen med mycken häftighet emot honom, och frågade med en konvulsivisk våldsamhet, som kom Ingeson att bäfva i alla leder: »Hvad är ert namn, min herre»?

»Ingeson», stammade vår hjelte.

Fruntimret skakade på hufvudet, men återtog hastigt: »Har ni icke ett brunfläckigt födelsemärke på venstra armen»?

»Alldeles», svarade Ingeson och vek opp skjortarmen.

Fruntimret tryckte en kyss på detta födelsemärke, och utropade med moderskärlekens triumferande glädje: »Man har då sökt att bedraga mig, för att min hemlighet med mig skulle gå i grafven. Du lefver, min son! du är icke död.»

»Nej! Gudbevars! jag har aldrig varit död.»

»Man har bytt om ditt namn; man har sökt inbilla mi , att du icke mera funnes till, liksom icke en instinkt skulle lära moderskänslan att återfinna sina älsklingar»!

»Å' vi flere»? frågade Ingeson blygsamt.

»Jag har då dig åter! Nu skall intet skilja oss», ropade hans mor och tryckte den återfunne sonen till sitt hjerta, »att icke en aning någon enda gång dref mig till Stockholm. Jag skulle sett dig, jag skulle igenkänt dig, ehuru du endast var sju år, då jag sist höll dig i mina armar.»

»Och jag, som aldrig for till Drottningholm, ty jag är nu här för första gången. Då hade jag kanske långt förr funnit min mamma, men — förlåt en fråga, min bästa mor! — hvem är min far»?

Modren böjde sig ned till sonens öra och yttrade, hviskande, till honom några ord.

»Åh f—n»! utbrast Ingeson. Det var den första gången som Ingeson nyttjade detta senare ord. — Måtte det bli den sista!

Ett och annat.

Man har länge väntat, att Professor Atterboms Samlade Skaldestycken skulle utkomma. Det säges, att i dessa dagar en samling af Lyriska Dikter af honom komma i bokhandeln. Den lärer heta *Blommorna*, och innehålla icke blott de herrliga ungdomsarbeten, hvilka, under denna titel, egentligen gjorde hans skalderykte, utan en mängd ännu i sednaste tider författade poemer, hvilka icke gifva de äldre syskonen efter i glans och fägring. Det är med spänd nyfikenhet, som den bildade Allmänheten emotser detta tillfälle att förnya sin bekantskap med den nya skolans vidtbeprisade hufvudman.

Rättelse:

I den nekrolog öfver Kommminister Sondén, som vi i föregående nummer meddelat, förekommer den uppgiften, att han utarbetat ett latinskt lexikon. Denna uppgift, som äfven det *Sjette Aftonbladet* efter oss framställt, bör sålunda rättas, att det af Sondén utgifna arbetet var ett »*Vocabularium Latino-Svecanum*», således en mindre ordbok, än man vanligtvis menar med namnet lexikon.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 13 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 47. Tisdagen

1837. den 13 Juni.

FREJA.

Nekrolog.

Riksarkivarien, Riksantiqvarien m. m. Johan Gustaf Liljegren var en af de män, som mindre bemärkas medan de lefva och verka, men destomera saknas sedan de försvunnit. Han lefde också egentligen icke för sin samtid, utan för förflutna tider och deras minnen. Hans verksamhet var sålunda egnad förnämligast åt det förgångna.

Liljegren föddes i Fryeleds församling i Småland den 27 Februari 1791 (enligt anteckningen i Hof-församlingens kyrkobok den 5 Februari 1789). Hans föräldrar voro bondfolk och skickade denne sin son, då han egnades åt studierna, till Wexiö, der han genomgick Skola och Gymnasium (1803—1811). Han blef Student i Lund 1811. Der tog han de förberedande examina, och erhöll vid Teologiska examen Fakultetens första premium. Redan då egnade han sig åt fornforskningens studium. Gradualdisputationen innehöll: *Analecta Monumentorum ad Ed.* Liljegren erhöll sin akademiska lager 1814. Följande året utnämdes han till Docent i Fäderneslandets Antiqviteter och ett år sednare till E. O. Adjunkt i Filosofiska Fakulteten. Men Liljegren erhöll en större verkningskrets, då han ankom till hufvudstaden 1818 och utnämdes till Amanuens vid Kongl. Biblioteket. Han fick Professors namn, heder och värdighet 1819. En mängd befattningar blefvo honom uppdragna, hvilka vi på ett ställe uppräkna: Vitterhets-, Historie- och AntiqvitetsAkademien kallade honom till Amanuens, och han utnämdes till Sekreterare i Konungens Museum 1822. Han blef Aktuarie i Riksarkivet 1823, Bibliotekarie i Engeströmska Biblioteket 1824. Tvenne år derefter utnämdes han till Sekreterare i Vitterhets-, Historie- och AntiqvitetsAkademien, Riksantiqvarie och Garde des Medailles. Han blef t. f. Riksarkivi Sekreterare 1829, samt Garde des Medailles i Riksens Ständers Bank 1832. År 1834 erhöll han KansliRåds namn, heder och värdighet. Riksarkivarie blef han 1835.

Såsom författare har Liljegren utmärkt sig inom fornforskningens område. Ibland hans litterära uppdrag var det isynnerhet förtjenstfulla: att öfversätta och utgifva de Isländska manuskripter, som funnos på Kongliga Biblioteket. »*Nordiska fornålderns hjeltesagor*», 2 band, äro frukten af detta hans arbete. Derjemte uppdrogs honom att afskrifva de gamla pergamentsbrefven, som funnos i Arkiverna, hvaraf »*Svenskt Diplomatarium*», 2 delar, uppkommit, utmärkt såsom det enda arbete med fullständighet i denna väg, som hos oss blifvit företaget. Det är en verklig förlust, att Liljegren dog ifrån fortsättningen.

Det högsta antiqvariska och historiska priset i Kongl. Vitterhets-, Historie- och AntiqvitetsAkademien vann han fyra om icke fem gånger. Bland hans utgifna prisskrifter kunna med skäl *Runläran* och dess bihang *Runurkunderna* anses som oförlikneliga. Vigtiga bidrag till grammatik och ordbok i Svenska fornspråket, äfvensom till den Nordiska bildskriften, finnas i hans efterlemnade papper. Ännu outgifven är hans förträffliga prisskrift: »*Häfdeforskningens öden i Sverige.*» Tillsammans med Græcæ Linguæ Professorn G. Brunius i Lund, har han utgifvit »*Nordiska Antiqviteter*», 2 band, med plancher. Dessutom har han utgifvit många flera arbeten af större och mindre omfång och värde. Så väl våra inhemska, som en mängd utländska Sällskaper för historia och häfdeforskning tillegnade sig naturligtvis en man af Liljegrens kända värde och lärdom. Det är en sanning, att hans outtröttliga flit gaf anledning, att af honom kanske vänta mera, än man i

litterär väg erhållit; men man kan icke förneka det öfverträffande värde, som redan ligger i de tjenster han, under sin korta lefnad, gjort vettenskaperna.

Liljegren var af ett hysteriskt och ängsligt lynne. Han slöt sig gerna, särdeles mot slutet af sin lefnad, inne för sig sjelf och arbetade på sin vettenskap. En viss oro rådde i hela hans varelse. Han ville beständigt flytta om och annorlunda ordna både sitt eget och Arkivets bibliotek. Då man såg den långa, magra gestalten, mötte den melankoliska blicken, märkte man att han led mycket. Också visade sig vid obduktionen, att hela hans fysik var desorganiserad. I hjernan, äfvensom inelfvorna, funnos märkvärdiga abnormiteter.

Han slutade sina dagar den 3 Juni, och begrafdes i Storkyrkoförsamlingen den 9.

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

De menskliga kunskapernas fält utvidgas beständigt och utbreder sig, likt en öfversvämning öfver verlden. Om här och der en fläck kringgås och lemnas af floden, dröjer det likväl icke länge, förrän forskningarna allt närmare tränga inpå densamma och slutligen öfverstiga dess gränsor och rycka bort det dolda och hemlighetsfulla. En sådan, så vidt som möjligt från allmänhetens kunskap afstängd plats, har varit Ordnarna. Det är en af dessa, W. H. J. C. H. o. F. T. O., eller FrimurareOrden, som längst synes bibehållit sig i det förborgade djupet af sina mysterier. Men äfven der hafva forskande ögon inträngt.

Det är för den, som skrifver om Frimurare-Orden, en lycka att icke vara Frimurare. En af Ordens gamla adepter kan väl le åt det kätteri, som en profan tillåter sig i afseende på Ordens läror; men säkert kunna de icke mera draga öfver sin författare det straff, som fordom de Frie Domrarne icke tvekade att ådömma en förrädare, ett straff, som fruktansvärda dolkar alltid stodo färdiga att verkställa.

För att intränga i de för allmänheten eljest tillslutna hemligheternas helgedom, har man tvenne vägar. Den ena leder genom Ordens många grader och embeten. Till densamma erfordras receptioner och långvarig tjenst. Tjensten består väl icke egentligen i murararbete, men den erfordras likväl i form af tid, på det adepten småningom skall kunna komma de H. U. M. eller Högt Upplyste Mästarne närmare.

Den andra vägen till altaret leder genom historien, der visserligen den H. o. F. Orden sökt efterlemna så få dokumenter som möjligt, och der den velat bevisa sin verksamhet genom gerningar, efter hvilka spåren blifvit igensopade. Men genom händelsernas omvexlingar har här och der något transspirerat af Ordens hemligheter. Åtskilliga af bröderne hafva, ehuru ytterst sällsynt, icke varit trogna sitt tysthetslöfte; nyfikna forskare hafva samlat de spridda upptäckterna, och profana blickar hafva inträngt i helgedomen.

Det är en liten historisk gångstig, på hvilken vi smyga oss förbi de höge Mästarnes arbetsrum och altaren. I förbigående tittar man så mycket, som möjligt, då man icke låtit Ordens Ceremonimästare binda för ögonen.

Vi börja med en blick på

Fornålderns Mysterier.

Redan i urminnestider, då den råa styrkans rätt var den, som gjorde sig gällande, förenade sig de vise bland menniskorna, för att inbördes meddela hvarandra de kunskaper, hvarigenom de sökte motväga de starkare. Man finner således redan tidigt i historien ett frö till de inrättningar, hvarigenom klokheten, slutande sig inom sig sjelf, sökte skydd mot våldet. De förenade vise dolde sina kunskaper och vunno derigenom det välde, som det hemlighetsfulla alltid öfvar på sinnena. Ända ifrån dessa tider vilja Frimurarne härleda sin Orden.

Redan hos Braminerna i Indien funnos mysterier. De bestodo egentligen i presternas invigning. Men det blef snart ett bruk, att, utan de svåra prof, som eljest adepterna underkastades, intaga de mest betydande och inflytelserika presternas söner. Slutligen gick det så långt, att man helt och hållet införde bördens rätt i stället för förtjenstens af genomgångna prof. Braminerna blefvo derigenom förvandlade till en kast, ett genom födelsen bestämdt stånd. Så mycket bättre kunde då Braminerna använda sin makt till förtryckande af sina fiender, som de voro säkra att kunna väl förvara sina hemliga kunskaper.

De Egyptiska mysterierna utvisa intet sådant spår af egoism. Deras ändamål synes tvertom hafva varit att verka för sina likars förbättring och upplysning. De voro helgade åt utvecklingen af en ren moral och vettenskapernas framskridande. Det var i de åt Isis helgade mysterierna, som Egyptens Regenter lärde att styra sitt rike, och forntidens vise kommo att söka undervisning.

De Eleusinska mysterierna i Grekland voro en efterhärmning af de Egyptiska. Man uppgaf Or-

pheus, såsom deras instiftare. Denne vise hör till det slags stora män, hvilkas bild fabeln i stället för historien bemäktigat sig, och som derföre vanställd blifvit öfverlemnad åt oss. De Eleusinska mysterierna hade omgifvit sig med fruktansvärda hotelser och bevarade sig med grymma straff. Sokrates dog, för det han, i den undervisning han meddelade, upptäckt en af hemligheterna: läran om själens odödlighet. Endast en hastig flykt räddade Alcibiades undan straffet, för det han i en af sina nattliga lustbarheter parodierat några af mysterierna.

Hos Judarna finna vi ett samfund, hvars stiftare Salomon uppgifves vara. De män, som utgjorde Esseernas Orden, lefde såsom bröder och dyrkade den ende sanna Guden. De förrättade ofta tvagningar. Bland Judarna voro Esseerna de enda, som icke frambuго blodiga offer på Herrans altare i Jerusalem. Undervisade i örtkunskapen, förstodo de läkemedels bruk och de sjukas behandling. De ansågo slafveriet såsom stridande emot menniskans natur, och erbjödo gerna sin hjelp åt alla utan åtskillnad af hvad religionsbekännelse de voro.

Slutligen uppkommo christendomens mysterier, hvilka länge bibehöllo sig (åtminstone i tvenne århundraden) i öknarna och katakomberna i Nilens grannskap, »intill dess de upphöjdes till en religion, vid samma tid som Constantin upphöjdes på Kejsarthronen.» I dessa mysterier blefvo alla sanningar, som dittills varit gömda af några få »högtupplyste», meddelade åt alla adepter. Hvad de visaste vetat och anat, meddelades äfven åt de svagare. Frihet och jemlikhet, dessa tvenne läror, som presternas lärda aristokrati erkände utan att utöfva, tillerkändes här åt alla. Guds enhet erkändes, sedan hedendomen blifvit söndersliten. För att erhålla del af dessa heliga sanningar, behöfde man icke undergå dessa hårda pröfningar, hvilka fordom till och med bragte de ståndaktigaste att svigta: man behöfde blott erkänna sig svag och menniska. Pröfningarna började först inför Prokonsuln, vid de adepterades bekännelse: »Jag är Christen.»

Dessa voro forntidens förnämsta mysterier, från hvilka Frimureriet härleder sig.

(Forts. e. a. g.)

Recension.

Dikter af Atterbom.

328 sidd. 8:o. Upsala, Leffler & Sebell, 1837.

Det är med en egen känsla man öppnar den bok, som bär ofvanstående titel. Man känner sig intagen af en besynnerlig oro. Det är, som skulle man en vacker sommardag komma till sitt barndomshem, der man vill igenkänna hvarje föremål, der man med på en gång nyfikenhet och fruktan vill se, om samma blommor ännu dofta på samma ställen, om de icke alltför mycket förändrat sin färg, förlorat sitt doft. Stundom måste omdömet medgifva, att förändringarna varit förbättringar, ehuru känslan, det ömtåliga barndomsminnet, saknar sjelfva de ursprungliga felen. Förhållandet är sammanlunda med Atterboms odödliga blommor, hvilka doftat på hela det yngre slägtets vårmorgnar. Då man nu ser dem samlade, söker ögat med en liflig rörelse de välkända bekanta, de sköna med Nordblomska melodier sammansmälta ungdomsvännerna. Man vill se noga på dem! Man flyger igenom ett par. En glad suck lättar hjertat: de äro nästan oförändrade! Först sedan man öfvertygat sig derom, sedan man öfversett *alla*, så att man vet hvilka man har qvar från fordom, börjar man göra sig närmare bekant med det nya.

Innan vi göra en närmare reda för några af de särskilta stycken, som boken innehåller, anse vi oss, medan den ännu är alldeles ny, böra meddela ett par stycken, hvilka säkert djupt skola anslå hvarje Svensk läsare.

Det första, som föll oss i ögonen, var:

"KUNG KARLS SPIRA.
(1809.)

Det är så skönt i skog att bo, i enslig Nordanskog;
De höga furor susa der, och jag förstår dem nog.

Med tusen tungor tala de, men blott en enda röst;
I forsens vilda fall och qval de blanda suck, men tröst.

De tala om en sommarsol, som skapar natt till dag;
De tala om en kraft, som bryts, men aldrig böjs till svag;

Om eld, som tinar isen upp, om sträng till ömhet stämd;
Men ock om kamp för rätt och tro, för skymfad äras hämd.

Min starka stengel skakar då sin gullhjelm, blodbespilld;
Af dina Karlars spira, Svensk! en helig sinnebild.

Hvad denna spira v a r, *— ej ord derom jag har; du ser,*
Att sluten är den mun, som blek och blodig här sig ter.

Nog, att till sist hon brast i tu mot hårda Fredrikshall:
Och när och fjär, i vidan rymd, det gaf ett dystert skall.

Ett giftigt jätteträd då strax rann upp vid österhaf,
Det slog sin rot, sin djupsta rot, i svenska ärans graf.

Men jag försmår dess lömska skygd, så rik på svekfull dunst;
Dess hot bär död, men dödlig dock än mera är dess gunst.

Mig når dess ånga ej; der fri bland fjäll och träsk jag står,
Med gyllne hjelm och blodig läpp om än en Karl jag spår.

Af tusen sinom tusen bröst i nöd och lust begärd,
Den fordna spiran hättar han bredvid det fordna svärd;

Och öfvar in, af Hildurs kyss belönt, på räfstens dag
Den fordna lek, som alltid slöts med Jättars nederlag."

Till detta sköna, varmt fosterländska poem slu-ter sig ett annat, som anslår samma strängar i ett Svenskt bröst.

»FREDSSLUTET.
(1809.)

Ja, sockren in med tröstord, läckra, lena,
Den kalk af blygd, som än oss återstod!
Af rofvets kejsarfåglar har den ena
Oss hänvist till den andras ädelmod.

Du, stora löfte med ditt alnmått, svara:
Din prutmån, blef den ej väl lång och bred?
Lugnt öppnar du din mun, att oss förklara:
«Hur allt än står, — nu hafven J dock f r e d.»

Ja visst, en fred, — man arten redan känner, —
Så god den kan bestås — från Fredrikshamn!
En bättre lott stod redo, svenska männer:
En ärlig döds gemensamt öppna famn.

Nu skola sagor tiden oss förkorta;
«Folk, du är fritt!» så hörs från berg och dal.
Men Äran, ack! och Finland äro borta;
Hvad båta då de fagra riksdagstal?

Hvad frihet är och gör, det fordom visste
Numantia, och Saragossa än:
Den kunskapen med Sveaborg vi miste;
Var det med Ratan, som den kom igen?

I nesa vill man envåldsmakten hölja;
Emot den fallna nu enhvar är djerf.
Men hvad har vunnits, om en tid skall följa,
Af bål talesätt och klena värf?

Det gamla Sveriges sol är nedergången.
En annan hembygd jag mig söka vill!
Gömd inom Vetenskapen, Konsten, Sången,
Jag glömma skall, hvad utom den är till."

Aftonbladet, som förut beständigt mot Atterbom riktat illskna anfall, saknar här icke tillfälle till en skicklig manöver. Skulle icke den Svenska anda, som uttalar sig i båda dessa stycken, kunna så gri-pa det »fosterländska och frisinnade *Aftonbladet*», att det räckte handen till en försoning åt Skalden? *Aftonbladet*, som icke försummar att gifva luft åt sitt hat emot Ryssland, huru skall det icke känna sina Svenska sympatier anslagna! Huru rörande skall det icke blifva för Allmänheten, att se det sto-ra Bladets ädelmod, som förlåter den, som det o-förskämdt oförrättat! Den lycklige Skalden kommer säkert att nu erhålla den lysande upprättelsen af ett rökoffer! Huruvida rökelsen kommer att antändas med de numror, hvilka förut innehållit ovett mot Atterbom, känner man ännu icke, förrän *Aftonbla-det* hunnit utfinna hvarifrån vädret blåser. En gni-sta hopp om Bladets fallenhet för en liten fin vänd-ning skulle man tycka sig finna deruti, att på ytt-re sidan af omslaget Aftonbladspressens firma: »*L. J. Hjerta*», står tryckt. Det roliga är emellertid, att Skalden, i sjelfva den bok, hvartill omslaget sålunda blifvit tryckt hos angriparen, tyckes presentera en blomma af egen art just enkom åt sjelfva Aftonblads-pressen, hvars åsigter den ypperligt uttrycker. Vi skola nästa gång presentera denna blomma.

Ett och annat.

Hr H. Wergelands bekanta Farce »*Stockholms-fararen* har nu utkommit i en ganska lyckad öfver-sättning. Hela stycket är en i æsthetiskt hänseende högst misslyckad produkt. Skämtet är så groft och kompositionen så usel, att vi icke kunna nog förun-dra oss, huru en så bildad corps, som en student-förening borde vara, kunnat uthärda att åhöra det vämjeliga snillefostret, och till på köpet sjelf upp-föra det! — Såsom ett pöbelstycke, beräknadt för en rå och obildad massa af bönder och matroser, har det anslående partier. Det röjer en talang af samma slag, som i Sverige uppenbarade sig i den bekante OhioSenatorns riksdagssatirer. Det är bedröfligt, att ett snille, djerft som Wergelands, skall sjunka så lågt. Det tyckes som de kunskaper och den bildning, hvilka han besitter, ehuru den aldrig hunnit i hans vilda lynne mogna till smak, helt och hållet blifvit dränkta i pölen af kannstöperi och demagogisk ursinnighet.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 16 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 48. 1837.
Fredagen den 16 Juni.

FREJA.

Recension.

Dikter af Atterbom.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

Då man läser Atterboms skaldestycken, känner man sig icke alltid tillfredsställd. De äro inga lätta fjärilar, som föddes för att skimra en dag och försvinna sin första afton. Hans blommor äro icke sådana, som hvar och en igenkänner, och som höra till välbekanta och kära slag, dem man oupphörligt ser förnyade och hvilkas doft måste vara färsk, om de skola äga behag. Det är icke de vanliga ämnena för en lyrisk utgjutelse, hvilka Atterbom besjunger. Hans lyrik går ur djupet. Han griper ofta med synbart bemödande sina strängar, men hans harmonier äro herrliga, hans tankar stora. Man fattar honom icke alltid första gången. Men han tål att lära närmare känna.

I Franzéns ungdomslyra, innan reflexionens ålder hade gifvit hans skaldemö en mera episk och didaktisk riktning, funnos dessa sköna naturtoner, hvilka man tycker hafva tillkommit liksom omedvetet. Franzéns stycken äro ljufva melodier, hvilka legat slumrande i menniskohjertat, alltifrån dess oskulds första paradis. Man njuter med en känsla af innerlig klarhet den rena anda, som fläktar ur dem. Man finner inga konstens bländverk, inga sido- och snedsprång i hans skaldestycken. Hvarje känsla är der så naturlig, så ädel, hvarje tanke på sin plats. Och äfven den yttre formen: huru grekiskt ledig, huru fint passande! Franzén är som konstnär den mest fulländade: konsten är hos honom natur.

Tegnérs inspiration är bardens. Hans ämne griper och hänför honom. Man tycker sig ofta märka, huru skaldekonstens demoner rycka honom ut öfver herrliga nejder, der han finner och leker med alla de yppiga skönheter, hvilka nicka ur hans sånger. Han lockar dem till sig och, om de blott äro sköna, kysser dem, utan afseende på om någon annan kan göra anspråk på dem. Allt hvad Tegnérs skaldemö vidrör, förvandlas till praktfulla konsteldar, och man njuter hans sånger med beundran. Han springer nyckfullt ifrån sitt ämne, för att gripa en skön blomma i förbifarten. Sjelfva hans språk har blifvit öfversålladt med en mängd gnistrande kraftuttryck, en rikedom af bildprakt, som ingen annan skald besitter.

Atterbom är den af våra skalder, som djupast begrundar sitt ämne, sedan han valt det. Han ser sitt mål framför sig i luftig höjd: men hans ansträngning att hinna det, är icke förgäfves. Hans skaldestycken äro djupt genomtänkta och noggrant utförda, ehuru man ofta träffar tvungna uttryck. Men der inspirationen varit rätt innerlig, der genomglödes det hela af en himmelsk eld, der smältes språkets metall till en dyrbar gediegenhet, der flyter versifikationen säker och klangfull. Atterbom är rik på bilder, men ännu mera rik på betydelse. Han lägger (ofta mystiska) meningar i hvarje uttryck. Man måste läsa honom med eftertanka, om man skall njuta honom. Men denna eftertanka är belönande. Man hänföres af Atterboms sångmö, ehuru icke med Tegnérs blixtrande fart, dock med den genomgripande konstens säkra makt till underbara paradisiska trakter, till en Österländsk Féverld. I Atterboms sånger afspeglar sig icke naturens skönhet, sådan den ligger för ögat: han intränger i dess djup och söker den inre betydelsen af dess former:

»*I hvar gestalt en egen känsla låger,*
Hvar planta har sitt blommande begär,
Och för hvar urbild, af vårt hjerta buren,
En motbild föds ur hjertat af naturen.»

Det ligger något symboliskt i sjelfva formen, som Atterbom begagnar. Men just detta urartar någongång till spetsfundigheter, till alltför sökta och derföre till och med löjliga uttryck. Han tillåter sig ord, hvilka man stundom naturligare använder i annan mening. Men det är icke ofta, man har sådana anmärkningar emot honom. Det troddes, att Atterboms sångmö så invecklat sig i filosofiens mantel, så blifvit bortlockad på spekulationens område, att hon nu skulle uppträda i katederdrägt och endast grubbla på metafysiska problemer: men sådan är icke händelsen. Atterboms dikter äro sann poesi. Man saknar der hvarken fantasi eller åskådlighet. Han anslår menniskosjälens allrainnersta strängar, och det är med en känsla af ocmotståndlig, ehuru lugn, hänförelse, som man följer hans säkra flygt, och i honom erkänner den store konstnären.

Vi hafva här vågat en jemförelse af de intryck de trenne skalderna göra, men derigenom bestämmes ingalunda den enes eller andres högre värde. Det har varit arten, icke storheten af deras snillen vi jemfört. Ty det ligger icke mindre snille och storhet i en naiv och oskuldsfull visa af Franzén, än i en sång till solen af Tegnér, eller en »blomma» af Atterbom.

Innan vi ytterligare framställa några särskilta tankar om Atterbom, tillhör det oss, att presentera den blomma, han tyckes enkom hafva diktat för Aftonbladet. För den, som med en mindre djup blick i naturen, än Atterbom, ville tänka efter hvilken ört vore den mest passande symbol för den store publicisten, skulle det tyckas, som nässlan vore det, både för sitt ruskiga yttre, så snart den mognat, och för sin illska emot hvar och en, som råkar komma den förnär. Åfven malörten har vissa egenskaper, som göra den till en passande representant af Aftonbladet. Hon är bitter och frodas bäst på grafvar. Men den store skalden har valt:

”BOLMÖRTEN.

Det lystna, *det mättar först då sin lust,*
När dess väg åt dunklet och skarnet bär;
Det egna, *det frodas först då med must,*
När till gift det blir, som allt annat tär.
Lägg från dig din barnsliga fasa!
Min rot är söt . . .
Du njöt? du njöt? —
Hvad? är det ej trefligt, att rasa?

Hur platt är all skogsbygds, all oskulds pris!
I landsvägs-diken, i stadsbo-gränd,
Der vinkar och ångar mitt paradis,
Der ser under lugg jag på mången känd.
Utrota mig vilja de vise . . .
Jo pytt! jo pytt!
På nytt, på nytt
Står jag upp, der de höglärdt förbise.

De dumma, de dygdiga växter puts
Jag gör med min ändlösa fruktsamhet.
Du ser i min kalk blott chaos och smuts?
Ett täckare färgspel jag aldrig vet!
Hör mig i förtroende hviska:
Var fördomsfri! —
Ha, ha, hi, hi!
Hos mig bor det muntra, det friska.

Ett värmande rus, med en koller på,
En tärna från gatan, ett pharao-bord,
En räfkrok till lyckan, med dunster blå
Om menniskorätt och fädernejord:
Allt leder till målet din kosa;
Till Faderns hem,
Der värdig lem
De svaflade stallbröder rosa.

Kort sagdt: vara till, är ett dåligt skämt;
Små roliga ögonblick dock jag har;
När en själ blir bedöfvad, ett hjerta klämdt,
När en yrsel igenom hvart sinne far!
En rysning allt lefvande fattar.
Hvarför? hvarför? —
Du dör! du dör!
Jag gömmer mig i bladen, och skrattar.”

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. från föreg. N:r.)

Isis-mysterierna.

Emedan första graderna af Frimurare-orden ganska noga motsvara de Egyptiska mysterierna, vilja vi genomgå dessa. Man finner dervid en sällsam öfverensstämmelse, så väl i de pröfningar, som måste genomgås, som i sjelfva symbolerna, och till och med i de ceremonimästares ord och tal, hvilka leda nykomlingen.

De prof, som måste afläggas vid Isismysterierna, voro ganska svåra. Profven symboliserade hela verldssystemet, hvilket man sednare förklarade för den som initierades. Han måste trotsa de fyra elementernas våld, jordens, eldens, vattnets och luftens. Man har påstått, att Egyptens pyramider voro ingångar till de underjordiska hvalfven, der invigningarna firades. Det som är säkert, är att de vägar, som ledde till underjorden, voro ganska svåra och för-

dem, som vågade sig dit, som det tycktes, fulla af stora faror.

Neophyten, den som skulle intagas, måste, med en lampa i handen, ensam genomvandra en mängd mörka gångar, till en del så låga, att han måste krypa på händer och fötter.

Vid slutet af denna första vandring fann han ett bråddjup, hvars vägg var beklädd med en hård och glatt rappning, som ökade faran. Neophyten kunde här icke vända om, utan måste nedstiga i djupet på en jernstege, som hängde utför muren. Denna stege upphörde då han nedstigit sextio fot. Från sista fotsteget såg han, då han lyste omkring sig med lampan, ett bottenlöst djup. Om han då, för att icke svindla, klättrade några steg uppföre igen, träffade han ett hål i muren, hvilket tjenade till ingång i en väg, som i spiralform slingrade sig inåt klippan. På denna nedsteg man till bottnen af djupet.

Vid detta första prof, svek redan ståndaktigheten många. Emellertid var en invigd ålagd att på afstånd följa Neophyten, hvilken man strängt och vid dödsstraff hade förbjudit att se sig tillbaka.

På bottnen af djupet befann sig norrut ett galler af koppar och söderut ett af jern, genom hvilket man, så långt ögat kunde se, upptäckte en allé, hvars sidor utgjordes af hvalfbågar, upplysta med lampor och facklor. Den äldre följeslagaren närmade sig här Neophyten, och ledde honom under tystnad till koppargallrets portar, hvilka öppnades af sig sjelf och, sedan den unga mannen inträdt, på samma sätt, med dån och buller igenlästes. Detta buller var en signal för presterna, att Neophyten nu nalkades eldprofvet.

Sedan han länge irrat i de underjordiska hvalfven, mötte han trenne beväpnade män, hvilka erbjödo honom att välja antingen att återvända samma väg han kommit, eller för alltid qvarblifva på denna pröfningarnas ort, så framt han icke genomgick dem alla. Då han beslöt att fullfölja, blef han lemnad ensam. Det dröjde icke länge innan han blef varse en liflig låga, och han befann sig vid ingången af ett brinnande hvalf, likt en ofantlig glödande ugn, hvilken han måste genomgå. Det andra eldprofvet bestod uti att gå öfver ett halster af glödhett jern med sneda rutor, hvilka icke voro större, än att foten knappast fick rum att vidröra marken igenom dem.

Efter dessa anstalter kom en kanal, hvars vatten leddes ur Nilen. Vattnet strömmade med brusande häftighet, och var omkring femtio fot bredt. Neophyten måste störta sig i vattnet, och, alltid med lampan i handen, simma öfver eller hjelpa sig öfver med tvenne balustrader, hvilka stodo i vattenbrynet. Detta var vattuprofvet.

På andra sidan af kanalen återtog recipienten sina kläder, som han vid öfverfarten aftagit. Han ankom till en brygga, hvilken ledde till en elfenbensport, som han försökte öppna. Tvenne stora ringar voro fästade i dörrposten. Så snart han fattade i dem, begynte bryggan att svigta, och de dolda hjul, på hvilka den hvilade, rullade undan, så att recipienten blef hängande i luften öfver ett djupt svalg. En förfärlig blåst släckte hans lampa.

Efter detta nedsänktes han sakta till elfenbensporten: han hade genomgått de fyra fysiska profven.

En ledsagare förde derefter recipienten, med förbundna ögon, till en tempelport, som öppnades, sedan åtskilliga frågor blifvit besvarade. En prest utvecklade för honom hans förflutna lefnads historia, och meddelade honom ordensreglorna, bland hvilka anfördes det förskräckligaste straff, som åtföljde den minsta upptäckt eller utspridning af hemligheterna, samt den ringaste olydnad.

Recipienten framfördes nu till Hierophanten, för hvilkan han måste knäböja. Blottade svärd höllos på hans bröst, och han måste aflägga vid stjernorna den förfärligaste ed om trohet och lydnad. Derefter aftogs bindeln från hans ögon, och han ställdes emellan tvenne fyrkantiga kolonner, på en trappa af sju trappsteg midt framför Hierophantens strålande thron.

Sedan Neophyten sålunda blifvit recipierad, undervistes han i Teogonie, Fysik, Anatomi, Medicin, Symbolsspråket och de vanliga hieroglyfernas läsning och skrift.

Det var sålunda, som en verklig vishet, som kunskaper af sant värde meddelades åt de män, hvilka genom ståndaktighet och mandom visat sig värdiga att vinna dem. Sålunda bevarades, under tider af det vildaste våld och förtryck, åt menskligheten de kunskapsskatter, som blifvit ärfda och ökade från generation till generation, alltifrån urminnes åldrar. Derifrån utbredde sig det religiösa bildningsfröet till vesterlanden. I Riddar-ordnarna under medeltiden fans äfven mera af denna vishet, än man vanligtvis trott.

Särdeles oväntadt förekommer äfven bland de Egyptiska fornlemningarna en mängd framställningar och bilder, hvilkas tydning icke litet brytt de nyaste forskarne; och hvilka ägt motsvarigheter i Indien, i Hindostans klipptempel. Då man ser teckningarna deraf, skulle man ovillkorligen vilja uttyda dessa bilder så, att de föreställde ämnen ur Nya

Testamentets Historia. En ung, skön moder håller ett nyfödt barn i sitt sköte: en gammal man står bredvid henne och tre Konungar knäböja för barnet. En annan Egyptisk teckning föreställer en ung, skön qvinna med sitt späda barn i skötet, sittande på en åsna, hvilken ledes af en gammal man. Huru dessa bilder sammanhängde med Isismysterierne, är icke utredt. Men att dessa ägde ett närmare samband med Frimureriet, är tydligt.

Thomas Moore, i sin ypperliga berättelse, Epikurén, har beskrifvit de Egyptiska mysterierna med en mästares snille, och utförligare. Vår berättelse är emellertid tillräcklig för jemförelsen med Frimurare-ordens första receptionsgrader.

(Forts. e. a. g.)

Munken.

På fem mils afstånd från staden Placentia ligger, bland vilda klippor, ett kloster. Det är en vidsträckt byggnad af torftigt utseende, hvars hvita murar sällsamt sticka af emot de mörka och branta klyftorna. Vid åsynen af detta kloster, som lika mycket liknar ett fängelse eller en fästning, känner man sitt bröst beklämdt af en dyster oro. Ingen annan menniskoboning synes i grannskapet. Man tycker att den, som vill bo här, skall hafva brutit alla band, som fästa honom vid verlden, slitit alla förhållanden, som eljest förmildra och förljufva lifvet.

Till detta kloster anlände en dag en man, mindre åldrad af tiden än af bekymmer och mödor. Tre eller fyra dystra och melankoliska män åtföljde honom.

Långsamt nalkades främlingarne på den branta stigen. Han, som gick främst, klappade sjelf på porten och ropade: »låt opp.» Han sade åt portvaktaren hemlighetsfullt sitt namn, och genast öppnade sig den tunga porten. Främlingen, som ensam inträdde, måste böja sitt halfkala hufvud, innan hans resliga gestalt kunde genomgå det låga porthvalfvet.

Priorn kom och gaf sin välsignelse åt den nye klosterbrodren. Denne knäböjde ödmjukt, såsom den ringaste novis, kysste marken och sade: »Naken är jag kommen ur min moders sköte, och naken skall jag återvända till dig, menniskornas gemensamma moder!»

Derefter gick han att taga i besittning sin lilla cell. Då han kom till refektorium, satte han sig vid nedersta ändan af bordet, såsom det höfdes den sist ankomne. Följande dagen, efter morgongudstjensten, begaf han sig till trädgården, der han erhöll en spade och tog emot anvisning på sitt dagsverke, som bestod uti bearbetningen af ett visst stycke jord i trädgården. Han företog arbetet tyst, lydig och enslig.

Ett år derefter aflade han sitt klosterlöfte.

Sedan munken åter ett år med stränghet efterlefvat klosterreglorna, firade man de brukliga begrafningsceremonierna. Han ikläddes sin dödsdrägt och lade sig i sin kista. Den bars i kyrkan. Själamessorna lästes öfver den för verlden bortdöde. Sedan begrafningsceremonierna voro slutade, aflägsnade sig alla och kyrkan stängdes. Ännu en stund dröjde den begrafne i sin likkista, men hastigt sprang han upp och kastade sig ned framför altaret. Efter en lång bön återvände han till sin cell.

Några få dagar derefter afled den onämde munken. Medan han lefde och verkade i verlden, sträckte sig hans välde öfver jordens mäktigaste riken. Solen, sade man, gick aldrig ned i hans länder. Han hette då Carl V och var Romersk kejsare. Hans död inträffade i klostret San Geronimo de Justi, i Spanska provinsen Estremadura, den 21 September 1558.

Rättelse:

I föregående nummer, 1:a spalten, 11:e raden, saknas vid ordet *kyrkobok* ett kolon (:).

Det snillrika *Stockholms Dagblad*, som eljest har så ljusa begrepp om allting, har genom detta tryckfel blifvit (ty värr!) inledt i en förvillelse, hvilken det meddelat sin publik. Det vore synd att tro det loyala bladet med flit hafva gjort en vrängd framställning. Snarare skulle man förmoda, att dess lifliga deltagande i gumman Sohlbergs process så förbryllat det, att det nu tror sig finna spådomar och uppenbarelser öfver allt, till och med i Hofförsamlingens kyrkobok.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 20 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 49. Tisdagen

FREJA.

1837. den 20 Juni.

Recension.

Minnessånger och Dikter af Mathias Kjellenberg.

Första Samlingen.

På något ställe i en nyligen utkommen skrift (TidsSatirer, humoristiska försök af E. N. Bulwan) läses, som följer: »Man måste likväl erkänna tillvaron af en medelsorts ära; en sådan, som vinner Svenska Akademiens och damernas pris, som från sin innehafvares hufvud borttager hvarje misstänksam anstrykning af dum, som väl får ovett, men erkännes äga vett, med ett ord, mine herrar! man hyllar äfven inom konstens verld talangen, en son af sunda menniskoförståndet och smaken, någongång, som den falske Demetrius till Zar, proklamerad, som snille, men älskvärd, men väl upptagen, men hyllad, som en angenäm bordsgäst, som en Bellmanniansk Sångare i ett lag af muntergökar.»

Ungefär ur denna synpunkt skulle vi vara färdiga att betrakta Hr Kjellenbergs dikter. Här uppenbarar sig ingen stor genius; inga öfverraskande bilder skimra genom hans i allmänhet jemna diktion; inga lysande tankeblixtar strimma här för den bländade läsarens ögon. Men allt är redigt, klart, ofta nog vackert; författarens känsla är sann, om också icke djup; hans bilder riktiga, om också icke öfverraskande. Att anse Hr Kjellenberg för något snille vore visserligen i vår tanka ett stort misstag, men lika orätt vore det utan tvifvel att flytta honom under medelmåttan. Bland Hr Kjellenbergs mera framstickande fel räkna vi en viss ojemnhet, som ej sällan sänker honom just efter de vackraste momenterna af hans poetiska ingifvelser, hvilket åter mera, än en gång, gör kontrasten temligen skärande mellan hvad han stundtals är och hvad han alltid borde kunna vara. Men äfven pegasen behöfver hvila sina vingar, om det äfven någon gång sker midt i en skaldisk utflygt.

För att ge våra läsare ett begrepp om beskaffenheten af Hr Kjellenbergs diktkonst ha vi valt en episod om Linné i författarens poem: »Fosterländska skildringar (de frånvarande)», hvilka dock icke böra förblandas med de bekanta skildringarna på prosa. Så sjunger Hr Kjellenberg:

»När Zeus var barn, åt honom sögo
Sin honung bin, — och dufvorna
Igenom rymdens rike flögo
Till honom med ambrosia,
Så blommorna i Råshults lunder
Med gåfvor kommo till Linné; —
Och lika hjertligt tala de
Än om hans barndoms hem och stunder.»

»Ach! der bör hvarje Svensk sig sätta,
Då än hans hug är varm och ung;
Och höra nejd och folk berätta
Om gossen, som blef blomsterkung,
Och en regeringsform har gifvit,
Som ej behöft att ändras se'n,
Ty, som naturen, sann och ren,
Är den, och han, som har den skrifvit.»

»Hans rike räckte ifrån polen,
Der vintergatan står i brand,
Så vidt och bredt omkring, som solen
Kring jorden facklan bär i hand.
Ej någon Kung haft sådant Rike
Och ej en krona, skön, som hans.
Hon var naturens blomsterkrans,
Och han, som bar den — utan like.»

kelmått symboler. Vinkelmåttet är det verktyg, utan hvilket byggnaden hvarken blir regulier eller solid.

Slutligen, vid femte profvet, förses recipienten med alldeles ingen symbol. Man förutsätter, att han då äger de kunskaper, förmedelst hvilka menniskan är fri och oberoende.

Den första gradens symbol är, såsom vi anfört, triangeln eller delta, som betyder enheten, det oändliga, Gud. De fem symboliska instrumenterna i andra graden, förenas i en enda symbol, en femuddig stjerna, hvilken betecknar omvexlingen.

I mästarsalen, logen, utvisa, vid receptionen till denna grad, alla ansigten sorg och bedröfvelse. Salen är klädd i svart och dekorerad med sorgprydnader. En enda lampa, med ovisst och darrande sken, ställd på altaret, lyser församlingen. Alla mästarne äro klädda i svart med hatten på hufvudet och värjan i handen. Det är fråga om ett mord, som blifvit begånget på Hiram, Salomons tempels byggmästare. Man ser midt i salen eller templet en likkista. Ceremonier som syfta derpå företagas. Man ger recipienten tre slag i hufvudet. Detta föregår, under det följande berättelse framställes:

»Salomon, Davids son, hade beslutat att bygga Herranom ett tempel, värdigt honom, och ingick till den ändan förbund med Konungen af Tyrus, hvilken förband sig att skicka honom ett stort antal skickliga arbetare, anförda af utmärkta Arkitekter, samt att förse honom med cederträd från Libanon till allt snickararbetet i templet.«

»Den skickligaste bland Arkitekterna var Hiram. Han var en man, som genom sin moder härstammade från Naphtali slägte. Hiram hade infört en förträfflig ordning vid tempelbyggnaden. Han ville betala hvar och en efter sin förtjenst, och hade derföre indelat alla arbetarne i tre klasser. Den första klassen var lärlingarnes, den andra gesällernes, den tredje mästarnes. Hvar och en af dessa klasser erhöll en särskild lösen, ett eget ord till igenkänningstecken.«

»Emellertid föll det trenne högfärdiga gesäller in, att vilja utforska mästarnes lösen, och de uppgjorde till detta ändamål en öfverenskommelse.«

»En dag, sedan de öfrige arbetarne bortgått, begåfvo sig dessa trenne, den ena till templets vestra port, den andra till dess norra, och den tredje till dess östra. Då Hiram, som längst dröjt qvar, kom till den vestra porten, för att utgå, frågade honom gesällen efter mästarnes lösen. Hiram vägrade att gifva honom den, emedan han icke var värd att få densamma. Gesällen, som icke kunde genom någon hotelse rubba Hirams beslut, gaf honom derföre med en vals ett slag i hufvudet. Hiram flydde till norra porten, der den andre gesällen mötte honom med samma fråga efter mästarens lösen. Men äfven här skedde frågan förgäfves. Gesällen gaf då byggmästaren ett klubbslag på skuldran. Hiram samlade med möda sina krafter för att undkomma; men han såg för sig sin undergång, då från östra porten den tredje gesällen nalkades med en häfstång och gaf honom ett slag för bröstet.«

»Mördarne buro derefter Hirams kropp till ett närbeläget berg, der de begrofvo den och betecknade stället med en akasiagren.«

»Salomon utsände nio bepröfvade mästare för ett uppsöka Hiram. Tre utgingo genom den vestra porten, tre genom den norra och tre genom den östra. Sex dagar hade förflutit, utan att de upptäckt något spår af den försvunne mästaren.«

»Den sjunde dagen ville en af de sökande, som var alldeles betagen af trötthet, sätta sig ned på marken. Han ville med handen böja undan en akasiagren, men den gaf genast vika, ty den var löst instucken i marken. Detta väckte mästarens uppmärksamhet. Äfven jorden hade nyss varit härstädes uppgräfd. Alla tre mästarne beslöto att gräfva derstädes» . . .

»På detta sätt blef den vördnadsvärde mästaren Hirams kropp funnen.«

Meningarna, i afseende på denna berättelse om Hiram, äro delade. Några hafva trott sig häruti igenkänna solen och dess gång genom Zodiakens tecken. Andra påstå, att Salomon i denna allegori framställt händelsen af Absalons uppror emot sin fader David. Det är troligt, att Salomon, som isynnerhet utbredde, ordnade och införde invigningar och högtidligheter, begagnat tillfället att göra en sådan materiel och populär, samt använda den vid sin tempelbyggnad. Åtminstone det är gifvet, att han är Frimurarordens stiftare, och att denna orden ännu bland sina mästare äger en »Salomons Vikarie.»

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Det berättas, att KansliRådet Liljegren i Riksarkivet skall erhålla Kammarherren D'Ahlbedyhl till efterträdare. En mängd ekonomiska bestyr hafva blifvit i sednare tider lagda på Riksarkivarien, så att denna befattning numera är att anse snarare såsom en civil syssla, än en plats för en Historiker och Litteratör. Riksantiqvariesysslan säges blifva skild från Arkivariatet och uppdragen åt någon annan. Herr Strinnholm skulle säkert vara en man, förtjent att uppmuntras genom denna heder.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 23 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. från föreg. N:r.)

Frimurarenas receptionsprof.

Frimureriet hvilar på tre hufvudgrader: lärlingens, brodrens och mästarens. De underafdelade graderna äro mångfaldiga, och de ceremonier, som de Skottska logerna antagit, hafva småningom tillkommit, under tidens lopp, alltsom man ansett omständigheterna och de recipierades förhållanden kräfva. Åtskilliga ordnar hafva likaledes bredvid och ifrån Frimureriet öppnat och utvecklat sig. Äfven hafva frimurare-idéer blifvit införda, särdeles i de högre graderna af t. ex. den Svenska orden *Par Bricole*.

Men vi gå att anföra omständigheterna vid första Frimurar-ordensgradens reception med Isismysterierna.

Efter de vanliga underrättelserna, som blifvit inhämtade om den, som skall recipieras, föres denne till ordenstemplet eller ordenssalen. Hans ledsagare eller »Fadder» underrättar logens Mästare om recipientens ankomst.

Tvenne Ordensbröder infinna sig hos honom och aftaga honom hans vapen, hans juveler och alla saker af metall, som han kan äga på sig. Detta skall syfta på den frid och harmoni, som råder i orden, och den afsägelse, som hvarje frimurare bör göra af rikedomar och verldens flärd. Man afkläder honom derefter till hälften, för att påminna om den milda luften vid höstdagjemningen, hvilken utgjorde årets början hos Egyptierne, och den bindel, som man knyter för hans ögon, betyder mörkret eller dagarnas förminskning, som kännes derigenom, att solen aflägsnar sig från vår hemisfer. Derefter införes recipienten i »eftertankans sal.» Det är ett rum, upplyst af en enda lampa. Väggarna äro svarta och betäckta med en mängd dystra emblemer och inskrifter, syftande på döden. En dödskalle och ett benrangel påminna recipienten om menskligbetens förgängelse. Efter några fulländade ceremonier införer en »Vetande Broder» honom i templet, i det han säger, att det är »en blind som söker ljus, en död som begär uppståndelse.» I templet ser man hvalfvet azurblått och beströdt med sinnebilder af solen, månen och stjernorna. Från hvalfvet nedhänga sju ljuskronor, hvardera med sju ljus, hvilka föreställa de sju planeterna. Logens ordförande mästare sitter emot öster, på en förgylld thron, omgifven af Frimurarbröder. Framför honom står ett trekantigt altare, på hvilket nykomlingen skall aflägga sin ed. Detta altare är bilden af den skapande kraften, som thronar i öster; ty triangelns konstellation i Egypten uppgick med solen, då denna himlakropp vid vårdagjemningen ingår i oxens himlatecken. Triangeln är symbolen af Gud, eller, på Frimurarne språk, af »Den Store Byggmästaren af Verlden.»

Man begynner nu att pröfva recipienten med frågor, hvilka, i synnerhet i fordna tider, hade för syfte att undersöka hans själ. Den vördnadsvärde och Högt Upplyste Ordförande Mästaren underrättar, liksom det skedde hos Egyptierna, recipienten om faror, för hvilka han utsätter sig. Men om denne fortfar i sitt beslut, låter man honom göra en vandring, i likhet med de Egyptiska mysteriernas. Att härvid tillgår på helt annat sätt, och att det endast är det »betecknande» i jord, eld, vatten och luftprofvet, som kommer i fråga, är naturligt; men idén är bibehållen.

Sedan denna pröfvande vandring blifvit fulländad, föres recipienten trenne trappor uppföre till templet, och knäböjer framför altaret, med högra handen på evangelium. Han aflägger der sin ed. Ett edsformulär lyder på följande sätt:

»Jag svär vid Ordens allmänna lagar och på svär»det, ärans tecken, att obrottsligt bevara alla hem»ligheter, som varda mig anförtrodda. Jag utlofvar »att städse älska mina bröder och bistå dem efter »min förmåga. Jag samtycker att, om jag blir men»edare, min hals afskäres, mina inelfvor utryckas, »min kropp brännes och askan utströs i luften: samt »att mitt minne varder en förbannelse för alla Fri»murarbröder. Så sant mig Verldens Store Bygg»mästare och Upphofsman hjelpe till lif och själ.»

Recipienten ledsagas derefter till östra sidan af templet, och bindeln aftages från hans ögon. Alla dessa drag hafva mycket tycke af de Egyptiska mysterierna. De finnas likväl icke i de receptioner, som bröder och mästare undergå, då de blifvit upphöjda till de högre graderna.

De symboler, med hvilka recipienten förses i andra graden, tillkännagifva dess betydelse och ändamål. Vid första profvet förses lärlingen med en klubba och en mejsel. Klubban är en sinnebild af arbetet och styrkan, hvarmed man sätter allting i verket. Mejseln är sinnebilden af bildhuggarekonsten och de öfriga fria konsterna.

Vid andra profvet bär han cirkel och riktsnöre, hvilka antyda fulländning i alla delar.

Vid tredje pröfningen bär han riktsnöre och tång, symboler af den materiela, moraliska och intellektuela kraften.

Vid fjerde profvet äro ett riktsnöre och ett vin-

helmått symboler. Vinkelmåttet är det verktyg, utan hvilket byggnaden hvarken blir regulier eller solid.

Slutligen, vid femte profvet, förses recipienten med alldeles ingen symbol. Man förutsätter, att han då äger de kunskaper, förmedelst hvilka menniskan är fri och oberoende.

Den första gradens symbol är, såsom vi anfört, triangeln eller delta, som betyder enheten, det oändliga, Gud. De fem symboliska instrumenterna i andra graden, förenas i en enda symbol, en femuddig stjerna, hvilken betecknar omvexlingen.

I mästarsalen, logen, utvisa, vid receptionen till denna grad, alla ansigten sorg och bedröfvelse. Salen är klädd i svart och dekorerad med sorgprydnader. En enda lampa, med ovisst och darrande sken, ställd på altaret, lyser församlingen. Alla mästarne äro klädda i svart med hatten på hufvudet och värjan i handen. Det är fråga om ett mord, som blifvit begånget på Hiram, Salomons tempels byggmästare. Man ser midt i salen eller templet en likkista. Ceremonier som syfta derpå företagas. Man ger recipienten tre slag i hufvudet. Detta föregår, under det följande berättelse framställes:

»Salomon, Davids son, hade beslutat att bygga Herranom ett tempel, värdigt honom, och ingick till den ändan förbund med Konungen af Tyrus, hvilken förband sig att skicka honom ett stort antal skickliga arbetare, anförda af utmärkta Arkitekter, samt att förse honom med cederträd från Libanon till allt snickararbetet i templet.«

»Den skickligaste bland Arkitekterna var Hiram. Han var en man, som genom sin moder härstammade från Naphtali slägte. Hiram hade infört en förträfflig ordning vid tempelbyggnaden. Han ville betala hvar och en efter sin förtjenst, och hade derföre indelat alla arbetarne i tre klasser. Den första klassen var lärlingarnes, den andra gesällernes, den tredje mästarnes. Hvar och en af dessa klasser erhöll en särskild lösen, ett eget ord till igenkänningstecken.«

»Emellertid föll det trenne högfärdiga gesäller in, att vilja utforska mästarnes lösen, och de uppgjorde till detta ändamål en öfverenskommelse.«

»En dag, sedan de öfrige arbetarne bortgått, begåfvo sig dessa trenne, den ena till templets vestra port, den andra till dess norra, och den tredje till dess östra. Då Hiram, som längst dröjt qvar, kom till den vestra porten, för att utgå, frågade honom gesällen efter mästarnes lösen. Hiram vägrade att gifva honom den, emedan han icke var värd att få densamma. Gesällen, som icke kunde genom någon hotelse rubba Hirams beslut, gaf honom derföre med en vals ett slag i hufvudet. Hiram flydde till norra porten, der den andre gesällen mötte honom med samma fråga efter mästarens lösen. Men äfven här skedde frågan förgäfves. Gesällen gaf då byggmästaren ett klubbslag på skuldran. Hiram samlade med möda sina krafter för att undkomma; men han såg för sig sin undergång, då från östra porten den tredje gesällen nalkades med en häfstång och gaf honom ett slag för bröstet.«

»Mördarne buro derefter Hirams kropp till ett närbeläget berg, der de begrofvo den och betecknade stället med en akasiagren.«

»Salomon utsände nio bepröfvade mästare för ett uppsöka Hiram. Tre utgingo genom den vestra porten, tre genom den norra och tre genom den östra. Sex dagar hade förflutit, utan att de upptäckt något spår af den försvunne mästaren.«

»Den sjunde dagen ville en af de sökande, som var alldeles betagen af trötthet, sätta sig ned på marken. Han ville med handen böja undan en akasiagren, men den gaf genast vika, ty den var löst instucken i marken. Detta väckte mästarens uppmärksamhet. Äfven jorden hade nyss varit härstädes uppgräfd. Alla tre mästarne beslöto att gräfva derstädes» . . .

»På detta sätt blef den vördnadsvärde mästaren Hirams kropp funnen.«

Meningarna, i afseende på denna berättelse om Hiram, äro delade. Några hafva trott sig häruti igenkänna solen och dess gång genom Zodiakens tecken. Andra påstå, att Salomon i denna allegori framställt händelsen af Absalons uppror emot sin fader David. Det är troligt, att Salomon, som isynnerhet utbredde, ordnade och införde invigningar och högtidligheter, begagnat tillfället att göra en sådan materiel och populär, samt använda den vid sin tempelbyggnad. Åtminstone det är gifvet, att han är Frimurarordens stiftare, och att denna orden ännu bland sina mästare äger en »Salomons Vikarie.«

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Det berättas, att KansliRådet Liljegren i Riksarkivet skall erhålla Kammarherren D'Ahlbedyhl till efterträdare. En mängd ekonomiska bestyr hafva blifvit i sednare tider lagda på Riksarkivarien, så att denna befattning numera är att anse snarare såsom en civil syssla, än en plats för en Historiker och Litteratör. Riksantiqvariesysslan säges blifva skild från Arkivariatet och uppdragen åt någon annan. Herr Strinnholm skulle säkert vara en man, förtjent att uppmuntras genom denna heder.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 23 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 50. 1837.
Fredagen den 23 Juni.

FREJA.

Tidens Brud.

Så gnugga en gång sömnen ur ditt öga,
Du åldriga Sjusofvare, o Tid!
En ständig hvila båtar Kämpen föga,
Ty friden röfvar hvad han vann med strid.

Den Brud, hvarefter dina armar sträckas,
Har, genom Sekler, gäckat ditt begär:
Du alltid låtit ifverns flamma släckas
Så snart du trott dig hinna henne här.

Du redan ofta har dig sträckt till hvila
Och trott din höga fängslad i din famn;
Men från en sömnig skall hon rastlös ila,
För Drömmarn är hon blott en bildlös hamn.

Sjelf född af ljuset, upp till ljus hon sträfvar,
Och dröjer du, hon missnöjd från dig går.
Följ henne djerft, der hon bland skyar sväfvar:
Allt skönt och ädelt föds i hennes spår.

Men Despotismens lömska drake andas
Ur tigertandadt svalg ett dödligt gift.
Kring böjlig sida granna färger randas,
Men kopparbuken är en grundlös grift.

En evig hunger lefver i hans käftar:
Hans törst på menskoblod blir aldrig släckt,
Sitt gula öga på din Brud han häftar:
Hans blick är giftig som hans andedrägt.

Drag derför svärdet! kämpa för den sköna:
Slå hennes fiende, så är hon din,
Den ädle Segrarn vet hon att belöna,
Och endast han får kalla Frihet *sin.*

Yttersta Domen i Upsala.

Under Drottning Christinas regering var vid Sveriges förnämsta Lärosäte en orolig spänning. Den mångkunnige och lärde Johan Bureus, Sveriges förste Kongl. Bibliotekarie samt Riksarkivarie och Riksantiqvarie, var anledningen dertill.

Under sina djupa studier i så väl antiqviteterna, som i matematik, teologi, astrologi och kabbalistik, hade han börjat att fundera på yttersta domen. Han varnade ofta »sina syndiga medborgare i Upsala» för densamma, och uppmanade dem att med allvar betänka den saken. Slutligen, sedan han länge och noga gjort alla sina lärda och vettenskapliga uträkningar, lyckades han att bestämma tiden så noga, att han kunde förutsäga dess inträffande den instundande hösten. Den berömde vettenskapsmannens spådom kunde icke förfela att väcka allmän uppmärksamhet.

Men i Upsala bodde en mycket kunnig kemist och apotekare, en Tysk vid namn Simon Johansson Wolimhaus. Han ville icke så lätt sätta tro till Burei ord. Likasom Bureus, väl hemma och drifven i de hemliga vettenskaperna, gjorde också han sina uträkningar, och uppträdde plötsligt för att motsäga honom. Mäster Simon hade uträknat, att yttersta domen ingalunda kunde inträffa om hösten, utan att den skulle komma — påföljande vår.

Bureus blef förtörnad öfver apotekarens påståen-de, att han något litet förräknat sig. Han ville omöjligen medgifva det uppskof, som apotekaren antydt. Med all möjlig lärd myndighet och hetsighet yrkade Bureus, att hans uträkning var fullkomligt riktig. Den Tyske apotekaren, som ansåg sin lärdom ingalunda ringare, framträdde med icke mindre klyftiga skäl för att bevisa sitt påstående. Striden uppläga-

de allt skarpare. Att kunna bilägga en sådan tvist var icke möjligt. Båda herrarne voro lärde, båda voro envise. Huru saken skulle kunna slitas, såg mörkt ut, och likväl var det en sak, som rörde hela menskligheten.

Slutligen föreslogs sakens afgörande genom vad. De båda lärda kämparne antogo detta förslag. De voro båda så vissa på sin sak, att de uppsatte hvardera sin gård i staden. Ifall spådomarna slogo in, var det egentligen ingenting vågadt, emedan man då skulle umbära dem i alla fall; men man måste bekänna, att den kloke Tysken, mäster Simon, härvid minst vågade, efter hans spådom något senare skulle gå i fullbordan.

Tiden fortskred. Hösten kom. Bureus beredde sig till den förestående stora händelsen, och hans vänner och anhängare följde hans exempel. Man känner icke, huruvida mäster Simon var lika öfvertygad om ofelbarheten af sin uträkning, eller om han icke, någon gång, med en viss hjertklappning vaknade om höstmorgnarna. Hvad som åtminstone var säkert, det var, att denna höst var bekymmersam och väntansfull för många menniskor.

Men hösten led till ända, vintern inbröt, och yttersta domen kom icke. Den stackars Bureus såg sig med harm öfvertygad om konstens ovisshet, då jordklotet, i trots af hans konstiga uträkningar, fortfor att rulla fram sin mångåriga bana. Hvilken smärta för en ärlig forskare, en som med alla sin själs krafter omfattat och bearbetat en idé, att se den tillintetgjord, att nödgas erkänna sin förödmjukelse. Hans vänner och anhängare föllo ifrån honom, glada att hafva undkommit en sådan fara. Man log åt den misslyckade profeten, men löjet ville icke hafva rätt art, emedan man alltid hade Simon Wolimhauses profetia i bakhåll, och det icke var så förfärligt långt till våren.

Men ett nytt slag träffade den arme Bureus. Hans segrande motståndare uppträdde för att utkräfva sitt vad. Wolimhaus var icke nöjd med segren, utan ville ännu dertill på ett sådant sätt håna den besegrade. Bureus vägrade emellertid att afträda sin gård. Då blef han af Tysken stämd inför Magistraten. Wolimhaus ville hämnas på den lärde Teologen derigenom, att han gjorde honom husvill under jordens sista vinter. Det var likväl en oklok uträkning. Bureus borde väl icke frysa ihjäl, ty då blef han ju icke ett lefvande vittne till den Tyske beräknarens seger.

När saken kom inför rätta, befans det svårt att afslå Wolimhauses fordran. Bureus påstod likväl, att saken borde hafva anstånd, tills man fått se, om Wolimhaus profeterat bättre. Visserligen, om Wolimhauses profetia gick i fullbordan, hade denne ingen nytta af att hafva vunnit vadet; men Bureus hade ju icke heller vunnit mera, om han lyckats att finna rätta tidpunkten.

Magistraten befann sig i klämman. Slutligen ansåg man likväl för rådligast, att bevilja uppskof till våren, så att man fick se, huruvida det var en större profetisk anda hos Tysken än hos Svensken.

Våren kom. Ingen yttersta dom inträffade. Mäster Simons kalender befans icke mera tillförlitlig än Burei. Då ingendera sålunda befans hafva tillräcklig grund, förföll vadet, ehuru Wolimhaus påstod sig, sedan man kommit öfver våren, ovillkorligen hafva träffat den rätta tidpunkten *närmare*.

Emellertid bebodde sedermera de båda vederparterna, ostörda, hvardera sin egen gård och lemnade åt efterverlden att vänta på yttersta domen, bäst han ville.

Det är skada, att Magistratens akter, der man väl eljest skulle funnit närmare detaljer om denna betydande lärda tvist, tillika med så mycket annat märkvärdigt, förstördes af eldsvådan i Upsala 1702.

Nord-Amerika.

Den brytning i de Förenta Staternas handel, som för närvarande inträffat, är visserligen af stor vigt för tiden. Den verkar på hela Europa, och den bildade verldens uppmärksamhet är spänd på densamma. De politiska recensenterna i alla stora tidningar kunna icke undgå att vederbörligen genomgå och begrunda de verkningar, som tilldragelsen för det närvarande kommer att utöfva. Men som kanhända en och annan af våra läsare, icke nöjd med det påstående, att det spända förhållandet uppkommit af en för långt drifven spekulationsanda, skulle finna nöje i att kasta en blick på det förflutna, och litet längre tillbaka söka skälen till hvälfningen, anse vi oss kunna ur godkända källor meddela några upplysande notiser. Vi hylla ingen parti-åsigt, utan försöka att framställa saken så enkel den är i sig sjelf. För oss Svenskar är det så mycket lättare att förblifva opartiska, som vi icke förlora betydligt, utan tvertom vinna på förlägenheten både i England och Amerika.

Till en början är det nödigt att igenkänna, så väl i Amerika, som i det gamla Europa, de tvenne partier, som kämpa med hvarandra: Aristokraterna och Demokraterna.

De Förenta Staternas Bank inrättades egentligen, för att frälsa landet ur den financiella nöd,

hvari det blifvit störtadt af revolutionen. Amerikanarne hade köpt sin frihet med oerhörda offer. Kriget hade kostat 135 millioner Dollars, och oaktadt de Fransyska subsidierna och ett lån, som blifvit uppnegocieradt i Holland, befunno sig Fristaterna vid fredsslutet i en skuld af 42 millioner Dollars, hvarpå icke en gång räntorna kunde betalas. Men då banken emottog alla statsintraderna, bildades derigenom tillgångar, så att icke blott skulderna snart betaltes, utan äfven betydliga öfverskott uppkommo. Banken hade blifvit stiftad 1791 och upphäfdes 1811.

Det blef nu en allmän förvirring i alla penningförhållanden, tills en ny bank, privilegierad på 20 år inrättades 1816. Det är denna nya bank, som genom sina privilegier stigit till en oerhörd makt och begagnat sitt inflytande emot sjelfva regeringen. Det var en stat i staten, som den utgjorde, denna förening af kapitalister, hvilkas intressen ofta voro alldelesmotstridiga landets. En mängd underafdelningar eller filialbanker trädde i verksamhet. Deras noter, liksom nationalbankens, emottogos och gällde för full valuta i all uppbörd. Den stora banken inlöste dem genast emot kontant. Nationalbanken utgjorde sålunda medelpunkten och stödet för alla de andra bankerna. Penningens omlopp var derigenom så lättadt, att då kommunikationerna blifvit allt lifligare inom landet, penningeomsättningen skedde för det bästa möjliga pris.

Banken utöfvade på den stora penningemarknaden ett obegränsadt inflytande; isynnerhet genom regeringens depositer, hvilka uppkommo genom statsinkomsternas öfverskott, blef det möjligt för banken, som ägde ett omätligt kapital, att behålla så godt som ett monopolium i vexelhandeln och draga orimliga vinster ur densamma. Banken var för finansförvaltningen af väsendtlig nytta, emedan genom densamma alla inkomster öfver hela de Förenta Staternas område, utan omkostnad för statskassan, indrefvos och fördelades; äfvensom banken öfvertog befattningen med alla statslån. Utom fördelen af sitt uteslutande privilegium, hade nationalbanken en enorm vinst af de hos henne deponerade statens penningar, med hvilka hon rörde sig; och då hvarje filialbanks noter emottogos, för fulla värdet, af regeringen, erhöll nationalbanken på sådant sätt en kredit, sträckande sig till fulla beloppet af statsinkomsterna.

Men som bankens ägare utgjordes af enskilda kapitalister, hvilka förvaltade statens medel och genom den vunno sina rikedomar, insågo dessa alltmera sitt vigtiga inflytande. En verklig penningaristokrati hade uppkommit, hvars medlemmar ingalunda ville uppgifva sin makt. Men tänkande patrioter hade redan med bekymmer fästat sin uppmärksamhet på detta förhållande. Vid kongressen 1832 företogs frågan om privilegiets förnyande. Banken, som väl insett sin fara, satte sig i verksamhet och lyckades att genom sitt inflytande utverka ett gynnande beslut. Men presidenten Jackson begagnade sitt veto, i det han förklarade bankens privilegium såsom ett lagstridigt monopol och yttrade tvifvelsmål om säkerheten af de i banken nedlagda kapitalerna. Dessa tvifvel befunnos emellertid ogrundade. Banken inskränkte derefter de förmåner, hvarigenom den förut i alla staterna underlättat rörelsen. Presidenten återtog de banken anförtrodda statsmedlen, och i sitt försvar för denna åtgärd beskyllde han, icke utan skäl, banken för olofliga inverkningar på valen af deputerade till kongressen. Kongressens mening om banken var ganska delad. I representanternas kammare tycktes bank-intresset hafva för sig en gynnande sinnesstämning, då deremot i Senaten dess motståndare inflätade sina gamla klagomål öfver bankens förvaltningsprinciper med den nya stridsfrågan. Jacksons anhängare utgjordes af det egentligen demokratiska partiet, då deremot det aristokratiska representerades af banken. Genom Jacksons åtgärder sattes emellertid banken, sålunda hämmad i sina operationer, i en viss förlägenhet, hvilken menligt inverkade på alla grenar af handeln. En allmän oro röjde sig hos sjelfva det demokratiska partiet, och man yttrade högt sitt ogillande äfven i de af Staterna, som eljest voro presidenten tillgifna. Regeringens ihärdighet segrade emellertid. Bankens privilegium förnyades icke, då det utgick 1836. Men banken erhöll ett nytt fribref, såsom Staten Pennsylvaniens enskilta bank.

I denna spänning emellan de båda partierna, gällde det att visa nationen hvilketdera som mest åsyftade nationens bästa. Regeringen understödde så mycket den förmådde, med alla de medel, som stodo till dess disposition, köpmän och fabrikanter, på så goda villkor, som möjligt. Bankens intressenter sökte genom de tidningar, der de förmådde verka, utsprida, att regeringen genom sina okloka steg mot banken, störtat folket i nöd och förlägenhet. Men då Regeringen icke gaf vika, utan visade sig verksam med sina tillgångar, trodde banken den vara starkare, än den i sjelfva verket var. Banken förklarade derföre, att hon ville sätta betydliga kapitaler i omlopp. På sådant sätt röjdes för hela folket, att banken endast var ett penninginstitut, som

icke ville göra uppoffringar för andra fördelar, än sina egna enskilta.

Särskilta omständigheter hafva äfven bidragit att öka den närvarande förlägenheten i Amerika. Dels bomullsprisernas fall, dels de stora kapitaler, som, utan att annorlunda än nominelt existera, användas i spekulationer af alla slag, hafva gjort, att då de Europeiska köpmännen skola uppbära sina fordringar af de Amerikanska, dessa icke äga tillräcklig valuta. Man beräknar, att Amerikanerna ligga under för omkring 15 millioner Dollars.

Ett och annat.

Biskopsvalet i Skara är utsatt att hållas den 19 instundande Juli. Man talar naturligtvis alltid mycket på förhand om sådana vigtiga platsers besättande. I synnerhet föregår inom hvarje stift, der Biskopsstolen är ledig, en slags mönstring af de eklesiastika tjenstemän, hvilka kunna anses såsom kandidater. Men äfven utom kleresiet sträcker sig det fält, der Kyrkoherdarne äga att göra sitt val. Så har man just från Skara Stift hört, att en militär vid gardet erhållit röst till Biskopsstolen.

Vid detta tillfälle uppgör man redan gissningsvis förslaget. Domprosten Kjellander i Skara är allmänt ansedd såsom en af Stiftets yppersta och mest förtjenta män. Man tyckes redan vara ense derom, att han erhåller första rummet på förslaget. Det andra rummet tros antingen tillfalla JustitieRådet Themptander eller Doktor Josef Wallin. Themptander hade förra gången, då Lundblad blef Biskop, rum på förslaget, såsom det berättades, af den anledning, att en af de gamla Prostarne i Stiftet yttrat, att i Consistorium behöfdes en skicklig jurist. Huruvida ännu samma behof förspörjes, är icke så noga bekant. Doktor Wallin har både vid Universitetet, såsom Akademisk lärare, och i Stockholm haft tillfälle att bibehålla sig i sina landsmäns minne. Hans förtjenster äro allmänt erkända. Ifall någon af dessa trenne icke vinner förslaget, talar man om tredje rummet, såsom ärnadt åt den vördnadsvärde Doktor Hasselrot i Säresta eller Prosten Afzelius i Alingsås. Båda hafva stiftets aktning och tillgifvenhet. Hasselrot har under flera riksdagar bevakat fäderneslandets och stiftets intressen. Afzelius gjorde sig ett namn på sista riksdagen. Bland de öfriga stiftets män, som troligen komma att erhålla röster, nämnas Professorn Doktor Grenander i Sköfde, Professorn Kolmodin i Upsala och Prosten Wennerberg i Lidköping. Bland Lektorerne vid Gymnasium anses Källgren och Gullbrand vara i fråga.

— Man har länge med begärlighet väntat en ny upplaga af *Vitalis'* dikter, sedan de utgått ur bokhandeln; och denna Allmänhetens billiga fordran var att anse såsom en hyllning åt den aflidne Skalden. Nu mera har denna väntan i så måtto blifvit uppfylld, att Förlagsföreningen i Stockholm, bland de författare den utgifver, äfven meddelar Vitalis. Det blir sålunda väl icke en omöjlighet att i bokhandeln erhålla hans dikter, men man måste då köpa hela den öfriga samlingen derjemte. Om man äger oktavupplagan af *Stagnelius* förut, får man sålunda lof att köpa honom ånyo, för att erhålla Vitalis. Naturligtvis kan detta förhållande icke läggas Förlagsföreningen till last. Men vi hemställa, om det icke vore skäl att Förlagsföreningen sålde hvarje författare särkilt. Det borde icke vara så svårt att derefter beräkna upplagorna. Ännu ett skäl talar för detta förslag. Icke sällan besökes fäderneslandet af utländska litteratörer eller andra bildade främlingar, hvilka gerna skulle vilja äga några af de utmärktaste författarnes skrifter; men det gifves arbeten, som för Svenskar äga ett litterärhistoriskt värde och derföre till och med gerna läsas, såsom t. ex. *Bergklints Skrifter*, men hvilka dock icke passa att gifva en utlänning begrepp om vår litteratur. Det är derföre vi, för vår del, skulle anse det både fördelaktigt och billigt, att Allmänheten här, liksom det sker med många utländska biblioteker, sattes i tillfälle att göra ett urval. Den invändningen, att mindre kända författare endast på det sätt, som nu sker derigenom, att de uppbäras af mera ansedda, kunna meddelas och spridas till Allmänheten, torde icke vara så vigtig, emedan i alla fall de, som subskriberat på hela samlingen, finna nöje i att göra bekantskap med sådana skrifter, som icke förut varit utgifna. Emellertid förtjenar urvalet af de författare, som meddelas, både noggrannhet och urskiljning. Den aflidne Sondéns förlust blir äfven i detta afseende kännbar.

— Det goda *Dagbladet*, som gerna anmärker tryckfel, har ett eget sätt att beräkna sin nummerföljd. Bladet tar tillbaks, som man säger. För några dagar sedan utkom N:o 138, derefter N:o 139. Hvem väntade icke att 140 skulle följa derefter? Men Dagbladet, som har sina egenheter, vände om igen till 130. Derpå följde åter 131, så 132 och i dag 133. Har man Almanackan till hands, så att man mins helgdagarna, kan man emellertid, efter datum lägga Bladet i ordning, ifall man skulle gömma det.

Nästa N:r utgifves Tisdagen d. 27 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 51. 1837.
Tisdagen den 27 Juni.

FREJA.

Till Midsommar-Solen.
(1837.)

Välkommen, Sol! Vi trodde, att du flyktat
För evigt från vårt gamla, kalla land.
Hvem har så länge dina fålar rygtat?
Hvi skydde de din dotter Sveas hand? —
Dock — svar vi ej begäre. Norden fryser
Ej mer; Du åter skön på fästet lyser.

Dig tackar Freja ock, bland alla andra,
Som älska sanning, värme, frid och ljus.
Bland Aftonblad och Dagblad här vi vandra;
Men intetdera värmer hem och hus.
Ach! de förkyla själen — det är värre;
Du värmer kropp och själ, Du Dagens herre!

Du breder ut ett dagblad öfver jorden,
Hvars rena skönhet ej sin like ser.
I blått och guld vi läse der de orden,
I hvilkas djup Guds eget anlet ler.
Och när, som Dagens tolk, *du vunnit vadet —*
Då ger du ut det Bästa Aftonbladet.

I horizontens purpur blommar fröjden
Af dagens mödor och af nattens ro:
Och englar sjunga: "Ära Gud i höjden! —
Frid vare dem, som uppå jorden bo."
Naturen, smekt af vestanvindens vingar,
Åt Skaparen en suck till offer bringar.

Men Natten kommer . . . Ja! låt natten komma!
Naturens *natt — hon är så tyst och mild.*
I östern snart det spricker ut en blomma,
Som gjuter strålar kring dess dunkla bild;
Fast vi, som skrifva tidningar, vi veta
(Snart sagdt) ej mer, hvad Dag och Natt skall heta.

Hvad Natten *är, det gissar likväl mången —*
Och mången önskar, Natten vore när; —
Men det blir dag, då natten är förgången,
Och mången anar ej, hvar solen är; —
Dock föder Du och lifvar upp naturen:
Du älskar menskan, blommorna och djuren.

Vi bedje Dig, Apollo, Ljusets fader!
Dig, höga Sol! med vördnad bedje vi,
Att Du ej räknar spalter eller rader,
Men ser till känslan, meningen deri.
Du är så upplyst, att Du lyser alla —
Hvem höfs det ej, till dina fötter falla?

Vi hylla Dig; vi hoppas, att du låter
En stråle stundom sänkas ned till oss.
Hvad gör det, om än mörkrets ande gråter? —
Hans tårar frätas opp af dagens bloss.
Hell! Ljus och Frid i Södern och i Norden!
Må Herrans ande sväfva öfver jorden!

En af Byrons älskarinnor,
tecknad af honom sjelf.

Margareta Cogni, med hänseende till sin mans yrke äfven kallad *La Fornarina*, ägde en fullkomligt antik ansigtsbildning; hennes växt, ehuru nog hög, var intagande och passade förträffligt till den öfliga nationaldrägten.

En våraftou 1817 hade H.. och jag företagit en lustridt längs stranden af Brenta, då vi bland en grupp af landtfolk varseblefvo tvenne flickor, måhända de skönaste vi någonsin sett. Vid denna tid rådde nöd i landet, och jag hade någongång sökt bispringa de behöfvande. I Venedig gör man sig för godt köp rykte som ädelmodig, och måhända hade man öfverdrifvit något för min räkning, såsom Engelsman. Jag vet icke, om de båda flickorna märkte, att vi betraktade dem, men en af dem utropade emellertid med Venetiansk dialekt: »Ni, som bringar andra hugsvalelse, hvarföre tänker Ni icke på oss? Jag vände mig i sadeln och svarade: »*Cara, tu sei troppo bella e giovane per aver bisogno del soccorso mio?*»

»Såge Ni», svarade hon, »min koja och mitt bröd, skulle Ni icke tala på det sättet.»

Allt detta yttrades nästan med en ton af skämt, och jag såg henne icke sedermera på flera dagar.

Några aftnar sednare mötte vi återigen dessa flickor, som då vände sig till oss på fullt allvar och intygade sanningen af hvad de redan sagt oss. De voro kusiner. Margareta var gift; den andra icke. Som jag tviflade på riktigheten af deras berättelse, gaf jag saken en helt annan tydning och utsatte med dem ett möte till dagen derpå.

Denna person utöfvade sedermera på mig, under en längre tid, ett inflytande, som väl ofta blef henne bestridt, men alltid återeröfradt.

Orsaken till detta inflytande var väl till en ej ringa del fysisk. Hon var mörk, stor, ett Venetianskt hufvud, sköna, svarta ögon och tjugotvå år. Hon var för öfrigt Venetianska i ordets fulla bemärkelse, dialekt, tankar, sätt att föra sig, med ett ord: i allt. Hon ägde i högsta grad Venetianskornas naturliga och skämtsamma glädtighet. Hon förstod hvarken att läsa eller skrifva, och kunde således icke plåga mig med bref, med undantag likväl af tvenne gångor, då hon ej, emedan jag var sjuk, fått tillfälle att se mig, och således i sin ovisshet lät byskrifvaren för tolf styfver fabricera en skrifvelse till mig. För öfrigt var hon vild i sin passion, herrsklysten, nästan tyrannisk. Hon var van att gå sin bana fram, när det behagade henne, utan hänseende på tid, ställe eller person, och kom någon qvinna henne i vägen, kunde hon påräkna ett slag af Margaretas knytnäfve.

Då vår bekantskap började, stod jag i relation med Signora ***, som var nog enfaldig, att en qväll, vid Dolo, åtföljd af några bland sina vänner, utösa hotelser mot Margareta. (Sqvallersystrarne i staden hade nemligen, tack vare min hästs gnäggande! fått hum om, att jag sent om natten brukade galoppera till Margaretas bostad.) Margareta slog vid detta tillfälle tillbaka sin slöja och yttrade på den klaraste Venetianska: »*Ni* är icke hans hustru och icke *jag* heller. *Ni* är hans *Donna* och *jag* är också hans *Donna*. Er man är *en becco* och min är en annan. Har Ni lust att bevara honom för Er ensam, så bind fast honom vid ert snörband, men inbilla Er aldrig, att jag icke skall våga svara Er, fastän Ni är rikare än jag.»

Sedan hon bringat i dagen detta vackra vältalighetsstycke, hvilket jag nedskrifver sådant, som det blifvit mig berättadt af en bland åhörarne, fortsatte hon sin väg, och lemnade åt Signora S. och en skara nyfikra åhörare att efter behag uttolka denna dialog.

När jag till vintern återvände till Venedig, följde hon mig, och som hon visste sig vara gynnad, upprepade hon ofta sina besök. Men hennes egenkärlek var otyglad och hon tålte ingen annan qvinna bredvid sig. På *Cavalchina*, en maskerad, som gifves sista natten af Karnevalen, och der hela verlden trängs om hvarannan, ryckte hon masken af fru Contarini, en dam af hög börd och oförvitligt uppförande, och det endast derföre att hon emottagit min arm. Man kan lätteligen föreställa sig hvad uppseende händelsen skulle göra; men denna var endast en af hennes minsta obetänksamheter.

Slutligen råkade hon i tvist med sin man, och tog en vacker afton sin tillflykt hos mig. Jag försäkrade henne, att detta icke gick an; hon svarade, att hon skulle ligga på gatan, men att hon icke återvände till sitt hem. Hennes man slog henne (stackars tigrinna!), förstörde hennes penningar och var utsökt vårdslös emot henne. Emedan det redan var lidet långt in på natten, tillät jag henne emedlertid att qvarstanna; men dagen derpå var det icke möjligt att få henne sin väg. Hennes man kommer, tjutande, skrikande, gråtande, och ber henne på sina knän att återvända. Nej! det är omöjligt. Han vädjade då till polisen, och polisen till mig. Jag bad den ena, så väl som den andra, att taga vård om henne; jag ägde ingenting att bestämma öfver henne. Hon hade kommit af sig sjelf. Jag kunde icke kasta ut henne genom fönstret. Men det berodde på

dem sjelfva att antingen afföra henne genom denna väg eller genom dörren. Valet stod dem fritt.

Hon klagade det för kommissarien, men blef slutligen tvungen att åtfölja sin *becco ettico*, såsom hon kallade sin stackars man, som var behäftad med tvinsot.

Efter några dagars förlopp kom hon igen. Nu etablerade hon sig med buller och bång hos mig, i ordets uttryckliga bemärkelse, utan mitt tillstånd, men med begagnande af min efterlåtenhet och af den fullkomliga omöjligheten för mig att i denna fråga hålla mig allvarsam, ty började jag någongång blifva verkligt ond, kom hon mig alltid att skratta genom något Venetianskt narrspel eller något dylikt i hennes genre. Hon ägde konsten att öfvertala fullkomligt i sitt våld, och utöfvade den med en takt och en framgång, hvaraf qvinnan är i så hög grad mäktig, hon må nu stå högt eller lågt inom samhället.

Signora Benzoni tog henne också under sitt beskydd, men sedan dess måtte någon skruf ha lossnat för Fornarina. Hon gick alltid till ytterlighet. Antingen gret hon eller skrattade hon, och var i sin vrede så förfärlig, att hon gjorde mäns, qvinnors och barns förskräckelse. Det var Medeas själ inom en amazons kraftfulla former. Ett vackert djur, men otämjligt. Jag var den enda varelse, som hade något välde öfver henne, och när hon såg mig utom mig af raseri (ett skådespel, som man sagt mig skola vara fasligt), stillade sig i ögonblicket hennes egen häftighet. Hon hade tusendetals nycker. Hon var förtjusande under sin *fazziolo* *), som egentligen endast tillhör den lägre folkklassen, men hon suckade efter en hatt med plymer, och allt hvad jag sade och gjorde (och jag sade ganska mycket), kunde omöjligen förhindra detta missklädande ombyte. Jag kastade den första hatten på elden, men jag tröttnade förr att bränna opp, än hon att köpa, och att af sig sjelf göra en verklig karrikatyr, ty hatt passade henne icke alls.

Sedermera ville hon ha klädningar med släp, som en *dama*, min sann! Ingenting kunde göra henne nöjd utom »*l'abito colla coua*», och som hennes dåliga prononciation af det senare ordet alltid kom mig att skratta, blef detta beständigt slutet på våra ömsesidiga tvister, och innan kort visade sig *la Fornarina* med ett ursinnigt långt släp.

Emellanåt slog hon pigorna och förhöll mig mina bref. En gång öfverraskade jag henne, djupt mediterande öfver ett af dem. Hon sökte nu, som oftast annars, att af bokstäfvernas form sluta, huruvida skrifvelsen var från ett fruntimmer eller icke. Mera än en gång fällde hon tårar öfver sin okunnighet, och hon hade fast beslutit, att lära sig hela alfabetet, för att (såsom hon sjelf förklarade) öppna och läsa alla till mig ställda bref.

*) En slags slöja.

Jag får icke glömma att göra rättvisa åt hennes egenskaper, såsom föreståndarska för ett hushåll. Alltsedan hon inträdt i mitt hem, som »*donna di governo*», blefvo utgifterna nedsatta till mindre än hälften, och hvar och en gjorde noggrannare än förr sina skyldigheter. Rummen höllos i ordning, allt, med undantag af henne sjelf.

Jag har många skäl att tro, det hon, med all denna ytterlighet, på sitt vilda sätt hyste en djup tillgifvenhet för mig. Jag vill berätta ett i detta hänseende upplysande drag ur hennes lefnad. En höstdag, då jag med mina gondolierer var ute på Lido, blefvo vi öfverraskade af en häftig orkan. Gondolen lopp den ögonskenligaste fara. Hattarna bortfördes af vindens våldsamhet; båten fylldes med vatten; årorna sprungo: hafvet häfde sig; åska: regn; mörker; ett herrans väder. Då vi, efter en förfärlig kamp mot det uppretade elementet, återvände till Venedig, fann jag henne ute på trapporna af palatset Moccenigo, vid stranden af den stora kanalen; hennes svarta ögon glindrade genom tårarna; hennes lösta lockar, genomdränkta af regn, fläktade kring hennes ögonbryn och hennes sköte; den våldsamma orkanen fladdrade i hennes kläder och hennes hår, och svepte dem tätt ikring hennes höga gestalt; åskan rullade öfver hennes hufvud och vågorna vältrade sig, tjutande, vid hennes fötter. Hon liknade en Medea, nedstigen från sin char, en Sibylla, besvärjande det oväder, som rasar ikring henne. Hon var den enda lefvande varelse, som vi, utom oss sjelfva, kunde upptäcka. Då hon såg mig frisk och sund, dröjde hon icke för att önska mig välkommen, utan sedan hon tillropat oss: »*Ah! can' della Madonna cosa vustu? esto non e tempo per andar al Lido*» *), skyndade hon in i huset och tröstade sig sedermera med att gräla på matroserna, derföre att de icke förutsett orkanen. Min betjening underrättade mig sedermera, det endast samtliga gondolierernas nekande, att i ett sådant oväder ge sig ut ur hamn, hade kunnat hindra henne från att i en båt skynda till mitt bistånd, och att under de häftigaste ögonblicken af stormilen hade hon satt sig på trappan vid kanalen, utan att det lyckats någon att lugna henne eller få henne derifrån. Hennes glädje då hon återsåg mig, var blandad med ursinne, och påminde om en tigrinna, som leker med sina ungar.

(Slut e. a. g.)

*) "Ah! Madonnas hund! hvar har du dina ögon? är det nu tid att ge sig ut på Lido?"

Examens-äfventyret.

Vi hafva förut i vår tidning meddelat några Svenska sjöfarandes äfventyr. Vi medgifva naturligtvis, att dessa varit bara skepparhistorier; men emedan sådana stundom, sedan de cirkulerat ibland Allmänheten, få en viss häfd för sig, kunna de föregifvas vara sanna eller åtminstone trovärdiga. Som vi hört, att man icke helt och hållet misstror våra berättelser, har det fallit oss in att berätta ett äfventyr, som cirkulerar bland Allmänheten och anses trovärdigt, ehuru det passerat till lands. Naturligtvis göra vi intet vidare anspråk på våra läsares förtroende till sjelfva berättelsen, än att hon af oss framställes alldeles sådan, som hon blifvit berättad.

En förnäm Sekreterare — hans namn vilja vi icke ens med en initialbokstaf antyda — fick en särdeles håg att bese någon märkvärdig trakt af Fäderneslandet. Han ville gerna, emedan han är en af »nyttans män», derjemte uträtta något, och förskaffade sig alltså ett vederbörligt bref på, att han skulle äga att »åskåda» skolverken i den trakt, dit han ställde sin resa. Derjemte medtog han en ung skollärare, hvilken händelsevis kom att stå under hans fuktel och toffel.

De båda herrarne, Sekreteraren och hans magister, afreste till en stad, der den långt förut bestämda examen redan var hållen. Sekreteraren lät likväl tillkalla läraren och hopsamla den dimitterade ungdomen. Derefter anställde han en ny examen. Han blef bemött med ödmjukhet och undergifvenhet. Han reste derefter vidare, och kom till en stad, der det fans både Skola och Gymnasium.

Vid framkomsten till staden erfor han, att examensdagarna för både Skolan och Gymnasium voro utsatta på sådant sätt, att de icke rätt passade tillsammans med hans resetur. Han blef något purken öfver detta, men tillsade att det borde ändras. Med villighet fogade sig ortens auktoriteter efter hans önskan, ehuru hvar och en vet, att i våra publika läroverk de sista dagarna före en examen äro den egentliga repetitionstiden för alla de studerande. De egentliga lexorna, det som beror på minnet, genomgås då skyndsamt och med ifver. Hvarje timme är viggig för en gosse, som vill bestå med heder. Man kan tänka sig huru bestört hela ungdomen skulle blifva, att på en gång se tiden förändrad, se sig beröfvad de vigtiga dagar, hvilkas ögonblick de räknat och påräknat!

Examen börjas i Skolan. Sekreteraren och hans magister infinna sig. Äfven Eforus, den förste och närmaste förmannen för alla stiftets läroverk, är tillstädes. I den klass, der de höga gästerne först inträda, faller det dem in att, i stället för läraren, examinera. Sekreteraren gör gossarne obegripligt enkla frågor, hvilka de stackrarne icke kunna besvara. Han frågar t. ex. efter, hvilka märkvärdiga orter som ligga vid Göta kanal. De dumma gossarne hafva fått lära, enligt sin geografiska lärobok, hvilka städer som finnas i både Skaraborgs och Linköpings län, och kunna räkna opp dem; men de märkvärdiga orterna kring kanalen känna de icke. Sekreteraren förklarar lärometoden för dålig, och yttrar sitt högliga missnöje. Gossarne, som sålunda snart vänta en ny lärobok, innefattande kanal-linens beskrifning, rifva sig i hufvudet, och deras föräldrar, som måste köpa den boken, se sura ut.

Gymnasiilärarne — man förmodar, att de tillika varit Consistoriales — draga emellertid öronen åt sig. De vända sig till sin Eforus, för att begära hans bistånd. Man åberopar lag och författningar, gammal häfd och alla möjliga skäl, särdeles som det första exemplet i skolan utvisat ett alldeles obegripligt förakt för de läroböcker, som här blifvit använda.

Sekreteraren och hans magister blefvo icke litet förvånade, då Eforus med fast värdighet förklarade, att han ansåg det för Lektorernes obestridliga rätt att sjelfva examinera, och att detta var så mycket rättvisare, som examen skedde offentligen, och således hvarje åhörare både kunde bedömma metoden och ynglingarnes, liksom lärarnes skicklighet, utan att lärjungarne behöfde förbryllas af obekanta examinatorers ovana metoder och besynnerliga frågor.

Sekreteraren uppdrog stolt sitt bref. Det lästes. Gymnasisterne hörde ordet »*inspektion*», och de visste, enligt sina gamla läroböcker, att ordet betyder: *åskåda*. Efter den nya metoden skulle det betyda examinera; men Eforus förklarade, att han höll sig vid den gamla versionen af ordet, erböd Sekreteraren, äfvensom hans magister, plats såsom åhörare, och förklarade, att han, i kraft af sitt embete, endast ville låta de ordinarie lärarne verkställa examen.

Denna beslutsamhet behagade icke Sekreteraren, och kanske ännu mindre hans magister, men den tillvann naturligtvis den vördade Eforus en fördubblad kärlek och aktning af sitt Stift. Man funderar nu storligen på, huruvida Herr Sekreteraren icke, genom öfverskridandet af sin instruktion och sitt »tilltag» att kompromettera Fäderneslandets ädlaste och nitfullaste Eforus, begått ett litet misstag. Åtminstone, säger man, var det väl icke meningen med brefvet, att tillåta en Sekreterare, om än så seg och hög, att bemöta en man, hvars vördade namn är bekant öfver hela Europa, med en sådan brist på aktning och grannlagenhet, att han tvingas att skydda sig och sina underlydande genom åberopande af sin lagliga myndighet.

Vi hafva nu berättat hvad vi förnummit om examens-äfventyret, likväl med utelemnande af några detaljer, hvilka utvisa, att Sekreteraren är en fortvarande vän af frackar. Man har om honom berättat, att han icke vill se någon, hvars person han äger att i den minsta mån befalla, annorlunda klädd, än i frack. Det vore synd, om han fick tvinga de gamla Prostarne, hvilkas ofta nog ansenliga magar äro vana vid det varma skyddet af en rock, att för hans skull förkyla sig. Han kunde derigenom decimera hela Prestestandet. Huruvida detta, genom en dylik åtgärd och i allmänhet genom Sekreterarens »metod», blir så särdeles belåtet vid nästa Riksdag, lärer väl tiden utvisa. Emellertid kunna vi intet annat göra, än berätta vår torftiga skepparsaga, så enfaldigt, som det anstår den »lilla Freja.» De *stora* tidningarna lära icke underlåta att meddela *stora* upplysningar och rättelser.

Nästa N:r utgifves Fredagen d. 30 Juni, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 52. 1837.
Fredagen den 30 Juni.

F R E J A.

Wid Serenas Graf.

Den 27 Juni 1837.

Hvarför klaga, att så kort jag varar,
Att jag blommar blott en enda dag?
ATTERBOM.

Hvad är Lifvet? Denna fråga
Gör sig ofta tankens vän.
Alla grubbla — höga, låga;
Ingen dock besvarat den.
Dygd och synder, fröjd och smärta
Vexla, liksom natt och dag,
Tills vårt arma hjerta
Slår sitt sista slag.

Dagens lilja, på sin stengel,
Blommar några ögonblick.
Du, Serena! *lik en engel,*
Utan synd från jorden gick.
Ach! Din Moder ej du kände,
Vid hvars ömma bröst du låg;
Döden facklan vände,
Som du lifvet såg.

När din Far, hvars djerfva segel
Fyllas friskt af sydlig vind,
Ser din bild i hoppets spegel,
Tror sig kyssa re'n din kind:
Bed en syster ner dig föra,
Sänk dig stilla i hans famn!
Hviska i hans öra
Blott Serenas *namn!*

Helsa honom från din Mamma;
Ty nu känner du din mor.
Barnakänslans rena flamma
Skönast bland Serapher bor.
Du blef ifrån jorden tagen,
Då du mest var himlen värd;
Ty den första dagen
Såg din himmelsfärd.

Gläd dig i de sällas rike,
Du, som fri från bojor är!
Tungt är lifvet. Blott din like
Salighetens krona bär.
Låt en blick till jorden falla,
Se vårt qval, vår fröjd, vårt krig!
Bed till Gud för alla,
Bed till Gud för mig!

N—r.

En af Byrons älskarinnor.

(Slut fr. föreg. N:r.)

Emellertid led hennes välde mot sitt slut. På några månader hade hon blifvit fullkomligt ur stånd att styras, och en mängd sig hopande klagomål, hvaraf några voro sanna och andra falska, »ty en favorit har aldrig vänner», förmådde mig ändtligen till det fasta beslut att skiljas ifrån henne. Jag sade till henne helt lugnt, att hon måste återvända hem till sig. Hon hade nu tillräckligt visat mig sitt intresse för mig. Nu borde hon tänka på sig sjelf, på sin gamla mor.

Hon nekade att lemna huset. Jag fortfor i mitt påstående. Hon hotade mig med knifvar och hämd. Jag svarade henne, att, förrän hon varit i fråga, hade jag sett lekas med knifvar, och att, om hon behagade börja, så fans en knif och till och med en gaffel till hennes tjenst på bordet. Jag försäkrade henne slutligen, att jag aldrig lät skrämma mig.

Dagen derpå, då jag åt middag, inträdde hon, sedan hon, till prolog, sönderslagit glasdörren, som förde från farstugan till trappan. Hon gick direkte till bordet och ryckte min knif ifrån mig, hvarvid hon lindrigt sårade mig i tummen. Ville hon betjena sig deraf mot mig eller mot sig sjelf? Jag vet det icke. Troligtvis hvarken mot den ena eller den andra. Fletscher, som hade fattat henne i armarna, afväpnade henne emellertid. Jag ropade nu på mina roddare, och befallde dem att sätta gondolen i ordning och föra *la Fornarina* hem till sig. Jag uppdrog åt dem att noga bevaka henne, så att hon icke under vägen måtte göra sig sjelf något ondt. Hon tycktes vara lugn, då hon nedsteg utför trapporna. Jag satte mig åter till min middag.

Plötsligt fick jag höra buller. Jag skyndade ut och fann på trappan till kanalen personer, som buro Margareta. Hon hade kastat sig i kanalen. Jag tror icke, att hon hade för afsigt att göra af med sig. Men när man tager i betraktande den förskräckelse, hvilken alla de, som ej kunna simma, hysa för hafvet, och till och med för ett mindre djupt vatten; när man betänker, att det var sent, att natten var mörk och kölden skarp, så måtte ändå *la Fornarina* inom sig känt någon demonisk dragningskraft. Man hade utan mycken möda fiskat upp henne, och utan att hon gjort sig vidare illa, än sväljt en mängd hafsvatten och fått sig ett kallt bad.

Jag insåg alltför väl hennes afsigt att ånyo inqvartera sig hos mig, och jag skickade derföre efter en kirurg, hvilken jag bad bestämma huru många timmar skulle erfordras, innan *la Fornarina* kunde hinna att hämta sig efter den öfverstånda krisen. Jag afkunnade sedermera mitt oåterkålleliga beslut: »Jag ger dig denna tid, och ännu mera, om det så skulle behöfvas, men om du icke då på ögonblicket lemnar mitt hus, så blir det jag, som sjelf öfverger det.»

Alla mina tjenare voro stadda i ohejdad förskräckelse. Margareta hade alltid injagat fruktan hos dem. Nu tycktes de vara fullkomligt tillintetgjorda. Sådana fega stackare voro de, att de bådo mig låta skicka efter polisen, och ställa vakt framför min dörr. Jag gjorde ingenting af allt detta, öfvertygad, att jag kunde lika så väl sluta på detta sätt som på något annat. För öfrigt hade jag redan förut haft att göra med Megeror, och kände deras sätt att gå tillväga.

Sedan hon blifvit återställd, skickade jag henne utan alla scener hem till sig, och jag har sedermera aldrig återsett henne, utom två gånger på operan, nästan bortblandad i den öfriga mängden. Hon gjorde ännu några försök att få återvända, men utan häftighet. Se der Margareta Cognis historia, i allt hvad som rör mig åtminstone.

Jag har glömt att nämna, att hon var särdeles gudlig, och korsade sig hvarje gång hon hörde bönklockan ringa.

Hon var liflig och träffande i sina svar. En dag till exempel, då jag blifvit särdeles uppbragt deröfver att hon slagit någon af mitt folk, kallade jag henne för *vacca* (ko), ett i Italienskan särdeles förolämpande uttryck. Hon vände sig om, helsade och svarade: »*Vacca tue, 'celenza*» (din ko, herre!). Kort sagdt, hon var en märkvärdig varelse af förvånande skönhet och kraft, med många goda egenskaper, många intagande, men en trollpacka att vara elak. Hon skröt offentligt öfver sitt inflytande på mig, och jemförde det med hvad andra qvinnor ägt öfver sina älskare, hvarvid hon upprepade många skäl till stöd för sitt eget företräde. Det är emellertid sant, att flera af dessa qvinnor gjorde allt sitt till, för att uttränga henne, utan att någon lyckades deri, förrän *la Fornarinas* egna orimligheter kommo dem till hjelp.

Jag har också förgätit att citera det yttrande hon fällde, då jag förebrådde henne att på *la Cavalchina* ha ryckt masken af Signora Contarini. Jag föreställde henne, att det var ett fruntimmer af hög börd, »*una dama*», m. m. Hon svarade: »*Se ella e dama, mi son Veneziana*» (Är hon en dam, så är jag en Venetianska). Detta skulle ha varit på sitt ställe för hundrade år tillbaka. Nationalhögmodet protesterande mot Aristokratiens högmod! Men nu!

Venedig och dess folk och dess ädlingar, alltsamman störtar innan kort tillsamman i Oceanen. Der det icke finnes något oberoende, finnes det aldrig någon verklig storhet.

Anmälan af utkomne arbeten.

Portefeuille, utgifven af författaren till Skildringar ur det inre af Dagens Historia. Första Delen; Stockholm, Hjerta 1837. (Pr. 1: 24. B:ko.)

Man har länge väntat, att de historiska samlingar, som den snillrike författaren till Skildringarna lyckats att erhålla, skulle meddelas Allmänheten. Man har anat, att de under hans hand och med hans penna icke skulle sakna ett ganska lifligt interesse. Första delen af denna Samling har nu utkommit. Dess innehåll har blifvit ordnadt efter de olika handlingarnas data.

Utgifvaren har försett de meddelade dokumenterna med ingresser och reflexioner, som gifva dem ett intresse för dagen, hvilket gerna häfdforskaren kan förbise, utan att dokumenterna derföre för honom blifva af mindre värde. Denna första del sysselsätter sig förnämligast med Hofvens inre förhållanden under Carl XII, Adolf Fredrik och Gustaf III. Mången besynnerlig ljusstråle kastas derigenom på de unga Prinsarnes uppfostran, hvilka sedermera burit Sveriges krona.

En ganska karakteristisk anekdot anse vi oss böra anföra om Prins Fredrik. Anekdoten är hämtad ur sedermera Rikskansleren Sparres anteckningar.

«En dag i somras, då Prins Fredrik läste Christendomen för Konungens ÖfverHofPredikant Rosén, som har uppdrag att deruti undervisa honom, fick Prinsen det infallet, som ofta händer honom, att ej egna någon uppmärksamhet åt sin lärares föreläsning. Alla dennes förmaningar blefvo utan verkan. Prinsen ville ej veta af annat än att leka och roa sig. Lektionstimmen slöts. Presten tog pennan för att skrifva det betyg, som Prinsen alla dagar skall förevisa Deras Maj:ter, angående sättet huru han hvarje dag studerat. Rosén var i begrepp att, sin pligt likmätigt, skrifva sanningen, då Prinsen, som förutsåg att det skulle bekomma honom illa, när händelsen blef bekant för hans föräldrar, hittade på den utvägen, att skrämma HofPredikanten, för att aftvinga honom ett sådant betyg, som Prinsen ville hafva. I denna afsigt springer pilten till dörren, reglar igen henne, stoppar nyckeln hos sig, skyndar efter sin värja, drager ut henne och rigtar henne rakt mot prestens ansigte. »Om du icke skrifver som jag staf»var för dig» — ropar han — »så sticker jag ut dina »ögon. Vi äro ensamme, och ingen kan förmå mig »att ändra föresats. Derföre lyd, utan att besinna »dig.» Den beskedlige presten förlorade fattningen och började dagtinga; men det hjelpte icke. Den unge Prinsen ville ej gifva med sig, utan hotade hvarje ögonblick med värjspetsen prestens ögon och ansigte. Denne, som saknade mod, eller föreställde sig att det varit stridande mot det undseende han var skyldig sin Konungs son om han afväpnat honom, och urståndsatt att kalla någon sig till hjelp, såg sig snart tvungen att underkasta sig sin lärjunges vilja. Han skref således hvad barnet förestafvade, och sedan han öfverlemnat betyget, innefattande oförtjent beröm, öppnade Prinsen dörren, pekade på den och befallde presten med trotsig ton att gå sin väg, utan att ens helsa på honom, hvarefter Prinsen med en triumferande min stack värjan i slidan, helt stolt öfver sin utförda bedrift. Sedan presten undkommit faran, försummade han icke att underrätta Konungen om barnets ondska, och den unge Prinsen blef straffad efter förtjenst. Det är dock ovisst, om detta betog honom skadefröjden att hafva lyckats i sitt förehafvande.

Det vill således synas, som denne Prins är ganska fruktansvärd i sin vrede. Likväl är Prins Carl mycket värre, när han blir ond. Det är icke lätt att reta honom; men inträffar det, så skyr han sedermera ingenting.

För korrt tid sedan skall han hafva dragit värjan emot sina begge bröder, som måst rädda sig bakom ett rundt bord. Måtte himlen bevara de unga Prinsarna från alltför häftiga sinnesrörelser, som kunde urarta till en grym missämja, när de komma till mogen ålder.»

Anekdoterna om Negern Badins smutsiga sjelfsvåld äro bevis på en sådan likgilltighet för seder och skick vid sjelfva den Kungliga taffeln, att man icke kan annat än häpna deröfver. Man känner en rysning öfver det moraliska förderf, som omgaf de unga Furstarna och som naturligtvis skulle lemna djupa intryck i deras sinnen. Tänker man dervid på den uppfostran, som i våra dagar egnas åt Fäderneslandets blifvande Regent och hans bröder, faller kontrasten så mycket skarpare i ögonen.

De vigtigaste handlingarna i denna del, äro utan tvifvel Riksrådet Höpkens bref, hvilka gifva en hög dager åt några af Frihetstidens politiska kombinationer.

De nyaste handlingarna röra den af Hofrätten 1816 från lif, ära och gods dömde Löjtnanten Natt och Dag, det Fersiska mordet och 1809 års insurrektion.

Säkert har mången bland våra läsare hört omtalas Grosshandlaren Wennerqvist, som åt Barnhuset och andra välgörande inrättningar skänkt stora summor. Han var en af Thorilds vänner. Ett bref från Thorild till honom finnes här citeradt. Vi anföra det, för den egna något Jacobinska tonens skull:

«Köpenhamn d. 24 April 1793.

«Medborgare!

«Eder vänskap för mig, så tydeligen grundad en«dast på förstånd och en ren fri känsla, har alltför «lifligen intagit mig att någonsin kunna glömmas. «Med så upphöjdt vett och så varmt hjerta skola «Svenskarne göra allt som är en nation värdigt: och «från den stund de visa att de kunna göra något så«dant, skola både snillen och hjeltar förakta Hofven «och fatta eld för den nya storhet att uppoffra sig «för deras sällhet. Det är ädelt, och en så hugnan«de som hög tanke i kommande tider, att man med «sin lifvande röst, med sitt exempel, bidragit att gif«va Nationen en varelse, och att af dessa Svenska «öcknar dana ett Fädernesland. — Här har man för«mildrat despotismen till ett fadersvälde. Dock haf«va Danskarne ännu ej nog ära uti sig att våga va«ra barn: än mindre att vara sjelfegne frie män. — «Men låt oss le åt Tyrannierna. De skingras som «de sista nattens moln för dagen. Våre fäder hafva «drömt; men vi skole se ljuset och njuta lifvet. — «Jag är med hela hjertat

«Eder

Thorild.»

Redan genom Skildringarna äro bevis på sin författares förmåga att kombinera, jemföra och sammanställa händelser och personer, ge färg och betydelse åt yttranden och karaktersdrag. Denna förmåga förnekar sig icke heller här. Just deri ligger ett stort intresse, att man ser de närvarande förhållanderna afspeglade i de förflutna. Historien vinner genom dessa vinkar, genom detta framträdande midt ibland dagens och nutidens frågor, ett eget behag. De fordna händelserna blifva åskådligare, de bortgångna personerna lefva upp igen. Man tycker sig, då man läser dessa Skildringar, denna Portfölj, vara omgifven af hvimlet af en maskrad, der man ser bekanta från alla håll i nya och oväntade drägter ila förbi. Mången, som trott sig säker, har tappat masken. Andra hafva blottat sig mer, än de tänkt. Men åskådaren har roligt, äfven åt deras förlägenhet.

Ett och annat.

Finlands nu lefvande förste Skald (vi räkna Franzén till Sverige), Adjunkten Runeberg, har utgett ett idylliskt poem, *Hanna.* Det är författadt i hexametrer, lika ypperliga som i hans förut kända poem *Elgskyttarne.*

= Sista Hamburger-Correspondenten anför bland resande på Hôtel d'Angleterre:

»Fräulein E. von Högqvist, Erste Schauspielerinn der Königl. Theater zu Stockholm, nebst Dienerschaft.»

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Redaktionen, som tillräckligt enonceral sina principer, så i politik som vitterhet, ämnar fortfara såsom den börjat, så väl att framställa sina åsigter af tilldragelserna inom vårt land, så vidt de ligga inom publicitetens område, som ock att bekämpa hvad hon anser obilligt och orätt i andra publicisters meddelanden.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 4 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 24.)

№ 53. 1837.
Tisdagen den 4 Juli.

FREJA.

Till Digteren H. C. Andersen.

Den 3 Juli 1837.

Jag Seeland sett. Det är en däglig mö.
Till gördel äger hon den blanka sjö.
Hon bok och blommor vaggar i sin famn;
Dess krona är det täcka Köpenhamn.

I hennes Haver *jag förlustat mig*
Och svärmande jag gått på kyske Jomfruestig.
I runde Taarn *jag* Oldtidsverk *har sett.*
På Westerbro åt Björn och Paschan lett.

Då lefde Rask, *den ädle hedersman,*
Som i konjugationen aldrig hann,
Trots all sin kunskap, till amavi opp,
Ty han som ungkarl slöt sitt lefnadslopp.

På Fredriksberg *jag om en Söndag var,*
Saa deres Konge, Danneriges Faer;
Han sejlede *längs utåt spegelvåg:*
En frid, som qvällens, på hans anlet låg.

Hos Oehlenschläger spist' *jag* Röde Grød;
Charlott då lefde, nitton år och söt.
Från tidens bång och verldens toma flärd,
I sorten Muld hun standsed nu sin færd.

Gudfruktig var jag ock — på tvenne vis:
Jag hörde Mynster: han förtjenar pris.
För Thorvaldsen i Fruekirkens *sköt*
Jag böjde knä och tjusningstårar gjöt.

Men Malergaleriet *mig gjorde gal':*
Det var för mycket se i sal vid sal.
Då jag kom ut från dessa underting,
Min hjerna lopp liksom en snurra kring.

På Dandseboden *var jag ock en gång,*
Men der min Værelse *blef icke lång.*
Trångt rummet var. De Piger der jag saa
I deres öjne *låg ej någon* Himmel blaa.

I Juli månad jag ett rus mig tog
Med fem, sex Danske vänner på en krog,
Ty Bellmans fest jag mindes att det var,
Och derför Bacchus jag mitt offer bar.

I deres Bye, *hvarhelst jag månde gå:*
Tre klandervärda ting jag stötte på:
Pounsche, brännvin, och det tredje snus:
Af intetdera fick man nånsin rus.

Men Suppen *var oändligt delikat,*
Och allt det gröna så i kopp som fat.
Men framför allt ut supra *på sitt sätt*
Var Byens *bröd och* Bolledeigens *rätt.*

Emellertid, hvad jag der röna fick
Mig djupt och innerligt till hjertat gick.
Hvarhelst jag låg och satt och gick och stod,
En hvar mot mig så vänlig var och god.

Saa megen Tak *jag derför nu frambär*
Till vores Naboer, mangen Venne kiær.
Vid Digtern Andersen *jag binder denna skål,*
I dag vår gäst och högtidsföremål.

D—n.

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. fr. N:o 49.)

Skottska Frimureriet.

Vi hafve anfört något om de äldsta mysterierna, särdeles i Egypten; men vi måste anmärka, att man icke från dessa kan oafbrutet härleda Frimurare-ordens härstammande. Hvarken de Pythagoreiska filosofskolorna eller medeltidens riddar-ordnar hänga i oafbruten följd tillsammans med Frimurare-orden. Likväl hafva Frimurarne upptagit mycket af Tempelherrarne, bland annat sjelfva namnet: *W. H. J. C. H. o. F. T. O.*, som användes såsom signatur på en mängd dokumenter och som de högre Frimurarne känna. Det betyder Wårs Herres Jesu Christi Heliga och Fattiga Tempel Orden. I en af Frimuraregraderna erhåller adepten ett porträtt af den på Filip den skönes befallning afrättade OrdensStormästaren Jakob Bernhard Molay. En blick på Tempelherrarne torde här vara på sitt ställe.

Tempelherre-orden stiftades 1119 af Hugo af Pajens, Gottfrid af St. Uldemar och sju andra Riddare. Dess ändamål var att beskydda de pilgrimer, som besökte Christi graf. Orden utvidgade sig och tillväxte, emedan dess idé var öfverensstämmande med tidens anda. Småningom steg hon till en oerhörd makt och rikedom. År 1244 ägde orden 9000 ansenliga gods, komturier och priorater. Dess medlemmar tillhörde orden med lif och själ, och voro genom sina ordensförbindelser skilda från alla andra förhållanden i verlden. Ingen hade någon privategendom. Orden klädde och födde alla. Det var naturligt, att orden till slut kände sig fattad af ett öfvermod, som skulle bringa den på fall. Orden ville blanda sig i verldsliga och politiska tvister. Konung Filip i Frankrike och Påfven Clemens V förenade sig att störta orden. Stormästaren Molay och en mängd andra riddare blefvo försåtligt öfverfallna och fängslade. Efter en högst orättvis process blefvo de, såsom kättare, lefvande brände 1314, och Franska kronan slog under sig deras skatter och egendomar.

Det tillhör historien att undersöka hvad som var sannt och hvad som var falskt i anklagelserna. Att Tempelherrarne hyste idéer, som icke passade fullkomligt tillsammans med katolska bekännelsen, det är säkert. Genom sin beröring med österlandet, hade en viss gnosticism blifvit inympad på Tempelherrarne. De sökte genom underhandlingar med Saracenerna rädda sina egendomar i Palestina. De förvarade en gyllne reliquiekapsel, som föregafs vara ett föremål för deras dyrkan och kallades djefvulshufvudet Baphomet. Man uttydde denna bild på det afskyvärdaste. Ännu i våra tider har en af de lärdaste forskare och orientalister, Josef v. Hammer, uppgifvit, att Tempel-orden stod i förbindelse med Gnostikerna och isynnerhet Ormbröderna eller Ophiterna, en sekt, som affallit från Christendomen. Han ger åt Baphometbilden en afskyvärd betydelse, och lägger Tempelherrarne en mängd brott till last. I Wien förvaras ännu Baphometbilder, hvilka framställas såsom hermafroditer, omslingrade af ormar och andra ohyggliga symboler. Men de Fransyska orientalisterna, i synnerhet Raynouard och Sylvestre de Sacy, hafva fritagit Tempelherrarne från beskyllningen af dessa rysliga brott. De förklara Baphomet för att vara detsamma som Mahomet. Det synes sålunda, som orden urartat till ett slags muhamedansk gnosticism, hvarigenom den också i grund förföll. Med Molay gick Tempelherre-orden dock icke fullkomligt ut. I Tyskland, Skottland och England undgick den sin förstörelse. Märkligt nog uppträdde den i Paris 1832 offentligen, och tillkännagaf att den ägt bestånd såsom ett Filantropiskt Religiöst sällskap.

De egentliga Frimurarne, som skiljt sig helt och hållet ifrån den gamla Tempel-orden, råkade likväl i beröring med densamma 1782. Vid ett stort Frimurarkonvent, Wilhelmsbaderkonventet, uppträdde en besynnerlig man, von Hund, och ville ånyo upprätta Tempelherre-orden i Frimurarne. Men hans äfventyrliga förslager blefvo af konventet förkastade. Dels hade Frimurarne behållit så mycket dem syntes tjenligt af den gamla orden, dels var ändamålet att verka för Palestinas trygghet, främmande för tiden. Nya idéer sysselsatte de nuvarande Frimurarne.

Vi öfvergå nu till Skottland, för att anföra några drag, som höra till orden derstädes. I förbigående anmärka vi, att de Svenske Frimurarne kalla sina loger för Skottska.

Under medeltiden hade byggmästarne och stenhuggarne bildat sig till ett skrå, som sedermera utbredde sig öfver flera länder. Klostret Batalha i Portugal, Strasburger Münster, Domerna i Köln och Meissen, en mängd byggnader på Brittiska öarna uppfördes af detta skrå. Härifrån hafva Frimurarne utbildat och utvecklat sig. Christoph Wren, som byggde Paulskyrkan i London, har organiserat sina elever och arbetare till en orden, berätttar man. Den lefde och verkade en tid i tysthet i London.

Frimurare-orden äger tre urkunder, som hon anser för sina förnämsta och äldsta. Enligt dessa, som med historisk-kritisk pröfning äro bevista så-

som äkta, var det Konung Athelstan i England, som genom sin broder Edvin af York bekräftade och ordnade Frimurarnes författning. Man finner, att en christen församling länge existerat i England, hvilken vid Sachsarnas inbrott 449 måste draga sig undan till skogarna i Wales och Skottland, och framförallt öarna Anglesey och Mona. Genom fromhet och dygder bibehöllo desse christne sitt anseende hos folket, och lyckades äfven på de bättre af Sachsiska Konungarne utöfva ett välgörande inflytande. Men denna lilla christna kyrka blef snart tillbakaträngd och öfvermannad, då Påfven skickade Augustin med 40 munkar till England, och dessa snart utbredde den Påfliga läran. Klostren och skolorna på Anglesey och Man blefvo af Papisterna intagna, och de gamla innehafvarne, trogna christendomens ödmjuka och försakande anda, blefvo, i sina fordna egendomar, chorsångare, messtjenare och dörrvaktare. Men de gamle fromme i Irland och Skottland bibehöllo sig bättre. Deras inflytande på tidens bildning, genom lärdom och dygd, röjes isynnerhet under Carl den Stores tidehvarf. Då Athelstan ville upprätta en mängd utödda städer och kloster, ansåg han för tjenligt att inrätta ett ordentligt byggmästareskrå. De gamle christne, som bibehållit en mängd kunskaper i byggnadskonsten, förenade sig genast i detta skrå. De kallades förut Kaldeer, Colidei. Nu, då Frimureriet blef lagligt, kunde de bibehålla och bevara en mängd af sina gamla bruk och läror.

Den Athelstanska urkunden har en religiös början. Man finner genast, att det är gammal österländsk christendom som talar. Derefter följer byggnadskonstens historia, hvilken börjas med Adam, vidrör några Rabbinska sagor, tornbyggnaden i Babel och Salomos tempel, hvarvid Hiram omnämnes. Pytagoras, Euclides och Vitruvius nämnas derefter. Sedan kommer byggnadskonstens historia i Brittanien. Dervid nämnes den Romerske Riddaren S:t Albanus, som egnat sig åt konsten. Slutligen berättas konstvännernas förtryck och upprättelse af Athelstan. Nu följa de 16 lagarna, hvilka fullkomligt öfverensstämma med det, som fornforskare funnit i *Corpus Juris* om de Romerska byggmästarekorporationerna, churu dessa lagar här förädlas af en ren christendom.

Äfven sedan Frimurarne såsom skrå icke mera voro i samma verksamhet som förr, förstodo de att bibehålla sig. De upptogo i sitt förbund såkallade »*Accepted Masons*», hvilka icke behöfde förstå sjelfva handtverket, och bland hvilka funnos många förnäma, till och med kungar. Under de borgerliga oroligheterna voro Frimurarnes loger fulla af patrioter, så att de vunno äfven ett politiskt inflytande.

Frimurarne blefvo på nytt konstituerade 1717. Deras orden hade mycket urartat, då några vältänkande ledamöter grepo verket an att reformera den. Det handtverksmessiga utelemnades och qvarstod endast symboliskt. De gamla liturgierna öfversågos och rättades. Embeten ordnades och receptioner föreskrefvos.

Efter denna period begynte Frimurarne att utbreda sig äfven på Europas fasta land, der de likväl i folkets öfvertro och vidskepelse mötte stora hinder.

Det vigtigaste af Skottska Frimureriets konstitutionsbok utgöres af de sex gamla pligter (*old charges*) eller grundsatser, hvilka blifvit sammandragna ur de 16 grundlagarna. I alla både Engelska, Skottska, Irländska, Fransyska, Holländska, Danska, Svenska och Tyska loger, lyda dessa: »Frimuraren är såsom sådan förbunden att hörsamma sedolagarna.» Om han rätt förstår konsten, är han hvarken Gudsförnekare eller irreligiös slösare. Ehuruväl Frimurarne i fordna tider voro förpligtade att iakttaga det lands religion, hvarunder de lydde, hvilken denna religionsbekännelse än måtte vara, så har man likväl numera funnit tjenligare, att endast ålägga bröderna att bekänna den religion, hvari alla menniskor öfverensstämma, och öfverlemna åt dem sjelfva att afgöra om sin öfvertygelse, blott att de äro männer af ära och rättskaffenhet, samt goda och trogna. Härigenom blir Frimurare-orden medelpunkten för en förening och medlet att stifta en trofast vänskap emellan personer, hvilka eljest skulle nödgas förblifva på beständigt afstånd från hvarandra. Frimuraren är en fredlig undersåtare af det borgerliga samhälle, hvari han bor, inlåter sig aldrig i sammansvärjningar och uppror, samt bevisar sig städse lydig all öfverhet. Intet enskilt hat, inga enskilda tvister få inkomma inom logens dörrar. Ännu mindre få der inträda tvistigheter rörande religion, nationer, statsförfattning, emedan alla Frimurare tillhöra den allmänna (katolska) religionen. Äfven är brödraskapet skildt från alla nationalfördomar, språk och mun-arter, befattar sig icke med Staternas förhållanden, hvilka intet hafva med ordens bestånd att skaffa.»

I det Skottska Frimureriet ligger sålunda intet oädelt eller skadligt. Tvertom, denna ordens syfte är värdigt, och skulle vara ännu vigtigare såsom ordensangelägenhet, så framt icke hela tidens anda redan utbildat och erkänt de stora idéerna: Tolerans,

menniskokärlek och ren christendom. Att Frimurarne skulle i christendomen vara mera vetande och äga hemliga kunskaper, dem andra christna saknade, är en orimlighet. Hela orden existerar derföre numera blott såsom ett historiskt minne, blott för att uppehålla åtskilliga välgörande inrättningar; men dess inflytande på verldshändelserna är för alltid förbi. Några uppträden från slutet af förra århundradet äro att anse såsom Frimureriets sista försök att verka på den allmänna opinionen och ingripa i bildningens gång. (Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Statssekreteraren för Ecklesiastik-ärenderna är nu, tillika med Hofpredikanten, Läraren vid nya Elementarskolan i Stockholm, Magister Nordenson, som åtföljt honom på hans resa, återkommen till Hufvudstaden. Det har mycket blifvit berättadt, särdeles om examen på Hernösands Gymnasium. De säkra detaljer vi erfarit derom, anse vi för en pligt att meddela.

Statssekreteraren lärer haft för afsigt att »taga kännedom» om läroverken i Hernösands Stift på sådant sätt, att han sjelf anställde förhör med ungdomen, och hade till sitt biträde utsett Hr Nordenson, dels emedan denne är lärare vid den skola i Stockholm, som är ämnad att utgöra liksom modellen, efter hvilken Rikets öfriga läroverk skola reformeras, och dels emedan Hr Nordenson är ett af Stiftets barn och innehaft hedersrummet vid sin promotion. I åtskilliga skolor inom Stiftet inträffade Statssekreterarens och Magisterns ankomst icke med den utsatta tiden för examen anniversarium. Herrarne höllo derföre förhör med ungdomen på de tider, som föllo dem lägligast. Så t. ex. hölls i Frösö skola den af Skollagen anbefallda examen dagen efter Statssekreterarens afresa, således oberoende af det förhör, hvarigenom denne »tog kännedom om läroverkets tillstånd.» I Hernösand, då de resande dit ankommo, var den af Skollagen anbefallda examen anniversarium utsatt just de dagar, då Statssekreteraren och Hr Nordenson anlände. Dagarna lära blifvit på Statssekreterarens begäran omflyttade, så att, tvertemot hvad som varit utsatt, examen i skolan först föregått. Då Skollagen tydligen föreskrifver, att examen anniversarium af de ordinarie lärarne skall hållas, mötte naturligtvis betänkligheter dervid att öfverlåta den examinerande rätten åt andra. Biskopen, såsom Eforus, ansåg det mindre öfverensstämmande med både lag och bruk, och förklarade sig emot de främmande examinatorerne. Consistoriales sammanträdde kort före examenstimman på Gymnasium, men detta sammanträde skedde enskilt, så att endast få personer dervid voro närvarande. Biskopens mening, att det var examen anniversarium, som här hölls, bestriddes af Statssekreteraren, som ansåg det endast som ett enskilt förhör, hvarigenom han uppfyllde sitt åliggande. Det tillhör oss icke att afgöra, hvem som hade rätt. Resultatet lärer emellertid blifvit, att Herrar Lektorer sjelfva — öfverläto åt Statssekreteraren och hans medhjelpare att examinera.

Att föröfrigt icke, såsom ryktet här utspridt, detta missförstånd, som snart eller rättare genast bilades, gett anledning till något obehag, försäkras af dem, som voro närvarande.

Då allmänna uppmärksamheten emellertid blifvit riktad åt detta håll, är det vår afsigt att närmare taga förhållanderna vid ElementarSkolan i skärskådande. Ett folks Undervisningsverk äro heliga. De åtgärder, som med dem företagas, höra med all rätt under publicitetens pröfning. Vi skola försöka att med opartiskhet och lugn framställa våra åsigter af Modell-skolan, dess lärometoder och läroböcker. Det är naturligt, att en Skola, sådan som denna, hvartill lönevillkoren och andra förmåner och utsigter draga Fädernesländets skickligaste lärare, skall hafva många fördelar framför andra. Men det medför likväl sina svårigheter, att forma alla de öfriga läroverken efter detta och borttaga deras lokala egenheter.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 7 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 54. 1837.
Fredagen den 7 Juli.

FREJA.

Nya Elementar-skolan i Stockholm *).

Denna inrättning, som, under namn af Elementar-skola, omfatta både Trivialskola och Gymnasium (så att den emottager den 8-åriga gossen, för att lemna honom mogen till inträde vid Akademien), har att tacka den sednare tidens större och lifligare omsorg i afseende på ungdomens undervisning för sin upprinnelse. Den skiljaktighet i principer, som utmärker den nya Skolan från den gamla, är utan tvifvel hufvudsakliga grunden till de lyckliga resultater, hvarmed Elementarskolan sett sig hugnad vid sina lärjungars inträde vid Akademien, och då man vet, med hvilken noggrannhet student-examen numera sker, synes man af de der gifna resultaterna med all trygghet kunna sluta till den föregående undervisningens beskaffenhet. Jemte Elementar-skolan finnas äfven andra inrättningar, som följa samma metoder, t. ex. Hillska skolan vid Barnängen, men ännu står Elementar-skolan ibland de nya ensam bekostad af Staten, hvaremot Hillska skolan har både sitt ursprung och sitt bestånd i det berömvärda nit, hvaruti privata personer förenat sig i afseende på ungdomens undervisning. För att erhålla ett klarare begrepp om Elementarskolans förhållande till de äldre skolorna, der klassläsningen ännu fortfar, torde en jemförelse mellan ämnesläsning och klassläsning bäst kunna ådagalägga, hurevida den nya methoden äger något företräde framför den gamla. Ämnesläsning och fri flyttning äro de principer, hvarifrån Elementarskolan utgår; d. v. s. hvarje lärare har ett eller två ämnen att föredraga, och hans verksamhet i dessa ämnen utsträcker sig öfver alla klasserna, så att lärjungen icke behöfver, såsom det sker i klassläsningen, ombyta lärare för hvarje gång han uppflyttas från en lägre klass till en högre. Man kan lätt föreställa sig, huru stor den nytta är, som derigenom vinnes. Läraren är satt i tillfälle att i sitt förelagda ämne följa lärjungens framsteg hela banan igenom, att närmare inse hans individuella fattningsförmåga och karakter och derefter lämpa sitt undervisningssätt; med ett ord, lära känna sin lärjunge så mycket mer, som 8 är mer än 1, emedan läraren vid ämnesläsningen har befattning med sin lärjunge genom 8 klasser, då den vid klassläsningen endast har att befrämja sin lärjunges framsteg i en enda klass. Ändamålet med en Skola kan naturligtvis icke vara annat, än att bereda det uppväxande slägtet tillfälle att erhålla den största möjliga bildning och undervisning på den möjligen kortaste tid, så att intet, utom det obilliga, återstår att önska i afseende på den förra, och att intet förspilles af den sednare; ty den sanningen måste alltid framstå såsom en gällande och vigtig sanning vid all undervisning: *Non Scholæ sed vitæ.* Men skall detta ändamål vinnas, fordras såsom nödvändigt villkor, att läraren äger full skicklighet och nit i sitt svåra, ofta tunga kall. Och vill man göra en jemförelse emellan en lärare vid ämnesläsning och klassläsning, finner man ganska lätt, att den förra äger tillgång till en vida större hugnad och tillfredsställelse af sitt arbete än den sednare. Ty en lärare, som är placerad i en viss klass, måste det ena året, som det andra, hålla sig inom en inskränkt sfer af hvarje kunskapsgren. Han skall meddela en liten portion af hvarje ämne; t. ex. i Latin några fältherrar i Cornelius; i Grekiskan några kapitel af Xenophon,

*) Denna artikel om den nya Elementarskolan och dess förhållanden har blifvit oss, på vår begäran, meddelad. Sjelfva innehållet förråder, att Författaren fullkomligt känner saken. Den ger oss anledning att derefter yttra våra egna tankar i detta ämne.

i Matematiken några propositioner i Euclides, o. s. v., och detta i ett beständigt kretslopp. Att derigenom föga är att hoppas någon djupare insigt och lifligare intresse i någon viss vettenskap, kan lätt inses, ty här besannas: *Aliquid in omnibus, nihil in toto.* Deremot, låt en lärare få ikläda sig vården och ansvaret af ett bestämdt ämne; han skall inom kort allt mer nitälska för framgången af sitt ämne, djupare forska deri, ty han hvarken behöfver eller får stanna vid den snara gräns, der en annan lärare aflöser honom och under ett påföljande år ikläder sig ansvaret för ämnets fortgång, utan får oafbrutet fortsätta sin verksamhet inom den kunskapsgren, som han omfattar med mera uteslutande intresse, och hvartill han oftast kände en lifligare kallelse redan vid sin anmälan till den lärareplats han innehar. Sålunda kan man förklara, hvarföre vid de skolor, der ämnesläsning är införd, läroböcker mycket hastigare utarbetas, än vid de skolor, der läraren är skyldig att undervisa i något af hvarje, ty af den sednare fordras, att han skall nitälska för alla ämnen, hvaraf den följden uppkommer, att, emedan hvarje mensklig kraft måste koncentrera sig inom ett visst föremål, för att kunna blifva rätt gagnelig, då den, splittrad mellan olika saker, blifver mera ofruktbar, föga uträttas till befrämjande af något särskilt ämnes fullständigare bearbetande. Föreställom oss en Trivialskola vid sidan af Gymnasium, såsom oftast är händelsen inom vårt land, och antagom att ämnesläsning begagnades i Trivialskolan i stället för klassläsning, huru lätt skulle det icke då vara, att vid en Gymnasiilärares antingen sjukdom eller annat tillfälligt hinder supplera hans plats, enär man med säkerhet kan antaga, att en historicus, matematicus, latinare o. s. v. lika väl finnes inom Trivialskolan som inom Gymnasium. Bildandet af skicklige lärare måste nödvändigt föregå bildandet af skickliga lärjungar, och det är af oberäknelig nytta och vigt, att läraren ej blott kan meddela *något* af en vettenskap, utan possederar den så vidsträckt och fullständigt som möjligt; ty man kan vara viss derom, att äfven nybörjaren i ett ämne har mera nytta af den lärare, som känner ämnet i hela sin vidd, än af den, som blott känner det till någon del. Elementarskolan tyckes derföre hafva ägt alltför tillräckliga grunder att, för undervisningens framgång, föredraga ämnesläsning framför klassläsning, och då mången, vid åsynen af de gynnsamma resultater, hvarmed nämnde skola blifvit hugnad vid sina elevers antagande till studenter, velat finna orsaken dertill den omständigheten, att de bättre villkoren ditkallat utmärktare män än annorstädes, synes man böra anmärka, att det är just sjelfva skolans princip, som danar lärarne till skickliga, emedan de icke, såsom vid klassläsningen, nödgas öfverfara hela omfånget af de i skolan förekommande kunskapsgrenar, utan få egna sin verksamhet åt ett bestämdt ämne, hvari de ostörde kunna förvärfva sig allt större kännedom samt erfarenhet och vana vid sin undervisning deri. Den fria flyttningen är äfven en i Elementarskolan antagen princip. Det synes också icke vara tjenligt att så hårdt binda lärjungen vid *tid och rum*, som det vanligen sker vid klassläsningen, hvarest lärjungen införes i en klass för att sitta der, tills året gjort sitt hela eller oftast dubbla omlopp. Det är svårt att inse någon tillfredsställande grund för denna länge öfvade plägsed. Lärjungens uppflyttning bör utan tvifvel bero af framstegen, oberoende så väl af kamratens förmåga att följa med, som af *årsens tider*. Den fria flyttningen kan ej annat än lifva och uppsporra ynglingens arbetsflit, hvaremot det vanliga sättet snarare tenderar att hämma densamma. På här nämda principer hvilar den nya Elementarskolan i Stockholm. De ämnen, som der förekomma, äro ordnade på ett sätt, som tyckes vara det ändamålsenligaste. Bland språken studeras först modersmålet, sedan Tyskan, och Latin förekommer ej förrän i 3:dje klassen, hvilket sistnämde språk aldra först möter gossen i klassläsningsskolorna. De läroböcker, som i Elementarskolan användas, äro nästan alla författade af skolans Lärare, och den Direktion, som vakar öfver denna skolas framgång, är sålunda sammansatt, att föräldrar redan deri synas böra hafva en tillräcklig grund för sitt förtroende till denna inrättning. (Forts. e. a. g.)

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

Äfventyrare bland Frimurarne.

Det var naturligt, att den mystiska apparat, som omgaf Frimureriet, skulle locka spekulerande hufvuden och äfventyrare att begagna sig deraf. Menniskors lättrogenhet är ett fält, der stora skördar alltid stå att vinna. Bland dessa äfventyrare nämna vi främst den ryktbare Grefve de Saint-Germain.

Denne äfventyrare var egentligen Portugis till sin börd, och kallade sig stundom Aymar, stundom Markis af Betmar. Det var 1770, som han uppträdde i de högre Parisercirklarna. Han ägde utmärkta kemiska kunskaper, men egnade sig mest åt magien. Såsom Frimurare gjorde han Konungar till

sina adepter, och erhöll af dem högar af penningar, för det han lärde dem fabricera en smula guld. Onekligen var S:t Germain en man af stora egenskaper, som, om han velat bättre använda dem, skulle tillvunnit honom en ädlare odödlighet. Han reste ofta och nästan beständigt. Han vann tillträde vid alla Hof, besökte alla Frimurareloger, och förstod att vinna alla genom en märkvärdig förmåga att känna och begagna menniskors svaga sida. Han föregaf, att han ägde konsten att bibehålla sitt lif genom ett lifsté eller en elixir, som bibehöll ungdomen. Enligt sin egen uppgift var han 350 år gammal. Konsten att göra ädelstenar hade han upptäckt, såsom han påstod, på sin andra resa till Indien 1755. Äfven framtidens hemligheter kände han. Bland de förmågor, som han ägde och som äro bevittnade, var den att skrifva med båda händerna på hvar sitt ark efter olika diktering, utan att man kunde göra skillnad på de båda händernas stil. Hans musikaliska talang på violin var ovanlig: han var en verklig virtuos. Han skulle njutit anseende för sin djupa lärdom, om han icke satt större värde på att väcka uppseende såsom en i de hemliga vettenskaperna bevandrad man. Sedan han icke lyckats att begagna Frimurare-orden, hvars moraliska principer dock alltid stodo fast, förslösade han den förmögenhet han genom sina konster förvärfvat. Landtgrefven Carl af Hessen förbarmade sig öfver honom, fann intresse i hans sällskap, och gaf honom en tillflykt på ålderdomen. Belastad med skulder afled Grefve S:t Germain 1795 i Hessen.

En för sin yttre skönhet bekant Venetianare, Jean Jacques Casanova, var äfven hemma i Frimureriet; men hans experimenter voro mera enskilta. Han förstod icke att begagna Orden och sätta den i verksamhet. Hans äfventyr äro emellertid de underbaraste. Abbé, officer, spelare, diplomat, bedragare, han var allt. En afton klädd i sammet, med diamantringar på fingrarna, vann han på Casino stora summor, och smålog åt sköna damer. En annan dag plundrade han, klädd i slarfvor, på gatorna. Han besökte Voltaire, gjorde bekantskap med Madam Pompadour, uppfann för Ludvig XV det indrägtiga lotteriet, hade framgång vid Hofven i Berlin och Petersburg, Madrid och London. Han satt fången i Blykamrarna i Venedig, och dog slutligen såsom bibliotekarie på ett gods i Böhmen.

I Palermo föddes 1745 Giuseppe Balsamo. Han blef tidigt faderlös och insattes i De Barmhertiga Brödernas Orden, der han åtnjöt en undervisning, som verkligen icke var ringa, särdeles i medicinen. Han förjagades för åtskilliga brott ur Orden, begick i Palermo en mängd bedrägerier och blef derföre tvungen att lemna Sicilien. I Calabrien lärde han att känna ett skönt fruntimmer Lorenza Feliciani, med hvilken han ingick äktenskap och hvilken han sedan instruerade i de roler han ansåg tjenliga. Han uppträdde i Venedig såsom Markis Pellegrini, och vann mycket penningar genom sina alchymistiska konster och sin hustrus behag. Han genomreste Europa med mycket buller och bång, omgifven af löpare, lakejer och kammartjenare i lysande livréer. Han hade en furstes utseende. Han bodde i palats och hade ett bättre serveradt bord, uppträdde i större prakt än man förr sett. Han påstod sig vara i besittning af naturens hemligheter, framför allt konsten att göra guld, förlänga lifvet och vinna på lotteriet. För att med större säkerhet kunna utföra sina skälmstycken, dröjde han icke länge i hvarje stad, läkte de sjuka med stor oegennytta och utdelade stora allmosor. Han kallade sig nu Grefve Alessandro Cagliostro. Hans mystiska lefnadssätt, hans antagna höga rang och den roman han berättade om sig sjelf, gjorde djupt intryck och tjenade honom till mycken fördel. Då han först kunde minnas något, berättade han, befann han sig i Medina, hette Acharat och uppassades af tre Eunucker. En hemlighetsfull person, vid namn Attotas, lärde honom botanik, medicin och österlandets förnämsta språk. Vid tolf års ålder erfor han sin börd: han var nemligen son af Prinsessan af Trebisonde.

Oaktadt sina talanger och sin oförskämdhet, var Cagliostro endast en bedragare af lägre slaget, tills han i England lyckats blifva upptagen i Frimurareorden. Då insåg han hvad som på denna väg kunde uträttas. Han beslöt att upprätta en särskild ritus, hvartill han sade sig hafva erhållit elementerna vid Egyptens pyramider. Han lånade dem emellertid i sjelfva verket från en Georges Costons manuskript. Hans Egyptiska Frimureri var för öfrigt grundadt på några fragmenter af den hermetiska vettenskapen och kabbalistiken.

Detta Frimureri hade till ändamål att föra de antagna ordensbröderne till fullkomligheten genom tvenne medel: fysisk förnyelse och moralisk pånyttfödelse. Genom det förra skulle man återvinna en fullkomlig ungdom; genom det sednare återvinna det ursprungliga oskyldighetens tillstånd, som var förloradt genom syndafallet. Detta kunde ernås, om man blott trodde på »Storchophta» (denna värdighet hade Cagliostro antagit), och man kunde då benådas med syner och extaser, böner och samtal med englarna,

o. m. d. Storcophta eller hans representant utöfvade endast sin makt genom en ung gosse eller flicka, som skulle vara barn med den fullkomligaste oskuld och renhet. Dessa, sedan man gifvit dem välsignelsen, åkallade de englar, hvilka man behöfde, och läste uti rent vatten svaret på alla frågor, som man ställde till dem.

Det Egyptiska Frimureriet upphöjde inom kort sin stiftare till det högsta anseende i Frankrike, der han blef föremål för den mest fanatiska beundran. Hans och hans hustrus porträtt målades på alla solfjädrar, på ringar, på tobaks- och snusdosor. Man slog medaljer öfver honom, man högg hans bild i marmor, man gjöt den i brons. En bild af honom hade till underskrift: den gudomlige Cagliostro. De förnämsta män läto intaga sig i moderlogen, som var i Paris, och der optiska och fantasmagoriska konster spelade en stor rol. Den nya ritualen, med sina mysterier, utgjorde ett ypperligt ämne för menniskornas nyfikenhet och förströelse, särdeles i ett tidehvarf, som eljest var så tråkigt.

Men oaktadt sina nära förbindelser med himmelen, hade Storcophta för mycket att beställa med jorden. Då den ryktbara halsbandssaken förefföll i Paris, befans Cagliostro mycket invecklad i densamma. Han var en af Grefvinnan Lamothes vänner, och hade äfven förbindelser med Kardinal Rohan. Så snart juveleraren, hvilken lemnat smycket åt Kardinalen emot förbindelser på en summa af 1,600,000 livres, uppgaf saken för Konungen, och det befans att Grefvinnan bedragit både juveleraren och drottningen, som aldrig fått smycket, blefvo så väl Grefvinnan, som hennes vän Cagliostro, arresterade. Kardinalen blef af Parlamentet frikänd, men Grefvinnan dömdes att brännmärkas och risas. Hon rymde likväl inom några månader till England. Cagliostro ansågs af sina vänner och anhängare såsom en oskyldig martyr. Medan han satt på bastillen, tycktes det som hela Paris setat inne med honom. Han blef frigifven. En allmän glädje röjdes öfver hans frigifvelse, men denna glädje var af kort varaktighet. En kunglig befallning förviste Cagliostro inom 24 timmar från Paris och inom tre veckor ur Frankrike. Han beslöt att begifva sig till England. Då han gick ombord i Boulogne, hade öfver 5000 personer följt honom dit, och bådo der om hans välsignelse.

Efter sin förvisning från Frankrike genomreste Cagliostro många länder och upprättade loger, enligt sin Egyptiska ritual. Men den Fransyska revolutionen utbröt och sysselsatte så hela verldens uppmärksamhet, att Mizraims mysterier och deras uppfinnare råkade i fullkomlig glömska. Hela det bländande rykte, som Cagliostro förvärfvat, förföll på en gång.

Då han från Trident, der han en tid uppehöll sig, blifvit förjagad af Furstbiskopen, hade han den oförsigtigheten att begifva sig till Rom. Der begynte han att med sin hustrus tillhjelp, hvilken var Ordens prestinna, inrätta en loge och företaga åtskilliga receptioner till Egyptiska Frimureriet. Han blef då, tillika med henne, arresterad, anklagad för trolldom, kätteri, affall från christendomen och slutligen gudsförnekelse. Han dömdes af den heliga inqvisitionen till döden. Men Påfven Pius VI förvandlade dödsstraffet till lifstidsfängelse på Castel Sant Angelo.

Cagliostro gjorde ett försök att strypa en prest, som skulle bigta honom. Det var hans afsigt att sedan undkomma i prestens drägt, men detta försök misslyckades. Då Fransyska armén 1797 nalkades Rom, fann man Cagliostro död i sitt fängelse. Ett rykte utkom, att han i tysthet skulle blifvit strypt på inqvisitionens befallning.

Att Frimurare-orden i allmänhet icke vunnit genom dylika äfventyrares deltagande i Ordens-angelägenheterna är naturligt; och i allmänhet talar det icke rätt till Ordens fördel, att de kunnat vinna så mycket anseende och inflytande inom Orden. Egentligen hade väl en Orden, med sådana anspråk som Frimurarnes, förr bordt kunna rycka masken af dessa bedragare, och icke låta sig af dem begagnas till medel för enskilt vinst och bedrägliga vinglerier. Äfven våra Svenska Frimurare hafva bland sig funnit farligare personer, än de väntat och beräknat.

(Forts. e. a. g.)

ANMÄLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Redaktionen, som tillräckligt enoncerat sina principer, så i politik som vitterhet, ämnar fortfara såsom den börjat, så väl att framställa sina åsigter af tilldragelserna inom vårt land, så vidt de ligga inom publicitetens område, som ock att bekämpa hvad hon anser obilligt och orätt i andra publicisters meddelanden.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 11 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 55. Tisdagen

FREJA.

1837. den 11 Juli.

Nya Elementar-skolan i Stockholm.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

Man har sagt, att lärarens kall är tröttande. Detta måste i synnerhet vara händelsen inom de skolor, der klassläsning ännu är i bruk. Läraren derstädes, som har sig förelagdt att ensam sköta alla ämnen i sin klass, kan ej undgå sina 32 timmars arbete i veckan, hvaremot ämnesläraren omöjligen kan få så många timmar på sin lott, äfven om han ville det. Hvarje ämne måste hafva sin afmätta tid, och äfven under det antagande, att lärjungen vore sysselsatt i skolan ett större antal timmar än i klassläsningen, kan likväl ämneslärarens erforderliga närvaro i skolan aldrig uppgå till högre antal lästimmar än cirka 1-3:del af dem klassläraren har att bevaka. Och liksom ett plagg måste nötas 3 gångor mer på 30 timmar än på 10, så måste naturligtvis (under antagande af lika tidrymd) klassläraren blifva 3 gånger så mycket utsliten som ämnesläraren. (Bilden må finna sin ursäkt i det ofta förekommande talet om utnötte lärare.) Att bibehålla en undervisningsmethod, som på en gång är mer tröttande för läraren och mindre båtande för lärjungens framsteg än den nya methoden, tyckes icke vara att söka ändamålet på ett ändamålsenligt sätt; och ehuru klassläsningen fortfarit genom sekler, tyckes den närvarande tiden likväl påkalla någon förändring i sjelfva det formella, på samma gång som den inser behofvet af något fullständigare i det materiella af ungdomens undervisning. Vi lefva ej mer i det tidehvarf, då endast någon kännedom af de gamla språken och Theologien göra tillfyllest för en ynglings bildning. Anspråken hafva med tiden och med rätta stegrats, och man behöfver blott besinna hvad som nu fordras af en yngling vid student-examen, för att finna nödvändigheten af en särskilt lärare i hvarje ämne, under lärjungens beredande dertill. Eller hvarföre nyttjas icke klassläsning äfven på Gymnasium? Hvarföre möter ynglingen vid sin öfvergång från den lägre till den högre skolan en för honom så besynnerlig förändring i undervisningssättet, att, då han förr hela år igenom undervistes af blott *en*, nu får att göra med 6 à 7 lärare inom samma vecka? På samma sätt, hvarföre fann man det ej längre tjenligt, att *en* Professor examinerade den blifvande Studenten, utan lemnade detta uppdrag åt flera, och hvarföre blef examen, ifrån detta ögonblick, *skarpare*, som man säger, hvilket förmodligen betyder *noggrannare*? Skälet finnes i det redan sagda, och ligger för öfrigt i öppen dag. Professorn har sin gifna vettenskap att befrämja, och honom åligger ej att vara Professor i allt. En Professor i allmänhet kan i verkligheten lika svårligen upptäckas, som en menniska i allmänhet. De finnas båda inom tanken blott, och träffas aldrig utom oss eller i någon examen. En Professor kan vara ovärderlig i och för sin vettenskap och äga ett frejdadt namn inom hela den bildade verlden, utan att mer minnas de första bokstäfverna i en annans sak (t. ex. Hebreiska). Nya Elementarskolan, som på en gång är Trivialskola och Gymnasium, antar redan från början den nämnda fördelningen af ämnen mellan särskilta lärare, och följer oafbrutet samma method, hvarigenom den vanliga inkonseqvensen undvikes, att låta lärjungen under förra $\frac{1}{2}$:ten af sin bana till student-examen undervisas enligt *en* method och under senare $\frac{1}{2}$:ten enligt en annan.

Man skulle i första påseende möjligen kunna anse denna förändring för lärjungen vid hans öfvergång från Skolan till Gymnasium af föga inflytelse. Men tilläfventyrs ligger redan deruti en orsak till mycket af det obehag, hvaröfver man ofta hör klagas

i afseende på Gymnasierna. Månget föräldrahjerta har med djup grämelse måst erfara, att den lydige skolgossen blef den genstörtige Gymnasisten; och måhända härledde sig detta hufvudsakligen af ynglingens missförstånd om sin nya ställning. I den frapperande förändringen af undervisningssättet tror han sig finna en hyllning åt hans befrielse ur skolbanden och hans rätt att helsas för Herre. Uppammad i klassläsningen har han vant sig att egna sin lydnad och uppmärksamhet blott åt *en* lärare. Nu möter han flera på en gång. Hans pligtkänsla rubbas af en genom det nya förhållandet uppkommen perturbatio officii. Den lydnad och tillgifvenhet han haft odelad för *en*, är han nu frestad att dela i smärre portioner, i sjettedelar, sjundedelar, o. s. v., allt efter lärarnes antal. Med ett ord: ett långt mera främmande förhållande uppkommer emellan lärare och lärjungar än förut, och af lätta anledningar kan detta nya och främmande förhållande urarta till köld och motsträfvighet mot läraren. Gränsen emellan gossen och ynglingen borde ej uppdragas med så skarpa skiljelinier för lärjungens öga. Med det förlorade du-namnet förlorar han oberäkneligt, och med den tilldelade Herretiteln vinner han intet annat, än näring för ett växande öfvermod. Ur denna synpunkt, vigtig för hvar och en, som ömmar för ynglingars moraliska uppfostran, är det som Insändaren hyser den öfvertygelsen, att så väl föräldrar, som lärare och lärjungar funne sig mest belåtna, om Skola och Gymnasium ej vore åtskilda hvarken till undervisningsmethoder eller lokal, utan, så vidt som möjligt, sammanslagna till ett helt. Nya Elementarskolan har haft en tillfredsställande erfarenhet af denna förening, och så väl i detta som andra afseenden tyckes den hafva alltför många företräden framför de gamla skolorna, för att icke anses utgöra en tjenlig modell för de sednares modifikation och reorganisering.

Litterär Industri.

Man har talat och skrifvit mycket både för och emot den såkallade skillingslitteraturen. Den är ett af tidens tecken. Den medför, säger man, de nationela författarnes undergång, emedan deras skrifter sakna afsättning, och en skillingslitteratur i Sverige måste nära sig af öfversättningar. Upplagorna af original-arbeten äro så små, och då äfven författarne måste få ett honorarium, dyra, att de icke kunna sälja sig. Öfversättningarna befinnas i hvar mans hand, emedan de kosta en tolfskilling, då originalet endast köpes af några bibliotekssamlare, emedan det kostar en hel riksdaler.

Men det är snarare bristen på urskiljning hos förläggarne, än smaken hos allmänheten, som föranledt det förhållande i Sverige, att en öfversatt roman finner tretusen köpare, då ett original ofta icke kan beräkna femhundrade. Hvarföre trycker en förläggare hellre ett original-arbete, som han får för obetydligt pris, emedan det är svagt, än ett arbete som äger högre värde och måste betalas högre? Dels emedan förläggaren hos oss sällan på annat sätt kan bedömma ett arbete, än efter dess författares namn, och dels emedan han fruktar för sin förlagssumma och för — *Aftonbladet*. Det har nemligen hos oss uppstått en besynnerlig spänning deraf, att Aftonbladet sökt uttränga alla andra tidningar hos publiken, medan dess Utgifvare på samma gång kastat sig på alla slags öfriga litterära förläggarspekulationer. Den som, såsom publicist, har lätt att meddela en stor allmänhet hvad han behagar, har också lätt att rekommendera sina egna förlager, medan han undertrycker andras. Man har exempel på, att AftonbladsRedaktionen, af enskilt agg till en förläggare, tillsagt i sitt kontor, att inga annonser om hans förlager införas i bladet, under det likväl Aftonbladet oupphörligt i hvarje nummer förklarar sig vara ett annonsblad. Till denna fruktan för Aftonbladets kända oärlighet i omdömen och handlingssätt kan ännu läggas en hos förläggarne af erfarenheten stadfästad fruktan för sina bokhandelskommissionärers säkerhet i många landsorter. Kommunikationerna inom Sverige äro ännu icke, på långt när regelbundna, ännu mindre snabba och lätta. Det ges ett värde inom litteraturen, hvilket gäller endast för dagen, men då verkligen gäller. Mången skrift, som för detta ögonblick upplyser, väcker deltagande och eftersökes, har nästa ögonblick blifvit ersatt af något nyare, något utförligare, som upptar den förras idé och åsigt, och utvecklar den ännu mera. Hade båda genast varit spridda och tillgängliga, skulle allmänhetens behof af en upplysning, som beständigt följer med sin tid, varit tillfredsstäldt.

De hinder, som i vårt land ligga emot litteraturens allmännare spridning, äro yttre, men ligga hvarken i folkets lynne eller dess förmåga att köpa hvad det älskar. Skulle våra förläggare betänka det närmare, vore det för hela samhället en fördel.

Vi meddela, för jemförelsens skull, en öfversigt af den vittra industrien i Frankrike, och det skall visa sig, att Sverige icke behöfver blygas vid denna sammanställning. Man erinre sig blott den ofantli-

ga skillnaden emellan Sveriges och Frankrikes folkmängd, hvilken sednare, så vidt det rör litteraturen, nästan omfattar hela den bildade verlden.

I Frankrike har en märkvärdig lyx inrotat sig i tryckningen af utmärktare vittra produkter. En roman af en af de utmärktare författarne tryckes med breda marginaler och ett nytt titelblad för hvarje kapitel. Den utsträckes derigenom till flera volymer, hvilka i sin typografiska prakt äro ganska dyra. Hvarje vanlig oktafvolym kostar 7 och en half Francs, eller i Svenskt mynt något öfver 5 R:dr Rgs. Man tycker att både förläggare och författare sålunda skulle göra en betydlig vinst på en enda roman, men förhållandet är icke i allmänhet sådant.

Enligt Emil de Girardins uppgifter, meddela vi en beräkning. Han säger, att en bok, som vore tryckt med täta stilar, utan det orimliga öfverflöd af rent papper, som brukas i de eleganta Fransyska upplagorna, och sålunda kunde säljas till bättre pris, skulle hafva en mångdubbel afgång emot de vanliga praktupplagorna. En praktupplagas omkostnader uppgifver han.

Då en författare redan äger litterärt namn, kan man beräkna försäljningen till 800 exemplar. Han erhåller i honorarium 1000 à 1500 Francs för volymen. Omkostnaderna för försäljningen, förlusten på förstörda exemplar, o. s. v., antager man till 33 ⅓:dels procent. Således då 800 exemplar säljas, nominelt efter 7 ½, men i sjelfva verket till 5 Francs exemplaret, erhåller förläggaren 4000 Francs för upplagan. Omkostnaderna beräknas:

Honorariet till författaren	1,500 Fr.
Sättning och tryckning af 25 ark	1000 —
Papper, 45 ris à 10 Fr.	450 —
Omslag, häftning och smärre omkostnader	250 —
Tillsammans	3,200 Fr.

Förläggaren erhåller alltså, då affären går lyckligt, 800 Fr. såsom vinst på sitt förlag.

Girardin uppgifver, att i Frankrike finnas 200 personer, som köpa alla nya litterära produkter, så snart de äga något värde. Dessutom finnas der 800 läsekabinetter och läsesällskap, mer eller mindre polymatiska. Tillsammans utgör detta ungefär 1000 afnämare för en vitter produkt.

De prosaiske författarne i Frankrike (poeterne beräknas på ett annat sätt) kunna indelas i fem klasser:

1) De, hvilkas arbeten säljas till 2500 exemplar och lemna författaren i honorarium 3 à 4000 Fr. volymen. De äro tvenne: Victor Hugo och Paul de Kock.

2) De, hvilkas arbeten säljas till 1500 ex. och rendera författarne 1500 à 1750 Fr. volymen. De äro fyra.

3) De, hvilkas arbeten säljas från 1000 till 1200 exemplar, och gifva författaren 1000 till 1500 Fr i behållning. Deras antal hinner icke till sex.

4) De, hvilkas arbeten hafva en afgång af 600 till 900 ex. och betalas till författaren med 5 à 800 Fr. volymen. De utgöra tolf.

5) De, hvilkas arbeten hafva en afsättning af mindre än 500 exemplar och erhålla för ett honorarium af 100 till 300 Fr. volymen. De äro oräkneliga.

De Fransyska författarne förtjena stora summor, om de egna sig åt teatern och lyckas på detta fält. Der kunna de tvinga teaterdirektionerna till stora uppoffringar. Der råder en helt annan och liffligare täflan. Men då man bland Fransmännens prosaiska författare af andra och tredje klasserna räknar Balzac, Eugène Sue, Fredrik Soulié, Sainte Beuve, m. fl., kunne vi icke annat än förundra oss öfver en så ringa publik. Många af sjelfva dessa berömda författares arbeten erhålla icke andra upplagan. Härvid bör likväl märkas, att de stora eftertrycksfabrikerna i Brüssel förtaga de Fransyska litteratörerne deras förtjenst af de exemplar, som eljest skulle säljas utrikes, och hvilkas antal icke är obetydligt. Så snart en berömd Fransysk författare ger ut ett arbete i Paris, skickas det i hemlighet, ark för ark, till Brüssel, der eftertrycket, tätare och likväl elegant, snart blir färdigt och visar sig i bokmarknaderna i Tyskland, Sverige, Danmark och Ryssland. Detta eftertryck säljes för bättre pris, och har derföre ojemförligt större afgång i den utrikes bokhandeln, under det den parisiska originalupplagan endast reqvireras för bibliotheker.

I Danmark utgör den vanliga upplagan af ett litterärt verk 500 exemplar. Så många utlägger Oehlenschläger för närvarande. Men om något arbete väcker större uppseende och deltagande, kan det bära en ny upplaga. Så är förhållandet med några af Oehlenschlägers yngre arbeten, med Ingemanns, ett och annat af Paludan-Möllers och Andersens, jemte några få andras. Paludan-Möllers poem *Dandserinden* blef upplagdt andra gången, emedan första upplagan (500 exempl.) utsåldes på ett par månader. Andersens roman *Improvisatoren*, i tvenne delar, gjorde lycka i Danmark, äfvensom i Tyskland, der den blef öfversatt. Den första upplagan af 500 ex. hade förskaffat författaren ett honorarium af 100 Specier (omkr. 400 R:dr R:gs). För en ny upplaga af 800 ex. betalade förläggaren 200 Specier, men priset på boken nedsattes likväl till inemot hälften. Böc-

ker äro nemligen mycket dyra i Danmark. Ett litet häfte, innehållande 5, 6 ark, kostar vanligen 2 Riksdaler R:gs.

I Sverige göras merendels större upplagor, i synnerhet om författarens namn förut är bekant för Allmänheten. Större Skalders arbeten hafva en stor afsättning, och betalas väl af de större förläggarne. Tegnér erhöll ett anbud, berättas det, af 16,666 R:dr 32 sk. B:ko, eller en tunna guld, för tre oktav-volymer Skaldestycken; men han antog det icke. Geijer har erhållit 25 R:dr B:ko arket. I allmänhet kan honorarium för väl kända författares arbeten antagas 20 à 25 R:dr B:ko arket. En öfversättare erhåller 3 till 5 R:dr. Naturligtvis modifieras dessa priser mycket af omständigheterna.

Det var för några år sedan en vanlig spekulation att öfversätta och utgifva Romaner i små upplagor. De lönade temligen sina förläggare, emedan lånbiblioteker och läskabinetter upptogo så många exemplar, att upplagan betäcktes, och småningom ett och annat exemplar kunde säljas, som utgjorde vinsten. Men då Allmänheten genom skillings-litteraturen erhöll sin läsning regelbundet och för godt pris, knappt mer än läsningen på lånbiblioteken kostade, förföll denna industrigren. Onekligen vann litteraturen derpå, att den slapp en mängd dåliga arbeten, under det ett urval af om icke de bästa, dock de bättre utkommer i stället.

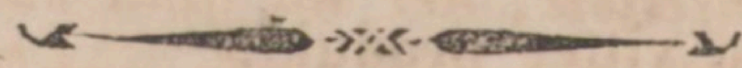
Hvad original-författarne angår, så verkade detta endast en ögonblicklig stagnation för deras afsättning. Äfven de kunna öka sina upplagor; men det är naturligt att Allmänheten nu är mera nogräknad i sitt val. Hon köper icke så lätt ett misslyckadt arbete. Utan tvifvel hafva de mest lästa tidningarna ett betydligt inflytande i detta hänseende; och det har blifvit vanligt, att utgifvare och förläggare, till och med författare, bemöda sig att vinna Redaktionernas välvilja. Vore tidningarnas omdömen opartiska, skulle intet vara att säga emot detta förhållande. Men man behöfver endast genomgå Aftonbladet för någon tid, för att finna huru det, som der förnämligast rekommenderas, är tryckt hos L. J. Hjerta. Allmänheten misstänker naturligtvis genast partiskheten hos bladet; men måste likväl, i brist på annat, antaga dess omdömen. Deraf har uppkommit ett annat förhållande, som är roligt nog. Om en förläggare icke kan erhålla en gynnande recension i Aftonbladet, söker han att få en «ovettig.» En recension af det sednare slaget felar icke att skaffa afsättning. Men Aftonbladet hämnas på dem, som ådragit sig dess förtrytelse, genom total tystnad, till och med i annonsväg. Många förläggare hafva måst vidtaga den i Tyskland särdeles använda utvägen, att beledsaga sjelfva annonsen med en kort recension, naturligtvis fördelaktig för arbetet.

Förläggare-yrket i Sverige är ett af de mest lönande, när det nemligen skötes med förstånd och beräkning. Ett öfverslag, till jemförelse med det Fransyska, skall tydligare visa det. Hos oss tryckas arbeten med en besparing af papper, som utgör minst hälften emot det som i Frankrike användes. En oktav-volym, som innehåller lika mycket som den Fransyska à 25 ark, upptar hos oss högst 12. I följe deraf blir beräkningen.

Författarens honorarium efter 20 R:dr .	240.
Sättning och tryckning	180.
Papper, 24 ris, à 5 R:dr	120.
Häftning och omslag	60.
Tillsammans	600.

Upplagan är antagen till 1000 exemplar. Boken skulle kosta 1 R:dr B:ko, men som förläggaren användt finare papper och elegantare tryck, kan han uppsätta priset till 1 R:dr 12 sk. Bokhandelsprovisionen utgör 15 procent; lägges dertill 5 för transport och annonser, så afgår en femtedel. Hela förlaget, om det säljes ut, ger sålunda en behållning af 400 R:dr, eller ⅔:delar af förlagskapitalet. Om arbetet är begärligt och tål en upplaga af 2 à 3000 exempl., ger det en betydlig vinst. Naturligtvis kunna de här uppgifna priserna för tryckning och papper nedsättas betydligt i den förläggares räkning, som äger eget boktryckeri.

Man berättar ett yttrande af en af vårt lands förläggare, som tillika äger det mest lästa tidningsbladet: «att om några år han ensam skulle vara Sveriges boktryckare och förläggare.» Skulle denna öfvermodiga förutsägelse fullbordas, så komme hela Svenska litteraturen att se sällsam ut. Men ett sådant monopolium torde icke så lätt kunna införas. Skillings-litteraturen har medfört den följd, att en förläggare behöfver större kapital; men kapitalisten kan likväl icke fullkomligt beherrska alla andeliga krafter, hvilkas rörelse utgör en nations inre lif.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 14 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 56. Fredagen

FREJA.

1837. den 14 Juli.

Afsked från Ungdomen.

Sköna Ungdom! se dig blott tillbaka
En gång än, fast dina vingar skaka,
Längtande, att höjas opp till flygt!
Gjut i dina sista morgonstrålar
En gång än det ljushaf, der sig målar,
Gloriakrönt af ögonblickets blickar,
Himlens bild, som det i famnen tryckt!

Der din varma hand sjelf penseln förer,
Snart Olympens glada svärm sig rörer
Kring oss, djupt ej höljd i dimma mer;
Och blott du kan lyfta sångens toner
Ifrån drifvan bort till Gudars throner,
Derifrån hon, öfver låga dunster,
Afund, smärta, dold i dimma, ser.

Lifvet städs skall dina vingar låna,
Då det dristigt med sin flygt förvåna,
Eller med sin ljufhet tjusa vill.
Städse kärleken kan endast våga
Tända upp sin skära offerlåga
I de rymder, dem ditt vingslag renat,
Dem du sjelf som altar redt dertill.

Och ditt rikes gränsor äro trygga;
Ringa möda kostar dig att bygga
Ljusa luftslott, der du glad kan bo.
Och i fall de också skola ramla,
Du ej nödgas bland ruiner famla;
Snart sig nya villor åter höja
Sommarboningar för hoppets ro.

Du kring flickan samlar graçers flockar:
Skönast är briljanten i dess lockar,
Herrligast den perla på dess barm,
Som ditt gudafinger dervid fästat.
Saknans klagan snyftar, der du gästat;
Men i dithyrambisk takt sig svingar
Glädjens trolldans, der du lefver varm.

Böner, tårar kunna dig ej böja,
Intet mod dig tvingar till att dröja
I de nejder, der du trifs ej mer.
Fjäriln lik, kring liffull ros du kryssar,
Slösar blott på hennes dofter, kyssar;
Ilar bort från den, med sorg dig möter,
Hånar den, som mellan tårar ler.

Såsom den besvikne gråter bruden,
Såsom hjelten sörjer segerljuden,
Öfverröstade af fallnes ve,
Som en flykting fosterjorden saknar,
Så omätligt vemod hos oss vaknar,
Då du ej på svanorne ens väntar,
Men dig dock ej ångrar, såsom de.

Hvi står mannen der med sänkta blickar?
Hvad uppsöker denna tår, han skickar,
Gubben, lutad, ned mot hedens sand?
O! en fjäder, fallen ifrån vingar,
Hvarpå, stolt och flygtig, du dig svingar
Då du fläktar bort Zephyrens anda,
Som flög till oss i ditt morgonland.

Som en grafsten, der du ej vill stanna,
Står erfarenhetens mulna panna,
Skrifven full af tidens tunga hand.
Lik en griftsång, ljuder snart den lära,
Som vi drömt om storhet och om ära,
Ur besvikna hoppets jättekummel,
Då vi vandre invid grafvens rand.

Allt kan årens stormil undanrycka,
Dödfödd, kasta hvarje väntad lycka
För den trötte kämpens fötter ned;
E t t *den sist af allt likväl skall taga:*
Slut är striden, när den kunnat jaga
Minnets vällust, doft från dina vårar,
Ungdom! ur mitt bröst, som fåfängt stred.

—y—

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. fr. N:o 54.)

Under Gustaf den tredjes tidehvarf hade i Sverige utbildat sig en sällsam böjelse för mysticism, blandad med fritänkeri, emedan ytterligheter vanligtvis ligga hvarandra nära. Man känner huru Konung Gustaf sjelf rådfrågade den bekanta spåqvinnan Mamsell Arfvidsson, som på en gång var fruktad och föraktad. Visserligen hade Svedenborg genom sina snillrika visioner bidragit att gifva sin tid och sitt land håg för de öfversinnliga funderingarna. Men så långt hade väl hvarken han eller någon annan väntat att hans idéer skulle urarta, att sjelfva Kungen, den eljest så klarseende Gustaf III, skulle låta draga sig vid näsan af föregifna andebesvärjare. Hans bror Hertig Carl hade gjort bekantskap med några Skottska Frimurare och blef denna Ordens ifrige befrämjare. Gustaf invigdes också i hemligheterna, men ansåg dem på intet vis farliga. Carl visste bättre att begagna sig af Svenskarnes vurm för ordnar, som här tillika underblåstes af den håg för det mystiska, som tillhörde tidehvarfvet. I Carls händer befann sig sålunda en kedja af förtrogna bröder, hvilken sträckte sig igenom hela Sverige och lydde sin högste styresman med ett förtroende, för hvars beskaffenhet de fleste medlemmarne sjelfva icke gjorde sig rätt reda. Men Carl sjelf liknade trollmannen, som Göthe beskrifver: han hade uppkallat andar, men han glömde att han sjelf befann sig i deras våld. Män, med slugare hufvud än Carl, förstodo att just igenom Ordens hemliga makt gripa hans själ och beherrska den. Han sjönk en tid till ett verktyg i den dryge Reuterholms hand.

Det är eget att jemföra de båda Kungliga brödernes olika äfventyr med andeverlden. Lifmedicus Hedin har i ett bref anfört en berättelse om Gustaf III, hvilken målar ett uppträde, hvari Konungen tog en besynnerlig del. Det var en Svedenborgare vid namn Björnram, en Finsk Häradshöfding, som vid detta tillfälle uppförde skådespelet för Kungen. Han gynnades af Svedenborgarnes dåvarande hufvudmän i Sverige, Grefve Adam Lewenhaupt, Hofstallmästaren Munck och Baron Axelsson, som var Underståthållare. Hedin berättar:

»En gammal klockare vid Lofö kyrka, benämd Ekelund, kom en morgon till mig mycket förskräckt öfver en händelse, som han ansåg för öfvernaturlig. Qvällen förut hade Konungen sjelf, tillika med några af de förnämare herrar vid hofvet, förehaft i kyrkan någon hemlig tillställning, och då klockaren om morgonen skulle städa kyrkan, fann han, efter sin berättelse, ett glasrör, liknande en skrifpenna, men slutet i begge ändar och fyldt med ett rödt ämne. Detta lilla glasrör, af nära ett halft qvarters längd, hade han stoppat i fickan af sina linnebyxor, och vid klifvandet öfver en liten gärdsgård nära klockarestugan afbrutit detsamma, då eld antändt skjortan och byxorna, men som han vid den närbelägna brunnen genast släckt, icke utan att hafva fått ett brännsår på låret. Den gamle mannen var fullt och fast öfvertygad, att någon trollkraft under allt detta varit förborgad, och att brännsåret skulle blifva, om icke dödligt, åtminstone oläkligt. — — — Såsom erkänsla för den tröst jag lemnat honom, begärde jag att han nästa gång, då en sådan hemlig samling skulle äga rum, borde underrätta mig derom och emellertid utse för mig något ställe i gamla tornet, der jag osedd kunde iakttaga hvad förehafvas skulle. Klockaren lofvade hvad jag begärt, och några dagar derefter (det var i början af Augusti månad) kom han att tillsäga mig, att en hemlig sammankomst om aftonen skulle äga rum. På utsatt tid inställde jag mig och fann en skäligen beqvämlig plats i tornet några trappsteg upp, der jag, om icke nog tydligen, likväl till en del kunde osedd observera hvad som förehades. Jag hade emellertid ställt mig så, att jag kunde se de ankommande, för att genast intaga min plats. Kongl. Sekreteraren Björnram och en hans medhjelpare voro de första, som kommo vägen framåt, och som jag ansåg för de rätta aktörerna vid denna fars. Inkomne i kyrkan, stängde de genast dörrarna och framtogo hvarjehanda saker, som jag icke så noga kunde urskilja. Jag såg likväl att fina tagelsträngar fästades i ljuskronorna och att dervid häftades masker, hvilka åter voro fastsydda på något hvitt tyg, hvilket var utspändt på fina tunnband och upphissades med tagelsträngarna och åter nedsläpptes. Sedan detta machineri var färdigt, ströddes rökpulver rundtomkring golfvet. Icke långt derefter inkom Konungen med 5 stycken herrar, ibland hvilka jag igenkände Hofstallmästaren Munck och Statssekreteraren Schröderheim. Kyrkan var ganska dunkelt

upplyst och rökpulfret antändes. Åskådarne ställdes i en ganska besvärande posityr och höllo dragna värjor sinsemellan. Björnram gjorde några korsningar och frammumlade vissa mystiska ord, hvarpå medhjelparen, som var undangömd, småningom uppdrog den ena masken med det hvita tyget, som liknade en svepning. Denna mask föreställde Gustaf Adolfs ansigte. Den svängde sig något vid uppdragningen och nedsläpptes åter ganska sakta; den andra fantomen åter föreställde Adolf Fredriks ansigte, hvarvid tillgick som vid den förra. Ehuru jag hade sett hela tillställningen, så kan jag icke neka, att hela detta spektakel hade något imponerande. Sedan begge fantomerna voro nedsänkta, antändes förmodligen frön af Lycopodium, som blixtrade med ett sakta blekt sken. Jag kunde ej se hvad som vidare förehades. De åskådande bortgingo och jag kröp fram från mitt gömställe, mycket eftertänksam om jag skulle våga yppa bedrägeriet för Konungen sjelf eller för någon af vederbörande.»

Det vill häraf synas, som Gustaf III varit bedragen af den föregifna andebesvärjaren. Hans broder Carl uppträdde med ett mystiskt upptåg i Göteborg på ljusa dagen. Der finnes en stor frimurarloge. Då Hertigen en gång anlände till staden, firade Orden en högtid, hvarvid de goda Göteborgsboer, som voro profana för Orden, blefvo icke litet förundrade öfver den underliga procession som tågade emellan Ordenslokalen och kyrkan. I fantastiska drägter, med rökelsekar och sällsamma insignier, gingo bröderne i högtidlig långsamhet. Hertigen, sjelf lika besynnerligt utstyrd som de andra, befann sig midt i tåget. Han var klädd i en slags hvit kjortel, och smyckad med band och grannlåter. Förmodligen hade han i Ordenssalen varit sysselsatt med något offer åt Baphomet (som åtskilliga Svenska Ordensbröder tro skall betyda Johannes Baptista). Han måste erkänna Reuterholm för sin förman, emedan denne var honom öfverlägsen i de hemliga kunskaperna.

Men inom FrimurareOrden uppträdde en man, som i Sverige spelade en rol, icke olik Cagliostros, och som bemäktigade sig Hertigens sinne med sin ordens-myndighet. Han hette Carl Adolf Andersson Boheman, titulerad HofSekreterare. Denne man föddes i Jönköping 1770. Hans far var handtverkare. Han genomgick Jönköpings Skola och Wexiö Gymnasium, hvarefter han blef skrifvare vid Postkontoret i sin födelsestad. En resande tog honom, såsom Handsekreterare, med till Tyskland omkring 1790. På en gång uppträdde den förut fattige ynglingen såsom Millionär, köpte en stor egendom, Frydenlund på Seeland, och lefde med en prakt, som lockade Danmarks förnämaste och mest betydande personer till hans hus och hans umgänge. Man begynte hviska åtskilliga sällsamma gissningar om åtkomsten af hans förmögenhet. Det omtalades, att, vid Drottning Marie Antoinettes flykt ur Paris, ett juvelskrin af omätligt värde blifvit honom anförtrodt att berga, och att han skulle bemäktigat sig detsamma. Han gaf ingen annan upplysning, än att han införde en annons i en Dansk tidning, innehållande, att han rättfärdigat sig inför Ministern Grefve Bernstorff. Ett annat rykte sade, och det kanske med mera grund, att Boheman lärt känna en rik Engelsk Lord och vunnit hans tycke. Lorden var en stor Ordensvurm och hade samlat dyrbara dokumenter i Frimureriet. Han antog Boheman till sin Adept och reste till kontinenten. Sedan Boheman fullkomligt lärt känna Lordens hemligheter och blifvit invigd i de djupaste Ordens-mysterierna, tog han skrinet med de mystiska skatterna och reste ifrån Lorden. Denne dog eller hindrades af något annat skäl att förfölja tillgriparen. Emellertid uppträdde Boheman såsom en Apostel för «de Asiatiska Bröderna», genomreste flera länder, upptogs väl vid flera smärre hof i Tyskland, och recipierade folk i den af honom stiftade logen «Liljan.» Han uppträdde också i Sverige. Vid sin utresa hade han varit förlofvad med en dotter till Prosten Sandberg i Skärstad. Helt oförmodadt ankommer han dit för att bevisa sin trohet, och gifter sig med fästmön. Detta ädelmod mot den ringa flickan beundrades allmänt. Ännu mer den furstliga ståt, med hvilken han uppträdde. Då han reste förbi Wexiö Lasarett, stannade han och skänkte till Lasarettet 3000 R:dr. På sin dyra Eriksgata genom fädernebygden Småland anslog han pensioner åt värnlösa enkor, och strödde välgerningar omkring sig. Hertig Carl, som sökte förbindelse med de Asiatiska Bröderna, gjorde den märkvärdige Smålänningens bekantskap. De meddelade hvarandra sina Ordenshemligheter, och en intim korrespondens uppstod dem emellan. Enligt hvad Boheman sjelf uppgaf, hjelpte han Hertigen, som då var «utesluten från allt och i behof», med 7 à 8000 R:dr. Under en af sina resor, hvarunder han på förhand bestämt nöjen och besök, så att han väntades på flera ställen, ankom han till Wimmerby. Hastigt afbröt han der sin resa uppåt och for med ilande hast till Danmark. Detta väckte uppmärksamhet, men man visste icke huru det skulle förklaras. Sedan Boheman sålunda spelt en stor rol i landsorterna, beslöt han 1802 begifva sig

till Stockholm. Der började för honom en lysande verksamhet. Han recipierade icke blott «den förste Brodren», Hertigen, till «broderskap och evig vänskap», utan äfven åtskilliga af Rikets Herrar, hvaribland Exellensen Grefve Ruuth. Det blef fråga om att äfven bemäktiga sig den unga Konungen, som man säger lofvat låta recipiera sig. Men några af de förnämsta männen i regeringen befarade, att detta skulle hafva en oberäknelig verkan på Konungen, hvars sinne i alla fall var särdeles stämdt för det mystiska och underbara. Hade han fallit i händerna på det sluga Asiatiska Brödraskapet, skulle säkert ännu flera olyckor drabbat fäderneslandet. Ett raskt beslut fattades. Den 18 Februari 1803 blef Boheman arresterad af UnderStåthållaren Ahlberg (sedermera Edelcreutz) och GeneralAdjutanten Nieroth. Alla hans papper förseglades och förvarades i en kista, som kallades den Bohemanska. Han sjelf beröfvades allt sällskap och till och med sin bibel. Det var visserligen något besynnerligt att så behandla en Dansk undersåte, men regeringen ansåg sig hafva skäl dertill i hans inblandning i de politiska angelägenheterna, och den misstanka, som hvilade öfver åtkomsten af hans förmögenhet. Sjelfva papperen innehöllo eljest mystiska saker, hvilka voro mera besynnerliga, än för staten i dåvarande omständigheter farliga. Af dessa upplystes det, att Boheman var hufvudman för de Asiatiska Bröderna. Dessa förbundo sig med ed, att aldrig upptäcka den styrande församlingens vistelseort eller namn på medlemmarna i det enväldigt styrande Rådet, hvilket ägde domsrätt öfver alla regeringar, folk och slägter, öfver menniskors lif och död, samt rätt till ovillkorlig och blind lydnad af alla medlemmar i Orden. Äfven fruntimmer intogos i Ordenshemligheterna. — Svenska Regeringen affärdade Boheman på det sätt, att han på Helsingborgs brygga öfverlemnades åt den Danska. Men der erhöll han af Danska Regeringen befallning att ofördröjvadt äfven lemna Danska Konungens Stater. (Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Den »lilla Freja», hvars bana på publicitetens haf hittills icke just mött några andra motgångar, än en liten »påstötning» å ett grund, der Hr Advokatfiskalen Fredholm sökte få det att »sitta fast», har nu erhållit en namne på Mälarens böljor. Ångfartyget Freja gjorde i går en tur till Upsala och tillbaka igen. Detta ångfartyg är vackert och så väl konstrueradt, att det på 7 timmar hinner till Upsala och på något kortare tid tillbaka igen (återresan gynnas nemligen af strömsättningen i Fyrisån). Dess machineri är litet och förfärdigadt hos Hr Morsing i Nyköping, med en skicklighet, för hvilken hans faktori vunnit ett förtjent anseende. Det är bygdt efter Hr Carlsunds ypperliga metod, så att det både kostar betydligt mindre och intager mycket mindre rum, ehuru det är lika kraftigt och säkert, som de machinerier, hvilka äro konstruerade efter de gamla principerna. Ångfartyget äges af ett bolag i Stockholm.

Vi önska vår namne all möjlig trefnad och lycka. Dess «framgång» kan icke mera betviflas, sedan profseglingarna bevisat, att hon kan trotsa de vindkast, som tiden medför. Vi skulle önska oss sjelfva en lika god «fart», ty denna önskan, om än egennyttig, är likväl naturlig och oskyldig. Visst blir det vart bemödande att också trotsa «dagens väder», men vi drifvas icke af någon ångmachin. Vi segla helt beskedligt, men på farleder, som icke finnas utmärkta med «prickar», så framt vi icke skola räkna prickarna öfver våra *i*. Vi våga ingalunda hoppas att undgå påstötningar, men om så skulle tilldraga sig, önska vi uppriktigt, att de, «som vi stöta på», icke måtte bli mera «stötta», än vi blifva det sjelfva, om något äfventyr skulle förefalla, hvarpå vi icke råkat vara förberedde. Hvad vi för vår del dessutom anse för önskansvärdt, men vår namne deremot fruktar, är att «gå till botten.» Om också ingendera gör just det, men deremot visar sina passagerare den uppmärksamhet, som står i deras förmåga, inbjuder dem att beskåda en och annan utsigt vid de förbiseglade stränderna, uppehåller sig något vid märkligare ställen, och i allmänhet dukar upp, hvad årstiden kan medgifva, hoppas de, att hvar och en, bildad och billig, som hedrat dem med sitt sällskap, icke skall skiljas alldeles obelåtne ifrån dem.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 18 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

№ 57. 1837.
Tisdagen den 18 Juli.

FREJA.

Det Norrska Brödrasinnet.

Nyligen yttrade Dagligt Allehanda, att Aftonbladet, i fråga om Norrska förhållanderna, icke uttrycker ens en nuance af opinionen i Sverige, och att här, bland *alla* stånd och klasser utan åtskillnad, råder blott *en* tanke, blott *en* känsla öfver det handlingssätt, som man ifrån Norrska sidan behagar iakttaga mot Sverige och Svenskarne. Sannare ord hade ej kunnat yttras. De Norrska sakerna utgöra en af dagens frågor, och man hör dem öfverallt i sällskaperna diskuteras. Men hvilken politisk kulör än personer må tillhöra, och till hvilka opinioner de i vårt eget lands inre frågor må bekänna sig, så höres dock, hvart man kommer och med hvilken man talar, icke mer än en röst öfver Norrmännens förfarande, eller rättare öfver *de* Norrmäns, som framställa sig såsom talande och handlande i Norrska folkets namn: denna röst är uttrycket af ogillande och förtrytelse, af ömkan och löje. Och dessa känslor äro rättvisa: slutligen måste de väckas, slutligen måste, oaktadt all välvilja, allt deltagande, allt brödrasinne, som Svenska folket obestridligen i 22 år ådalagt för det Norrska, så i allmänt som enskilt hänseende, äfven vår nationalitet känna sig sårad. Väl medgifva vi, att den Svenska nationaliteten ej är så lättretlig och ej visar sig så på ytan, som den Norrska; men den torde derföre, att vi så må säga, icke äga mindre fond, och intrycken, om ock långsammare mottagna, torde just fördenskull blifva så mycket djupare, och de beslut, som derifrån utgå, så mycket kraftigare och varaktigare. Med få ord: denna olikhet i folklynnet tro vi icke vara någon olycka eller utgöra någon underlägsenhet hos Svenskarne; ty den grofva egoism och blinda ensidighet, som icke ser eller har känsla för något annat, än egen fördel och det egna jaget, och som icke medgifver något afseende på främmande rätt, eller tillåter att sympatisera med andra, och ens med tanken försätta sig i deras belägenhet och på deras ståndpunkt, samt ändtligen den löjliga fåfängan, det ända till vämjelse öfverdrifna skrytet och lofsjungandet öfver allt Norrskt; — dessa egenskaper, som just tyckas utgöra hufvudsubstansen af den patriotism, för hvilken Norrmännen i närvarande tidpunkt så mycket upphöja sig sjelfve, synas oss visst icke vara någon förträfflighet, hvarföre Svenskarne skulle afundas dem, eller sätta dem öfver sig sjelfve. Tvertom, *detta slags* patriotism har så mycken likhet och slägtskap med den äkta oförfalskade skråandan, med småstadssinne och småstadsfåfänga, med kälkborgareegoism och kråkvinkelshögmod, samt står i så mycken strid med den sanna humaniteten, med en af odlingen förädlad nationalitet, att vi verkligen lyckönska Svenska nationen, att, oaktadt alla sina brister, likväl ha hunnit öfver denna ståndpunkt.

Just *detta slags* patriotism, i förening med en god portion list, bakslughet, förställning, och framförallt misstro och misstänksamhet, hvilka egenskaper utgöra ett olyckligt arf ifrån den långvariga Danska slafveriperioden, har också i hög grad visat sig på Norrska sidan under de diskussioner, som uppstått emellan Svenska och Norrska pressen i anledning af de väckta unionsfrågorna och nuvarande spänning emellan folken. Ty huru har denna spänning uppstått? Man har på Norrska sidan med allt gevalt sökt inblanda Sverige och Svenska folket i den långvariga striden emellan Norrska Konungamakten och Norrska Storthingen, och på Svenska inflytelser och uppdiktade Svenska partier skjutit skulden för allt hvad Norrska Konungamakten gjort och företagit sig.

Om vi äfven medgifva, att Norrska Konungamakten icke bordt gifva anledning till dessa stridigheter; så har åtminstone Svenska folket lifligt gifvit sin sympati tillkänna för Norrska friheten, och den opinion, som här yttrat sig, har alltid, med undantag någon gång af något mindre aktadt blad, varit enstämmigt emot allt, som gått ut på inskränkning af denna frihet. Men förhålle sig härmed huru som helst, och må hvilken som helst ha orätt i denna strid, så äro alla dessa stridigheter i alla fall en sak, emellan Norrska Statsmakterna, och *icke* emellan Sverige och Norrige, ja som icke en gång direkt angår Svenska folket och hvaruti det icke får blanda sig. Hvarföre då inblanda det deruti? Kan det ges något mera fegt, än att, för det man icke har mod att vända sig mot Norrska Konungamakten och Norrska Regeringen, och att *mot dem* rigta tadlet, i stället anklaga Svenska inflytelser och göra upp orimliga sagor om öfvermäktiga partier i Sverige, som skola hålla Norriges Konung under förmynderskap; utvisar denna feghet det frihetssinne, hvaröfver man så mycket skryter? Och kan det ges något mera lömskt tillika, än denna taktik, att uppreta Norriges menighet emot Sverige, derigenom att man med de lifligaste färgor afmålar Norrska friheten såsom ständigt i fara för dessa öfvermäktiga Svenska partiers oupphörliga stämplingar? — ehuru det måste erkännas, att taktiken är ganska skickligt vald och beräknad för sitt ändamål. Har Svenska folket, som aldrig ådagalagt annat än välvilja för Norrska folket och sympati för dess frihet, förtjent att mötas med ett sådant handlingssätt? Måste ej detta ovillkorligt väcka harm och förtrytelse? Och hvad bör man ändtligen tänka om en frihet, som endast skall stödjas på ett egoistiskt, illsket nationalhat?

Och är förfarandet i frågan om unionsförhållanderna ej utmärkt af lika liten ädelhet, af lika mycken ensidighet och egoism? Knappt har denna fråga blifvit väckt vid Storthinget för ett år sedan, och en Kommitté deröfver afgifvit sitt utlåtande samt framställt åtskilliga klagomål öfver unionens uppfyllande, och angelägenheten af åtskilliga tillägg och närmare bestämmelser till unionskontraktet, förrän opinionen här i Sverige öppet och välvilligt möter denna framställning, och högt yrkar att en Unionskommitté måtte blifva nedsatt, för att undersöka och afgifva förslag i ämnet, så att båda folkens rätt skulle billigt iakttagas, och alla anledningar till framtida klagomål och söndringar undanrödjas. Men då förvandlas helt hastigt tonen på Norrska sidan. När man får höra, att det äfven kunde bli fråga om Sverriges ätt och Sveriges interessen, då vill man ej vidare höra af hela saken, då vill man alldeles icke ha någon Unionskommitté. Är då någon annan slutsats härifrån möjlig, än att antingen det Norrska partiet haft för afsigt med hela denna frågas väckande att blott få ett nytt ämne till framställningar, för att uppreta, söndra och förbittra, eller ock att man är så förstockad i sin egoism, att man genast vill ha alla sina anspråk utan pröfning å Svenska sidan bifallna, men deremot alldeles icke medgifva Svenskarne å deras sida att få framställa några fordringar, eller att få yrka något afseende på deras rätt och billiga interessen? Måste ej också detta handlingssätt väcka harm och förtrytelse.

Så visar sig det Norrska brödrasinnet *i handling*, under det att Norrska tidningarna med *hala ord* endast tala tillgifvenhet för Svenska nationen och Föreningen. Till stöd för denna vår åsigt, skola vi vid tillfälle anföra åtskilliga yttranden af personer, som väl känna Norrige och rest derstädes.

Den huswille B°tsmannen.

Vi hafva fått oss en *species facti* meddelad, hvilken icke saknar en viss bitterhet. Men då vår insändare är en man, hvars tillförlitlighet vi icke betvifla, och vi anse det helsosamt för lokal-auktoriteterna, att äfven specialiteter blifva bekanta i afseende på de mål der afgöras, tveka vi icke att aftrycka följande:

*Utdrag af ett bref från C * * * * *.*

— — — — — — — — — — — —

Det olycksaliga konsiderationssystemet, hvilket så ofta visat sig annorstädes, florerar här å orten såsom tistlar gro på en illa häfdad åker, och att sådant ej sker till menige mans eller landets bästa, utan *för att gynna ortens magnater*, det låter med offentliga handlingar bevisa sig, om så behagas; ty, hvad t. ex. Länsstyrelsen beträffar, så gifvas färska exempel derpå, att det så kallade sämre folket blifvit alldeles ohörde och således olagligt ådömde onera och fråndömde nyttjanderätten af deras väl förvärfvade egendom, när en magnat varit Kärande part. Vid sådana tillfällen ser man oftast, att resolutionen blifvit utfärdad antingen samma dag som ansökningen inkommit, eller och genast derefter, hvaremot höga vederbörande ge sig god ro om någon af »det lägre folket» nödgas uppträda mot någon af landets mäktige. För att bevisa detta mitt anförande kunde jag citera dag och årtal af *flera* högst obilliga och äfven rent af lagstridiga resolutioner, som på de sednare åren utgått från vår Läns-

styrelse, men jag vill denna gång inskränka mig allenast till en sednare casus, desto hellre, som jag sjelf har sett de densamma rörande handlingarna. Förhållandet dermed är som följer: kompanibefälet för Roten N:o 55 Kl. ingick förliden höst till Länsstyrelsen med ansökan derom: att roteintressenterna måtte åläggas uppbygga hus och iståndsätta torpet, så att det vore i ordning till den tid (i Mars månad detta år), då karlen med hustru och barn skulle hemkomma ifrån Carlskrona. Derpå resolverades: att *så* skulle ske, som i ansökningen begärdes, och det vid 10 R:dr B:ko vite, hvarjemte roteintressenterne fingo tillåtelse att *efteråt* förklara sig. Som nu detta pågick i Aug. månad 1836, och karlen ej skulle hemkomma förrän i Mars månad detta år, så kunde väl tyckas, att Länsstyrelsen haft tid nog att öfver ansökningen höra vederbörande roteintressenter *innan* de dömdes; men *så* är ej seden i vårt Län. Emellertid var denna resolution i hufvudsaken riktig, och alla, med undantag af en enda delägare, Grefve P., lagade sig derföre i ordning att fullgöra befallningen, hvadan torpåkern plöjdes och höstsåddes, och timmer, m. m., höggs och framkördes. Under tiden kom båtsmannen, i slutet af Mars månad, till roten, och måste tills vidare inqvarteras hos en utaf bönderna. Nu skedde flera pålysningar i kyrkorna, för att påminna både när och fjerran boende roteintressenter om deras skyldighet att, *enligt Länsstyrelsens laga kraftvunna beslut*, fullgöra deras åliggande, hvarom rotemästaren, genom särskilt budskickning, äfven tillsade hvar och en, således äfven Grefve P.; men för sitt halfva hemman gjorde likväl *han* ingenting vid båtsmanstorpet, hvarest rågsåning och husbyggnad omsider företogs i sistl. Juni månad. Då först började Grefven att röra på sig, men ej för att bygga, såsom anbefaldt var, utan för att hindra byggnaden, emedan Grefve P. ej ville ha torpet uppbygdt å dess gamla och i laga ordning bestämda plan, utan på ett annat ställe. Fördenskull ingick han till Länsstyrelsen med ansökan om, att den påbörjade husbyggnaden å båtsmanstorpet N:o 55 måtte förbjudas, vid äfventyr, för roteintressenterna, att eljest på egen bekostnad få borttaga byggnaderna, som bestodo af boningsstuga och ladugård. Som skäl för sitt påstående anförde Hr Grefven, dels att han ej blifvit tillsagd om företaget — (hvilket likväl hade skett så väl genom kronobetjeningen, som ock genom allmänna kungörelser och enskilta tillsägelser), — dels äfven att torpets plan ej vore bestämd — (ehuru sådant skett *genom Kgl. Maj:ts Dom* af år 1834), — jemte flera sanningslösa föregifvanden; och — hvad tycks — i följd af denna Grefve P:s ansökan förbjöd vår Länsstyrelse genast, och utan parternas hörande, i Juni månad 1837, samma torpbyggnad som den, i Aug. månad år 1836, vid 10 R:dr B:kos vite för underlåtandet, hade anbefallt, och skedde sådant, enligt Länsstyrelsens föregifvande, emedan båtsmanstorpets bebyggande »var obehörigt innan planen vore bestämd.» — Hvaraf visste man det? Svar: Af Grefve P:s föregifvande. Men nu var detta föregifvande ej sannt, så vidt Kongl. Maj:ts Dom måste gälla mer än Grefve P:s »lösa ord» och vår Länsstyrelses ännu lösare juridik. Emellertid blefvo ej mindre båtsmannen än rotebönderna riktigt bekymrade; ty den förre saknade hus så väl för sig, hustru och barn, som för kreatur och grödan, och bönderna sågo sig blottställde for plikten af 10 R:dr B:ko, om de inte byggde, och att få *på egen bekostnad* borttaga husen, om de uppförde dem, samt »allt detta med rätta», såsom lagen säger, — ty *vår Länsstyrelse hade ju dömt så.* — Emellertid tyckte en och annan att besagde Länsstyrelse väl kunde sparat sig denna och andra dylika dekonfityrer genom den enkla metoden att lagenligt höra parterna *innan* man dömmer dem, om ej för annat, så blott för att »sauvera apparenserna»; ty man kunde i allt fall ge bönderna f—n och lyssna till »vännernas» önskningar, medelst tillämpning af någon urgammal förordning, som för tillfället konstituerades till »laga skäl och anledning» för hvad som gjordes, och man hade ju då ryggen fri i vår framfusiga tid.

Härvid bör slutligen anmärkas: att detta ej har skett eller sker i följd af några »mutor», utan allenast i följd af konsideration för diverse vänskapsförhållanden m. m. dylikt; men resultatet för lidande parten är ju detsamma, hvilket som helst motivet må vara.

Anekdoter om Lord Byron.

En gång kom Mistriss Shelley, efter ett häftigt regn, gående uppför den lilla kullen, på hvilket Diodati, der Lorden då bodde, var beläget. Byron blef henne varse från balkongen, der han just då stod tillsamman med Polidori, och yttrade till denne: »Ni, Polidori, som skryter af att vara en fullbildad kavaljer, Ni borde redan ha vågat detta obetydliga hopp, för att erbjuda Misstriss Shelley Er arm.»

Polidori valde den plats, der höjden från balkongen till marken var som minst; men, emedan jorden blifvit uppmjukad af regnet, halkade han och

vrickade sig i fotknölen. Lord Byron hjelpte sjelf till att transportera honom in i huset, skyndade efter kallt vatten, för att badda hans ben, och när Polidori blifvit lagd på soffan, ilade Lorden, då han såg honom ligga illa, uppföre trappan till öfre våningen, för att der hämta ett örngått; en hjelpsamhet, som hans bekanta kroppslyte gjorde för honom ytterst plågsam.

»Rätt bra!» var Polidoris erkännsamma anmärkning. »Jag trodde Er icke äga så mycken styrka i Er sjuka fot.«

Om Aftonbladets sanningskärlek.

Vi hemställa till Svenska Allmänheten, hvem som är skamlösare, Freja eller det Sjette Aftonbladet.

I det Sjette Aftonbladet för den 14 Juli 1837, N:o 160, förekommer följande artikel:

"Tidskriften Freja uppgaf förliden Tisdag, att "man har exempel på, att Aftonblads-redaktionen af enskilt agg till en förläggare, tillsagt i sitt kontor, att inga annonser å hans förlager få införas i bladet." Denna uppgift af Frejas redaktion, är en osanning eller något ännu värre, och ehuru man alltför väl kunde antaga, att Frejas redaktion utan ens ett sken af anledning kunnat dikta densamma, har likväl dess framställande föranledt upptäckten af följande förhållande:

Redaktören af Freja, boktryckaren Hellsten, hade på Aftonbladets tryckeri, genom en osann uppgift, tillnarrat sig åtskillige träsclmitt; då ägaren till dessa upplyste, att han ej gifvit tillstånd till deras uttagande och yttrade missnöje öfver deras utlemnande, erinrade tryckeriets ägare om det oriktiga uti att utgifva dylika saker på någons blotta ord, samt att man en annan gång borde taga sig till vara för Hr Hellsten. Då en annons kort derpå inkom, hvilken antecknaren igenkände vara från Hr Hellsten, fann han för godt att hämnas genom att återsända den till Aftonblads-kontoret, och meddelade på vidare tillfrågan den underrättelse, att annonsen jemte pengarne kunde återtagas på kontoret. Utom denna först nu efteråt för redaktionen bekanta och ursäktlig befunna afvikelse, har ingen hvarken förr eller sednare efterfrågat för hvars räkning bokhandels-annonser ingifvas, och utan tvifvel hafva Hellstens annonser njutit samma förmån som alla andras, deri att de icke så sällan intaga plats framför förläggarens egna.

För öfrigt är afsigten härmed ingalunda, att på minsta sätt inskränka Frejas, Götheborgs Dagblads och dylika hedersamma redaktioners lofliga bestämmelse, att vissa dagar i veckan offentligen exponera sin fanatiska skamlöshet mot Aftonbladet och dess förläggare.»

Vi få härmedelst fråga, om Redaktionen ärnar förneka följande faktum:

Då jag, Hellsten, infann mig hos Fru Svahn i Aftonbladskontoret, för att efterhöra förhållandet med mina annonser, och tillfrågade henne, hvarföre de icke infördes, uppvisade hon, för att försvara sin åtgärd, en biljett, som slutades med följande ord, hvilka med diplomatisk noggrannhet bokstafligen meddelas:

— — — — — »Alla annoncer, som röra »Hellstens förlager, torde Frun vara god och icke e»mottaga *(så framt Frun känner *)*, detta gäller »naturligtvis endast dem, som Frun igenkänner »för hans.

»Ödmj.
»J. Bm»

*) Dessa ord voro öfverstrukne.

Till Salu:

Uti de flesta Boklådor i Stockholm och Landsorterna:

TIDS-SATIRER.

Humoristiska Försök af E. N. Bulwan.

Första Paret: *Poeten Magasinsförvaltare. — Qvinnan; 16 sk. B:ko.*

Andra Paret: *Grosshandlaren KommerseRåd. — Dansösens skänk; 12 sk. B:ko.*

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Redaktionen, som tillräckligt enoncerat sina principer, så i politik som vitterhet, ämnar fortfara såsom den börjat, så väl att framställa sina åsigter af tilldragelserna inom vårt land, så vidt de ligga inom publicitetens område, som ock att bekämpa hvad hon anser obilligt ock orätt i andra publiciters meddelanden.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 21 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 24.)

№ 58. Fredagen

FREJA.

1837. den 21 Juli.

Recension.

Hanna. En Dikt i Tre Sånger af Johan Ludvig Runeberg. Helsingfors, hos J. C. Frenckell & Son, 1836.

Hvad en *Idyll* är eller bör vara, känna eller åtminstone ana de fleste af våra läsare. Rec. ville öfversätta detta ord med underskriften på ett kopparstick i *Journalisten:* »Landsbygdens enfald.» Det är icke lätt för en bildad menniska att vara landtligt och naturligt enfaldig. Att måla en landtligt och naturligt enfaldig tafla, och likväl sjelf tillhöra eller vara bunden vid den närvarande tidens förkonstlade konst- och stadslif, är svårare.

Johann Heinrich Voss har, som man vet, skrifvit en Idyll: *Luise*, hvilken begynner så här:

»Draussen in dunkeler Kühle der zwo breitblättrigen Linden,
Welche, die tägliche Stub' an der Mittagsseite beschattend,
Ueber das mosige Dach hinsäuselten, schmauste behaglich
Im Schlafrocke der Pfarrer am steinernen Tisch auf dem Sessel,
Den vor dem Winterkamin sein alter künstlicher Hausknecht
Heimlich geschnizt, und mit Weiss und glänzendem Grüne bemalet.»

Johann Wolfgang von Göthe författade, som hela verlden känner, en Idyll, som han kallade *Herrmann und Dorothea*, och hvars början lyder sålunda:

»Hab' ich den Markt und die Strassen doch nie so einsam gesehen!
Ist doch die Stadt wie gekehrt! wie ausgestorben! Nicht fünfzig,
Däucht mir, blieben zurück von allen unsern Bewohnern.»

Dessa båda äro utan tvifvel, sedan *Tassos* och *Guarinis* tid, de största Idyllförfattarne i Europa; *Gessner* med sina sentimentala herdar och får lemna vi i sitt värde.

Vår *Tegnér* öppnar sin sköna idyll: *Nattvardsbarnen*, på följande sätt:

»Pingst, hänryckningens dag, var inne. Den landtliga kyrkan
Stod hvitmenad i morgonens sken. På spiran af tornet,
Prydd med en tupp af metall, vårsolens vänliga lågor
Glänste som tungor af eld, dem Apostlarne skådade fordom.»

Och Hr *Johan Ludvig Runeberg*, hvars föregående dedikation till *den Första Kärleken* vi anse oss kunna gå förbi, anslår så, i denna sin dikt, de första tonerna:

»Glad midsommarens qväll re'n nalkades. Solen i vester
Strålade klar och kastade ljus på den landtliga prästgåln,
Der uråldrig den låg vid den speglande viken af insjön.
Men i sin kammare satt vid fönstret den vördige pastorn,
Rökte sin pipa och blickade ut mot vägen i längtan,
Stundom med handen fläktande bort den skockade röken.
Glad han i afton väntade hem från Åbo sin enda
Älskade son, ett år om ej mer re'n saknad i hemmet.
»Går din examen väl och du kommer med hedrande vitsord,
Bjud då gerna en fattig kamrat till sällskap för sommarn,
Ty här vandrar du ung bland gamla och ledsnar väl annars.»

Så han skrifvit och nu han satt vid sin pipa förnöjsam
Väntande båda, förnämligast dock den älskade sonen.

Men mellertid vid väfven, i hushållskammaren uppställd,
Satt hans dotter ännu, den sjuttonåriga Hanna.»

Der ha vi hjeltinnan! Hon är frisk och röd,
— — — — — *som ett smultron, vuxet i skuggan.*

En öfverårig Befallningsman, som är rik, har länge med stor begärelse betraktat det röda, friska smultronet, och beslutar, att draga fram det i ljuset — h. e. anamma det. Han friar kruserligt nog. Hanna vet icke hvad hon skall svara. Hon vet icke hvad kärlek är, ehuru hon myser på munnen åt Befallningsmannens penningpåsar. Den vördige Pastorn gifver henne lof att uppskjuta sitt svar till en annan gång, d. v. s. till dess hon hunnit betänka sig.

Emellertid kommer bror hem och har med sig en fattig kamrat. Naturligtvis blir Hanna genast gripen af *den första kärlekens* armar och anda. Den vördige Pastorn finner i sonens fattiga kamrat en son af sin egen innerligaste barndomsvän, och sonen har redan förlofvat sig med den fattiga kamratens syster. Hvad under då, att Hanna lutar sig till sin *unga*, älskades bröst, och den rika Befallningsmannen får korgen?

Detta skelett af Idyllens enkla fabel må ingen anse såsom innehållets hufvudsumma. Att skrifva en idyll, är och blir att »koka soppa på en spik.» Goethe och Theocritus, Voss och Bion, Tegnér och Baggesen m. fl. hafva alla kokat således. Ämnet är spiken, och soppans smaklighet beror på tillagningen och öfriga ingredienser, spiken må ligga i grytan eller icke.

Herr Runeberg utmärker sig fördelaktigt framför mängden af yngre författare, som skrifva det Svenska språket. Hvad som egentligen utgör hans styrka, är att han aldrig sväfvar ut på måfå, aldrig skrifver en sådan Svenska, att läsaren, för att förstå den, måste tillgripa ett Tyskt eller Franskt lexikon, och slutligen, att han i sina bästa dikter är oftast sann, och alltid rörande, när han är som enklast. Rec. hänvisar i öfrigt till »*Grafven i Perro*», en liten episk dikt, i den Serviska tonarten, af en både ljuf och förfärligt genomgripande verkan.

Rec. hoppas, att snart få tillfälle och anledning att återkomma till Hr Runeberg, och önskar lika hjertligen, det en skald, med hans allvar i tankar och renhet i känslor, allt mer måtte göra sig känd och älskad af sina Svenska bröder, som han fullt och fast vet, att dessa med *den första kärlekens* och gamla, dyra minnens oafsvalnade värme lyssna till hvarje *Svensk* harpoton, som ljuder till dem öfver Finska viken.

Såsom prof af författarens förmåga i hexameterns behandling anföres här nedanföre en både täck och naiv episod, hvilken utgör begynnelsen af tredje sången:

»Solen sänkte sig ned och skymdes af bergen i vester;
Mild som en brud var aftonen dock. Guldskyar i luften
Summo och strålade ljus mot jorden, och ljummade vindar
Kommo från ängarne än och lekte med ångor af blomstren.

Lätta, med sväfvande steg, som hade af vingar de lyftats,
Styrde de unga sin färd mot den speglande stranden af träsket.
Men för den främmande viste hans vän det älskade hemmets
Ljufva behag och hörde ej opp att minnas och tala:
»Ser du den rodnande sjön», så sade han, »ser du hur olik
Hafvet, som suckande slår mot din hembygds klippiga stränder!
Här är grönska och färger och lif. Otaliga holmar
Skjuta ur vågorna opp, och svajande vinka från alla
Lummiga trän, som bjuda den tröttade roddaren skugga.
Nalkas du udden, som nu tycks träffa det mötande landet,
Öppnas en vidare rymd af vatten, och trefliga byar
Skymta på stränderna fram, och kyrkan lyser i fjerran.
Åter på andra sidan hvad fält af odlade tegar,
Bördiga, höljda af brodd, omgifna af skogiga höjder,
Innan vi resa skjuta de ax och mogna och gulna
Skönare blott, mest sköna likväl då vi sakna dem sedan:
Här der skymningen nu oss möter i skuggan af barrträn,
Här är siskornas lund, hit komma de första om våren,
Smekas på granarnas skott eller yfvas och sjunga i toppen,
Liksom vore för dem blott solen och morgonen skapad.
Men då nalkas jag sakta och får mitt giller på hällen,
Skyndar och hukar mig ned vid snöret. Och fågeln i buren

Börjar att flaxa och slå och beveka och tjusa och locka.
Snart är kärleken väckt, den modige sångaren lyssnar
Spakare ren och spritter ibland och qvittrar i gensvar;
Innan han anar det sjelf är han nere på buren, och nätet
Faller omkring, och sången är slut och friheten borta.
»August», sade med bannande röst den vänliga systren,
»O, att du än är grym som förut och fägnas af sådant!
Är det ett nöje kanske, att hålla en fånge i buren
Året igenom och se hur hon sitter allena och ledsnas?
Sen, då hon länge saknat en ton som ljuder som hennes,
Förs hon till skogen och hör en like och svarar af menlös
Glädje och narras att locka en vän, som hon älskar, i bojan.»

Henne i ögat såg den främmande vänligt och sade:
»Tänk dock att sådan är kärlekens sed; så gillrar den snaror,
Stundom ett nät och stundom en famn. Ack gerna i båda
Lär man dock skynda, om blott af ett älskande hjerta man lockas.»

Så han sade. Hans vän åhörde de växlade orden
Föga, ty nejden fäste hans blick, och ställen besökta
Tusende gångor förut uppfyllde hans tanke med minnen.
Leende talade då den främmande ynglingen åter:
»Grymma vi kallas; vore vi så! men grymmare mycket
Är hvar flicka, så mild och så fredlig hon tycker sig vara.
Se bland många blott en! Vid mitt hem, helt nära till gården,
Växte af åldriga björkar en lund värderad och hägnad;
Nu då med höstens kallare dar de gulnade löfven
Började falla, och blott fröhängen på qvistarna höllos,
Samlades orrar ibland helt tama och åto i träden.
Men då med bössan jag smög mig mot planket och ärnade skjuta,
Smög min syster, hur ledsen jag än knöt handen och hytte,
Ständigt i spåren och bad: låt vara dem, rubba dem icke,
Skona de arma fåglarna, broder, skona för min skull!
Så hon bad, och då snart hon märkte att böner ej hulpo
Ropte hon, klappade händerna hop och skrämde dem ständigt.
Märk dock, hur ömsint var hon ändå? En dag, då jag hemkom,
Mötte jag strax en bekant på vår trappa och helsade vänligt.
Denne dock helsade ej, men tryckte blott hatten i pannan
Djupare ned och dolde en tår och skyndade dädan.
Väl förstod jag hans sorg, och jag brydde min syster i tysthet:
Syster, din fästman mötte mig nyss i förtviflan och bortgick;
Hvarför krossade du den arme? Men hör hvad hon svarte:
Är jag för gammal kanske att välja, och måste jag tacksamt
Taga den första, om än jag ej älskade honom det minsta?
Leende talte hon detta, den milda, som skonade fåglar.
Nu säg sjelf hvad grymmare är: att skjuta en fågel,
Eller att skjuta en pil i ett hjerta och lemna det hjelplöst?»

Såsom titelvignett medföljer ett stentryck, föreställande de båda älskande, i det ögonblick då Hanna uttalar sitt förtrollande »ja!» och lutar sitt hufvud mot ynglingens bröst. Om denna tafla är följande att säga:

Hanna sjelf ser ut som en af dessa prydliga träddockor, hvilka på marknader utbjudas i svarfvarstånden. Dertill med är hon klädd i styf kjortel. Älskaren står i skjortärmarna, klädd i genomvåta byxor, och den tillskrynklade tröjan hänger vid hans venstra sida. Intet ben och ingen arm och ingen fot är naturligt eller riktigt tecknad. Hannas bror kommer springande med venstra armen lyftad i vädret och en vassknippa under den högra. Det tyckes, som skyndade han de unga älskande till undsättning, ehuru ingen nöd för ögonblicket synes vara å färde.

Det är obehagligt, att genom litografens försorg se skaldens hufvudpersoner helt och hållet afklädas det större eller mindre behag, han förmått eller velat tilldela dem. För läsarens fantasi sväfva efter en sådan anblick de mest poetiska gestalter såsom missfoster.

En Dröm.

(Insänd.)

Härom natten drömde jag, att i min sängkammare — ty jag drömde, att jag låg och ville sofva

— stod en främmande man, till utseendet lik en försupen vis-handlare. Stora fickor pöste på båda sidor af den trasiga rocken, hvarutur han, under ett långsamt närmande till sängen, framdrog stora, tjocka pappersbundtar. »*Köp det här!*» sade mannen, och så fort han öppnade munnen, omgafs jag af en vidrig finkellukt. »*Köp det här! Det innehåller de Norrska affärerna.*» — »*Gå bort! Vik härifrån, din slusk!*» utbrast jag, som halfyr gnuggade mina ögon. »*Gud bevare mig för att köpa de Norrska affärerna! Jag har med dem intet att sköta. Gå ut! ut! Jag vill sofva.*» Den trasige mannen slog till ett flatskratt, och upprullade för mig ett oformligt stort plakat, öfverhöljdt af alnslånga bokstäfver. De kröpo och slingrade sig omkring på det kolossala pappersbladet och skiftade i kameleontiska färger. Slutligen började de att spraka och gnistra och förvandlade sig i brokiga lågor, af hvilka en del föreställde initialerna: *W. H.* eller *H. W.* och en del, sedan de, efter mycken kamp och strid för en stund utplanat dessa bokstäfver, försökte bilda de sammanflätade orden *S. N.* eller *N. S.* i alla möjliga ställningar och figurer — allt detta med omvexlande lycka å båda sidor. Plötsligen tyckte jag att hela rummet brann i ljusan låga, och den främmande mannen syntes nu i flammorna som en stor, mångbent och oförbrännelig spindel, omhängd af sina sönderrifna dvergsnät. Jag ropade: «*Store Gud! släck denna lågan, och fräls vårt brödrafolk från inbördes förderf!*»

Och det blef mörkt och tyst. Jag vaknade. Ångestsvetten dröp ifrån min panna. Jag lyssnade, men hörde nu mera intet annat än den otäcka katten, som, en lång tid bortåt, sittande på ett bestämdt ställe i trappan, om nätterna med sitt afskyvärda jamande hindrat min sömn eller förgiftat mina drömmar.

Ett och annat.

I afton kommer ett sällsynt uppträde att äga rum på den Kongl. Djurgården. De af Stockholms invånare, som icke blifvit afskräckte af minnet af den Herkuliske Hr Venetiens misslyckade försök för några år sedan, begifva sig väl dit, för att på en gång njuta af den sköna sommardagen och det märkvärdiga uppträdet, som utgöres af ett par luftballonger, förfärdigade af Artisten Magito. Deras uppträde, eller rättare uppstigande, är annonseradt till precist kl. 6. På vägen till de högre regionerna drifver den första ur vägen 100 skp. atmosferisk luft, hvilket är uträknadt af naturforskare i Paris. Den andra ballongen är ändå hvassare. Den drifver ur vägen 300 skp., hvilket förmodligen är uträknadt i Stockholm. I händelse man läser skp. för skeppund, är det fara värdt, att hela hus kunna lyftas af den väldiga ballongen. Det säges, att Aftonbladet, som länge funnit sig tungt och svårt, begärt artistens tillstånd att begagna sig af tillfället och lyfta sig något.

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Redaktionen, som tillräckligt enoncerat sina principer, så i politik som vitterhet, ämnar fortfara såsom den börjat, så väl att framställa sina åsigter af tilldragelserna inom vårt land, så vidt de ligga inom publicitetens område, som ock att bekämpa hvad hon anser obilligt och orätt i andra publiciters meddelanden.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 25 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 59. 1837.
Tisdagen den 25 Juli.

FREJA.

Ytterligare om det Norrska brödrasinnet.

Dagligt Allehanda har för Svenska Allmänheten spridt mycket ljus öfver tillståndet i Norrige och opinionen derstädes rörande Sverige och föreningsförhållanderna. Den kunskap, som derigenom blifvit tillgänglig för oss, Svenskar, kommer kanhända innan kort att blifva särdeles nyttig, och det är otvifvelaktigt en stor förtjenst af nämde tidnings redaktion. Emellertid är det dock en och annan åsigt eller förutsättning i Dagligt Allehandas Norrska artiklar, hvilken man kanske skulle kunna motsäga eller åtminstone deremot anföra icke alldeles ogrundade invändningar och tvifvelsmål. Uppsatserna i Dagligt Allehanda utmärka visserligen hos den kände författaren en speciel sysselsättning med de Norrska frågorna och ett ovanligt studium, ej mindre af Norriges vitterhet och vittra partistrider, än af Norriges journalistik, politiska litteratur och Storthingsförhandlingar: en grundlig kännedom, hvilken Red. af Freja ingalunda kan tillägga sig sjelf; men Red. har hört dessa invändningar af personer med omdöme och bildning, som rest och vistats i Norrige och som på stället haft tillfälle att se förhållandet och lära känna tänkesätten och sinnesstämningen. Då det skulle vara indiskret att åberopa någon person, som icke sjelf offentliggjort sina iakttagelser, så nöjer sig Red. att blott citera de hithörande dragen ur Doktor Engströms resa (förut recenserad i N:o 2 och 3 af denna årgång utaf vår tidning *). Hr E. har åtskilliga gånger uppehållit sig i brödrariket och rest både i Sunnanfjeldska och Nordanfjeldska Norrige. De nu följande yttranden, som vi hämta ur hans »resa genom — Trondhem —», torde, i närvarande tidpunkt och under opinionsvexlingen om de Norrska frågorna, ej sakna à propos; det är sålunda med skäl vi återkomma till denna bok, som hör till de ingalunda många Svenska bidragen till kännedomen af vårt brödrafolk.

Dagligt Allehanda tyckes förutsätta, att det egentligen är hos det såkallade »bondepartiet» och hos Norrska Allmogen, som största animositeten mot Sverige och Svenskarne finnes; men denna åsigt, som likväl rörer en högst vigtig punkt, strider helt och hållet emot den erfarenhet Hr E. haft tillfälle att göra. Hr E., som talar Norrskan eller Danskan nästan som en infödd, och som med bönderna oftast talade deras eget språk, så att de ej kunde veta att han var Svensk och deraf hämta anledning att yttra sig förbehållsammare, säger bestämdt, att han väl äfven hos allmogen i hög grad fann denna misstänksamhet och misstro, som utgör ett så fult drag i Norrska nationalkarakteren och som är en följd af Norrska nationens sekler långa träldom under en främmande despotism; men han fann hos allmogen icke denna misstro och misstänksamhet särdeles större emot Svenskarne än mot egne landsmän, och ej heller afvighet eller tecken till nationalhat. Deremot var det just hos den Norrska aristokratien eller embetsmannaklassen, dock vida mindre hos militären än hos den Norrska byråkratien eller den egentliga embetsadeln, som han fann en utomordentlig misstänksamhet och misstro emot Svenskarne i allmänhet och ända till löjligt hat mot Svenska Adeln, förenade med ännu ganska löjliga nationalfördomar och en

*) Ett yttrande i Hr Engströms resa har blifvit på ett högst sällsamt sätt missförstådt i den recension öfver sednare resan, som förliden vinter inflöt i *Aftonbladet*; och detta af Recensenten missförstådda ställe har äfven, efter Aftonbladet, blifvit upprepadt i Norrska tidningarna. För att undanrödja detta missförstånd, lärer Hr Engström insändt en artikel till Aftonbladet; men, ehuru rättvis hans begäran var, så har likväl AftonbladsRedaktionen vägrat att införa artikeln.

nationel egoism, som tillkännagaf sig uti ett öfverdrifvet skryt med allt Norrskt; ej heller fann han hos allmogen någon ovilja emot föreningen. Vi skulle kunna styrka det nu anförda om allmogens tänkesätt med många ställen utur Hr Engströms resa; men några få må vara nog.

»Jag språkade mycket», berättar Hr E., »med skjutsbönderna och den öfriga allmogen, här å orten, för att erfara om äfven *de* voro så kallsinniga och misstänksamma mot Svenskarne, som den nyssnämda Norrska Adeln; men jag fann ej hos folket den egoistiska misstro, som oftast var synlig hos »den bättre klassen», (de conditionerede). — Jag talade stundom Norrska och stundom Svenska, men fann ingen skillnad i tänkesätt, ehvad jag sade mig tillhöra det ena eller det andra folket. Med föreningen voro alla belåtne och prisade »friden och de bättre tider som, sedan föreningen, alltjemt varit», och som detta förhållande, med allmogen, ägde rum allestädes, så långt jag färdades »Nordanfjells», och som deremot herreklassens både män och qvinnor, ehuru belåtna med *sjelfva föreningen*, dock hade hjertat fullt af misstro och afund, så föresatte jag mig att, om möjligt vore, få riktigt reda på grundorsaken till detta missförhållande, som, desto värre, skadar oss ömsesidigt.»

På ett annat ställe berättar författaren ett svar, som han icke långt ifrån Trondhem erhöll af en bonde, med hvilken han också samtalade om samma ämne, och hvilket är så karakteristiskt och pikant, att vi anföra det. »Bönderna här i trakten», säger Hr E., »voro också belåtna med föreningen, och en af skjutsbönderna försäkrade mig, »»att han vore ganska nöjd, om allting fick bli som det nu är i Norrige»», men han ville ej »»att Norrska Constitution eller Fader vår skulle förändras.»»

Hos den Norrska Adeln deremot och byråkratien i Norrige, som kan genom sin aristokratiska titulatur, sin fåfänga och sitt bemödande att hålla dem, som icke tillhöra embetsmannaklassen afskiljda ifrån sig på en honett distans, verkligen i många hänseenden snarare betraktas som en Adel, än Adeln i Sverige, hvilken numera till största delen alldeles sammansmält med medelklassen, hos denna Norrska Adel deremot var det egentligen, på sätt nyss blifvit nämdt, som författaren observerade den förolämpande misstron och misstänksamheten emot Svenskarne, en vidunderlig räddsla och ända till den löjligaste öfverdrift gående hat till den Svenska Adeln, förenad med en föga mindre öfverdrifven nationel egoism. Om dessa egenskaper hos den Norrska Adeln får Hr E. anledning att tala på flera ställen i sin resa. Om patricierna i Trondhem, hvilkas fåfänga och löjliga bemödande att äfven i Kyrkan skilja sig från den sämre hopen, yttrar han:

»Hos Trondhems patricier, (om jag så får kalla »det bättre folket») är äfven grundlaget *materialism* och ett derifrån utgående *vinstbegär* samt sträfvande efter *duglighet* till att förvärfva rikedom och *derpå* grundadt *anseende*; — ty »de bättre» vilja för all del *synas* och synas *öfver alla andra*, så väl inom som utom Norge. Att det härmed följande *skrytet* dock höres som bäst emot »Naboriget», och Svenskarne (hvilkas öfverlägsenhet man ej kan fördraga *i någon ting*,) det är naturligt, och *häri* lemna Tronderna sina sydliga landsmän visst icke efter sig; men icke har jag kunnat finna *manligheten* och *redbarheten* vara större i Trondhem än i Christiania.»

Dylika skildringar om egoismen och skrytet hos »de conditionerede» och »den bedre klassen» förekomma på flera ställen, och deras paniska fruktan, som författarne benämner den för att Svenska adeln skulle kunna komma och vilja dela embetena med dem, det vill säga embetena och *inkomsterna*, ty de civila embetena i Norrige äro i allmänhet ganska väl lönta, är det som utgör grunden till och själen i deras »ända till löjlighet uppdrifna hat emot Svenska adeln.» — »Hos Norska folket åter», säger förf., »höres föga eller intet af detta ignobla skrän.» De här i Sverige, som enfaldigt trott, att oviljan i Norrige mot Svenska adeln skulle grunda sig på en demokratisk anda och vara en verkan af Norriges demokratiska institutioner, ha således plumpt misstagit sig. Det är blott den ena adelns jalousi emot den andra, embets-adelns fruktan att af börds-adeln trängas ifrån embetena och brödstyckena. »Jemlikheten», säger förf., »ser man ej i Norige mer än i Sverige.» Och denna paniska fruktan hos Norrska Byråkratien har också ganska naturligen föranledt den att tro, det hos Svenska adeln funnes ett icke mindre stort begär att få dela embetena och lönerna med dem, ty hvad den uppskrämda inbillningen fruktar, det ger den också objektivitet och verklighet och svär uppå. Deraf förklaras då också skriket om amalgamation, som man tror Svenska Adeln oupphörligt önska och stämpla; detta spöke härrör ifrån samma uppskrämda egoism, är ett inbillningsfoster, skapadt af samma paniska fruktan.

Det är glädjande att i Hr E:s bok erfara, att han bland militären i Norrige funnit vida mindre misstänksamhet, ovilja och fördomar mot Svenskar-

ne, och långt mera verkligt brödrasinne, än hos civilstatens embetsmän och det byråkratiska folket.

De förhållanden vi nu anfört efter Hr E. synes emellertid svårligen stå att förena med Dagligt Allehandas åsigt, och vi lemna åt den värda Redaktionen sjelf att förklara, huru de skola kunna stå tillsammans.

För den, som sjelf läst i Norrska tidningarna försäkringen om huru Norrmännen älska Svenskarne och föreningen, eller som derom hört talas, vilja vi slutligen anföra några ord af Hr E., huru han i allmänhet funnit Norrska nationaliteten, och hvad han tror Svenskarna i nödens stund kunna hoppas af dem. Hållna tillsammans med sådana försäkringar, erhålla Hr E:s yttranden ett stort intresse.

»Hufvuddraget i Norrmännens karakter emot oss Svenskar åtminstone», säger han: »är misstänksamhet och egoism», och han fruktar att »de ej skola bry sig mycket om hvad som händer öster om fjellryggen, förrän det är för sent både för oss och dem. På ett annat ställe åter säger han:

«Få äro de Norrmän hos hvilka jag har förmärkt någon riktig värma, vänskap, eller förtrolighet. Det är och förblir endast artighet eller beräkning. Af det som går från och till *hjertat*, och således verkar »man vet icke huru», af detta Gudomliga *något*, som öfverflödar i Sverige, (desto värre kanske?!) finnes blott föga i Trondhem, och för litet, ehuru dock *mera*, i Christiania.»

»Norrmannen», fortfar Hr E., »är begåfvad med ett klart och nästan instinktartadt förstånd i allt hvad som rörer *hans egen fördel*, således i *politik* och *affärer*. Detta *beräknande* förstånd framlyser ej endast mot fremlingar utan ock mot hans egna landsmän. Hvad som *icke duger*, således hela det *ideala* det högre lifvets Gudomliga *leben und weben*, har han så litet sinne för att han snart sagdt föraktar det, utom för så vidt det kan höja *den Norska Nationaläran*, och således duger att *skryta* med. *På det sättet* hörde jag *Wergelands* bok om »*Skapelsen, Mennesket og Messias*», *) samt dess författare, upphöjas till skyarne, såsom någon ting ultra-genialiskt; men detta skedde i större sällskap. Mellan fyra ögon erkändes likväl att skriften, med få undantag, var idel galenskap, som ingen kunde begripa.»

»Mången», så slutar vår författare sina anteckningar, »skall förebrå dessa mina »skildringar», rörande Norrmännen, för mycken afvoghet och kanske partiskhet *emot* dem, och jag önskar, vid Gud, *att så vore*, och att jag hade mycket orätt i min olycksaliga tro: det Norrmännen ej på länge, och kanske aldrig, bli rätt broderligt sinnade mot Nabofolket. Jag vet och erkänner (och *många* göra det med mig) att mycket af Norriges institutioner både kunde och borde öfverflyttas till oss, dels för vårt eget gagn, ekonomiskt taladt, dels ock *för att derigenom befrämja den för båda Nationernas framtida välfärd så högst vigtiga föreningen*; men jag kan aldrig önska att Svenskarne måtte förvärfva sig Norrmännens *hela* portion af *kall egoism*. Det är ock, af flere skäl, *icke möjligt* att så kan ske, och *derföre* blir i långa tider, och kanske för alltid, *den kala fjellryggen* och *den kalla egoismen* en skiljemur mellan Nabofolken. — Och låt så vara! — Vi kunna likväl gagna hvarandra, om ock blott egoistiskt såsom ömsesidigt ryggvärn. Kanske och i framtiden genom utbyte af hvardera Nationens särskildta *för mycket*. Vi ha för mycket *värma* och *entusiasm* (ehuru *nu* dolda), och Norrmännen äga för mycket *köld* och *beräkning*, (helt uppenbart.) Låtom oss göra ett *lagom* utbyte och *blifva* samt *vara* vänner och trogna grannar, hvar och en *på sitt vis!* ty det kommer nog att behöfvas *i framtiden*. — Men *den* är mörk såsom Urdarbrunnen. På ena sidan ha vi (»de olycksaligt romantiska Svenskarne»), det Polska sorgspelet och *Ryska slugheten*, och på den andra står *Norrska egoismen*, så kall som gletschern på Dovre fjell, och de varmare Danskarne *få icke nalkas oss*.»

*) Det åtminstone till sidotal kolossala poemet, som ruinerade förläggaren och som *Wergeland* sjelf kallar "Republikaner-biblen." Red. Anm.

De Svenska Philhellenerne.

Knappt finnes i verlden nyfiknare folk än de Tyska småstadsboerna, hvilkas seder blifvit parodierade i alla historier om »Kråkvinkel.» De goda småstadsboerna vilja obeskrifligt gerna anses att vara stort och belefvadt folk. Vid stadsportarna hålla de derföre en vakt, hvars befälhafvare annoterar de resande, som inkomma i staden.

En Svensk militär, som gjorde en fotresa i Tyskland 1821, skulle en vacker förmiddag passera genom en liten stad. Underofficeraren vid vakten emottog vår vandringsman ganska höfligt, förundrade sig öfver hans militäriska drägt och ett gevär, som han medhade. Sedan Svensken uppgett sitt namn och orterna, hvarifrån han kom och hvart han ärnade sig, vandrade han gatan fram; men underofficeraren följde honom och visade en högst nyfiken och mystisk uppsyn.

»Min herre!» hviskade han slutligen: »ert pass är ganska riktigt och ni reser hur ni behagar. Men ni kan väl ändå säga mig i förtroende, är ni icke en »Griechenfreund», och ärnar er till Grekland?»

Svensken betraktade den nyfikne med en egen blick. »Hur kan ni förmoda något sådant?»

»Åh», återtog Tysken, »jag ser det nog på hela ert väsende. Var uppriktig mot mig. Jag skall visst icke röja er, och föröfrigt äro vi alla här i staden ifriga Grekvänner.»

»Hm!» svarade Svensken, «om ni vill på er heder lofva mig att tiga, så skall ni få veta det.»

»På min heder!» utropade den andre. »Men säg mig också i förtroende, gör inte er Kung något för de arma Grekerna?»

»I förtroende sagdt, min Kung har fred med Turkarna, och kan således ingenting offentligen göra. Men nog tänker han ändå på de arma Grekerna, och gör allt kanske mera för dem, än någon annan.»

»Men för all del, säg då, hvad gör han för dem? Jag skall tiga som muren, på min heder!»

»Jo, jag skall yppa för Er, att jag är Svensk jägmästare, och reser förut för att bestyra om proviant för den hjelptrupp, som Svenska Kungen skickar till Grekerne. Det är en besynnerlig tropp skall ni tro, min herre. Vår Kung törs icke skicka soldater, derföre har han valt ut 300 björnar från sin kungliga djurgård, för att skicka till Grekland. Der skola björnarna släppas lösa emot Turkarna. Men kom ihåg, att jag endast yppat för er denna hemlighet, emot ert hedersord att förtiga den.»

»Min bästa herr Jägmästare, lita på min tystlåtenhet! Men när komma björnarna?»

De passera här igenom i afton och skola blifva i N—stadt öfven natten.

«Leben Sie wohl, Ihro Hochwohlgeboren!«

Det blef eftermiddag. Stadens invånare befunno sig i orolig spänning. Det krälade som en myrstack på den stora gatan. Fönsterna åt densamma voro fulla af fruntimmer, och en oändlig ström af promenerande vältrade sig utom den norra tullen. Men eftermiddagen skred långsamt. Underofficeraren vid vakten betraktade hvimlet med stor oro. Slutligen vände sig en och annan af hans bekanta till honom, för att efterfråga förhållandet med den hemlighetsfulle främlingen. Officeraren beklagade sitt gifna hedersord, och ville undvika svar. Desto nyfiknare blef man. Men förgäfves. Sedan man tillbragt eftermiddagen i otålig spänning tills sent på natten, begaf man sig förargad hem. Många beskyllde den stackars underofficeraren för osanning, och det talades om att afsätta honom.

Men ödet räddade den arma mannen. Följande morgon fick hela staden veta den sorgliga nyheten, att de Svenska Philhellenerna aflidit, troligen förgiftade af någon Österrikisk utskickad, emedan deras hudar ungefär vid midnattstiden blifvit transporterade genom staden. De goda småstadsboerna sörjde rätt hjertligt denna olycka, tills en hattmakare från en stad i grannskapet upplyste dem, att han, den vigtiga natten, genom deras stad låtit transportera ett lass med några hundrade kaninskinn.

Ett och annat.

Hög ålder. Den uti Waschirow (i Böhmen) den 15 Februari 1836 aflidne Bonden *Johan Kindl* förtjenar att omtalas såsom ett sällsynt undantag från vanligen observerade förhållanden i afseende på lifvets varaktighet och kraft. Han föddes 1721, gifte sig år 1755, och efter sin första hustrus död år 1793, då han var 72 år gammal, för andra gången med en knappt 18 år gammal flicka. Han var fader till 13 ännu lefvande barn; hans yngsta dotter föddes år 1819, uti fadrens 98:de år. Först år 1833, således 112 år gammal, öfverlemnade han sin hushållning till sin 29-årige son *Mathias* med andra giftet, emedan han, som han plägade yttra, ej ville lefva af sina barns nåd så länge han kunde röra sig. Vid hans hus finnes en äng af 5 kapplands rymd, hvilken han ända till år 1834, för sitt nöje skull, som han yttrade, alltid sjelf afslog, och dervid ej begagnade någon hjelp. Ännu i det året af sin lefnad var han i stånd att till fots tillryggalägga 4 till 5 mil på en dag.

= En Handlande i Göteborg har från England införskrifvit ett stort parti af ett visst slags käril, försedda med den vidtfrejdade Hertzenljelms porträtt och namn i botten.

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 28 Juli, kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 60. 1837.
Fredagen den 28 Juli.

FREJA.

Red. omnämde i föregående nummer, att ett ställe i Doktor Engströms resa i Norrige blifvit på ett högst sällsamt sätt missförstådt af Red. utaf Aftonbladet i dess recension öfver nämde resa, samt detta missförstånd sedermera upprepadt i Norrska tidningarna, och att då Dokt. Engström, under dess vistande i hufvudstaden för kort tid sedan, uti en insänd uppsats begärde, att detta missförstånd måtte rättas, *så vägrade Aftonbl.Red. införandet deraf.* Då det är af vigt, att missförståndet upplyses, emedan man i Norrige gjort de mest hatfulla uttydningar af Dokt. Engströms ord, alldeles stridande mot hans mening, så införa vi här den delen af Dokt. Engströms uppsats, som har afseende på förenämde ställe.

»I följd af den i Aftonbladet begynta recensionen öfver min, J. Engströms, Resa genom Norrland och Trondhem, hade jag långt före detta ämnat till Red. inkomma med några påminnelser rörande Recensentens föröfrigt benägna yttranden öfver en och annan af mina opinioner om de Norrska »bröderna«; hvarvid jag, bland annat, önskade få rätta ett väsendtligt missförstånd af mitt i resans sednare del begagnade uttryck om nya vägen mellan Jemtland och Trondhem, hvilken jag sade vara så väl anlagd »*att en artilleritrain af fältkanoner på den kunde framföras*«, och jag tillade äfven, att jag befarade »*det sådant kunde bli nödvändigt långt förr än man önskade och syntes förmoda*«, hvilket yttrande af Rec. i Aftonbladet m. fl. andra, särdeles i Norrige, blifvit så missförstådt, som hade min mening dermed varit: att samma väg torde snarligen bli nyttig för anfall af Svenskarne mot Norrmännen. — Emedan besagde recension aldrig slutades, så kom jag ej i tillfälle att svara derå, och som jag dessutom ej förmodade att man skulle fästa så mycken vigt vid de ofvannämda missförståndet, som efteråt har skett, så brydde jag mig ej om att då korrigera det. Men som jag nu nyligen har sett, att Herr Sivertsson, i sitt Bihang till Norrska öfversättningen af Hr Johanssons bok: »Om ett nytt Förenings-fördrag«, åberopat förutnämde mina missförstådda ord såsom varande också bevis på Svensk animositet emot Norrmännen, så finner jag mig tillfyllest befogad att tillrättavisa misstaget, desto hellre, som Hr Sivertsson äfven derifrån hämtat skäl för sitt yttrande om den, såsom han förmenar, Norrskt opolitiska tillställningen, att medelst väg-anläggningar öfver fjellryggen närmare förena de båda folken och rikena, samt dymedelst blottställa Norrige. (!!) (Ja, för en liflig och särdeles *för Norrmännen* vinstgifvande handel med Sverige.) Nu tror jag mig veta, det mina ofvannämda ord om nya vägen, *i den mening jag nedskref dem*, voro, och till och med ännu äro ett uttryck af större delen bland mina sansade landsmän, och fördenskull repeterar jag härmed ånyo: »att Norrska (märk väl, Hr Sivertsson, *Norrska*) fältkanoners framförande *till Sveriges stränder*, för att *der*, såsom den Norrska kaptenen K. yttrade sig *), försvara Norriges frihet, tillika med Sveriges, *kan bli nödvändigt långt förr än man önskar och synes förmoda.* Jag sade äfven då, hvad jag tror mig nu böra återupprepa: det jag ej ville tillråda mina landsmän att för mycket lita på denna välvilja *hos en del Norrmän*, och Hrr Sivertssons och Wergelands m. fl:s sentidigare förfarande har, desto värre, på intet vis jäfvat, utan tvertom bestyrkt min dåvarande förmodan.«

Är icke Aftonbl.Red:s handlingssätt emot Dokt. Engström åter ett nytt, vackert prof på sagde Red:s

*) Se derom sid. 11 i »Resan.«

redlighet? Och hvad skall man särskilt tänka om denna Red. afsigter med dess högst ensidiga behandling af de Norrska frågorna, då den icke i sitt blad vill rätta ett missförstånd, som den sjelf spridt till Norrige, och hvarigenom den der åstadkommit mycken oro hos de misstänksamma bröderna?

Den Finske Jägaren.

Det var qvällen före slaget vid Lappo. Längs slagtordningarna brunno vakteldarna och kastade sina lågor, hvirflande, upp i luften. Skenet darrade öfver de höga granarnas mörka konturer, som skarpt bröto af mot den ljusare horisonten bakom dem, der redan den första strimman af den uppgående solen matt framskimrade. Tysta och stigande gingo skildtvakterna fram och tillbaka framför de nu i sömn försänkta regementerna, som bivuakerade på bara marken, utan annat skygd, än det den täta skogen skänkte mot blåsten. På något afstånd föll då och då ett gevärsskott. Det var de båda arméernas piketer, som, skiljda från hvarandra af ett obetydligt afstånd, emellanåt, bland buskar och snår, vexlade några kulor. Af dessa ur dunklet strimmande blixtar, af vakteldarna och den vid himlabrynet rodnande dagen uppstod en egen ljuseffekt, som skänkte den krigiska taflan en förhöjd prakt.

I långa rader stodo hästarna bundna. Somliga hade lagt ner sig; andra vädrade, upprätta och halft gnäggande, den annalkande striden. Artilleristerna slumrade, med hufvudena tryggt lutade mot sina kanonvagnar. Bland de i pittoreska grupper hvilande krigarne hördes då och då klingandet af ett vapen eller det dofva ljudet af en fallande kask, då någon vände sig i sömnen. För öfrigt rådde dödsstillhet öfver allt, utom i den låga koja, der högqvarteret blifvit förlagdt. Från dess fönster lyste det starkt, och man kunde derigenom se dels skrifvande, dels på golfvet fram- och tillbakagående, som det tycktes, rådslående personer. Utanföre vandrade flera ordonnanser af och an och ledde sina hästar vid tyglarna, troligtvis i afvaktan på befallningar från officerarne in i högqvarteret. Ej långt derifrån, under ett skjul, som upplystes af en bredvid lagd vakteld, förbundos af tvenne läkare några sårade, som blifvit ditburna från skärmytslingen mellanförtrupperna, och, när susningen i den närbelägna småskogen för ett ögonblick utdog, kunde man höra deras tysta klagan. En död grenadier hade blifvit kastad nära elden, som redan brände i sulan på hans sko, utan att någon fäste uppmärksamhet dervid.

På högra flygeln lågo Savolax jägare, man vid man, gevär vid gevär. Sällan, måhända aldrig, stod en tapprare trupp i Svenska arméens leder. Dess regementsrulla var en förteckning på hjeltar; på dess fana hade ännu aldrig någon feg, som vanhedrat den, aflagt krigare-eden. När dessa tappre valdes, frågade man dem endast, om de kunde gå och om de kunde skjuta. Man mätte dem icke på rekrytmåttet; man kortklippte icke deras hår; man snörde dem icke in i uniformer, som voro på vägen att qväfva dem. De voro icke att se på paraden, endast i drabbningen; och i deras leder stodo puckelryggiga, hvilka lika glada buro sin dubbla packning, och hvilka endast voro rädda att visa sin puckel — för fienden. Gustaf IV Adolfs obetänksamhet, kortsynthet och enfald hade länge vant dem att kämpa mot en mångdubbel fiende, men de stridde, liksom alla de Finska regementerna utan undantag, så, som man endast strider för ett fädernesland, såsom Leonidas stridde vid Thermopyle. Underverkens tid är längesedan förbi, men 1809 visade det sig, att de ännu äro möjliga, men endast för ett folk, som kämpar för sitt sjelfbestånd. Eröfrarne borde darra vid ett ord, som kallas national-förtviflan, som vunnit flera drabbningar, än Alexander, Cæsar, Attila, Gustaf Adolf och Napoleon tillsamman. Ett folk, vid branten af sitt fall, är likt öknens lejoninna, som kämpar för sina ungar. I ett sådant folks ordbok finnas inga andra ord, än de båda: Seger eller död. Så ryckte Preussarne, trängda till randen af sin tillintetgörelse, som nation, kejsarkronan från Napoleons hufvud. Så segrade Athenienserna vid Marathon, Romarne mot Mithridates vid Orchomenos, Ryssarne vid Pultava, Svenskarne vid Svensksund, Fransoserne vid Fleury, Spaniorerne vid Vittoria. I millioners förtviflan ligger en kraft, som knappt någon statsman vågat beräkna, en kraft, som krossar throner såsom nötskal, och nedermejar härar såsom säd.

Mer än ett halft årtusendes vanor, gemensamma förhållanden, gemensamma framgångar, gemensamma olyckor hade sammanknutit oss med Finnarna. Och svårligen låter det säga sig, att ett enda fälttåg skulle kunna åtskilja hvad sexhundrade år förenat. En lem kan afhuggas, men dock sympatisera de frånskiljda nerverna med hvarandra, liksom en person ännu kan äga känslor i en amputerad kroppsdel; och blott med det yttersta våld låter en sådan styckning tänka sig, som den, hvilken 1809 föregick med den Svenska i seklerna rotfasta Statsorganismen, då kropp ryktes från kropp och själ från själ. Också gick den icke för sig utan det häftigaste motstånd,

och skulle aldrig ha gått för sig, om Finnarnes Konung hade ägt en uns af Finnarnes egen köld i faran. Nu blefvo de skamligen lemnade i sticket af en nation, för hvars ära de blödt på Tysklands slätter, i Rysslands ödemarker, vid Newa och Dnieper, vid Donau och Rhen. Och likväl har aldrig en armé slagits tapprare, än den Finska, under sitt ärorika återtåg år 1809. Den utmärkte hvarje förlorad milsbredd med en seger; den vann slagtningar, förblödande och förhungrande: dess reträtt var, liksom »de tiotusendes», en triumf. Men hvad förmådde denna handfull tappre mot de massor, som trängde dem tillbaka? Deras köld, deras rådighet, deras tapperhet måste nödvändigt duka under för den oerhörda olikheten i fysisk styrka. De kunde segra i en drabbning, men de ägde icke makt nog att begagna sig af en seger. Så kufvades den måhända stridbaraste nation i Europa, Finnarne, af samma folk, som vi fordom jagat på flykten med en smäll, nemligen Viborgska smällen; och hvars hufvudstad då, för ej mera, än tjugo år tillbaka, darrat vid ljudet af Svenska kanoner.

En större förlust har aldrig drabbat Sverige. Fosterlandet kringskars så nära som möjligt var, ifall det ännu skulle bibehålla namnet af en oberoende nation. Det var icke en fordom eröfrad provins, som åter skiljdes från den gamla statskroppen: det var ett land, af natur med Sverige sammanväxt ett folk, af lag och tillgifvenhet med oss förenadt, som nu slets löst från Sveas sköte, mot hvilket det så länge hvilat, tryggt och fritt, sitt hufvud. Sednare tider, som beställsamt sökt att kontantera gamla olyckor, hafva visserligen gifvit oss en ersättning i — Norrige. »Bröder, som bröder,« tänkte den frikostiga politiken, när den gaf oss Norrige att bära som en maltsäck genom tidens bränningar. Men någon torde dock skillnaden vara. Finnarne hade allt med oss gemensamt, lycka, som olycka; när vi gladdes, gladdes de; när vi sörjde, sörjde de; de skickade sitt öfverflöd till oss och vi vårt till dem; ett haf skiljde oss, men intet hat, och i striden, i faran voro vi oskiljaktiga. Norrige har, icke ens velat hafva en flagga med oss gemensam. Vårt språk var till hälften Finlands, och Finland gaf oss Creutz och Franzén, Atis och Camilla och den gamle knechten; Norrige gaf oss Henrik Wergeland och den sjuttonde Majfesten. Finnarne hafva blandat sitt blod med vårt i alla våra segrar; Norrmännen hafva i århundraden jublat öfver våra motgångar. Finland har haft *en* Statsförfattning med oss; Norrige har icke velat det, utan sjelf fått skapa sig en Konstitution. Ty vi böra ihågkomma, att Norrige var, liksom Finland ursprungligen, ett eröfradt land, formligen afträdt, taget med svärdslag, efter en förnyad strid, som då antog karakteren af upprorsförsök, emedan Norrige redan, när den sednare kampen började, var af Danmark, under hvilket det utgjort en provins, öfverlåtet i Svensk lydno. För sin Konstitution har Norrige således att tacka ädelmodet, ej helgden af ett fördrag, som Norrige sjelf varit den första att bryta. Ädelmodets lön är också icke alltid tacksamhet.

Men jag återvänder till min berättelse och till Savolax jägare. Tysta slumrade dessa kraftfulla, atletiska gestalter, med hufvudena lutade mot sin packning och sina trogna gevär i famnen, ikring de redan nedkolade vakteldarna. Blott en och annan höll redan på att i det gryende dagsljuset feja sin bösspipa, afknacka flintan och undersöka låset, under det han framgnolade de melodiska, men sorgsna tonerna af någon Finsk visa. Måhända tänkte han härvid på någon gullhårig tärna vid Saimens eller Päyanes stränder, som just nu dref den hvitulliga hjorden öfver björkbeskuggade ängder.

En grupp, som alltid af en åskådare skulle ådragit sig en särdeles uppmärksamhet, utgjordes af en gammal reslig krigare, som, bredvid en annan ännu i första ynglinga-åren, värmde sina magra, knotiga fingrar vid de döende lågorna af den slocknande vaktelden, ty kölden kändes skarp och bitande i soluppgången, och en lätt rimfrost glimmade i den gamle soldatens redan i sig sjelf gråsprängda mustacher. Veteranen var en lång, ytterligt mager gestalt, fyra tum öfver tre alnar, skon oberäknad. Hans anletsdrag voro hårda, ärriga och väderbitna, ungefär som ett ansigte, måladt på en skylt, och med hvilken stormen, regnet och snön farit illa. Hans ögon voro grå och skarpa; blicken djerf och hastig; man nästan anade, att man hade en utmärkt skytt framför sig. När han tog af sig hatten, för att slå dammet af den, blottade han ett alldeles kalt hufvud, endast omgifvet af några, glesa, gråa lockar. Han var en varelse af blott senor och ben; härdad till en nästan jernartad materia, oböjd under tiden och mödorna, känslolös för strapagen, som för faran.

(Forts. e. a. g.)

Läsarnes hopp.

En läsare-prest i ett af Rikets södra Stift vandrade, en vacker söndagseftermiddag, ut med åtskilliga af sina så kallade «troende.» Man kom till

en temligen både djup och bred torfgraf. Presten tycktes bli betänksam. En stor idé upparbetade sig i hans hjerna. «Godt folk!» utropade han, «den af oss, som kan hoppa öfver den här grafven, blir — salig, hvarom ej — fördömd.» Prestens eget saltomortale lyckades förträffligt, trots Hr Carl Gauthier eller Hr Mancini. Nu började ett hoppande, den ene efter den andre, män och gubbar, qvinnor och barn. Hvars och ens enda hopp låg i hoppet. Jag trotsar den mest bombastiska penna att kunna skildra dessa luftsprång, utförda af både barfotade och trädskobeklädda adepter. En vandrare, som kom att passera förbi, trodde sig vara i trakten af Wadstena, och började beskylla HospitalsSysslomannen för mindre noggrannhet i de mindre vetandes bevakning. Han visste eller anade icke, att han endast såg för sig de mera vetande.

Slutligen kom hoppet i ordningen till en gammal, halft utlefvad gråhårsman. Darrande — han hade redan i fem år darrat på sina ben — vågade gubben språnget. Aj! han sjönk ner i torfgrafven, h. e. helvetet. Gubben skrek, som om han redan varit bland de fördömde. Han bönföll om nåd och barmhertighet, hela församlingen, som kände hans goda frejd, bönföll. Presten — lofvade att «intercedera» för honom. Detta har tilldragit sig i det så kallade upplysningens århundrade.

Skägget från Stockholm.

Till K** kompani af N** regemente ankom en från ett af hufvudstadens garnisons-regementer transporterad officer. Han hade först anmält sig hos chefen, och, sedan denne med någon förundran betraktat nykomlingen i sin moderna krigarskrud, följde han honom till kompaniet. Kaptenen derstädes uppställde soldaterna, för att låta dem på en gång se den nykomne Stockholms-löjtnanten. Både manskap och befäl betraktade främlingen med uppmärksamhet och bestörtning. Soldaterne skyldrade, löjtnanten drog sin värja och helsade dem tillbaka. En lång paus. Med möda kunde kaptenen framföra sin välkomsthelsning. Underofficerarne gjorde sin honnör allvarsamt och ängsligt; men underlöjtnanten, som var den yngsta och nyss genomgått Carlberg, hade svårt att hålla god min. Det var den nykomna herrns figur och skägg, som väckte den allmänna bestörtningen, ty man ansåg honom, såsom det ideal, hvarefter numera hela kompaniet borde bilda sig.

Sedan presentationen försiggått, begaf sig löjtnanten till sitt tält, dit en betjent emellertid infört hans saker. Han inbjöd derefter så väl kaptenen, som underlöjtnanten att dricka ett glas med sig. Herrarne följde honom.

Under vägen hviskade underlöjtnanten i kaptens öra: »Hur hänger detta ihop? Det är visst Bodiscos kusk? Jag känner precist igen skägget.«

»Tyst«, hviskade kaptenen, »vi skola snart klippa det.«

Följande dagen skulle kompaniet exerceras. Kaptenen marscherade först till en afsides tallbacke. Der kommenderade han en generalsalva. Den nya löjtnanten, modernt spänd, med sitt skägg, så nära likt regementsprofossens, som möjligt, intog sin plats på högra flygeln af första ledet. Underlöjtnanten stod på andra flygeln. Bakom löjtnanten hade underlöjtnanten ställt en slug jägare, kompaniets Lustigkurre.

I detsamma kaptenen kommenderade fyr, kastade löjtnanten hufvudet åt sidan, för att se utåt ledet. Olyckligtvis kom det yfviga skägget att vidröra den bakomstående jägarens fängpanna. Underlöjtnanten hade, utan att löjtnanten märkt det, i tysthet utdelat patroner åt manskapet, så att vid ordet fyr, de blixtrande gevärens salva skallade genom tallbacken. Men olyckligtvis uppflammade jägarens fängkrut så mycket, att lågan grep löjtnantens skägg, hvilket hastigt bortrakades af lågorna. Ett skri, genomträngande och hvasst, som en dånande symamsells, upphäfdes af den svedde löjtnanten, som släppte värjan och höll båda händerna om sin brinnande haka.

Efter denna betan sägs det, att regementets officerare fått en vink af chefen, att aldrig mera låta skägget växa för långt, när de kunde vänta att komma i elden.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 1 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 61. 1837.
Tisdagen den 1 Aug.

Det Sjette Aftonbladets hederliga tänkesätt.

Införandet i vårt förra nummer af Doktor Engströms till Aftonbladet insända uppsats har satt dess Redaktion i förlägenhet. För att, om möjligt, åtminstone bemantla sitt dåliga handlingssätt, har Aftonbladet åter gripit till den utvägen att fabricera en mängd osanningar, vrängda föregifvanden och undflykter. Vi hafva några gånger vågat en polemik emot Aftonbladet, och både med skämt och allvar försökt beriktiga hvad vi ansett för orätt. Det ligger dock något ytterst obehagligt i tvisten med en fräck varelse, hvilkens enda svar, då han öfverbevises om sina osanna uppgifter, består i ett ihärdigt förnekande och groft ovett åt andra håll. Emellertid skola vi äfven denna gång anföra något, som Aftonbladet väl känner, men som det naturligtvis icke bryr sig om att meddela sin publik.

Aftonbladet säger, att det ogillade Doktor Engströms åsigter, och att det derföre icke ville införa hans uppsats i sitt blad. Hvar och en annan Red. skulle anse det mindre hederligt att vägra en ärlig mans förklaring af sina egna ord, då de blifvit misstydda, en plats i bladet, under den förevändning att man ogillar åsigterna. Men för Aftonbladet äro den grannlagenhet och den aktning för andras åsigter, som bildade menniskor eljest hysa, alldeles obekanta. Hvad särskilt Doktor Engströms uppsats beträffar, så hade den, i Aftonbladets ögon, det hufvudsakliga felet, att åsigterna deri voro Svenska och röjde en liflig kärlek, liksom allt hvad Doktor Engström skrifver, för vårt Svenska fosterland och Sveriges heder. Aftonbladets känslor äro mindre ömtåliga. Det kan gerna tåla att se Svenska nationen och Sverige skymfas af Normännen, att höra om *»Svenske Slyngler»* (i Stockholmsfareren) och *»Svenske Barbaresker»* (på Storthinget). Dessutom innehöll Doktor Engströms uppsats en allvarsam tillrättavisning åt Ryss- och Aftonbladsvännen Sivertson; och det var naturligt, att Aftonbladet skulle söka att försvara denne sin käre korrespondent, särdeles som de uppgifter, Doktor Engström meddelade direkte åt Hr Sivertson, icke gerna kunde undgå att väcka indignation hos hvarje Svensk man. Men om Aftonbladet icke ville införa Doktor Engströms uppsats, hvarföre införde det icke en egen för att upplysa missförståndet? Aftonbladet missförstår hans ord, och — han skall icke få rätta och upplysa detta missförstånd? Vi kunna icke annat än kalla detta Aftonbladets handlingssätt dåligt.

Aftonbladet uppgör långa historier öfver att Doktor Engström skrifvit till Red. förut, och då icke anmärkt detta missförstånd; men Doktorn upplyser ju sjelf orsaken. Det var först när han kom hit och fick i en boklåda se Aftonblads-korrespondenten Sivertsons produkt (Anhanget till öfversättningen af skriften om ett Nytt Föreningsdrag), som han insåg huru angeläget det var att rätta detta missförstånd, hvilket begagnats för att väcka ond blod i Norrige. Den af medarbetarne i Freja, som just skrifver detta, är personligen bekant med Doktor Engström och var i boklådan närvarande både då Doktorn först läste den Sivertsonska skriften och beslöt att uppsätta några ord om densamma, äfvensom han träffade Doktorn under det uppsatsen skrefs. Innan Doktorn läst Sivertsonska skriften, ansåg han missförståndet af sin mening af ingen betydenhet. Men om hans ord nu, såsom Aftonbladet föregifver, skulle blifvit allmänt missförstådda äfven hos oss, så är det just Aftonbladets verk, som gifvit fart åt misstydningen. Så mycket mer borde hedern ålagt Aftonbladet pligten att upplysa det, äfven om det icke införde Doktorns uppsats.

Att Doktor Engström skulle ha vändt sig till Redaktionerna af Dagligt Allehanda och Minerva, för att der få sin uppsats införd, är en ren osanning, och med vett och vilja sagd; ty Aftonblads-redaktionen visste ganska väl, att Doktorn måst afresa härifrån innan han ens fick svar, om hans uppsats skulle införas i Aftonbladet eller ej. Det är ett af Aftonbladets hederliga påfund att smäda och nedsätta Doktor Engström, för det han yttrar sig varmt Svenskt, hvilket måtte synas såsom ett brott i Aftonbladets ögon.

Naturligtvis skulle Aftonbladets galla äfven jäsa öfver på Freja, som var nog djerf att införa Doktorns protest emot misstydningen. Vi ha redan förut råkat komma Aftonbladets gallpåse något nära, men vi hafva nödgats härda oss emot obehaget deraf. Aftonbladet gör oss denna gång den hedern att förlikna oss vid Ragnar Lodbrok, hvars kläder voro besmetade med tjära. Vi ta oss friheten att likna Aftonbladet vid draken. Ehuru fruktansvärd den sjuhöfdade må synas, skola vi försöka att nalkas honom litet mera på lifvet. Få se hvem som då, i hederligt folks ögon, kommer att rosa marknaden!

Den Finske Jägaren.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

Hans kamrat, som stod bredvid honom, tycktes ha utbytt barnskorna mot soldatens. Hans ålder kunde näppeligen beräknas till mera än aderton eller nitton år. Hans ansigte var fylligt och hade ännu icke utbytt sina rosor och liljor mot den brunaktigare och mera jemt fördelade färg, som är manna-anletets tillhörighet. Det var nästan med uppsynen af en lärjunge, som han skådade upp till den ålderstegne, högväxte kamraten.

»Pah!» yttrade veteranen, »att skjuta en Ryss i krutröken är icke svårare, än att skjuta en sofvande björn i morgondimman vid Uleå träsk När du ser en blixt gå ut ur krutmolnet midt emot dig, sikta då fyra tum nedanom, och pang! så har du tagit din karl på det ömma. Tacka sedan din Gud, att verlden har en Ryss mindre, och ladda åter din bössa.»

»Men Gud vet ändå, korpral! om jag icke kommer att darra på handen vid det första skott jag skjuter.»

»Gör ingenting, gosse! Sådant der kommer med tiden. Skam till sägandes, tror jag icke, att många jägare här vid regementet stå så lugna, som jag i kulregnet, och jag har varit med, då jag stått till smalbenen i blod, då döden knyckte kamraterna till både höger och venster om mig, utan att jag kände mitt hjerta klappa fortare än vanligt. Men ändå, första gången jag gick till en drabbning — det var emot Fredrik den ende — då trummorna hvirflade och trumpeterna ljödo och jägarelden smattrade framför oss och de första kanonskotten doft rullade öfver slätterna, då, pojke! hade jag en aning om hvad räddsla vill säga. Men jag har aldrig känt denna aning sedermera. Den, som har offrat hela sitt lif åt hämden», tillade han, »vet icke hvad bäfvan betyder. Han kan endast frukta, att hans rof skall undslippa honom. Och mina rof äro så många, att knappt hatet kan räkna dem, och — hatet har ändå godt minne.»

»Men vi skola ju vara vår trätobroder benägna, säger alltid presten; vi skola förlåta, så varder också oss förlåtet.»

»Jag förlåter aldrig», svarade soldaten kort och bestämdt, »aldrig, hvarken i döden eller evigheten. De mördade för en gammal man hans son och skändade hans dotter. Ve Ryssarne!»

Rekryten såg frågande på gubben.

»Ser du», sade denne, »det var i 89 års krig. Stor talan har försports i landet, om det var rättvist eller icke. Det må de kunnige afgöra. Jag, gamle man, kan det icke. Han, som anställde det, står i alla fall nu derföre till svars inför sin Gud. Måtte han der kunna två sina händer rena från det blod, som flutit. Jag hade redan tagit afsked och bodde på gränsen, ej långt från Lovisa. Jag såg de Svenska tropparna tåga genom byn och såg både Konungen och Hertigen. Båda voro ståtliga och fagra herrar, nedlåtande och folkets vänner — i orden åtminstone. De lofvade oss, vid genomtåget, en snar seger, förökade och utvidgade gränser för Finland, ära och glans för hela nationen.

Några dagar derefter kommo de tillbaka, men utan seger, utan utvidgning af gränserna, utan ära och utan glans. Sjelfva Konungen, som förut sett glad ut, som en fästman på sin bröllopsdag, tycktes vara nedslagen och begrundande, och han bar ej mera så många ordnar, och så lysande kläder, som då han först ryckte öfver gränsen. Han hade väl icke tappat något slag, men han hade tappat hvad som värre var, modet. Han sade oss likväl, att han lemnat tillräcklig styrka qvar i sin rygg, för att hålla Ryssarne från gränsen, och att vi icke behöfde frukta för vår säkerhet.

Men en natt stodo lågorna plötsligen öfver våra hufvuden. Hela byn var satt i brand af ett Ryskt detachement. Vi sågo svärden blixtra utanför våra

fönster i skenet af mordbranden; vi hörde hästarnas stampningar och ropen på ett barbariskt, för oss främmande tungomål. Allt var oreda och förvirring, fasa och förskräckelse. Man sköt till måls på de halfnakna, som plötsligt, väckta ur sömnen, sprungo mellan de brinnande byggnaderna. Man spetsade dibarn på lansarna, och stötte sedan dessa i väggarna, så att de stodo der darrande, tilldess husen rasade och allt begrafdes i lågorna. Man tvingade med sabelhugg dem, som en gång räddat sig, att åter störta in i elden. På böner om nåd, om förbarmande svarade kossackerne, att de ämnade släcka elden med blod. Allt plundrades, åkermannens dragare, den giriges kista, den fattiges bröd, jungfruns dygd.

Jag och mina barn, en son och en dotter, vaknade vid skrällen af fiendtliga trumpeter, som ljödo genom byns trånga gata, och den första anblick, som mötte våra ögon, var eldskenet, som speglade sig i skyn och skimrade på våra fönster. I detsamma uppstöttes dörren af några Ryssar, som jublade högt öfver den usla segern att öfverraska några sofvande bönder. Min dotter var vacker» — gubben torkade sig med rockärmen i ögat — »deras ögon föllo på henne. En kossack fattade henne i det långa håret, för att släpa henne med sig. Hennes bror, som stod närmast, fattade en yxa och klöf dermed rånarens hufvud. Hans dödsskri lockade en ny svärm in i kojan. Jag öfvermannades; och nu fördes jag ut, för att se, huru min son, efter misshandlingar med muskötkolfvar och sabelhandtag, ännu lefvande knuffades i elden, huru min dotter . . .

Veteranen skar tänderna och hans händer knöto sig krampaktigt. Han liknade en retad tiger, då han höjde sig i hela sin längd, med sprutande ögon, liksom såge han rofvet framför sig.

Sparkad, trampad, till hälften sönderhackad af kossackernas lansar, hvilka roade sig att på mina armar och ben pröfva deras skärpa, blef jag, bakbunden, som jag var, och troligtvis sjelf ansedd såsom död, kastad bland en hop af lik.

Men jag lefde.

Tjutande af raseri, mera vilddjur, än menniska, irrade jag några dagar kring i skogarna, och födde mig af örter och bär. Det enda jag kan påminna mig från denna tid, är att jag en gång önskade, att i en minut få vara Gud. Då skulle jag till min thron ha kallat mordengeln, och sagt till honom: »Gå ut i Ryssland och förgör allt folk, ifrån spenabarnet allt intill gråhårsmannen; slipa ditt svärd och skona ingen!» Mitt hat kunde icke vända sig mot mina barns mördare, ty jag visste icke hvilka de voro. Men de voro Ryssar. Derföre vände sig mitt hat mot nationen.

Efter några dagar började mitt förnuft att återvända. Jag vandrade då tilllbaka till ruinerna af min boning. Jag kom dit en natt. Korpar hade slagit ner på de halfförruttnade liken, som ännu lågo qvar, ty ingen hade vågat röra dem i det osäkra, af fiender kringsvärmade landet; stjernorna kastade matta strålar öfver de sotiga eldstäderna, som ännu upprätta sågo sig ikring bland förödelsen. En hund tjöt på stoftet af sin mördade husbondes boning, och dessa vilda, uthållna toner utgjorde det enda ljud, som bröt tystnaden. Då gick jag fram till den plats, der min koja hade stått, och föll ner på mina knän och strödde aska öfver mitt hufvud. Och jag svor en ed, så att sjelfva de mördades andar, om de stodo mig nära, måste ha ryst tillbaka för den. Jag svor en hämd, som tog en hel nation i sina armar, och flög dermed, förbannande, ner i afgrunden. (Slut e. a. g.)

Anekdoter om Lord Byron.

Ett fruntimmer, som haft att smickra sig af Lord Byrons vänskap, skildrar honom på följande sätt:

»Genom hela hans gestalt återskimrade en ovanlig själ. Hvilken klarhet på denna panna, prydd af de vackraste, kastanjebruna, silkeslena lockar, lagda på ett sätt, som gjorde ansigtet dubbelt intagande! Hvilken vexling i uttrycket af hans ögon! De voro azurblå som himlen, hvarifrån de tycktes leda sin upprinnelse. Formen, färgen, genomskinligheten af hans tänder var perlans; hans fina kinder ägde den bleka rosens färg. Hans hals, hvilken han brukade blotta, så mycket som models fordringar det tillät, utmärkte sig genom sin hvithet och skönhet. Hans händer voro så vackra, att det var ett nöje att se dem; hans växt lemnade ingenting öfrigt att önska, isynnerhet för dem, som mera funno ett behag än ett fel i den lätt vaggande gång, hvarmed han inträdde i ett sällskap, och hvartill man nästan var frestad att fråga orsaken, utan att kunna upptäcka den, så mycket mera som Byrons långa kläder gjorde detta lyte nästan omärkbart.

Man såg honom aldrig gå, hvarken på Venedigs gator eller vid Brentas leende stränder, hvarest han vanligtvis tillbragte vårmånaderna; och jag har hört flera personer påstå, att det endast är genom ett fönster, som Byron beundrat storheten af det ståt-

liga San Marcustorget. Så långt gick Byron i sin fruktan att låta någon märka det honom vidlådande kroppslyte. För min enskilta del är jag likväl öfvertygad, att den ädle Lorden ofta betraktat San Marcus' vördnadsbjudande skönhet, men vid en enslig och sen timma, då de präktiga byggnader, som omsluta denna plats, öfverskimrade af månans milda sken, syntes praktfullare och mera storartade, än någonsin.

Hans ansigte bar vanligen lugnets stämpel, som oceanen en vårmorgon, men det böt om uttryck och blef förfärligt, om en passion, en tanka, ett ord, ett intet störde jemvigten i hans själ. Då förlorade hans blick hela dess naturliga mildhet och slungade blixtrar, dem det var omöjligt att uthärda. Man skulle knappt kunna sätta tro till en så plötslig omvexling, men man måste påminna sig, att hans själs älsklingselement var stormen.

Det, som den ena dagen kunde förtjusa honom, gjorde hans ledsnad den andra, och hans skenbara uthållighet vid några vissa vanor härledde sig från den likgilltighet, att icke säga det förakt, hvarmed han betraktade lifvets särskilta bestyr. Huru mycket skulle *de* kunna inkräkta utaf *hans* tankar? Hans hjerta, naturligen öppet för vilda sensationer, leddes och fick sin riktning af sympatier, men hans inbillning förde honom för långt, och förstörde allt. Han trodde på aningar, och det smickrade hans egenkärlek, att han delade denna svaghet med Napoleon. Så mycket som hans intellektuella uppfostran blifvit vårdad, lika litet hade man tänkt på hans moraliska. Man var mera än en gång frestad att tro, det han aldrig pålagt sig det minsta band, och att han icke känt andra gränsor för sina begär, än dem mättheten vid deras uppfyllande slutligen för honom utstakade.

Hvem skulle emellertid ha trott något dylikt? Han var nästan barnsligt timid, och detta visade sig alltför tydligt i hans handlingar, att man skulle äga någon rättighet att draga ett dylikt förhållande i tvifvelsmål, ehuru besynnerligt det förefaller att sammanbinda Lord Byrons namn med något, som kan komma under namn af blygsamhet.

Hans gymnastiska öfningar voro stundom våldsamma, stundom nästan alldeles inga. Hans kropp fogade sig villigt efter alla hans själs nycker. Under loppet af en hel vinter begaf han sig dagligen ut hvarje morgon och rodde sjelf ända till »Armenianarnes ö» (belägen vid pass en lieue från Venedig), för att der njuta dessa lärda och gästvänliga munkars sällskap och lära deras svåra språk. Man såg honom än fara dit öfver i den starkaste storm, än på stranden med lösa tyglar tröttrida tvenne hästar.

Aldrig hörde någon honom yttra ett ord Fransyska, ehuru han grundligen kände detta språk. Han hatade både nationen och dess moderna skalder. Han hyste till och med motvilja mot den samtidiga Italienska litteraturen, och påstod, att den icke ägde någon utmärkt, lefvande författare.

Hans röst var hänförande ljuf och böjlig. Han talade med mildhet, om man icke motsade honom, och vände sig hellre till sin granne, än till hela sällskapet.

Han åt föga och föredrog fisk framför kött, af det egna skäl, att han trodde, det kött gjorde honom vildsinnad. Han kunde icke tåla att se qvinnor äta, och man måste härleda denna egna antipati från den fruktan han alltid hyste, att den upphöjda föreställning, han gjorde sig om dem, derigenom i någon mån skulle sjunka. Emedan han beständigt låtit styra sig af dem, tycktes hans egenkärlek söka en slutlig tillflygt i de höga tankar, han skapade sig om deras värde — en grundsats, som han — Gud vete på hvad sätt! ändå visste att förena med det förakt för könet, som han ej sällan tycktes finna en tillfredsställelse att låta påskina.

Lord Byron hatade sina landsmän, men endast derföre, att han visste huru lågt de uppskattade hans moraliska värde. Engländarne, hvilka alltid hysa en oinskränkt vördnad för familjelifvets pligter, kunde icke förlåta honom, att hafva öfverträdt dem, och att ha trampat under fötterna deras stränga grundsatser för ett tillständigt uppförande.

Hvarje anspelning på hans giftermål förorsakade honom en liflig rörelse. Det var, yttrade han, den oskyldiga orsaken till alla hans sorger och villfarelser. Han talade aldrig om sin gemål med andra uttryck, än vördnadens och tillgifvenhetens. Han lastade på sig sjelf hela skulden af den olyckliga skiljsmessan. Låg häri rättvisa eller fåfänga? Han talade om sin dotter, sin älskade Ada, med ytterlig ömhet, och tycktes finna en tröst i det oberäkneliga offer han gjort, då han lemnade henne qvar i England att trösta sin mor.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 4 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 62. 1837.
Fredagen den 4 Aug.

FREJA.

Biskopswalet i Skara.

En särdeles verksamhet lärer rådt inom Skara Stift vid detta tillfälle. Många konsiderationer hafva blifvit gjorda, och utgången har derföre blifvit helt annan än man väntade sig. Det är för Publicisten vid sådana förhållanden, då det egentligen endast är fråga om personer, svårt att icke träda grannlagenhetens gränsor för nära, ehuru kanske just då publiciteten skulle kunna gagna mest, genom att afslöja de beräkningar, som blifvit gjorda.

Bland 198 röstande, hafva 191 röstat på Domprosten Kjellander, som sålunda synes äga sitt Stifts allmänna aktning och förtroende. Det berättas, att man inom Stiftet önskat så ställa till, att han icke på förslaget skulle erhålla någon farlig medtäflare, någon, som man kunde tro, att Höga Vederbörande hade för afsigt att gynna framför andra. Dertill säges Domprostsysslan, som, ifall Hr Domprosten erhölle kräklan, blefve ledig, vara ett mål för en af de verksammaste consistorialernas önskan. Professor Butsch, allmänt känd och värderad för sin lärdom och sin karakter, ansåg man sig kunna gifva en gärd af aktning, i det man röstade på honom. Man tog för gifvet, att han vore för ung, för att framför den äldre och mera meriterade Domprosten kunna utnämnas. Han erhöll 113 röster. Doktor Josef Wallin visste man äga stort förtroende inom Stiftet, och dessutom befann han sig på en plats, der han var bemärkt och icke saknade tillfälle att göra det förtjenta anseende han vunnit, gällande. Man ville fördenskull motarbeta honom, och uppfann att i stället förskaffa röster åt Domprosten Hellstenius, hvars förtjenster visserligen ingen kan vägra sin aktning, men som man väl icke väntade skulle vara så känd inom Skara Stift, att han skulle vinna flera röster än Doktor Wallin. Valet har emellertid så utfallit, att Domprosten Hellstenius erhöll 81 röster, då Doktor Wallin endast erhöll 78. Trenne rösters öfvervigt har sålunda gett förslaget åt den förre.

Så långt har då beräkningen lyckats. Men mycken fråga lär väl ändå vara, om utgången blir sådan man väntat. Domprosten Hellstenius äger framför Domprosten Kjellander ett frejdadt litterärt namn i Teologien. Dessutom lärer den förre i sina yngre år varit informator för ett par mycket betydande herrar å högre ort. I alla fall borde väl den enda och rätta principen vid ett Biskopsval vara den, att hvarje röstande, utan afseende på vinkar och vänliga uppmaningar, ger sina röster åt de ädlaste, värdigaste, skickligaste han känner. Besynnerligt förekommer det i sanning att se, huru röster kunna falla, då man besinnar den ed, som vid Biskopsval aflägges.

Bland de öfriga, som erhållit röster, saknar man några, som man skulle väntat att finna der. Och en och annan uppträder, såsom vanligen är händelsen, helt oförmodadt för att emottaga komplimenten af en röst. Bland de komplimenterade slutar Komminister Rådberg, bekant för sin Christus Pantheism, sitt Litterära Thema med variationer och sina Predikningar i Tiden Anda, förteckningen. Vi anföra här på en gång samtliga de afgifna rösterna:

Domprosten Doktor Kjellander 191 röster; Professoren Teol. Licent. Butsch, 113; Domprosten Dokt. Hellstenius, 81; Kyrkoherden, L. N. O., Dokt. Wallin, 78; Teol. Lektorn Dokt. Torén, 31; Professoren Dokt. Grenander, 23; Lektorn Mag. Källgren, 23; Professoren Dokt. Hasselrot, 11; Profess. Teol. Licent. Knös, 8; Biskopen m. m. Doktor Franzén, 6; Teol. Adj. Dokt. Reuterdahl, 4; Kyrkoherden, L. N. O., Dokt. Pettersson, 3; Prosten Mag. Warholm, 3; Biskopen m. m. Dokt. Tegnér, 2; Biskopen m. m. Mag. Agardh, 2; Profess. Dokt.

Morén, 2; Prosten Mag. L. P. Afzelius, 2; Domprosten Dokt. Bruhn, 1; Profess. Dokt. Bergqvist, 1; Profess. Dokt. Thomander, 1; Prosten, L. N. O., Dokt. Agrell, 1; Prosten, L. N. O., Dokt. Åström, 1; Kyrkoherden Dokt. Nibelius (Fellingsbro), 1; Prosten, Teol. Adj. Mag. Pettersson, 1; Prosten, Teol. Kandidaten Friman, 1; Prosten, Teol. Kand. Westermark, 1; Prosten Mag:r Tengborg, 1; Stads-Komministern Mag:r Rådberg, 1 röst.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Den olyckliga Fru Hertzenhjelms Pinos-Historia. Första Akten, jemte Pilati Porträtt. Stockholm 1837, 1 ark 8:o. Pr. 12 sk. B:ko.

Sällan har någon händelse inom det enskilta lifvet väckt en så ohygglig uppmärksamhet, som händelsen med fru Hertzenhjelm. Till och med utländska tidningar hafva upptagit denna berättelse. I Danmark har man författat derom skaldestycken. Det har derföre förundrat oss, att vi icke förr sett någon Svensk visa om den bedröfliga händelsen. Att den slutligen kommer att öfvergå till folkvisorna är en naturlig vedergällningsrätt, som den allmänna opinionen utöfvar. Men nu finna vi i närvarande lilla häfte en verklig poetisk talang, som uppfattat det rysliga ämnet. Behandlingen har skett med en egen energi; men naturligtvis har sjelfva ämnets ohygglighet verkat mindre gynnande på poeten. Man märker, att hans afsky för barbarer stundom måst ersätta inspirationen.

Skriften lärer säljas till förmån för en nödställd familj, och det välgörande ändamålet är sålunda också en anledning att på skriften fästa uppmärksamheten.

Hertzenhjelms Porträtt, mera artistiskt och troligen likare, än det förut bekanta stentrycket, åtföljer den lilla boken.

Vi anföra ur Visan några strofer:

»Vildt stormen hörs i nattens stund
Uti sin stridslur tuta,
Hemskt skallrar uti fönstrets rund
Den lilla, bräckta ruta;
Snön dammar in med vindens drag
Inom det glesa stängsel,
Och lampan flämtar matt och svag
Uti det trånga fängsel.

Der sitter från all verlden skild
I köld och nattens fasor
En åldrig qvinna, dödens bild,
Och darrar blek i trasor.
Från klippans tornspets ufvens rop
Blott henne tiden säger,
Och sömnen i dess ögongrop
Försmår att ta sitt läger.

Så sitter hon, af plågor tärd,
Och hör hur nordan hviner,
Uti den fallna spiselhärd
Bor vintren bland ruiner.
Hon blindt sin staf, sin ålders stöd
I strid mot råttor vänder,
Som rycka glupskt det hårda bröd
Från hennes murkna tänder.

Väl öfver tretti år hon så
I tåligt vanvett sutit,
Och ej till bottnen tömt ändå
Den död hon droppvis ljutit.
Hon stirra tycks på tidens ur
Att se den stund framskrida,
Då på sin långsamma tortur
Hon ändtlig får aflida.

Ej kan hon fram i tidens lopp
Och ej tillbaka skåda;
Ack! hennes minne, hennes hopp,
De äro döda båda.
Knappt vågar något menskligt bröst
Med handen från sitt hjerta
Att bjuda lindring, hjelp och tröst
Åt hennes stumma smärta.»

Sedan poeten derefter skildrat hennes plågoande med de svartaste färgor, som afsky och förakt kunnat blanda, återkommer han till henne:

»O! läsare, jag hennes bild
Dig visat re'n; du ryser,
Nu hon från sitt elände skild
Ej hungrar mer och fryser.
Vill ingen taga i sin vård
Den öfvergifna arma,
Sad' döden sist, fast kall och hård,
Så vill jag mig förbarma.

Och till det mörka häktet smög;
Så tyst han löste banden,
Och fridens hulda ängel flög
Till Gud med frälsta anden.
Gläd dig, du hårda man; ej mer
Med rop på bröd hon kallar,

Du dina stickor sparda ser
Och dina hafreknallar.»

Poemet slutar med en verkligen ryslig apostrof till Hertzenhjelm. Den är alltför ohygglig för att här aftryckas.

Den Finske Jägaren.

(Slut fr. föreg. N:r.)

»Sedan dess hände det ofta, när ett Ryskt detachement tågade igenom något af våra trånga bergpass, att en blixt sköt ut bakom någon skroflig häll, som hvilade sig vid branten af ättestupan, och icke sällan störtade då en Rysk officerare, dödligt sårad, af hästen. Ty den hemlighetsfulla skytten träffade alltid sitt rof i hjertat. Och när då hans uppsåt lyckats, hörde man ett hemskt skratt genljuda emellan klipporna. Man sökte uppspana och nedgöra den vilde jägaren, som valde menniskor till sitt villebråd. Förgäfves! Kulorna hveno ikring honom och stenflisor afslogos från klipporna bredvid honom. Men han gick oskadd. Man såg hans gråa hår skymta mellan tallbuskarna, men ingen kula var ännu gjuten för hans hufvud. Det var den förfärliga eden, som band honom vid jorden. Han fick icke dö, förrän han till fullo hämnats.

En gång, under det att ett detachement Ryssar hade inqvarterat sig i en Finsk by, fann man om morgonen tretton kosacker, som tillsamman tagit en stuga i besittning, alla dödade med dolkstygn. Dessa dolkstygn voro samtligen gjorda med samma vapen, och alla i hjertat. Ryssarnes vidskepelse misstänkte någon hemlig, mot dem fiendtlig makt, någon ande, som med ljudlösa fjät nattetid smög sig öfver sitt rof. Och denna makt var endast en fars förtviflan, denna ande var hämdens.

En gång, då en troppfördelning af Ryska armén skulle vadande passera en ström, fattade vägvisaren, hvilken med afsigt fört ned dem i det stridaste vattnet, General Iwanoff, såsom lejonet fattar sitt rof; han ryckte honom af hästen, och tumlande om hvarannan, följde de båda fienderna, kämpande på lif och död, strömmen nedåt. Ännu några gånger såg man Alexander Newskys-stjernan på Generalens bröst i solskenet strimma genom vågen; man såg fraggan efter kämparnas ansträngningar under vattnet; men innan kort ilade strömmen framåt lika klar, som vanligt; kall flöt den öfver de brottandes heta dödskamp. De förvånade krigarne, som stodo midt i vadet, hade icke förr hunnit tänka på att hjelpa, än all hjelp var för sen, förrän endast några hvitskummiga vattenbubblor utmärkte det stället, der deras fältherre gått till bottnen. Ja! med deras fältherre var det förbi, men några tusende alnar nedanom det ställe, der detta uppträde hade ägt rum, uppkröp en stund derefter en våt, blodig gestalt. Hans händer voro ännu efter kampen krampaktigt knutna och höllo testar af afryckt hår. Det var den Ryska generalens hår. Hans motståndare hade qväft honom under vattnet.

Så har mitt lif varit hämd, min tillvarelse vedergällning. Så mycket som en menniska kunnat skada ett folk, har jag sökt att skada. Jag har icke fruktat någon fara, jag har icke skytt någon möda, jag har icke aktat mitt lif, blott jag med detsamma satte ett Ryskt lif på spel.

Detta krig förklarades. Trummorna hvirflade, fanorna fladdrade, troppar korsade genom landet. Fem och sextio år hade böjt min hjessa. Jag var gammal, men ung i min hämd. Jag beslöt att äfven tåga i fält. Jag frågade hvilket regemente, som brukade mest vara i elden, der de flesta lif voro att skörda. Man svarade mig: Savolax jägare. Så blef jag en af edra. I dag blir mycket att uträtta, ett blodigt arbete. Det kan väl hända, att jag aldrig kommer tillbaka ur denna slagtning. Hm! jag såg i natt i drömmen min sons vålnad, och jag har en aning om att jag blir buren från denna valplats. Och, ser du, en soldat blir icke buren, förrän han är död eller dödligt sårad. Helt annat är det med en general. Han blir buren i triumf — vi, vi marschera endast.»

I detsamma dånade morgonskottet, och genljudet rullade i småningom aftynande kadenser genom den djupa skogen, som betäckte Svenska arméns rygg. Trummorna hvirflade öfver allt i lägret. Trumpeterna ljudade lifligt och uppmanande från kavalleriregementernas på flyglarna belägna platser. Man hörde vapenrasslet, gnäggandet af hästarna, rullandet af kanonvagnarna, kommando-ropen; man såg fanorna vecklas ut, solskenet blixtra i bajonetterna, och adjutanterne sprängde af och an, för att utlemna orderna för den blodiga dagen. Regementerna marscherade upp, förda af sitt befäl; krigsmusiken dånade, trotsig och djerf; en knapp fjerdingsväg skiljde den Svenska armén från den Ryska.

Innan kort stodo båda arméerna i hvarandras åsyn. Förtropparna, som under hela natten skärmytslat, drogo sig nu tillbaka. Prologen till det blodiga skådespelet var redan utspeld.

Doft ljödo kanonskotten, och rökhvirflarna stego i luften. Mellan dessa majestätiska dunder hörde

man de täta smattringarna af infanteri-salfvorna, de kommenderandes hesa rop och det taktformiga ljudet af de manövrerande kavalleri-tropparnas galopp. Redan hade båda slagtordningarna tvungits att draga sina glesnade leder närmare tillsamman och bakom sig lemnat hopar af döda och sårade. De hade nalkats hvarandra inpå lifvet, men icke en skymt af seger hade förklarat sig för någondera.

Det var isynnerhet ett Ryskt batteri, som afmejade Svenska rotar likt gräs, och ibland Svenskarnes högra flygel kastade förödelse och oreda. Dagens öde berodde på besittningen af denna punkt. Med batteriets vinnande var — efter alla utsigter — segern vunnen. Man beslöt att storma det. Två försök dertill afslogos och sluttningen ditopp såddes full af stupade krigare och blodiga vapen.

Slutligen kom en adjutant på en löddrande häst och stannade framför Savolax jägare. Han yttrade några ord till Chefen. Denne satte sig på flygeln, och kommenderade:» Framåt marsch!» Och fram gick det med stormsteg och hurrarop, med klingande spel och flygande fanor. Befälhafvaren på det Ryska batteriet kände en aning af misströstan uppstiga i sitt inre.

»Skjut icke, förrän du kommer dem på 30 steg nära. Sigta då i lika höjd med mig», hviskade den gamla Savolax-jägaren till sin unga kamrat, under det att han med jättesteg marscherade framåt. En kula slog ned bredvid dem och kullstörtade flera man, under det den höljde dem sjelfva med stoft.

»Vår dödsdom är skrifven», hackade rekryten.

»Ja! di sandar på den redan», svarade veteranen, utan att en muskel förändrade sig i hans ansigte.

Nu stodo Svenskarne endast 30 alnar från Ryssarne, skiljda från dem af ett ogenomträngligt rökmoln, på sjelfva kanten af sluttningen, vägande mellan seger och nederlag. Veteranen hörde en röst, som kommenderade: fyr. Han tyckte sig se en trekantig hatt skymta. Skottet brann af. Och den trekantiga hatten skymtade icke mera mellan rökmolnen.

Ett par Ryska kanoner tystnade för ett ögonblick — en salfva gick — och fram störtade Savolax jägare med fälld bajonett. Nu stridde man mot man, förtviflan mot förtviflan. Man sårade icke mera; man slagtade. Det ömsesidiga nationalhatet badade i blod. Man hade glömt, att ordet pardon fans i krigets ordbok. Man ville vinna eller ge döden.

Efter en halftimmas ursinnig strid måste Ryssarne ge vika. Batteriet var taget.

På den valplats, som varit vittne till denna kamp på lif och död, låg, bland de öfrige sårade, den gamle Savolax-jägaren. En kula hade träffat honom i bröstet. Han hade fallit tvärsöfver en Rysk Löjtnant, som äfven blifvit illa blesserad.

»Hm«, mumlade Savolaxaren, »jag ligger redan på min paradsäng. En död Ryss är mitt örngott.«

I detsamma kände han en stickande smärta i venstra sidan. Ryssen hade dragit fram en dolk, och dermed sökt att befria sig från sin vederdeloman.

I Savolaxarens öga gnistrade den sista lågan af det raseri, som kommit hans blick att flamma vid blotta namnet: Ryss. Hela hans återstående kraft koncentrerade sig i den för honom allsmäktiga tankan: hämd; han kastade sig, som ett villdjur, öfver sitt rof, skakade det med dödskampens konvulsiviska styrka och slet af halspulsådern på sin fiende. Bloden stänkte högt mot skyn. Savolaxaren sönk tillbaka och var icke mera. Hans hjerta brast, och hans hämd med honom.

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Redaktionen, som tillräckligt enoncerat sina principer, så i politik som vitterhet, ämnar fortfara såsom den börjat, så väl att framställa sina åsigter af tilldragelserna inom vårt land, så vidt de ligga inom publicitetens område, som ock att bekämpa hvad hon anser obilligt och orätt i andra publicisters meddelanden.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 8 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 63. 1837.
Tisdagen den 8 Aug.

FREJA.

W. H. J. C. H. o. F. T. O.

(Forts. o. slut fr. N:o 56.)

Högst missnöjd med det förfarande, som öfvergått honom, begaf sig Boheman till Tyskland, der han reste omkring, stiftade kapitel och höll tal. Han klagade mycket öfver Sverige, och hans klagoskrifter till Konung Gustaf Adolf inkommo under Markgrefvinnans af Baden kuvert. Romaner och utländska journaler sysselsatte sig med Bohemans hemlighetsfulla öden. »*Bohemann, Haupt der Asiatischen Brüder, Ordensgeschichte neuester Zeiten*,« gjorde mycket uppseende. Åtskillige lärde och publicister angrepo ganska skarpt Svenska Regeringen, så att Baron Oxenstjerna, Svensk Minister i Danmark, i Hamburger-Correspondenten (den 3 Febr. 1804) införde en justifikativ förklaring.

Då Gustaf Adolf 1806 höll Landtdag i Greifswald, sökte Boheman vinna återupprättelse. Det säges att Konungen, som känt sina mystiska sympatier vakna, gett honom goda löften, men sedermera låtit öfvertala sig att låta saken förfalla.

Efter 1809 års revolution framkommo åter en mängd skrifter och suppliker till Konungen, Drottningen, flere Exellenser och andra gynnare, som Boheman trodde sig äga. Han erhöll då nödiga pass, men infann sig plötsligt i Stockholm innan passen kommit honom tillhanda. Han uppvaktade Konungen på Rosersberg, understöddes med en ansenlig penningsumma och började åter sätta sina mystiska konster i rörelse. Men Regeringen, som ville veta hvart han syftade, nöjde sig icke med att låta hans spel fortgå. Han kunde naturligtvis blifva en farlig person, om han fick bemäktiga sig en mängd personers samveten och inverka på mindre ljusa hufvudens föreställningar om det tillkommande lifvet, särdeles som han icke hörde till rikets edsvurne medborgare. Faran förökades äfven af Konungens aftagande själskrafter, emedan man icke kunde beräkna hvad en ränkfull ordensmystiker kunde verka på Högstdensamme. Hastigt blef derföre Boheman ånyo genom polisens myndighet bortförd och lemnad utom rikets gränser. Men Boheman fortfor att belägra auktoriteterna med klagoskrifter. En sådan insände han redan på sin afresa från Norrköping, till Justitie-Ombudsmannen. En annan daterade han Ystad. Men alla hans skrifter lemnades utan afseende. Några brochyrer tycktes om honom, och slutligen tycktes det, som den mörke mystikern sjunkit hel och hållen i glömskans djup. Man föraktade de fåfänga skriken om förföljelser.

Den mystiska perioden i Europa var förbi. Ordnarna hade icke mera några särdeles hemligheter att meddela de lättrogna adepterna. Man fann ceremoniernas och mysteriernas skal alltför tomt. De enda ordnar, som i Sverige kunde existera, voro sådana, der regeringen deltog i mysterierna, eller der sällskapslifvet och dess nöjen voro ändamål. Frimurar-Orden njuter derföre i Sverige ett stort anseende, som icke blifvit kullkastadt af Bohemans och ett par sednare omständigheter.

Boheman afled i Tyskland omkring 1829. Man känner intet närmare om hans omständigheter i de sednaste åren.

En af Sveriges förnämsta Frimurare, den myndige Baron Reuterholm, har användt sin Frimurarmakt i politiken. Genom sitt »högre vetande« bemäktigade han sig Hertigen Förmyndaren under Gustaf Adolfs minderårighet. Det fans då ett slags subordinationssystem inom Orden, hvilket gjorde att de lägre medlemmarna mera berodde af de högre. Ett och annat drag antyder, att man hade en spänd uppmärksamhet riktad på dem, som man på något

sätt misstänkte. Men Reuterholms myndighet och inflytande togo en ända innan han hunnit utveckla alla sina planer. Han nödgades lemna riket och nedsatte sig på sina gods i Holstein, der han afled.

Hans son Carl Axel Emanuel Reuterholm, som efter honom fått ärfva en mängd papper, rörande Orden, hade studerat i Upsala. Då han närmare lärde känna de mystiska papperen och sålunda blifvit utan ceremonier invigd i en mängd ritualer och hemligheter, kom han i relationer till sjelfva Orden, hvilken skyndade att inviga honom i en af sina högre grader, för att binda honom genom tysthetseden; och dessutom köpte papperen af honom. Han har blifvit Kammarherre och är vice Bibliotekarie i stora Landtlogen i Stockholm.

En annan samling af Frimurarpapper, som i synnerhet röra Logen i Helsingfors, hafva likaledes genom många olika händer kommit i en enskilt profan mans ägo. Dessa blifva troligen genom trycket meddelade åt Allmänheten.

I en af Logerna i södra Sverige ville man för icke så längesedan tillegna sig en ung Läkare. Han blef kallad till reception och infann sig. Man företog sig de vanliga pröfningarna och ceremonierna. Han genomgick dem frimodigt, intilldess han framfördes att aflägga tysthetseden. Till brödernas stora förskräckelse förklarade han då, att han ingalunda ville aflägga en sådan. Hvarken på ett eller annat sätt kunde han förmås att gå ifrån sin föresats. Bröderna visste icke, hvad som var till görandes. Mysterierna voro profanerade, men man tordes likväl icke mörda den envisa Läkarn. Sedan rapporter afgått och befallningar återkommit från högre ort, lärer Läkarn något lugnat de bekymrade genom sitt hedersord, att icke prostituera hemligheterna.

Emellertid söker ännu Orden att bibehålla sig i ett yttre anseende. Den firar högtidsdagar och offentliga gudstjenster, der ifrån predikstolen man hör det högre ljus prisas, som lyser Ordens medlemmar inom deras helgedom, medan den öfriga stackars christna Församlingen i Sverige får »vandra utanföre.» Visserligen skulle man tycka, att ljuset icke borde så alldeles stickas under ena skäppo; men man har väl icke särdeles orätt, då man tror, att om skäppan borttages, så att dagen lyser derinunder, föga ljus kan upptäckas af ljuset. De »utanföre vandrande», som känna christendomen ur sin bibel, torde icke befinna sig så alldeles i mörkret, som skäppoljusets predikanter föregifva.

Det Sista och det Sjette Aftonbladet.

Det Sjette Aftonbladets förfarande emot det Sista af samma namn är ganska karakteristiskt, och en blick derpå afslöjar kanske mer än Aftonbladet väntar. Vi skola hålla en liten räkenskap med den väldige publicisten.

Då nu ett nytt nummer af det Sista Aftonbladet utkommit, hörde det till det Sjettes ädla taktik, att ömka sig öfver det förras författare och försöka inbilla Allmänheten att det var en nödspekulation, och att det första numret vandrat till hökarbodarna. Likväl är det ett faktum, att af Sista Aftonbladets förra nummer öfver 10,000 exemplar blifvit försålda, således mer än det Sjette Aftonbladet någonsin kunnat debitera. Författarne hafva icke tagit en skilling derföre, utan öfverlemnade åt boktryckaren hela den behållning, som det gaf. Att det Sjette Aftonbladets Redaktörer veta detta, kunna de icke neka, och de hafva sålunda, såsom de vanligen bruka, med vett och vilja ljugit. Att de sjelfva veta med sig, huru futtigt deras sak är ställd, synes af deras räddsla och den gallfeber, hvars symtomer röjas redan i den första artikel, hvari det Sjette Aftonbladet nämde det Sista, samt af alla de nedriga insinuationerna mot boktryckaren samt den låga (ehuru af Aftonbladet fräckt förnekade) hämden att vägra införa annonserna om hans förlager. Det Sjette Aftonbladet drar på axlarna och rynkar näsan åt det Sista, för det detta blifvit kringspridt genom kolportörer. Hvem var det då, svaren J äkta afkomlingar af det Första Aftonbladet, hvem var det som 1831 lät gatpojkar utropa sitt blad med Polska segrar? Hvem var det, som begagnade Publikens ädla sympati för en nations frihetsstrid, för att på gator och gränder sälja falska bulletiner om segrar, hvilka Aftonbladet sjelf visste vara osanna? Hvem var det, som förnedrade sig att sålunda uppenbart bedraga sina läsare och det derför, att *»man doch kunde have en Schtifver derpå?»* Var det icke Aftonbladet? Men gatpojkarnes kolportörsperiod är nu förbi, sedan bladet rott sig upp till en större myndighet. Nu har det besoldade arbetsmanskapet i Aftonbladet åtagit sig deras rol. Det passar just *»Aftonbladets Hurrabasar»*, som Minerva ganska träffande kallar dem, som skola lemnat sin nödtorftiga spaltfyllnad, och sedan på källare och torg för samma betalning berömma Storhertigen och hans blad, samt utskrika alla dem, som stå Storhertigen i vägen; det passar just dem att tala om nöd och behof, dem, som för nöds skull måst tillgripa det för en hederlig karl mest vanhedrande som kan tänkas: att arbeta i Aftonbladets trampqvarn! De bjuda till att trösta sig

dermed, att Storhertigen sjelf blifvit rik, — genom deras slafarbete i plantagen. Det är visst godt för honom att förtjena sina 30 till 40,000 R:dr årligen, och att på några år ha skrapat tillsammans 200,000 R:dr. Men klokast vore det att icke skryta dermed, ty man kommer då så lätt på den frågan: men *sättet? sättet?*

Det Sjette Aftonbladet vill insinuera, att det varit egennytta, som styrt det Sistas författare. Passar det den Redaktion att tala om egennytta, som ej blygs att, ehuru han äger 30,000 R:dr årlig inkomst, mottaga en lumpen fribiljett och derföre hålla sin öfvertygelse fal? Det Sjette Aftonbladet talar om egennytta, detta blad som är så allmänt kändt för sin egennytta och falhet, att personer, som frukta att komma inför publiciteten eller ha någon ledsam rättegång anhängig, vända sig till bladets utgifvare såsom boktryckare och låta trycka något hos honom, för att med vinsten å tryckningen köpa hans bevågenhet eller åtminstone hans tystnad. De nuvarande arbetarne i Aftonblads-institutet veta ganska väl detta förhållande, hvilket just genom dem blifvit så kändt, och neka det icke heller inom sig, ehuru de, såsom Storhertigens besoldade, försöka att säga motsatsen inför publiken. Det Sjette Aftonbladet talar om egennytta, detta blad, som låter sitt land och sin nation skymfas för »*Svenske Slyngler*» och »*Svenske Barbaresker*», blott för att vinna några futtiga abonnementer från Norrige!

Det Sista Aftonbladet har haft till syfte att tukta det öfversittarelynne, som allt mera ohöljdt röjt sig hos det Sjette. Endast för detta ändamål har det tillkommit. Den, som med den ringaste uppmärksamhet följt det Sjette Aftonbladet, måste inse, att det går ut på att tillintetgöra all nationel litteratur, all odling. Förekommer der någonsin en litterär artikel, hurudan är dess syftning? Endast sina egna förlagsartiklar, sitt skräp prisar och upphöjer den hyggliga ligan. Om någongång, för att stryka öfver med hartassen, ett omdöme förekommer om ett arbete från en främmande press, sker det dock med en min, som girigbukens, då han ger en allmosa för att rädda sitt anseende. Huru pasqvillerar icke Aftonbladet alla andra, vare sig författare eller politiska personer, blott de råka att stå detsamma i vägen. Ingen ärlighet finnes i dess polemik. Det citerar falskt och förtyder andra författares meningar, vägrar hårdnackadt att upptaga tillrättavisningarna och smädar deras personer. Ett yttradt missnöje med Aftonbladet besvaras genast med hån och illska. Man har åtminstone i den lilla litterära verlden i Sverige fört en allmän klagan öfver detta förhållande, ehuru man icke, af fruktan för det åtföljande obehaget, haft lust att angripa det smutsiga nästet. Det var då tid att någon tog mod till sig och en gång vände ironiens vapen emot det braskande Aftonbladet sjelf. Att slaget träffade, och träffade skarpt, det bevisas nogsamt af bladets ohyggliga skrän och tandagnisslan. Det kunde icke ens bjuda till att hålla god min. Det såg sig alltför blottadt. Må det skynda att åter hölja sig under trasorna af sin liberalitet, att krypa under insinuationerna af sitt martyrskap för den allmänna frihetens sak. Stackars Aftonblad! Det lider en förfärlig förföljelse af Regeringen, emedan det är ett oppositionsblad! Med hvilken ädel försakelse uppträder det likväl icke, för att vara frihetens och den allmänna opinionens tolk — för ett fattigt honorarium af 30 till 40,000 R:dr! — Men huru uppfyller det sin bestämmelse såsom oppositionsblad? Aftonbladet är ju så lumpet, att om händelsen icke i år framkastat något »strandvrak», såsom Cronstedtska saken och tullbalansen, så hade dess opposition intet haft att lefva af och icke kunnat yttra något, utom långa ramsor om Ullkulturen, om sin Rotteck och slikt ur de utländska tidningarna. Om Hurrabasarna duga att sjelfva skrifva en förnuftig politisk, en god litterär artikel, skulle det verkligen vara märkvärdigt att få läsa den. Mot sådana artiklar hvarken behöfdes ett Sista Aftonblad, eller skulle det uträtta något. Men nu är det i sjelfva verket hög tid att försöka återföra det Sjette Aftonbladets Redaktion till åtminstone *någon* rättvisa. Man har måst nyttja pöbelsofistens egna vapen emot honom, emedan ingen annan utväg fans emot den faran, att ett Aftonbladsbarbari på ruinerna af all odling, all litteratur och humanitet, skulle uppstå.

Dagligt Allehanda missförstår syftningen af det Sista Aftonbladet helt och hållet, då det tyckes i detsamma endast se ett pasqvill, riktadt emot några enskilda af redaktörerne. Dess uppgift, att dessa »Redaktörer äro aftecknade såsom ufvar, kattor och hundar», är också oriktig. Det måtte väl icke behöfvas mer än en vanlig bildning, för att kunna skilja emellan personifikationen af ett tidningsblad och enskilda personers förnärmande. Red. af Sista Aftonbladet har begagnat sig af det, genom det Sjettes eget öfversättningsslurf uppkomna, namnet »Hornufven eller Storhertigen», för att förlöjliga den sjuårs gamla tidningen. I en novell, som Aftonbladet berättat, förekommer en katt såsom hjelten; Red. af Sista Aftonbladet har lemnat en teckning af den beryktade katten. Vill nu Dagligt Allehanda påstå, att denna katt är en afteckning af en af Aftonbladets redaktörer? Vi förbehålla oss, att Allehanda

icke tyder på person, hvad som endast syftar på sak. Ett sådant förtydande anstår icke Dagligt Allehanda: det är endast värdigt det Sjette Aftonbladet. Vi anhålla derföre, att Dagligt Allehanda, som hittills varit kändt för ett ärligt blad, ville införa det nu sagda, för att inför sin större publik rätta det missledda omdömet om det Sista Aftonbladet. I afseende på sjelfva saken må också Dagligt Allehanda icke föreställa sig, att Utgifvarne af det Sista Aftonbladet älska den afart af periodiska pressen, hvartill deras tillfälliga blad hör: men det ges ju folk, för hvilka lämpor och förnuftsskäl äro helt och hållet förlorade, och

»*Für derben Klotz ein grober Keil.*»

Der ingen annan framstod, grepo sålunda Utgifvarne af det Sista Aftonbladet saken an, och en gång, det veta de, skall Svenska litteraturen anse deras strid lika förtjent af aktning, som de mäns, hvilka angrepo den beryktade Grewesmöhlen, sedan hans skamlöshet öfversvämmat alla förnuftets gränsor.

Hvad personligheterna beträffar, så är det just det Sjette Aftonbladet, som personligen angripit det Sistas Utgifvare och isynnerhet dess Boktryckare, i stället för att aftvå sig de på fakta grundade beskyllningar och tillvitelser, hvilka ligga i det Sista Aftonbladets hela syftning. Hvarföre bevisar icke det Sjette Aftonbladet med verkliga fakta, att det menar sitt fädernesland väl; att det med kärlek och nit vill försvara dess heder; att det hyser en gnista af aktning för sedligheten, humaniteten, det allmänna vettet, det enskilta lifvets anspråk på granulagenhet? Det är det myndiga bladets taktik att oupphörligt, till massans förlustelse, framdraga personer och afbasa dem. Den moraliska hudstrykaren tyckes just njuta af sitt handtverk. Grinet och hånlöjet äro hans element. Hvad gör det honom, om han är ett föremål för hvarje rättänkande mans indignation? Han vill blott njuta så många materiela fördelar som möjligt; han vill vara skränets apostel och njuta sin triumf i de missledda massornas beundran öfver hans marknadsbildning. Men den tid är inne, då ögonen börja öppnas på något hvar. Man har sett Aftonbladet alltför mycket i korten. En strid är började emot detsammas falska och fala riktning. Denna strid föres med både allvar och skämt. Kanske slutar den icke så snart, och om ordspråket slår in, att ärlighet varar längst, får man väl se hvem som kommer med heder ur striden. Utgifvarne af det Sista Aftonbladet frukta icke de personliga anfall, hvarmed det Sjette behagat hota dem. Deras obetydliga personer må gerna utgöra föremål för grinet; det uträttar så litet. Men den närmare skärskådning af Aftonbladsredaktionen, den blick i sjelfva Aftonbladsbyrån, hvilken de, då det blir af nöden, skola meddela, torde vara mera vigtig för publiken, för att lära henne känna och bedömma dem, som påstå sig föra hennes talan.

Läsarne.

Från Gefle berättas ett uppträde, som den 1 Aug. ägt rum med Läsarne i den staden. En mystisk slöja hvilar deröfver, och utan att lyfta denna slöja, meddela vi notisen ur Norrlandsposten:

»Bäst hela »brödraförsamlingen», som oss emellan sagdt, käre läsare, lärer bestå af idel matronor, och i spetsen för den täcka samlingen en prest, var sysselsatt — med något hvardagsarbete, menar man? åh nej så rasande illa är det ej, att läsarne behöfva arbeta, för att kunna lefva; ty deras näringsförnödenheter komma direkte ofvanifrån, såsom läsarepresten trodde om potatessäcken, den ett visst aktningsvärdt fruntimmer skickade honom af medlidande öfver hans behöfvande tillstånd; utan, att återkomma till saken, bäst den var sysselsatt med sitt andliga gyckelspel — sin *divina comœdia*, — infunno sig några objudne åskådare, som kanske i tillräckligt allvarsamma ordalag gåfvo madamerna tillkänna, att de för närvarande gjorde bättre, om de voro hemma och skötte om sina hus, såsom andra menniskor nödgas göra, att deras skrymteri bestal ej endast dem, utan äfven deras anhöriga, en tid, dyrbar för deras ekonomiska utkomst, och mera dylikt, som lättjan, dold under fromhetens mask, ej ville höra. Böner om en legion hjelptruppar från himmelen åt »de troende» blandades med svordomar öfver latbyke och landsstrykare; men hvarken himmelens eller afgrundens makter lära hafva ansett värdt att uppträda på skådebanan. En scen af pjesen skall hafva varit rätt rolig, deruti någon af de nämde objudne närmade sig presten, kanske för att säga honom »ett ord i förtroende:» presten, som trodde att det gällde hans N:o 11, fattade flera gånger, då motståndaren höjde sin arm för att med gester gifva mer eftertryck åt sitt tal, med handen om kragen, som också ej heller lärer blifvit beröfvad sin, hakan underordnade plats. Historien förmäler ej, huru spektaklet slutade, antingen pjesen fick en komisk eller tragisk upplösning; men hvad som ytterligare säges är, att öfver detta ingripande af den verldsliga makten, respektive läsaremadamer, presten inbegripen, blifvit svårliga uppbragta.»

Nästa N:r utgifves Fredagen den 11 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 64. 1837.
Tisdagen den 11 Aug.

FREJA.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Ångbåts-Sånger af C. Dahlgren. Stockholm 1837, 32 sidd. 8:o. Pr. 12 sk. B:ko.

Det skulle synas, som sjelfva vår tid så mycket urartat, att hon icke mera har smak för annan spis, än starkt kryddad — naturligtvis mena vi här endast själaspis. Dagens frågor och tvisteämnen taga uppmärksamheten så i anspråk, att man just med möda måste arbeta sig ifrån dem, för att komma i sinnesstämning att njuta en æstetisk produkt. Allmänheten har så länge varit van att se Tidningarna (dess förnämsta lektyr) bitas och slitas, att den icke rätt kan fatta och smaka något, som icke är bitande. Det som är blott roligt, det leende, som icke sårar, utan går af hjertat, är det liksom man icke mera rätt skulle förstå sig på.

I afseende på de framför oss liggande Ångbåts-Sångerna tillstår Rec., att han med en viss fruktan företog sig deras läsning. Den första sången, Freja, som kanske är den svagaste, bidrog icke att förtaga denna fruktan. Men snart tog den muntra, friska andan ut sin rätt. Med en harmlös glädje följer man Sångaren på ångbåtarna och finner något roligt på hvar och en. "Daniel Thunberg", som har afseende på den bekanta examens-resan i Hernösands Stift, ehuru den mest behagat Aftonbladet, torde likväl i synnerhet sakna hållning. Den på tre olika språk, Svenska, Finska och Ryska sammansatta Furst Mentschikoff, är rätt kostlig. För att pryda vårt blad, anföra vi den vackraste, en naturmålning i Dahlgrens egna manér, nemligen:

Amiral Platen.

Nattens mörka dimmor re'n
Skingra sig för dagens sken;
Allt i prakt sig kläder.
Soln på fästet träder.
Daggen blänker,
Perlor stänker.
Böljan stolta hjessan sänker.
Vestanvinden fritt sig rör.
Luftens glada sångarchör
Sig i lunden delar.
Orren kärligt spelar.
Än han pockar,
Än han lockar
Ömt de skönas spridda flockar.
Lammena små
Hoppa i ring,
Leta sig strå
Fältet omkring,
Der som bäckens böljor rinna.
Herden gladt och nöjdt
Blåser på sin flöjt
För sin älskade herdinna.
Blygsamt han ser ned
Och så gör hon med,
Rädd att lyssna till hans bön.

Marken står nu prydd och grön.
Minsta växter, korn och frön
Opp i rosor spira,
Dal och kulle sira.
Uti ringar
Biet svingar
Sötma ur hvar blomkalk tvingar.
Siskan badar sig vid strand,
Ser sig om så rädd ibland,
Skakar lilla kroppen.
Göken gal i toppen.
Mellan tallar
Echo skallar
Återsvar från berg och vallar.
Tululilu
Blåses från lund.
Herden just nu
Kärleksförbund
Med sin huldgudinna knyter.
Ur den skönas barm
Går en suck så varm,
Och dess kind i rosor bryter.
Hur han träget ber,
Slutligen hon ger
Ack! den ljufsta kyss till lön.

Gladt vår färd på nytt begyns.
Genom glesa löfven syns
Spridda fält och gårdar,
Torn och minnesvårdar.
Spiror glimma.
Taken imma
Utaf solens heta strimma.
Ankor plaska i en ring.
Valpen går på lur ikring
Att vid strand dem taga
Eller ut dem jaga.
Vattnet spritter.
Dagens glitter
Färgrikt på hvar droppe sitter.
Bonden vid plog
Kjör sina ök,
Tittar åt skog,
Lyss på en gök,
Som sin hesa strupe öfvar.
I ett litet tjell
På en kullrig häll
Hustrun farstuqvisten löfvar.
Barnen i en grop
Under stoj och rop
Glada vältra om i sand.

Men i detta skådespel
Åt oss sjelfva ock en del
Må vi blygsamt unna,
Då vi högt förkunna,
Hur otroligt
Gladt och roligt
Här vi lefva och ha roligt.
Än man röker sin cigarr,
Än man klinkar på gitarr,
Än med sång förtjusar,
Än man ler och snusar,
Näsan lisar,
Platen prisar,
Och kanalens gagn bevisar.
Än är man klok,
Än är man dum,
Än vid en bok
Sitter man stum,
Än med damer converserar.
Sist när solens klot
Sjunker vester mot
Med en bål man sig charmerar.
Hej och filibom!
Så går dagen om,
Tills sitt mål man hunnit har.

Gustaf Erikson Wasa
på
Kongl. Djurgården.

Man hörde talas om, att Hr Torsslow på Djurgårdsteatern tänkte ge Gustaf Wasa! Naturligtvis på en så liten teater kunde icke bli frågan om Kellgrens herrliga bearbetning af Gustaf III, med Naumanns musik till på köpet. Karsten — den odödlige Christiern tyrann — är ju dessutom längesedan borta. Lindström och hans kamrater kunde icke heller vara fråga om, att de skulle uppträda på den *Kongliga*

Djurgårdens teater, ehuru (ty värr) icke *Kongliga Djurgårdsteatern*. Men naturligtvis, så länge Torsslow är förstyret för Thalias lada på Djurgården, kunde man vara säker på, att en pjes med det stora namnet skulle löna mödan att se. Man hörde talas om stora kostnader använda på kostymer och uppsättning. Torsslow lär väl inte utan æstetisk beräkning göra sig så mycken kostnad och möda. »Jag får lof att se pjesen», tänkte en hvar. Men det var ondt om biljetter. Nå, men ändtligen får recensenten en; han beger sig åstad, visserligen laddad mera med anmärkningar än med komplimenter. Djurgårdsteatern är icke mer än en annan: den får hålla till godo med hvad som för tillfället kan bestås.

Då man läst den Kotzebuiska pjesen, som blifvit af den fruktsamme och frejdade författaren sammansatt efter Archenholz' historia och troligen endast i brist af annat ämne, kan man just icke göra sig stora förhoppningar om sjelfva styckets æstetiska värde. Men Hr Torsslow har stöpt om det. Han har efter Strinnholm, Fryxell, Celsius, rättat det historiska. Men en mängd orimligheter och osannolikheter qvarstå dock. Kostymen (i stilen) har icke genom detta lappande blifvit fullkomligt sann. Man märker så väl hvad som är Kotzebue och hvad som är Torsslow. Det har icke blifvit ett sammangjutet helt af stycket. På ena sidan den falska pathos, den utsväfvande diktion, som Kotzebue använde för att göra effekt; på den andra de rent historiska tablåerna, der Dalkarlarne bryta på sin dialekt och tala äkta Dalkarlsqvickheter. Man lider verkligen af Kotzebue så mycket mera, ju mera man älskar det rent nationella, det äkta karakteristiska, det qvicka af Torsslow. Men man ser i arrangementet af alltsammans, man igenkänner i inöfningen af de flesta rolerna vår snillrikaste skådespelare. Man ser stycket med uppmärksamhet och nöje, med lifligt intresse. Likväl hör man vid utgången åskådarne icke vara belåtna, man ser många särdeles förnuftiga konstdomare skaka på hufvudet. Men all ungdom, som sett på scenen allt hvad den läst om Gustaf Erikson, hvad den är förtjust! Det är en sällsam pjes, den der Gustaf Wasa! Och dekorationer har den sedan!

Men vi skola i korthet gå igenom de förnämsta uppträdena. Stycket börjas med en så kallad Introduktion, som består af tvenne tablåer.

Scenen mellan oxhandlarne från Lybeck, hvilken börjar pjesen, är någonting ganska simpelt, och om meningen är att icke spänna en väntan, som stycket under sin fortgång skulle lemna otillfredsställd, så kan den vara rätt bra. Gustaf Eriksons uppträdande i sin förklädnad var just icke heller till hans fördel. Han håller tal och gör bön, och förefaller derföre något för pratsam. Man saknar hos den förklädde fäderneslandsbefriaren en viss förbehållsamhet, en viss storartad dysterhet, som låter ana, att stora tankar och föresatser lefva i hans inre. Månne hans monolog icke kunnat vara en stum scen, och berättelsen om hans flykt på något annat sätt, än just genom hans egen mun komma åskådarne tillhanda? Born och Jendel, oxhandlarne, hade gerna kunnat tala om Gustafs flykt; de hade kunnat ana hvem han var och likväl medtagit honom. Han hade aldrig i första scenen bordt yppa sig. Det hade gett mera intresse åt det nu högst obetydliga uppträdet.

Teatern förändras och föreställer Borgmästaren Nicolaus Bröms' rum. Borgmästarens rol spelas väl af Hr *P. J. Deland*. Banér träder ganska väl upp, och det hela skulle göra en dubbel effekt, om åskådarne här, likasom borgmästaren, först upptäckte hvem Gustaf var. Gustafs stora plan för sitt fäderneslands räddning borde dock äfven här icke framträdt annorlunda, än som en förmodan, ett slags förutseende af Bröms. De långa talen, som både Gustaf och Banér och Borgmästaren höllo, blefvo emellertid förträffligt hållna. Sjelfva uppträdet saknade icke effekt.

Första akten börjas i Kalmar, der Anna Bjelke för befälet öfver en missnöjd och upprorisk besättning. Hon befinner sig i en brydsam ställning, då den utländske kommendanten förkunnar henne krigsfolkets oroliga stämning. Gustaf Wasa uppträder nu, och hans inträde är verkligen effektfullt. Men hvad som gör ett i allmänhet obehagligt intryck, och som hade kunnat undvikas, är Gustafs vidlyftiga apologier för sitt löftesbrott, sin rymning. Det tycks som han sjelf skulle finna, att han i detta hänseende handlat mindre ädelt. Han nödgas derföre pråla och braska förmycket med sitt tilltänkta storverk. Äfven här hade hans stora plan ännu kunnat hållas mera i ett slags halfdunkel. Scenen emellan Anna Bjelke och kommendanten är äkta Kotzebuisk. Den har en rätt ståtlig effekt. Men hvad som isynnerhet gör denna scen förträfflig för teatern, är slutet. Det är en riktig *coup de theatre*. Gustafs räddning är välberäknad, och hela denna tablå är värd mycket beröm.

Teatern förvandlas till Joachim Brahes gård. Gustaf och hans syster Margareta sitta och samtala om förhållanderna inom fäderneslandet. Denna scen skulle vara obeskrifligt vacker, om Gustaf icke pre-

dikade så mycken politik för ett fruntimmer. Enligt recensentens tanka, skulle Gustaf här för sig sjelf, i en väl hållen monolog, bäst kunnat utveckla sina stora tankar. Hade derefter systern inträdt och framställt sina böner, användt hela sitt systerliga hjertas vältalighet, för att förmå honom att afstå från beslutet att våga sitt lif, skulle effekten blifvit än vackrare. Gustafs hårdhet emot systern hade gerna kunnat förmildras, och hans karakter hade vunnit derpå. I denna scen framstår nu Gustaf minst till sin fördel. Man är icke nöjd med honom, ehuru Hr Torsslow i sitt spel, med den honom egna öfverlägsna skådespelarförmågan, uttryckte de broderliga och ömma känslornas konflikt med fosterlandskärleken. När derefter Brahes räntmästare kommer med underrättelsen om Stockholms blodbad, anslås ännu mera det menskliga intresset för Gustaf. Det är skada, att den på orätt ställe applicerade harangen till Dalkarne på ett obehagligt sätt slutar scenen, som också är späckad med alltför mycket krönika.

En sak, som icke gör ett behagligt intryck, är det alltför täta knäböjandet och bönerna.

Andra akten är den, som med största nöje emottages af Allmänheten. Sjelfva dekorationen, föreställande Ornäs och en Dalkarlsby, äkta Svensk och nationel, förtjenar allt beröm. Man känner igen ett godt maner, och det säges, att den utmärktaste af våra dekorationsmålare, Professor Limnell, utfört det. Snön på tallarna och bergen i fonden är af en ganska vacker effekt. Ett vinterlandskap är också ett tacksamt ämne för en god dekorationsmålare. Gustaf Wasas uppträdande i Dalkarlsdrägt var mycket lyckadt. En Dalkarl, som han tilltalar med den egna Dalkarlsdialekten, skickas in för att bedja Arendt Person »omaka sig och komma ut.» Scenen mellan Arendt och Gustaf, äfvensom emellan Fru Barbro och den sednare, äro något för långdragna. Barbros sentimentalitet är icke heller rätt på sitt ställe. Men Dala-landskapet och den allmänt kända anekdoten om Fru Barbros ädelmod höllo likväl intresset uppe. Teatern förvandlas derefter till kronskytten Sven Elfssons stuga. Hela denna tablå är ypperlig. Sven Elfssons Dalkarlsqvickhet är mästerligt tänkt, och rolen spelas också af Hr P. J. Deland. Skada blott att presten förefaller så platt, mer kanske genom spelets underlägsenhet, än svaghet i sjelfva karakteren.

Scenen vid bakugnen, då Danskarna inkomma och Gustaf undfägnas med brödspaden, är rätt roligt applicerad. Teatern förvandlas, derefter till ett öppet skjul, der Danska väktarne uppehålla sig. En dalkarlshäst med sin bjellra kommer med sitt halmlass, körd af den hederlige Sven Elfsson. Lasset undersökes med Danskarnas spjut, och den fyndige Sven skär sin häst i foten. Denna lilla scen spelas med en sanning, som verkligen ger densamma ett obeskrifligt intresse. Dialogen är också ett mästerstycke, träffande, lakonisk, äkta Dalkarslik. Vi föreställa oss denna akt, uppförd på en stor folksteater. Hvad skulle den icke der göra för effekt!

(Forts. n. g.)

Ett och annat.

En Piemontesisk officer, adjutant hos en viss af de stora Fransyska fältherrarne, hade en skön ridhäst, som eljest hvarken skyggde för vapenlarmet, skotten eller kulornas hvinande. Men det fans en sak, som den utmärkta springaren hyste en okufvelig fruktan för: det var papper. Rasslet af ett pappersblad satte hästen i ursinnighet. Man måtte bära sig åt hur man ville, så snart han såg ett papper, skenade han. Trumpeternas skall, trummornas hvirflar, allt som eljest borde gjort honom skygg, tycktes han älska. Utan fruktan ilade han långs utåt linierna under den häftigaste gevärseld. Han nalkades ett batteri, som underhöll full eld, utan någon tvekan. Hans herre skulle under bataljen vid Austerlitz öfverföra en skriftlig order till en brigad, som borde med stormsteg angripa ett Ryskt batteri. Adjutanten hade emottagit den skriftliga befallningen, utan att hästen märkt det; men då hans ordres voro vigtiga och brigaden redan satte sig i marsch, hann han icke med samma försigtighet nalkas brigadgeneralen. Han red i sporrstreck fram till honom och räckte honom papperet. I detsamma hästen märkte det, gjorde han en vild sats, kastade sin ryttare till marken, och flög åstad emot det Ryska batteriet i blixtrande fyrsprång. Generalen lät en annan officer rycka papperet ur den fallnes hand, kastade en blick derpå, och pekade genast med en uttrycksfull åtbörd, efter den skenande hästen. Soldaterne förstodo honom, uppgåfvo ett segerskri och störtade i den skenandes spår. Batteriet blef taget, men hästen, som rusat i spetsen för de tappre, blef skjuten af Ryssarne.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 15 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 65. 1837.
Tisdagen den 15 Aug.

Skildringar
ur
det inre af Aftonbladets historia.

Under denna i flera fall förmätna titel ämna vi meddela åtskilliga drag, hvilka icke skola sakna betydelse inom vårt fäderneslands litteratur. Titeln är förmäten, emedan den innebär en uppmaning till jemförelse med ett arbete af en af Sveriges första skriftställaretalanger, med hvilken vi hvarken i stil eller ämne våga åsyfta att i ringaste mån komma att förliknas. Men en titel, mera motsvarande vårt syfte, hafve vi icke kunnat finna. Det är nemligen vår afsigt, att då vi träda Aftonbladet närmare på lifvet, upplysa en mängd förhållanden, både i afseende på dess uppkomst, dess utbildning och dess närvarande ståndpunkt, hvilka behöfva af Allmänheten kännas, om hon skall kunna fälla ett eget och rättvist omdöme om Aftonbladets sanna värde, om dess taktik och dess planer. Ingen kan, mera än vi, hålla personlighetens område heligt, så snart det gäller att inträngа i det enskildta lifvets förhållanden, men der personen, såsom moraliskt ansvarig, representerar den idé, han vill genomföra, måste han såsom person framvisas, för att bekämpas eller bispringas, alltsom hans syftemål förtjenar. Och att sluta till hans syftemål efter hans gerningar och hans ord, dertill har hvarje förnuftig menniska rätt. Åtskilliga af våra publicister hafva hyllat denna åsigt, i det de städse framställt sig personligen, för att uppbära den moraliska ansvarigheten för hvad de skrifvit. Sådana publicister äro Hr Dalman, *Dagligt Allehandas* redaktör, som aldrig tvekat att sjelf kläda skott för de åsigter han yttrat, och *Minerva*, hvars egenskaper såsom tidning man städse velat återfinna hos redaktören såsom person. *Aftonbladet* har deremot oftast, i kinkigare fall, sökt dölja sig under det numera genomskinliga och i allmänt vanrykte iråkade firmat »Insändt». Det har gerna dragit en slöja öfver sin arbetande personal och sitt inre, för att, såsom det trott, kunna verka i tysthet; men denna farliga taktik måste en gång taga slut: det är tid att Aftonbladet blottas fullkomligt. Vi hafva trott oss tvungne att företaga denna afslöjningsåtgärd, ehuru den förefallit oss plågsam, derföre att vi väl inse huru den minsta skonsamhet skulle motverka ändamålet. Vi ämna derföre gå strängt och allvarsamt till väga, och endast hålla oss vid rena fakta, vid uppgifter, hvilka vi skola söka att bevisa. Skulle någon gång den harm, som måste upplåga i hvarje redligt tänkande menniskas bröst, vid åsynen af hyckleriet och charlataneriet, utbrista, hoppas vi visa den sådan, att ingen ädel man skall kunna neka den sin aktning. Föröfrigt skall den tanken lifva och uppmuntra oss under striden, att en motstandare, som tagit sin tillflykt till den falska taktiken att ljuga och förtyda, att vara lömsk och bedraga, den har en dålig sak att kämpa för. Vi komma att fästa oss vid många drag, hvilka Aftonbladet kanske redan trott för alltid glömda, men hvilka, då det gäller att för nationen utvisa en verklig folkförvillare, utgöra sådana karaktersdrag, att man efter dem med full tillförsigt kan sluta till hvad som utgör sjelfva grundåsigten och syftet. Det är sålunda endast fragmenter, som vi till en början meddela och hvilka vi hoppas förtjena våra läsares uppmärksamhet. Vi ämna, när tider blir, sammanbinda de strödda dragen och se till att de komma i den stora Allmänhetens händer.

I.

Aftonbladet har nyligen uppfört en ömklig och lustig Tragœdia, som hade till titel: »Det börjar dagas.» För att göra effekt blefvo genast vid ridåns uppdragande ett par furier hämtade från afgrunden,

benämda *Hat* och *Afund*. Aftonbladet visar sig såsom en ädel martyr emellan dessa grymma afgrundsandar, och det är just rörande att se dess ömma och uppskakade känslor. Enligt sitt sätt att handtera sakerna, vill Aftonbladet nu skylla på den »servila pressen» allt sitt lidna prack och obestånd. — Det är ingalunda Aftonbladets egen opålitlighet och bedräglighet, som väckt Allmänhetens missnöje och förakt för detsamma, utan det är blott och bart förtal och elakhet af en hel sammanrotad liga, som består af idel servila. — Derföre skriar nu det arma bladet jemmerliga i sin nöd, och kallar Allmänheten till vittne på den rysliga medfart det lider af »ett parti», bestående af andra tidningar.

I sjelfva verket är det ingen fara med Aftonbladet. Det vet nog att ställa till så att det bär sig, och ehuru vi naturligtvis göra det »af hat och afund», kunna vi icke underlåta att framlägga kalkylen: vi uppmana Aftonbladet att vederlägga den.

Aftonbladet upplägger, enligt sin egen uppgift, öfver 4000 exemplar af hvarje nummer. Hvarje Boktryckare i Stockholm, då han har en tillräcklig officin, uppsätter och trycker ett nummer, sådant som Aftonbladet, för 33 R:dr 16 sk. B:ko. Detta gör för 300 numror, en summa af 10,000 R:dr. Aftonbladets pappersformat är så stort, att det rymmer tvenne nummer af tidningen, och det stämplas derföre så, att hvarje nummer får en halfarks-stämpel eller 1 rst. Detta papper kostar 9 R:dr riset. Ett ris kostar i stämpelafgift 1: 35. 4., således kosta 1000 ex. af Aftonbladet 10: 35. 4. i papper. Hela upplagan af Aftonbladsnumret: 42: 44. 4., eller på året 12,777: 4. Redaktionsarfvoden, som utgöras för ett par af medarbetarne af 1000 R:dr, men merändels 5 à 600 R:dr, uppgå, då dervid inberäknas extra arfvoden för meddelade underrättelser från offentliga verk och inrättningar, till 5 eller högst 6000 R:dr. Hela kostnaden utgöres sålunda af 28,777 R:dr 4 sk. B:ko.

Aftonbladets inkomster utgöras af följande: 4,300 prenumeranter betala vid årets början 43,000 R:dr B:ko, en kapitalstyrka i kontanta medel, hvarmed alla kostnader redan på förhand äro betäckta. Men Aftonbladet inkasserar ytterligare för annonser, hvilka vi här endast upptaga till 7 spalter för hvarje nummer, ehuru ofta mycket mer än halfva bladet upptages deraf. Hvarje spalt beräknas endast till 6 R:dr, och sålunda hvarje nummer 42, eller för jemn räknings skull 40, således för hela året 12,000 R:dr. Vi upptaga icke i räkningen försäljningen af lösa numror, hvilket icke heller gör så obetydligt, och fullkomligen räcker till att betäcka kostnaden för Aftonbladskontorets underhåll och diverse andra utgifter. Icke heller upptaga vi vinsten på sjelfva boktryckeriet, för Aftonbladets räkning, ty vi hafva uppskattat tryckningskostnaden så högt, att en annan boktryckare, som hade bladet i kommission, för detta pris, ganska väl skulle berga sig derpå. Det ringaste, som den rena behållningen af Aftonbladet utgör, då inkomsterna utgöra 55,000 och utgifterna 28,777 R:dr Banko, är alltså 24,223 R:dr B:ko.

Skulle icke den Allmänhet, som betalar utgifvaren ett så betydligt salarium, kunna göra anspråk på att hans tidning åtminstone någorlunda uppfyllde hvad man väntar af ett ärligt och dugligt blad? Eller vågar Aftonbladet verkligen påstå, att det representerar en liberal opinion, att det strider för frihet, menniskorätt och humanitet? När uppoffrade det utsigten att erhålla några flera prenumeranter, för att vidhålla en åsigt? Några upplysande och tillförlitliga anekdoter härom skola i det följande meddelas. Vi anse oss emellertid i korthet böra genomgå historien om Aftonbladets uppkomst.

Enligt sin prospectus, var Aftonbladet ämnadt att *upptaga alla de andra tidningarnas innehåll*. Det tillkännagaf genast sin plan och afsigt att lefva af rof. Det bestämdes att utkomma om aftnarna, för att då kunna meddela morgontidningarnas nyheter och tillöka dem, med hvad som om dagen kunde förspörjas. Den gamla *Post- och Inrikes Tidningen*, som fick släppa till de legala annonserna, blef för Allmänheten till en början öfverflödig. Tidningen *Medborgaren* hade först försökt att genom en materiel fullständighet vinna Allmänheten, men Aftonbladet gick klokare till väga. Det ville förena nyttan med nöje. Det blef derföre Aftonbladets fikande att göra sitt blad så roligt som möjligt. Tidningen *Fäderneslandet* uppträdde på samma tid och blef en ypperlig skott-tafla för Aftonbladets anfall, så mycket mer som den på intet vis var populär. Den eländiga *Stockholms Tidning* och *Granskaren* blefvo derjemte hudflängda, och man såg i Aftonbladet den ena af dessa tidningar aftecknad såsom ett hampspöke. (Det var således Aftonbladet sjelft, som började att karrikera andra blad.) Att ett sådant blad, som alltid hade något roligt att berätta och innehöll något upptåg, skulle väl emottagas af Allmänheten, var naturligt. Och då det råkade att vara trögt eller allvarsamt, yttrade ganska pikant madam Broberg vid roddartrappan: «det var strunt till Aftonblad i qväll!» Äfven mot *Argus*, som egentligen gjort Aftonblads-utgifvarens publicistiska uppfostran, riktade han sina anfall.

Det var naturligt, att den djerfve korsaren derföre ansågs vara en tapper pojke, som förstod springa ifrån agan. Man log åt hans yra pojstreck, och han fick tid att väl innästla sig hos publiken. Ingen misstänkte hvad han förde i skölden. Sjelf hade han icke heller gjort sig rätt klar idé om huru långt han skulle våga sträcka sina spekulationer. Men såsom en *Deus ex machina* kom det Polska frihetskriget och anslog alla det fria Svenska folkets ädlaste sympatier. Aftonbladet såg genast, att här var något att förtjena, och omfattade med stor ifver de olyckliga förtrycktas sak. Beskaffenheten af denna ifver var dock ganska egen. Den bestod icke i varmt uttalade framställningar af deras ädla sak, eller af klara och fullständiga underrättelser om deras förhandlingar och strider, utan i falska bulletiner om segrar, som aldrig blifvit vunna; proklamationer, som voro sådana, att Svenska tryckfrihetslagen jemt och rätt kunde låta dem passera, och sidohugg än hit och än dit, alltsom massan kunde anses behöfva förlustelsen af en fäktning. Taktiken var verkligen väl beräknad för sitt ändamål. Till en början miste den slumrande Post- och InrikesTidningen 1200 prenumeranter, som gingo till Aftonbladet, och de öfriga tidningarna, som med litet mindre ungdomlig ifver, omfattade Polackarna, blefvo misstänkte hos Allmänheten.

(Forts. e. a. g.)

Gustaf Erikson Wasa
på
Kongl. Djurgården.

(Forts. och slut fr. föreg. N:r.)

Tredje akten föregår vid Mora och begynner med Gustafs tal till Dalkarlarne. Denna scen är af en märkvärdig effekt, hvartill både den förträffliga kostymeringen och dekorationen, samt den vackra grupperingen bidraga. Gustafs tal, nästan ordagrant historiskt, skulle trötta genom sin längd, om det icke deklamerades så, som väl ingen annan i Sverige, än Torsslow, förmår. Sjelfva Dalkarlarnes tvekan, deras sätt att öfverlägga och Gustafs förtviflade afsked, äro ganska vackra. Men en person, som onödigtvis blifvit dittrugad, och som gör ett ganska vidrigt intryck, är Rasmus Juthe. Man kan icke undgå att i honom förakta fäderneslandsförrädaren och hans tillgifvenhet för Sverige, ehuru han är Dansk, borde på sjelfva Dalkarlarnes ärliga sinnen göra ett helt annat intryck, än den aktning de synas i pjesen hysa för honom. Hans förhållande till sin omgifning är sålunda alldeles falskt uppfattadt och framställdt. Den flyktige Lars Olofssons uppträde är också icke heller väl beräknadt. Nu är han framställd lika främmande för Dalkarlarne, som Gustaf var det, och han nödgas söka herberge just hos Rasmus Juthe: likväl sätter Allmogen mera lit till hans ord än till Gustaf. Det hade varit lätt arrangeradt, att bönderna, åtminstone några, igenkänt honom, och derigenom motiverat sitt större förtroende till honom än till Gustaf. Gustafs återkallande och återkomst äro vackra. Men uppträdets skönhet störes deraf, att just Rasmus Juthe skall vara den förste, som svär Gustaf trohet.

I följande akt uppträder Christiern Tyrann. Sagan om hans hotelse, att låta modren umgälla sonens uppror, är med all rätt begagnad, och gör en god effekt. Gustaf Trolle är Christierns förtrogne, och hittar just på den nesliga utvägen, som dock genom modrens ståndaktighet misslyckas. Liksom Regulus besluter hon att uppoffra sig för fäderneslandet. Mötet mellan henne och Gustaf i Clara kloster är också vackert. Den sig så naturligt erbjudande jemförelsen med uppträdet mellan Gustaf och hans syster hade författaren kunnat begagna mera. Christierns raseri öfver misslyckandet af hans plan är väl framställd.

Hittills har intresset blifvit väl underhållet; men den femte akten är onekligen klen och skämmer bort effekten af det hela. Visserligen fordrades ett slut, som framställde Gustaf såsom Konung; men det är en ren omöjlighet att på den lilla Djurgårdsteatern framställa en belägring, en batalj, ett högtidligt öfverlemnande af Stockholms stads nycklar, så att det ser något ut. Det är denna akt, som i synnerhet lemnat åskådarne otillfredsställda. Efter vi en gång tagit oss det orådet före att yttra, huru vi tycka att det borde vara, så fortfarom: slutet hade fått tillräcklig effekt utan bataljen, om t. e. Gustaf, i ett tält emottagit sin räddade moder, sin syster och en deputation med stadens nycklar. Denna reminiscens ur Kellgrenska operan hade alldeles icke skadat.

Vi ha nu genomgått det nya dramatiska opus, som otvifvelaktigt gjort lycka hos Allmänheten, och verkligen förtjent denna lycka. Våra många anmärkningar skola kanhända icke gillas af alla, och visserligen skulle vi icke heller sjelfva brytt oss om att sätta upp dem, så framt de icke angått Hr Torsslow. Han är utan jemförelse fäderneslandets störste skådespelare, ehuru ett missöde beröfvat honom en af skådespelarens vackraste resurser, en imponerande gång. Anmärkningar kunna derföre gerna göras mot honom, utan att hans ära deraf lider. För öfrigt

äro dessa anmärkningar icke vända emot skådespelaren, utan emot den dramatiske författaren.

Att det är det nationela, det historiska, som i synnerhet gör pjesens värde, gör den populär, synes af hvad vi anfört. Men dertill bidrager äfven det förtjenstfulla spelet hos de flesta sujetterna, tillika med de vackra dekorationerna. I dessa senare lär Hr Torsslow också ha del. Hans mångsidiga snille har nemligen äfven egnat sig åt målarkonsten, der hans arbeten, utan något egentligt studium, likväl röja en smak, en stil, som till och med målare, som studerat utrikes, mången sakna. Hela Allmänheten, med oss, beklagar, att Hr Torsslow skall vara inskränkt till den lilla Djurgårdsteatern, och att hans snille sålunda saknar utrymme att visa sig i sin fulla glans.

Ett nytt läsare-hopp.

En Skomakare i H—land, hvilken äfven räknade sig bland «de troende», förlitade sig så mycket på sin tro, att han, med den ända ned i fötterna, ansåg det ej vara omöjligt att *hoppa* ända upp i himmelen. När den, som har tro som ett senapskorn, resonnerade han, kan försätta berg, hvarföre skulle då jag ej kunna göra ett sådant hopp, jag, som är hel och hållen idel tro? Denna tanke inplantade han hos några andra fantaster, och alla kommo de öfverens, att hoppet ej endast var möjligt, utan äfven skulle ovillkorligt föra till det beräknade goda målet. Der samlades en lång rad, som med ansträngande af alla sina krafter började den vackra öfningen — kapplöpningen till himmelen. Man föreställe sig alla de krumsprång, som gjordes, huru himmelsbestormarne med outtröttlig ifver arbetade så att svetten uti bäckar rann utföre deras lekamen, huru de slutligen utmattade allt mindre och mindre nådde sitt höga mål, tills deras språng blef vanmaktens fåfänga bemödanden och ändtligen deras kroppar af matthet föllo ned på jorden. Men ej förr än i sista stund svek dem hoppet om ett direkt skutt in i himmelriket, och då detta ej kunde vinnas, vanns åtminstone en sak, god motion och — allmänt åtlöje.

(*NorrlandsPosten.*)

Ett och annat.

Italiensk skyndsamhet hos en värdshusvärd.

En Svensk resande anlände hungrig och uttröttad till en station i Italien, der hans forman (Vetturino) hade utsett nattqvarteret. Den resandes första fråga till värden, så snart han framkom, var om han kunde få mat. »Med största nöje skall jag ha den äran, *Exellenza!*» svarade värden. Den resande sade att han var hungrig och önskade få mat så snart som möjligt. Värden bugade och upprepade: »*subito! Exellenza!*»

Den resande uppgick på en liten kammare, som anvistes honom, och väntade der en timma. Slutligen förgick tålamodet och han gick ned till värden för att höra om maten icke en gång kunde bli färdig. Denne upprepade bugande sitt »*subito*!« — »Men hvad har ni då för slag att bjuda mig!« — »En tupp! En excellent tupp! En skön fricassé! *Subito, Exellenza!*»

Åter en timmas väntan. Ingen supé afhördes. Förargad gick den resande ånyo ned för att träta på värden. Denne emottog honom ödmjukt och beställsamt, som Italienarne alltid bruka. »Men min Gud, ni har visst ingen tupp! Jag ser ju ingen matlagning till!» utropade den resande.

»Ingen tupp!» utbrast Italienaren bestört öfver denna beskyllning. »Ingen tupp, *Exellenza!*» Derpå öppnade han beställsamt en dörr och pekade utåt. »*Eccolo, Exellenza!*»

Tuppen, som för två timmar sedan skulle legat i grytan, öppnade näbben och gol ganska gällt — ehuru det likväl nu ej hjelpte med mindre, än att det blef för sista gången.

ANMÄLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs; Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 18 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 66. 1837.
Fredagen den 18 Aug.

FREJA.

Herr Kaufmann.

Åtskilliga utländska blad berömma hvar på sitt sätt den skicklige akustikern, Hr Kaufmann. Likväl tala de mest om de saker, hvilka konstnären sjelf sätter minsta värdet uppå, hvaremot de vigtiga upptäckter inom akustikens område, för hvilka denne man egentligen bör njuta heder, endast ganska oredigt eller alls icke vidröres. Det fordras, att icke blott känna elementerna i sträng-svängnings-lagarna, utan ock trumpetens och de trumpeten liknande instrumenters naturliga fattigdom, för att kunna bedömma det väsendtliga af Hr Kaufmanns uppfinningar. En vink om ett par af de instrumenter, hvilka vi snart få höra offentligen, skall kanske öka intresset för dem.

Symfonion och *Chordaulodion* äro tvenne tonverktyg, hvilka, ehuru kanske det fullkomligaste i sitt slag, i mekaniskt hänseende, likväl förefalla mindre märkvärdiga för den tänkande, såsom egentligen varande blott mycket goda flöjtverk med fortepiano och något smått roligt, som härmar puka, triangel, becken, m. m. Men utom dessa instrumenter har Hr Kaufmann en automat, som i en verklig trumpet, som sättes till munnen, blåser åtskilliga fanfarer. Lungans, tungans, tändernas och läpparnas funktioner äro efterbildade, och automaten utförer sina stycken med bästa embouchyr i verlden. Hans drill är ganska god, intonationen ren. Genom öfverdragning af tonen *i* (eller det för djupa *b* på trumpeten och valdthornet), har Hr Kaufmann åstadkommit ett rent *a* och *h* inom första treklangen, något som han påstår att hvarje lefvande trumpetare äfven bör kunna prestera. Det märkvärdigaste hos automaten är likväl, att han stundom höres tvåstämmigt. Han blåser till melodien sjelf en trumpetsekund. Kaufmann har nemligen upptäckt, att longitudinalsvängningarna i ett blås-instrument kunde vara tveggehanda på samma gång. Man bestred i Tyska bladen påståendet härom, och för att bevisa sin sak, uppträdde Kaufmann med nämde automat, som bäst vederlägger hvarje tvifvel. Anmärkningsvärdt är, att af båda tonerna, då automaten blåser tvåstämmigt, hvar för sig, dock är lika stark, som då blott *en* ton höres. Denna upptäckt torde i framtiden komma att bli af vigt i orgelverken och leda till vida större kraft samt betydlig besparing. Hr Kaufmann säger, att hvarje lefvande blåsinstrumentist äfvenväl bör kunna frambringa dubbeltoner på sitt instrument, fastän det i början kostar mödan. Läpparna skola blott svänga efter olika lagar. Denna omständighet gör äfven chören af de nio trumpeterna, hvilka Hr Kaufmann under namnet: *Salpingion*, låter sammanverka, tillika med tvenne pukor, vida starkare än de eljest skulle vara; ty han lockar som oftast två toner ur samma instrument, och det är så godt som om ännu en ny trumpet begagnades. Man borde mindre bedömma detta instrument efter den grad af välljud det äger, ty man hörer intet annat än de gälla ackorderna af en vanlig trumpetchör; fastmera förtjenar uppmärksamhet hvad konstnären kunnat göra med dessa i sig sjelft så råa instrumenter. Goda bindningar, en rätt försvarlig drill, en ferm tunghvirfvel, skola af den, som känner svårigheten att åstadkomma detta på trumpeten, beundras.

På det instrument, som kallas *Harmonichord*, har Hr Kaufmann användt sin nya uppfinning att på en svängande sträng framlocka hittills alldeles okända svängningsknutar. Detta är väl egentligen ett ämne för de sakkunniga; men uppfinningen torde likväl vara intressant äfven för amatören, såvida han nemligen är underrättad om de vanliga, hittills kända, aliquottonernas lägen. Hr Kaufmann kan förmå strängen att dela sig i $\frac{2}{5}$ och $\frac{3}{5}$, utan $\frac{1}{5}$:dels sväng-

ningar deremellan, öfver hela strängens längd, en sak, som hvarken den berömde *Chladni* eller någon annan före Kaufmann vetat utaf. Genom denna besynnerliga åtgärd och den mekanik, som sätter strängen i dallring, bringar Hr Kaufmann en ton af ganska oväntad klangfärg. Vore denna ton ock icke alldeles så herrlig, som man omtalat honom, så blir dock den akustiska upptäckten, om man betänker de följder, till hvilka densamma kan leda, rätt märkvärdig. *Abr. Mankell.*

Talleyrand.

Tidningarna hafva haft mycket att beställa med den gamla Talleyrands sjukdom. *Charivari* yttrar derom:

»För några veckor sedan lade sig Hr Talleyrand till sängs med alla symtomer af en farlig sjukdom. Han hade redan försjunkit i agoni. Den gamle hade visst sina goda skäl dertill. Men det underbara är, att några togo saken allvarsamt och gingo så långt, att de sade Hr Talleyrand vara nära deran »*de rendre l'âme.*» Hvilken dumhet! Medan det goda folket redan bespetsat sig på hans begrafning och sorgetalen, tar Hr Talleyrand åter sina kryckor i hand, och finner sig fullkomligt frisk och sund. Äfven dertill hade säkert den gamle sina goda skäl Ty veten, en gång för alla, mine herrar, Talleyrand dör icke som ni, som jag, som alla andra menniskor. Denne Talleyrand är det hemska, hemlighetsfulla väsende, som alltifrån verldens begynnelse visat sig på jorden vid åtskilliga epoker; än utan namn, än med namn, än här, än der.

I Paradiset kallade han sig Lucifer och roade sig med det sprattet att förföra de första menniskorna. I Judéen kallade han sig Astaroth, i Madrid Asmodeus, vid Ludvig XV:s hof Cagliostro. I Tyskland spelade han, under namn af Mephistopheles, rolen af en Lovelace hos unga flickor, och kände en skadelysten glädje, då han såg folk i stor nöd. I Frankrike har han, sedan 84 år tillbaka, burit namnet Talleyrand, ömsom gycklande med biskopsstafven och mössan, förrådande den ena för den andra, kungar och folk, och beständigt fabricerande protokoller och qvicka infall. Denna gång tycks han ha beslutit att för evigt lefva ibland oss: han tycks trifvas bland vår tids politiska personer och förhållanden. Han lefver i det bästa sällskap. Detta är förklaringen af denna historia.»

Skildringar
ur
det inre af Aftonbladets historia.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

II.

Vår store farbror, det bildade och ädla Aftonbladet, har begynt att visa den stackars lilla Freja en allt större attention. Det är särdeles smickrande för den lilla, att i hvarje af de stora Aftonbladsnumrorna ihågkommas med någon familjär benämning, sådan som Aftonbladet nyttjar då det tycker sig vara hemma och trifvas, och icke vill genera sig med att dölja sitt inre under ytan af någon städning. Aftonbladets fatabur ransakas och vädras dagligen, för att upphitta och sammansätta komplimenter i den rena och genuina Aftonbladsstilen. Det är ett stök och bråk utan all ända, för att kunna traktera riktigt. Madam Broberg och hennes vänner ha verkligen dagliga kalas, då Aftonbladet så slår på med storslefven. Måtte den stora farbrodren bara icke förta sig. Håller det så i, behöfs det verkligen det Aftonbladiska förrådet, om det eleganta språket skall kunna fortfara, utan att snöpligen taga en ända.

Med den blygsamhet, som anstår vår ungdom, erkänna vi att det fattas oss det grundliga studium af Svenska språket och dess behandling, som Aftonbladet röjer på hvarje af sina kolossala spalter. En så belefvad och hyfsad ton, som Aftonbladets, våga vi visserligen icke göra anspråk uppå. Men det torde förlåtas både Frejas ungdom och kön, att hon, äfven då hon har något att säga emot den store farbrodren, säger det så, att det icke förnekar hennes uppfostran i en bildad krets. Hon har icke varit så mycket med i verlden, som Aftonbladet, ehuru kanske en och annan kunde tycka, att hon har nära nog så mycket verld, som de gentila Afbladsherrarna.

Under det vi frambäre vår tacksamma kompliment för den uppmärksamhet den store farbrodren sålunda visat oss, tillhör det oss att icke glömma våra skildringar.

I de sednaste numrorna förekommer en massa af ovett, hvars författare slutligen undertecknat sig Quidam Quidamsson, och som man finner vara den gamle *Couriren.* Det är märkligt med skriftställaretalangen, huru den kan missbrukas, när den icke lifvas af medvetandet om ett ädelt ändamål, eller när svåra omständigheter verkat hos densamma ett slags misantropisk (så när hade vi sagt antropofagisk) riktning. Fordna åsigter och förhållanden upplösas af den bittra sinnesstämningen, och hvad som

fordom gaf stilen värma och eld, blir illska och hat. Den fordna kraften, de fordna qvickheterna blifva ett slags ursinnighet, idel hållkarlsglosor. Det är en tragisk anblick, då bättre och till och med stora anlag så nedryckas i smutsen, då vett och kunskaper försvinna i pöbelrus och fanatism i det låga.

Innan Aftonbladet uppsvulgit den då varande Redaktören af Allehanda, hade denne just samma åsigter, fällde samma omdöme om Aftonbladet, som han nu med vild ifver bekämpar. Att han då dömde rätt, har hela Allmänheten bevittnat. Vi reproducera ur *Dagligt Allehanda* för den 2 Jan. 1833 följande lilla

Husförhör med vederbörande.

Fr. Hvaraf består Samhället?

N:o 2. Af Prenumeranter.

Fr. Hvaraf lefver du och hafver din varelse?

N:o 2. Af Prenumeranter.

Fr. Hvad är menniskans bestämmelse?

N:o 2. Prenumeration.

Fr. Hvarmed uppfödas Prenumeranter?

N:o 2. Med hackelse och mjölröra.

Fr. Men det är icke nog med *födan*; äfven *ryktning* erfordras. Hvarmed ryktar du dem?

N:o 2. Jag stryker dem om munnen med en pennfjäder.

Fr. Hvad vinnes dermed?

N:o 2. Nya Prenumeranter.

Fr. Men om födan icke skulle smaka i längden eller skämma bort magen, hur hjelper du det?

N:o 2. *Jag söker undanskaffa all annan föda.*

Fr. *När är du sjelf mätt?*

N:o 2. *När solen går upp i vester.*

Fr. *Hvad är sanning?*

N:o 2. *Det vet jag icke.*

Fr. Hvarföre vet du det icke?

N:o 2. *Emedan det icke roar mig.*

Fr. Hvad roar dig?

N:o 2. Prenumeranter.

Redan då »röjde sig arten hos den unga» Aftonbladsregeringen, denna tendens att fräta omkring sig, hvilken numera, då Hr Quidam Quidamsson också fått sin fodertapp att förtära i en af spilterna, alldeles icke förefalla honom omöjlig att försvara. Åtminstone sparkar han så vidt ut som möjligt. Men saken äger likafullt sin riktighet. Personligheten gör i det hela ingenting till saken. Aftonbladet må uppsvälja än flera talanger, det må draga till sig hvilken litteratör det än må kunna förleda, det är dock sjelfva dess idé, som går ut på förtryckande af annan yttranderätt. »Det vill undanskaffa all annan föda» för sina läsare, än den, som det sjelf serverar, och som Hr Quidamsson så träffande karakteriserar.

Det är mot denna Aftonbladets tendens, jemte dess oärliga förfarande i många saker, som den lilla Freja vågat upplåta sin mun. Men huru förfar nu den store Farbrodren? Jo, han menar på att den som vågar säga honom en sanning, den som vågar motsäga honom eller tillrättavisa honom, ja, den som blott har kännedom om några af hans politiska skälmstycken, genast är servil, är Ryss och Kossack. Visserligen yttrar han sjelf i samma nummer, på samma sida, att det icke är Aftonbladets liberalism eller dess muvemang, som man angripit, men det är detsamma! Aftonbladet och liberalismen äro så identificerade, att den som beskyllt och öfverbevisat Aftonbladet om någon osanning, har angripit liberalismen. Men hvem har då konstituerat Aftonbladet, denna den lägre publikens Pajazzo, till en representant af bildningens och humanitetens högsta idéer? Är Aftonbladet verkligen den gradmätare, efter hvilken man får beräkna civilisationens och frihetens höjd i Sverige? Det vore hårdt för menskligheten sak. Aftonbladet vill hufvudsakligen roa sin publik, och tager visserligen icke folkets ädlare känslor och sympatier i anspråk. Hån och grin emot regering och folk hafva utgjort dess förnämsta medel att verka på sin publik. I stället för att manligt bekämpa vederbörandes misstag och förvillelser, har det demoraliserat opinionen, genom att väcka åtlöje i stället för harm, paralyserat mången yttring af en bättre anda, genom att misskänna och förtyda dess syften och mening.

Vi hafve meddelat Hr Quidam Quidamssons omdömen om Aftonbladet. Ur samma årgång af Allehanda, meddela vi äfven ett annat fragment af en artikel. Denna artikel utgjorde en replik mot ett af Aftonbladets vanliga ovettiga utfall, deri den ena ohyggliga titeln efter den andra, det ena stygga epitetet efter det andra tillades Dagligt Allehanda. Den af Allehandas Redaktörer, som då utgjorde föremålet för anfallet, hade förut varit medarbetare i Aftonbladet, och hade väl der lärt känna den oegennyttige Aftonblads-utgifvarens taktik. Hans yttrande torde derföre äga vitsord. Sedan han framställt »ohyggligheten» af sjelfva Aftonbladsartikeln, skrifver han:

»Men hvem är då denna författare? Han, eller rättare sagdt *hon*, har ju röjt sig sjelf? Bort således med anonymiteten. Det fins blott en känd person, som argumenterar med denna styrka. Hvem

då? Påtagligen ingen annan än — *Brobergskan*, som, under vinterferierna, kastat sig i armarna på sin gamla kurtisör, Aftonblads-redaktören, och nu går honom tillhanda med åtskilligt. Det är endast vid roddartrappan man deklamerar med denna verve och till och med der börjar det numera blifva sällsynt.

Att vi med den värda författarinnan icke vidare ämna inlåta oss i något svaromål, sedan vi kommit under fund med hvem hon är, torde hvar och en finna naturligt. Men med Aftonbladsredaktören hade vi väl lust att ytterligare språka ett par ord:

Han har låtit *Brobergskan* yttra det »Aftonbladet flera gånger rekommenderat Allehanda hos sina läsare.» Det enda Aftonbladet härvid af egen drift åtgjort, var införandet af en slags anmälan, synbart — derom ha vi aldrig hört skiljaktiga yttranden — beräknad på att hindra det Allehanda möjligen skulle kunna spridas i Landsorten. På några energiska enskilta framställningar till redaktören fick dock Allehandaredaktionen införa i Aftonbladet ett svar härå. Deri bestod den såkallade rekommendationen. Hvad som menas med »flera gånger» veta vi sannerligen icke, om icke att Aftonbladet, efter sin lofliga vana, en tid bortåt flitigt aftryckt Allehanda. Förmodligen hoppades det derigenom lika mycket »rekommendera» sig sjelf som Allehanda.

Vidare låter Aftonbladsredaktören Brobergskan yttra att »handtlangarekallet» är det enda som passar för Allehandas utgifvare! — Hvad tiderna ändå förändras och vissa redaktörer med dem! Hvem skulle trott, då Allehandas utgifvare var förnämsta medarbetaren i Aftonbladet, då signaturen A rekommenderades hos Allmänheten och denna försäkrades att dess ägare »lofvat en lika nitisk medverkan som hittills», att samma man, sedan han börjat uppträda för egen räkning, blott skulle finnas duglig till »handtlangarekallet.» Stackars karl!

En tredje punkt i Brobergskans artikel återstode att vidröra: den Allehanda förevitade afundsjukan. Men om de båda föregående punkterna uppmärksamt genomläsas, torde de gifva tillräcklig vägledning, i afseende på hvem som troligen värst i Svea rike är bekajad med denna, hos vissa personer, som bekant är, obotliga sjukdom, och sålunda göra allt vidare argumenterande i saken öfverflödigt.

I samma Fredagsnummer har Aftonbladsredaktören tillåtit sig flera verkligt smädliga insinuationer mot Dagligt Allehandaredaktionen, ehuru redan för längesedan enskilt underrättad om deras grundlöshet.»

Man finner häraf, att den samma genuina Aftonbladsandan äfven då var rådande hos den värda Redaktören. Smädelser och groft ovett, en lömsk taktik att undergräfva andra tidningar, voro äfven då de framstående dragen af Aftonbladets karakter. Men det understöddes redan den tiden icke mera af det snille, som i början af dess bana egentligen gaf det ett anseende och rykte för qvickhet, hvilka i sednare tider af det sjunkande bladet blifvit så oförsvarligt förstörda. Den genialiske författaren af de berömda Riksdags-satirerna hade upphört att befatta sig med Aftonbladet. Men huru mån var icke Redaktören att få bära skylten af hans namn, att locka publiken med den uppgiften att han ännu lemnade bidrag till bladet! Rättvisa och billighet mot andra redaktioner hafva aldrig hört till pligterna i Aftonbladets moral. Den som mest fått sitta emellan, så snart det gällt att främja ett Aftonblads-intresse, har varit sanningen. Också har Aftonbladet aldrig uppträdt så, att det med värdighet kunnat imponera. Det vore också förmycket väntadt af hvars mans dräng. Ty sådant är Aftonbladet. Det undviker att stöta sig med, det kryper för alla opinioner; och hvarje betydande intresse kan påräkna Aftonbladets hyllning. Det är också naturligt, att en tidning, hvars födkrok det är att plocka från andra tidningar, måste tjena den, som uppträder med någon slags myndighet och tager tidningen i anspråk. Fruktan att förlora prenumeranter utgör sålunda Aftonbladets egentliga genius och lifsprincip. Deraf kommer dess feghet. Deraf kommer denna sträfvan att hålla sig intill massan, att dela dess råa sympatier, att med hat och afsky anse allt, som icke är hvardagligt och medelmåttigt. Deraf detta bemödande att nedsätta allt utmärkt och upphöja allt lågt.

Att en sådan tidning vågar tala om bildning, om kunskaper och studium, är oväntadt för den, som har ett högre begrepp om humanitet och vettenskaplig odling, än det som kan inhämtas af konversationslexikon. Men Dagligt Allehanda stämplade Aftonbladets karakter ganska träffande, då det förekastade detsamma ett eget »politiskt och litterärt skojeri.» Hvad är det också för en opposition, som endast lefver och vegeterar af gyckel, som skriker »frihet och jemlikhet» med så förfärliga lungor, att nationen till slut kanske få släppa till både friheten och jemlikheten, bara för att bli befriad från skriket.

(Forts. e. a. g.)

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 22 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 67. 1837.
Tisdagen den 22 Aug.

FREJA.

Är en ministeriel Tidning för närwarande möjlig i Swerige?

(Insändt.)

Uti en polemik, som nyligen förts emellan Aftonbladet och några andra tidningar, ha epiteterna: ministeriel, och ministeriel tidning ofta blifvit begagnade. Likväl synes den frågan ännu icke vara utredd, huruvida en ministeriel tidning verkligen är möjlig i Sverige, under dess närvarande förhållanden. Insändaren vill icke inblanda sig i de respektive Bladens polemik, och förklarar på förhand sin föresats att icke inlåta sig i någon sådan; men han ville såsom en *tertius interveniens* i korthet framställa grunderna för sin tanka, i hopp att någon upplysning i afseende på saken måhända kunde bidraga till en nyttig reda i begreppen om denna sak.

Insändaren tror icke, att för närvarande en ministeriel tidning kan i Sverige existera och bära sig, enligt den mening, som vid ordet ministeriel bör fästas, och hvilken det i andra konstitutionela stater äger.

En ministeriel tidning är den, som öppet accepterar regeringens system, och som, jemte det att den för Allmänheten utreder regeringens grundsatser, tillika rättfärdigar systemet af deras tillämpning i detaljer och sålunda försvarar regeringens åtgärder. Ett sådant försvar är i hvarje representativ stat, som äger en fri press och der opposition förr eller sednare utvecklar sig, ovillkorligen nödvändigt, så vidt regeringen icke skall förlora alltför mycket i anseende och förtroende. Man finner genast, att en sådan tidning måste vara ganska nyttig, derigenom att den upplyser nationen om regeringens system, både om dess principer i allmänhet och de omständigheter, som i det speciella fallet bestämt dess handlingssätt. Men den utgör äfven ett ganska verksamt band på de styrande. Ty hvarhelst en ministeriel press i denna mening finnes, så existerar ock för styrelsen nödvändigheten att inför Allmänheten genom pressen rättfärdiga sina åtgärder, och den måste på förhand vara betänkt på att icke vidtaga andra åtgärder, än som kunna försvaras. Den ministeriela pressen gör i det sista hänseendet samma och kanske ändå mer nytta än sjelfva diskussionerna i tribunen, hvars förnämsta nytta kanhända just är den, att styrelsens ledamöter måste ingå i diskussion och försvara sina åtgärder.

Men hos oss, såsom ställningen för närvarande är, behöfves i vissa fall en slöja öfver förhållandet med en mängd åtgärder, hvilka icke kunna eller få komma till Allmänhetens närmare kunskap. Ministèren måste undvika ett försvar, som skulle blotta och försvaga den. Så var förhållandet med den beryktade skeppshandeln och åtskilliga andra ärender, hvilka bäst gömmas under tystnadens dok.

Man invänder, att *Granskaren*, *Stockholms Tidning*, *Axplockaren* och *Argus* IV voro tidningar, som författades i Ministèrens intresse.

Men det är egentligen efter dessa tidningars tid, som opinionen hunnit sin närvarande utveckling. Skulle nu sådana tidningar uppsättas och underhållas, blefve följden den, att de icke lästes.

För närvarande finnes således ingen ministeriel press i Sveriges hufvudstad. *Minerva* går sin egen väg, och, man må tala om dess servilism huru många dumheter eller qvickheter man behagar, så är hon likväl den mest oberoende af alla *).

Hvad en och annan landsortstidning beträffar, som vill göra sig till och vara ministeriel samt någon gång försöker spela Granskarens eller Stockholms Tidnings rol, är derom icke värdt att tala. X.

*) Det må tillåtas Frejas Red. att härvid förklara, att hon också gerna vill gå sin egen väg. Hon skall försöka så godt hon förmår, att kämpa för sin öfvertygelse om det rätta. Lika litet, som hon tvekar att bekämpa den falska liberalismen, lika frimodigt skall hon uttala sin mening om de orättvisor eller felsteg, som hon anser vederbörande begå.
Red. anm.

Skildringar
ur
det inre af Aftonbladets historia.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

III.

Vi ha i föregående artikel visat, huru en af *Aftonbladets* nuvarande medarbetare (fordom redaktör af *Couriren* och derefter af *Dagligt Allehanda*), innan han ingick i Aftonbladsinstitutet, klart genomskådat hela Aftonbladsrörelsen och rent ut förklarat densamma vara ingenting annat än ett »politiskt och litterärt skojeri.» Han sade Aftonbladsskojeriets entreprenör rakt i ansigtet, att intet annat än egennytta och penningesnikenhet vore drifhjulet för allt hans publicistiska görande och låtande, att han icke det ringaste brydde sig om sanning och rätt, utan endast om styfvern. Lika öppet, som det nu ånyo skett i *Freja*, *Minerva* och *Dagligt Allehanda*, uttalade han den sanningen, att yttersta föremålet för Aftonbladsutgifvarens diktan och traktan var att kunna utäta alla andra tidningar och slå under sig hela Svenska publiciteten, såsom ett monopolium. Denne samme man uppträder nu, för att för Aftonbladets räkning, i ordets egentligaste mening, *nedskälla* dem, som våga säga Aftonbladet samma sanningar, hvilka han sjelf för få år sedan så oförbehållsamt yttrade. Vi beklaga den man, som nödgas till ett sådant uppträdande. Ännu bedröfligare är det, att han icke sjelf döljer, hvad han, änskönt fastsmidd som en galerslaf vid roddarebänken, tänker om Aftonbladets karakter och hela Aftonbladismen. Han användes endast nu i Aftonbladets tjenst att föra polemiken emot dem, som tänka lika som han sjelf. Hans offentliga verksamhet, såsom publicist och skriftställare, hafve vi sålunda framställt, enligt hvad offentligt om honom är kändt. Dervid återstår endast att tillägga, såsom ytterligare karakteristik af Aftonbladets inre, att hans skriftställareförmåga, som eljest är utmärkt för ett klart och ledigt skrifsätt och ett eget sätt att göra sitt ämne åskådligt, nu endast missbrukas till den skändliga polemiken emot dem, som vågat kasta en blick på Aftonbladets fel. I andra ämnen anlitas hans talang nästan aldrig, och han kan sällan få in någon egen artikel i bladet.

Nu nödgas denne man uppstämma lofsånger åt Aftonbladet och prisa det såsom ett liberalt, såsom ett oppositionsblad, ja, såsom berodde folkets hela frihet på detsamma. Nu stämplar han såsom ministeriella och servila alla andra blad, som våga tänka och uttala det, som han sjelf först tänkt och uttalat. Men kan han sjelf, kan Aftonbladets interimistiske General en Chef och de öfrige medarbetarne på fullt allvar tro, att de kunna inbilla Allmänheten så orimliga fabler? Vi vilje litet närmare taga Aftonbladets »liberala» egenskaper i betraktande. (En insändare, hvars lilla uppsats börjar denna dagens nummer, har visat, huru orimlig den insinuationen är, att de tidningar, som dragit i fält mot Aftonbladismen, derföre äro ministeriella. Det återstår oss att visa, huru det står till med den af Aftonbladet oss tillräknade serviliteten.)

Aftonbladet ett liberalt blad! Aftonbladet ett oppositionsblad! Men hvaruti består då Aftonbladets liberalitet? När har man der någonsin röjt verkligen liberala afsigter och grundsatser? Aldrig! Hvad Aftonbladet menar med sin liberalism, är svårt att veta, om det ej skall bestå i det eviga skräflet, det ständiga toma ordandet i allmänna fraser om reformerande och reformer, hvilka reformer Aftonbladet dock aldrig under hela sin sjuåriga lifstid visat *hvaruti* de skulle bestå och *huru* de skulle utföras och verkställas. Detta charlataneri är nu så utnött, att ingen mera bedrages deraf. Aftonbladets utgifvare

och hela dess arbetsmanskap hafva ju, sedan fråga verkligen uppstått om reformernas införande, aldrig visat sig kunna gå in uti saken, utan ständigt med sin deklamation hållit sig utom densamma. För att visa exempel härpå, torde det vara nog att påminna, huru, när General *Björnstjerna* hade utgifvit sin bok om representationsreformen, Aftonbladet teg derom, och ej ens kunde framkomma med en något så när duglig recension deröfver. På samma sätt, när Grefve *Gust. Löwenhjelm* hade utgifvit sin skrift om införandet af Ministèrförvaltningen, visade sig Aftonbladet lika oförmöget att det ringaste gå in uti saken och lemna deröfver en duglig uppsats. På samma sätt i alla andra vigtiga frågor. Kommer det an på att utreda ett politiskt förhållande, att gå i grund med undersökningen af en sak, då är grinaren bortkommen! Det är också icke så lätt att tänka redigt, som att slunga lömska insinuationer omkring sig, och leka på ytan af sakerna. Aftonbladet kan i förbigående bitas och rifvas, men dess tänder kunna icke knäcka många kinkiga nötter; och när trängde det någonsin genom sakens skal till dess kärna?

Och dess opposition, kan något eländigare och kraftlösare gifvas? Aftonbladets opposition består uti att inför publiken braska med ett slags frimodighet derigenom, att det då och då framkastar någon sarkasm, åt hvilken den tanklösa hopen kan få grina. Men när har Aftonbladet någonsin bevisat en sann, en verklig frimodighet? När har det någonsin ådagalagt en kraftfull, ihärdig opposition i sak och med sin opposition sökt att uträtta något? Det blad, som sjelf påstår sig vara frihetens och muvemangets organ, huru har det icke förrådt den sak, det föreger sig kämpa för, och nedsmutsat den inför hela den bildade Allmänheten, så att, om något godt skulle kunnat vara att hoppas och utföra, Aftonbladet tillintetgjort detsamma, genom sin ytlighet, sin lumpenhet, sin harpyjlika egenskap att orena hvarje ämne det vidrör. Eller när såg man någonsin Aftonbladet ingå, värdigt och grundligt, i undersökning och granskning af Regeringens styrelse-system i de särskilta administrationsgrenarna, eller blott i en och annan förvaltningsgren söka följa styrelsens åtgärder med en allvarlig, ständigt kontrollerande uppmärksamhet? Och sammaledes, när har Aftonbladet någonsin ingått i en verklig undersökning af styrelsepersonalens beskaffenhet och administrationschefernes duglighet? Nej, af allt hvad som utgör en verklig kraftfull opposition, en opposition, som vill uträtta något, fins intet tecken i Aftonbladet; och *Minerva* anmärkte ganska sant endera af dagarna, att det blir högst märkvärdigt att vid nästa riksdag få höra, huru Storhertigen skall försvara det sätt, hvarpå han skött sitt kall såsom oppositionstidning. Han har så högtidligt och stolt proklamerat sig för oppositionens och muvemangets kämpe och banerförare, att oppositionen vid nästa riksdag måste taga reda på den sjelfskrifna sakföraren, och fordra redo och räkenskap för hvad han gjort för reformernas och oppositionens sak. Det skall bli rätt roligt att se, om Storhertigen då vågar fram ur sin Aftonbladsbyrå, eller om han förskansar sig vid sitt tidningsskrifvarbord, för att med sin vanliga skefva blick se snedt på nationens ombud, riksdagstalarne. Infinner sig Storhertigen verkligen på Riddarhuset, skall hans redogörelse derstädes blifva ganska kuriös. Men det torde icke vara att förvänta, så snart någon fråga diskuteras, som kan ge tillfälle till affordrandet af en dylik räkenskap. Det är naturligt, att han icke kan dit medföra sitt oförtrutna arbetsmanskap och släppa de argaste lösa, för att, såsom nu sker med hans tidnings motståndare, »nedskälla» dem, som yttra sig emot hans Aftonblad. Sjelf måste han väl då, ehuru rädd, hackande och stammande, framträda för att svara. Sker det, så skulle entrebiljetterna till riddarhusläktaren, med stor fördel kunna säljas. Skådespelet af skojeriets välförtjenta, exemplariska afstraffning blefve i sanning märkvärdigt. Det är ingalunda något skrämskott eller någon tom hotelse af *Minerva*, detta antydande af hvad som hända skall. Ty oppositionen inom Riksstånden och hvarje fiende till missbruk och slentrian, hvarje verklig vän af reformer och ett förbättradt samhällsskick måste då längesedan hafva fått ögonen öppna. Det är naturligt att man då fullkomligt och klart inser, huru dåligt de allvarliga reformvännernas sträfvande och tänkesätt representeras och förfäktas af Aftonbladet, samt huru deras och fäderneslandets sak lider och förnedras i opinionen, genom ett så lumpet reform-ordande och ett så ytterst fegt, eländigt och haltlöst oppositionsväsende såsom Aftonbladets. Och sedan Storhertigen låtit sin plan allt mer och mer framlysa, att utäta alla andra tidningar och att göra Svenska publiciteten till sitt arf och eget, så måste de så mycket mer inse nödvändigheten att afslöja den fega och egennyttiga charlatanen. Fegheten är dessutom ett kapitel, som aldrig toge slut, om alla karakteristiska data här skulle anföras, som bevisa densamma. För hvem är det en hemlighet, att medarbetarne i institutet sjelfva beklaga sig öfver sin Storhertigs feghet och kujoneri? Det är ju knappt möjligt för dem, säga de, att få sina artiklar inför-

da i bladet, om de äro aldrig så litet frimodiga. Denna frimodighet gäller dock endast sak: hvad personligheter angår, räknar man ingalunda så noga. Vilja medarbetarne täckas sinom herra, så skola de blott väldeligen spotta till måls på alla andra, som våga tänka olika med Aftonbladet. Deras klagan är stadskunnig, och de må icke söka att förneka den. Man hör ju oupphörligt, att Storhertigen i sin räddsla erbarmligt stympar och utstryker i deras uppsatser, för att borttaga alla frimodiga yttranden, som möjligen skulle kunna innehålla en sanning, värd uppmärksamhet, men som tillika kunde råka att förorsaka det toleranta och humana bladet någon olägenhet.

Ett eget exempel härpå, hörande till skildringarna ur det inre af Aftonbladets historia, är händelsen med den snillrikaste, grundligaste och talangfullaste medarbetare, som Aftonbladet någonsin ägt, Aftonbladets såkallade *P.* Han blef slutligen alldeles utledsnad genom det fega strykandet och stympandet af sina artiklar.

Hvilket föraktligt lismeri och popularitetsmångleri hos hvar och en, som varit nog betydande hos opinionen, för att Storhertigen kunde frukta att stöta sig med honom! Hvilket bugande för hvar och en, som haft något inflytande på allmänna tänkesättet, så att Aftonbladet kunde hafva någon men af hans vrede! Så länge Grefve *Frölich* ännu ansågs mäktig och troddes uppburen af allmänna opinionen, huru rosades han icke i Aftonbladet och rekommenderades till Statssekreterare- och Statsrådsplatser! Huru lismar och smyger icke Aftonbladet för Friherre *Nordin* och de såkallade viljorna! Huru mycket smicker utöste icke, huru underdånig dräng bevisade sig icke Aftonbladet för flere Riksdagsmän vid sista rista riksdag, då det önskade köpa dessas gunst för sitt eländiga blad!

För närvarande, då Aftonbladet märkt huru hela allmänna opinionen vändt sig emot detsamma, huru allmänt man ogillat och föraktat dess falska taktik och hållkarlsspråk, huru brådtom fick det icke att försäkra, att allt detta var idel »tidningsgräl», och att det ädla bladet alldeles icke kände den ringaste harm emot sina vedersakare! Visst tyckte man att man såg fradgan för munnen på Aftonbladet, men det var bara misstag. Då det visade tänderna, var det blott till ett harmlöst leende. Men denna Aftonbladets taktik är icke ny. Man behöfver icke läkarebetyg, för att inse huru Aftonbladets galla sjuder öfver, och huru det befinner sig, enligt Minervas uttryck, i myrstacken. Det söker med all Gewalt framställa sig, såsom den Svenska frihetens palladium. Skulle Aftonbladet försvinna, hvart toge då vår frihet, vår sällhet vägen, hör man dess organer ropa. Allt hvad som säges emot Aftonbladet, är dikteradt af hat, afund och servilism. Det är emellertid godt att saken kommit så vida, att Aftonbladet börjat försvara sig. Den polemik vi fört, har ingalunda inskränkt sig till ett lumpet gräl. Endast Aftonbladet kan hafva nog oförsynthet att kalla det »gräl», när man öfverbevisar det om sina osanningar, när man blottar dess lömska politik. Det är icke värdt att Aftonbladet längre förställer sig. Det måste ut på fria fältet och försvara sina åsigter, om det har några. Hvad som blir resultatet, kan man ej så noga veta: men icke skall det blifva möjligt för Aftonbladet att så alldeles utan gensägelse draga sin publik vid näsan.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Aftonbladet, hvars fina stil blifvit bildad genom den bekanta åkarens uppträdande vid Kongl. Familjens afresa till Rosersberg, har ånyo visat sin artighet för Borgerskapets kavalleri, genom den pikanta insinuationen, att nämde Corps först *»följt»* H. K. H. Kronprinsen till slottet, och derefter *»beledsagat»* Artilleriets musik till artillerigården. Sammanställningen är värdig det hyfsade bladet!

Nästa N:r utgifves Fredagen den 25 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 68. 1837.

Fredagen den 25 Aug.

FREJA.

Spindeln och Silkesmasken.

Fabel.

Det hände sig, för ej så längesedan,
I något hus (jag nummern bortglömt redan,
Men säkert var det just i stan),
Att på sin sluga vandringsban,
En Spindel råkade igenom fönstret smyga.
Den fienden till alla kräk som flyga,
En brokig bjesse af sitt slägte var;
Sju stora fläckar på sin rygg han bar.
Han snart ifrån en vrå det fina nätet spände
Och en roflysten blick omkring sig sände.
En Silkesmask satt tyst och spann
Sin långa tråd uti ett fönster.
Straxt ropte Spindeln honom an:
"Kom hit, min vän! Kom hit och se mitt rara mönster!
"Ack lemna hit din tråd! den är så grann.
"Jag just behöfde den till detta stycke:
"Den är förträfflig i mitt tycke!"

Den goda Silkesmasken teg
Och med sin bästa tråd till Spindeln steg.
Den genast flätad blef bland trådarna i nätet,
Och gaf det mera sammanhang.
Och hvarje kräk, som dit flög eller kröp och sprang,
Blef genast fångadt, dödadt, ätet.
Och Spindeln växte till och blef så stor och fet,
Att ingen mer än sig han unde lefva.
Han satt uti all maklighet
Och lät den goda masken väfva,
Och frukten njöt utaf hans skicklighet.

Men hastigt darrar hela spindelvrån;
Den höga dörren öppnas med ett dån.
En jungfru störtar in och svänger
En väldig qvast i lyftad hand.
Hon genast varseblir hvar spindelväfven hänger.
"Ha!" ropar hon, och ögats brand
Fördubblas af en vildsint ifver:
"Du stygga kräk!" — En glödande komet,
Som med omätlig svans kring rymden drifver
Så krossar en planet,
Som qvasten, svängd af flickans händer,
Den finaa väfven sänder
Bland soporna; och med sitt eget nät,
Hvars lånta väfnad var så tät,
Den sluga Spindeln måste följa,
Att sig bland skräpet dölja.

Men Silkesmasken såg derpå,
Och sedan han sig snart bemannat,
Han sade: "Ja, det måste ju så gå,
Jag kunde icke vänta annat!
Insändarns lott är, att hvar en hans rad
Får dela öde med sitt Aftonblad."

Skildringar
ur
det inre af Aftonbladets historia.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

IV.

Vårt försök att efter naturen skildra Aftonbladet skulle utgöra en bok i stället för några tidningsartiklar, om vi ville uppräkna blott alla bevisen på AftonbladsRedaktionens feghet och ömkliga ögontjeneri för alla, hvilkas gunst för Aftonbladet syntes af värde. Vi anföra derföre endast några exempel och bespara sjelfva summan af detaljerna tills de bättre behöfvas. Publiken lär ändå genom dessa fragmenter att på förhand känna ett och annat om tillståndet, drifkrafterna och egenheterna inom Stor-

hertigens hof och regering. Sjelfva de data, som anföras, torde tillräckligt utvisa att de äro tillförlitliga.

Den skamliga och fega taktiken, att undandraga sig det moraliska ansvaret för en artikel, derigenom att den föregifves »*Insänd*», är gammal i Aftonbladet. Den har, i det Norrska brefvet i N:o 2 af *Sista Aftonbladet*, blifvit afmålad som den förtjenar. Så snart Aftonbladsredaktionen vill låtsa, som om ingen af arbetsmanskapet författat artiklarna, men likväl anser dem tjenliga till något af sina ändamål, sättes märket »*Insändt*» på dem. Ett färskt exempel derpå har man af den nuvarande interimistiske generalen en chef eller, om man hellre vill, dirigerande konseljpresidenten, hvilken under Storhertigens frånvaro förer regeringen samt har *jus vitæ & necis* öfver medarbetarnes artiklar, med samma rätt att stryka och stympa, som Storhertigen sjelf. Ehuru annars i litteraturen och på det offentliga lifvets skådeplats en *persona obscurissima*, tycks han, framför ex-redaktörerne af *Dagligt Allehanda*, *Stockholms Posten* och *Medborgaren*, åtnjuta Storhertigens nåd, för det han i feghet och lust för krokvägar mest sympatiserar med Storhertigen sjelf. Det bevisas af förhållandet med Dagligt Allehandas uppsats om *Nils Månsson*. Aftonbladets artikel, som gick ut på att på ett lågt och föraktligt sätt beljuga och diskreditera Dagligt Allehanda, var författad af *obscurissimus* sjelf, ehuru den bar masken af »*Insändt*». Lögnen var för grof, för att kunna införas i redaktionens eget namn; derföre ville denna taga den oskyldiga minen på sig.

Sammaledes, då de versmakande ledamöterne af institutet skulle afbasa det *Sista Aftonbladets* utgifvare för deras djerfhet, och den klena smädevisan derom sammansattes, skämdes man väl för de eländiga verserna; men som *obscurissimus* ville ha ovettet fram, sökte man kachera ursprunget och bedraga publiken med det vanliga: »*Insändt.*»

Det har händt, att en och annan af medarbetarne i Aftonbladet sjelfva någon gång skrifvit en frimodig artikel, hvilken redaktionen väl tyckt kunde göra effekt, men med hvilken hon likväl icke velat stöta något visst interesse; genast har ett »*Insändt*» blifvit satt öfver artikeln.

Utvägen med »*Insändt*» har af Aftonbladsutgifvaren till och med blifvit begagnad, då han velat rekommendera sina egna förlager, men funnit det alltför plumpt att göra det i sitt eget namn. Storhertigen låter i så fall en af arbetsmanskapet fabricera en artikel, med de vederbörliga loforden öfver förlagsgodset, och sedan införes den, liksom vore det ett främmande vatten, som tillfälligtvis råkat strömma på förläggarens qvarn. Så såg man, medan Läsebiblioteket ägde sin förnämsta fond i Bulwers romaner, en lång artikel i Aftonbladet, som upphöjde honom öfver Walter Scott. Men stämpeln öfver den »insända» artikeln missledde icke alla läsare. Ett verk, som Läsebiblioteket, hvilket, innan det erhöll en medtäflare i Kabinettsbiblioteket, gaf en årlig behållning af 20,000 R:dr, hade likväl bordt kunna umbära denna lumpna smygväg, för att vinna afsättning.

Ett annat sätt, på hvilket kujoneriet visat sig, är också det, att Storhertigen icke blygts att krypa bakom och knipa af andra tidningar, just dem, som han mest smädat och sökt diskreditera, hela långa artiklar, emedan han sjelf icke vågat sig fram att på egen risk yttra detsamma. *Dagligt Allehanda*, *Argus* i lifstiden, och till och med *Minerva*, ha på detta sätt blifvit mångfaldiga gånger plundrade och måst tjena till sköld, bakom hvilka Storhertigens feghet skyddat sig.

Huru ofta har det icke varit Aftonbladets taktik att, när någonting anmärkningsvärdt passerat, dröja med allt yttrande, tills andra tidningar först yttrat sig och bestått äfventyret, ehuru det skulle synas för den, som anser publicistens yrke för vigtigt och tror att han har moraliska skyldigheter emot sin publik, att det varit Aftonbladets pligt, då det äger största inkomsterna och fördelarna, att träda i första ledet. Men sedan faran blifvit öfverstånden, har Storhertigen krupit fram och instämt i anmärkningen. För *sin* stora publik, som ej läser de andra tidningarna, har då Charlatanen ställt sig, såsom det varit *han*, som utfört oppositionens talan och varit den frimodige.

Men vi blifva för vidlyftiga, och ändå är det blott en tusendel af allt, som skulle kunna berättas för att ådagalägga Storhertigens och hans *locumtenentis* eländiga ögontjeneri *). Endast en anekdot till kunna vi icke underlåta att anföra, emedan den förtjenar att komma till Allmänhetens kunskap, och det faktum den angår är i högsta måtto karakteristiskt.

---

*) För att just rätt ögonskenligen med det färskaste exemplet visa Aftonbladets lumpenhet såsom oppositionstidning, täcktes läsaren blott jemföra Aftonbladets artikel sista Tisdagsafton, om benådningen af Krookska våldsverkareligan i Ystad, med Dagligt Allehandas artikel i samma ämne Onsdags morgonen. Det är icke svårt att der se skillnaden emellan falsk och sann frimodighet. Likväl är det Aftonbladet, som kallar sig oppositionstidning och den enda liberala, medan det söker insinuera att Dagligt Allehanda är servilt.

För några år sedan fördes i tidningarna en strid emellan Hans Ex. *Adlersparre* och Friherre *C. H. Anckarsvärd*. Den är ännu hos den del af Allmänheten, som med uppmärksamhet följt de sednare tidernas politiska tilldragelser, i friskt minne. Ett famöst bref från Adlersparre, dateradt Zenobia, blef då inskickadt till Aftonbladsredaktionen. I detta bref skildrades Anckarsvärd som en feg, storskrytande usling, som en komplett Menschenschreck, hvilken benämning också nyttjades i brefvet. Der berättades också det mest infamerande, som kan sägas om en militär, nemligen att han såsom befälhafvare vid vestra armén aldrig tordes se fienden, utan alltid haft angeläget att kommendera *halt*, *högerom*, då han på långt håll fått se »röda rockar.» Ingen rättsinnig tidningsredaktion skulle väl infört en så infamerande beskyllning, då den icke var styrkt af några bevis. Storhertigen lofsjöng den tiden Hr Friherren med en servilitet och underdånighet, hvarom hans tidningsnumror esomoftast erinrade. Men å andra sidan var Adlersparre en man af stort rykte och anseende, samt ägde dessutom, genom en oneklig talang som skriftställare, ett betydligt inflytande på opinionen, så snart han ville. Dertill kom, att tillfälle erbjöd sig till en stor skandal, som skulle göra uppseende, och det var alltför lockande för Aftonbladet, som älskar skandalen och är representanten af Sveriges »*smutspress*.» Således införde Aftonbladet den infamerande beskyllningen och gaf densamma all önskad publicitet. Nu i år har Minerva skarpt gisslat Friherrn för hans politiska synder och blottat hans opposition i all sin nakenhet. Genast skyndar Aftonbladet (som förut icke dragit i betänkande att skymfa honom såsom militär med en obevist beskyllning), att lisma och krypa för honom, för att återvinna hans gunst och om möjligt skaffa sig i honom ett stöd, en allierad, emedan det numera befinner sig i en betryckt och förödmjukad ställning! Hvilken ömklighet!

Och denna typ af den inkarnerade fegheten skulle vara en representant af det Svenska mannamodet! I denna kujon skulle den Svenska frimodigheten äga en organ, så omistlig, så oersättlig, efter hvad Aftonbladets hurrabasar utskrika, att om den ginge förlorad, all opposition vore slut, och folkets rätt och frihet utan allt stöd! Hvilken förolämpning mot hela Svenska folket och dess ära! Det fins ingen skjutspojke i Svea land, som icke äger mera kurage än han, publicisteriets Jacob von Tyboe.

Oppositionen är just i goda händer, när feghet och kujoneri på detta sätt ockra på densamma. Det är i sanning en vacker utsigt för framtiden!

Huru långt skulle han icke slutligen gå, han som endast skränar om brott mot friheten, så snart man vidrör hans publicistiska konster och pekar på hans penningpåsar, om icke räddslan för Dagligt Allehanda höll honom tillbaka! Nu måste han likväl emellanåt visa sig på styfva linan med några anmärkningar och utfall; men månne en skymt af frimodighet skulle qvarblifva, om planen lyckades att äta ut Allehanda? Hvad kan man vänta af en tidning, som, med några och tjugu tusen Riksdalers behållning, likväl låter af den nuvarande teaterstyrelsen köpa sig för en fribiljett? Kan en förvaltning, som teaterstyrelsen, för 2 à 300 R:drs värde hyra sig en loftalare; hvad skall man vänta af öfriga verk, som hafva någon svag sida att undangömma? Kan man tro, att Aftonbladet, hvars karakter blifvit så afslöjad och känd af hela Allmänheten, ej skulle gå in på att låta köpa sig, om köpeskillingen blefve *Dagbladets* poliskungörelser, polisnyheter och dess privilegium på krogar och näringsställen, hvaraf Dagbladets undergång följde af sig sjelf och annonserna försvunne i Aftonbladets gap, med en artig vinst af 12 till 15,000 Riksdaler. Och för denna summa skulle Aftonbladet vägra att *i tysthet* arrangera sig med vederbörande? Det är ingen hemlighet, att man från Aftonbladets sida sökt inleda underhandlingen med vederbörande i polisen, och sålunda småningom nalkas målet samt åtminstone visa sin redebogenhet.

Den interimistiska Regeringen har kommit i en gruflig förlägenhet öfver de framlagda bevisen på Aftonbladets falhet. Fribiljetten kan man icke neka, men man vill bemantla saken, och det heter att den genast blifvit återställd, så snart förhållandet blef uppdagadt genom Minerva förliden vår. Men då korruptionen eller den mottagna mutan var uppdagad, gick det naturligtvis icke an att längre behålla den. Det skall blifva roligt att förnimma, huru man, vid KammarRättens revision af räkenskaperna, kommer att anse denna drickspenning åt Aftonbladet, i fall den upptages såsom utgift. Äfven blir det icke utan sin märkvärdighet att få se, om Teater-direktionen, som i sina berättelser till Kongl. Maj:t noga uppräknar allt det nyttiga den uträttat och gjort för teatern, äfven upptager detta påfund att förskaffa sig recensenternas och kritikens bevågenhet. En så klok och nyttig utväg förtjenar visserligen loford.

Hr Torsslow har ansett det under sin värdighet att köpa recensenters beröm, och denna underlatenhet har också Aftonbladet senterat. De nya pjeser, som Hr Torsslow med så mycken omsorg och smak uppsatt, hafva sällan eller åtminstone sent blifvit recenserade i Aftonbladet. Gustaf Wasa, den pjes, hvaraf Hr Torsslow har största förtjensten, har icke blifvit bevärdigad med uppmärksamhet af Aftonbladet.

Ännu skulle mycket återstå att tillägga: men det får för denna gång vara nog med detta allmänna utkast till skildringarna af Aftonbladismen. En mängd kuriösa fakta och detaljer om Storhertigens hof och regering, hvilka dels blifvit oss meddelade och dels vi sjelfva haft tillfälle att taga reda på, bespara vi tills vidare. Med hvad som nu blifvit sagdt, hoppas vi emellertid ha visat Aftonbladet, att här är fråga om allvar och sak, om något helt annat än tidningsgräl, såsom Aftonbladet så gerna ville kalla det. Vår afsigt har varit att visa, huru angeläget det är för alla vänner af både politiskt och litterärt framskridande, att gifva akt på och motarbeta Aftonbladets barbari och falska riktning.

Ett och annat.

Hr *Kaufmanns* konsert på Börssalen i går bevistades af ett talrikt antal åhörare, hvilka också gåfvo sin förtjusning öfver konstnärens underbara uppfinningar tillkänna. Hennes Maj:t Drottningen och DD. KK. HH. Kronprinsen och Kronprinsessan bevistade konserten.

= Hela Riddarhustorget och Riddarholmen voro i Söndags fulla af menniskor, hvilka ville åskåda H. K. H. Kronprinsens återkomst till hufvudstaden. Många hade stått der länge och väntat. Under sin väntan sysselsatte sig åskådarne, såsom vanligt, med allehanda anmärkningar öfver hvarandra. Ibland mängden framgick då händelsevis en förnäm, kraschanerad herre med trädben. Någon af åskådarne yttrade sitt medlidande med den så lemlästade herren. En annan inföll i detsamma: »Hin beklaga honom! Han kan ju aldrig bli mer än hälften så trött som vi!«

= *Minerva* har på Norrska språket anfört en fabel, som är rätt karakteristisk för vissa Norrmäns tänkesätt. Vi vilja löna sagan med en Parabel, som Herr Sivertson anför:

"En Mand fortalte mig engang en Parabel, som jeg her uvilkaarligen bringes til at taenke paa, og af hvilken det maa vaere Laeseren overladt at finde saa meget eller saa lidet han vil passende for Tid og Sted. Den lyder saaledes: To Fiske, en större og en mindre, mödte hinanden tilfaeldigen i Oseanet. Den store sagde til den mindre: Söta Lilla, lad os altid vaere sammen, at vi med forenede Kraefter kunne forsvare vort Liv. Ja, lad os det, svarede den lille, jeg vil aldrig forlade din Side. En Stund svömmede de sammen i broderlig Endraegtighed. Da sagde den Store: Söta Lilla! jeg elsker dig saa, at jeg kunde aede dig op. Ved disse Ord blev den mindre opmaerksom og svömmede ved Siden af den anden med lidt mindre Rolighed og större Forsigtighed; men taenkte dog ikke paa at fjerne sig. Efter nogen Tid udbröd igjen den Store: Söta Lilla! Giv mig Lov at sluge dig op! Jeg kan ikke vaere sikker paa dig för. Da skal jeg gjemme og berge dig saa godt. Du kan tro det er bedst for os begge, om Hajen skulde komme. Da först blive vi ret forenede. Du bliver mig og jeg bliver dig. Du bliver Kjöd af mit Kjöd og Ben af mine Ben, og jeg bliver derved saa stor og staerk, at Hajen intet kan gjöre mig, og naar jeg er sikker og fri, saa er du det ogsaa. Mig var det detsamme; du matte gjerne sluge mig, men du ser det lader sig ikke gjöre; jeg er dig for stor. Herpaa svarede den Lille: Aldrig i Evighed. Slug mig ikke op; ellers skal jeg bide dig i dine Indvolde saaledes, at du for din Mavekrampes Skyld bliver udygtig til at slaaes med Uhyret. Opslugt af dig vilde jeg kun önske at du igjen maatte blive opslugt af Hajen. Ti naar jeg ikke skal have större Lykke og Aere end at ligge i en Mave saa er det mig ligemeget enten jeg ligger i din eller Hajens. Ja jeg vilde heller da at Hajen tog dig, ti da kom jeg til at ligge desspraegtigere i dobbelt Forvar. Hertil taug den store, stödt over den lille Egensindige, som ej forstod sit eget Vel, eller tillod ham at udföre sin kloge Hensigt, og saa begyndte han at furmule og give den lille Skoser for Irritabilitet og Forfaengelighed m. v. Hvorledes det gik siden vidste min Faedrus ikke at fortaelle. Vi ville ejheller fordybe os i Gjaetninger derover."

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 29 Aug., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

№ 69. 1837.
Tisdagen den 29 Aug.

FREJA.

Löjtnant Snigelsvärd.

Det är förbi med den eleganta Löjtnantens tur hos damerna. Ingen frågar mera efter hans artigheter, och han har i stället slagit sig ned vid virabordet. Han vrider ibland på mustacherna och drar på öfra läppen, för att visa sina hvita tänder; men damerna se forbi hans leende, och han får ofta hålla till godo med en af dem, som blifvit öfver, sedan uppbjudningen försiggått till kotiljongen. Och likväl, Löjtnant Snigelsvärd var bara för ett par månader sedan den förnämsta valsörn, prydnaden på balerna och föremålet för mången kamrats afund.

Han har haft ett besynnerligt äfventyr, som aflägsnat alla damers tycken ifrån honom. Det behöfdes bara ett par dagar, så var hans inflytande förbi och han fallen från höjden af sin moderna reputation. Det behöfs bra litet, för att störta en man, som står på en så slipprig höjd.

Löjtnanten hade nyss gjort en visit hos Friherrinnan Strålesköld, och var särdeles belåten med Fröknarnas goda och älskvärda humör, då han, vid deras port, möter en madam med en korg på armen. Gumman hade varit i slagtarhuset, och korgen var försedd med föga eleganta varor. Så snart hon fick se Löjtnanten, drogo sig de tunna läpparna till ett vänligt småleende och gummans ögon begynte stråla. Det låg något så innerligt bekant och förtroligt i hennes blick. Löjtnanten råkade att kasta ögonen uppåt fönstret, och såg att Fröknarna deruppe tittade ned på uppträdet. Gumman kom i detsamma förnära hans frackarm med den fatala korgen. En stor fläck blef följden deraf.

Förargad både öfver fläcken och Fröknarnas uppmärksamhet, rodnade Löjtnanten och knuffade undan gumman. Olyckligtvis träffade likväl knuffen så illa, att hon med ett skri störtade baklänges. Liksom ett sakta genljud besvarade gummans skrik, och detta genljud kom ifrån fönstret.

Löjtnanten ville skynda sin väg, för att dölja sin förvirring och blygsel; men hastigt sträckte sig fram en bredvid sig befinnande kapprock en kraftig arm och grep Löjtnanten i kragen. Löjtnanten betraktade kapprocksmannen med bestörtning och såg en gråögd, skarp fysionomi, som helt kallt betraktade honom.

»Hvad vill ni, herre!» skrek Löjtnanten.» Släpp mig, eller . . .»

»Jag gör herrn just ingenting illa!» sade kapprocksmannen helt lugnt, medan hans näfve grep ett jerntag i Löjtnantens krage; »men jag ville gerna ta mig den friheten att litet hejda min herres lätta fötter, till gumman stackare kommit på sina fötter igen.»

»Drag för — —. Det angår inte er!»

»Åh jo!» smålog kapprocksmannen helt trankilt. Jag känner gumman, och ville gerna derföre veta, hvem som varit så god och gett henne den lilla vänskapliga klappen, som jag och de der fruntimmerna deruppe kunna bevittna. Var så artig, min herre, och säg mig ert namn, så skall jag genast släppa mitt tag. Vi få väl sedan träffas inför polisen, der sådana nobla hjeltedater, som min herres emot den arma tiggargumman, blifvit belönade med vederbörlig heder.»

Löjtnanten blef utom sig af raseri. Hans ansigte var ömsom glödrödt, ömsom snöblekt. Han såg, att han var invecklad i en obehaglig affär midt framför Fröknarnas åsyn. Likväl hade han nog sinnesnärvaro att hastigt säga sitt namn och, så snart den kraftiga handen släppte honom, skynda bort.

Sedan han försvunnit, vände sig kapprocksmannen till gumman, hjelpte henne upp på fötterna

igen, satte korgen på hennes arm och stoppade några småsedlar i hennes hand. Han frågade derefter hvem hon var, och gick äfvenledes sin väg.

Dagen derpå begaf sig kapprocksmannen till gummans boning på Ladugårdslandet. Han begynte efterfråga alla hennes förhållanden och omständigheter. Hon berättade då, att hon fordom varit Löjtnant Snigelsvärds amma, och att denne ibland gaf henne något, när hon behöfde. Derjemte förtjente hon åtskilligt såsom hjelphustru, i synnerhet i Friherrinnans hus. Kapprocksmannen sade då, att han ämnade stämma Löjtnanten för Polisen och kalla Fröknarna till vittnen. Gumman blef gruffligt förskräckt och bad om nåd för sin stackars Löjtnant. Kapprocksmannen fann att han blandat sig i en sak, som egentligen icke angick honom, och sade, att han hoppades Löjtnanten frivilligt skulle godtgöra sin förseelse emot gumman. Hon var så mycket mera säker derpå, som hon sade att Löjtnanten icke kunde öfverge hennes dotter och sitt lilla barn.

Ännu mera förlägen öfver underrättelsen om dessa förhållanden, ville just kapprocksmannen aflägsna sig, då Löjtnanten inträdde. Denne studsade och skiftade färg vid hans åsyn. Men snart samlades alla hans sinnesrörelser till en våldsam harm. Hans ögon sprutade eld medan han med sammanbitna tänder tilltalade den främmande. »Hvad vill ni här?»

Den främmande kände också bloden stiga åt sitt hufvud. »Jag ville hålla en liten räfst», svarade han, »för att hjelpa den arma gumman; men jag hoppas att det icke behöfs.»

»Hvem har satt er till målsman och förmyndare för henne? Drag ni för tusan.»

»Herre!» sade den främmande: »Jag känner hvarken er eller denna gumma; men jag såg er våldföra er på henne; och en värnlös qvinna, dubbelt värnlös för det hon är fattig och föraktad, skall i mig alltid finna en försvarare, isynnerhet emot sådana moderna hjeltar, som anse en fläck på sin frack för en större vanära, än att taga till harvärjan, när det gäller.»

»Vill ni förolämpa mig? Hvad menar ni med det?»

»Jag menar att ni sprang er väg, sedan ni så manligt knuffat ikull den gamla käringen.»

Löjtnantens inre kokade af raseri. Han hade en käpp i handen, och genast ljungade ett slag öfver kapprocksmannens hufvud. Denne rusade fram, grep med en förfärlig styrka Löjtnantens arm, afväpnade honom och höll honom orörlig fast vid väggen.

I detta ögonblick öppnades dörren till ett rum bredvid, och en ung qvinna störtade ut med ett anskri. Den främmande vände sitt ansigte emot henne och släppte vid hennes åsyn sin motståndare lös. Men denne, som var alldeles ursinnig, gaf honom med knuten näfve ett nytt slag i ansigtet. Qvinnan sprang emellan dem och höll officeraren tillbaka.

Främlingen och hon betraktade hvarandra några ögonblick, hvarefter hon aflägsnade sig, och hon utbrast i en häftig gråt.

Det dröjde temligen länge innan Löjtnant Snigelsvärd ånyo gjorde en visit hos Friherrinnan och Fröknarna. Men när han kom, tyckte han allsicke om den min, hvarmed han emottogs. Han låtsade i början som han trott Fröknarna stötta, för det han så länge dröjt med visiten; men snart ledde de elaka damerna talet på gumman och det uppträde, som ägt rum utanföre deras fönster. De visste att gumman varit hans amma, och slutligen stack det till och med fram, att man visste något om en flicka, som bodde hos gumman och föregafs vara hans dotter. Löjtnanten besinnade sig litet, men begaf sig derefter småskrattande bort. Fröknarna visade honom icke särdeles vänlig uppsyn, och hans skratt, ehuru egentligen tillgjordt, bidrog endast att förarga den så mycket mera.

Troligen hade det emellertid för en vacker och elegant militär icke varit omöjligt att få historien glömd och ånyo blifva upptagen till nåder hos det vackra könet. Men ödet dref den arma mannen alltför långt.

Han gick en dag förbi gummans fönster på Ladugårdslandet. I det han kastade ögat dit, blef han varse en karlhatt i fönstret af det inre rummet. Genast voro svartsjukans furier vakna inom hans bröst. Han besinnade sig endast några ögonblick, och störtade derefter in genom porten, uppför trappan, in i rummet.

Der satt åter kapprocksmannen med sin skarpa, kalla, gråögda fysionomi. Flickan stod framför honom i en bönfallande ställning, med sammanknäppta händer. Gumman var äfven närvarande; hon satt i en vrå med en uppsyn, ungefär som hon skulle stått inför Herr Polismästaren.

Så snart Snigelsvärd inträdde, reste sig främlingen upp och betraktade honom med verkliga ljungeldsblickar. »Det var förträffligt att ni kom, Herr Löjtnant», yttrade främlingen: »Ni besparar mig dermed besväret att söka upp er. Jag har lyckligtvis fått reda på denne flicka, just genom er. Jag har ett ord att säga er om henne, som jag ber er vara så god och afhöra. Det måste ske i enrum.»

»Hvem är ni då?» frågade Löjtnanten häftigt.

»Jag är ingenting mer eller mindre än Frälse-inspektor«, svarade kapprocksmannen. »Men jag vet händelsevis så mycket om denna flicka, som ni ansett fader- och moderlös, och född af okända föräldrar, att jag kan säga er, att er plan att, sedan ni bedragit henne, öfvergifva henne åt sitt öde, icke kan gå i lås utan vissa ganska kinkiga svårigheter. Jag kan säga er, att flickans mor lefver, och jag är hennes kommissionär.«

Han gjorde ett tecken med handen, hvarefter både flickan och gumman lemnade rummet, der Löjtnanten och han samtalade ungefär en timma.

Följande Söndag lystes det i Ladugårdslands-kyrkan för Löjtnant Snigelsvärd och hans fästeqvinna. Snigelsvärd vigdes. Han lefde, tycktes det, treflig och belåten med sin unga hustru till en början. Men snart märkte han, att väl han sjelf blef bortbjuden understundom i hus, der han förr umgåtts, men hon aldrig med. Han begynte att sakna sin gyllne frihet och kurtisen, som fordom utgjort hans lifs-element. Men det var för sent. Han var redan gift, för gammal. Damerna hade icke mera ögon för honom.

Derföre ser man honom vid virabordet, der han oftast spelar med otur, i stället för att deltaga i dansen. Det ginge väl eljest an, men man ser på honom, stackars man, att han lider. Men Frälse-inspektorens dugtiga näfvar, som förut varit så fruktansvärdt i kollision med hans person, sväfva såsom ett Damokles-svärd öfver hans hufvud, så att hans bemödande att slita sig lös från de band, hvari han nu är fästad, endast består i ett slags längtan, och också blott uttryckes i miner och tvekan. Också, då de öfriga damerna gett honom på båten, är det klokast, att han för dem hyser samma känsla tillbaka. Han hoppas emellertid på framtiden.

Yckenbergs Tal.

Det är allmänt bekant, att den ryktbare Borgmästarn i Upsala, Yckenberg, höll ett märkvärdigt Tal 1788. Han meddelade sitt koncept åt Schröderheim, som gjorde åtskilliga förbättringar dervid, och satte det i sådant skick, att det kunde tryckas. Emedan det hörer till sällsyntheterna och endast finnes hos samlare, tro vi oss göra våra läsare ett nöje då vi meddela det.

"*Tal, hållit på Upsala Rådhus af Borgmästaren Yckenberg, den 18 October 1788.*

Mine Herrar!

Då jag åter i dag, uti Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes öfvervaro, finner denna Stadens Hedervärda Borgerskap församlade, påminnes jag med en särdeles sinnesrörelse, de flere gångor jag haft den äran, at från denna Rådhussal, tala för ett älskadt Borgerskap: — Låtom oss derföre för et ögonblick hämta minnet tillbaka och hugkomma förflutna dagar: Huru ifrigt Edra hjertan lågade vid glädjen öfver Kron-Prinsens välsignade födelsedag: Huru glada offer vi burit Herranom vid Konungens lyckeliga hemkomster från utländska resor; och huru fägnades vi äfven tillsammans, då Hertigen Prins Carl återkom från andre Rikens Länder. — Ack! alt sälla tider. — Men! hvadan leder sig då nu så bistra skiften: — Måtte jag undgå nämna bladets vänning, och fälla tårar vid den svarta sidan.

Mine Herrar! Svenska Konungen och hela Riket tyckes vara i våda. Krigslågor, från tvänne mägtiga fiender, flamma under hotande förödelser omkring alla Rikets gränsor. — Den stora Nordiska Konungen liknar ljungelden, med dragit svärd och öppen barm, at antingen hämnas, eller låta Konunga-blodet rinna för Fosterlandets barn. — Förskräckeligit at åtänka. — Men ännu ytterligare bekymmer för öma känslor at sig föreställa, en den käraste Drottning med KronPrinsen i sin famn, gjuta bittraste tårar. — Ack! hvad ömhets föremål, under det vi tillika vist veta, at många af våra Medbröder och Syskon, måste stupa och blekna för härjarens blodiga klinga, samt at käraste makar och små barn, fylla luften af jämmerns skri och mänsklighetens hiskeliga läten.

Men! ömsinte Medborgare, — lät oss icke vidare stadna vid denna mörka tafla, och än mindre at vilja utforska uphofven til alla dessa olyckor, om de än skulle kunna leda sig från sådane Mordbrännare, de där med facklan i hand trotsa all lydnad och Konunga-bud, nog af, at vi upriktigt önske, det, hvarken någras Regerings-lystnad, utländskt Guld, eller Poultroneri, til någon del vållat alt detta, den bästa Konungs bekymmer och hela Rikets tilämnade ofärd.

Värdaste Medbröder, och J, som ären Eder Konungs äkta Borgersmän, här är nu altså ingen vidare tid at försumma, om J annars viljen likna våra öfriga Svenska Medbröder. Jag känner dessutom väl förut alles Eder goda välvilja, samt äfven Edra många bekymmer; men jag känner ock tillika, huru kärleken plägar öfvervinna alt, då det i synnerhet gäller en högst älskad Konungs och hela Edert Fäderneslands sanna välfärd: Vi känne ju redan, huru de fattigaste Dalkarle-män hastadt med gnistrande ögon til sin Konungs hjelp; vi veta ock, huru de

Norra orter, Man utur huset begifvit sig til gränsorne, at med raska armar trätsa alla fiendteliga inbrott; Värmlänningar och flere Län, hafva dessutom, til och med för Prestegårdarne, frivilligt redan gifvit och affärdat 2:ne Soldater för hvarje Mantal; och vände vi oss ytterligare endast litet om til det ädelmodiga och vördnadsvärda Stockholms Borgerskap, må man väl snart falla uti en slags förnöjande förtjusning, ty de våga allt, och med et Svenskt hjeltemod, trätsa tusende dödar, för at försvara sin Stad, och alles vårt dyrbara samt höga Konungahus. Detta alt, rörer ju oss helt nära, de äro våra grannar, och den milda Monarken, vår gemensamma Fader.

Jag äger väl sjelf hvarken silfver eller guld, det kännen J bäst; men jag äger et hjerta och bröst, som aldrig svikit minom Konung, och således icke eller Eder, om J velen följa mig.

Jag har för flere dagar sedan börjat känna Borgerskapets brinnande önskan, at i sin mån, något kunna bidraga til lättning, vid vår Store Konungs svåra utrednings-bekymmer, J hafven sjelfve funnit och omtalat, at då andre orter och Städer, både sköflas och brandskattas, hvila denna Stadens inbyggare, såsom uti en hamn, de där icke känna vida hafsrymdens förfärliga svall och brusande böljor. Den Högste Guden välsigne Eder alla för sådane tänkesätt, af hvilka J skolen med ära igenkännas, det J äfven ären rätte afkomlingar, från denna gamla Wasa-Stadens Fäder, hvars vördade minnen J åter förnyen, at de år 1542 förärade til den Stora Konunga-Stamfadren Gustaf Wasa, under Dess många krigsöden, 20 man, samt 120 marker Silfver, hvarom ännu i dag vittnar den oförliknelige Konungens tacksägelse-bref til Staden, af d. 2 Aug. nyssberörde år.

Store Alsvåldige Gud! som uti Ditt oändeliga Majestät, så enväldigt styrer alla Rikens och Regenters öden, bevara Din Smorda, vår stora och högtälskade Konung, Gustaf den Tredje, för alla slags försåt och fiendteliga stämplingar, så inom som utom gränsornes Landamären, bevara, O! Härarnes Herre, Krigsmagten och Rikets äkta Hjeltar från alla olyckor, så at den gamla Svenska krigsäran, ännu måtte beundras, och Fienderne såmedelst snart tvungne, at tigga freden af Rikets och Svea Folkets Konung; men låt ock för Din rättfärdighet skull, tillika alla stålte, egennyttige och genvördige, Herramän, om sådane finnas, här i tiden brännmärkas, som vägrat at vara sinom Herra Konungen trogne och lydige.»

Ett och annat.

Uti *Lunds Veckoblad* läses följande: "Lunds Universitets-Bibliotek har innevarande sommar haft en kinkig period. Den gamla Erkebiskops-byggnadens reparering har orsakat, att detsamma måst flyttas fram och tillbaka, och har det understundom knappast haft tak öfver hufvudet. En lycka för Biblioteket har den för landtmannen olyckliga starka torkan varit, som gjort dess husvillhet mindre tryckande. Man måste tillstå, att Bibliotekets provisoriska logis ej är så bristfälligt, som i Bibliotekarien Humeri tid, då det stod på nu varande fäktsalen, 'hvarest lätteligen en obetänkt och illak menniska kunde gå in och ut och Biblioteket privera." Äfvenledes kan man taga för afgjordt, att den nuvarande Bibliotekarien, sedan böckerna en gång blifvit uppflyttade i sin nya lokal, skall blifva i tillfälle att gifva dem ett bättre vitsord, än *J. Steuchius*, som vid inventeringen efter Bonde Humerus indelade alla Bibliotekets böcker i »1:o våte eller maskstungne, 2:o brände, 3:o färgade, 4:o defekte, 5:o musätne eller alldeles borta.»

— *Fabriken Barnvännen.* Den på *Skånska* landsbygden under detta namn anlagda Fabrik har i orten väckt uppseende, såsom ett rent patriotiskt och filantropiskt företag, så mycket mer som fabrikanten företrädesvis och nästan uteslutande sysselsätter de mest vanlottade bland det uppväxande slägtet — döfstumma barn — hvilka icke på annat sätt kunna förvärfva sin bergning och göra sin tid dräglig. Vid denna fabrik tillverkas nu *barnleksaker* med sådan skicklighet, att fabrikaterna täfla med de Nürnbergska i samma väg. Företaget lärer varit förenadt med många svårigheter, hvilka fabrikantens ihärdighet ensam förmått bekämpa, ehuru han, som för egen bergning drifver annat yrke, icke kunnat helt och hållet egna sig åt den ifrågavarande fabriken. Emellertid har han vid sednaste marknad i Malmö, den 21 Juli, hållit barnleksakerna till salu i öppen bod på torget, och lärer funnit sig ganska belåten med sin afsättning på desamma. *(Saml.)*

Nästa N:r utgifves Fredagen den 1 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 70. 1837.
Fredagen den 1 Sept.

FREJA.

Det Tillkommande.

Som en töcknig bergvägg, mörk och sluten,
Står min framtid för min hemska syn.
Dock en Engel — skön, af glans omgjuten,
Vänligt nederstigen ifrån skyn —
Visar skatter, slumrande derinne
I det mörka djupets stängda schakt,
Manar mig till strid med manligt sinne
Mot de drakar, som der hålla vakt.

Du är Engeln, o min känslas Flicka!
Som jag fordom, under namn af Hopp,
Tillbad, då jag såg dig fjerran blicka,
Som en stjerna för mitt lefnadslopp.
Men, en marmorbild, af hårda öden
Huggen ut, min flydda ungdom satt,
Misskänd, tigande och blek som döden,
Utan stjernor i sin skumma natt.

Lik den unga dagens drott, som målar
Himlarosor på sin ljusa pol,
Då, o Engel! gick du upp i strålar,
För mitt lif en ny och herrlig Sol,
Och ur stodens slutna sköte väckte
Du, mitt väsens ljus! dess Memnons-ton.
Sina bojor djerft min känsla bräckte
För att nå en anad Himmels zon!

Du den enda var, som i mitt hjerta
Blickat neder, denna slutna graf,
Som en dyster bild af gammal smärta,
Död och mörker blott, åt andra gaf.
Men inseglet segrande du bräckte
Och mitt ödes grymma vakter slog,
Och ur djupets mörker lifvet väckte,
Från dess blyga öga slöjan drog.

Och ett Eden i ditt hulda sköte
Öppnade du, Himmelska! för mig,
Der mitt hjerta vid ditt hjertas möte
Blef ett tempel evigt helgadt dig.
Och den bättre verld som jag bebodde
I din famn, af rosenhäcken skymd,
Större, ljusare och högre trodde
Jag, än hela menskotankens rymd.

Fängslad vid din barm jag dock mig tyckte
Mera fri, än under Himlen blå;
När en kyss ifrån din munn jag ryckte
Alla Himlars sällhet njöt jag då.
Derför, hvad jag ensamt ännu ägde
Qvar, af allt hvad lifvet unnat mig,
Som dock alla öden öfvervägde,
Väldet öfver mig — jag gaf åt dig!

O! mitt väsens herrskande Gudinna!
Du mitt ödes Drottning! I din blick
Vill jag så min Framtids lagar finna
Som mitt minne först med dig jag fick.

H . .

Afskedsproklamation.

Då General *G. C. von Döbeln*, efter sista fredsslutet med Ryssland, skulle i Umeå taga afsked af de få återstående Finska trupper, som ännu funnos qvar i Svenska armén, aflät han följande energiska proklamation, hvilken blifvit tryckt i Norrlands-Posten, och hvarur vi meddela den:

»Soldater!

Jag har samlat Armén, att tillkännagifva, det en preliminär fredsafhandling den 17 September blifvit gjord emellan Svenska och Ryska makter. — Denna fredstidning slutar ett förhärjande krigs alla olyckor; den bör visserligen vara ett gladt budskap, helst Sveriges uttömda källor icke tillåta fortsättning af en strid, börjad af politiskt misstag, och som i tvenne år aftynat alla dess krafter. *Men Finland frångår Sverige: Riksgränsen blir Torneå elf!*

Finnar! Vid denna fred förloras tredjedelen af Svenska kronans område. — Sverige förlorar med den stolta Finska nationen sitt kraftigaste stöd; ej nog dermed, — Svenska armén förlorar kärnan och betydligaste andelen af dess krigsmakt. — Moderlandet är krossadt, försänkt i sorg och saknad öfver oersättliga uppoffringar, men den visa Allmakten har beslutit våra öden: de måste emottagas med tålamod, med undergifvenhet.

Soldater! Kamrater! Bröder! Ni, som under det nyss slutade krig med så mycken trohet och mandom, trots fiendtliga härens talrikhet och öfversvämningssurpris, med vapnens sinnliga styrka, vid Sykajoki, — Revolax, — Pulckila, — Lappo, — Kauhajoki, — Alavo, — Etzeri, — Lappfjerd, — Numijervi, Juhtas och Idensalmi, p. p. p. besegrat fiender; — Ni som på egen hand återtog halfva Finland; — Ni som slutligen öfvermannades, att lemna Finska gränsen, J hafven sedermera med ståndaktighet försvarat moderlandets Svenska jord. — J *härvarande* ären precieuse qvarlefvor af den stolta Finska nationen och dess tappra krigsfolk! Det är ock till Eder jag bör och jag skall, med upprördt hjerta förkunna Konungens, Riksens Ständers, Svenska Folkets, Svenska Arméns, mine Förmäns, mine Medbröders, min egen, ja allas uppriktiga tacksamhet.

Konungens Nådiga välbehag, Riksens Ständers ömma välvilja, Svenska Folkets beundran, Svenska Arméns högaktning, mine Förmäns vänskap, mine Medbröders erkänsla, min egen tillgifvenhet för Eder, är det offer, som åt Eder helgas och af mig frambäres.

Finnar, Bröder! Edra bedrifter äro stora, och den tacksamhet jag å allas vägnar till Eder yttrar, är i lika förhållande. — Till dennes tolkning fordrades en vältalares hela förmåga, men jag är soldat; — soldat! hvad stolt benämning? då man har denna titel af Eder, för Eder och med Eder!!

Emottagen då ett upprördt hjertas okonstlade tankar; och Ni *Svenska Trupper*, som vid detta högtidligt sorgbundna tillfälle ären närvarande, varen lefvande vittnen till Svenska moderlandets oinskränkta tacksamhet. — *Svenskar!* varen stolte öfver att hafva sett desse Finska lemningar! Minnens dem! Högakten dem! Se deras aftynade kroppar, deras bleka ansigten, de bära vedermälen af deras trogna — änskönt fruktlösa — bemödanden förflutne år; och Ni *Finnar!* när Ni återkommen till Fosterbygden, så frambären Svenska Folkets tacksamhet till Er Nation! — Veten, att om änskönt J återvänden med utslitne kläder, med afstympade eller genomskjutne lemmar, medfören J likväl en rättskaffens Krigsmannasjäls dyrbara prydnad.

Fiender till Svenska moderlandet kunnen J aldrig blifva, derom är jag förvissad; — men förblifven allan tid dess vänner! Skulle det nya Herraväldets makt hindra önskans och Er viljas utöfning, så låt med hjertats och tankars tysta språk, välsignelser tilldelas moderlandet! Påminnen Edra barn derom! Vi skola från slägte till slägte välsigna Er, högakta Er!

Af Er fordrar jag: att, när J nalkens de ställen Ni besegrat fiender, och då J der sen den usla sandhög, som betäcker våra stupade kamrater, gifven deras stoft välsignelsens suck. De hafva dödt hjeltar, och deras aska vårdas af ärans vålnader!

J kännen menniskohjertats mångfalds nycker, och dess anlag att hastigt välja föremål, som det tror aldrig förgäta; men knappt äro några veckor förflutne, förr'n ostadigheten gjort ett annat val, ty tiden förändrar allt, — med den glömmes allt. Dock försäkrar jag Eder, och J skolen sjelfve finna det, att krigsmanna samband, knutet vid strid, faror, blod och död, upplöses aldrig. — Således ären J och Vi förvissade om hvarandras kärlek. Ty krigsmanna bröderskap räcker lefnadens tidlängd, och den tacksamhet jag Eder förkunnat och Er förkunnar har med detta Vårt samband en oupplöslig förening!

"*Finnar, Bröder!* kunde dessa ord beseglas med "blodstårar från mina ögon, skulle de strömma, och "hvarje droppa försäkra Er min vördnad, min vän-"skap!!!""

Erkebiskopens Äfventyr.

Erkebiskop *Troil* hade i sina unga dar haft många glada student-äfventyr för sig. Han blef en gång på ett besynnerligt sätt påmint om ett af dem. Under en sjukdom hade Erkebiskopen varit mycket nära döden. Läkarne använde alla möjliga medel, men det såg mörkt ut med förbättringen. Erkebiskopinnan, som hade mera förtroende till en viss undergörande gumma, än till Medicinska Fakulteten, vidtog på eget beväg en sympatikur, som gumman anviste. Följden blef, att febern gaf efter och Erkebiskopen tillfrisknade. Han låg redan påklädd, då han en dag varseblef en liten röd påse, som hängde om hans hals. Då han efterfrågade hvarifrån den kom, erfor han att hans fru efterskickat denna talisman från den kloka gumman, och hon påstod att endast den räddat Erkebiskopens lif. Han log och beslöt undersöka påsen. Det skedde i Professor Aurivillii närvaro. Uti påsen, som var af mångdubbelt tyg, på så sätt sydd, att det tycktes som den flera gånger blifvit öfverklädd, låg endast en smutsig papperslapp, på hvilken man med möda kunde urskilja:

"- - - - *röda*,
- - *lefva* - - *bli döda.*"

Sedan Erkebiskopen en liten stund betraktat skriften, utbrast han i ett gapskratt. Han omtalade derefter för Aurivillius följande äfventyr:

Han begaf sig under sin studenttid en dag med några kamrater utåt Waxala-sidan, för att botanisera. Studenterne vandrade hela dagen omkring och kommo först emot aftonen till en bondstuga, der de ingingo och begärde att få köpa litet mat. Men både gubben och gumman, som voro hemma, visade sig ytterst ogina. Troil, som var den muntraste af de unga naturforskarne, lät icke afskräcka sig af första afslaget; utan efterfrågade anledningen till denna oginhet emot hungriga vandrande. Slutligen sade gumman, att alltsedan några Studenter för några år sedan besökt dem, hade de förlorat all lycka i fähuset. Ingen kalf ville mera lefva för dem, och de ville derföre intet hafva med de onda Studenterne att skaffa och minst gifva dem traktering. Troil frågade efter huru många Studenterne den gången varit, och erfor att de utgjort fem till antalet. »Men denna gången äro vi sex», sade han. »Och om ni är beskedlig och ger oss mat, så skola vi hjelpa er till rätta igen.» Gumman undrade mycket derpå, men Troil underrättade henne, att när Studenter vore udda till antalet, verkade de ondt; men i motsatt fall göra de godt. Han förde henne derpå afsides och hviskade henne i örat, att han hade ett hemligt medel, som afvände all skada från både kor och kalfvar. Gumman ville gerna åtkomma hemligheten, och slutligen skedde den öfverenskommelsen, att samtlige Studenterne skulle erhålla en hederlig måltid, mot det att gumman fick trollmedlet. Troil lät derföre gumman sy en liten påse af rödt tyg. Han skref derefter, under uppläsande af halfva företalet till Cornelius Nepos, och en mängd högtidliga åtbörder och svängningar, följande ord på en papperslapp:

"*Hvita kalfvar och röda,*
Vilja de ej lefva, så må de bli döda!"

Denna papperslapp inlades i den röda påsen. Sedan de unga naturforskarne derefter gett några föreskrifter om kornas och de unga kalfvarnas behandling, tillsades gumman att binda den röda påsen om halsen på hvarje kalf, som föddes i hennes Ladugård. Gumman var obeskrifligt förtjust öfver denna utväg att få behålla sina kalfvar friska och raska. Studenterne erhöllo en kostlig måltid, och gumman, i stället för att emottaga någon betalning för måltiden, trugade dessutom en ost till present på Troil.

Sedan Erkebiskopen sålunda berättat uppkomsten af den märkliga talismanen, efterskickades ägarinnan. Hon berättade ganska sanningsenligt, att hon fått den af sex Studenter, och att den väl endast skulle hjelpa kalfvar; men den lärde Studenten, som gjort trollpåsen, hade läst så kraftigt öfver den, att icke blott kalfvarna hade nytta deraf, utan äfven många menniskor blifvit i sin nöd hjelpta af densamma. Gumman tillade derefter, att hon visst icke ville hafva något med trolleri att beställa, men då nu sjelfvaste Högvördig Erkebiskopen blifvit hjelpt med påsen, hoppades hon på Guds makt, att det icke var annat än godt och christeligt uti den. Hon hade också aldrig användt den, utan att förut läsa Fadervår öfver den, så att intet ondt skulle få makt med den.

Erkebiskopen underrättade gumman om huru den uppkommit; men det var icke möjligt att få henne ifrån sin tro på påsens heliga och undergörande krafter. Hon sade, att den påsen var det bästa hon ägde, och att hon lånat den åt Erkebiskopinnan derföre, att hon hade så ogemen och ochristelig vördnad för högvördigheten. Det hade således varit otacksamt att beröfva henne sin påse.

I anledning af denna händelse, berättade Erkebiskopen en annan, som förefallit vid samma tid, och som äfven är karakteristisk.

På en botanisk exkursion ankommo några Studenter en höstafton till en bondgård, der de utsågo sig nattqvarter hos den förmögne bonden. Studenterne hade icke mycket penningar, men desto mera appetit. De vände sig således till Troil, som var

särdeles påhittig. Han kom i detsamma ihog, att denna afton skulle blifva månförmörkelse, och snart var hans plan uppgjord. Han satte sig bredvid far i huset och begynte språka om Studenternes stora lärdom, och som bevis derpå sade han, att han och hans kamrater kunde komma så högt upp, att de räckte sjelfva månen. Bonden trodde icke rätt på, att de, som voro så unga, skulle ha hunnit så långt; men Troil erbjöd sig att bevisa honom det. "Vill ni bestå oss en god aftonmåltid, kära far", sade han, "så skola vi tjära månen" Bonden såg slug ut och skrattade. Slutligen gick han in på förslaget. Troil såg på sin klocka. Han fann att månförmörkelsen snart skulle börja. Bonden tillsades derföre att bära fram en tjärpyts och sätta den längsta stege han ägde emot stugan. Några stänger rustades i ordning, och bonden, med samtliga husets invånare, tillsades att gå in i stugan och hålla sig derinne medan arbetet föregick. Troil förklarade, att den som tittade ut ur stugan, innan de tillsades, ovillkorligen blef månaderasande.

Så snart förmörkelsen blifvit total, utkallades bonden och hans husfolk. De stirrade alla med bestörtning på den mörka månskifvan. »Nå Herre Je!» utropade bonden: »Hvad ni nu har skjämt bort den vackra mån! Få nu se om ni kan tvätta'n ren igen.»

Troil tog genast vid: »Ja, må gjordt! Vi tvätta ren honom igen. Men då måste kära far också bestå oss frukost i morgon bittida, innan vi vandra vidare.» — »Hå, ja! Blir det med det, så går fäll' det an!» svarade bonden. Hela familjen instängdes derefter ånyo i stugan, tills förmörkelsen gått öfver. Om aftonen, vid bordet, höllo Studenterne så muntra samtal med gubben, att han blef alldeles förtjust. Han sade dem, att de voro så roliga munsiörer, att han gerna skulle gett dem både aftonvard och frukost, utan att de behöft göra sig det besväret att tjära månen.

Ett och annat.

Professor Nordmark var ett original och, ehuru mån om sin vettenskap och dess framgång, stundom af ett infall, öfverseende med dem han skulle examinera. En dag kom en Student till honom och anmälde sig till tentamen. Så snart gubben utsatt en timme, fordrade han att den skulle iakttagas på minuten. Studenten passade också ordentligt på, och i samma ögonblick som klockan slog, knackade han på Professorns dörr. Denne emottog honom temligen fryntligt, bad honom sitta ner och begynte tentamen med ett benigt problem. Studenten begynte fundera och bråka med utredningen, och Nordmark gick undertiden till fönstret. »Har herren räknat ut det än?» frågade gubben. »Jag ämnar just börja!» svarade Studenten, under det svettdropparna glänste på hans panna. Samma fråga upprepades efter en stund af Professorn. Studenten hade ännu icke slutat problemet; men Professorn afbröt honom med en pröfvande blick derpå och ett småleende: »Ja så!» Derefter uppgaf han ett nytt problem. Den arma Studenten redde sig icke heller dermed. Så fortgick det hela timmen. När den var full, sade Nordmark gravitetiskt: »Om nu herren vore Nordmark och jag vore herren, hvad skulle herren då säga?» — Studenten såg litet förlägen ut, men fann sig raskt och svarade: »Om jag vore Professor Nordmark, så skulle jag säga: herrn går hem och läser öfver litet bättre!» — Nordmark skrattade, men inföll hastigt: »Men ser herren, så säger intet Nordmark; utan han säger: herren är välkommen upp till examen.»

= Några Svenska landsortstidningar berätta följande märkvärdiga utländska nyhet, som vi icke kunna påminna oss hafva läst i något Stockholmsblad:

"En Sömngångare väcker för närvarande stor uppmärksamhet i Carlsruhe. Det är en skön ung man, Konstapel och son af välmående föräldrar. Hans tillstånd tyckes dels vara magnetiskt, dels hafva karakteren af vansinne. Hans nattvandringar börja regelmessigt hvarje afton klockan half tio och fortfara till klockan ett på natten. Han exercerar då, under det han för detta ändamål använder allt hvad som faller honom i händerna, samt stojar, svär och skrattar äfven emellanåt, och hans kroppskrafter, som stundom tyckas förläna honom vingar att uppsvinga sig på bord, dörrar och andra föremål, som stå honom i vägen, är så förvånande, att han sönderbryter grofva trädstycken, som voro de tunna spånor. De, som hålla vakt hos honom, måste noga akta sig att ej möta honom under detta tillstånd af exaltation; ty all mensklig styrka tyckes endast vara vanmakt mot den jernkraft, hvaraf han i dessa ögonblick är mäktig. Han beder stundom vid Rosenkransen; men angriper honom paroxysmen, då tror han sig än sitta midt ibland flammor, än simma omkring bland brusande vågor, som hota att uppsluka honom, och stundom förekommer det honom, som närmades honom en Kapuciner-munk — för honom en fruktansvärd anblick. Ljusskenet afficierar honom starkt, ehuru han har tillslutna ögon. Det märkvärdigaste vid denna företeelse är, att den sjuke tyckes nästan alldeles oberoende af tyngdlagarna: han hoppar personer på ryggen, utan att dessa känna på långt när fulla tyngden af hans kropp; han går på listerna, vid hvilka de krokar äro fästade, der soldaterna upphänga sina patronkök m. m., och sätter sig på öfra kanten af en uppslagen dörr. Hans läsare försäkrar, att han en gång med sådan kraft stött hufvudet mot väggen, att denne ansåg den sjukes hufvudskål sönderkrossad: man fann i väggen en fördjupning efter stöten, men på den sjukes hufvud intet märke, ej en gång en blå fläck på huden. — Medikamenter skola svårligen här hjelpa; deremot tyckes den omständigheten, att han alltid går med tillslutna ögon, hänvisa till magnetisk behandling."

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 71. 1837.
Tisdagen den 5 Sept.

FREJA.

Den consistoriela myndigheten.

Alltsedan den tid, då Presterskapet uteslutande utgjorde den bildade klassen inom fäderneslandet, qvarstå i dess institutioner åtskilliga förhållanden, som i synnerhet kräfde reform. Bland dessa hafva Undervisningsverken just i våra dagar blifvit föremål för både uppmärksamhet och till och med reformationsförsök. Man har inrättat den nya Elementarskolan i Stockholm till ett slags Modellskola, enligt hvilken den nu vid Gymnasierna använda ämnesläsningsmetoden skulle nedflyttas ända till den första elementar-undervisningen. Man skulle, enligt denna skolas mönster, helt och hållet förbigå Gymnasierna, hvilka sålunda, tillika med deras lärare, blefve onödiga och umbärliga, såsom läro-anstalter. De skulle väl emellertid, om äfven nya Elementarskolans principer tillämpades till alla Rikets lärdomsskolor, qvarstå såsom eklesiastika myndigheter. Likväl torde det vara en allmänt medgifven sak, att inga embetsverk, i det hela, äro otjenligare och sämre uppfylla sitt ändamål än Consistorierna. Det är också naturligt att, då en dubbel duglighet fordras till Lektorsbeställningen, det är så mycket sällsyntare att finna män, som i densamma till alla delar uppfylla sin plats. En Lektor måste nemligen icke blott äga all den skicklighet, som en ungdomens lärare har af nöden, utan äfven de presterliga insigter, som göra, att han kan bedömma alla andeliga mål, som kunna i Consistorium förekomma, och derjemte förenar ett så upplyst nit för det heliga kallets framgång och christendomens förkofran i landet, att han derigenom vinner sina ståndsbröders aktning och i sjelfva verket vill och kan uträtta något för kyrkan. Men sällan förenas alla dessa egenskaper, som till en del äro motsatta, hos en man. Esomoftast är derföre den bäste och mest respekterade Consistorialis en dålig lärare, och tvertom den yppersta läraren icke ens prestvigd och derföre föga intresserad och skicklig för bedömmandet af presterliga ämnen. Och likväl afgör en person, hvars håg egentligen är riktad på naturvettenskaperna och som föga aktar på det religiösa sinnets trefnad och vård inom församlingarna, presterskapets öde så väl vid examina, som vid befordringar. Detta förhållande är ingalunda rätt och tillbörligt.

För att afgöra de rent eklesiastika målen, fordras ofta en vana vid pastoralvården, en insigt i lokalförhållanden, hvilka t. ex. en icke prestvigd Matheseos eller Historiarum Lector finner både besvärliga och onödiga att inhämta. Det är derföre, som Biskopen, jemte Domprosten och förste Teologie Lektorn, vanligen afgöra de egentliga målen på så sätt, att de på förhand och extra protocollum förklara sin vilja, innan sjelfva voteringen försiggått; emedan lagen stadgar, att den yngste Consistorialis först skall yttra sig till protocollet.

Det har varit fråga om att indraga Biskopsembetena i Sverige. Man har trott sig derigenom åt Staten kunna bespara betydliga summor. Likgilltigt kan det vara, om Biskopsembetet öfverallt förenas med Domprosteriet, såsom nu händelsen är vid åtskilliga Stift; men sjelfva benämningen Biskop är så gammal inom Christna Kyrkan, att den väl icke gerna bör afskaffas, då det kan undvikas. Biskoparne böra förblifva Styresmän för sina Stift. Men månne icke en jemkning kunde ske med sjelfva consistorialerna?

Om det blefve ett ambulatoriskt åliggande för Stiftets Kontraktsprostar, att vissa tider deltaga i de consistoriela göromålen, skulle det egentliga Consistorium kunna utgöras af Biskopen, Domprosten, en af Stiftets öfriga Prostar och förste Teologie

Lektorn. Detta så sammansatta Consistorium skulle bättre kunna bedömma förhållanderna inom Stiftet och med lifligare intresse omfatta dess angelägenheter, just emedan den adjungerade Ledamoten kunde meddela en mängd lokala underrättelser, hvilka Consistorium så mycket bättre blef i tillfälle att känna, som denna befattning omvexlande ålåg samtliga Kontraktsprostarne.

Den förnämsta invändningen emot ett så beskaffadt Consistorium anses af många bestå i svårigheten vid examina. Men dessa skulle egentligen vinna dervid. Det blefve då icke så mycket fråga om de egentliga skolsakerna, om lexorna, som väl böra vara undanlästa redan vid Seminarium, der fordringarna, i mån af behofvet, väl kunna stegras, som fast mera om de egentligen presterliga kunskaper, hvilka för embetet äro af vigt. Sjelfva pastoralexamen, som nu mången gång lemnar tillfälle för unga examinatorer att förarga gamla och dugliga Pastorer, hvilka möjligen icke så väl minnas sina glosor och sin grammatika, skulle vinna i grundlighet, då den mera motsvarade sitt ändamål att tillhålla presterne att icke försumma sin presterliga bildning vid utöfningen af sitt kall.

Genom ett sådant Consistorium skulle Gymnasiernas lärare befrias från de consistoriela göromålen, hvilka nu, emedan de gifva mera vigt och inflytande åt personen, ofta draga hågen från den egentliga befattningen, ungdomens undervisning. Både Gymnasierna och Stiften skulle vinna derpå.

Aftonbladet i en ny förlägenhet.

Det märkvärdiga mikroskop, hvarmed Hr Lindberg på Djurgården fordom förevisade Allmänheten sitt »förstorade naturskådespel», har nu åter nyligen varit begagnadt. Det har likväl skett i tysthet, och då vi förgäfves väntat att Aftonbladet skulle meddela Allmänheten underrättelsen derom, anse vi oss skyldiga att redogöra för experimentet.

Länge hade man saknat Aftonbladets opposition. Man genomögnade dess spalter dag efter dag, men det var rent omöjligt att finna den. Slutligen beslöt man till dess upptäckande använda Hr Lindbergs mikroskop. Hr Lindberg säges hafva beredvilligt upplåtit instrumentet till begagnande. Flera af de sednaste numrorna utsattes för hydrooxygengasens ljus, och hvarje bokstaf blef en bock. Som buffelhjordar på Nordamerikas gräsöknar, trängdes de svarta bokstäfverna i täta kolonner; men der fans ingen enda, som på något sätt kunde anses för opposition. Redaktörerne stodo handfallne. De hade hoppats att kunna skenbarligen öfvertyga Allmänheten om tillvaron af den väntade och offentligen tillkännagifna oppositionen. Men alla bemödanden att upptäcka ens det ringaste oppositionskräk, voro förgäfves.

Nu började Allmänheten att glunka om detta besynnerliga förhållande. Aftonbladet berättade, att utländska blad anfört något så underligt om Sveriges Kungahus, att tryckfrihetslagen icke tillät att meddela det. Naturligtvis blef man på det högsta nyfiken hvad detta kunde vara. Det tappra och frimodiga Aftonbladet, som så orättvist blifvit beskyldt för feghet, skulle säkert trotsat åtminstone en indragning för att meddela en så märkvärdig nyhet. Då rusar Dagligt Allehanda, som, enligt Aftonbladets uppgift, hör till den »servila ligan», åstad och meddelar hela den lumpna fabeln utan vidare krus. Naturligtvis skakar hela Allmänheten på hufvudet. Det kan omöjligt vara feghet af Aftonbladet, det vet man, således måste det vara — brist på opposition. Några klyftiga hufvuden utfunderade, att Storhertigen sjelf tagit Aftonbladets opposition med sig, så att det vore förgäfves att söka den under hans frånvaro. Men andra visste bättre reda på saken, som de sade: de bekanta Aftonbladsvännerna, åkarne, hade på den sista berömda Rosersbergsfärden medtagit hela förrådet i sina droschkor, så att Aftonbladet nu befann sig i förlägenhet.

Redaktörerne hade emellertid gjort allt hvad i deras makt stod att skaffa reda på sin opposition. Den kunde icke ens upptäckas med förstoringsglas i sjelfva bladet. Således beslöto herrarne att söka efter hvart den kunnat taga vägen. De fördelade sig åt alla håll i staden. De skickade bud till närmaste gästgifvaregårdar rundtomkring. Ingen hade sett tecken till Aftonbladets opposition. Slutligen beslöts, att hos polisen begära en allmän efterlysning. Man började fundera efter sina gamla vägar till detta embetsverk, och man beslöt att göra det något hyggligt anbud, för att vinna dess bevågenhet och få någon spaning om den förlorade.

Ännu har icke kungörelsen utkommit; men vi vete af säker hand, att en stor belöning är utlofvad åt den, som tillrättaskaffar nämde opposition. Samtliga redaktörerne salade ihop, för att få belöningen tillräcklig. Den består af hela Lördagsmagasinet, inbundet i cloth, hela Läsebiblioteket, både den närvarande årgången på klippans papper och de föregående på karduspapper, och så mycket som utkommit af den berömde historieskrifvaren Rottecks verk.

Dessutom kan den, som lyckas finna och öfverlemna oppositionen åt Aftonbladsbyrån, i många andra fall räkna på Aftonbladets välvilja.

Herr Lindberg säges för sin möda endast hafva fordrat, att så snart oppositionen tillrättafås, han får kostnadsfritt använda den för sina naturskådespel. Redaktionen har med nöje bifallit hans begäran, emedan den hoppas på sådant sätt åtminstone öfvertyga den Allmänhet, som besöker de mikroskopiska representationerna, att i Aftonbladet finnes opposition.

Republiken i Ryssland.

I det inre af Ryssland, helt nära Petersburg, nemligen i sjelfva Ladogasjön, berättas det, existerar en liten republik, en stat i staten. Den har sin diktator, sin armé, sin flotta. Diktatorn heter Iwanoff eller något dylikt, som slutas på off. Armén består af några tjog fiskare och skälskyttar, flottan af några snipiga fiskarebåtar. Republikens murar äro af samma slag, som de odödlige Athenienserne, på oraklets inrådan, använde i kriget mot Persien, nemligen af träd.

På några klippor och skär i Ladoga hade några raska fiskare och skälskyttar byggt sig små kojor. Dessa, den stora insjöns nomader, flöto omkring i lätta båtar och idkade sitt yrke med framgång. Afsättningen var god och varorna betaltes väl af Petersburgska kommissionärer i Ladogaströndernas småstäder och byar. Både män och qvinnor, till och med barn, bland dessa fiskare, förstodo sig väl på yrket, och man började förspörja att en icke ringa grad af välmåga, till och med rikedom, hade uppkommit bland dem. Man hade för öfrigt ingen rätt reda på detta folk. De handlade alltid ärligt och visade sig, med sina ypperliga båtar, fyllda af den bästa fisk, på sådana ställen, der de visste att den skulle finna god afgång. De hörde till ingen församling. Inga längder hade upptagit deras namn. Regeringen önskade få reda på dem, och det beslöts att de skulle skattskrifvas.

En Rysk uppbördsskrifvare, åtföljd af några soldater, begaf sig åstad på en stor båt till de små skär, der man sade att fiskarbyn skulle finnas. Efter mycket letande hittade man ändtligen, undansmygda mellan klipporna, ett dussin låga kojor. De voro temligen vidlyftiga, men så godt som nedgräfda i jorden, för att icke utgöra något hinder för blåsten. Uppförda af de enklaste materialier, täckta med vass och stenar der ofvanpå, gåfvo de en ganska egen och torftig anblick. Uppbördsskrifvaren landsteg. Han fann i kojorna endast några gamla qvinnor, som redan undangömt alla saker af värde, och ett par gubbar. De visade mycken bestörtning och misstroende. Uppbördsskrifvaren befallte att gubbarne skulle framföras, och begynte examinera dem. De gåfvo besynnerliga och undvikande svar. De sade att icke flera menniskor funnos i hela denna by, än de och gummorna. Uppbördsskrifvaren blef ond, och befallte att de bedrägliga gubbarne skulle arresteras och medföras. Gummorna uppstämde ett klagoskri, men det var förgäfves. Gubbarne bortfördes, och den stora båten aflägsnade sig.

Men uppbördsskrifvaren hade ännu långt till hamn, då han såg några lätta, snabba fiskarbåtar nalkas. De vinkade åt honom, och han stannade med rodden. Snart lågo de tätt invid den stora båten, och utkräfde utan omsvep de fångne gubbarne. Uppbördsskrifvaren vägrade; soldaterne satte sig till motvärn. Men utan vidare krus grepo fiskrarne sina gubbar i kragen, ryckte dem till sig i sina båtar och ville aflägsna sig. Soldaterne gåfvo eld. Då framkommo ur fiskarbåtarna lodbössor och andra gevär. Skotten besvarades, och ingen fiskares kula flög förgäfves. Skrifvaren sjönk, svårt sårad, på båtens botten, och soldater och roddare voro dels döda, dels illa blesserade. Lyckligtvis brydde sig fiskrarne icke om att förfölja dem. Halfdöd lyckades skrifvaren komma med de återstående af sitt blödande folk till lands.

Icke lång tid derefter nalkades några stora slupar, fulla af militär, den lilla fiskarbyn. Men knappt kommo båtarna inom skotthåll från den lilla holmen, förrän en salva af väl riktade kulor gjorde ett stort nederlag ibland dem. Ingen skytt syntes likväl bland stenar och buskar på stranden. Salvan besvarades på måfå ur båtarna. Men än här, än der bland klipporna blixtrade det och smällde, och för hvarje skott föll en man i sluparna. Befälet gaf befallning till skyndsam landstigning, och, oaktadt nederlaget, rusade en mängd soldater upp på stranden. Man letade igenom buskar och klippor. Man hittade en fiskare, som, genomborrad af en kula, låg i själtåget. Han fördes till Ryska befälhafvaren, på hvilken han stirrade med förvåning, men han kunde icke förmås att öppna munnen till ett ord. När en soldat slutligen stötte honom med gevärskolfven, gjöt sig öfver den döendes drag ett besynnerligt leende. De bristande ögonen blixtrade till, liksom i känslan af en anad hämd, och fiskaren uppgaf andan.

Ryssarne intogo snart fiskarbyn; men der fans ingen lefvande själ. På något afstånd, mellan holmarna, aflägsnade sig några båtar. Ryska befälhaf-

varen lemnade en liten besättning i byn och begaf sig ut med sluparna, att förfölja. Men de lätta fiskarbåtarna voro hastigt ur sigte, och sluparna vände tillbaka till landet.

Man hörde på några dagar ingenting ifrån den eröfrade fiskarbyn. Ett litet kronofartyg, väl bevåradt, afgick dit, och lyckades ändtligen finna byn. Men der möttes manskapet vid landstigningen af ett kulregn. Kronofartyget hade några nickhakar om bord, och innan kort hade de bragt fiskarnas gevär till tystnad. Byn blef åter eröfrad. Men der fans ingen lefvande själ. Kojorna voro helt och hållet öde; der fans icke ett husgeråd, och den qvarlemnade Ryska besättningen var, jemte alla lösören, försvunnen. Ibland buskarna fann man denna gangen icke ens ett lik.

Då detta rapporterades och man fann att det var omöjligt att få bugt med de halsstarriga fiskrarne, hvilka man icke ens visste hvilka de voro, lärer man ansett klokast att icke mera bry sig om dem. De hafva utvalt sig en befälhafvare, och fortfara att idka sitt fiske och sin handel som förr; men hvar de nedslagit sina bopålar vet man icke. Man har misstänkt några, som sedermera burit ärr, att hafva varit delaktiga, men man kan ingenting bevisa, och republiken i Ladoga äger derföre ännu bestånd.

Ett och annat.

Herr Torsslow fortfar att gifva sin intressanta pjes Gustaf Eriksson Wasa. Han har nu gifvit 20 representationer för goda hus. Åtskilliga förändringar och förkortningar hafva blifvit vidtagna, genom hvilka stycket vunnit. Det är glädjande att finna, huru den Svenska Allmänheten likväl förstår att skatta det dugliga, och är tacksam för det, som göres för dess tillfredsställelse. Eljest är det sed i vårt land, att beständigt klaga på Allmänheten och skylla henne för likgilltighet och plumphet. Det må vara sant, att vissa tidningsredaktioner, som endast smickra henne, utan att af själ och hjerta önska hennes upplysning, bidragit betydligt att demoralisera henne. Men hon har ännu ett fosterlandssinne, som icke så snart förqväfves. Hon ser med oförändrad kärlek sina ädla minnen. Det är i synnerhet för ungdomen, som de taflor Herr Torsslow framställt, äga ett alldeles hänförande intresse. Föräldrar, som låta sina barn se det vackra stycket, kunna aldrig gifva den bättre och lifligare föreställningar af de historiskt romantiska scenerna från Gustaf Wasas första tid.

= En Engelsk, förnäm rumlare har i Norrige råkat ut för en hårdhändt brandvakt, och hans äfventyr har väckt mycket uppseende. Markis Waterford, en af dessa stormrika ädlingar, som helt och hållet lefva för sina nöjen och finna dessa i äfventyr, seglade, med ett litet ypperligt fartyg, till Norrige, hvars »*smukke Piger*», som hålla till på »*Hoffet*» *), i samråd med buteljerna, råkat att förbrylla och uppglödga markisens hjerna. För att svalka densamma, satte han sin hatt på en af värdshusjungfrurna; men då brandvakten ville afbasa honom för hans bullersamhet, och slog honom med »morgonstjernan», träffade slaget ganska illa hans blottade hufvud. Det lärer vara fråga om Markisens lif. Den Norrska polisen får sålunda en famös sak att handhafva, och ett lysande namn till prydnad i sina protokoller.

= En ryktbar Kemist gick häromdagen i sällskap med en vän åt Ladugårdslandet. Just der de gamla kanonkulorna ligga, skiljde sig Kemisten från vännen, och bad honom vänta en stund, medan en liten angelägenhet afgjordes i grannskapet. Vännen gjorde så, och roade sig under tiden med att betrakta nämnda kulor. När Kemisten återkom, blef han genast tillspord af betraktaren sålunda: »Här ligga nu tvenne kulor, den ena är varm ofvanpå och kall inunder, den andra är alldeles tvertom — — hur är det möjligt? hvaraf kommer det?« »Jo!» svarade Kemisten, »med den första är det lätt förklaradt, ty solskenet har ju värmt opp den, men med den andra är det besynnerligt — likväl — då jag betänker saken, så är det ju klart» — och härvid afgaf han ett vettenskapligt yttrande, så vidlyftigt, så djupsinnigt och så snillrikt, att den andra utropade förvånad: »ja! ja! Bror har rätt, det är så, fastän jag trodde, att det kom sig deraf, att jag nyss vände om den ena kulan.« —

= En prest predikade nyligen på landet mycket uppbyggligt om den förskräckliga synden tjufnad, och tillämpade slutligen rätt praktiskt: »och får jag nu, i anledning häraf, förmana eder strängligen, mine christlige åhörare, att låta bli bärbuskarna och fruktträden i min trädgård, på det att jag måtte få njuta mitt goda i fred. Amen.»

*) Aftonbladet öfversätter *Hoffet* med *hofvet*. Det lärer således varit en Hoffröken, som burit Herr Markisens hatt vid tillfället. Det förnäma bladet har agg till Hoffröknarna alltsedan Rosersbergstiden. Nu finner man skälet till detta agg. Bladet har råkat någon näsvis värdshusjungfru, och förblandar, i häftigheten af sin vrede, värdshusjungfrur med Hoffröknar.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 8 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 72. Fredagen

FREJA.

1837. den 8 Sept.

Hungersnöden.

En kort, men ömklig Tragödia i En Akt.

(Första gången uppförd i Humlegården, Sommarn 1837.)

Personerna:

En Örn.
Tvenne Svanor.
En Uggla.
Hägrar — *(eller andra fåglar af Vadare-slägtet — oigenkänneliga).*
Getter *och* Får.
Två Räfvar.
Kaniner.
Menniskor.
Linnés Vålnad.

(Teatern är Humlegården.)

FÖRSTA SCENEN.

(Det är en skön och lugn Augustiqväll. Många muntra, fria sparfvar hoppa, qvittrande, omkring i träden och på marken.)

Två Menniskor *(den ena en främling)* inträda *genom porten.*

Den främmande Menniskan.

Ah! voilà! En skön Jardin de Plantes!
Et une ménagérie — pas vrai? min Erre!
Det vara ganz superbe — Allons!

Den andra Menniskan.

Min Herre!
Kom, låt oss gå! Här intet fins att se.
(för sig)
O! må det lyckas mig att honom föra
Från detta fasans rum!

Den främmande Menniskan.

Allons, Monsieur!
(De gå ut igen.)

ANDRA SCENEN.

Tre Menniskor *(bland hvilka ett Fruntimmer) inkomma. De gå fram emot pavillonen, vika af till höger, och sammanträffa oförmodadt med några* Får *och* Getter, *hvilka befinna sig inneslutna i en fålla.*

En Get, (då hon blir menniskorna varse).

Åhehehehehe hehehehe!

Ett Får.

Mä - mä - mä - mä mä- mä mä hä hä!
(Så väl Getter som Får resa sig upp emot trädgallret.)

Fruntimret (fattar en bundt af nyss slaget gräs).

Du är visst hungrig, stackars kräk!

Geten.

Jä — ä!

Fruntimret (inkastar gräset till den hungriga Geten).

(till Fåret)
Du svälter visst också? — —

Fåret.

Mä hä — ä — jä!

(Fåret bekommer en skorpa, som säkert med största begärelse blifvit uppslukad, om icke en stor Gumse knuffat kräket bort och sjelf, i egen, hög person, förtärt gåfvan. — Åskådarne aflägsna sig. Djuren stöta hårdt emot plankorna. Det är osäkert, om de göra så för att döda sig, eller för att få följa med. De fria Sparfvarne hoppa, under hela denna scen, mycket glada, kring menniskornas fötter.)

Fruntimret.

Hvad det är rysligt! — Jag vill släppa ut dem. — —

Rösten af en Räf (igrannskapet).

Ja-o! Ja-o! Släpp hit dem! Ja-o-jaa!

TREDJE SCENEN.

En smutsig lergraf, fuktad af några droppar eländigt vatten. På brädden stå tre eller fyra halfnakna Hägrar *och trampa. Emellanåt halkar en eller annan ned i grafven och sörplar. Nedanföre försöka tvenne nersölade* Svanor *att simma;*
De tre Menniskorna.

En Häger.

Nog säger *Buffon*, att jag var och är
En mycket ledsen, melankolisk fågel . . .
Jag tror, att han har rätt; jag känner på mig,
Att han är bättre än *Linné*, som satt oss
På svältkur här, i detta usla träsk.

(Ett djupblått åskmoln synes i horisonten.)

Det är, så sannt jag lefver, alltför uselt
Att lefva, när man är på lifvet mätt.
Af mat är jag ej mätt: det vete Gud;
Jag lefver blott af ödlor, grodor, fisk:
Och annan mat jag kan ej rätt få i mig.
Grå hår jag fått, se'n fődan senast mőtte
Mitt sjunkna öga och min tomma näbb.

En annan Häger.

Aj, aj! rőr ej på strängen, kära bror!
Ifrån den tid, jag kom i denna sumpen
Jag tänker ej på vått och ej på tort.
Farväl, farväl, min mat!

Tredje Hägern.

God natt, min mat!

Alla tre Hägrarna.

När vi i vilda träsket gingo,
Vi funno både mat och drick.
Af Gud vi beggedera fingo:
Ifrån *Hans* bord ej någon hungrig gick.

(De tre Menniskorna gå vidare, under synbara tecken till deltagande.)

Svanorna.

I en klar och ljusblå bőlja
Svanen simmar frisk och ren.
Här kan intet skőlja
Våra skrumpna ben.
Vi i gyttjan klifva —
Det lär kostligt blifva,
När vi vinter få —
Om icke förr, så dő vi då.
Du, som vår herrskarinna var en gång,
O, Venus! Låt oss på ditt verldshaf gunga:
Der vi vilja sjunga
Skönt vår svanesång.

Rösten af en bunden Räf.

Ho-ja! Ej sång behőfs; — kom hit!
Jag har en rasande aptit.
Kom en i sender; — — Det är dock en bit.

FJERDE SCENEN.

Åskmolnet stiger allt högre. De tre Menniskorna *nedkasta i pölen några brödsmulor, dem* Svanorna *långsamt och nästan högtidligt upplocka. De blicka emellanåt, på en gång stolt och tacksamt, emot de tre menniskorna. En matt blixt ur molnet åtföljes af ett doft dunder. På afstånd synes en menniskofigur, insvept i en kappa, skynda sig undan det inbrytande ovädret.* Två Kaniner. En Örn *(åtföljd af en blind* Uggla*).*

En Kanin (skriker så högt, han kan).

Nej, vänta, vänta! låna oss din kappa!

(Menniskorna, hvilka för tillfället ej voro beredda på att frälsa kreaturen från hungerdöden, bjuda de stackars kaninerna ett par skorpor, dem de glupskt förtära. Himlen blir allt mörkare.)

Hymn af Djuren.

Fader! Du, som korpens ungar fõder,
Se till oss med nådens őga ner!
Hungern oss förőder —
Milde Herre Gud!
Stor i solens sken och åskans ljud!
Om Du ej vill hjelpa mer,
Låt då dina blixtar blossa —
Och oss fõrkrossa! — —

(En ung Örn, som slitit sig lös ur sina bojor, sväfvar häftigt upp emot det svarta åskmolnet.)

Örnen.

Ur stoft och dy
I luft och sky
Högt sväfva őrnens vingar.
Der ser han igen
Sin gamla vän,
Hvars namn kring seklerna klingar.

(Ugglan försöker att följa med, men stöter hufvudet mot ett träd och nedfaller död.)

FEMTE SCENEN.

Őrnen *lyfter sig högre, och möter, vid randen af det stigande, nu rosenfärgade molnet,* Linnés Vålnad*, som håller Djurens och Blommornas lagbok i sin hand. Örnen sätter sig på hans skullra.*

En stark blixt.

Linné (lägger högra handen på den öppna boken).

Den boken skref jag till Naturens ära,
Och alla hennes barn jag älskat har.
Nog ser jag nu — här fõljs en annan lära,
Fast främst i spetsen man min fana bar.

Jag ville föda till Er alla bära;
Men jordisk spis ej fins i mitt förvar.
Min tro, min vetenskap en verld besannar,
Och dem, som plåga eder, jag förbannar.

(En klar blixt genombryter molnet. Vålnaden och Örnen försvinna deri. Djuren lägga sig tysta och vördnadsfulla ned till hvila.)

Täckelset faller.

Swenska Traditioner.

III. *Carl XI:s slädparti.*

Konung Carl XI gick en vacker vinterdag ut att promenera i trakten af sitt kära Kungsör. Han åtföljdes af en af sina hofherrar. Ett stycke från Kungsgården träffade herrarne en Sörmlandsbonde, som kom åkande med tomma kälkarna från Arboga, der han sålt sitt vedlass. Konungen ropade an bonden, och bad att få åka med honom ett stycke utefter Arbogaån. Bondgubben höll med sina raska hästar, och Konungen satte sig på den eftersta kälken, medan hofherrn ställde sig på medarna. Bonden på främsta kälken lät sina hästar trafva ut, särdeles som föret var så ypperligt man kunde önska. När herrarne åkt en god stund, frågade Carl bonden, hvad han tyckte om Kungen. »Hå», svarade denne, »hvad skall man tycka om en sådan! Får han hållas några år till, så lär väl ingen i hela landet äga något mera, utan han. Det må hin prisa en sådan skinnarekung!» Carl XI blef något förlägen. Men hofherrn utbrast: »betänk hvad du säger, bonde! Du skall akta dig, att du icke talar hufvudet af dig. Vet, din näsvisa lymmel, att det just är Kungen sjelf, som åker med dig!»

Bonden vände helt kallt om sitt hufvud och betraktade herrarne ett par ögonblick. Förmodligen fann han af min och klädsel, att hofherrns uppgift måtte vara riktig. Men att just så oförhappandes tala hufvudet af sig, det ville han icke. Han utsträckte således sin hand till sprinten, som förenade båda kälkarna. Med ens gaf han hästarna en klatsch, ryckte ur sprinten och trafvade hurtigt sina färde utåt Mälaren, medan bakkälken med Kungen och hofherrn blef stående midt på landsvägen.

Flata och förargade måste både Kungen och hofherrn till fots återvända till Kungsgården.

IV. *Bondflickan.*

I sina unga dar var Carl XI särdeles fallen för att skämta och roa sig med bondflickorna, särdeles då de voro vackra. På en af sina resor genom Westergötland träffade han vid byn Holmestad en särdeles vacker bondflicka, som var sysselsatt att gräfva i en täppa bredvid vägen. Kungen höll och steg af hästen, ty han brukade merendels färdas ridande. Han kallade flickan fram till gärdesgården, som skilde henne från vägen, och sedan han språkat en stund om hvarjehanda, utan att yppa sig hvem han var, hoppade han öfver gärdesgården in till flickan. Hon begynte springa och skrika, som enfaldiga bondflickor hafva för sed. Men Kung Carl upphann henne snart vid ett dike. Der tog han henne om lifvet och satte henne bredvid sig. Under det han vänligt språkade med henne, tyckte hon bättre ge sig tillfreds. Han ville då följa henne in i den lilla, bredvid liggande stugan. Hon sade, att han skulle få följa henne, om han afdrog sina tunga ryttarstöflar, så att hans gång icke störde hennes föräldrar, som lågo och sofvo. Carl gick in på förslaget, och hon skulle afdraga honom dem. Men den sluga flickan drog endast till hälften af de stela stöflarna, och sprang sin väg med ett gapskratt. Kungen kunde omöjligt, med stöflarna till hälften afdragna, hvarken stå eller gå; så att han blef sittande rätt långnäst på gräsvallen, tills några af hans svit kommo och hjelpte honom på sina fötter och på hästen igen.

V. *Carl XI:s holmgång.*

Det var den 11 Aug. 1680. På sin lysande kungliga jakt afseglade Carl XI, jemte några af sina mest förtrogna hofherrar till Kungsör. Resan hade gått ypperligt ända tills de seglande kommo till Björkfjärden. Men der uppstack en våldsam storm. Den kungliga jakten var, enligt tidens sed, beprydd med ofantliga förgyllda prydnader, hvilka togo stort vindfång. Hon dref derföre alltför mycket till sides. Man försökte att refva seglet, men desto värre dref skrofvet mot stranden. Det gick slutligen så långt, att man beslöt sätta jakten på grund, för att åtminstone rädda lifvet. Men olyckligtvis stötte hon emot en klippa, just invid en liten holme. Styret krossades och jakten kastades på sned. Nu satte man ut den lilla jullen; men det var med möda man lyckades bringa den i lä af jaktens skrof. Kungen och ett par Kammarherrar skyndade i jullen, som genast dref på holmen och blef illa stött emot dess steniga strand. Hade herrarne icke varit så heta om öronen, skulle det väl varit skäl att i stället för Kammarherrarne begagna ett par af båtsmännen, som bättre vetat att sköta båten och kunnat föra den tillbaka till jakten för att rädda de öfriga. Men nu

stodo de tre räddade lafatta på holmen och sågo huru jagten allt mer och mer lutade till undergång. Några af Cavaliererne om bord upphofvo hiskeliga skrik, som hördes genom stormen. Andra togo till böneboken, och Konungens hof erbjöd en så uppbygglig och gudfruktig anblick, att det var skada att Hofpredikanten icke var med.

Men lyckligtvis, innan nöden blifvit alldeles ohjelplig och Konungen undergått hungerns plågor på den lilla ödsliga holmen, kom der en Mälarskuta dansande. Skepparen var en oförvägen sälle och stod vid styret och skrålade en polska med full hals, under det skutan guppade öfver vågorna, som en halt skenande skjutshäst. Men hastigt blef han varse den kungliga jaktens förlägenhet. Han satte genast kursen ditåt. Han var väl hemma i dessa farvatten och gick på andra sidan holmen, der han i lä af träden kastade sin dragg och fick skutan lyckligt att stoppa. Med sin julle begaf han sig derefter åstad, gick om ena udden af holmen, och plockade den ena efter den andra, af både hofherrar och besättning, i land på holmen. Sedan alla voro räddade, fördes han fram till Konungen.

Kung Carl frågade skepparen, om han kände honom. Skepparen bejakade det, och frågade hvart Hans Maj:t befallde att blifva förd. Kungen sade till Kungsör, och uppdrog sin dyrbara klocka, hvilken han skänkte skepparen.

Hela hofvet fördes derefter om bord på skutan. Här ville Konungens styrman taga befälet, men Carl afböjde det och sade, att den raske skepparen väl bättre förtjente denna heder, än han, som satt dem på grund och i lifsfara.

Skepparen förde derefter den dyrbaraste last, som en Mälarskuta burit, till vederbörlig ort, der han erhöll en ytterligare konglig belöning.

VI. *Carl XI:s smörgåsar.*

Carl XI red gerna och långt. Man omtalar hans ridt till Kungsör med en af sina favorithästar på några timmar. En berättelse om en hans utflykt från Kungsör är ännu bibehållen i allmogens minne der på trakten. Åtföljd af några hofherrar, red Kungen ut tidigt en morgon åt Södermanlandssidan. Han ankom till en enstaka stuga, icke långt från Lunds gästgifvaregård. En gammal gumma, som bebodde stugan, blef utkallad till de ridande herrarne, som voro hungriga efter ridten. Kungen frågade henne, om hon kunde gifva dem hvar sin smörgås. Hon sade, att hon ville göra det rätt gerna, särdeles som hon hade alldeles färskt och nykärnadt smör. De hungriga hofherrarne vattnades redan i munnen, då gumman bar ut ett stort fat med smör och några brödkakor på förstuguqvisten. Hon frågade derefter, om herrarne behagade »tummagås eller knifvagås.» Kungen svarade först och begärde »tummagås.» Gumman lade genast en portion smör på en kaka, och utbredde med tummen både öfvadt och skickligt den betydliga portionen öfver hela kakan. Herrarne smålogo, emedan Kungen sjelf såg litet förlägen ut, men han emottog smörgåsen helt vänligt af gumman. Den följande af herrarne begärde »knifvagås.» Gumman utbredde då smöret ordentligt med knif. Så snart alla erhållit sina smörgåsar, kastade Kungen ett par Caroliner till gumman och befallte herrarne följa sig. Han satte af i fullt streck en half mil. Det var blåsväder, och Kungen red emot vädret. Samtliga herrarne höllo sina smörgåsar i ena handen och tyglarna i den andra. Slutligen stannade Kungen vid en löfbacke, der han uppmanade alla att spisa sina smörgåsar. Kungen befans då vara den ende, som hade smör qvar i behåll på sitt bröd. Alla de andra herrarnes hade blåst bort under den häftiga ridten, så att de nu fingo spisa blotta brödet. Nu var det Kungen, som i sin ordning smålog åt dem.

Ett och annat.

Sedan Storfursten lyckligen hemkommit, har den efterlysning efter Aftonbladets opposition, hvilken vi i förra numret omnämde, kommit under öfverläggning. Dervid har en märklig söndring yppat sig i Redaktionens tänkesätt. Några af redaktörerne yttrade betänkligheter deröfver, att Allmänheten genom efterlysningen skulle underrättas om oppositionens frånvaro, och påstodo att många, efter gammal vana, skulle tro att den funnes der, utan att bry sig om att närmare utreda förhållandet. Men andra togo saken mera kallt. De sade, att Aftonbladet nu befunne sig i den lyckliga ställning, att det icke mera behöfde oppositionsmasken, och således så gerna först som sist kunde afkasta densamma. Dess ställning var fullt ut betryggad genom annonserna. Öfverläggningen lär ännu icke vara slutad. Naturligtvis är den tänkande Allmänheten högst intresserad för resultatet.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 12 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 73. 1837.
Tisdagen den 12 Sept.

FREJA.

Swenska och Norrska Kofferdimän.

Man har hört påstås, att den tid icke skall vara så långt borta, då den Svenska flaggan, såsom det nu redan begynner se ut i Nordsjön och Östersjön, uttränges af den Norrska. Man har anmärkt, att en ovanlig och tilltagande mängd af Norrmän, i synnerhet i år, visat sig i Svenska hamnarna, såsom till exempel i sjelfva Stockholms hamn. Ser man ett stort, gammalt skepp eller en svår brigg på strömmen, och tror sig igenkänna dessa tunga, men säkra Svenska fartyg, som för 30, 40 år sedan i mängd plöjde de Svenska farvattnen, så skall man vid efterfrågan spörja, att det nu är en Norrman.

Vi gå om bord. Den gamla tremastaren är icke mycket inbjudande. Ur kabysan stiger trögt en rökkolonn. En skräpig, grönmålad ruff står på akterdäck. Besättningen består af några få, starka och raska matroser. Skepparen är primus inter pares bland dem. Hvem äger fartyget? Norrska bönder i Lillesand, i Flekkefjord eller något dit bortåt. Är det bygdt i Norrige? Nej, bevars! Norrmännen bygga icke så bastanta och tunga skepp som detta. Det är en gammal, kasserad Svensk Kofferdiman från Halmstad, från Westervik eller från Stockholm. Sedan ingen Svensk ville föra det gamla vraket, och rederiet skämdes att låta det gå i sitt namn, såldes det åt Normannen. Han visste nog hvartill det dugde. Han slog ut mellanbalkarna mellan kajutan och rummet, för att få detta så mycket större. Förrum och kabelgatt, allt har han förenat till ett ofantligt lastrum. Skeppet lastar derföre i sjelfva verket mycket mer (kanske dubbelt), än hvartill det är uppmätt från början. Normannen uppsätter ruffen på däck och inqvarterar sig der, med besättningen. Proviant och de aldra oumbärligaste persedlarna för skeppets behof har han också på däck. Nu söker han frakt och emottar en ansenlig brädlast. Sedan han stuf-vat det stora rummet fullt med trädvarorna, går han till segels. Det gör honom ingenting om det gamla vraket är läck. Han flyter i alla fall på sjelfva brädlasten och stormpumparna.

Vi besöka briggen, som ligger bredvid. Samma förhållanden. Skepparen, som bor i den otrefliga ruffen, är sjelf ägare. Fartyget är också en gammal Svensk. På samma sätt förhåller det sig med en mängd af de Norrska fartygen.

Det ser icke omöjligt ut, att hela den Svenska trädvaruhandeln på sådant sätt till slut kommer i Norrmännens händer. De gå för mycket lägre frakt än Svenskarne kunna komma ut med. Normannen förhyr sitt sjöfolk efter en annan princip, än Svensken. Han öfverenskommer med sin besättning om ett visst pris för hela resan. Svenska matroserna gå deremot för månadshyra. Normannen har derföre mera ifver att skynda på sin resa, emedan han då så mycket snarare kommer åt sina penningar. Han är också lika skicklig och djerf sjöman, som Svensken; och kanske ändå härdigare, ty han frågar icke så mycket efter trefnaden om bord. Minst bekymrar honom skutans utseende. Svensken har mera lust att lysa, till och med i manövrer. Blir han väl behandlad af sin befälhafvare och är provianten tillräcklig, så går han hurtigt de faror, som Normannen undviker, till mötes. Men i sparsamhet och uthållighet kan han icke jemföras med denne.

Den Svenske skepparen och redaren måste betala sina dryga skatter, hvilka Normannen icke vet af. Likväl hafva de Norrska skeppen samma rättigheter och betala icke högre umgälder än de Svenska, hvarken i Svensk eller utländsk hamn. Skulle den Svenska skepparen erbjuda sig att gå för samma frakt, som Normannen, blefve han snart ruinerad. Han måste med förtjensten på frakten, som i alla

fall är klen, betala de ansenliga Kronoumgälderna i Sverige; derefter måste han se till, att hans skepp är i sådant skick att Svenska matroser låta förhyra sig derpå, och betala dessa sin dryga hyra. Ville han försöka ett medel, som numera står honom öppet, att skaffa sig folk från korrektionshuset, kunde han väl kanske få detta för obetydlig hyra; men han behöfver åtminstone någon befaren sjöman, och man vet huru hos oss sjömännen, innan de låta förhyra sig, utforska kaptenens sätt att behandla sitt folk, beskåda hans fartyg och göra afseende på hvad kamrater de få. Denna esprit hos Svenska matroserna förtjenar aktning och loford. Men den bidrager, såsom vi yttrat, till Svenska trädvaruhandelns förfall och skepparnes ruin. Den Norrska skepparen gynnas sålunda af förhållanderna.

Vill man besöka en af våra bättre Svenska Koffardimän, som föres af en kunnig och skicklig kapten, finner man ett annat förhållande. Vi gå till Skeppsbron. Der ligger en vacker tremastare från Gefle. Ordning och snygghet råda om bord. Man ser på prydnaderna, att det är ett rederi och en kapten, som vilja hafva heder af sitt skepp. Det för en besättning af fjorton man, kaptenen inberäknad. Det är ett raskt, friskt, Svenskt folk. Skeppet kommer från London. Det gick från Havana dit. Det har besökt Manilla på Philippinerna, och har sålunda varit långt inne i Stilla Hafvet. Kaptenen inbjuder oss i sin eleganta kajuta, der vi röka en äkta Havanacigarr. Engelska och Amerikanska tidningsblad fästa uppmärksamheten. Ett bokskåp står i hans hytt. Vi finna här en helt annan man, än Norrmannen i sin ruff.

Det är endast på de aflägsnare hafven, der Svenska flaggan respekteras af gammalt, som hon ännu visar sig med fördel. I Rio Janeiro äro Svenska skeppen icke sällsynta. Äfven till Batavia hafva i år flera fartyg från Stockholm afseglat. De kaptener, som göra dessa resor, äro de, som föra de bästa skeppen, merendels bemannade med förträffliga besättningar.

I allmänhet hör man nu för tiden redare ofta klaga, att de förtjena så litet på den utrikes segelfarten. De hafva möjligtvis rätt; men det vore verkligen beklagligt om den gamla stammen af äkta, dugliga Svenska sjömän skulle gå ut, sedan de småningom blifvit utträngda till de aflägsnaste hafven. De utgöra en interessant klass af menniskor, särdeles då deras lynnen, för att nyttja en sjömansterm, icke råkat alltför svårt i beknip bland landbackens passioner.

Biljett till Tiden.

(*Af en Landsfiskal.*)

Min herre! (ty att tiden herrskar öfver oss alla, vet jag och flera ålderstegna fruntimmer). Sedan jag länge sökt att göra min herres bekantskap, har jag slutligen beslutat att tillskrifva eder. Måtte ni icke förtörnas öfver min djerfhet; den sträcker sig icke längre, än till papperet. Måtte ni dessutom benäget taga i betraktande, att denna biljett, huru mycket jag också må inveckla den, väl icke är någon kärleksbiljett, men att den, ehuru tryckt, icke är något kräfningsbref på min herres ynnest och välvilja. Den är icke heller något bref fullt med ovett, såsom *Minervas* till Friherre Anckarsvärd. Detta bref är ändtligen icke heller något blott och bart, blindt underkastelsebref, sådant, som åtskilliga af de gamla Franska Marskalkarne aflåto till Ludvig Filip, i anledning af denne sednares uppstigande på Franska thronen. Vare det emellertid långt ifrån mig att vilja likna min herre, såsom hörande till den äldsta och mäktigaste dynasti på jorden, vid en så nyfödd regent-ätt, som Ludvig Filips, hvilken sednare dessutom har råkat erhålla det för en Konung fördömdt fatala namnet: Egalité. Det är som ville sjelfva namnet ryckas med personen om spiran. Så heter också en af våra mest bildade och mest för fosterländsk konst nitälskande ädlingar — Bonde, och en af Polens tappraste generaler — Krukowiecki.

Nej! min herre! vittne till det myckna förtal, som man slösat på min herre, att herrn vore flyktig, m. m., har jag beslutat, att öppna en korrespondens med min herre, och der öppet säga er mina tankar om er personlighet. Kanske kommer ni, att, i anledning deraf, tillerkänna mig en god portion af den slags vishet, som i dagligt tal kallas näsvishet, och, om man påstått er vara förskämd, påstår kanske ni i stället, att jag är oförskämd. Jag medger, att det af en Landsfiskal är djerft att vända sig direkte till den, som gjort slut på så många fiskaliska aktioner, till tiden, isynnerhet när man icke har den äran att vara personligen känd, och icke figurerat, som hjelten i någon balans. Men skrifklådan har, liksom nöden, ingen lag, och, liksom Hr Henrik Wergeland, knappt någon hejd. Min herre! utaf vana och af brist på kapitaler med löpande räntor, fotgångare, vågar jag derföre i ert framflygande ekipage inkasta denna välmenta epistel, som säkert, om den icke der skulle nedfalla, antingen uppfångas af Hr Hofmarskalken von Beskow, hvilken, som Aftonbladet underrättat oss, »är före sin tid», eller också af någon bland de många tidens män,

som blifvit efter på vägen, och nu stå der, liksom ångbåtspassagerare på Riddarholmen, hvilka råkat att komma för sent, flata och handfallna.

Högtärade herre! Bland förebråelser, som man med lika mycket oskäl, som af förhastande gjort min herre, är den, att ni skulle vara »ond.» »Herrn är god, herrn», har deremot alltid varit mitt enfaldiga påstående. »Tiden är ond», säger Statsrådet, när han läser Aftonbladet; »tiden är ond», säger Sveriges Diplomater, när de se en molntapp segla öfver politikens himmel och betänksamt klå sig bakom örat, hvarest nu mera lär finnas godt utrymme; »tiden är ond», säger den för föreningen nitälskande, då han genombläddrar »det Sjuttonde Maj-stycket»; men det är väl så hin icke heller min herre, som har skrifvit »det Sjuttonde Majstycket.» Det är tvertom troligtvis min herre, som supprimerar det. Men det har en gång blifvit gammal häfd, att på min herres räkning bokföra hela menskligbetens synda-register. Det är liksom om min herre skulle, som för egen skuld, ha gått i borgen för hela verldens förbrytelser. Det är för mycket. Kommer en sten in genom Biskop Faxes fönster, så är det tiden, som har gjort det, och de skriftlärda sätta sig genast till att taga ner tiden. Men förr taga de ner sjustjernorna. År det tomt på spannmålsbodarna, så klagar man öfver den dyra tiden; men icke är det tiden, som bränner brännvin af säden. Står gräset svagt i hagarna, svär man öfver den onda tiden; men icke är det min herre, som äter upp betet, fastän man promt vill göra min herre till en syndabock. Nej! jag vågar påstå, jag, hvilken, som Landsfiskal, hufvudsakligen är till för beskyllningar, att man orättvist beskyller min herre. Kunna t. ex. Grefve Cronstedt, Statssekreteraren Hartmansdorff, Grefve Posse, m. fl., verkligen på fullt allvar yrka, att tiden är ond. Jag vågar påstå, att en bättre ha de aldrig kunnat råka ut för. Jag har hört berättas, att Grefve Posse nu är ute och reser med Hr Uddén, Statssekreteraren Hartmansdorff med Hr Psilander *), och man har till och med hviskat, att Grefve Cronstedt skulle ge sig ut på upptäcktsresor tillsammans med Hr Notarien Holm. Att Grefve Cronstedt »är ute och åker», syns åtminstone dagligen i tidningarna. Hvad väg han vidare kommer att taga, är mig för öfrigt obekant. Och man vill ändå beskylla tiden för att vara ond. Nej! tro mig! tiden är hjertans beskedlig, eller hvad säger min herre sjelf? Hafva icke tidens begrepp om rätt och orätt blifvit ögonskenligen knäppta på näsan, och har tiden ändå gjort sin mening begriplig? Måhända med ett mumlande. För öfrigt efter-gifven, som en nygift, flegmatisk, småkär, äkta man. Visst påstås min herre vara en stark anhängare af friheten, men hade de nämde herrarne lefvat i den egentligen såkallade frihetstiden, torde de måhända icke haft skäl att prisa sin lyckliga stjerna. Man tog då visserligen mutor utifrån, men inom landet äskade man ordning och reda i förvaltningen.

*) Misstag. *Red. Anm.*

Ett stort snille har sagt, att min herre »lefver fort, som en utsväfvande yngling.» Det är sannt, att min herre förstör mycket, sätter af mycket, till och med Konungar (ty äfven det skylles på den onda tiden), men rår min herre egentligen derföre? Kan man befalla lågorna, att, vid en eldsvåda, brinna långsamt; vågen, att vid en storm icke förhäfva sig? Min herre tvingas framåt, såsom ångvagnen, af en osynlig kraft. Det är liksom min herre, i osynlig måtto, hade efter sig, hvad som alltid lär ha utgjort de Turkiska Janitscharernes arriergarde, — piskan. Ett mod var stångpiskan; ett annat slags mod är den vanliga piskan. Och är min herre icke snart sagdt piskad att lefva fort i vildt ungdomsmod? Min herre har, som lyckan, intet fotfäste, och, liksom en lösskodd häst på glanskis, måste min herre oupphörligt löpa, för att hålla sig uppe. Och detta vill man ändå förevita min herre. Förevita hellre menniskan, att hon andas, och skalden att han sjunger. Förevita qvinnan, att hon vill behaga, och novellskrifvaren, att han ljuger för sin allmänhet.

Och för öfrigt vare det min herre obetaget att lefva fort, när man så, som min herre, kan bibehålla sig. Efter Svenska Almanachan har min herre störtat sig, förstörande, från ruckel till ruckel i 5,838 år, och på det femtusenåttahundradetrettionionde. Men man skall vara så utrustad, som min herre, för att icke på sådant vis alldeles blifva utrustad. Har kanske någon mattighet kunnat förmärkas hos hans excellens? Har icke min herre på de sednare 50 åren varit piggare och lifligare, än någonsin? Kan någon beskylla min herre för den slapphet, som annars är ett stående invektif mot våra potentater? Nej! nej! nej! Man hviskar utan tvifvel, att vissa liberala och förderfliga åsigter varit de bromsar, hvilka i en sednare tid mera än tillbörligt äggat upp min herre. Man påstår, att min herres liflighet är ålderdomens gnatiga lättretlighet. Men i dessa anmärkningar gör sig endast gällande den vanliga hätskheten mot gamla ungkarlar, ty vi böra alltid ihågkomma att ryktet är fruntimmer, och, efter allt hvad mytologien kan upplysa, ett ogift fruntim-

mer, endast vigd vid sin trumpet. Mången är vigd vid något trumpet; ryktet har, i sitt val af följeslagare genom lifvet, ändrat accent.

Man har vidare med helig rysning påstått, att min herre är demokratiskt sinnad; men huru är det möjligt, att en sådan despot, med *så*, mera, än Österländsk, oinskränkt makt, som min herre, kan ifra för jemlikheten, åtminstone förr än på kyrkogården? Min herre hyllar, såsom de Turkiska Sultanerna och en eller annan financier, alltför mycket ett strypningssystem, och skördar med obevekligt herrskarlugn alltför många offer, för att vara en sann folkens vän. Tvertom! det är min herre, som gör folken om intet. I den Franska tragedien fans ännu aldrig någon grymmare tyrann, än min herre, ty ni flyger med dödsengelns vingar, medan den andre endast tasslar i kothurnen.

Man hviskar också, att min herre kämpar för sina åsigter, utan att rätt ha gjort sig reda för dem, såsom den Ryska soldaten ropade: "Lefve Konstitutionen", i full öfvertygelse att hans: Lefve gällde Storfursten Konstantins Gemål. Men jag tycker, att det är vida vackrare, att redan då kämpa för sina åsigter, när man endast har ett dunkelt begrepp om dem, än när man hunnit blifva fullkomligt införlifvad med dem, liksom det bevisar vida mera högsinthet att taga en okänd, men förorättad persons försvar, än att försvara en vän. Det ena är ädelmod; det andra skyldighet.

Men, min högtärade herre! om jag längre fortsatte detta mitt försvar för tiden, kunde jag, arma landsfiskal, lätteligen locka en stadsfiskal mig i spåren, den der går ikring att utse den han uppsluka månde. Nyligen hade han fått i ett parti kanoner, och är således väl för ögonblicket tillfredsställd; men det är med hans tillfredsställelse, som med Göta Lejons sömn, hvilket, enligt hvad Tegnér lär oss, "sofver med öppna ögon"; den är icke att lita på. Nu har det väl icke blifvit förbjudet att korrespondera med tiden, såsom med f. d. Konunga-familjen, men Tiden är i alla fall en misstänkt person — förlåt mig, min herre! att jag talar sanningen, eller, rättare sagdt, håll mig räkning derföre! — och, tage mig hin, har icke min herre varit blottställd för åtskilliga åtal af både andliga och verldsliga auktoriteter. Jag vågar således icke gå alltför djupt i mina resonnementer med min herre, i synnerhet som min herre (efter hvad jag hört sägas) och jag, båda, trifvas bäst på ytan. Måhända skall jag, när tid och papper medgifva, en annan gång uppvakta min herre, och då vidlyftigare, än som skett, framlägga mina åsigter, hvilka, såsom allt inveckladt, naturligtvis småningom låta utveckla sig allt bättre och bättre.

Min herre! min far, skulle jag nästan kunna säga, ty hvem är icke, åtminstone i någon mån, ett tidens barn! (det är väl sant, att detta antagande i betydlig mån utvidgar min herres familj, men ni blir dymedelst, liksom Konungarne, på en gång folkens fader och folkens herre). Jag anhåller att få vara innesluten i er fortfarande omvårdnad, såsom nöten i sitt skal! Jag vågar icke utbedja mig er åtanka, ty det är för mycket begärdt af tiden, i synnerhet när en sådan begäran kommer från en Landsfiskal. Men jag bönfaller att alltid blifva ansedd, som er

ödmjukaste tjenare,

— — —

P. S. Skulle min herre hitåt trakten ha några fordringar innestående (Tidens fordringar äro ju alltid stora), skall det för mig vara ett nöje att, i min landsort, indrifva dem.

Akademiska Historietter.

Till den gamle Kemie-Professorn Jan Afzelius, som var bekant för sina bitande infall, inträdde en dag en ung Student för att göra sin uppvaktning. Professorn, som icke tålde att onödigtvis blifva störd, såg vresigt på Studenten och frågade: »hvad vill herrn här?« Denne blef förbluffad, tummade ängsligt sin hatt och stammade: »ja — jag vill just ingenting — ja — jag skulle bara göra min uppvaktning.» — »Nå, så gör det då», inföll Professorn tvärt, »så får jag se huru herrn bär sig åt.»

= Afzelius tenterade en Student och frågade honom hvilka egenskaper kamfert har. Studenten blef förvirrad och framstammade, att kamfert var hvitt, mjukt, genomskinligt, o. s. v. Afzelius nöjde sig icke med något af dessa svar, utan frågade efter flera egenskaper. Studenten svettades af ångest. Slutligen hittade han på: »kamfert är svettdrifvande.» — »Ja, jag ser det!» sade Professorn torrt.

ANMÅLAN.

Prenumeration å detta Blad för sednare halfåret, à 2 R:dr 32 sk. B:ko, erlägges i Stockholm, i Herrar Bergs, Isbergs, Lundeqvist & K:s samt Törnqvist & Bergers Boklådor; i Landsorterne å alla Postkontor, med tillägg af vanligt Postförvaltare-arfvode.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 15 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 74. 1837.

Fredagen den 15 Sept.

FREJA.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Lyriska Förstlingar af C. J. Lenström.

Herr Lenström har förut hufvudsakligen gjort sig bekant för den käckhet, hvarmed han, i Litteratur-Föreningens tidning, uttalat sina omdömen i åtskilliga ämnen. Nu har han, troligen för att dokumentera sig vuxen sitt ifrågavarande domarekall, utgifvit en samling Lyriska Dikter. Vi ämna icke recensera dem. Vi skola endast anföra några sentenser ur detta Hr Lenströms arbete. Han må sjelf tala. Han skall då icke kunna skylla oss för att hafva förtalat honom.

Först sjunger Herr Lenström i Dithyramben: *Bellman*:

"Det är idén, som under födsloplåga
Ur leken födes och på fröjd gör slut.
Jordfröjden brännes af sin egen låga,
Verldstanken fenix-lik dock går derut. — — —
Men när som solen emot hafvet hastar
Och stjernehären börjar nattlig gång,
Den bättre vandrarn då på knä sig kastar,
Med böner slutande den yra sång."

Men, bäste Herr Lenström! hvarföre endast *den bättre vandraren*? Skall det, t. ex., vara förmenadt den vandrande gesällen, eller tiggaren att göra sin aftonbön?

Än vidare följande tänkvärda rader:

"Ty allt skall främja Psyches anderening;
Just derför vandrar hon bland stoftets slägt."

Liknelsen är djerf, men Magister Lenström är icke heller bland de blyga.

På följande naiva sätt beskrifver Hr Lenström vår äldre litteratur:

"Der Stjernhjelm på sin lyra
Sjöng Amors välde), och der Lucidor,*
Den första sångaren med samma yra,
I Fröjas tempel sjöng med drufkrönt hår;
Der se'n Dalin qvad fröjd i matta toner,
Och Hallman eldades af vinets drägg,
Der Wallenberg kom hem från södra zoner
Med byte, vunnet genom skämtets egg."

Straxt derefter kommer följande träffande anmärkning om Gustaf III:

"Hur ordet smakfullt flyter från hans mund!"

Slutligen utbrister författaren, lika sannt som beskedligt:

"Hur vi stå undrande, hur än vi drille,
I våra dikter fins ej Bellmans gull."

I ett poem, kalladt Sången, vill Hr Lenström antyda skaldens mångsidiga förmåga med följande dråpliga strof:

"Och när som bäst han på sin lyra spelar,
En skönhet födes af hans kärleksbrand."

Hr Lenström, som kallat Nicanders vackra *Napoleons Monolog* för en svulst-monolog, har sjelf sökt fabricera en dylik. Se här några utdrag. Napoleon säger, att han förde menniskoslägtet, såsom «fårens hjord»; han gläder sig åt minnet af sina bragder, men utropar emellanåt tvekande:

"Dock — kanhända
Till evig sorg det minnet kan mig lända."

Sedan berättar Napoleon:

"Vasaller stodo kring min kejsar-stol,
Som månar stånda kring om himlens sol
Uppå den etherblåa stjernepol."

---

*) Har Hr Lenström läst Stjernhjelm? Amors välde är åtminstone i hans poesier ingen grundton.

Slutligen ger han oss det förtroende, att
"På kärleks njutningar jag ledts alltre'n."
Och anmärker om sin son:
"Han ock,
Det unga lejon hålles fången, att
Hans hjeltefödda herrskarkraft blir matt
Och lemnar hämdens plan af svaghet gladt."

I ett poem, kalladt *Thors hammarhämtning*, beskrifves med öfverträffande talang Dundergudens förklädnad till jungfru, som slår ut på följande vis:

"Stor nog mycket Dunderguden var, en skälig jättebrud.
Snäft kring lemmar slöt sig Frejas aldrastörsta sidenskrud,
Tätt, som natten täcker fjellen, täckte slöjan ljungarns mine
Och som dockors hufvudbonad satt på hufvud hättan fin."--
"Oxen hel och laxar åtta bruden åt nu tyst och still,
Hvarje smårätt åt hon ensam och af mjöd hon drack dertill
Trenne tunnor väl tillhopa."

Detta allt må likväl gerna passera. Enfalden har förut mången gång passerat tullfritt in i vår litteratur. Men af betänkligare art förekomma i en samling poemer, utgifven af en Akademisk lärare och det i Upsala, strofer, sådana som t. ex. följande ur en så kallad *Källarvisa*:

"Men det blå och gröna bandet
Dela ut får fritt vår Kung
Öfver näsa, kind; och landet
Knotar ej." —

Hvarefter Förf. litet nedanföre anmärker:

"Ej orden drejas —
Med vår Kung sjelf hålles drift."

I hvad sinnesstämning Hr Lenström skref denna *Källarvisa*, känna vi ej. Att den aldrig borde ha kommit utom källarn, anse vi för säkert, och vi äro öfvertygade, att äfven Litteratur-Föreningens Koryféer instämma i denna vår mening.

I en sång, titulerad: *Rummelvisa*, utsäger slutligen Hr Lenström den sannaste dom öfver sig sjelf, och det i följande rader:

"Nykterhet och modesti
Ge vi bara katten."

Derom, Herr Lenström! åtminstone om det sednare, är hvar och en, som läst de sednare årens Litteratur-Tidning, fullt öfvertygad.

Att *Konung* icke är rim mot *Honom*, *Vårsol* icke mot *Kungsstol* m. m. m. m., är väl en någorlunda erkänd sanning, men Hr Lenströms verslära skiljer sig troligen, liksom hans Estetik, från alla andras.

Teater-Bulletin.

Kongl. Teatern har åter öppnat sin verksamhet, att dömma efter de gifna pjeserna, och det emottagande dessa rönt af Allmänheten och tidningarna, icke under de bästa auspicier. Publikens bevågenhet tyckes mera hafva fastknutit sig vid den fosterländska *Gustaf Wasa*, än vid den landsflyktige *Paul Clifford*, hvilken på Svenska scenen fann en ögonblicklig fristad, och hvilken, som så mången annan, fick ett liktal, utan att förtjena det. Publiken ser hellre *Torsslow* på en liten teater, der hans snille elektriserar allt, der han är den allom ledande principen, än publiken, på den stora, den privilegierade, den Kongliga, ofta ser brist på sammanspelning, ofta hör grofva felgrepp mot deklamationen. Vi framkastade, vid en tablå, som vi för vid pass ett år tillbaka uppdrogo öfver teaterns verksamhet för spelåret 1835—1836, en vink och en temligen tydlig vink om nödvändigheten af Hr och Fru *Torsslows* reengagement. Vi upprepa nu, efter fjorton månaders förlopp, att detta vore det enda steg, hvarigenom teaterstyrelsen kunde rädda en sjunkande popularitet. Teatern äger visserligen inom sig ganska förtjenstfulla och berömvärda talanger, *L. Kinmanson*, *Almlöf*, *Sewelin*, *Hyckert*, *Stjernström*, Fru *Hjortsberg*, Mamsell *Högqvist*, — Teatern kan hjelpligt ge åtskilliga pjeser, andra otadligt, några väl. Teatern kan äfven i de största skådespel, t. ex. *Jungfrun af Orleans*, passa in en sujett i hvar rol. Teatern kan, enär den nu så vill, använda *Almlöf* både för tragedien och komedien; den kan, i nödfall, göra honom till en *Fiesco* — och dagen derefter till *Qväkarn* i Scribes komedi. Teatern har i *Sewelin* både sin Cæsar i *Löjliga Mötena* och sin Filibert den äldre. Och teatern är i viss mån dertill tvungen. Herr *Torsslow* deremot bär inom sig en hel teaterpersonal, från *Jovial* till *Gustaf Wasa*, från *Filibert den yngre* till *Strozzi*. Han skulle ensam kunna ge ett skådespel. Hvar man ställer honom, står han på egen botten. Han har ingen gifven genre, ty han är herre öfver alla. Och denne den mångsidigaste, och, med undantag af *Hjortsberg*, eminentaste talang Svenska scenen någonsin ägt, har den sjelf stött ifrån sig. Den har velat inbespara en lön, och förlorat tjogtals recetter. Det arfvode, som *Torsslow* ägt, har blifvit skiftadt mellan sådana talanger, som Hr och Fru *Håkanson*, Hr *Lemos*, Hr *Hessler*, Hr *Frodelius* m. fl. Man

har utvexlat det gedigna guldet i skiljemynt, som ingen velat acceptera. Med ett ord — det populäraste steg teaterstyrelsen i närvarande ögonblick kunde taga, vore att försöka ett närmande till *Torsslow*, — en försoning. Det är hårdt för Stockholmska Allmänheten att tvingas se sin älsklingsskådespelare på en teater, hvars materielt sceniska ressurser äro lika inskränkta, som *Torsslows* egen talang är vidsträckt. Men hvad som blir ännu hårdare, är det att åtta månader om året rent af sakna honom. Och det är ändå denna Allmänhet, som egentligen underhåller Svenska teatern; som skattar till Direktörernes löner; som med sin freqvens betalar illuminationerna på Kongliga namns- och födelsedagar; som får bestå omkostnaderna vid »den gamle Fältherrens» plötsliga bisättning, m. m. Måhända skulle detta närmande till Hr *Torsslow* kosta TeaterDirektionen en förödmjukelse; men huru många gånger hafva icke »Styresmännen» fått förödmjuka sig inför Snillet, när det nemligen behöfdes, — och sådant är här fallet. TeaterDirektionen kan dotera, men doterar dock icke, som naturen. Ett högt arfvode gör derföre ingen stor talang, och Fru *Gelhaar* torde svårligen bli teatern nyttig, som Mamsell *Högqvist*, äfven om hon erhåller denna sednares löne-villkor. Den eminenta talangen utkräfver alltid sin rätt. Så äfven *Torsslow*. Teatern kan tro sig i stånd att undvara honom. Allmänheten gör det icke, och den mäktar, — om den vill — genom en fortfarande liknöjdhet, tvinga TeaterDirektionen att foga sig efter dess önskningar. Låt salongen stå tom några veckor, låt balanserna växa, låt pjeserna falla — och man skall vända sig till *Torsslow*. *Torsslow* kan rädda Kongliga Svenska teatern. Ty att, till nästa riksdag, hoppas på ständernas öfverseende med teaterns brister, det vore att hoppas på deras — nemligen bristernas — odödlighet, en slags odödlighet, som representationen föga torde vilja erkänna.

Torsslows reengagerande är ett steg, som vi anse TeaterDirektionen åtminstone böra försöka; och vi ha våra skäl att tro, det detta försök, med vissa koncessioner å teaterstyrelsens sida, icke skulle fullkomligt blifva utan frukt. För öfrigt är det vår oförgripliga tanka, att man alldeles bedömmer TeaterDirektionen för strängt, om man misstänker henne för att ej verka efter sin bästa insigt och förmåga. Vi tilltro Direktionen mycket nit, mycken ordentlighet, sparsamhetsanda och noggrannhet. Att Direktionen skall äga någon djupare estetisk blick, kan man icke ens rimligen begära, när man betraktar dess sammansättning. Det är icke med teatern, som med våra andra verk, att man kan sköta henne, derföre att man är en duglig och redbar embetsman, isynnerhet när man till företrädare haft sådana personer, som Grefve *Lagerbjelke*, om hvilken med fog kan sägas, utan att i minsta mån vilja nedsätta hans öfriga, stora och öfverlägsna egenskaper, att, när naturen ville skapa en TeaterDirektör, skapade den Grefve *Lagerbjelke*, och som HofMarskalken *v. Beskow*, talangernas man, vitter i ordets vackraste bemärkelse, med stor, litterär urskiljning och med den vidsträcktaste beläsenhet i våra moderna litteraturer. Detta är allt egenskaper, hvilka torde vara nog främmande för den nuvarande administrationen af teatern. Men hvem vet, hvad tid och vana kan göra. Det är emellertid ur synpunkten: »man gör så godt man kan, men icke som man vill», som vi alltid betraktat teaterns närvarande styrelse, och äfven hädanefter komma att göra det; vi hafva derföre aldrig försökt och skola icke heller försöka att drifva kritiken till den uddhvasshet, hvartill den någon gång *kunnat* och *kan* vara berättigad. Den, som menar ärligt, menar väl, och vi sätta icke i fråga, att ej teater-administrationen ville vara både estetiskt och pekuniert skuldfri, — om den kunde.

Så mycket, vid början af det nya spel-året, om Direktionen. Några ord sedermera om de derunder gifna pjeserna.

»Paul Clifford.» Recensenten var en gång i en familj, der barnen, för att fira en födelsedag, sammanskrifvit en liten pjes, och sjelfva ämnade ge den. Att produktionen var en af de mest romantiska, vågar Rec. försäkra. Ibland annat öfverfölls en resande — på landsvägen — af en *sjöröfvare*, som, med framsträckt pistol, ropade: «Pengar eller döden.» — «Nej! heldre döden,» svarade den resande, och blef sträckt till marken. Rec. skulle ur det Dramatiska fostret kunna anföra flera drag i samma anda. Emellertid — besynnerligt var det — påmindes Rec. flera gångor af *Paul Clifford* om denna smånätta produkt. Effekter fans det onekligen i båda arbetena. Men ej mycket mera. Pjesen spelades för öfrigt oklanderligt.

»Fullmakten eller en af de Tre», något vidunderlig till idé och uppställning, men onekligen qvick, och med flera, rätt pikanta situationer. Älskarinnan talar för mycket om sin karlaktighet, och visar den för litet. Älskarens omvändelse från den sjåpigaste timidité till en rätt tapper oförskämdhet är ungefär lika mycket motiverad, som ett mord i brådskillnad. Generalens afstående från det påtänkta giftermålet med sin pupill kommer väl till pass, och bevisar,

att man vid fem och femtio år icke alltid är envis. Entrevuen i de båda gluggarna är ett lån från Contessas »Öfverraskningarna.» Dialogen saknar icke en god portion tvetydighet, och Hr Serafins resonnementer öfver qvinnans nytta kunde gerna ha stannat litet förr än vid stötestenen för hans oerfarenhet — giftermålet. Det borde Hr Serafin ha vetat förut — utan att Rec. behöft säga det. Dialogen är för öfrigt liflig och förd med talang. Mot spelet var ingenting att anmärka. Hr *Sundbergs* accentuation på: »General», vid scenen i gluggarna, är ett qvickt infall.

Ett och annat.

Följande, till det *Sjette Aftonbladets* Redaktion adresserade, biljett har händelsevis kommit oss tillhanda och införes ordagrannt:

K. B. i A.!

Jag visste icke, att jag, i likhet med Carl den XII, lemnat en stöfvel att presidera i Rådet. Men nu finner jag, att jag återigen misstagit mig, liksom då jag, för *Agardhs* artiklar, i vårt samfund recipierade den talang, som nu utgör den städande och sopande principen derstädes, och jag dymedelst, när jag påräknade ett snille, i stället fick en qvast, hvilket utan tvifvel är illa handladt; och huru lätt kunna icke sådana lördags-barn slutligen göra min ruin? Dermed är till en del redan börjadt. Har rötmånaden slagit mina sju vise i hufvudet? Eller har *Minerva* gjort det? J hafven kastat Er in i polemiken, som Hertigen af Weimar i drabbningen vid Nördlingen, utan att afvakta rätta tiden. J hafven framrusat tappert, men — dumt. J hafven låtit locka Er från menskligthetens höjder (dit går man på fyratusen prenumeranters himla-stege) ner på "tidnings-grälets" utmarker, och försakat en säker position för en mera, än tvetydig. Vore det icke för det kära bladets skull, hade jag nästan unnat Er stryk. Begripen J icke den öfverlägsenhet, som ligger i tystnaden? Den värdighet, som inrymmes i ett oartikuleradt småleende? I synnerhet när man har orätt, gör man sig misstänkt, i fall man allt för bullersamt spelar den förorättade oskulden. Lagom är bäst i allt, utom i pekuniera frågor, och detta sednare ändock endast med hänseende till det filosofiska Jaget; ej till nästan och medarbetarne i den stora vingården. "Lagom skola kapellanerna hafva." "Tomma hundar jaga alltid säkrast." Men huru hafven J jagat? Jag finner mig nästan föranlåten att nedsätta edra arfvoden.

J hafven nu onödigtvis ryckt *Dagligt Allehanda* i luggen, och fått honom att visa tänderna. Det är ett förbannadt predikament, det der att frukta att bli oppäten, och jag vet förvisst, att J hafven tillräckligt, för att ej behöfva ådagalägga en så slukande aptit. Min tanka är, att *Dagligt Allehanda* endast låter muta sig af sin egen ärlighet. Försöker man att skrämma honom, reser han borsten ej af fruktan, men af arghet. Nu hafven J så bragt honom i harnesk, att ingen Judas-kyss mera kan blidka honom. Jag för min del tror, att man bör lefva i fred med alla menniskor, så vida ens intresse icke uttryckligen fordrar motsatsen. Tagen emellertid fram hartassen. "Kommer tid, kommer råd."

Mera hinner jag icke skrifva, ty på Rue S:t Thomas hålles just nu en auktion på förbrukade trädsnitt. Om man kunde få dem för sjelfva trädvärdet. De skulle ändå alltid kunna pryda Magasinet, och, äfven om trycket blefve otydligt, häntydde det på en stor upplaga. Jag har fått mig en korrespondent, en f. d. stenhuggare, som åtagit sig att med posten öfver Havre leverera nyheter för en sou stycket. För bättre köp kan man aldrig komma öfver sina förnödenheter. Stiger prenumerationen till nästa år, skall han få drickspenningar.

Adjö, gossar! hållen Er nu stilla, och låten icke fullblodigheten taga öfverhand; jag menar icke här snillets, utan sinnets fullblodighet. Hvad det förra angår, så spar icke på smulorna.

Paris d. . . . .

— — —

P. S. Huru är det med *R—n*? När han ingenting annat har att göra, kunde han väl skrifva en stump, ett qväde eller oqväde, eller hvad som helst. Han kan ju få en prenumerationssedel i ersättning för sitt besvär.

= Bland de utmärkte resande, som denna sommar så talrikt besökt vårt fädernesland, intages väl förnämsta rummet af den i förrgår hit anlände Sir *Robert Brown*, Sekreterare i *Linnean Society* i London och vår tids mest illustra botanist. Vid Vetenskaps-Akademiens sammanträde, just den afton han ankom, bereddes Akademien en ärofull öfverraskning, då han under sessionen intog sin plats såsom Akademiens ledamot.

Epigram.

Till *** som Amazon.

Hvad är mot Er, min fru! Europas krigar-rykten?
Ställ Ni Er stolt bredvid Napoleon!
Han fyllde verlden förr med sina bragders dån.
Ni skrämmer hela verlden nu på flykten.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 75. 1837.
Tisdagen den 19 Sept.

FREJA.

Scener från Gustaf III:s Hof.
(Ur ett större, otryckt arbete.)

Mellan Kristinas och Gustaf III:s hof rådde likaså säkert ett obestridligt slägt-tycke, som väl ingen gerna kan förneka själs-frändskapen mellan dessa begge Svenska regenter. Som qvinna hade troligen Gustaf III blifvit en Kristina; Kristina, som man, en Gustaf III. De äro uppenbarelser i olika kön af samma karakter. Hos båda lättsinne, ädelmod, bildning, flärd, älskvärdhet, svaghet för det lysande så väl i snille, som i fägring och börd. Hvad Latinet var i Kristinas, var Fransyskan i Gustafs tid; hofvens, diplomaternas, bel-espriternas språk. Kristina bröt derföre på Latin, Gustaf på Fransyska. Det, hvari likväl Gustaf höjer sig ojemförligt öfver Kristina, var hans onekliga fosterlandskärlek. Då Kristina sökte att ikring sig bilda ett hof af lärde, för att låta sitt namn i dedikationer skyldra på de första bladen af tidens vettenskapliga mästerverk, sökte Gustaf att bilda en fosterländsk litteratur, och till och med hans enskilda förkärlek för Frankrikes språk måste stå tillbaka för detta högre, allmännare syftemål. För öfrigt — finner man i begges enskilda lif inom deras hof samma slösande, med landets tillgångar nog disproportionerliga, pragt, samma lysande banketter, samma brokiga, hvimlande, hvarannan jagande divertissementer, samma mellan ridderlighet och sjelfsvåld sväfvande umgängeston, samma blixtrande qvickhet, samma högt uppdrifna bildning. Vilja vi vidare utföra vår likhelse, saknar Gustaf III:s Armfelt icke sin motbild i Kristinas de la Gardie, och skördarnes odödlige skald, hvilken ett lynne, ovandt att neka, måhända gjorde alltför mycket till hofpoet, då det förmådde honom att på dylika beställda tillfällighetssaker nedlägga en förmåga, som var för rik, för sällspord att så förslösas; Oxenstjerna bör icke finna sig förnärmad af den jemförelse, som här temligen otvunget erbjuder sig med den firade skalden inom Kristinas hof, med Stjernhjelm.

Det är med en likartad känsla man genomläser de diktningar af Oxenstjerna och Stjernhjelm, hvilka nämde författare sammanskrifvit för de båda särskilta hofven, vid hvilka de lefde. De äro i estetiskt hänseende onekligen de minst märkvärdiga skapelserna af tvenne mästares händer. Ty hvarje så tillkommen produkt bär gerna sina födelsefläckar med sig. Man igenkänner skaldens hand, men icke hans snille; poesiens genius är en förhärdad republikan; han låter sällan befalla sig till hofvens gillen och furstarnes samqväm. Men både Stjernhjelms och Oxenstjernas för dessa tillfällen författade sånger äga mera en historisk, än en estetisk märkvärdighet. Båda äro återspeglingar af hvar sitt tidehvarfs högsta bildning, dess hofton, dess förfining, dess utmärkande egenheter. Hvem läser Oxenstjernas »verser och skrifter vid åtskilliga tillfällen inom hofvet», utan att dervid föreställa sig den älskvärde, glade, måhända allt för mycket åt glädjen öfverlåtne herrskaren sjelf, med sitt Kungliga behag, sin spelande qvickhet, omgifven af »Gratierna», af snillet personifieradt i Leopold, Rosenstein, Oxenstjerna; än bevistande en lysande representation af »Gustaf Adolfs ädelmod», författadt af en Konung och återgifvet af allt hvad Sverige ägde skönast, mest högättadt och bildadt; än sjelf uppträdande, ibland som en Österländsk Eröfrare, i spetsen för långskäggiga Tartarer, ibland som Riddar-romanens frejdade Esplendian, med fälld lans och nedslaget visir? Hvem läser Stjernhjelms Divertissementer, utan att tänka sig den lifliga, sprittande, yra Kristina, med en citation eller ett infall på läpparna, än samtalande med Cartesius eller Freins-

hem i ett djupsinnigt, filosofiskt ämne, än skämtande med de la Gardie eller Piemontelli, än åskådande »den triumferande Parnassus», och än mönstrande en armé.

Värdaste läsare! vare emellertid detta afsteg ifrån ämnet mig förlåtet. Den historiska jemförelsen hör visserligen föga till Romanen, men när den erbjuder sig så otvunget, som här, torde den dock vara förlåtlig. Och, som en liten ersättning för denna, mera alfvarsamma sysselsättning, som jag påtvungit dig, får jag anhålla hos dig att med mig i Julii månad 17.. göra en liten spatserfärd kring Hagas slingrande gångar och lummiga boskéer. Kanske intresserar det dig att kasta en förstulen blick på ett eldigt, qvickt, lättsinnigt hof, som, en trogen återspegling af dess herrskares eget lynne, ostridigt var den mest egendomliga af alla hans skapelser, ehuru man icke får neka, att äfven der, till viss grad, ingick imitation efter Fransyska mönster. Men det var endast i miniatyr, som Gustaf III kunde imitera Ludvig XIV i hans slöseri, i hans orgier, i hans onödiga krig. Gustaf III gaf Sverige ett hjelpligt kompendium, ett någorlunda fattligt sammandrag af Ludvig XIV:s regent-verksamhet, och lade grundstenen till byggnaden af år 1809, liksom hans Fransyske föregångare till den af 1789. Att härtill i icke ringa mån bidrog den demoralisation, hvarmed båda omsorgsfullt omgåfvo sig, torde svårligen någon förneka, och under de tvenne hofvens djupa, sedliga förfall slingrade sig svafveltråden, som slutligen antände de minor, hvilka störtade båda dynastierna i förderfvet. När hädelsen blir hofspråk, och bisofverskor vexla på det Kungliga örngottet, står missnöjet säkert vid tröskeln af Furste-boningen. Men nu till saken, eller rättare sagdt till hofvet. Himlen och Majestäterna förlåte mig, att jag kunnat kalla något så själfullt, som ett hof, för en sak.

Se der, vid krökningen af kanalen, promenera trenne damer, åtföljda af en kavaljer. Denne kavaljer äger mycken qvickhet och mycket sjelfförtroende. Vi behöfva således icke säga, att han står väl hos Gustaf III, isynnerhet, som hans öga är både vackert och lifligt; hans panna hög, hvit och obetydligt fårad (i dess skrynkor gömmer sig endast bekännelsen om kärleks-intriger, ej om en enda stats-intrig); hvarje älskare, som skall taga den första kyssen från sin fästmös läppar, afundas hans mun; hans växt är smärt; hans gång en GardesLöjtnants, och hans vigtiga post en Kammarjunkares.

De fröknar han ledsagar äro bleka, som i allmänhet rosorna vid hofvet. Den äldsta af dem heter Ulla, och hennes år börja rättnu att jemna sig med hennes anor. Tiden har gjort flera inkräktningar på henne, än hon på det andra könet. Tiden har ingen större fiende, än fröken Ulla. Hon bekrigar honom med löslockar och smink.

De båda andra fröknarna, Eva och Marianne, äro i ungdomens blomma, och som en bild af afunden skrider Ulla bredvid dem. Hvad ett gammalt fruntimmer aldrig förlåter ett ungt, är hennes ungdom. Mången skämtar väl icke vid nitton år så fritt, som fröken Marianne, men också kan ingen rodna mindre deråt, än fröken Eva. Finnes det oskuld i dessa båda hjertan, är det åtminstone lika så problematiskt, som om hafsormen finnes i Atlantiska Oceanen. De äro båda vackra. Gustaf III:s hof hade alltid ytan för sig.

»Omöjligt!» skrattade fröken Marianne och svängde, afvärjande med solfjädern, »hvad slags horn ni kan äga, min bäste de Besche! bläckhorn har ni icke i ert rum. Låt Leopold skrifva! Tala ni!»

»Ma foi! min otrogna fröken! Jag försäkrar er på samma mitt ord, som jag förut gifvit så många damer, att jag i dag på morgonen sammanskrifvit en afhandling öfver hvad slags äpple det var som Eva bet af i Paradiset.»

»Jag skulle önska», yttrade fröken Ulla, »att Eva varit tandlös, så hade syndafallet varit ogjordt.»

»Ja! hon kunde», anmärkte de Besche, »som qvinnorna i allmänhet, icke vänta. Men, mina damer! utan hennes öfverilning haden J aldrig kommit i erfarenhet om hvad toilettens njutningar vilja säga. Fikona-löfven var den första toilett historien vet omtala, och en qvinna, som icke får kläda sig, smycka sig, är ju en högst olycklig varelse. Utan Eva haden J alla blifvit olyckliga.»

»Fi donc!» inföll fröken Eva, »jag tror, att Kammarjunkaren vill stöta omkull religionen.»

»Helt annat är att tala, än att vilja, min nådiga fröken! Jag tror icke med Mirabeau, att »orden äro ting.» I sådant fall borde fruntimmerna vara särdeles rädda för kärleksförklaringar.»

»Rädd för kärleksförklaringar! hvem är icke det?» ropade fröken Marianne, »det är så ledsamt att behöfva ge ett afslag.»

»Och behöfver man det?» frågade de Besche med nog mycken vigt på orden; »jag har annars tvertom hört, att det är ett behof att älska. Mina damer! denna sentens blir ändå till slut en ganska lämplig ursäkt för mången svaghet. Skiljen er derföre icke från den. Läggen den, såsom en Talisman, på hjertat.»

»De äkta männerna skulle vara förtjusta att höra de goda råd Ni ger deras hustrur», inföll fröken Ulla.

»Pah! fruarna böra betala sina män för deras uppmärksamheter, såsom jag mina borgenärer, d. v. s. icke alls. Hvad fruarna deremot äro skyldiga sina älskare, det är och blir hedersskulder. De böra infrias — genast. Under sådana förhållanden ges inga prioriterade inteckningar. Slumpen afgör allt. Kärlek är slump, och hvilar aldrig på aktning. Crebillon skref en lättsinnig, en cynisk roman, och blef gift med en Engelska, dygdig och högstämd, som ett orgelverk. Rousseau ifrade för dygden, och blef gift med sin egen piga. Jag vurmar för landsbygdens enfald, och får mig måhända en maka från Gustaf III:s hof.»

»Ja ja!» inföll fröken Ulla och varnade med fingret, »fröken Wrangel är nu frisk igen. Hon har varit *farligt* sjuk.»

»Och är nu åter *farligt* frisk. Ja ja! jag vet det. Jag såg henne promenera i går. Jag talade vid henne, och tackade Gud, när hon aflägsnade sig.»

»Hvarföre det?» ropade alla fröknarne på en gång.

»Ty först då ansåg jag mitt hjerta utom fara», svarade de Besche lugnt.

»Hon har blifvit mycket förändrad», fortfor fröken Eva.

»Ja! så att knappt hennes egna älskare skulle kunna känna igen henne, men just i det smäktande, aftynande i anletsdragen ligger något obeskrifligt retande. En qvinna måtte ha sina egna behag till och med på dödssängen.»

»Kammarjunkaren vill, att man, liksom fröken Sparre, skall dricka ättika, för att bli en blek skönhet.»

»Jag fruktar, att hon derigenom blir förr sur, än söt — och för öfrigt, hvad den öfverflödiga rodnaden angår, mina damer! den låter nog kapitulera med sig, om icke förr, med tiden.»

»De Besche är icke artig i dag», inföll Marianne; »min Gud! han har ju nu talat med oss en hel timma, och icke sagt en enda kompliment.»

»Förlåt mig! det hör icke till den goda tonen i dag. Hans Maj:t har sjelf i nåder anvisat den väg, som för ögonblicket i detta fall bör följas. Då Hans Maj:t gjorde sin morgonpromenad, framrusade från en af boskéerna ett fruntimmer, med en böneskrift i handen. »Ers Maj:t! Jag är en Uggla», ropade hon. »Jag ser det», sade Konungen, och gick vidare. Hofvet har således fått sina förhållningsorder för dagen. Vi måste vara frånstötande, liksom vår Furste. Åtminstone få vi icke säga några komplimenter, om icke till Honom, ty han är, liksom hans komplimenter, utom all räkning. Hans mun är tusenfaldigt mera slösande än hans kassa, och hans löften äro såsom sanden i hafvet, under det att hans pung blott är en man digrare, än Hertigens af Södermanland.»

»Talar de Besche så der, vore det bra synd att se honom vandra samma väg, som Hästesko», yttrade fröken Ulla, nästan sentimentalt.

»Ah! derpå förlorade Gustaf III för många infall, och verlden en för stor odåga. För öfrigt skulle utan tvifvel damerna säga, damerna, exekutionernas hjeltinnor: »Ack! hvad den de Besche dog på för ett intressant sätt.» Och då hade jag lefvat nog.

»Lefvat nog, men läst för litet i sin psalmbok», gäckades fröken Marianne.

»Mina damer!» sade de Besche, »korsen på kyrkogårdarna ha alltid förefallit mig som frågetecken. Själens odödlighet är ett stort kanhända.»

Detta samtal, som tycktes vara ämnadt att genomlöpa alla hädelsens särskilta grader, afbröts lyckligtvis. Gustaf III nalkades, åtföljd af Armfelt.

(Forts. e. a. g.)

Swenska Traditioner.

VI. *Det äldsta språket.*

Under den tid, då den olycklige hjelten Magnus Stenbock hölls fången i Danmark, hade han intet annat tillfälle att slå sitt Fäderneslands fiender, än vid konversationen i de högre kretsar, der man gerna såg honom, såsom en munter och treflig sällskapskarl. Hans infall mot Danskarne voro då oftast ganska bitande. Några bland dem hafva blifvit genom traditionen bevarade till vår tid. En dag, då Stenbock var närvarande bland en mängd af de lärdaste Danskarne, föll samtalet på det äldsta språk i verlden. De lärde herrarne kunde icke rätt komma öfverens om hvilket det skulle varit. Somliga påstodo Hebreiskan, efter gamla Testamentet var författadt på detta språk. Andra ville gifva företrädet i ålder åt Chaldeiskan eller något Arameiskt språk. Slutligen anhöll Stenbock att också få framställa sin mening i denna vigtiga fråga. Alla kände hans lärdom och skarpsinnighet, och lyssnade derföre uppmärksamt. Han berättade då: »Efter min öfvertygelse talades redan i Paradiset fyra språk. Då ormen talade till Eva och lyckades att förmå henne att taga den förbudna frukten, kunde han säkert icke finna uttryck för sin artighet på något annat språk än det Fransyska. Han sade till henne: *»voulez vous, Ma-*

dame?» Då derefter Eva bjöd det förderfligaäpplet åt Adam, hviskade hon på Tyska i hans öra: »*Belieben Sie?*» Som man vet, åto båda våra första föräldrar af det förbudna trädets frukt och blygdes öfver sitt brott. När det vardt afton, kom vår Herre gångandes i lustgården och ropade: »*Adam, hvar äst du?*» Det var ren Svenska. Adam tordes icke tiga, der han gömt sig, utan svarade: »*Jeg ligger bag den Buske og luurer og er saa gandske bange.*» Dessa voro de fyra språk, som talades redan i Paradiset.»

Ett och annat.

Det *Nionde Aftonbladet* har, liksom sina syskon af samma namn, en ständigt kliande lust att uppröra himmel och jord för en småsak. Till Stockholm ankommer en ung *v. Scheerer*, en yngling af något öfver tjugo år, en äkta Tysk Bursche, uppblåst både öfver Libertas Academica och öfver den Schweitziska friheten. Han förtror sig åt en och hvar, som behagar lyssna på hans radomontader. För Svenska Embetsmän omtalar han, huru hatade Svenskarne äro i Norrige, hvilket land han då nyligen lemnat; huru han, i början ansedd för Svensk, omöjligen ens kunde få tillvexla sig Norrskt mynt, men att han sedan deremot, när hans Schweitziska härkomst uppdagades, nästan blef buren i triumf. En annan gång förtäljer han, att han varit ute på Drottningholm, och der, när han fick se den Kongl. Familjen, särdeles önskat att kunna göra sin underdåniga uppvaktning hos Hans Kongl. Höghet, men, ty värr! hade han ingen uniform med sig. På tillfrågan, hvad uniform han då egentligen bure, svarade han: »Jag har väl ingen uniform ännu, men jag får väl.» Dessa anekdoter äro visserligen lika mycket enskilda, som de äro grundade på den strängaste sanning, men de tjena emellertid att uppdaga gryet hos den unge friborgaren, och att antyda den obegränsade barnslighet, som hos honom gjorde sig gällande. Emellertid bör Allmänheten stanna i förbindelse hos det *Nionde Aftonbladet* för den vackra insinuation, som der innehölls, att nemligen unge v. Scheerer skulle blifvit förvisad Stockholm, derföre att hans far stått i förhållanden af ekonomiskt biträde till f. d. Konungen. *Aftonbladet* borde veta, att äfven den Kungliga olyckan är helig. Detaljen om att unge v. Scheerers far haft befattning med Gustaf IV Adolfs bisättning, var också lyckligt vald. *Aftonbladet* ville antyda, att en styrelse skulle söka en lumpen och långväga hämd för en tjenst, bevisad en död, en, som dock varit Monark, och hvilken afbötat sina regent-villor, så stora de än må ha varit, med tjugosju års olycka och ofta verkliga nöd.

= Stockholms Allmänhet har i dessa dagar haft åtskilligt att beundra. Först Herr *Gauthiers* kapplöpningar på Ladugårdsgärdet, hvilka utfördes, liksom fyllningsstumparna i ett tidningsblad, på stående fot; sedan Herr *Kauffmans* trumpet-automat, hvilken, liksom oskulden, var beundransvärd, utan att veta det, och hvars inre lif var lika rikt, som fattigbössorna i våra tider; så den stackars, i dubbelt hänseende flyktige *Paul Clifford*, som endast fick fast fot i Teaterns Bibliotek, och som blott från sufflörluckan kunde anses äga någon öfverlägsenhet; och nu slutligen i går Herr *Magitos*, »artistens» par excellence, fyrverkeri. Intet nöje är så rent menskligt, som ett fyrverkeri. Alla kunna njuta deraf, med undantag af blinda. Och, för att från nöjet öfvergå till nyttan, hvad är mera upplysande än en raketkista, måhända med en restriktion för *Aftonbladets* notiser om Norrige. Också uttryckte Allmänheten lifligt sin förtjusning öfver både knall- och ljus-effekterna i Herr Magitos konstverk — med händerna nemligen, och med högljudda hurrarop, ty, hvad Herr Magitos kringvandrande hofmän angår, så tro vi, att de, liksom sina namnar, af publiken ofta lemnades utan något afseende. För öfrigt visade Herr Magito »kringgående fantaster», hvilket väl icke i Stockholm är något sällsynt; desslikes stjernor, så att man trodde sig vara i slutet på Januari, då det, som hela verlden vet, är mycket stjernklart; och sist namnchiffer, men som dessa namnchiffer mycket onådigt vände ryggen åt en stor del af publiken, kunna vi, hvilka voro bland de deplacerade, icke derom fälla något omdöme. Skådespelet gafs för öfrigt med eld, liflighet och en särdeles häftig gestikulation från åtskilliga af de agerandes sida. Pjeserna voro väl valda, och komma väl ännu en gång på repertoiren.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 22 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 76. 1837.
Fredagen den 22 Sept.

FREJA.

Anmälan af utkomne Arbeten.

Lyriska Stycken af Carl Wilh. Böttiger, Första häftet.

Genom sina «Ungdomsminnen från Sångens Stunder» vann Herr Böttiger inom den Svenska litteraturen ett namn, som Allmänheten hyllade. Den rena, känslofulla stämning, som genomgick hans lyrik, anslog Allmänhetens smak, och det är rätt märkvärdigt, att i minnet jemföra de unga skaldernas anlag, deras som ungefär samtidigt uppträdde för sju, atta år sedan. *Ridderstad* med sina glänsande anlag, *O. Fryxell* med sin originalitet, *Ruda* med sin fulländning i anseende till formen, och *Böttiger* med sin ljufva känslofullhet. Böttigers arbeten funno hos Allmänheten det lifligaste deltagande. Han har sedermera blifvit prisbelönt af Svenska Akademien och gjort en utrikes resa till Södra Europa. Nu framträder han, utbildad såsom man, och anspråken, nationens anspråk på en skald, hvars ungdomsarbeten blifvit omfattade med så mycken välvilja, äro stegrade.

Skulle man strängt bedömma det häfte, som för närvarande ligger framför oss, motsvarar det icke de stegrade anspråken. Nästan skulle man tycka att författaren mera försummar formen, än förr. Dessutom går genom hela häftet en ton af klagan, af nedstämning, som på läsaren gör ett sorgligt intryck. Man känner, att det är genom kroppsliga lidanden, som lyran blifvit nedstämd. Möjligtvis har skalden också hunnit öfver den period af sin bildning, då den skapande anden inom honom uttalar sig i lyrisk form. I den dramatiska skalde-arten, hvaraf han fordom meddelat ett vackert och lofvande fragment, skulle han säkert lyckas.

Det närvarande häftet innehåller 31 lyriska stycken, de flesta förut obekanta för läsaren. Sångerna till Konungen och Erkebiskopen, äfvensom några andra, såsom «Till Författarinnan af Teckningar ur Hvardagslifvet», «Det fjerde Regementet» m. m., har man dock läst i tidningarna. Ett par minnen från Italien: «En afton vid Tivoli» och «Skuggstycke i Neapel» röja, att författaren känner sig dit åter dragen af denna längtan, denna hemsjuka saknad, som stundom gripa den känslofulle Nordländaren, då han en gång smakat Hesperiens herrligheter.

Vi anföra det stycke, som börjar samlingen och i flera hänseenden är karakteristiskt:

"Svanen.

På flodspegeln simmar den döende svan
Och skjuter i silfver sin glänsande ban.
Vid stranden stå skogar af björk och af gran,
I kronorna sjunger mång fogel så van,
Men svanen är stum in i döden.

Han simmar på flod, han dyker i sjö,
Han stänker upp perlor med vingar af snö;
Men qvällen begynner att skuggorna strö.
Tyst! — Svanen får toner. Han börjar att dö
Och börjar att sjunga i döden.

Förr njöt *han och* teg. *Så var ödets beslut.*
Nu dör han i välljud, nu sjunger han ut
All njutning, allt qval, i sin sista minut. —
Den tonerna söker, *han får dem till slut,*
Men slocknar i dem, såsom svanen."

Stockholm Förr och Nu, 1:a och 2:a Häftet.

Utgifvaren af detta planchverk har sjelf uppgett sin plan för arbetet i sin anmälan derom. Enligt dena, skall arbetet åskådligt framställa Stockholms märkvärdigheter och minnen, samt gifva en

teckning af de ryktbara personer, som i Stockholm lefvat och verkat. Det är naturligt, att ett sådant ämne skall väcka nyfikenheten och intresset. Till sitt yttre erbjuder också detta verk en behaglig anblick.

Emellertid, det första man, vid öppnandet af det första häftet, kommer att tänka på, är att det egentligen är något helt annat än »Stockholm förr och nu», som man ser för sig. Med »Stockholm förr och nu» skulle man väl vilja mena ett verk, som framställde Sveriges hufvudstad i plancher, sådan den fordom såg ut och sådan den nu visar sig. »De ryktbara personerna» utgöra ett eget, alltför vidsträckt fält, för att icke råka i kollision med Sveriges hela historia, särdeles så vidsträckt, som utgifvaren här synes tagit det. Vår första anmärkning blifver alltså, att titeln och verket icke synas rätt motsvara hvarandra. T. ex. von Döbelns och Skogmans porträtter.

Men titeln kan vara mindre väsendtlig. I första häftet träffar man ett porträtt af Erkebiskopen; ett blad, som innehåller porträtter af Adlersparre, Adlercreutz, Sandels och Döbeln; en planch, som föreställer Carl XII:s död vid Fredrikshall, och en teckning af den ännu icke färdiga jernbron, som Brukspatron Owen ämnar bygga öfver Norrström. Andra häftet innehåller Statssekreteraren Skogmans porträtt; på ett blad porträtter af Fru Lenngren, Kellgren, Thorild och Ehrensvärd; Gustaf I i hölasset; utsigt af Barnängen. Samtliga plancherna äro lyckade, så som man kan vänta och fordra hos oss, der afsättningen på planch-arbeten icke medgifver att begagna stålstick, och likväl priset måste vara så lågt, att det kan komma i jemförelse med de utländska stålsticken.

Texten, i hvilken man igenkänner samma hand, som författat den, som åtföljer »Svenska Konungar och deras tidehvarf», är med noggrannhet redigerad och utmärkt af en säkerhet och ledighet i stilen, som röja vanan att uttrycka sig kort och träffande, och sammanfatta det karakteristiska i föremålen. Denna text består af korta biografier, hvar och en ett helt för sig, äfvensom af några notiser om de öfriga plancherna. Biografierna synas sålunda vara hufvudsaken i detta arbete.

Scener från Gustaf III:s Hof.

(Forts. fr. föreg. N:r.)

Knappt tro vi oss behöfva för våra läsare beskrifva Gustaf III. Åtskilliga minnas honom måhända. Alla hafva sett hans porträtt; alla kunna när som helst föreställa sig honom, med den fina, qvinnliga hyn; det vällustiga uttrycket i hans anletsdrag; de stora, blå, milda ögonen, ett arf från hans moder och från Preussen; det sirligt och med fornfransk, cirklad noggrannhet kammade håret; med den Svenska drägten och det osvenska prålet med ringar och bijouterier. Men hvad som porträttmålarne visligen förtegat, ty, näst hofmän, smickra inga så mycket, som porträttmålare, är, att Gustafs ena kindben var betydligt högre, än det andra. Man sade också derföre, att hans politik, liksom hans ansigte, ägde två sidor. Hos Gustaf III fans alltid en viss dubbelhet. Han fruktade Adeln, och kunde dock icke på botten af sin själ förneka starka sympatier med detta stånd, utom hvilket Gustaf aldrig mäktade tänka sig sin själs älsklingsidéer, det chevalereska modet, den ridderliga stoltheten öfver förfäder och öfver sig sjelf, den yttre hyllningen för könet och det inre föraktet derföre. Gustaf hade folket att tacka för mycket, och han gycklade öfver de ofrälse ståndens dricka och tobak. Han beundrade Rysslands Katarina, och han bekrigade henne. Han lät dömma till döden personer, som varit honom kära; och sin egen blifvande mördare, Ankarström, benådade han. Gustafs religiosité var troligen aldrig öfvertygelsens, och han kommunicerade, efter protestantismens ritual, i Katholicismens hufvudstad i Rom. Gustaf ville gälla för den upplystaste och fördomsfriaste monark på sin tid, och han lånade ett villigt och fiket öra åt Mamsell Arfvedssons förutsägelser. Gustaf uppförde, med oerhörda kostnader, ett tempel åt sina nöjen, åt sångspelet och sorgspelet, och detta tempel blef vittne till hans mord. Han blef der hjelten i den märkvärdigaste och blodigaste tragedi, som någonsin blifvit uppförd på Svenska scenen. Så brottas, i hvad förhållande man ser Gustaf III, ständigt tvenne kontraster om honom. Det var då en egen lek af naturen, att den åt Gustaf III gaf detta Janusanlete, att den så läsligt skref utanskriften på hans Kongliga personlighet.

Konungen åtföljdes af Armfelt, en bildskön man, såsom merendels alltid Gustafs favoriter, en man med hufvud och, hvilket vid Gustafs III:s hof var mindre vanligt, med åtminstone någon grad af hjerta. Hans styrka var att han kände Gustafs svagheter, och visste begagna sig af dem. Han styrde Gustaf, med Gustaf sjelf till tygel. Han skrämde Konungen med Konungens egna fördomar, och äggade honom med hans egna passioner. Han affekterade aldrig att vara en ledande princip. Han ville endast vara drifsjädern, som verkar säkert, men tyst och obemärkt. Man visste hans inflytande, men han erkände det

aldrig sjelf. Gustaf var för fåfäng och för varmt öfvertygad om sitt eget snilles oöfverträfflighet, för att icke genast skilja sig från en gunstling, af hvilken han trodde sig bli ledd. Han måste ledas, som marionetten, utan att han sjelf visste deraf. Och Armfelt förstod sin konst. Efter alla anledningar har man för lågt uppskattat honom och hans högst ovanliga naturs- och snillegåfvor. Den, som så länge kunde behålla väldet öfver den fåfänge, om sitt anseende ytterst ömme, flygtige, genialiske Gustaf III, måste vara diplomat i ordets vidsträcktaste bemärkelse, och känna menniskosjälen bättre, än anatomien känner kroppen.

De Besches och hoffröknarnas helsning för Gustaf III var lika vördnadsfull, som djup. Det var aldrig i ceremonielet, endast i infällen och konversationsvis, som Gustaf eftergaf någon del af sin Kunglighet.

»Bonjour, fröken Marianne!» började Konungen, »det är intressant, att nu se edra ögon ha återtagit hela sin glans. Medge mig, ni var bra sömnig i går i societeten, då Leopold läste opp sin Virginia.»

»Fröken tyckte utan tvifvel», inföll Armfelt, »att vid ett hof, der man har dygden så mycket för ögonen, behöfver man icke så mycket höra den omtalas.»

»Och dessutom», yttrade de Besche, som aldrig ville bli efter med ett infall, »tyckte väl fröken, att i sjelfva namnet på pjesen låg något, som manade till sängs.»

En blick från Gustaf III, som sade ungefär: »detta är för mycket», men som tillika beledsagades af ett småleende, träffade de Besche.

Nu fick ändtligen fröken tillfälle att svara: »Eders Maj:t värdes nådigast förlåta mig, men monsieur Appius håller så vackra tal, att det är omöjligt att icke somna vid dem. Sjelfva Virginia måste med ett slags intresse mottaga nådestöten, emedan hon då ändtligen är säker att slippa Appii radomontader.«

»Mon dieu!» utropade Gustaf III, »det hörs, att fröken icke är skapad till någon hjeltinna.»

»Det är blott af min Furste jag erkänner mig besegrad», svarade Marianne med en blick, der nog mycken fräckhet speglade sig.

»Hon har alltid varit den sista på valplatsen, derom är jag öfvertygad», hviskade de Besche till Armfelt.

»Hon har kanske gjort», genmälde denne i de Besches öra, »som Svenskarne efter slaget vid Lützen, stannat qvar på valplatsen öfver natten.»

»Ah!» fortfor Konungen, »så när hade jag förbisett fröken Eva, vår Diana, Oxenstjernska divertissementets Diana. Välkommen i Hagas lunder, dit ni nedstigit. Men er Endymion är väl icke de Besche?»

»Förlåt mig, Ers Maj:t», inföll de Besche, »jag kan icke vara Endymion. Jag kan icke sofva, då en vacker qvinna kysser mig.»

»Och jag, Ers Maj:t! kan icke vara Diana!» . . .

»Hvarföre?» inföll Konungen med låtsad häftighet, för att hinna inpassa denna fråga, innan fröken hann fortsätta.

»Derföre, att Diana satte horn på Acteon, och jag kan icke sätta horn på någon.»

»Kommer tid, kommer råd», halfmumlade de Besche.

Fröken Ulla hörde till en af de så kallade disgracierade slägterna, och hennes skönhet bestod, liksom Athéns, i ruiner. Gustaf III hade således intet skäl att, förrän sist, tilltala henne, ty någon vördnad för ancienniteten var icke bland Gustafs svaga sidor.

»Hur porterar sig er bror, Hofmarskalken, fröken Ulla? Han har ju gift sig och slagit sig på oppositionen. Jag påminner mig nu, att det var han, som vid 1772 års revolution fick konvulsioner i ordersalen. Han har alltid haft mycken presence d'esprit och vetat sauvera sig ur kinkiga relationer. När ni skrifver, så helsa er far, Riksrådet.»

Och, utan att afvakta svar, vände sig Gustaf till de Besche.

»Nå, de Besche! hvad har ni gjort under er resa till Skåne?»

»Eclat, Ers Maj:t, — såsom hvar och en, hvilken har lyckan att vistas vid Ers Maj:ts hof. Med Ers Maj:t till föredöme är det icke svårt, att, hvar i sin mån, vara lysande. Likväl har jag att be Ers Maj:t om ursäkt för en förbrytelse» . . .

»Och den är? parlez, mon ami!»

»En stöld, Ers Maj:t!»

Gustaf såg förvånad ut, så mycket, som hans qvicka, lifliga ansigte kunde antaga detta uttryck.

»Ja! Ers Maj:t! Men kan jag vara öfvertygad om Ers Maj:ts förlåtelse, i fall jag öppet bekänner mitt brott?»

»Eh bien!» ropade Gustaf III, »gör ditt skriftermål så kort du kan, din stora syndare.»

»Nå väl! Ers Maj:t! jag har stulit. Jag har stulit från Ers Maj:t.»

»Hade det varit för tjugo år tillbaka, skulle jag ha gissat på en älskarinnas hjerta.»

»Nej, Gud bevare mig från Ers Maj:ts älskarinnor. Nej! Ers Maj:t, jag har tillegnat mig såsom min till-

hörighet ett af Ers Maj:ts infall, som Ers Maj:t hade yttrat om Baron Taube, att han, liksom de gamlas murbräckor, slutades med ett farhufvud. I Wexiö skördade jag derföre det pris, som egentligen bort tillkomma min Konung; men jag tänkte, att Ers Maj:t, som vunnit pris i alla hänseenden» . . .

»Espiegle!» skrattade Kungen och nöp de Besche i örsnibben.

»Ers Maj:t träffar då alltid min svaga sida», jemrade sig delinquenten.

»Adjö, mina damer, farväl de Besche! Sätt icke onödigtvis ditt hjerta på spel», yttrade Konungen, och varnade med fingret.

«Fördelen är, om det vinnes, icke stor», svarade de Besche; »emellertid kan jag försäkra, att, liksom med frilotterna, ingen här blir nit, likväl med vederbörligt afseende fästadt på det gamla ordspråket: *När man är gammal, får man inga trumf.*»

(Forts. e. a. g.)

Teater-Bulletin.

Teatern, som länge varit vittne till så fruktansvärdt folktomma hus, som de der gifna pjeser varit andetomma, hade i går beslutit att anslå publikens innersta känslor. Den gaf: *Therese, eller den fader- och moderlösa flickan från Geneve.* Vi äga för närvarande en Fransysk skola, som parar gräslighet med snillrikhet. Den skola, hvartill Therese hör, parade gräslighet med enfald. Fostren skulle således blifva både estetiska och moraliska missfoster, sådana som t. ex. Genevaren Walther, hvars karakters kannibaliska orimlighet endast låter jemföra sig med det hela pjesen igenom groft omotiverade i hans handlingssätt. Stycket äger emellertid sina ljuspunkter, blixtrarna, eldsvådan, de ständigt i andra akten af och an irrande lycktorna. Och när härtill kommer ett mord bakom scenen, beledsagadt af de aldra besynnerligaste klagoljud; en ung qvinna, som blodat ner sig på ett högst misstänkt sätt; en prest, som tar oskuldens försvar; en domare, som fäller den skyldige — nå väl! bör icke Allmänheten finna sig förtjust? Kan den mera begära för sina penningar?

En sådan rol, som Walthers i Therese, spelas ungefär huru man behagar. Der knappt en motsvarande verklighet låter tänka sig, har fantasien fritt spelrum. Walther kan tagas, som en fin, förslagen bof, eller som en rå, tilltagsen brottsling. Bättre har icke förf. nyanserat sin hjelte. Att emellertid Hr *Almlöf*, med de ressurser han äger, ganska väl återger denna rol, är en gammal sagen, och här bär Hr Almlöf äfven, som ordspråket lyder, syn för sagen. Det vi icke kunna underlåta att med högsta gillande omnämna, är Hr Almlöfs spel i slutet af sista akten, under förhöret, hvilket likväl, genom den komisktragiska idén af spökets uppträdande, får en viss anstrykning af löjlighet. Den, som hunnit så högt i brottets skola, som Walther, blir icke, i femtio personers närvaro, af ett på ljusa dagen uppträdande spöke skrämd ända till glömska af sig sjelf.

Fru *Hjortsberg* var en älskvärd och intagande Therese, ehuru hennes älskare, kanske utan att veta det sjelf, var högst ohöflig emot henne. Senange — *Hessler* brukade nemligen handskar äfven under sina ömmaste scener, under sina varmaste handtryckningar med sin tillkommande brud, som sjelf för tillfället var bararmad. Deri ligger hvarken artighet eller elegans. Att smeka sin fästmö med Boivins handskar till medlare, är detsamma som att kyssa henne genom ett postpapper.

Allmänheten helsade den fallande ridån med några handklappningar.

Efter Therese gafs den täcka komedien: *De båda Arrestanterna*, der Mamsell *Ficker*, om vi ej misstaga oss, för första gången uppträdde i Klaras rol. Mamsell Ficker är en andvändbar skådespelerska, utan öfverlägsenhet, men också utan alltför svaga sidor; i roler, som ligga inom hennes förmåga, misslyckas hon sällan, äfven om hon aldrig der gör uppseende. Nu hade Mamsell Ficker öfvertagit ett parti efter Mamsell *Widerberg*, men Mamsell Fickers partier torde dock alltid komma att stå efter för hennes slägtinges. Dock — *hony soit, qui mal y pense!* Mamsell Ficker spelade emellertid ganska oklanderligt, med lif, och till och med — ett eller annat ögonblick — med känsla.

Hr *Sällström*, som på förhand, genom Hr *Svensson*, utbedt sig Allmänhetens öfverseende med hans sång, i anseende till en honom påkommen heshet, var också verkligen rätt hes, men spelade sin rol med den finess och det behag, som äro utmärkande drag i hans karakter, såsom skådespelare.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 26 Sept., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 77. 1837.
Tisdagen den 26 Sept.

FREJA.

Scener från Gustaf III:s Hof.

(Forts. och slut fr. föreg. N:r.)

Konungen hade icke gått många steg, innan han med Armfelt återtog det samtal, som han måtte ha afbrutit vid sammanträffandet med de ofvanbeskrefne personerna. Med mycken vigt på orden yttrade han:

»Mina affärer äro förtviflade. Jag måste ha penningar. Endast en Riksdag kan rädda mig. Men jag fruktar Adeln. Oppositionen är mig der för öfvermäktig.»

»När man spelar misère, Ers Maj:t, vinner man på backorna. Ni bör kasta er i armarna på de ofrälse standen. *Divide et Impera* är den rätta herrskare-regeln. Sätt frälse och ofrälse i harnesk mot hvarannan, och plundra sedan, under tumultet, bådas fickor.»

»Jag vågar icke öppet stöta mig med Adeln. Jag ville hellre försöka mildrande medel. Jag ämnar närma mig Pechlin, ståndets störste intrigör. Han är snål. Uppoffringar» . . .

»Ers Maj:t! uppoffra intet på honom. Ers Maj:ts blick är ljusare, än min, men jag känner Pechlin närmare, än Ers Maj:t. Man har kallat honom för Sveriges Fox. Jag ville kalla honom för Sveriges Fuchs. Der finnes både räfvens omättlighet och räfvens bakslughet. Men Pechlin är sjuttiotre år. Döden bör innan kort komma Ers Maj:t till hjelp.»

»Hvad tror du om Frietzsky, Armfelt? Skulle ett kommendörsband af Wasa-orden kunna inverka på honom?»

»Frietzsky är patriot, Ers Maj:t!»

»Nå! passar icke en patriot och Wasa-orden excellent tillsamman?»

»Tillåt mig säga, Ers Maj:t! Jag anser Frietzsky vara för upplyst för en stjerna.»

»Men ett band, ett grönt band! Kom ihåg, att det är hoppets färg, hoppets på Konglig favör, en vårbrodd till kommande distinktioner.»

»Men Frietzsky skulle anse sig bunden af detta band. Han vurmar litet för friheten.»

»Men Carl de Geer, men Axel Fersen, men Carl Wadenstjerna, men Brahe — huru skall man antingen afhålla dem från Riksdagen, eller vinna dem?»

»Fersen har alltid visat en besynnerlig politisk karakter. Han var orsaken till Erik Brahes död 1756. En förespegling derom skulle icke skada hos sonen till den aflifvade, isynnerhet om den kom från Ers Maj:ts egna vältaliga läppar. Brahe besitter väl ingen personlig öfverlägsenhet, men han är den förste af sitt stånd, och derigenom inflytelse-rik. Man bör antyda för honom, att det klibbar Brahiskt blod vid Fersens hand. Det är nog, för att skilja honom från ligan. — Men jag ber Ers Maj:t underdånigast om ursäkt, att jag så här bestämdt vågar uttala min tanka. Att ge Gustaf III råd, är högmålsbrott mot visheten.»

»Högmålsbrott, uppmuntrade af en Konung, torde tills dato vara något oerhördt. — Men hvad som äfven inger mig farhågor, är bonde-ståndet. Man har der utkastat vissa idéer, som äro ämnade att bära en för Royautén giftig frukt. Man vill icke der erkänna Erik Ruuths goda sats, att ju tyngre ett folk beskattas, desto mera drifves det till verksamhet och industri. Jag nästan fruktar för bondeståndet.»

»Vi ha brännvinet, Ers Maj:t!»

»Men icke, som vid 1779 års Riksdag, Schröderheim till bond-sekreterare. Aldrig ägde brännvinet en bättre Ganymedes, än han.»

»Ja! Schröderheim har berättat mig hela marchen.

Var icke ståndet särdeles rikt begåfvadt af naturen, så blef det det åtminstone af menniskor.»

»Armfelt får icke bläddra i Gustaf III:s regerings »cronique scandaleuse.»

»Kungarnes »chronique scandaleuse» börjar, liksom de Hebreiska böckerna, vid slutet. Det är först, efter deras död, man vågar förtala dem.»

»Har jag varit annat än kalomnierad, om jag undantager de första sex åren af min regering? Ifrån 1778, då jag ändå gaf Sverige en egen kostum och en prins, och fick den ena lika villigt antagen som den andra; sedan dess har min mor, Enkedrottningen, min bror Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, krigsmakten till lands och vatten (såsom vid Anjala och andra tillfällen) samt många öfrige Rikets trogne innebyggare gjort åtskilligt till, för att nedsätta och dishonorera mig.»

I detsamma nalkades från en af gångarna en liten man i StorAmirals-uniform. Hans ansigte ägde det Gustavianska uttrycket af ädelhet och äfven af sinnlighet. Man kunde icke förbise en stark likhet mellan honom och Gustaf III. Han åtföljdes på något afstånd af en kavaljer.

«Ah! quelle surprise!» började Gustaf med temligen mycken hvasshet i tonen, »min bror tillåter mig icke att emottaga honom i mina rum. Han vill öfverraska mig i det gröna. Hur mår la duchesse? Hon måtte alldeles ha glömt vägen till Haga.»

»Man glömmer icke gerna Haga», svarade Hertigen af Södermanland, »när man der en gång sett Ers Maj:t. Men jag har skyndat från staden, för att anhålla om ett enskilt, ett angeläget samtal med Ers Maj:t.»

»Armfelt», yttrade Gustaf med ett leende, som icke var fritt från ironi, »gå opp till vår Hofkamrerare och efterfråga det jag nämde om på vår konto: för behöfvande ännu några tillgångar återstå.»

En mörk rodnad gjöt sig öfver Hertigens kinder, men han yttrade icke ett ord. De båda brödernes samtal, som de fortsatte, gående gången utefter, försjönk nu till nästan blotta hviskningar. Slutligen höjde Gustaf III sin stämma.

»Gör, som jag», ropade han, »betala dem icke.»

»Ers Maj:t betäcker sina balanser med krig. Denna utväg står icke mig öppen. Får icke jag suckurs, är Ers Maj:ts familj chikanerad. Mina silfvertallrikar ha blifvit skickade till myntet. Hedvig Elisabets juveler äro till en del försålda . . .

»Min svägerskas juveler! Åh! fi donc! det är att vara ärlig ända till fantasteri. Men emellertid — hvad du begär, är mig omöjligt. Du ser sjelf, min slottsbyggnad ligger nere af brist på ressurser. Ändringarna vid Gripsholms-teatern ha slukat immensa summor. Jag har väl några fordringar på subsidier, men de blifva troligtvis, som man sjunger om våra Svenska fjellar, evigt stående. Nej! mon frere! Jag har knappt så mycken kredit, som Katholicismen i Frankrike under närvarande ögonblick. C'est impossible. Jag kan icke, i detta fall, vara dig till tjenst.»

»Jag hade annars trott, att jag ägde några anspråk på min Kongl. Broders tacksamhet. Tillåt mig nämna, att det finnes ett ställe, kalladt Hogland» . . .

»Och tillåt mig på förhand anmärka, att, fastän man är Stor-Amiral, är man derföre ingen stor Amiral.»

»Ganska riktigt, liksom man icke är Gustaf den Store, derföre att man heter Gustaf.»

»Det gläder mig, att min Bror täckes låna sina infall ifrån mig, liksom månan lånar sin eclat från solen.»

»Om jag lånar, följer jag blott Ers Maj:ts höga föredöme, som författare, och lyder de praktiska uppmaningar Ers Maj:t gifvit, som stiftare af Assistansen.»

»Min söta bror är, par Dieu, som ett retadt bi.»

»Och Ers Maj:t är, som visen, Ers Maj:t tänker hufvudsakligen på sig sjelf.»

»Dåliga affärer ge dåligt lynne. Får jag icke obligera Hertigen af Södermanland att stiga upp till slottet. La belle Madeleine har vakten hos min gemål, och Armfelt skall i eftermiddag resa till Drottningholm, för att taga i ögonsigte ett högmålsbrott af egen beskaffenhet. Jag hade i ett träd i Drottningholms-parken skrifvit mitt namn: »Gustave Trois.» Det var för mycket längesedan tillbaka, samtidigt med »entreprise de la foret enchantée» *), samtidigt med min brors böjelse för en af gratierna. Sedermera har jag fått helt andra penséer i mitt hufvud. Då var jag ännu nog mycket Celadon, för att införlifva mitt namn med barken.»

»Lycklig den Bark, som så blef ihågkommen!»

»Eh bien, mon frere! en vacker dag har man begagnat detta mitt namn, för att deröfver skrifva följande tirad: »Att Sverige behöfver en förändrad konstitution, mera frihet och slut på förtrycket, är vår innersta tanka. Derföre — död och förbannelse öfver Gustave Trois.»

---

*) En karusell, som gafs på Drottningholm.

»Sådana der trädaktiga opinions-yttringar måste likväl undertryckas, churu föga betydande de i sig sjelfva kunna vara. Jag vill strängt efterforska. Jag vet, att jag har ett parti, ett starkt parti emot mig. Jag har styrt som Titus, men jag kan äfven styra som Carl den Nionde. Jag skall anställa en räfst, en räfst, allvarlig, som en dödsdom, och ve den, som befinnes skyldig, huru högt uppsatt han må vara, huru nära han må stå mig. Jag gör dig, min närmaste frände, min bror, till vittne af mina tankar i detta hänseende. Må en sammansvärjning höja sina dolkar ikring mig. Jag höjer bödelsyxan. Förut har jag gifvit nåd; nu ger jag endast döden.»

»Det är en Konglig gåfva. Hvem som helst, med få undantag, kan ge lifvet. Intet hufvud faller lagligen utan Eders Maj:ts höga begifvande. Emellertid får jag anbefalla mig i Ers Maj:ts nådiga åtanka. Jag hade hos en Bror väntat mera beredvillighet. Jag ser, att jag bedragit mig.»

Gustaf ryckte på axlarna: »Det smärtar mig, men» . . .

»En axelryckning af Gustaf III talar tillräckligt. Jag har ingenting vidare att tillägga, än att jag anbefaller mig i Ers Maj:ts ynnest.»

»Och min Bror vill icke honorera mitt hof med sin Furstliga presence.»

«Ers Maj:t! jag har gått, ohörd, bort från en Son af Wasa. Mig återstår nu, att med största skyndsamhet vända mig till Skeppsbron.»

»Lycka till! der bor mycket hederligt folk!»

Hertigen af Södermanland gjorde en djup bugning, och de båda bröderne skiljdes åt temligen kallsinnigt. Hertigen upphann snart sin kavaljer, som väntat honom på något afstånd, och båda försvunno innan kort bland de lummiga alléernas täta löfverk.

Gustaf stod en stund, ensam, tigande, med korslagda armar. Slutligen utbrast han, såsom vaknande ur en dröm:

»Outgrundliga öde! Det har blifvit mig spådt, att denne man en gång skall sätta sig på min thron. År det jag, är det min son, som skall bli offret? Eller kanske båda? Carl . . . Carl den Trettonde, det blir då hans nya Kunganamn. Nej! du ljuger, lumpna spådomskonst! Jag tror dig icke. Jag vill icke tro dig.»

Ett och annat.

Svenska Akademien lärer i Erkebiskop Rosensteins, Grefvarne Wetterstedts och Lagerbjelkes ställe invalt Friherre Berzelius, Herr Strinnholm och Biskop af Wingårdh. Således hafva Svenska Akademiens och Wettenskaps-Akademiens Herrar Sekreterare inbördes visat hvarandra den artigheten att förskaffa hvarandra säte i sina Akademier.

= *Dagligt Allehanda* af den 23 dennes innehåller följande besynnerliga Species facti:

"*Carl Johan Kjellberg*, son af Båtsmannen Jonas Kjellberg i Källstorp af Ljungby Socken, Södra Möre Härad och Kalmare Län, hade, för i Norra Möre begånget snatteri, jemte inbrott, blifvit dömd till tre dagars fängelse, enär bötestillgångar hos Kjellberg saknades, samt, för den sednare urbota förbrytelsen, till Nio par spö. På stöd af ett betyg, utgifvet af Herr ProvincialLäkaren Doktor Ekman, hvarigenom upplystes, att Kjellberg, som är född den 16 Juli 1821, vore för svag att undergå spöstraffet, sökte och vann Kjellberg hos Kongl. Göta HofRätt straffets förvandling i vatten och bröd, det han äfven å Kalmar Slott undergick. Härefter utsläppt, begaf sig Kjellberg till sina föräldrar i Källstorp."

"Efter någon tid ingick Kronofogden i Norra Möre, *Weijdling*, till LandsKontoret i Kalmar, med begäran hos nämde auktoritet, om betygs meddelande, det Kjellberg i Kalmar med fängelse undergått straffet för snatteri, hvilket betyg Weijdling ägde af nöden, att bifoga den af honom för Häradet afgifvande saköreslängden. LandsKontoret aflåter härpå genast, utan att i LandsKansliet efterhöra förhållandet, som dock bordt derifrån blifvit kommuniceradt, en skrifvelse till Kronofogden i Södra Möre, *Palmé*, inom hvars fögderi Kjellberg då vistades, med befallning till Palmé, att genast låta gripa Kjellberg och honom till sitt vederbörliga straff befordra. (Härvid märkes, att snatteriet var begånget i Norra Möre.) Denna order verkställes. Förgäfves påstår sig Kjellberg en gång hafva lidit sitt straff. Det betyg han på LandsKansliet erhållit, att han riktigt undergått detsamma, har han, olyckligtvis, förlorat, och mot alla hans bedyranden användes kardinal-skälet, att han ljuger. Kjellberg undergick icke destomindre i April detta år, vid Södra Möre Tingstad, spöstraffet, hvarvid torde böra anmärkas, att han, enligt vederbörligt läkare-betyg, som ofvanföre blifvit åberopadt, ansetts för svag att undergå denna exekution. Behandlingen, grym i sig sjelf, blir derigenom så mycket mera barbarisk."

Då vi förut, i åtskilliga af våra numror, egnat en särdeles uppmärksamhet åt den här ifrågavarande Läns-styrelsen, anse vi oss icke heller med tystnad kunna eller böra förbigå det här anförda »tilltaget», som är så tilltaget, att man, utan händelsens ytterst noggranna detaljering i Dagligt Allehanda, nästan skulle tvifla på dess verklighet. Att för ett och samma brott tvenne gånger lida dödsstraff, är för delinqventen lyckligtvis en omöjlighet, men att för samma förbrytelse först sitta på vatten och bröd, och sedermera, för omvexlings skull, lida spöstraff, har Landshöfdinge-Embetet i Kalmar Län bevisat vara både möjligt och utförbart. Vatten och bröd, spöstraff, två kyrkopligter! se der ett slöseri af rättvisa som förvånar! Det förefaller, som ville man, med ett hurtigt tag, försona fordna efterlåtenheter, som

sökte man med grymhet qvittera efterräkningar för slapphet, som ville man förstärka lagen, liksom Grefve Cronstedt, i sin mån, sökte förstärka det famösa reglementet. Också hafva vi föreställt oss, att en person, befunnen skyldig till ett brott och inställd inför Kalmar Landskansli, möjligen der kan anhålla, att få räkna sig de par spö till godo, som Carl Johan Kjellberg fått för mycket. Och vi äro nästan öfvertygade, att Landskansliet då måste slå ner ögonen.

Stackars Kjellberg emellertid! Han har skäl att beskylla Landhöfdinge-Embetet för dubbelhet. Hans *tvenne* straff tala icke för *enheten* inom detta verk; och *hänger* delinqventens lekamen, efter de båda undergångna straffen, icke rätt *ihop*, så kan han utan tvifvel, med sig sjelf till argument, ge Kalmar Landshöfdinge-Embete samma kompliment tillbaka. Har Landshöfdinge-Embetet lagt sten (eller här rättare: träd-spö) på C. J. Kjellbergs redan förut tunga börda, så lär den Kjellbergska saken, till återtjenst, komma att lägga åtminstone en liten sten på den börda, som Landshöfdinge-Embetet i Kalmar, vid åtskilliga tillfällen, redan fått att uppbära.

Det måtte emellertid vara ledsamt både för den Regering, som konstituerat Länsstyrelsen i Kalmar, och för det Län, som af densamma står i beroende, att slarfvet, konfusionen, misstagen, irringarna, oredan, villervallan der redan stigit till en sådan höjd, att en dylik tilldragelse, som den här citerade, ens kan blifva möjlig. Vi beklaga uppriktigt *Kalmar Landshöfdinge-Embete*, en myndighet, hvilken genom handlingar, såsom den ifrågavarande, sjelf förklarat sig omyndig, men mera beklaga vi dock *Kalmar Län*, experimental-fältet för denna auktoritets Embetsmanna-verksamhet.

= Markisen af Waterford, som utmärkt sig för några pojkstreck i Bergen, der han var nära att få umgälla dem med sitt lif, har önskat sig en suvenir af den kollision, hvari hans hufvudskål råkade med staden Bergens morgonstjerna. Kort före Markisens afresa har en inbrottsstöld blifvit föröfvad i Bergen. Förhållandet dermed är rätt eget. Medan brandvakten, beväpnad med knölpåk, sedan morgonstjernorna befunnits vara alltför dödliga vapen i dess hand, gjorde sin rund, blef det tillästa väktarhuset uppbrutet och en morgonstjerna derur bortstulen. Man har starka anledningar att misstänka Markisens af Waterford yngre broder, Lord Beresford, för tillgreppet. Men Polisen i Bergen vågade icke häfda sin myndighet i detta ärende. Markisens vackra brigg var alltför väl armerad, och hade en alltför vald och talrik besättning, för att de Norrska auktoriteterna, hvilkas manhaftighet gett sig tillräcklig luft genom slaget ex officio med morgonstjernan, skulle vågat företaga en visitation efter den röfvade morgonstjernan. Dessutom lära betänkligheter förevarit i anledning af det Engelska »Yachtsällskapets» privilegier i de Skandinaviska hamnarna. Emellertid hafva de Engelska ädlingarna åtminstone bergat lifvet vid afresen från Bergen. Visst klagas det öfver i de Norrska bladen, att de afrest utan att erlägga skade-ersättning och böter, men det är så vanligt, att Norrmännen endast fästa sig vid det materiela! Är det icke en heder för hela Norrska nationen, att så lysande herrar, som de Engelska ädlingarna, af sitt lands förnämsta familjer, nedlåtit sig att betäcka en Norrsk värdshusflickas hufvud med en Engelsk adlig hatt; och dessutom, den morgonstjerna, som slutat sin bana kring Bergens gator, kommer att pryda rustkammaren på ett af det stolta Albions herresäten? Utan tvifvel förses morgonstjernan då med en passande inskrift, som förklarar huru nära den lysande telningen af en ädel stam var att skördas af det eljest ignobla brandvaktsvapnet.

= Den för sina mekaniska uppfinningar ryktbare Kaptenen Ericsson, som för närvarande vistas i London, och der förfärdigat ångvagnar och andra konstfulla apparater, har äfven i Sverige sökt och erhållit patent på ett eget slags ångfartyg. Den af honom uppfunna mekanismen skall vara både sinnrik och enkel. Inga vattenhjul upptaga utrymme på sidorna. Fartyget framdrifves nemligen med en såkallad oändlig skruf, som är applicerad bakom kölen. Man kan göra sig någorlunda begrepp om det sätt, hvarpå kraften verkar, då man ser huru sjömän med rörelsen af en åra i aktern af en julle förstå att drifva fram den. Det skall blifva intressant att se, huru denna uppfinning tar sig ut då den blir utförd i stort. Emellertid synes det således icke omöjligt, att segelfarten med tiden kunde komma att gå på skrufvar.

= *Aftonbladet* har aflagt en visit hos Teater-Direktionen och vederbörligen komplimenterat densamma. *Les beaux esprits se rencontrent.* Man väntar att snart få se, huru de sympatier utveckla sig, som man sålunda sett uppkomma. *Freja* har blifvit af Aftonbladet åberopad, såsom också deltagande i det uppbyggliga skadespelet: «*Fribiljettens följder eller Aftonbladets tacksamhet och ädelmod.*» Hon ämnar således meddela Allmänheten några detaljer om de ömma förhållanderna.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 29 Sept., kl. 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

№ 78. 1837.
Fredagen den 29 Sept.

Teater-Direktionen
och
Aftonbladet.

Læg paa 12 Skilling til! Giv ham i detmindste et Æble imellem hver Akt.

H. Wergeland.

Med denna uppmaning af Hr Henrik Wergeland till Teater-direktionen i Christiania, att ihågkomma Fribiljettsrecensenten i *Norske Morgenbladet* med en extra gratifikation, synas vi ock lämpligen kunna begynna vår i förra numret lofvade uppsats rörande *Svenska Aftonbladet* och Svenska Teater-direktionen. Hvem kan väl neka, att Aftonbladet äger mod, då det uppträder såsom Teater-direktionens riddare, om det ock dervid antager »den ömkliga skepnaden», och att detta mod förtjenar uppmuntras med någon extra-remuneration. Hösten, torknings- och syltningstiden, är inne, och således vore det i alla hänseenden icke ur vägen, att till denna extraförplägning begagna äpplen, särdeles med anledning af Hr Wergelands, denne ädle Aftonbladsväns, uppmaning. Den kända Tyska industri, hvars sköna princip »*man muss Alles mit nehmen*» utgör liksom lifsprincipen i Aftonbladet, skall säkerligen ganska väl förstå uppskatta värdet af en sådan och så väl förtjent dusör. Men vedermälet af Direktionens erkänsla bör åtminstone bestå i en tunna eller ännu mer, så att hela Aftonblads-institutet, med arbetsmanskap och tross, kunde trakteras. Vore det möjligt att furnera institutet med hela sin vinterprovision af denna hushållsartikel, förtjente Direktionen visserligen allt beröm, särdeles som den aldrig kan göra en mera väl beräknad manöver, än att låta Aftonbladet, liksom det skedde i Fredagsnumret, såsom dess formliga Champion uppträda med apologier för dess förvaltning.

Aftonbladets förtviflade försök i sin apologi för Teater-direktionen, att få en kort artikel i *Freja* rörande Teater-styrelsen, liksom *Dagligt Allehandas* flera grundliga och läsvärda uppsatser i samma ämne, ansedda som en tillställning från högre ort för att störta Teatern och kasta skugga på dess styrelse, är likväl just icke det, som föranleder Freja att upptaga frågan om Teatern och att göra den till föremål för en speciel behandling; ty detta försök, liksom flera andra af samma beskaffenhet och syftning, hvilka Aftonbladet nu, sedan dess lumpenhet blifvit fullständigt afslöjad, i sin förtviflan tillgripit, för att motverka effekten af afslöjningen, är så löjligt, att det endast är värdt att skratta åt.

Vore hvar och en, som föraktar Aftonbladet, ministeriel eller servil, och skulle hvarje omdöme om Aftonbladets dålighet vara dikteradt ofvanifrån, så vore hela den bildade Svenska Allmänheten ministeriel; men förhållandet är visserligen ingenting mindre än sådant. En allmän anda af obelåtenhet och missnöje röjes ju öfverallt. Oppositionen i tänkesättet var kanske aldrig allmännare i något land, ty den är hos oss icke mindre allmän, än föraktet för Aftonbladet, som är en så usel, så föraktlig representant af denna opposition.

Freja behöfver derföre icke upptaga frågan om Teatern och dess styrelse, i afsigt att afslöja det vanliga Aftonbladsknepet, att söka göra Frejas omdömen misstänkta att vara emanationer ofvanifrån. Dessutom har Dagligt Allehanda redan efter förtjenst affärdat denna absurda insinuation: det är nemligen allmänt bekant, att Presidenten *Westerstrand*, Herrar *Forssberg* och *Backman* äro Riksmarskalkens protegéer och genom hans inflytande kallade till och bibehållna på sina platser. Nej! Saken är i sig sjelf af hög vigt, och dessutom är ingenting mera tjenande att komplett demaskera Aftonbladet.

Minerva, som visserligen icke varit ledd af någon partiskhet och fiendtlighet emot Hr Presidenten Westerstrand och Teater-direktionens medlemmar, har rättvisligen i sina anmärkningar ådagalagt, att Teater-förvaltningen af alla administrationer i vårt land är relatift den sämsta. Det är alltså visserligen högst karakteristiskt och upplysande rörande Aftonbladets tendens, dess moraliska och politiska halt, att detta blad, för att bemantla sin falhet och sutenera den rol det spelt för fribiljetten, söker att upprätthålla och försvara den sämsta administrationen samt motverka ett ombyte i Teaterns styrelse-personal, hvarigenom Teatern kunde göras bättre. I sanning, just ett herrligt bevis på Aftonbladets opposition och dess så kallade nit för reformen!

Men äfven i sig sjelf är saken af alltför stor vigt, för att behandlas lösligen eller bortblandas och öfverförgyllas, såsom Aftonbladet hafver för sed. Teatern är det vigtigaste institutet, det i närvarande tid mest ingripande elementet uti nationens estetiska bildning, hvilken har ett så nära sammanhang med dess moraliska. Man kan icke undgå att finna, huru en dålig Teater är både moraliskt och politiskt skadlig. Men äfven, om man endast betraktar vår Teater som ett offentligt nöje, det enda stora publika nöje, som nästan alla klasser kunna njuta, är hon af ofantligt stor vigt. Hon utöfvar ett inflytande på sederna och tonen, hvilket styrelsen icke bör förbise. Försummas Teatern och förfaller, så att publiken icke mer finner ett ädelt nöje derstädes, så nödgas publiken tillgripa mindre förädlande och positift demoraliserande nöjen, såsom spel och dylikt. På Teaterns styrelse hvilar derför ett stort moraliskt ansvar. Rikets Ständer hafva, genom de ansenliga anslagen dertill, ett anspråk, som Teater-styrelsens pligt kräfde att hon skulle uppfylla. Men huru har Svenska scenen i senare tider sett ut, då man betraktat den från en estetisk och moralisk sida? De fosterländska minnena hafva från den blifvit utträngda af Parisiska spelhus och lättsinniga lägerscener. Så har *Gustaf Wasa* tagit sin tillflykt till Djurgårdsteatern, der en svit af Svenska historiska tablåer åtminstone icke förvisas af lumpna konsiderationer. Hvad skulle icke en god Teater-direktion kunna göra? Det behöfdes i sanning endast en gnista af esprit d'arrangement och en smula estetiskt omdöme, för att hänföra den Svenska Allmänheten. Hvad skulle icke en skicklig Teater med ädel syftning och bildadt omdöme kunna uträtta! Men så tänker icke Aftonbladet. Det tyckes med sitt bemödande att upprätthålla närvarande Direktion omfatta den principen, att ju sämre och dåligare Teatern är, desto bättre. Man kan icke neka, att sympatierna röja sig oförtäckt.

Aftonbladet säger, att den nuvarande Teater-styrelsen ej varit sämre eller administratift dåligare än någon af de föregående, och att den till och med varit bättre än Hofmarskalken Beskows. Men det tillhör oss att närmare bestämma de åtgärder, som man lagt den närvarande Teater-styrelsen till last.

I första rummet den så kallade reformen eller aflägsnandet och bortkörandet af scenens första sujetter, *Hjortsberg*, *Torsslow*, Herre och Fru, Fru *Eriksson* och Fru *Frösslind*, m. fl., likasom det vore lika lätt att remplacera en verklig konstnär, som att ombyta vaktmästare i ett Collegium. Denna Teater-direktionens åtgärd har haft till följd, att repertoiren blifvit demonterad, den bildade publiken kallsinnig för Teatern, recetten i följd deraf minskad, samt nya deficit's uppkommit. Hvilken af de föregående Teater-styrelserna har begått något dylikt?

För det andra: den ytterliga hårdheten och orättvisan, att icke säga grymheten, att på detta sätt behandla förtjenta artister, stora talanger, ja till och med verkliga snillen, som utgjort en heder för Svenska scenen. Ty är det icke grymt, att på detta sätt kasta på gatan, efter aderton, tjugu till tjugufem och trettio års tjenstgöring, artister, som sedan, då här icke finnes eller får finnas privata Teatrar, skola blottställas för nöd och brist, och mer eller mindre sakna utkomst. Och denna hårdhet emot verkliga förtjenster, hvilka i decennier varit nyttiga för Teatern, har icke blott karakteriserat nuvarande Direktionen vid den så kallade reformen, hvilken, som sagdt är, endast bestod deruti, att kasta på gatan och beröfva Teaterns nyttigaste och bästa sujetter deras bröd, utan den har äfven ända till sednaste tider utmärkt nuvarande Direktion. Direktionen började sin bana med att skilja Fru *Sewelin*, efter tjugusju års tjenstgöring, ifrån scenen utan någon pension, hvilket haft till följd, att hennes man, den ena af de trenne stora talanger, som talscenens manliga personal äger qvar, nu också skiljer sig från Teatern. Och huru har Direktionen handlat nu i sommar? Har den icke äfven afskedat Mamsell *Widerberg*, eller gjort henne ett så hårdt och orättvist reengagements-anbud, att det i sjelfva verket är ett formligt bortkörande. Det är sant — man kan förebrå Mamsell Widerberg sjelfsvåld och nycker, och att hon troligen icke alltid visat Direktionen den lydnad, som vederbort; men hvems är felet, om sådant kunnat hända? Hvilken har bortskämt henne? och huru har espriten inom Teatern i detta hänseende

blifvit förderfvad? Månne icke detta är Direktionernas verk? Undergifvenhet, lydnad, ordning och disciplin stå svårligen att upprätthålla inom en Aktris- och Aktörs-personal, *om* ledamöter af Teaterns styrelse sjelfve glömma hvad förmanskapets värdighet fordrar, eller *om* de ingå obehöriga förbindelser inom den qvinnliga personalen och låta dessa förbindelser inverka på förvaltningen eller dricka brorsskål samt punscha och grogga med de mest medelmåttiga och minst bildade af Aktörsstaten. Det är icke blott Mamsell Widerberg, som på detta sätt i sommar blifvit behandlad. Premier-dansösen Fru *Pfeiffer* har på samma sätt blifvit bemött af Direktionen, ehuru hon tjenstgjort i 22 år. Den förtjente läraren vid Teaterns dansskola, Hr *Wahlqvist*, och den icke mindre nitiske och förtjente chefen för Chorstaten, Hr *Wikström*, hafva, utan alla formaliteter och pretexter af reengagements-anbud, blifvit afskedade utan pension och så godt som kastade på gatan, den förre efter 23, den senare efter 30 års tjenstgöring. Ett sådant behandlingssätt af menniskor och medborgare är verkligen revolterande för känslan, och det kan icke läggas någon föregående Direktion till last. Ser man åter på behandlingssättet mot de sujetter, som af en och annan anledning varit Direktionens eller någon af dess ledamöters favoriter och derföre blifvit gynnade, någon gång i trots af högst medelmåttiga anlag och talanger, så skall man i den motsatta riktningen icke upptäcka mindre godtycklighet, öfverdrift och principlöshet.

Den tredje anklagelse-punkten inför allmänna opinionens domstol, är den uteslutande riktning, som nuvarande Teater-direktion gifvit scenen till materiela effekter och anslående af en grof, rå sinnlighet. Uppsättandet af en och annan dylik pjes kan likväl äfven läggas föregående Direktioner till last. »*Therese*» tillhör Friherre Åkerhjelm och »*Femton år i Paris*» Grefve Lagerbjelke; men det är först nuvarande förvaltning, som företagit sig att en gros leverera dylika pjeser åt publiken och sålunda demoralisera den. Detta, sammanlagdt med maskeraderna under pigflyttningen, hvilka Direktionen så naivt kallat för en »rekreation» för Teaterns medlemmar, vaxljusen, lotterierna m. m., äro, framför allt, hvad som karakteriserar och sätter pregeln på nuvarande Teater-förvaltning.

Jemförelsen emellan Hofmarskalken Beskows och Presidenten Westerstrands förvaltningar är så mycket orättvisare och ensidigare, som den nya intrasslingen af Teaterns finanser, sedan de under Grefve Lagerbjelkes tid burit sig, var gjord af Grefve Puke, och den mängd af kontrakter, som Grefve Puke ingått, gjorde det omöjligt för Hofmarskalken Beskow, att under sin korta administrationstid i någon mån *minska utgifterna*. Deremot vidtog han den åtgärden, att *öka inkomsterna* genom entréprisets förhöjning, hvaraf först den följande nuvarande Direktionen fått hämta nyttan. Derigenom hade dennas affärer bort kunna regleras, om annars förvaltningen varit förnuftig och ekonomisk. Men då Direktionen, tillsatt för att återställa jemvigten mellan debet och credit, fortfor på Grefve Pukes vis att ingå nya kontrakter och engagera flera medelmåttiga sujetter i trots af sitt deficit, och att alldeles icke tänka på någon hushållning, till dess ändtligen det onda stigit till den höjd, att Regeringen måste förordna en kommitté, med Grefve Lagerbjelke i spetsen, att undersöka förvaltningen, hvarvid Grefve Lagerbjelkes utlåtande ingalunda utföll till fördel för administrationen.

Emot allt detta, hvad har den nuvarande Teaterdirektionen för förtjenst, som icke tillhör föregående Direktioner? Jo, att den köpt det fala Aftonbladet för en fribiljett och besparat dess förläggare en årlig utgift af några hundra Riksdaler. Det är icke underligt, om derföre Aftonbladet berömmer och upphöjer närvarande Teaterdirektion.

Ett och annat.

Blek flämtade lampan i fängelse-rummet, och dess flyktiga strålar lekte i de trånga vinklarna af den mörka kammaren. Vid bordet satt i djupa tankar en man, som var dömd till döden. Han tänkte med stolthet derpå, att Svenska Allmänheten helst läser författare utan hufvud, och gick med stigande glädje igenom en lång lista med prenumeranter.

Då instörtade en fantast.

»Är det verkligen sant», ropade han, »att ni ämnar låta ert hufvud falla under bödels-yxan; att ni icke begär nåd; att ni icke tar nåd; att ni är beredd att öfverlåta ert öde åt Rackarn.»

»Det är sant», svarade den dömde långsamt och högtidligt: »Jag vill dö.»

»Tack för det», skrek fantasten, »det var hederligt. Det var handladt, som en karl. Med ert blod skola vi vattna frihetsträdet, så att det skall stå herrliga till.»

Och fantasten sprang på dörren.

Men den dömde stod qvar, och tänkte: »O! hvarföre kan icke jag äfven springa på dörren.» Och han afundades fantasten, ty fantasten kunde — springa.

= Doktor Hultén, som i sina bästa år var en ganska utmärkt och skicklig matematiker, blef från Greifswald förflyttad till Upsala, der han erhöll en Teologie profession. Gubben fick på sina gamla dagar sömnsjukan, och insomnade stundom till och med i sjelfva Consistorium. Vid examina, som i det hela också just icke äro af egenskap att hålla examinator vaken, hände det som oftast. En dag, då gubben befann sig i Consistorium framför några Studenter, hvilka skulle undergå sin Teologiska examen, satte han sig helt makligen ned och såg på dem ett ögonblick, liksom för att besinna sig hvilken fråga han skulle börja med. Men hans ögonlock igenföllo i detsamma, och gubben tog sig en blund. Snart vaknade han igen och började: »Huru många ä' de?» — »Sju!» svarade en af Studenterne. — »Nej, men! De ä' fem!» — Studenterne sågo förundrade på hvarandra. — »Hvad heter den första?» frågade gubben vidare. — »Lundberg, Norrlänning!» svarade studenten. »Nej, men! — *Confessio Augustana!*» Professoren hade nemligen redan under vägen till Consistorium gått och funderat på Symboliska böckerna och ämnade med dem hålla sina examinandi varma.

= Då Wasa plundrades af Ryssarne under Demidoff 1808, inträngde desse i alla hus och förstörde hvad de icke kunde begagna. Hos en af stadens förmögnare köpmän genomsöktes huset af en flock soldater jemte deras officer. Köpmannen och hans familj stodo bäfvande i salen och åskådade plundringen af allt sitt gods. Då den var slut och Ryssarne skulle aflägsna sig, frågade husets sextonårige son med stolthet, om de nu borttagit allt, som ägde värde. Med föraktligt löje bejakade Ryssarne hans fråga och ville gå. »Vänta!» ropade ynglingen: »ännu återstår här något. Har ni tagit det öfriga, må ni taga detta med!» Vid dessa ord uppdrog han sitt guldur och räckte det åt officeraren. Denne tvekade ett ögonblick och betraktade det med fikna blickar. Slutligen ryckte han det till sig och lemnade det åt en soldat. Sedan Ryssarne bortgått, tittade de plundrade ut genom fönstret efter dem. De sågo då, huru officeraren återtog uret af soldaten och stoppade det i sin ficka.

= Nu hafva Tyskarne i öfversättning erhållit en fullständig samling af Tegnérs poetiska arbeten. Den är åren 1835—1837 utkommen i Berlin under titel: *Esaias Tegnérs poetische Werke. Aus dem Schwedischen von Ernst Theodor Mayerhoff. 2 Bände.*

Nymphaea Alba *).

I hummig häck, på insjöstranden,
Satt Rosa, röd i strålebranden,
Och vällukt gjöt af kärlek varm.
Den hela långa sommardagen,
Af milda njutningar betagen,
Papilio låg vid hennes barm.

På sjön, på svala mörkblå vågor,
Så glimmande i solens lågor,
Nymphæa sam, som lilja hvit.
Papilio yr får henne skåda,
Då glömmer han den dolda våda,
I böljans svall och längtar dit.

Och snar, på dunkla purpurvingar,
Han till förledarinnan svingar,
Och rum vid hennes hjerta tar.
Fort sina blad hon sammansluter
Kring fjäriln, som i blindhet njuter,
Och honom ned i djupet drar!

Der frestelsernas vågor svalla
Låt ej en blick förmäten falla!
Skön lockar der en falsk Siren.
Den sanna kärleken är trogen,
I himlen blir hans blomma mogen,
I evighetens klara sken!

G.

*) Nymphæa alba eller den hvita Neckrosen sammansluter sin blomkrona om eftermiddagen och sänker henne under vattenytan.

ANMÄLAN.

Prenumeration på denna Tidning, för de Tre sista månaderna af året, emottages i Stockholm, uti Herrar Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & K:s Boklådor, med En R:dr 24 skillingar B:ko, samt på alla Postkontor i Riket, med tillökning af Postförvaltare-arfvodet. — Så långt tillgången medgifver, finnas ännu exemplar att tillgå på hela årgången, för 5 R:dr 16 skillingar B:ko.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 3 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 79. 1837.
Tisdagen den 3 Okt.

Oktoberbetraktelser
på
Djur- eller Judgården.

Selbst haber jach ingen Rechlikion, men min Sön maa opdrages (?) i den Norske Constitution.

"Vålan! Vi gå till Djurgården: Det är troligen sista gången i år! Vi ta oss en båt vid mellantrappan." — Godt! — "Lägg båttre till med båten, madamer. Vi ro till Lejonkulan."

Det ser tomt och ödsligt ut vid Blå Porten. Annett och Emelie titta, dufna och bleka, ut igenom de öppna fönstren. "Akta er, flickor! Det är en kall Oktoberdag! Ni kan förkyla er, om ni inte tar shawlar på er!"

Hvad här var lifligt ock rörligt medan Teatern var i gång. Sannerligen borde Klingberg tacka Torsslow för *Gustaf Wasa!* Torsslows fulla hus gifva Klingberg dylika! Men den, som ändå förnämligast lefver på Torsslow och har mycket båttre inkomster än han, det är Davidsson, Konditorn, som har den eleganta butiken bredvid Teatern. Han håller just nu på att läta bygga en ny, pråktig villa, som blir färdig till nästa sommar. Då skall den nuvarande butiken, som är ett af Bloms flyttbara hus, vandra till någon annan plats. Det är skada att Teaterhuset, som egentligen ger näring åt grannskapet, skall vara så fult och se så förfallet och gammalt ut. Det tycks som parasitväxten frodas på den gamla stammens bekostnad. Men det lär lika litet vara tillåtet för Torsslow att utvidga sin närvarande Teater, som att förskaffa sig en ny i sjelfva staden. Den Kongliga, som är invigd åt *"patriis musis"*, skriar öfver vanhelgd af sitt majestät, då de af Sånggudinnorna, som egentligen äro fosterländska, sedan de blifvit uttrångda af de nya Fransyska sederna och åsigterna, söka skygd och herberge utom det dem *ex officio* anvista templet. Hellre må de helt och hållet frysa bort öfver vintern!

Men vi gå vidare. "Slåtten" är den plats, der egentliga Djurgårdslifvet lefves. Emellan Lindbergska mikroskopet, som denna sommar varit upptaget för *Aftonbladets* räkning, såsom vi anfört, och den Gauthierska manègen, hvars representationer denna sommar varit särdeles gouterade, ligger Pohls konditori! Han har den bästa platsen. Ehuru man just icke kan berömma hans punsch, har han en liflig trafik. Han är klok beräknare, och det säges, att han bidragit till ersättning för "artisten Magito," för de luftballonger denne uppsändt. Publiken lemnade hellre sina penningar i Pohls artiga händer, än i artistens bössor; ty hos Pohl fick man valuta i jamaika, då deremot artisten i alla fall icke kunde förbinda ens ögon.

Litet längre fram ligger Vauxhallen, som äges af Wazau. Det är en ståtlig byggning, men den ligger dels litet för långt från vågen, dels har den ett visst renommé för sina baler, så att den promenerande eleganta verlden icke gerna kan besöka den.

Nu har man till venster en tom plats. Der lärer konditor De la Croix gjort en ansökning att få anlägga en butik, hvartill en smakfull ritning blifvit uppgjord och bilagd ansökningen. Men — De la Croix är icke — jude, utan Lutheran och borgare i Stockholm. Samma öde träffade Richter, en Svensk, som gjorde en ansökan om platsen vid Teatern, hvilken blef afslagen och sednare lemnad åt Davidsson.

Längre fram ha vi Bellmans byst, der ändtligen en Svensk, Hofkonditor Carlmark, fått tillåtelse att anlägga en ganska vacker Schweitzeri-butik. Han är ett bevis derpå, att det likvål icke är absolut nödvändigt att vara jude, för att kunna arrangera och hålla sådana varor, att Allmänheten har skäl att vara till-

freds-ställd. Det lär emellertid icke varit utan svårigheter, som Carlmark lyckats att här få etablera sig.

Men vi återvända till slätten, till Pohls. Butiken är alldeles full, sedan det lidit till klockan sex. Vi kasta en blick på publiken. I allmänhet ha vi ett betydligt förråd af svartögda, stornästa unga män, hvilkas runda kinder och magar vittna om en för deras år öfverdrifven fetma. Man igenkänner de Israelitiska dragen. Vår uppmärksamhet på detta förhållande delas af ett par landsmän, som nyss hemkommit från vidsträckta utrikes resor. Vi sätta oss ned för att språka om saken.

"I Christiania", berättar en, "finnes ocksåen konditor, som har betydlig trafik. Som inga judar få finnas i Norrige, påstår han sig alldeles icke vara det. Man frågade honom efter hans religionsbekännelse. Han svarade då: *"Selbst haber jach ingen Rechlikion; men min Sön skal opdrages i den Norske Constitution."*

Det vore roligt att höra åtskilliga af våra Svenska judars religions-bekännelse. Det finnes väl knappt något land, der de hafva så godt af sin judendom, som här. Derföre är det icke utan exempel, att de, ehuru de t. ex. i Preussen antagit christendomen och blifvit döpta, när de kommit till Sverige funnit sin fördel vid att bli renegater och återvända till sina förfäders lära och villfarelser.

'Visst har jag också hört något dylikt. Men det faller sig i allmänhet icke så särdeles svårt för en jude, att bära den religions sken, som han anser för sig fördelaktigast. I judens hela karakter ligger en feghet, som blir verkligen märkvärdig, när han, som merendels och nästan alltid är fallet, riktat sin håg på samlandet af en förmögenhet. Att penningehandeln merendels råkat i händerna på judar, är en erfarenhet, som alla länder, der de blifvit tolererade, bekräfta. Hvad oss särskilt beträffar, är det beklagligt att de i så många fall skola gynnas framför det Svenska och Protestantiska borgerskapet. De hafva nyligen fått medborgerliga rättigheter, och man ser den också öfverallt, der penningen kan skaffa dem entré."

— Man må väl unna det arma folket, som är förskjutet af alla andra nationer, de nöjen, som deras egna penningar kunna skaffa dem. Åtminstone är det icke att förtycka, att de hålla till godo alla fördelar, som stå dem till buds.

"Ja, men det värsta är, att deras penningar äro *deras* på samma sätt som *Aftonbladets*, utan särdeles afseende på *huru*. Man skulle, just i afseende på konditorierna, kunna anföra några besynnerliga drag. De hafva troligen blifvit så öfvertuschade, att de undgått uppmärksamheten, eljest hade säkert Aftonbladet framdragit dem; ty det är naturligtvis gifvet, att judarne alldeles — icke kunnat erbjuda Aftonbladet något af den subskriberade summan, Tiotusende Riksdaler, hvilken de lära bestämt att använda för vinnandet af sina planer.

Då parterren under Norrbro öppnades för Allmänheten och blef en af dess angenämaste promenadplatser, upplåts restaurationen derstädes på offentlig auktion åt den mestbjudande, med villkor att inga spirituosa der skulle få hållas till salu. Naturligtvis kunde Stadens Sockerbagare icke erbjuda särdeles summor till täflan vid detta tillfälle. Men samma dag det öppnades der, dracks toddy och punsch. Naturligtvis skulle, om man känt denna tysta tillåtelse, långt högre anbud icke kommit att fattas. Man gjorde ett förslag att genom Stadsfiskalen göra beslag på hela butiken, såsom olofligt, men möttes med afslag. Många undra huru det skulle kommit att gå en Svensk borgare, som vågat att så tvärt emot de stipulerade villkoren uppträda med förbjuden handel.

Det är bekant, att Konditor De la Croix uppgjorde en plan till en "Wintergarten", ett slags orangeri i stort, der tillika restauration skulle hållas. Han införskref och förskaffade sig från Berlin underrättelser om sättet huru dervarande Winträgård värmes och skötes. Han lät utarbeta en verkligen vacker ritning och inlemnade förslaget. Han begärde nemligen att på hederliga villkor få begagna en smal remsa af Norrbro, för att bortskyla den fula stallmuren. Hans etablissement skulle blifvit en prydnad för staden och skulle icke borttagit någon utsigt, emedan det var beräknadt att vara så lågt och likväl smakfullt. Då detta icke bifölls, erbjöd han sig att på sin bekostnad låta reparera Arsenalshuset vid Carl XIII:s Torg, ifall han vissa år fick begagna det. Slutligen begärde han en plats på Djurgården.

Emellertid hade hans idé om Winterträgården icke blifvit lemnad obegagnad. Trädgårdsföreningen satte sig i kommunikation med honom; planer uppgjordes och man höll öfverläggningar. De la Croix meddelade sina tankar och idéer. Men i tysthet görs emellertid upp ett ackord med en annan — förstås af judiska nationen. Då De la Croix som bäst gläder sig åt realiserandet af sin favoritidé, förekommes han af juden, i hvars armar så till sägande Trädgårdsföreningen kastar sig.

'Det låter besynnerligt, jag kan icke neka det. Men *Aftonbladet* har ju icke rört vid saken. Den hederliga Redaktören, som i sitt blad förvarar Svenska

frihetens palladium, har ju icke brytt sig om dessa småsaker.'

"Ja du har rått! Det måste visst vara osant alltsammans! Du år ju servil, så vål som jag, enligt *Aftonbladets* påstående. Hvad år det vårdt att tro oss! Det liberala bladet vet visst allting båttre, i synnerhet förhållandet med den subskriberade summan.

Aftonbladet och Teatern.

"Vissa politiska frågor för dagen" upptaga för nårvarande *Aftonbladets* uppmårksamhet så uteslutande, att det icke hinner meddela Allmånheten dem. Man söker i hvarje nummer efter dem, och hoppas alltid fåfångt att åndtligen skola de vål komma. De måste emellertid vara obeskrifligt vigtiga, efter andra tidningar, "dessa servila," som Aftonbladet i sin oförskåmdhet vågar kalla dem, skola verka en diversion af allmånna uppmårksamheten från dessa frågor. Skulle dessa frågor bestå af några noveller från utlåndska tidningar, hvilka någon tid utgjort Aftonbladets spaltfyllnad? Eller år det polemiken med *Allehanda*, som satt Aftonbladet sådana myror i hufvudet? Åtminstone tyckes denna polemik utgöra Aftonbladets "vissa fråga för dagen."

I gårdagsnumret ville Aftonbladet visa kurage och for ut emot den "sqvallrande nymfen" *Freja*, som aldrig vet att tiga med Aftonbladets fribiljett. Hvad kostar det Aftonbladet att ljuga? Det påstås således, att Freja också haft fribiljett på Teatern, men mistat den, samt att hon begagnat den åtminstone fem eller sex gånger så mycket som Aftonbladet. Denna *osanning* år så grof, som de vanliga Aftonbladistiska. Hvarken har ansvarige utgifvaren eller redaktören af Freja någon gång haft fribiljett, och den enda gång den sednare *sett* huru en sådan ser ut, var då han fick se Aftonbladets. För öfrigt torde allt, hvad som i Freja blifvit yttradt om Teatern, bevisa, att hennes öfvertygelse ingalunda år *fal;* hon såger rent ut sin tanka, så om Teaterns hela förvaltning, som aktörernas och aktrisernas spel. Det år endast Aftonbladet, som öfvar sig i slingringar, och den ena gången såger ett, den andra ett annat om samma sak. När ingenting annat återstår till dess försvar, påstår det uppenbarligen mot båttre vett och vetande, att dess motståndare deltagit i dess intriger, och att de just "lånat tankar" af Aftonbladet.

Aftonbladets "tankar" åro emellertid ingalunda af den egenskap, att man skulle kånna sig frestad att "låna" dem. Om Aftonbladet, för att bibehålla sitt sken af Oppositionstidning, "hittat på en anmårkning", såsom det yttrar sig, så år det vanligt, att denna framkastas lös och i förbigående. Att kombinera anmårkningarna och gifva dem ett syfte, så framt icke blotta kittlandet med anmårkningar år ett sådant, det har ingalunda varit Aftonbladets sak. Det år långesedan erkåndt, att Aftonbladet ingalunda bryr sig om *sak* eller *konseqvens:* det löper endast oupphörligt omkring med limstången, för att fånga prenumeranter.

I afseende på Teatern gjorde Aftonbladet, såsom det sjelf yttrar sig, "en obetydlig anmårkning." Dermed ville det naturligtvis icke för Allmånheten utveckla någon åsigt af Teaterns förvaltning eller den Svenska scenens hela våsende; det hade varit ett vigtigt åmne, som kunnat hindra Aftonbladet från sin limstångslöpning. "Den obetydliga anmårkningen," påstår Aftonbladet, satte eld i kollegerna. Frågan togs af dem i allvarligare betraktande. Då Teaterns förvaltning nårmare skårskådades, och Aftonbladet märkte, att saken var af vigt och intresse, rusade det genast åstad och ville tillegna sig "tankarna." Men det år just Aftonbladets olycka, att "tankar" så sållan fastna på dess limstång.

Swenska Traditioner.

VII. *Carl XI:s ur.*

Carl XI reste en gång i Norrland, der han måste hålla till godo med de få beqvåmligheter, som hos det enfaldiga folket kunde stå till buds. Han hvilade en natt hos ett bondfolk i deras stora stuga. Den vånliga bondgumman pysslade om Konungen så godt hon kunde och han, som mera vårderade den okonstlade vålviljan ån det tillgjorda fjesket, fann sig der rått vål. Han låg ånnu i sin sång om morgonen, då gumman inträdde, för att ståda och se till, hvarmed hon kunde betjena honom. Kungen språkade muntert med henne, under det hon sysselsatte sig med ett och annat i stugan. Hastigt stannade gumman och lyssnade några ögonblick. "Tyst!" vinkade hon åt Kungen i det hon sakta upplyfte ett stort vedträd. Hon smög sig, med vedträdet i högsta hugg, till bånken, hvarpå Konungens klåder lågo, och gaf ett duktigt slag åt benklåderna. Den bestörte Konungen frågade hvad som kom åt gumman. Hon sade, att hon mårkt en råtta i Konungens byxor, der hon hört den gnaga, och att hon knåckt den med vedtrådet. När Konungen derefter upplyftade plagget, nedföllo bitarna af hans byxsåcks-ur, hvars pickande gumman hade tagit för en råttas.

VIII. *Det Lappska skriftermålet.*

Då Carl XI en annan gång låg öfver natten nära Lappska gränsen hos en enfaldig och fattig kapellan, låt Konungen om morgonen inkalla denne, för att af honom låta kommunicera sig. Den stackars presten blef högst bekymrad öfver en så oväntad tjenstgöring, men han samlade allt sitt mod och inträdde i sin torftiga skrud, med handboken och nattvardstygen i handen. Konungen, som var af hjertat gudfruktig, uppmanade honom att begynna skriftermålet med allvar och stränghet. Presten blef ännu mera betagen af denna uppmaning. Han begynte emellertid med några frågor om Konungens synder. "Hafver tu stulit tins nästas renar?" frågade presten. — Nej! — "Hafver tu skurit titt mårke i tins nästas renhorn?" — Nej — "Hafver tu skurit titt mårke i tins nästas öra!" — Nej, men Adam Wachtmeister var nära att skära märke på mitt öra med sin florett, då vi fäktade för någon tid sedan. — Presten blef ängslig och svettdropparna stodo honom på pannan. Slutligen sade han: "Efter tu icke hafver syndat, såsom jag och alla andra menniskor, så höfves mig icke att aflösa eder, Herre Konung." Dermed ville presten gå bort med nattvardstygen. Det var endast med möda, som Konungen kunde förmå honom att fortsätta skriftermålet. Konungen bekände många andra synder, utom de uppräknade, men presten ville att han skulle erkänna sig "saker på allt."

Ett och annat.

Populariteten. Då det hade blifvit en erkändt verksam metod för popularitetens vinnande, att dricka brorskål med folk, och denna metod fann ett vidsträckt experimentalfält för sin praktik i *Par Bricol* och andra ordnar, föll just samtalet på detta förhållande hos Exellensen Lagerbjelke. En af de lyckligaste popularitetsjägarne hade, ehuru skarpa anmärkningar riktades emot honom af tidningarna, erhållit en hög befordran. Exellensen L. yttrade dervid, att hvar och en annan skulle kanhända fallit för sådana anmärkningar; men nu kunde man se, hvilken respektabel styrka *fyra tusen* supbröder utgjorde.

— Varnhagen von Ense har i sina Memoirer en egen karakteristik öfver den bekanta romanskrifvaren Lafontaine. Vi anföra densamma:

"Uti Kanonikus August Lafontaine lärde jag känna en patriot af eget slag, till hvilken jag hade att aflemna ett bref från hans vän, Bokhandlaren Sander. Lafontaine, denne fordne gunstling hos de Tyska damerna, hade blifvit tjock och trind, som en tunna, under den beqvämliga lefnad han förde genom inkomsterna af sin penna och det prebende, som Konungen och Drottningen i Preussen, såsom tacksamma läsare af hans romaner, gifvit honom; men derjemte hade han dock bibehållit samma raska förmåga att författa, så att han, efter hvad han sjelf berättade mig, måste lägga hållhake på sig sjelf, för att icke komma för fort, och derföre författade han endast två dagar i veckan, emedan han annars skulle skrifva för mycket, och fruktade att genom öfverproduktion nedsätta värdet af sina arbeten. Hans fru var mycket ful, men han hade hos sig en ung vacker brorsdotter, hvilken han höll mycket strängt; han trodde sig icke kunna nog vaka öfver hennes oskuld, och tillät henne knappt komma ut i sällskaper. Den beskedliga flickan fick ej en gång den glädjen att stilla sin ungdomstörst af den ymniga husbrunnen; ty hon fick ej läsa en rad af sin farbrors romaner, hvilka han undanhöll såsom det värsta gift, men med hvilka han icke drog i betänkande att öfversvämma främmande hushåll; sannerligen föga smickrande för allmänheten, åt hvilken han utan några skrupler aflemnade en laddning, hvars andliga och moraliska smältbarhet han hos de sina förnekade. Han hade i sitt vackra landställe och trädgård, vid Saalefloden, straxt utanför stadsporten, lidit mycket genom plundringar, men behöfde blott arbeta den tredje dagen i veckan till, för att kunna hoppas snart få sin förlust ersatt. De många veka känslor och ädla förhållanden, som han i sina Romaner utarbetat och framställt, kunde man hos honom sjelf ej synnerligen få rått på, kanhända just derföre, att han i så rikt mått slösat med dem och liksom förbrukat dem i sina arbeten. Han tog allt temligen hårdt och plumt, och visade just ej, att det gjorde något särdeles intryck på honom, då jag beskref för honom hans väns, Sanders, bedröfliga sinnessjukdom. Deremot såsom Preusisk patriot visade han sin egenhet deruti, att han med nöje lät för sig berätta äfven osanna nyheter om vunna segrar, och att, ehuru han förut bestämdt visste att man ljög för honom, hans begär att få höra ännu mera var lika stort."

Nästa N:r utgifves Fredagen den 6 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 80. 1837.
Fredagen den 6 Okt.

FREJA.

Aftonbladets sednaste frontförändring.

Oaktadt *Aftonbladet* först, den 22 Sept., förklarat, att det icke var svårt att se *"på hvilken sida det skulle rangera sig"*, når det gällde Teater-direktionen, d. v. s. att det skulle rangera sig på fribiljettens sida, så tyckes det likvål ha blifvit något derangeradt genom *Frejas* artikel i Fredagsbladet. Aftonbladets förlägenhet röjer sig så karakteristiskt i dess Måndags-artikel, att vi anse oss böra återgå till densamma med några ytterligare anmärkningar, emedan det bristande utrymmet i vårt förra nummer endast tillåt oss att deråt egna några ord. Egentligen tillkånnagaf Aftonbladets uppsats, att det slog retrått och blott sökte så fort som möjligt komma ifrån saken. Detta försök skedde på så sått, att det nu hette, att de anmärkningar, som gjorts mot Teaterstyrelsen i *Freja* och *Dagligt Allehanda*, endast skulle vara repetitioner af hvad Aftonbladet sjelf förut och först anmärkt. För den publik i landsorterna, som ej låser andra Tidningar ån Aftonbladet, kan det vål båra sig att framkomma med en dylik saga; men Hufvudstadens Allmänhet, som följt denna fråga ganska noga, vet vål, att det icke så förhåller sig, och att de flesta och våsendtligaste af Frejas och Dagligt Allehandas anmärkningar ingalunda varit framstållda af Aftonbladet, och att Aftonbladet, som redan var på vågen att formligen uppträda som Teaterstyrelsens Champion, fann sig så generadt af hvad som i Frejas artikel för Fredagen lades Teaterstyrelsen till last, att det genast fann rådligt att sadla om och "rangera sig" — icke på Teaterstyrelsens sida, utan på anmärkarenas.

Det år emellertid både upplysande och roligt, att se Aftonbladets beteende vid denna hastiga frontförändring. Aftonbladets taktik, sedan den jemmerliga lumpenheten af dess opposition och hela dess egennytta, falhet och kujoneri blifvit under loppet af sommaren öppet ådagalagda, gå endast derpå ut att söka göra de andra tidningarna *misstänkta*, på det att, om möjligt, verkan af hvad mot Aftonbladets trafik blifvit andraget måtte försvagas; och dess påfund, för att våcka dessa misstankar, består endast deri, att oupphörligt upprepa, att hvilka ämnen ån de andra tidningarna behandla, så ha dessa endast blifvit upptagna, för att leda publikens uppmärksamhet ifrån de vigtiga frågor för dagen, om hvilka Aftonbladet sjelf likvål aldrig kommer till någon närmare explikation, så att man kan få veta hvilka dessa frågor åro: ty Aftonbladet år under allt detta af samma kompletta nullitet, som det varit hela långa tiden bortåt, och som det i följd af arbetsmanskapets oduglighet alltid måste blifva, så framt oppositionen går in i sakerna och icke endast håller sig vid sken och fraser.

En dylik manöver att leda Allmänhetens uppmärksamhet från de mysteriösa frågor, om hvilka man ej kan få någon reda, skall nu också behandlingen af teaterfrågan vara. Högst olyckligt år emellertid åfven i sista Måndagsbladet det exempel, som blifvit valdt för att ge styrka åt detta föregifvande: 'Kamarillans fordna favorittidning, *Fäderneslandet*", skall nemligen också i sin tid ha nyttjats på detta sått, att genom "tillåtna anfall" mot Teaterstyrelsen *"göra en diversion af (?) allmänna uppmärksamheten från vissa politiska frågor för dagen."* Så vidt vi i allmänhet kunna erinra oss tidningen Fäderneslandets ställning och förhållanden till publiken, stod det likvål icke i denna tidnings makt att på något sått göra någon diversion af Allmänhetens uppmärksamhet, hvarken åt ett håll eller ett annat; och hvad specielt det anfall beträffar, som 'Kamarillans fordna favorittidning" gjorde mot Teaterstyrelsen, så kunna vi ej annat minnas, ån att detta hufvudsakligt var riktadt emot För-

ste Teaterdirektören, dåvarande t. f. Chefen för Stats-Kontoret, derföre att Hr Förste Teaterdirektören och t. f. Chefen för ett Rikets Collegium på en af de der "rekreationsmaskeraderna" hade publice dansat Polskan vid afblåsningen af rekreationen. Huru skarpa Fäderneslandets anmärkningar dervid voro i orden, så tyckes det likvål oss, som Fäderneslandet i den saken skulle haft rätt; ty åfven, efter vår oförgripliga mening, passar det föga och är icke särdeles öfverensstämmande med en Förste Teaterdirektörs och Chefs för ett RiksCollegium värdighet, att på en dylik publik rekreationsbal anföra midnattspolskan. Att sådant kunnat äga rum, lärer endast kunna förklaras utur allmänt kända både förr och sednare inträffade förhållanden. Om Hr Förste Teaterdirektörens deltagande i ett dylikt nöje, skulle man, tyckes det oss, med allt fog på Fransyska kunnat säga, hvad ock berättas ha blifvit sagdt: "*amusez vous, mon cher W., mais ne dansez pas!*" Det var emellertid så långt ifrån, att "kamarillans favorittidning" i dessa anmärkningar leddes af någon impuls ifrån kamarillan, som Hr W. dagarna efter utnämdes till President, just för att ge dementi åt Fäderneslandet, och denna tidnings undergång och desavouerande ofvanifrån sades till en stor del hafva blifvit vålladt af den frihet den tog sig, att uppehålla sig vid Presidentens polska.

Aftonbladet är för öfrigt mycket angeläget att diskulpera Hr Presidentens förvaltning med den omständigheten, att han också är embetsman i ett annat verk, hvarigenom han skall hindras att skänka nödig tid och uppmärksamhet åt teatern. Hade han blott tid, menar Aftonbladet, att odeladt egna sig åt teatern, så skulle han vara en förträfflig Teaterdirektör. Huru kolossal än Presidentens popularitet är och huru talrika hans relationer, så vågar likvål Freja tro, att Hr Presidenten, som, i förbigående sagdt, ingalunda lärer egna så liten tid åt Teaterns angelägenheter, så tillräckligt dokumenterat sin förvaltning, att man tryggt kan säga, att ingen kunde vara mindre tjenlig än han för den plats han *nu* bekläder vid Teatern. Han kan vara en förträfflig ordförande i *Par Bricol* och äga egenskaper, som dertill göra honom klippt och skuren, om också, efter mångas föreställning, detta visst ej är förenligt med den höga värdighet han bekläder; han kan sjunga Bellman och sjunga gerna — ja, han kan ha gått så långt i denna passion att låta höra sig offentligen, att han till och med, efter hvad det allmänt berättades, förliden höst glömt sig derhän, att en gång på Teatern vid en konsert (*Vimercatis*) i kulissen deltaga i afsjungandet af en choeur: — men man kan vara en förträfflig ordförande i *Par Bricol*, sjunga Bellman, samt sjunga bra och gerna, utan att derför vara passande till Teaterdirektör och äga de helt andra egenskaper, som dertill fordras; och detta tro vi, som sagdt är, Hr Presidenten visat under och genom hela sin förvaltning.

Juvelerna.

Tyst och stilla låg sommarnatten öfver Medevis lunder, öfver Ombergets ekskogar och öfver Wetterns silfverklara vatten. Men från en byggning af de många vid Medevi hördes skrål af hesa röster och genom de höga, rikt upplysta fönstren såg man gestalter skymta fram och tillbaka, som figurer i en camera optica. En af de rikaste arftagare i Sverige firade sin myndighetsdag.

Klockan var ikring ett, och utsväfningens och spelets yra hade redan hunnit till sin höjd. När man inträdde, föll den första blicken på ett whistbord. De, som deltogo i detta nöje, sutto tigande, som Inquisitionens tjenare, bleka, som hamnar, men utan tecken till berusning, ty de voro alla spelare i ordets högsta bemärkelse, och en sådan öfverlastar sig aldrig. Man hörde endast kortens fall i bordet och emellanåt en halfqväfd svordom. Af dessa fyra, som här sågos, ägde tre — ingenting, och spelade nu om tusentals Riksdaler. De voro eländet i Fransysk frack och kasimirs-pantalonger; de lefde på alla andras kapitaler, utom sina egna; de hade hvar och en två betjenter, men icke två hela strumpor; utantill glitter, innantill lumpor; slutligen falska spelare, sist sjelfmördare eller kammartjenare.

Öfverst i salen skramlade tärningarna i en raffel-låda, och rundt omkring stodo halfrusiga ynglingar med sedelpackor i händerna, dem de ofta under ifren af spelet tappade, utan att komma ihåg att åter taga upp dem. Här korssade hvarandra eder och förbannelser, hån och anropanden, förtviflan och trots. Här slogo somliga sig med knuten näfve för pannan, och andra sökte med ett infall trösta dem för förlusten af halfva deras förmögenhet. Punschglasen slukades med läpparna och tärningarna med ögonen. Några roade sig med att sparka sönder stolar, andra med att slå glas efter glas i golfvet. Ljusstakarna kastades emot rutorna. En allmän förstörelse-anda hade fattat sällskapet. Man skulle förstöra med spel eller våld.

Inträdde man i de inre rummen, tog ruset den spira, som spelet der lemnade. På de möbler, som epikureismen sammanskaffat, låg cynismen i sin vederstyggligaste gestalt. Det var fylleriet i öfverflödets

armar. Det var en flaska brännvin ställd i en korg med tropikernas utsöktaste frukter.

För några af dessa gäster med bleka ansigten och bultande pannor hade redan all besinning förgått. De lågo strödda här och der, som lik på en valplats, orörliga; endast det orena stoftet af menniskan. Andra gingo ännu, spottande, af och an, grålade, slogos, och somnade emellanåt under slagsmålet, den ena på den andra, allt efter som slumren öfverraskat dem i deras vildsinnade företag att brottas, då de redan voro utom möjlighet att stå på benen.

På den dyrbara Turkiska mattan lågo halfbrända cigarrer, ännu rykande, och man hade kastat hattar opp i de präktiga ljuskronorna. Spillror af champagne-glas glänste på mahogny-borden. Aftagna halsdukar och frackar hade blifvit slungade här och der på soffor och fåtöljer. Öfver en broderad emma hade en punschbutelj blifvit utslagen och i det våta slumrade helt lugnt en nyss blifven underlöjtnant.

En kapten och kammarherre proklamerade, sittande på golfvet, republiken, hvilket ord, i hans mun, antog åtskilliga cesurer.

"Republiken, mine herrar!" yttrade han, "republiken — hup! — är en personifikation — hup — af den allmänna viljans frihet. Det är en tankans ovägerliga frihet, försynens skönaste lån till menniskan; — ja! ta mig f—n, är det icke *det*, och hvad som är *det*, kan aldrig vara något annat. Det är ju klart, som dagen . . . alltså . . . hup . . . skall jag med det första ackordera mig till att bli landshöfding."

"Jaa! det ha kaptener blifvit förr", anmärkte en ung författare, som låg framstupa i en soffa.

"Jag ville vara Kung", skrek en läkare och tömde sitt glas, "för att skänka till Carolinska Institutet alla kadaver i mitt rike."

"Doktorn fruktar då aldrig att bli öfverlastad", anmärkte filosofen i soffan.

"Och jag vill vara en tiggare", utropade en Kongl. sekreterare; "ty filosoferna säga, att endast som fattig lefver man lycklig."

"Det är Kongl. sekreteraren, ta mig f—n, kompetent att bedömma", mumlade personen i soffan.

"Lefve frukostar, som räcka ett dygn, och förlofningar, som räcka en timma", stammade en brukspatron, under det att han sörplade i sig ett dricksglas champagne.

"Alldeles riktigt, mine herrar!" inföll kammarherren, "hup . . . Om man då äter frukost en gång hvart dygn, så äter man ju frukost hela sitt lif igenom, he! he! he! ty . . . hup . . . hvad som är ett, kan icke vara ett annat, såsom jag haft äran nämna, och på det viset hinner man — slugt nog! — aldrig till middagen. Hvad skall man icke kunna hinna på en så lång förmiddag, isynnerhet om man är embetsman? Jag skall — ta mig f—n! — aldrig göra annat, än äta frukost."

"Herr kammarherren har alltid varit känd för sina ädla grundsatser", inföll interlokutören.

"Jaa! med hänseende . . . hup . . . till damerna. Jag har aldrig bedragit dem annorlunda, än muntligen eller skriftligen, lönnligen eller hemligen. Jag har visserligen mankerat vid ett och annat rendez-vous, och det skall jag på min sotsäng ångra, men som jag haft äran nämna, ett kan icke vara ett annat, och när jag således utsatt ett möte förut vid samma tid, så kan icke f—n vara på två ställen."

"Nej! och intet kammarherren heller", inföll läkaren.

"Joo! med själen på det ena stället och kroppen på det andra", anmärkte interlokutören, "men jag gissar att den sednare håller tummen på ögat på den förra, åtminstone, om man får dömma efter gilltiga anledningar."

"Ja! Gudbevars . . . hup . . . hvad man det får", svarade kammarherren, "tankans frihet är försynens skönaste lån till menniskan" . . .

"Och deraf begagnar sig nu kammarherren, som bäst."

"Naturligtvis . . . hup . . . näst qvinnan, som gafs oss till sällskap genom lifvet. Apropos det! skicka efter några af värdshusflickorna, ty, emedan ett icke kan vara ett annat, så . . . hup . . . kunna vi aldrig åstadkomma en egentlig societé, der qvinnan . . . ja! qvinnan är ett problem i stubb och snörlif, ett svårlöst problem . . . mina herrar! begriper ni qvinnan?"

"Lika litet, som Herr kammarherren", svarade interlokutören.

"Ja! i parentes taladt, har jag lagt mitt hufvud på många örngått, på fröken R . . . s", . . .

"Inga namn! behåll för tusan anonymiteten", ropade löjtnant Emil; "jag har, som herrarne alla veta, en lättsinnig syster, Grefvinnan P . . . d, och nämner du henne, så är jag ju tvungen att duellera med dig, kammarherre! det gäller ju min systers ära."

"Ja! den har det ofta gällt", pustade kammarherren.

"Hollah!" skrek löjtnanten, "du skymfar mitt namn. Jag skall hämnas. Fördömda skrytskalle! du, som kurtiserat pigor, hvilka i skymningen visa sig med blårutiga näsdukar om hufvudet, du vill yfvas öfver framgångar hos hederliga fruntimmer, framgångar, som endast finnas i din egen mun."

"Nenenenenej! jag skaffar bevis", skrek kammarherren och vände sig om, så att han åt sin anfallande fiende erbjöd sin starkaste sida, och genom denna parlamentariskt kloka åtgärd bevisade, att han var vuxen sitt säte på Svenska Riddarhuset.

"Du skall dö bakdantarens död", ropade löjtnanten och grep till en bordsknif.

Men interlokutören störtade med en tragisk åtbörd upp från soffan. "Våldför dig icke", sade han, på hans ädlare del. — Tänk på hans odödliga själ."

"Ja! ta mig f—n jag den kom ihåg", stammade löjtnanten, vacklande på benen och målet.

"Mine herrar", ropade läkaren, "jag har hittat på ett nytt sätt att operera liktornar med — krutsprångning. Vill någon underkasta sig operationen?"

"Doktorn har då alltid varit ansedd för språnglärd", inföll interlokutören.

"Krig! jag vill ha krig", skrek löjtnant Emil; "krig är "andens himlastege", förstörelsens helvetesmaschin, Attilas testamente till efterverlden. Fred är "en långsam förruttnelse." Hör ni det, jag vill intet ruttna. Få vi icke krig, så ruttnar hela vår armé. Fyratiotusen man ruttna, som en skeppslast äpplen. Jag vill återtaga Finland. Jag har en Finsk fröken, som är min faster. Jag är slägt med Finland. Finland är mitt med arfsrätt. Jag bördar det af Ryska kronan. Hollah! är det någon, som vill slåss?

"En gitarr! jag vill sjunga serenader", ropade kammarherren; "i dag är jag vid röst. Hon skall icke kunna emotstå mig. Hon skall öppna. Ja ja! jag har ätit ägg i dag, och det med socker till, allt för att få rösten klar. Min Gud! hvad jag måtte vara förtjusande."

"En spegel, en spegel!" skrek brukspatronen; "låt honom se sig der."

"Han kan icke se", anmärkte interlokutören.

I detsamma störtade Kongl. sekreteraren Segerheim, en lång, vacker man af vid pass 26 års ålder, från salen in i det rum, som var skådeplatsen för nyssbeskrefne orgier. Hans halsduk var rifven i oordning; hans hår stodo i vilda stripor från hans hufvud, såsom om han nyss hade sett ett spöke; hans bröst flämtade; hans öga brann förfärligt, som en afgrundslåga. Sjelfmord stod skrifvet på hans panna.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Exellensen *Hermansson* var bekant för sin utomordentliga korpulens. Han kom en höstafton promenerande förbi högvakten. Hur han svepte in sig i pelsen, förlorade han balansen och halkade omkull i rännstenen. Gardespostkarlen, som såg den arma, tjocka mannen förgäfves arbeta på att komma upp, tyckte slutligen att det var synd om honom och gick till för att hjelpa honom på benen. I detsamma han fattade i pelsen, för att lyfta Exellensen, blef han varse ordensbandet och kraschanen, hvarföre han genast släppte honom och lät honom falla tillbaka i rännstenen, under det han sjelf skyldrade och med full hals skrek: "i gevär." Den stackars Exellensen blef af hela vakten upphjelpt.

= Tvenne Sörmlandsbönder stodo inför rätta. Anders hade stämt Petter, för det Petter stulit hans sugga och slagtat den. Men han hade endast halfva bevis på tjufven, som blef allt mera kall, ju ifrigare Anders gick på med sina påståenden. Domaren måste slutligen låta Petter gå ifrån sig saken med värjemålsed. Anders såg ängslig och bedröfvad på vederparten, medan denne helt kallt lade handen på bibeln. "Gud bevara dig!" utropade Anders: "Nu förlorar du din fattiga själ!" — "Och du din sugga!" svarade Petter.

ANMÄLAN.

Prenumeration på denna Tidning, för de Tre sista månaderna af året, emottages i Stockholm, uti Herrar Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & K:s Boklådor, med En R:dr 24 skillingar B:ko, samt på alla Postkontor i Riket, med tillökning af Postförvaltare-arfvodet. — Så långt tillgången medgifver, finnas ännu exemplar att tillga på hela årgången, för 5 R:dr 16 skillingar B:ko.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 10 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 81. 1837.
Tisdagen den 10 Okt.

FREJA.

Ytterligare om Teaterstyrelsen och Aftonbladet

också

"En vigtig politisk fråga för dagen."

Aftonbladet vändas och kan ej komma fram med sina "vigtiga politiska frågor för dagen", ifrån hvilka det påstår, att de andra tidningarna söka afleda uppmärksamheten. Men Aftonbladet och hela dess sätt att uppfylla sin pligt, både i allmänhet som organ för publiciteten och särskilt som oppositionstidning, sedan det förklarat sig vara den *enda* oppositionstidningen, och än mer det *enda* verkligt sjelfständiga bladet, är också en vigtig och högst vigtig politisk fråga för dagen, helst sedan Aftonbladet i det närmaste hunnit utäta *alla* andra tidningar och är på vägen att fullkomligt slå under sig hela Svenska publiciteten såsom ett monopolium. Det är dock ingen obetydlighet om Aftonbladet lyckas i detta förehafvande, och tillika, genom *sitt sätt* att utföra oppositionen, så väl tillintetgör all verklig, allvarlig och kraftfull opposition samt äfven gör oppositionen allmänneligen föraktad. Och för att just rätt åskådligt visa hvad den Aftonbladiska oppositionen är och verkliga halten af dess med så mycket fraser omordade nit för "reformer", så är ingenting tjenligare, än att betrakta dess förhållande till Teatern och Teaterstyrelsen. Ty hvilken institution tarfvar mera reform än den nuvarande Teater-inrättningen, och hvilken administration påkallar mera en allvarlig och kraftfull granskning och opposition, än den nuvarande redan på sjette året existerande Teaterstyrelsen. Och likväl har icke Aftonbladet blygts att i flera år vara denna Direktions lofttalare; och sedan ändtligen nu, i trots af alla fribiljetter *), publikens missnöje gifvit sig luft genom åtskilliga tidningar, så blygdes icke Aftonbladet att formligen uppträda på Direktionens sida, för att upprätthålla denna styrelse, och att gå ända derhån i nedrighet att påstå, det dessa tidningars klander, som likvål endast svagt uttrycker Allmänhetens missnöje, vore en tillställning ofvanifrån, en kamarillamanöver. Det är derföre ej ur vägen att ännu en gång återkomma till Teaterstyrelsen och säga ett och annat, som ännu återstår att säga, framlägga ett och annat förhållande, som ännu icke blifvit framlagdt. Detta skall ännu tydligare visa halten och arten af Aftonbladets redlighet och opposition, då det i flera år kunnat icke allenast dölja och bemantla denna styrelses oförsvarliga handlingssätt, som ruinerat hela Svenska scenen, utan äfven, som sagdt är, försvara och berömma densamma, och till och med sätta den öfver Hofmarskalken Beskows förvaltning. Vi skola derföre å nyo kasta en blick på Styrelsens handlingssätt både emot publiken och Teaterns personal.

Har då publiken inga anspråk på den Kongl. Teatern, har den inga rättigheter mot den Kongl. Direktionen? Inför nationen och allmänna omdömet måste väl en ansvarighet gifvas för Teaterns förvaltning, och denna hvilar ytterst på Regeringen sjelf, som nämner Direktionen. Men så tyckes icke af Direktionens handlingssätt, hvilken icke gör något afseende alls på publikens tycke och omdöme, som bortkör de bästa sujetterna,

*) *Aftonbladet* söker tournera fribiljettssaken. Sedan det medgifvit att hvarken *Frejas* Förläggare eller den, som redigerat artiklarna om Teatern, emottagit någon fribiljett, i likhet med Aftonbladets Förläggare, påstår det, att den person, som förra vintern författade teaterkritikerna i Freja, haft en sådan. Då den åsyftade personen är frånvarande, får Aftonbladet vänta på hans svar. Hvad emellertid bestämdt är afgjordt, det är att Freja dermed ingenting haft att skaffa, och att den fribiljett, som denna höst *erbjöds*, *icke* blifvit *emottagen*. För öfrigt må sjelfva syftningen af Frejas artiklar mot Teaterns närvarande förvaltning hos hvarje bildad läsare bestämma omdömet om Frejas servilism.

hvilka gjorde Allmänhetens nöje, och beröfvar den både den estetiska njutning, som den gamla repertoiren skänkte, och äfven utsigten att erhålla en ny af värde. Med mera likgilltighet, med mera förakt för publikens fordringar kan man väl ej handla? Eller skulle publiken verkligen icke ha fog till några fordringar af Kongl. Teatern eller någon rätt mot dess förvaltning? Men hvem är det då, som betalar och underhåller Teatern! Jo, till det aldrahufvudsakligaste publiken. Publiken måste väl ändock således ha några rättmätiga anspråk, helst den Kongl. Teatern är monopoliserande och det icke tillåtes publiken att i Hufvudstaden se en annan och bättre scen bredvid den s. k. Kongliga. Vi upprepa än en gång, att det är publiken, som betalar och underhåller Teatern; ty förhållandet med anslaget från Konungens civil-lista är, såsom tillförene ofta blifvit utredt, ingen present. För det årliga tillskottet från civil-listan upptagas en stor mängd af de bästa platserna, nemligen de Kongl. logerna och stora logen, hvilken disponeras af hofpersonalen, *äfven på sujetternas beneficedagar.* Dessutom äger hofvet sångare och kapell, derigenom att Teatern underhåller dem. Det synes sålunda lätteligen, att civil-listan icke saknar valuta och mer än full valuta för sitt tillskott. Dertill kommer ytterligare Teaterns *värdighet,* som gör att den bekajas med en dyr administration af Förste Direktör och Departementschefer, m. m., hvarigenom, utom lönerna, de vackraste våningarna i huset borttagas, utan att detta vore nödvändigt, om administrationen vore ställd på en annan fot.

När publiken på detta sätt till det hufvudsakligaste underhåller Teatern och aflönar icke blott sujetterna, utan äfven hofkapellet, så är det väl höjden af otillbörlighet, att, såsom den närvarande Teaterförvaltningen gjort, utan ringaste afseende på publikens fordringar och tillfredsställelse, bortköra de verkligen eminenta artisterna och demontera en god repertoire, hvilken gjorde henne nöje och i stället tvinga henne att se dåliga spektakler. I hvilken annan Europeisk hufvudstad skulle man ha vågat på detta sätt behandla publiken? Och hade publiken här haft den ringaste gnista af den *public spirit,* som utmärker Allmänheten i London och Paris, så skulle den upphört att besöka spektaklerna och låtit Direktionen spela för toma väggarna och gratisterna i Direktionslogen och Stora logen. Och förrän publiken å sin sida en gång på detta sätt senterar sin rätt och den förolämpning, som tillfogats henne, genom ett slikt uppförande och genom att inbjuda henne på dåliga, dåligt uppförda och demoraliserande skådespel, samt Riksens Ständer å andra sidan göra allvar och förklara sin vilja, att det anslag, som Staten beviljat, äfven som lokalen, icke längre få begagnas till underhållande af dåligheter; så lärer det vara omöjligt att erhålla en god Teater, ehuru det hvarken vore omöjligt eller svårt att samla elementer till en sådan.

Freja har redan förut reflekterat öfver det revolterande handlingssättet emot menniskor och medborgare, hvilket ligger i vräkandet af personer, som egnat hela sin lefnad åt Teatern, och som icke blott varit den nyttiga, utan äfven hedrat den med sina talanger. Äfven få enskilta husbönder skulle kunna förfara så hårdt, så hjertlöst emot tjenare, som egnat 20 till 30 år åt deras tjenst, att de vid en annalkande ålderdom öfverlemnade dem åt nöd och brist. Huru olika var Hofmarskalken Beskows uppförande, och hvilka helt andra grundsatser framställde icke han med afseende på denna fråga uti sin berättelse till Kongl. Maj:t. "Det har blifvit yttradt", säger Hr Beskow, "att man ifrån detta verk genast borde aflägsna hvar och en, som möjligen för ögonblicket "*kan* umbäras *). Men härvid möter icke allenast ofta hindret af gällande kontrakter; andra omständigheter förekomma äfven, åt hvilka man måste skänka "ett *skyldigt* afseende, åtmintone *så länge verket bär "namn af Konglig Teater.* Medlemmarne af denna "inrättning anses icke vara i Statens, utan i Konungens *enskilda* tjenst: både i tjenstgörings och juridiska förhållanden behandlas de såsom *underlydande Konungens hus.* Att genom skiljande från tjensten, "*utan vidare afseende lemna åt sitt öde* en mängd personer, som inträdt i detta verk med förhoppning att "der finna sin lifstids bergning och som, ehuru vid "en framskriden ålder, ännu icke äro pensionsmässiga "eller om de äro det, sakna lediga rum på pensionsstaten, skall alltid möta så mycket mer betänklighet, "som de ifrågavarande individerna *icke här, såsom i "Europas flesta öfriga hufvudstäder, finna andra Teatrar, der de kunna söka sin bergning.*"

Man sammanhålle nu med dessa vackra och sanna grundsatser, åt hvilka Hr Beskow uti sin berättelse gaf en ännu utförligare utveckling, den nuvarande förvaltningens handlingssätt ända från 1833: Fru *Sevelins* aflägsnande utan pension efter 27 års tjenstgöring; den så kallade reformen 1834, eller Hr och Fru *Torsslows,* Fruarna *Erikssons* och *Fröslinds* samt Hr *Bergs* bortkörande, och ändtligen nu i sommar

*) Härvid förekommer dock, att Hr von Beskows efterträdare i Teaterförvaltningen företog sig att från verket skilja *icke* dem, som möjligen kunde umbäras, utan dem, som aldraminst kunde saknas.

Mamsell *Widerbergs*, Fru *Pfeiffers* samt Hrr *Wahlqvists* och *Wikströms* afskedande, och man skall icke kunna upptäcka en mera skriande kontrast.

Men icke blott i afskedandet och bortkörandet af sujetter, lärare och tjenstemän, finner man en sådan godtycklighet, som den vi nu skårskådat. Betraktar man den nuvarande Teaterförvaltningen från hvilken sida som helst, så skall man alltid upptäcka nya prof derpå och ståndiga afvikelser ifrån allt hvad som fordom varit godkänd maxim för Förvaltningen. Kan man t. ex. tänka något mera godtyckligt och principlöst, än Styrelsens reglering af sujetternas löningsvillkor och förmåner. Fru *Bock* erhöll för 3 år sedan en förhöjning på sin lön med 200 R:dr och dertill recett; i fjol miste hon åter recetten, och i år beröfvas hon ytterligare den lönförhöjning, hon för 3 år sedan erhöll. Icke kan det väl vara möjligt, att Fru Bock på två år försämrat sig så mycket, att hon nu förtjent mista allt hvad hon så kort förut erhållit? Under det Mamsell Widerberg erbjudes ett reengagement med så nedsatta villkor, att det ej kan förtänkas om hon icke antager det, så stegras på en gång Fru *Enboms* löneförmåner till samma höjd, som Mamsell Widerbergs förr varit, ehuruväl skillnaden emellan Fru Enboms och Mamsell Widerbergs talang icke måtte på så kort tid ha blifvit så ofantligt stor *). Mamsell Widerberg har talang äfven för talscenen, som skådespelerska är hon ojemförligt bättre än Fru Enbom, och ehuru hennes röst naturligtvis något åldrats, så hör dock mången ännu henne hellre än Fru Enbom, just för det äkta musikaliska i hennes föredrag, då alltid något själlöst och omusikaliskt ligger i Fru Enboms sång, oaktadt hennes ovanligt klangfulla stämma. Fru Pfeiffer afskedas på samma sätt genom ytterligt nedsatta reengagementsanbud, som hon ej kan antaga; men Mamsell *Nystedt* upphöjes till sekunddansös, hvars talang vi tro svårligen någon annan än Direktören för scenen, Hr *Backman*, uppskattar högre än Fru Pfeiffers. Det har varit en regel för alla föregående Direktioner, att småningom, i mån af tjenstår och framsteg, öka lönevillkoren, för att derigenom mana till ökadt studium och bemödande. Nuvarande Direktion engagerar deremot Hr *Habicht* och ger honom straxt 1500 R:drs lön, flitpenningar oberäknadt. Dock, om man skulle genomgå alla slika exempel, skulle de aldrig sluta.

Och en sådan administration är det nu, som "*den enda oppositionstidningen*", "*det enda sjelfständiga bladet*", Aftonbladet berömt, sökt försvara och bibehålla på sin plats! Och hvarföre? för en fribiljett! — Och Aftonbladets Redaktör skriker öfver smådelse, då man förevitar Aftonbladet dess falhet! Kan ett mera falt och lumpet handlingssätt gifvas?

*) Vi vilja ej gerna tro, att denna TeaterDirektionens partiskhet för Fru Enbom kan ha framkallat en motsvarighet i Aftonblads-recensentens partiskhet för Direktionen.

P. S. Denna uppsats var redan slutad och uppsatt, då vi fingo se Aftonbladet för i går afton, hvilket tillviter Freja att i föregående nummer ha innehållit "*oanständiga utfall*" mot Förste TeaterDirektören, Hr Presidenten Westerstrand. Hvaruti dessa oanständiga utfall skola ha bestått, säges dock icke; och vi uppmana Aftonbladets Redaktör, i fall han är kapabel af någon den ringaste hederskänsla, att bestämdt förklara sig, *om* vår uppsats i föregående nummer innehåller något i minsta mån *osannt* rörande Hr Förste Direktören, eller någon *öfverdrift* uti de der anmärkta förhållanderna, samt, i fall Aftonbladets Red. tilltror sig kunna visa någon osanning eller öfverdrift, att ådagalägga hvaruti dessa skola ha bestått. Underläter Aftonbladet att göra en sådan bestämd förklaring, så lärer det, för sin obestämda tillvitelse om "*oanständiga utfall*", ej förtjena annan benämning än af lögnare och belackare.

Swenska Traditioner.

IX. *Smålänningen och Blekingsbonden.*

Carl XII använde, vid sin återkomst från Turkiet, alla möjliga medel, för att komplettera sin armé och kunna åter uppträda med kraft emot sina fiender. Utskrifningarna voro ganska stränga, och många af allmogens söner undandrogo sig dem, så vidt de kunde. I Blekinge låg en postgård, bebodd af tvenne unga bönder. En af dessa måste nödvändigt ut, enligt Förordningarna, men det stod dem fritt att sinsemellan afgöra; hvilkendera som skulle blifva soldat. Båda voro emellertid högst ohågade, och öfverlade huru de skulle kunna undkomma. Mönsterherren, som just skulle begifva sig till Småland, låg öfver natten på postgården, och förklarade, att följande morgon en af de båda åboerna måste följa med honom, så framt de icke kunde ställa en duglig karl i sitt ställe.

Om natten företogo bönderne derföre ett ströftåg, såsom de väl förr under krigstider brukat göra, då Blekinge lydde under Danmarks och Småland under Sveriges krona. De visste hvar en Småländsk torpare bodde i skogen ett par mil från deras hem. Midt i natten ankommo de till torparstugan, bröto sig hastigt in och grepo karlen i sin säng. Han var en lång karl, elak mot sin hustru, som det sades, och utfattig.

Innan han hunnit sätta sig i försvarstillstånd, var han öfvermannad och bunden. Han släpades ut ur stugan och sattes på en häst. Hustrun blef öfvergifven i sin förskräckelse.

Då bönderne hemkommo med sin fånge, befans han så trasig och eländig, att de först måste förse honom med något kläder; derefter trakterades han och infördes i den ena stugan. Hur man der förfor med karlen och använde dels lock och dels pock, ingick han på böndernes förslag att gå ut i fält för dem. Men priset var också ansenligt. Bönderne förbundo sig att lemna honom halfva gården, då han kom tillbaka från kriget. Ett kontrakt uppsattes härom, och den långa Smålänningen tycktes finna sig godt i sitt öde.

Då mönsterherren kom upp om morgonen, hade bönderne allt i ordning, och den nya rekryten blef besigtigad och antagen. Sedan den bortröfvade Smålänningen afgått till sin bestämmelse, voro bönderne nog beskedliga att hämta hans hustru till sig och lemna henne underhåll på gården. Hon var en rask och duglig qvinna, så att den ena bonden, som blef enkling, fick en sårdeles håg att gifta sig med henne. Soldaten hade marscherat till Norrige, och man hörde intet af honom på en tid. Hur bönderne i hemorten ställde till med presten, vet man icke så noga; men soldathustrun blef ordentligen vigd med postbonden. Visst funderade bonden ibland på, huru det skulle komma att tillgå, då soldaten kom hem och återtog sin hustru och halfva gården till på köpet; men på ett par år afhördes han icke.

Slutligen, en vacker dag, kommer en lång kneckt vandrande till gården. Det var Smålänningen sjelf. Både bonden och hustrun voro alldeles förtviflade, men man måste vara försigtig, öfverenskommo båda. Soldaten tyckte sårdeles väl om att få träffa sin hustru här, och sade genast att han ville tillträda sin hälft i gården. Hans kontrakt var tydligt och lagligt. Den andra bonden kom till, och af honom fick soldaten veta, att man trott honom död, och att hans hustru derföre blifvit omgift. Soldaten brydde sig icke stort om det olagliga giftermålet under tiden, blott han nu återfick sin hustru. Alla bondens och hustruns anbud aktade han icke, utan pockade på sin rätt. Den stackars bonden sade då, att han ville ut i kriget, och bad soldaten att få hans kneckterock, så ville han följande morgon begifva sig sina färde. Detta biföll soldaten, som nu inflyttade i bondens stuga. Hustrun måste låta sig nöja med ombytet.

Ommorgonen var bonden tidigt uppe, påtog sig drägten och begaf sig åstad, med bedröfvadt hjerta. Han hade likvål icke hunnit långt från gården, förrän soldaten kom sättande efter honom i fullt språng. Bonden blef rädd, men soldaten hann honom snart fatt och fordrade sin knecktedrägt tillbaka. Bonden måste låta sig nöja, och afkläda sig. Soldaten kastade då bondekläderna till honom och bad honom hålla till godo med både hustru och gård. "Hellre drager jag blodig skjorta", sade kneckten, "för min Konung, än jag strider med en sådan qvinna. Vill du låta kujonera dig af henne, må det stå dig fritt. Hon är värre än Hin Håle." Dermed begaf sig soldaten sin väg.

Den förvånade bonden återvände hem. Hustrun log, då han kom, och lemnade honom kontraktet med kneckten, som denne kastat ifrån sig.

Bonden tyckte alls icke, att hustrun kujonerade honom, utan de lefde väl tillsammans. Soldaten dog sedermera i Pommern. Bondens efterkommande äga ännu gården, der det gamla kontraktet fins qvar och bevaras som ett rart minnesmärke.

ANMÄLAN.

Prenumeration på denna Tidning, för de Tre sista månaderna af året, emottages i Stockholm, uti Herrar Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & K:s Boklådor, med En R:dr 24 skillingar B:ko, samt på alla Postkontor i Riket, med tillökning af Postförvaltare-arfvodet. — Så långt tillgången medgifver, finnas ännu exemplar att tillgå på hela årgången, för 5 R:dr 16 skillingar B:ko.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 13 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 82. 1837.
Fredagen den 13 Okt.

SVEA.

Juvelerna.

(Förts. fr. N:o 80.)

Han följdes beställsamt i spåren af Friherre von Korthen, en spelare till profession, som genomgått alla graderna af detta förnedrande handtverk; en man med förtorkadt hjerta och förstörda finanser, som bar på fingret en friherrlig signet-ring och på kroppen en trasig skjorta; en galerslaf under sin spelpassion, fastsmidd vid raffel-lådan, som aldrig beräknat sina nöjen; men när han gaf en allmosa åt en tiggare, gjorde sig mödan att i sin ficka utbyta den sexstyfver, han först fattat mot en vitten.

Interlokutören på soffan var en af dessa kalla skämtare, en af dessa "tungor med skarpsås", som, utan att äga känsla i djupare mening och utan att någonsin vara strängt konseqventa, rätta sina åsigter efter lämpligheten af ett infall och sina uttryck efter möjligheten till en ordlek, som ibland finna allt förträffligt och ibland allt förkastligt.

Mången annan skulle känt sig rörd vid den djupa förtviflan, som målades i Segerheims drag. Interlokutören yttrade nog högt, för att den, hvilken meningen angick, skulle kunna, efter eget godtfinnande antingen förbigå den eller upptaga den: "Tärningarnas ögonkast måtte icke i qväll ha varit fullt så blida, som fästmöns. Emellertid — skall väl hos henne sökas ersättning för fauterna. Hon får försona hvad oturen bröt. Emellertid — hur rättvist var icke ödet, som förbjöd tur på spel och tur hos damerna att följas åt! Sverige skulle, i annat fall, ha dubbelt så många ruinerade söner."

"Förlorad, ohjelpligt förlorad", ropade Segerheim, utan att lemna minsta uppmärksamhet åt interlokutörens anmärkning.

"På spel är ingenting förloradt", anmärkte v. Korthen, "så vida man icke förlorat modet. Hvad man kunnat tappa, kan man också taga tillbaka."

"Jag är på mitt hedersord skyldig fyratusen Riksdaler, att betala i morgon. Jag kan icke honorera denna skuld."

"Följ mig", hviskade Friherren, och de gingo in i ett inre rum, som, med undantag af en på en causeuse sofvande person, var fullkomligt fritt från vittnen.

"Din fästmö har ju juveler, dyrbara juveler?" frågade Friherren.

"Åh ja! Hon har ärft dem efter sin mor."

"Hvad kunna de vara värda, på en höft, efter spelarvärdering?"

"Åtta, kanske tiotusen Riksdaler."

"Och hon nyttjar ju aldrig sitt diamantgarnityr?"

"Aldrig här vid brunnen."

"Nå väl! det är synd, att en sådan skatt skall ligga obegagnad. Åtta, kanske tiotusen Riksdaler förvandlas lätteligen i våra händer till tunnor guld."

"Och ännu lättare till — intet."

"Bah! en spelare får aldrig förtvifla."

"Du vill kanske, att jag af min fästmö skall tigga dessa lumpna diamanter, för att slunga dem i halsen på mina fordringsägare."

"Då känner du föga Leowigild v. Korthens statsmanna-talanger. Yppade du den rubbning i jemvigtsystemet, som ägt rum inom dina finanser, så vore fara värdt, att hela den af dig åstundade alliansen ginge om intet, tillika med de deri stipulerade subsidie-förmåner. Nej! man måste alltid vara under vapen, och som penningar äro en spelares vapen, vapen, hvarmed han underkufvar millioner, så äro penningar nödvändiga. Diamanterna låna vi, din fästmö ovetande. Du förstår mig."

"Nej! vid Gud! jag det gör. Plundra min fästmö, för att icke begagna ett värre uttryck!"

'Åh! här är icke frågan om att på förhand plundra henne. Vore jag icke din tillgifnaste vän, skulle jag mana ut dig för endast en sådan misstanka. Ser du, vi pantsätta diamanterna i Wadstena. Någon christen eller Israelitisk jude skall väl alltid derpå lemna oss några tusen Riksdaler. Dermed reparera vi våra förluster, återlösa juvelerna och smyga dem sedan tillbaka i din fästmös birå."

"Du säger något!" yttrade Segerheim, och klådde sig efteatänksamt i pannan.

"Det är din enda utsigt till räddning. Procentarne lemna dig ingenting mera utan säkerhet", anmärkte v. Korthen kallt.

"Men att så bedraga henne? att undanstjäla hennes diamanter? Och om hon märker det?"

"Det är ju endast för ett par dagar. Visar du dig rätt kär, så bör hon icke få tid att tänka på juvelerna, endast för den rara juvel, som skall bli hennes ledsagare genom lifvet."

"Men om hon upptäcker förlusten innan den är ersatt, så spela vi ett förtvifladt högt spel."

"Då åtar du dig efterspaningen, anskaffar juvelerna, och får en kyss i belöning."

"Nå väl då, efter ingen annan räddning återstår ... men, om oturen lika helvetiskt skulle förfölja mig, om jag äfven tappade dessa penningar, den sista räddningsplankan" ...

"Så hafva vi vunnit tid till negociationer. Sedan det blifvit allmänt kändt, att du är förlofvad, bör i alla fall din kredit stiga. En förlofningsring med en rik flicka är Kung Salomos signet, när det gäller att anskaffa penningar. Med den på fingret, drar din hand magnetiskt till sig guldet."

"Du har rätt. Försöket måste vågas. Segra eller dö är spelarens valspråk, liksom krigarens. Likväl — kan jag nu återtaga, hvad jag förlorat, så spelar jag aldrig, aldrig mera."

"Tag bort de der båda aldrig, och du skall komma sanningen närmare", yttrade v. Korthen med ett hest skratt.

Redan glåntade den första strålen af dagsljuset genom de nedfällda gardinerna, och återskimrade på spelarnes bleka drag. Då stapplade Segerheim trappan uppföre och inandades med en egen vällust den friska, nästan kyliga morgonluften. På sjelfva farstuguqvisten satt en af gästerna, särdeles upprymd, och konverserade med sig sjelf.

"Lifvet?" sade han, "hvad är lifvet? En sophög, der man bland soporna hittar filosofi, der man, liksom hönan en mask, efter långt hackande, tillkämpar sig en erfarenhet. Våra vise taga denna sophög på entreprenad, och gräfva i den, som i en ättehög tvifvelsutan uti förhoppning att der finna skatter. Häraf anledningen, hvarföre man i våra lärda arbeten träffar så mycket sopor. Emellertid skall alltid Soops ädla sjelfuppoffring" ...

Mera hörde icke Segerheim af detta osammanhängande prat. Han tog af längs en lummig allé till sin egen boning, som låg något skild från de flesta af brunnsgästernas. Oaktadt den tanka, som nästan oupphörligt sysselsätter spelaren, spelet med dess vexlingar och chancer, kunde han icke undertrycka en betraktelse öfver kontrasten mellan det stormande, larmande, vilda, ursinniga, utsväfvande, sanslösa lif, hvartill han i sällskapet med brunnens eleganter varit vittne, och den högtidliga, storartade, heliga tystnad, som nu rådde ikring honom, endast afbruten af någon enslig fågels qvitter eller daggdroppens fall från det evigt susande asplöfvet. Menniskan förnekar sig sjelf; naturen aldrig. Segerheim hade nyss sett Guds beläte sänka sig till djuret; men lika vördnadsbjudande, som alltid, såg Guds skapelse, liksom förebrående, ned på honom. Han tyckte sig i granens sträfva konturer läsa ett drag af missnöje med den från den stormande banketten hemsmygande vandraren. Den föreföll honom, som om vinden, i afmätta ljudfall, susade till honom en varning.

Just när morgonrodnaden drog de rosenröda sparrlakanen från den vaknande dagens bädd, slöt Segerheim tillsamman gardinerna kring *sin* bädd, med dess små, oändligt många kuddar, med dess elastiska madrasser, med dess uppsprittande drömmar om rullande tärningar och målade kort, med dess lätta sidentäcken, hvilka så ofta skulle kastas af och an under en orolig slummer.

Några timmar hade förgått. Klockan var emellan sex och sju. Brunnsgäster hvimlade af och an i alléerna; damerna litet bleka och mycket småktande, med parasoller och blyhartspennor i händerna, för att dermed annotera de tagna glasens antal; herrarne, förfallna och hålögda efter qvällens utsväfningar, knappt i stånd att framstamma en artighet eller en svordom.

"Säkert", anmärkte den interlokutör, hvars bekantskap vi i går gjorde, "har icke, någonsin sedan Medewis anläggning, alla hufvuden derstädes så arbetat, som på denna morgonstund."

En sorgfällig toilett hade åtminstone till viss grad uppfriskat Segerheims drag, der han visade sig bredd i bredd med sin trolofvade.

Fröken F. var en bland de älskvärdaste qvinnor, öfver hvilkas läppar ännu ett leende spelat. Hos hen-

ne fans mera behag än elegans, mera liflighet än qvickhet, mera lättrördhet, än känsla i egentlig mening. Hon var kokett, men såsom ett barn är det, för att få visa sina granna dockor. Hon ville, att alla skulle tala godt om henne, och sjelf talade hon icke illa om någon. Hon var glad, emedan hon tyckte, att glädjen kläder menniskan och emedan hon fann sig äga ingenting att vara ledsen öfver. Hon hade förlofvat sig, dels emedan hon höll af Segerheim, dels emedan hon hoppades att i äktenskapet få mera, än som flicka, följa sin fria vilja. I parentes taladt, är det många unga damer, för hvilka detta sednare resonnement är ett general-argument i frågan om det heliga äkta ståndet. Visserligen hade Fröken F:s faster, med hvilken hon vistades vid brunnen, sökt att hos henne, såsom blifven fästmö, inpränta en viss högtidlighet; men högtidlighet låg icke i den unga älskarinnans natur. Hon skrattade lika högt, som alltid, dansade med lika mycken förtjusning, och gungade till och med lika gerna slänggunga. Fastern skakade på hufvudet, men brorsdottren skrattade, dansade, gungade. Hon var till viss grad ett bortskämdt barn, men sällan har någon blifvit bortskämd med så mycken älskvärdhet, som Fröken F. Hon hade sina nycker, hon, som tre fjerdedelar af könet, d. v. s. så många som nycker kunna bestås (en slafvinna får icke ha några nycker), men dessa nycker voro så oskyldiga, så glada, så barnsligt godhjertade, att det skulle varit farligt för en filosofs lugn att tänka öfver dem, nb. om han tillika tagit deras källa i betraktande. Hon kunde någon gång retas, men det var som när en älskande flicka, i sitt dufslag, retas med en dufva, som ligger på ägg. Hon var qvinnan med dess fel och dess dygder, men just genom sin qvinnlighet förtjusande. Jag sjelf, min läsare! annars en kallblodig och förståndig yngling, har nästan känt mitt hjerta varmt vid hennes åsyn.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Minerva yttrade för någon tid sedan, att det är en *"fatalitet"* för *Aftonbladet*, att, då det vidrör de Norrska sakerna, det ovillkorligt skall förplumpa sig och allt mer och mer förvärra sin sak; men samma förhållande är det äfven med Aftonbladet och Kongl. Teatern. Redaktionen af Aftonbladet kan ej sätta sin penna på papperet för att skrifva om Teatern, utan att ögonblickligen förråda intresserade afsigter, veld, ensidighet och ett fegt kujoneri. Artikeln i sista Tisdagsnumret, som angick Kongl. Teatern, är ett nytt bevis härpå; och då *Freja* föresatt sig att icke låta afskräcka sig från det fullkomliga afslöjandet och blottandet af Aftonbladets karakter, för att, *om möjligt*, tvinga förläggaren, att om ej ge bladet en renare och bättre tendens — ty sådant vore väl ogörligt, (med alla tvagningar och skällningar kan ej Negern göras hvit) — dock i någon mån afstå ifrån den gröfsta egennyttans, ensidigheten och fegheten; så har ej Freja velat släppa denna artikel, utan att ådagalägga, huru, äfven i denna den kända Aftonbladiska karakteren sticker igenom. Artikeln har till föremål att jemföra hvad en offentlig och hvad en enskilt teater-administration kosta, hvartill då data tagas ifrån Djurgårdsteatern under Wildner och Kongl. Teaterns räkenskaper och utgiftsstat, likasom det vore någon *nödvändighet* att Teatern, för det att den är Konglig, skall vara bekajad med en sådan embetsmannastat och en sådan mängd onödiga utgifter, som nu belasta den. I sanning en herrlig slutkonst! Andemeningen af artikeln tyckes vara, att uppmana Regeringen att öfverlemna Teatern åt någon enskild, som på sin risico förvaltade densamma; och om vi rätt minnas, gjorde äfven Hr Kapiten Lindeberg för några år sedan en formlig proposition till Regeringen af denna beskaffenhet, och framställde sig såsom rätta mannen att öfvertaga Teatern; och troligen har Kapiten Lindeberg, som också lärer vara författare till artikeln i Aftonbladet, ännu samma goda tankar om sig sjelf. Kapiten Lindeberg har, som bekant är, haft mångfaldiga spekulationer rörande Teatern; ty Teatern är hans fixa idé. Först arbetade Kapitenen, ehuru fruktlöst, under H Ex. Lagerbjelkes Direktörstid, att få en betydande emploj vid Kongl. Teatern. H. Ex. Lagerbjelke gjorde åtminstone icke någon hemlighet af Kapitenens bemödanden och sollicitationer på högre ort i denna väg (Kapitenen var då *Stockholms Postens* Redaktör och äkta ministeriell samt mycket väl anskrifven och välluktande), och Hans Ex. trodde åtminstone sjelf, att den gränslösa bitterhet, som Stockholms Posten mot hans Teaterförvaltning antog och ådagalade, till största delen härrörde från det motstånd, Kapitenens planer rönt ifrån Hans Ex:s sida. Sedan denna plan kantrat, gjorde Kapitenen få år derefter den proposition som nyss nämdes, med många indirekta, lockande förespeglingar, att några anslag ifrån civillistan icke skulle ifrågakomma för Teatern, i fall han finge öfvertaga densamma. Men huru det var, så strandade äfven denna spekulation. Då Hr Presidenten Westerstrand erhållit Direktörsplatsen, skyndade han att förvärfva sig Kapitenens och StockholmsPostens bevågenhet genom anbudet af en syssla vid Teatern,

och denna bevågenhet synes äfven ha fortfarit, sedan Kapitenen fick den tjensten i Aftonblads-institutet att skrifva öfver Teatern och recensera Direktionens pjeser. Men äfven af denna utsigt blef intet, och Kapitenen slog sig då *par depit* på förslaget att upprätta en enskild Teater i Hufvudstaden. Huru härutaf åter blifvit intet är bekant, likasom detta förslag ej heller hitintills befordrat Kapitenens projekt att få öfvertaga Kongl. Teatern. Teaterns nuvarande, både i financielt och estetiskt hänseende totalt delabrerade ställning och den brydsamma belägenhet både inför den allmänna opinionen och Rikets Ständer, hvaruti vederbörande härigenom måste komma, har måhända på nytt uppvärmt det sistnämda projektet i Kapitenens hjerna och förespeglat honom någon konjunktur för dess realiserande; och sista artikeln i Aftonbladet tyckes verkligen vara en indirekt inbjudning till höga vederbörande att rädda sig utur allt bryderi genom att öfverlemna Kongl. Teatern till en enskild — och hvem kunde väl dertill vara mera passande än en så stor författare för Teatern, en så stor vitterhetsidkare och en så grundlig teaterkännare och teater-recensent, som Herr Kapitenen?

Hela resonnementet i Aftonbladsartikeln äger samma syfte, som allt hvad Kapitenen förr skrifvit rörande samma projekt. Samma eviga, *servila* lismeri om civillistans såkallade "anslag" till Teatern. Men hvad äro väl de 36,000 R:dr, som civillistan ger till Teatern, för ett anslag, då Kgl. Hofvet och civillistan uti loger, i underhållandet af ett Hofkapell jemte Hofsångare och Hofsångerskor, samt i löner och våningar åt sina embetsmän tar vida mer än full valuta för sitt förmenta anslag, på sätt många gånger förut och sist i Freja uti sista numret blifvit utredt och bevisadt. Med lika mycket och ännu mera skäl kan det då ock sägas, att hvar och en af publiken, ända till den ringaste, som köper en entrébiljett, vore det äfven till 4:e och 5:e raderna, *ger ett anslag till Teatern.* Det vore derför hög tid att man upphörde att tala och orda om detta förmenta "anslag", och vi uppmana Aftonbladets förläggare, som annars icke säges skona Kapitenens artiklar i andra ämnen från utstrykningar, att alltid utstryka och förvisa detta ord utur Kapitenens teater-artiklar.

Samma lismeri och grofva ensidighet visar sig äfven i artikeln, då dess författare vill förespegla och göra troligt, att Teaterns delabrerade finanser och deficits skola vara en nödvändig följd af Styrelsens *"ställning"*, eller dess egenskap att vara en offentlig administration och monopoliserande. Men om Deficits och Bankrutt skola vara nödvändiga följder af denna styrelsens ställning, hvarföre kunde då, under Grefve Lagerbjelkes admintstration, Teatern icke blott bära sig, utan ge öfverskott? Det är ju af detta exempel tydligt, att Teaterns financiella ruin alldeles icke följer af den så kallade "ställningen", utan helt och hållet beror af förvaltningens beskaffenhet och Direktionens duglighet. Gif Teatern en klok och förnuftig organisation och sätt en duglig man i spetsen för scenen — och deficits böra ej, skola ej kunna uppstå. Men se, för Kapitenen, som vill få Regeringen att öfverlåta scenen åt en enskild, vore det visserligen angeläget att förespegla en menlig verkan af "ställningen", så länge anstalten är Konglig och offentlig. Dessutom, genom att helt och hållet förbise och skjuta på sidan administrationens *beskaffenhet* och Direktionens *förvaltning*, undvek Kapitenen att grundligare undersöka den nuvarande Förste Direktörens förvaltning. Att undersöka huru han, såsom offentlig man, förvaltat sitt kall, det kallas i Aftonblads-artikeln att inläta sig i "personligheter." Aftonbladet, som sjelf lefvat af skandaler allt ifrån sin uppkomst, kan naturligtvis icke distinguera emellan granskningen af offentliga ärender, offentliga karakterer och förnärmandet af den enskilda menniskan och medborgarens personlighet. Aftonbladet frågar icke efter om ett betydande embete värdigt beklädes, under det en enskild persons kroppsliga lyte (t. ex. hans vindögdhet), persiffleras. Men — Aftonbladet har ännu icke genomgått sin rök- och renselsekur, så att det ännu tyckes tro, att det ingalunda är inkurabelt.

= *Aftonbladets* spända väntan på det "rysligt tillämnade" Bihang, som *Dagligt Allehanda* utlofvat, röjer sig i hvarje dess rörelse. Aftonbladet sätter det i sammanhang med *stjernskotten*, och det är icke otroligt, att det kommer att bli Aftonbladet ett skott för stjernan. Annars har man trott, att stjernskotten tillhörde någon komets svans. Det berättas, att någon af Aftonbladets redaktörer yttrat, att Aftonbladet fruktar någon syndaflod. Sedan dess förbrytelser mot sundt förnuft, seder och vett verkligen synes kunna förtjena en sådan, är det icke otroligt, att en sådan katastrof kommer att förorsakas af kometen.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 17 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 83. 1837.
Tisdagen den 17 Okt.

FREJA.

Lotteriernas

nyaste Äfventyr i Sverige.

(*Ett nytt bidrag till Aftonbladismens historia.*)

Sedan Lotterierna i andra länder gjort lycka, tycktes det vara tid på att de också försöktes i Sverige. Det Kongl. Nummerlotteriet har länge varit en beskattningsanstalt för Allmänheten. Åtskilliga försök ha af enskilta blifvit gjorda att spekulera i denna väg, och det tycks som merendels åtminstone tillställarne af lotteriet haft fördel af detsamma. Det har gått så långt, att personer finnas, som helt och hållet subsistera af lottförsäljning. I *Aftonbladet*, som fordom yttrat sig nitiskt emot lotterierna, tyckas de nu i stället hafva vunnit insteg såsom en patriotisk och berömvärd inrättning, *sedan annonserna derom växt till en respektabel längd.* Hvad kan väl Aftonbladet hafva för fördel af sålunda förändrade åsigter, tänkte man. Bevars, Aftonbladet ser visst icke på sin egen fördel! Detta patriotiska blad vill tvertom på allt sätt den lättsinniga Allmänhetens bästa. Ungdom och annat obetänksamt folk våga gerna sina fyrkar, och det är godt att dessa stanna i förnuftiga spekulanters händer, särdeles om de äro inhemska. Om blott tillställaren med lätt hand förstår åtkomma deras penningar, skämmas de att beklaga sig deröfver. Ingen tillställare *tvingar* ju menniskor att köpa sina lotter! Aftonbladet, som gerna ser att allt får hafva »fritt spel», tvingar visst icke heller någon. Visserligen vet Aftonbladet, att enskilta lotterier äro förbudna; men förbudet är gammalt, och man känner huru litet Aftonbladet älskar det gamla. Skulle Aftonbladet vilja inbilla Allmänheten att det icke känt detta förbud, så har det åtminstone erhållit en påminnelse derom, hvilken väl Allmänheten torde haft lika skäl att erhålla underrättelser om af Aftonbladet, som om så många andra polishistorier. Men man börjar att allt mera få reda på Aftonblads-institutets mekanism och dess sätt att förhandla med sakerna.

Man har nu i några dagar hört åtskilligt gunkas om ett äfventyr, som de nyaste lotteri-tillställarne råkat ut för. Man har tittat i Aftonbladet, som »på ett så roligt sätt» förstår att behandla alla sådana saker; men det har ingenting annat försports, än att inom sjelfva lotteri-tillställarne något särdeles månne föregå. Först klagade någon i tidningarna, att han icke utbekom en honom tillkommande vinst. Men detta upplystes snart vara ett »misstag», och vinsten utbetaltes. Derefter hette det, att det skulle inrättas efter en annan plan och lottägarne skulle antingen erhålla sina penningar tillbaka eller någon frilott, hvad det var. Det hedervärda Aftonbladet skulle väl bort upplysa Allmänheten om hvad som föregick: men det hade väl sina skäl.

Någon, som fått den besynnerliga föreställningen, att det gerna ligger någonting under, när Aftonbladet »sticker under stol» med en sak, har efterfrågat förhållandet och meddelat följande fakta.

Den 30 sistlidne September blef ÖfversteLöjtnanten och Riddaren *G. Hjerta* kallad och stämd inför Polisen, att svara för inrättandet af »*Svenskt Varu-lotteri* (i fyra klasser) *å dyrbara Effekter, Nipper och Varu-artiklar.*» Den 4 Oktober stämdes Grosshandlaren *Boo Christian Roos* för bortlottning af »Ångfartyget Örnen.» Den 5 derpå följande erhöll f. d. Majoren Friherre *E. von Vegesach* enahanda slags stämning för ett »*Lotteri på Silfver och Guldpjeser samt Nipper.*»

Sedan desse herrar, hvar för sig, fått afgifva förklaring, fällde ÖfverStåthållareEmbetet Utslag i målet den 7 sistl. Oktober. Enligt detta Utslag,

fälldes hvardera, i stöd af Kongl. Förbudet af den 18 Juni 1772 emot sådana slags lotterier, att böta 400 daler silfvermynt med 133 R:dr 16 sk. B:ko.

Hade Aftonbladet velat redogöra för detta mål, som väl ingalunda kan förnekas äga ett betydligt intresse för Allmänheten, särdeles som så många deltagit i spelet, så skulle det ganska väl fatt rum för denna notis, om det sammanträngt ett par andra, mindre vigtiga. Vi veta icke, om äfven de andra tidningarna hafva »räckt hvarandra handen uppå», att icke kringsprida den; men det är kanhända mindre väl beräknadt. Manne icke den motgång, som träffat lotteri-tillställarne, skulle kunna vara att anse såsom en indragning för en tidning, och upphjelpa afsättningen af lotterna, i stället för att skada den. Aftonbladet vet bäst hvad sådana slags motgångar äro nyttiga. Vi minnas ännu, huru Aftonbladet lamenterade öfver den penningeförlust det led genom indragningarna, och de stora kostnaderna, som ansvarige redaktörerne förorsakade. Detta var det, som höga vederbörande borde tro och veta. Men Aftonbladet berättade derjemte, att personer, förut alldeles obekanta för redaktörerne, infunnit sig och frivilligt samt utan arfvode erbjudit sig att bära ansvarigheten och vara bladets syndabockar. Detta var det Allmänheten borde tro och veta. Nu, för att återkomma till lotterierna, skulle man tycka på Aftonbladet, som Allmänheten borde tro och veta just ingenting om lotterierna. Men Allmänheten har väl några anspråk för sina penningar. Åtminstone har Allmänheten det anspråk, att af Aftonbladet erhålla de notiser och upplysningar, som för densamma äro af vigt och intresse, och det är, för att tala alfvarsamt, ovärdigt af ett blad, som så skrifver emot konsiderationssystemet, att af konsiderationer fördölja något som Allmänheten *bör* veta.

Juvelerna.

(Forts. fr. N:o 82.)

Jag har nu sökt att porträttera själen. Slutligen ett par ord i förbigående om den jordiska slagg, som hos Fröken F. utgjorde dennas omklädnad.

1) Ett par mörkblå ögon af samma glans, som Schakspeares Juliettes, d. v. s., att "om himlahvalfvet blifvit riktadt med dessa tvenne stjernor, hade foglarna, gäckade af det strålande skenet, sjungit i natten, troende sig helsa den gryende morgonen."

2) En panna, der ännu aldrig något bekymmer hvilat, ren, som snön på Sulitielma.

3) En näsa, hvilken (ifall händelsevis den Mediceiska Venus hade blifvit, vid dess uppgräfvande, anträffad utan näsa) skulle kunnat anses som en stöld från denna gudomliga gestalt, ehuru, till undvikande af allmänhetens förvillande, jag anser mig böra anmärka, det Fröken F. icke var fullt så "hvit om näbben."

4) Ett par läppar, måhända, efter konstens strängaste reglor, alltför fylliga, men en person, som stått fadder mot Fröken F., har emellertid försäkrat mig, att han aldrig gjort sig begrepp om en så ljuf kyss, som den han erhöll till ett vårdtecken på de förbindelser han sig gemensamt med Fröken åtagit. (Hu! hvad den meningen var stel, för att handla om en kyss!)

5) En fot, förtjusande liten. Fröken F:s sko skulle kunnat hvila i min västficka; hennes toffel på den bara fläck, som man kan upptäcka i hennes nuvarande mans chevelyr.

6) Ett par armar och händer, de skönaste, som Byström någonsin modellerat, och den ingen artist ännu kunnat se utan att darra.

Nu hoppas jag, att min högt värderade läsare kan, med denna systematiska uppställning i handen, göra sig ett tydligt begrepp om hjeltinnan i mitt sagobrott, och jag öfvergår derföre från personligheten till sjelfva det faktiska af min berättelse.

"Äh! jag gick mycket bittida hem", svarade Segerheim på någon fråga, som Fröken mätte ha framställt"; klockan var knappt elfva. Jag hatar af hela min själ allt hvad som kan komma under namn af nattsöl. Man hade gömt min hatt, men jag visste att leta opp den. Det lyste ännu i ditt fönster, när jag gick förbi. Ack! jag vågade icke ens låta min tanka smyga bakom rullgardinen. Du kunde ha blifvit ond, ifall du var i deshabillé."

Min nådigaste läsarinna! de männerna! de männerna! de äro då födda till bedragare. De borde alla få samma svar, som jag, författare, när jag en gång skulle försöka att göra en kärleksförklaring: "Kom intet hit! Jag tror er i alla fall intet."

Fröken F. trodde emellertid sin älskares försäkran; ty ännu har aldrig någon jungfru, som trädt i brudstol, sett så oskyldig ut, som han i detta ögonblick, och hade jag icke emellan tre och fyra varit vittne till att han spelade raffel, hade jag velat svära på att han hvilat på sitt öra klockan elfva. Det der han försäkrade om sin grannlagenhet att icke ens i fantasien vilja smyga bakom sin fästmös rullgardin, hade jag deremot fullkomligt lemnat å sido, ty äfven en fästman är menniska, ehuru omenskligt eller så kalladt etheriskt kär han också må vara.

I detsamma passerade v. Korthen tätt förbi Segerheim. Han hviskade honom i örat: "Du måste skynda med *det der andra*. Har du icke penningar i afton, är du chikanerad."

Segerheim svarade med en blick. Det var förtviflans beslutsamma blick.

"Men du är alldeles för tunnklädd, Amelie!" yttrade han; "hu! jag tycker just, att det drar riktigt kallt, och du har endast en shawlett kastad öfver dina axlar, som spindelväfven öfver marmorn af en Grekisk staty. Tillåt mig att springa opp till dig efter en shawl."

"Fy! Edvard! kan du misstänka en fästmö, för att frysa, när hon går arm i arm med sin älskare?"

"Jag vet fruntimmer, som göra det arm i arm med sina männer."

"Ja! ser du! det är en helt annan sak, dock!" tillade hon med ett uttryck af allvarlig ömhet, som nästan föreföll rörande hos en så liflig glädjesprittande varelse, "dock skall något sådant aldrig äga rum emellan oss. Vi skola alltid älska hvarandra. Är det icke så, Segerheim?"

"Alltid, alltid", svarade han, som ett djupt eko ur en fjellklyfta, "men låt mig gå efter en shawl åt dig. Låt vara, att du icke fryser, låt vara att du icke förkyler dig, men hvarföre skulle icke en älskare, liksom en mor, få vara barnslig i sin ömhet?"

"Jag borde icke vänja dig", anmärkte Fröken, "vid att ständigt få din vilja fram. Du blir på det viset en bortskämd äkta man. Men, ser du, också kan ingen be, som du. Här är nyckeln till rummet. Tag den gröna shawlen."

Segerheim ilade de välkända trapporna uppföre till den våning, som Fröken med sin faster bebodde. En lätt darrning skakade honom då han lade handen på låsvredet. Hans känsla liknade den, som en blyg, från barnkammaren nyss utkommen yngling erfar, den första gången han träder in på en källare. Han hade ett instinktartadt medvetande om obehörigheten af sin handling. Hans afsigt var väl endast ett lån, men det var ett lån med inbrott, och för hvars upptagande fordrades dyrkar.

Med en snabb blick såg sig Segerheim omkring, sedan han kommit in i salen. Han skyndade genom de angränsande rummen. Ingen närvarande, intet vittne! Han reglade dörren inifrån, för att vara säker för öfverraskning, och ilade sedermera in i Frökens egen kammare, som slutade våningen, och blott genom ett par stängda deuxbattonger skiljdes från en närgränsande våning af ungefär samma beskaffenhet som den, hvilken vi nu beskrifvit.

Han satte en dyrk i låset på sin fästmös birå. Den passade, den vände sig och lådan flög opp. Om någon i detta ögonblick sett hans vilda blick, hans på en gång beställsamma och fruktande åtbörder, hans darrande hand, skulle man ansett honom för en svartsjuk äkta man, som hemligen ransakar i sin hustrus gömmor. Och den, som söker, han finner ju?

Den lilla saffiansbeklädda lådan, som innehöll skatten, brände, likt eld, i Segerheims hand. Straffet börjar redan med sjelfva förbrytelsen. De äro oftast samtida. Döfvad, än af lidelsen, än af rent kroppsliga medel, störtar sig brottslingen, lik bramin-enkan, i lågorna; men knappt har han vågat språnget, förrän han känner dem, förtärande, svepa ikring honom. Fruktan för vanheder, fruktan för att icke kunna uppfulla gifna förbindelser, dref Segerheim till ett vanhederligt steg, till falskhet mot sin tillkommande maka, åt hvilken han svurit uppriktighet. Men det första samvetsqvalet uppsteg redan i hans hjerta, då han stod i det rum, till hvilket hon sjelf räckt honom nyckeln, framföre den birålåda, der hon med så mycken naturlig elegans upplagt sina qvinnliga effekter, och der, bredvid psalmboken och ett porträtt af hennes mor, de suvenirer lågo ömt förvarade, hvilka Segerheim skänkt henne under de första dagarna af deras kärlek.

Ett ögonblick vaknade hos honom tankan, att bekänna allt för Amelie och begära diamanterna, som lån. Men den dog, i detsamma den tändes, vid erinringen af det förödmjukande i en dylik bekännelse. Det ligger i besynnerligheterna af menniskans natur, att ofta förr välja en låghet än en förödmjukelse. Emellertid tillgrep Segerheim juvelerna med ungefär samma känslor, som dem, hvarmed en kompositör, enligt hvad jag hört berättas, för några år sedan satte musik till en supvisa, för att dermed betäcka omkostnaderna till sin fästmös begrafning. Segerheim skulle ha velat gifva hälften af sitt lif, för att äga den summa han tänkte med diamanterna åstadkomma. I detta ögonblick erkände han, liksom Grekiska sorgespelet, tillvaron af ett blindt öde, hvilket rastlöst jagade honom fram på hans olycksbana.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

Märkena efter "*Flugsmällan*" tyckas ännu förorsaka mycken värk och sveda hos nuvarande Teater-recensenten i *Aftonbladet*. Hatet mot Hofmarskalken *Beskow* röjer sig lika ännu oförsonligt i besagde recensents uppsatser om Teatern. Ty af ett oförsonligt hat

måste den vara förblindad, som kan gå så långt i ensidighet, att han sätter den nuvarande Teater-direktionens förvaltning öfver Hr *Beskows*. Att Aftonbladets "egentlige Redaktör" icke utstryker yttranden och omdömen, så uppenbart dikterade af partiskhet och veld, blir dock alltid hans fel, och är ett nytt bevis på huru likgiltig Aftonbladets redaktör är i afseende på beskaffenheten af den paltfyllnad arbetsmanskapet levererar Allmänheten, allenast den icke står honom sjelf till högt pris. Det är annars karakteristiskt att det just är de skickligaste och i vittert och estetiskt hänseende mest kompetente och dokumenterade Teater-direktörerne, H. Ex. Grefve *Lagerbjelke* och Hofmarskalken *Beskow*, som Aftonbladets Kapiten af alla krafter sökt nedsätta först i *StockholmsPosten* och nu sedermera i *Aftonbladet*, och att det deremot, bland alla Teater-direktörer i sednare tider, just är de jemförelsevis mest illiterata och minst kompetente, neml. Grefve *Puke* och Presidenten *Westerstrand*, hvilka af Kapitenen blifvit hyllade och försvarade, föga mindre än Friherre *Åkerhjelm*, under hvars Direktörstid Kapitenen var så att säga Teaterns öfversättare och recensent på stat, och hvilken således naturligtvis är utom räkningen. Månne icke detta skulle kunna äga någon grund äfven deruti, att Grefve *Puke* och Presidenten *Westerstrand* äro 'kamarillans protegéer", och att deras upphöjelse och bibehållande på Direktörsplatsen varit ett verk af kamarillans inflytelse. Detta är alldeles icke osannolikt, ty den värde Kapitenens bana, ömsom som ministeriell skriftställare, hugnad med pension och uppvaktande på den så kallade "lilla trappans" våg i höga gemak, samt ömsom som en frenetisk oppositionsfrasmakare, har varit så slingrande, att man väl utan orättvisa kan tilltro honom den arrierpenséen, att, för sina kända spekulationer på Kongliga Teatern (se föregående nummer), ha velat ställa sig väl hos kamarillan, dels genom anfall och fiendtlighet mot de Teater-direktörer, som icke hos denna varit väl anskrifne och som den önskat aflägsna, och dels genom partiskhet för de Direktioner, som varit kamarillans skapelser. Då denna partiskhet är ett gifvet faktum, och Aftonbladsartiklarna i den sista tiden rörande Teatern, i full öfverensstämmelse dermed, just gått ut på att upprätthålla en Direktion, som är kamarillans protegé, så är det emellertid roligt nog, att se Aftonbladet samtidigt insinuera, det de tidningar, som uppträda i opposition mot denna Direktion, varit i hemlighet inspirerade af kamarillan. Så långt kan Aftonbladet gå i oblyghet.

= Riksens Ständers nu församlade Revisorer berättas ha gjort anmärkning vid det Lån af 10,000 R:dr utaf Statsmedlen, som TeaterDirektionen om hösten 1834, i anledning af Spektaklernas inställande under Cholera-farsotens härjande i Hufvudstaden, åt sig utverkade hos Regeringen, och hvilket vid årets slut skulle återbetalas, men som ännu lärer vara oguldet. Märkvärdiga upplysningar rörande denna lånetransaktion stå att läsa i de af Kontrollören *Torsslow* utgifna Handlingarna rörande Kongl. Teatern, pag. 93 till och med 98. Deraf inhämtas, att Direktionen, i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t, uppgaf Teaterns förlust, i följd af spektaklernas inställande under September månad 1834, till *"aldraringast"* 14,000 R:dr, under det att Kontrollören Torsslow med Teaterns egna handlingar ojäfaktigt till siffran styrkt, att det *aldrahögsta*, hvartill förlusten kunde beräknas, oaktadt all möjlig rundlighet i beräkningen, var 7643 R:dr 19 sk. — Direktionens uppgift och beräkningssätt tyckas, besynnerligt nog, icke ha ådragit sig någon uppmärksamhet af Regeringen; men detta är också ett af de data, karakteriserande nuvarande Direktion, hvilka icke böra blifva okända för Allmänheten och kommande Stånder.

= I förra veckan föll en liten sotargosse ned från taket af det tvåvåningshus, som kallas långa raden, på Skeppsholmen. I sjelfva fallet hade han så mycken sinnesnärvaro, att han krympte tillsamman sina leder och knäppte ihop sina händer bakom knäna. Han föll lyckligtvis på en lerhög. Då han steg opp, samlade sig några personer och frågade medlidsamt huru det var med honom efter det grufliga fallet. Han svarade: *"Är det någon som vill ge mig Tolf skilling, så skall jag gå opp och göra om det igen."*

= I ett hus på Westerlånggatan gjorde nyligen en tjuf inbrott uti ett rum, i en byrå, der tvenne plånböcker lågo ofvanpå hvarann i en låda. Den ena plånboken var tunn, men hade uti sig 200 R:dr B:ko i nya sedlar; den andra var tjock och uppfylld med bara kärleksbiljetter. Tjufven brydde sig ej om den tunna, utan sprang sin väg med den tjocka plånboken. Stackars flicka, som skrifvit biljetterna! Den som hade fått dem, var nöjdare med att förlora dem, än sina penningar.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 20 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 84. 1837.
Fredagen den 20 Okt.

FREJA.

Prolog utanför Scenen.

— Nå, Mamsell *Högqvist* är hemkommen och är lika söt som hon alltid har varit.

— Ja, har du hört, om hon kommer att debutera med någon slags högtidlighet? Åtminstone måtte väl Direktionen helsa henne med några versér.

— Ja, det vore väl det minsta hon kunde begära. Det är ändå i sjelfva verket hennes vackra ansigte, som uppehåller hela scenen. Mins du huru denna speltermin började.

— Mjukaste tjenare, min bror! Nå välkommen till stan! Hur må din fru hemma i Westerås och alla de andra bekanta fruarna derborta?

— Tackar, tackar! Bra, bra! Det var just roligt att träffa bror annars. Jag tänkte gå på Spektaklet. Det blir väl mycket folk i afton.

— Vi ha samma ärende, min bror. Låt oss följas åt! Vill du, så gå vi in till *Pohls* och dricka ett glas simpel punsch före spektaklets början. Du får ursäkta varans beskaffenhet hos oss, du som i ditt hotel der hemma blifvit en utmärkt kännare, förmodar jag.

— Nå, att förstå sig på punsch, det är väl en konst, som vi något hvar äro hemma uti.

— Hur går det med brors anläggningar? Bra, hoppas jag.

— Åh ja, det går så småningom. Bror kunde väl ha den artigheten att litet initiera mig, som främling, i förhållanderna här. Särdeles ville jag ha reda på det som kan vara mig till nytta i mitt yrke. Det var en förträfflig lokal, som den här konditorn har. Här är en märkvärdig trafik! Hvad betalar han i hyra?

— Han lär betala 300 Riksdaler, har jag hört. Men till hans lokal hör också en butik uppe på tredje eller fjerde raden.

— Det var rasande billigt! Teatern måtte ha mycket goda affärer, då den kan afstå sådana fördelar, som en sådan lokal erbjuder.

— Teaterns affärer äro klena, men den måtte ha särdeles vänskap för Pohl. Hans kontrakt var en gång tilländalupet, har jag hört sägas, och en Svensk Sockerbagare, som också har Schweitzeri-rättigheter, ville tillhandla sig lokalen; men då den skulle utbjudas, befans det att Pohl fått prolongation på några år. Emellertid lär det bli slut med prolongationen 1838 den 1 April. Får se om då manövern förnyas eller Teatern erbjuder fri täflan åt spekulanter?

— Åh jo, det sker visst! Jag kommer genast hit från Westerås och gör mitt anbud. Det var märkvärdigt, hvad här är besökt. Om det så är hvar afton, så bjuder jag för min del gerna ett par tusen Riksdaler och slår mig ända lika godt ut, som hemma.

— Nå, hvad tycker du: en Svensk Sockerbagare, som bara får ha ett stånd till konfektförsäljning i den andra förstugan till Operahuset, betalar icke stort mindre hyra för den lokalen. Han har begärt att få inreda en skrubb till Schweitzeri; men det har blifvit afslaget af Direktionen. Mannen är nemligen Svensk — han har den olyckan att icke vara Jude.

— Ja så, är det ett villkor, så har jag väl också föga hopp i vår att komma åt Pohls butik.

— Gör dig ingen räkning på det, du! Du skall veta, det är mycket lättare för en sådan man att komma till sina ändamål, som hvarken hindras af vara nationela fördomar eller vår religion. Det, som man skulle taga högst illa upp af en Svensk, kan icke förarga en hos en Jude. Man kan icke förtycka Juden, att han bara ser på sin fördel. Hvad rör det honom, om en anstalt, så vigtig för allmänna bildningen, som Teatern, står eller faller? Bara han

får sin profit, är det honom mera likgilltigt, hvar han tar den ifrån, än för en Svensk.

— Nå, det kan så vara! Man kan väl just icke förarga sig öfver den stackars Juden, att han håller till godo med en fördel, som han kan komma åt.

— Det är roligt, hvad Judarna annars äro ömtåliga. Du har väl icke hört talas om en viss tidningsartikel, som releverade några förhållanden om dem? De blefvo genast satta i harnesk. Någon af den omskurna nationen lärer yttrat, att om man visste hvem författaren var, så skulle han ovillkorligen vara bysatt innan kort. Du skall veta, det der folket tror sig ha snart sagdt hälften af Stockholms medborgares frihet i sina fickor.

— Och det skulle då klippa af hans penna?

— Det förstås! Det skulle väl bara vara ett straff för mannens näsvishet, att våga så rent ut och plumpt röra vid förhållanderna. Men det lär väl vara någon vidsträcktare plan han har för sig.

— Så! Men för att återkomma till Teatern. Här är väl bra lifligt vid maskeraderna? Jag tänkte försöka ställa till en sådan i Westerås, och skulle ge mycket till, om jag fick tillfälle att se en här.

— Det är väl kanske icke omöjligt. Pigflyttningstiden är snart inne, och då passar väl Teatern på att få ett fullt hus med en maskerad.

— Hvad säger du? Hvad ha pigorna vid den att göra?

— Du må icke föreställa dig, att något bättre fruntimmer kan besöka en maskerad i Stockholm. Der går alltför lustigt till. De unga herrarne älska att ta sig en hop friheter, hvartill de också eldas af champagne. Pohl håller restaurationen, och flickorna passa på tillfället att dricka, när det bjudes dem!

— Ja så, allt det der ger mig verkligen så mycket större lust att spekulera på butiken i Teaterhuset. Man måtte väl få veta af, när det kommer i fråga.

— Åtminstone icke genom mig. Sådana afhandlingar, som arrendet af denna lokal, uppgöras väl icke offentligen. Bror får sjelf se till att skaffa sig underrättelser huru dermed förhåller sig. Jag bara berättar hvad jag hört sägas.

— Jag har här en stackars kusin, som var med på Chapman till Amerika, och blef ruinerad till både helsa och affärer på den kuppen. Han skall bli min kommissionär.

— Ja så, han var med på den olycksfärden. Det var en hård nöt att bita på för oss.

— Visserligen, men bättre än att få ett krig med Ryssland på halsen. Der förtjente väl kommissionärerna grofva summor?

— Naturligtvis! Hvem kan förtycka, att de förtjente der de kunde? På samma sätt väckte det mycket uppseende för flera år sedan, att samma Bankierhus vid ett vexelköp, då den afsatta Konungens familj skulle erhålla liqvid, bekom i provision 9 procent, hvilken provision, enligt hvad som också anmärktes af Rikets Ständers Revisorer, utgjorde en summa af 72,000 R:dr. Icke kan någon förtycka, att en Köpman eller Bankier håller till godo med så hög provision, som han får.

— Men hvarför fick ingen Svensk köpman den förtjensten?

— Det vet jag icke.

— Men det der är ju saker, som historien en gång bör ta reda på.

— Ja, när vi få reda historien! Hur tror du det skall komma att stå i den, om till exempel leveranserna vid 1813 och 14 års fälttåg? Kära bror! Historien befattar sig icke med sådana småsaker. Du skall veta, att det bara är vi småfolk, som hålla litet tal då det gäller våra penningar. Och sedan vi pratat och kanske puttrat litet, så se vi att allt likafullt går sin gång. Men prata få vi då åtminstone, så väl om Mamsell Högqvist, som Herr Pohl, om Teatern som skeppshandeln. Men det är tid att vi gå in. Pjesen börjas i rappet.

— Låt oss träffas här efter spektaklet, så skall jag berätta bror ett spektakel, som också är litet kuriöst. Det rör likaledes den judiska nationen.

— Godt! Farväl så länge kära bror! Jag skall också ladda mig med några historier, som det kan vara godt att litet så der uppfriska i minnet, tills de behöfvas.

Juristen och Presten.

Prosten Strand i Södermanland var bekant för sina roliga och bitande infall, liksom för sin originalitet. Han skulle en gång hålla tingspredikan, då Häradshöfding Jacobson, som också var en munter Ture, men stark presthatare, var domhafvande. Häradshöfdingen och Prosten sutto vid middagsmåltiden bredvid hvarandra. Under måltiden bad Häradshöfdingen Prosten berätta en historia. Gubben ursäktade sig och sade att han ingen kom ihåg. "Så vill jag då berätta en", sade Häradshöfdingen.

Det var en gång en Prost, som blef kallad på sjukbesök till en fattig backstugugumma. Han samta-

lade beskedligt med gumman och meddelade henne sakramentet. Derefter begynte han se sig omkring i den torftiga stugan. "Ja, herre Gud!" suckade gumman: "om jag ändå hade någonting att bjuda Prosten för sitt besvär!" — "Åhja", svarade Prosten: "var icke bekymrad för det, kära gumma! Det är detsamma! Der ingenting fins, kan man ingenting begära!" — "Jo, nu kommer jag ihåg", återtog gumman, "jag har en tupp der ute på sophögen. Den gör jag icke mera med, efter som jag väl snart kommer i en annan verld. Prosten skall just hålla till godo med den!" — "Åhja! Tack skall ni ha, kära mor! Det är beskedligt af er att tänka på presten i er sista stund. Gud välsigne er, farväl, kära mor!" — Prosten gick derefter ut på backen, der han körde tuppen i ett hörn och tog fatt honom. När tuppen skrek, i det Prosten grep honom, yttrade gumman inne på sin sjuksäng: "Nå, så har jag alltid sagt om den tuppen, att hin håle skulle taga honom! Maxa'cke *), presten tog'en till slut!" —

"Hå, det var en rolig historia!" utbrast Prosten. "Jag kommer just ihåg en annan, som jag skall berätta, om det roar herrarne:

Det var den tiden, då domare togo mutor. Tvenne parter stodo inför tingsbordet, och båda hade, som de tyckte, betalt Häradshöfdingen väl; men den, som hade orätt, hade betalt bäst. Den andre märkte under förhöret, att Häradshöfdingen var särdeles benägen för den förre; han anhöll derföre ödmjukast, att han skulle få hviska Häradshöfdingen något i örat. Häradshöfdingen afviste en så opassande begäran, och förhöret fortsattes. Den bekymrade parten upprepade sin anhållan, men afvistes ånyo. Slutligen, då han klart såg, att motparten skulle vinna processen och förhöret just led till slut, upprepade han sin anhållan att få hviska blott ett enda ord så enträget, att Häradshöfdingen vresigt och nyfiket utbrast: "Nå, så hviska då, men fort!"

Alla sågo på Prosten, som här gjorde en liten paus; derefter lutade han sig till Häradshöfdingens öra och fortfor: "Ja, då hviskade han: vet hut, Herr Häradshöfding!"

Jacobson blef förbittrad och steg genast upp från bordet.

*) Provincialism.

Ett och annat.

Mamsell *Widerberg* har med sin tjusande stämma bevekt hvarje hjerta, ja, sjelfva det hjertlösa ödets — som ett annat blad säger vara detsamma som Direktionens. Det berättas nemligen, att hon skall vara reengagerad. Opinionens dom öfver nuvarande Teaterdirektion är sålunda definitift afgjord. Publiken måste trotsa sig till rätt att se de talangfullaste af Svenska scenens artister; publiken måste med häftighet framställa sin önskan, att se sina favoriter, så framt dessa icke skola undanträngas af Direktionens, eller som *Dagligt Allehanda* bestämdare anfört, af Herr *Backmans*.

= Sedan "Teaterfrågan" blifvit absolverad inför opinionen, återstår egentligen intet vidare för publicisten att göra dermed. Endast en liten notis, som härefter följer, må sätta kronan på verket:

Utur de Torsslowska "*Handlingarna rörande Teatern*" har Freja i föreg. N:r anfört ett högst märkvärdigt och karakteristiskt prof på huru den nuvarande Teaterdirektionen håller sig vid sanningen i sina framställningar till Regeringen, då densamma 1834 om hösten, i sin ansökning om ett understöd af Statsmedlen, uppgaf Teaterns förlust genom spektaklernas inställande under Sept. månad nämde år till "*allraringast 14,000 R:dr B:ko.*" Man kan verkligen lyckönska Teater-direktionen enskilt och byråkratien i allmänhet, att Regeringen icke säger något om eller tager illa, att en Embetsman eller Auktoritet gör sådana framställningar till henne; den Regering hade det kunnat vara, som icke lemnat slika försök obeifrade eller onäpsta. Men uti de citerade Torsslowska "*Handlingarna*", hvilka innehålla en så rik samling af autentika materialier och data för uppskattningen och bedömmandet af den nuvarande Teaterstyrelsens halt, värde och beskaffenhet, förekommer också ett annat icke mindre märkvärdigt exempel på huru samma Direktion, i sina framställningar *för Allmänheten*, håller sig vid sanningen; och äfven detta exempel förtjenar att vid sidan af det förstnämde framläggas, såsom väsendtligen hörande till den nuvarande Direktionens karakteristik. Samma år, som Direktionen gjorde ofvannämda framställning till Regeringen, hade nemligen en Recensent i *Dagligt Allehanda* klandrat Direktionens hushållssätt derföre att den i nya dyrbara kostymer hade nedlagt stor kostnad på uppsättningen af en ny pjes (Otto von Wittelsbach) af föga värde, hvilken icke kunde ges mer än några få gånger och som genast försvann ifrån repertoiren. Hvad gör då Direktionen? Jo, den ingick i ett formligt svaromål inför Allmänheten och förklarade, uti en i Dagligt Allehanda införd med dess namn undertecknad artikel, att recensentens uppgifter varit oriktiga och dess omdöme missledt, samt

att två barnklädningar, trenne vapenrockar, hvaraf tvenne med åtföljande rustningar och en ornerad lifrock, varit de ende nya kostymer, som i pjesen användts, och att allt öfrigt till kostymeringen blifvit taget ifrån äldre pjeser; och slutsatsen, eller totalintrycket ifrån Direktionens förklaring, kunde hos läsaren omöjligen blifva någon annan, än att uppsättningen af pjesen kostat en obetydlighet eller på sin höjd ett par trehundrade Riksdaler. För denna förklaring fick Teaterstyrelsen emottaga mycket komplimenter af Dagligt Allehandas Redaktion; dess förklaring och ingående i svaromål framhölls såsom ett exempel att följa för andra höga embetsmän och förvaltningsverk, och på god tro till Direktionens uppgift återtog Dagligt Allehanda genast sina anmärkningar. Men kontrollören Torsslow har med Teaterns inventariiböcker, materielpersedel och förrådsbok jemfört och granskat Direktionens förklaring, och deraf får man se, huru pass sanningsenlig den var. De nya kostymerna, utaf hvilka de flesta voro ganska rika, uppgingo icke mindre än till 12, tvertemot Direktionens uppgift i Dagligt Allehanda om deras fåtalighet, och reqvisitionerna i öfrigt på effekter för kostymeringen upptaga, i en ofantlig mängd artiklar, icke mindre än två sidor i de tryckta Handlingarna (se sid. 109 och 110, 1:a delen); och Herr Torsslows slutsats är, att uppsättningen af pjesen snarare kostade i kostymering närmare Tvåtusende Riksdaler, än blott 200, som man skulle varit färdig att tro af Direktionens förklaring i Dagligt Allehanda. — En så beskaffad sanningsenlighet i framställningar behöfver verkligen öfverstrykas med fribiljetter; också har *Aftonbladet* aldrig sagt ett ord om de Torsslowska Handlingarna.

= Ett nytt mål om otillåtligt Lotteri lär vara anhängigt ånyo inför Polisen. *Dagbladet* och *Aftonbladet*, som båda redogöra för intressanta polismål, hoppas vi icke underlåta att meddela Allmänheten underrättelser härom.

= *Norrlandsposten* meddelar följande:

"Att Allmänheten ännu har i friskt minne det olyckliga året 1834, utmärkt i Sveriges sjukdomsannaler för cholerans härjningar och i mångens minne genom smärtsamma förluster eller stora uppoffringar, intygar så väl en uppsats, som kommit Redaktionen till handa, angående ett fartyg, som härstädes nyligen inklarerades från Königsberg, hvilken stad man af Kongl. Kommerse-Collegii kungörelser vet vara cholerasmittad, som äfven den inquietude, med hvilken detta ämne omtalats uti enskilta sällskapskretsar. Oaktadt ej ringaste anledning är att tro vederbörande om en sådan försummelse, som nämde inquietude innebär, hafve vi, till Allmänhetens lugnande, ansett oss böra göra oss underrättade om förhållandet, och kunna dervid lemna den tillfredsställande upplysningen, att nämde fartyg, Vriendschap, fördt af Kapt. Clasen, den 29 sistl. Sept. undergått vederbörlig karantän vid HasselöFlate, samt att således härvid ej är anledning att frukta den våldsamma gästen. Emellertid, då choleran allt mer sprider sig på Tysklands norra kust, hvarifrån öfvergången till Sverige är lätt, isynnerhet till de städer, som dermed hafva flitig handelsberöring, är stor vaksamhet af nöden, och att hos oss intet uraktlåtes i detta hänseende, derföre hafve vi en tillförlitlig borgen i den kända uppmärksamhet, som utmärker dem, som med denna sak hafva någon befattning."

ANMÄLAN.

Prenumeration på denna Tidning, för de Tre sista månaderna af året, emottages i Stockholm, uti Herrar Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & K:s Boklådor, med En R:dr 24 skillingar B:ko, samt på alla Postkontor i Riket, med tillökning af Postförvaltare-arfvodet. — Så långt tillgången medgifver, finnas ännu exemplar att tillgå på hela årgången, för 5 R:dr 16 skillingar B:ko.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 24 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 85. **1837.**

Tisdagen **den 24 Okt**

Till

Hans Maj:t Konungen,

vid dess ankomst till Upsala den 20 Oktober 1837,

af

den Studerande Ungdomen.

Det var en vårdag — Lys, du klara minne!
Låt dina bilder lefva opp i glans! —
På Odins *hög var afskedsfesten inne,*
Du stod der, Konung! *i de ungas krans:*
Djupt ordet, blicken, trängde till vårt sinne
Och, när Du *då ej mera bland oss fans,*
Det var som när, af kärlek följd och böner,
En Far har skiljts från sina trogna söner.

Då fans det blommor, fåglar hördes sjunga
Och Junisolen lyste varm och klar;
Nu hänger Hösten sina dimmor tunga
Kring fält och lunder, som han härjat har.
Dock är ej allt *förbytt; nej, bland oss unga*
Bor Våren *än i bild och värma qvar,*
Och samma krans, som förr, den ungdomsfriska,
Hörs än för Dig *om samma kärlek hviska.*

Du såg Ditt *folk. I jubel gick* Din *bana. —*
Som sin natur, är Nordbon allvarsam;
Hvad i hans själ bor djupt, kan ingen ana,
Som icke först hans kärlek rätt förnam.
Du vunnit den — det är så hjeltars vana,
Att vinna segrar, hvar de tåga fram:
Att vinna dem med svärd, det är ej ringa,
Men större dock, att segra utan klinga.

Må Söderns folk i slafviskt mörker famla,
Vi söka ljuset fritt, af gammal börd:
Här vill dess källa kring sin brädd oss samla,
Der vågen ej af tidens vind blir störd.
Ett yngre Sverige växer på det gamla,
Ur fädrens grafvar skjuter landets skörd:
Du vet det, Konung! *ty för dag, som standar,*
För hoppet *har* Du *byggt i* Odins *lundar.*

För hoppet! — Minnet *skall kring* hoppet *vaka,*
— Så hvarje bröst Din *dubbla skänk förstod —*
De gamla träden sina kronor skaka,
Med sakta suck, kring Hjeltens minnesstod;
Ty allting gulnar, när vi se tillbaka,
Men se vi framåt, *med förklaradt mod,*
Då för en vårfläkt löfvas hela raden
Och Oscars *namn det susar mellan bladen.*

Och ek och lager ungdomsskaran lindar
Omkring den Gamles sköld, dem begge värd:
Ej majestätets solglans oss förblindar,
Det Svenska hjertat bär Dig *fritt sin gärd;*
Från bergen komma friska nordanvindar
Och blåsa bort all otack och all flärd.
Till alla höstmoln ropa vi: försvinnen!
*Oktoberdagen ler af segerminnen *).*

---

*) Segern vid Leipzig 1813.

Böttiger.

Pastor Primarius.

(Forts. o. slut fr. N:o 46.)

Sedan de Herrar Prester, som antagit kallelsen att profpredika i Storkyrkan, fullgjort detta, återvände vi till en artikel om de kallades meriter, hvilkens slut vi länge varit våra läsare skyldige, men som nu torde komma så mycket mera i rättan tid.

Kallelsen har *icke* blifvit emottagen af följande Herrar: Hr Doktor *Fuchs*, Hr Kyrkoherden *Bergwall*, Hr Hofpredikanten och Kyrkoherden *Tunelius*, Hr Domprosten *Holmström*, Hr Domprosten *Heurlin*, Hr Domprosten *Bruhn*, Hr Fältprosten *Gravallius*, Hr Doktor *Anjou*, Hr Professoren *Fryxell*, Hr Hofpredikanten och Kyrkoherden *Fröst*, Hr Prosten *Mittag* och Hr Prosten *Hallström*.

De återstående, som kallelsen emottagit, äro: Hr ÖfverHofpredikanten Doktor *Hagberg*, Hr Doktor *Wallin*, Hr Doktor *Pettersson*, Hr Doktor *Morén*, Hr Doktor *Rogberg*, Hr Prosten *Lundqvist*, Hr Prosten *Pontén* och Hr Prosten *Ödmann*, hvilka sålunda komma under omröstning.

Tvenne af dessa Herrar hafva, såsom från Hufvudstaden aflägse boende, afsagt sig predikoprofvet. De öfrige sex hafva i Storkyrkan »låtit höra sina af Gud förlänta embetsgåfvor.» Valet kommer att för sig gå nästkommande Söndag, då Hr Hofpredikanten och Kyrkoherden *Tunelius* är valförrättande, och Hofpredikanten, Consistorii-Notarien *Tegnér* förer protokollet.

Till de notiser, vi förut meddelat, återstår att tillägga följande:

Abraham Zacharias Pettersson, Blekingsbo, är född den 17 Nov. 1792, blef Filosofie Magister i Lund 1811. Han beträdde den akademiska banan såsom Docent i Seminarium, tjenstgjorde någon tid såsom Rektor vid Lunds Katedralskola, hvarefter han återvände till tjenstgörande inom Teologiska Fakulteten. Han blef Seminariiprefekt 1821 och Kyrkoherde i Landskrona 1826. Vid 1828 års Riksdag var han Fullmäktig för Lunds Stift och vid 1834 års för Stockholms Consistorium. Han blef utnämd till Kyrkoherde i Jakob och Johannis 1830, och samma år Teologie Doktor. Han har från trycket utgifvit flera disputationer, en öfversättning af Mynsters predikningar, Schuberts Om Sveriges Kyrko-författning, Blocks Teori för det yttre föredraget i vältaligheten, åtskilliga predikningar, åminnelse-tal och årsberättelser.

Thorbjörn Morén, Wermlänning, född den 8 Nov. 1781, blef Filosofie Magister i Upsala 1806, var Pastors-adjunkt i Catharina Församling, blef Lektor vid Carlberg och Kyrkoherde i Solna 1812, Kyrkoherde i Carlskoga och Bjurkärn 1824, Teologie Doktor 1830. Morén har vid de tvenne senaste Riksdagarna varit Riksdagsman. Han har af trycket utgifvit akademiska disputationer och andra smärre skrifter.

Anders Bernhardsson Lundqvist, Helsinge, föddes den 28 Aug. 1796. Han blef prestvigd 1820 och Filosofie Magister i Upsala 1824. Han blef samma år Seminarii Docens och Komminister vid Trefaldighetskyrkan 1827; förestod Seminarii-prefekturen från 1829 och Teologie Pastoralis Adjunkturen från 1831. Han blef Teologie Kandidat 1832 och samma år Kyrkoherde i Heliga Trefaldighetsförsamlingen i Upsala, och Prost 1834. Han har af trycket utgifvit ett häfte predikningar, ett åminnelse-tal öfver Doktor C. G. Rogberg samt akademiska disputationer.

Peter Pontén, Smålänning, född den 16 Jan. 1779, blef Filos. Magister i Lund 1802. Han tjenstgjorde i Jönköpings skola till dess han blef Komminister i samma stad 1811; Kyrkoherde i Malmbäck 1822 och i Linneryd 1827. Har af trycket utgifvit en akademisk dissertation, tvenne predikningar och tvenne tal inför Frimurare-Samfundet i Jönköping.

Hrr Doktorer *Hagberg* och *Rogberg* samt Prosten *Ödmann* hafva icke uppgifvit sin årsberäkning. Hr Doktor *Wallin* räknar 44 tjenstår (månader oberäknade), Hr Doktor *Petterson* 33, Hr Doktor *Morén* 48, Hr Prosten *Lundqvist* 32, Hr Prosten *Pontén* 51.

Trenne af Herrarne, neml. Doktorerne *Hagberg*, *Wallin* och *Petterson*, äro prydde med Nordstjernan.

I lefnadsår hafva de uppnått följande: Doktor *Hagberg* 59 år, Doktor *Wallin* 51, Doktor *Petterson* 45, Doktor *Morén* 56, Doktor *Rogberg* 50, Prosten *Lundqvist* 41, Prosten *Pontén* 58 och Prosten *Ödmann* 51.

Consistorii skrifvelse till Storkyrko-församlingen, om det förestående valet och de kallades meriter, slutar på följande sätt:

"Af dessa sålunda kallade och hvilka kallelsen antagit, komma de trenne, som med flesta rösterna varda af församlingen försedda, att på underdånigt förslag föreställas Kongl. Maj:t, som täckes en af dem till denna församlings Kyrkoherde utnämna. Och, jemte det Consistorium i de missiv till predikoprofvets afläggande, som nyssnämde Herrar och Män meddelade blifvit, förklarat sig vara förvissadt, det de sjelfve till alla delar känna och akta hvad aflagd embetsed, eget anseende, jemte de rörande tillsättandet af eklesiastika befattningar utfärdade och gällande

Nådiga författningar, samt församlingens fria valrätt bjuda, tillförbinda och beteckna, får Consistorium ock härmed förklara, att det hyser det säkra hopp till församlingens röstägande respektive ledamöter, att de i denna del iakttaga det tillbörliga och samvetsgranna förhållande, som ärendets vigt påkallar och de Höga författningarna bjuda.”

Juvelerna.

(Forts. fr. N:o 83.)

Då Segerheim, med shawlen på armen, anlände till sin fästmö, fann han henne inveckIad i ett samtal med den förr nämde interlokutören.

»Ja! min nådiga fröken», yttrade denne, »feten i går var verkligen lysande. Vi fingo ypperliga viner och en förtjusande sång, både solon, qvartetter och isynnerhet åtskilligt för *full* korus. Man njöt af musik och spel. En slags musikalisk förtjusning hade fattat alla. Till och med Segerheim, som just icke är musikalisk, spelade. Fröken skulle just haft roligt af att osynlig vara närvarande, osynlig, ty så uppträda ju alla himmelska gestalter.»

»Hvad talar herrskapet om?» frågade Segerheim, hvilken, ängslig, som det onda samvetet, om ett samtalsämne, bakom hvilket han kunde dölja sin inre oro, med ett rofdjurs häftighet ville ta konversationen i besittning.

»Åh! vi talade endast om huru du spelade i går», yttrade interlokutören.

Segerheim skiftade färg. Åskan skulle i detta ögonblick kunnat träffa honom, utan att han märkt det.

»Ja!» fortfor interlokutören, som med en kall, hjertlös satirists skadeglädje njöt af hans förlägenhet, »som femtio personer näppeligen kunna bevara en hemlighet, när flera än en af dem veta den, så har jag öppet för Fröken bekänt, att du i går hos dig upptäckt en ny talang — talang för musiken.»

»Musiken», stammade Segerheim.

»Ja! musiken! — gör dig icke derföre så förlägen! säkert har du någon *komposition* i beredskap att dermed öfverraska din fästmö.»

»Nej, verkligen! utan tvifvel är jag här den öfverraskade!»

»Nå! hur du behagar!» svarade interlokutören och vände, med en lätt helsning, det förlofvade paret ryggen. Han försvann, hvisslande, i alléerna.

»Hvad menade han?» frågade Amelie sin trolofvade, under det att denne kastade shawlen öfver hennes axlar.

»Troligtvis, som vanligt, ingenting. Han säger en osanning, för att få säga en ordlek, och gör, genom milslånga meningar, hetsjagt efter ett infall. Man kan icke fästa någon slags uppmärksamhet vid hvad en sådan menniska yttrar.»

På ett afskiljdt ställe i parken, omsnärjdt af buskväxter och hagtornshäckar, råkades Segerheim och v. Korthen. Utan att yttra ett ord, framräckte den förre juvelerna åt den sednare. Båda sågo sig skyggt omkring. De skälfde till af en gemensam känsla, då en skrämd fågel flög opp ur buskaget.

»Allt skall bli uträttadt», sade v. Korthen doft; »i afton har du penningarna. Jag reser nu genast. Superba diamanter!» fortfor han, under det att hans blickar med en lysten glans fästade sig på de glimmande stenarna, »ett ypperligt vatten! de måste ha lycka med sig — och jag får, som sagdt är, den öfverenskomna andelen för mitt besvär.»

Samma qväll betalade Segerheim sina skulder, och med återstoden af de penningar, som åstadkommits genom juvelernas pantsättning, begaf han sig till en paviljong, bebodd af Sekreteraren A., der vännerna sedan gårdagen skulle råkas, för att betäcka sina förluster eller för att öka dem. Segerheim följdes i början af den nyckfulla gudomlighet, som spelare kalla tur. Han blef öfvermodig och trotsade på sin lycka. Han satte på ett kort summor, som i åratal kunnat vara tillräckliga för familjers bergning, och hvaraf en tiondedel kunnat rädda en förtviflad från sjelfmord. En stund släpade sig lyckan, som en slaf, i hans spår. Han samlade högar af guld, högar af sedlar framför sig.

»Sluta nu», hviskade v. Korthen med en gammal spelares försigtighet, »en så häftig fläkt står aldrig länge. Du har redan betäckt dina gårdagsförluster. Var nöjd med det!»

»Nöjd», skrek Segerheim vildt, under det att blodet, af den häftiga själsspänningen satt i rörelse, feberaktigt brann på hans kinder, »nöjd! ja! nöjd, när banken är sprängd och alla gå härifrån utfattiga, alla, utom jag, som vunnit allt, allt! jag vill icke lemna en fyrk i någons ficka.»

»Så är det, när pojkar spela kort», mumlade v. Korthen för sig sjelf; »hm! så der förfor jag också i min ungdom, men, som Boyen sade, jag har, Gudskelof! sedan med hvar dag blifvit visare. Nu plundrar jag af lyckan så mycket jag kan, utan att alldeles gå henne in på lifvet. När man forcerar henne, är hon lik den retade björnen: hon vänder sig om mot sina förföljare och visar klorna.»

Klockan tolf hade Segerheim tappat allt. Och juvelerna skulle inom tvenne dagar vara inlösta.

v. Korthen reste, samma natt, från brunnen för att, som han uttryckte sig, »slippa allt bruit.»

Med stora steg gick Segerheim fram och tillbaka i sitt rum. Han hade några ögonblick njutit af den »olyckans sömn», som, efter ett grufligt slag, någon gång sänker sig öfver menniskan. Så slumrar modern utmed sitt döda barn; så sänkte sig, det jag någonstädes läst, efter slaget vid Waterloo, en oemotståndlig tyngd öfver Napoleons ögon. Men denna välgörande hvila hade nu gifvit vika för de oroliga bilder, som spökade kring Segerheims bädd; och han hade rusat opp, för att njuta af den ringa förströelse, som ligger i en kroppslig verksamhet. Han gick således fram och tillbaka på golfvet, under det att den första gryningen kastade sitt osäkra, vacklande sken på de nedsänkta rullgardinerna och matt och spöklikt upplyste de i rummen varande föremålen.

Han stannade slutligen framför ett par på väggen upphängda pistoler.

»Hm!» yttrade han, sedan han en stund tigande stått framför dem; »hvad dumma tankar få icke rum mellan jorden och himlen? Skulle det kosta mig lifvet, att rödt kommer opp, då jag gissat svart, att min onda genius fjorton gånger . . . Har man någonsin hört något sådant . . . fjorton gånger? Man skulle tro det vara en lögn, men mitt verkande hufvud, min tomma kassa säger, att det är sanning. Ha! ha! ha! är jag icke bra narraktig, som, genom att tänka på min olycka, beständigt å nyo framkallar den? Den, som kunde få sofva! men har icke sömnen sina bilder, han, liksom tankan? Den, som blott kunde förlora förmågan att minnas! det är endast den, som gör menniskans olycka. Och de enfaldiga projektmakarne, som skrifva böcker om huru minnet bör stärkas! skrifven hellre huru det bör tillintetgöras! och jag, som spelade så försigtigt, med så mycken beräkning, men fjorton gångor . . . något sådant låter icke tänka sig, om icke af djefvulen. Men min otur skall icke ha den tillfredsställelsen, att jag dukar under för den. Nej! jag vill, jag skall lefva. Jag skall le, som dansören, när han slutar sitt pas, inom sig ursinnig, att icke ha blifvit applåderad af publiken. Jag skall göra mitt yttre till en mask, för att dölja den mask, som fräter på mitt inre. Jag skall vara glad, ursinnigt glad, som, om jag varit ett fattigstuguhjon och ärft en million. Ingen skall ana, att jag är ruinerad, att jag stulit juveler. Hela skulden faller tillbaka på v. Korthen, som rymt. Ingen gissar ens, att jag är med i komplotten. Åh! jag skall hädanefter afsky spel, emedan — jag icke har någonting att spela om. Men blir jag gift . . . hå! då råkas vi än en gång, min otur! då skola vi se, hvem som går segrande ur kampen.»

»Gift eller gift!» återtog han efter en stunds besinnande, »en rik maka eller döden! hymen eller sjelfmordet skall rädda mig! och hon, hon, den bedragna, hvilar nu på sin jungfruliga bädd »lugn och stilla, som sin egen oskuld», och anar ej, att den, åt hvilken hon skänkt sin tro, förråder henne, lik Judas, med kyssande, och plundrar henne, under det att han smeker henne. Bah! är icke qvinnan sjelf trolös, trolösare, än mannen. Hon skall säkert en gång, till ersättning, bedraga mig. Qvinnans själ fasar icke för synden, endast för att synda offentligt. Jag har blott förekommit henne, jag. Jag har bedragit henne på några lumpna juveler. Hon skall kanske bedraga mig på min ära, på min stolthet som man. Månne icke jag då är den minst brottslige? står icke jag, bredvid henne, nästan skuldfri? juveler kunna betalas. En mans rykte kan det icke.»

Så sökte Segerheim att med de besynnerligaste suppositioner döfva sitt anklagande samvete. Slutligen började han att i en fysisk konvulsion af förtviflan — må uttrycket tillåtas oss — förbanna allt, skapelsen och spelarens otur, qvinnans löje och lyckans obeständighet. Han åkallade flera djeflar än helvetet kan rymma.

Efter en stund nalkades han fönstret. Han öppnade det. Den friska morgonluften strömmade emot honom. Lärkorna qvittrade i träden. Solstrålarnas guld dallrade mellan det mörka eklöfvet. På afstånd hördes klockringning från en kyrka.

En känsla, som nästan artade sig till bön, uppsteg i den förtviflades hjerta.

(Slut e. a. g.)

ANMÄLAN.

Prenumeration på denna Tidning, för de Tre sista månaderna af året, emottages i Stockholm, uti Herrar Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers samt Lundeqvist & K:s Boklådor, med En R:dr 24 skillingar B:ko, samt på alla Postkontor i Riket, med tillökning af Postförvaltare-arfvodet. — Så långt tillgången medgifver, finnas ännu exemplar att tillgå på hela årgången, för 5 R:dr 16 skillingar B:ko.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 27 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 86. 1837.
Fredagen den 27 Okt.

FREJA.

Resan till Juan Fernandes.

Den unga Adolf Snillman hade blifvit alldeles förtviflad öfver sina motgångar, och de voro i sanning nog stora att knäcka ett större sinne än hans. En förmögenhet af 20,000 Riksdaler hade på halftannat år strömmat ur hans fickor i Israels barns, och likväl hade han beständigt haft besök af Slottskanslibetjenter med kallelser och utslag. Ungefär en tiondedel af sina penningar hade han användt till sina nöjen, och för att erhålla dem just de dagar han ansåg sig behöfva dem, hade han kastat sig i procentarnes klor. Han var således ruinerad. Att genom flit och arbetsamhet småningom upphjelpa sin ställning, var icke öfverenstämmande med hans hetsiga och stolta lynne.

Han gick en dag bedröfvad af och an på Norrbro, då han träffade en af sina vänner i Aftonblads-institutet. Han beklagade sig för denne, och de gingo båda ned på strömparterren, för att dricka ett glas hos Behrens och gemensamt utgjuta sin galla öfver tiden, som visat sig särdeles vidrig emot Aftonbladets politiska riktning, men deremot gynnsam för procentarne.

»Jag hade just lust att kasta mig i strömmen!» utbrast Snillman.

»Åh! det blefve en märkvärdig notis för Aftonbladet!» inföll den andre. »För all del låt mig se på, så skall jag noga beskrifva hela händelsen. När tänker du utföra den vackra föresatsen?»

»Hör på, min bror! Gyckla icke med min olycka. Jag är ruinerad. Jag kan icke uthärda längre.»

»Jag skall ge dig ett godt råd. Kan du skrifva bra?»

»Hvad menar du med det?»

»Har du en flytande handstil och kan du skrifva ovett?»

»Hm! Jag kan just intet skryta med min handstil, men hvad det beträffar att skrifva ovettigt, så tror jag visst, jag skulle kunna mäta mig med de fleste. Men hvem skulle jag vara ovettig emot?»

»Nog skall du få föremål att skrifva emot, om du bara kan göra det skarpt. Hör på, har du aldrig tryckt något, som du författat? Har du åtminstone gjort en öfversättning?»

»Hm! Jag har öfversatt ett par teaterpjeser, men de ha icke blifvit gifna.»

»Godt! Då vill jag ge dig ett råd: engagera dig i Aftonbladet!»

»Hvad vill det säga? Huru skulle det tillgå?»

»Jo, om du vill, skall jag rekommendera dig. Du kunde till en början taga emot något af utgöromålen. Småningom kunde du derigenom komma att få ett något så när betydligt arfvode, i mån af flit och lydnad.»

»Hvad menar du med utgöromålen?»

»Jo, ser du, det måste alltid finnas några, som äro med öfver allt, dricka sin jamaika och sitt punschglas på bättre ställen; hålla väsen efter Aftonbladet om det icke blifvit hämtadt i tid, och svära öfver och svärta andra tidningsredaktioner. Jag tror du skulle just finna det roligt att så der vara handtlangare.»

»Nej, jag ger Aftonbladet f—n! Och hela fäderneslandet till på köpet. Jag beger mig till Amerika. Jag hatar alla menniskor! Jag vill låta sätta mig på en obebodd ö och bli en Robinson.»

»Ja så, du ämnar slå dig ner på Juan Fernandes?»

»Alldeles! Här måtte väl någon kapten gå till Södra Amerika. Vill du följa med till Skeppsbron, så skall jag gå och höra efter.»

»Gerna, min bror! Under vägen dit, kan du fundera på mitt förslag att gå in i Aftonblads-institutet.»

»Tycker du jag skulle förnedra mig så långt? Man kan ju icke tänka någonting mera eländigt för en hederlig karl, än att löpa omkring, som Aftonbladets hurrabas och marktschrejare.»

»Men, bror, ser du, du får betalt! Betänk det, du sliter icke förgäfves dina stöflar.»

»Att åtaga sig en så chikanerande befattning för en hundstyfver!»

»Åh hå! Det kommer an på hvad man anser för en hundstyfver. Hör på du, det faller mig något in. Bladet behöfver, som du vet, många ansvariga redaktörer. Ville du inte bli en sådan?»

»Jag ansvarig redaktör? Och låta sätta mig på fästning, som den stackars *Olander*.»

»Ja, ser du, det är väl ändå hederligare att sitta på Waxholmen och njuta ett anständigt underhåll, än att sitta på Gillstugan och svälta. Tänk du på saken! Ser du, der stå ett par Slottskanslibetjenter i gathörnet.»

»Låt oss skynda oss! Vi gå om bord på det närmaste skeppet. Kapten der kan väl ge oss några upplysningar.»

De båda vännerna erhöllo den underrättelsen, att Svenska skepp sällan gå till Södra Amerikas Vestkust, och hvad särskilt Juan Fernandes beträffade, hade denna ö blifvit uppslukad af hafvet.

Snillman hörde med förargelse denna notis, och dröjde en stund om bord, tills de tvenne Slottskanslibetjenterne bortgått.

När herrarne gått i land igen, sade Snillman: »Har du stor lön i Aftonbladet, säg mig det?»

»Åhja! Det är en säker styfver. Du skall veta, man kommer i trefligt sällskap på Institutet. Man träffar der idel genier och goda hufvun. Jag tycker just du skulle finna dig väl ibland dem.»

»Om jag visste hvad man kan få der.»

»År du flitig och gör din sak bra, så får du snart förtjenst, och möjligtvis kunde dina affärer också rangeras. Du skall veta det går hederligt till ibland oss emellan. Nu kanske du har märkt, att vi i Aftonbladet, så snart vi äro ute, åtnjuta en viss respekt af höga och låga. Visst får man lof att förtala och smäda alla, som icke äro Aftonbladets gynnare, vore de äfven ens bästa vänner, men så har man fritt spel med de andra. Du skall få se, det går nog.»

»Och så får jag ju vara ovettig på hvem jag vill?»

»Bara det icke är en Aftonbladsvän, så kan det väl möjligen gå för sig.»

»Godt, men först gå vi in och dricka ett glas punsch på källaren här i hörnet. Jag vill göra mig af med min sista tjugufyraskilling.»

Herrarne gingo in. »Kypare! *Aftonbladet!*» skrek Aftonbladsvännen, ehuru han läst det förut och det låg på bordet, der de satte sig.

»Låt mig få se *Dagligt Allehanda!*» tillade Snillman.

I Allehanda stod en utförlig berättelse, hämtad ur en Fransysk tidskrift, om Juan Fernandes, dess historia och försvinnande från verldsteatern. Snillman läste den med intresse. En känsla af saknad och sorg betog honom. Han hade så gerna velat tillbringa sin tid der ensam med den sublima naturen. Hans saknad kändes så mycket lifligare, som han i detsamma blef bland skeppsnotiserna varse, att en brigg låg segelfärdig till Valparaiso. Det hade varit så vigt att följa med den, som var destinerad dit i grannskapet af ön.

Medan han öfverlemnade sig åt dessa känslor, föll *Minerva* i hans händer. Han blef der varse en liten artikel, som underrättade honom, att allt hvad som stått om Juan Fernandes' försvinnande, varit misstag. Han läste och teg.

»Nå», sade den andre: »skola vi nu gå? Jag följer dig till Institutet! Jag skall tala för dig!»

»Tack för din välvilja, min bror! Men låt oss först gå till Skeppsbron igen. Jag har lust att besöka ett annat fartyg. Eller, om du vill dröja här, så läs det här numret af Minerva. När jag kommer tillbaka, vet jag icke: men det vet jag, att jag icke blir ansvarig redaktör för Aftonbladet!»

Juvelerna.

(Slut fr. föreg. N:r.)

Morgonen derpå var allt vid brunnen i en slags dof jäsning. En stor stöld af juveler hade blifvit upptäckt. Hvad skulle icke en sådan händelse göra för uppseende vid en brunn; der en på en sandgång skuttande gräshoppa ger anledning till lifliga diskussioner, och der en försummad helsning har i följd sammankomster och häftiga debatter damerna emellan? Man var genast färdig med ett rykte, att i grannskapet funnes ett ypperligt organiseradt tjufband, till en stor del sammansatt af rymmare från Linköpings slott, och man påstod, det man mellan träden i parken sett misstänkta figurer smyga af och an. Till sin höjd steg förskräckelsen, då man på en bakgård hittade en hirschfängare, ehuru det sedermera upptäcktes, med en stalldrängs goda minne, att hirschfängaren endast var en köksknif, som en piga glömt vid någon hastig förrättning. Emellertid hade

en dam, vid åsynen deraf, fått konvulsioner, en annan på den skarpa äggen upptäckt tydliga spår af blodfläckar, och ägaren af brunnen gjort anstalt att bland sin raritets-samling upphänga vapnet, med följande inskription: »En Svensk röfvares hirschfängare, funnen på en bakgård vid Medewi.»

När Segerheim kom ned efter en kort, orolig och afbruten hvila, fick han genast veta den stora nyheten af en lärd, hvilken drack brunn för sin svaga mages skull, och under sin sejour vid Medewi sysselsatte sig med författandet af en afhandling, hvilken skulle utreda, hvad slags äpple det var, som Eva bet i vid syndafallet. Segerheim bleknade, han, liksom så många brunnsdrickande mamseller, när han hörde tilldragelsen, och vår interlokutör, som strax derefter mötte honom, påstod, med ett försmädligt grin, det Segerheim under natten blifvit så förändrad, att knappt hans kreditorer skulle kunna känna igen honom. Det fins dagar, hvilka, mera förstörande, än årtionden, gå genom menniskoorganismen.

När Segerheim nalkades sin fästmö, för att säga henne några ord i anledning af förlusten, kände han sitt inre låga, under det att hans hand var iskall. Jag har vid gripande tillfällen hos flera personer anmärkt detta förhållande. Han darrade på målet, såsom brottslingen gör det inför sin domare.

Emellertid anställdes flitiga efterspaningar. Efter ett par dagar började ett ljus skymta öfver förhållanderna vid stölden, som man nästan fruktade att se vidare uppdagadt. Den person i Wadstena, hos hvilken juvelerna blifvit pantsatta, vågade icke längre förhålla dem, sedan de flera gångor blifvit efterlysta. Han aflemnade dem, tillika med den underrättelse, att han emottagit dem af Friherre v. Korthen.

»Ah!» utropade en Grefvinna, gammal som en af Roms gator och uppmålad som en kalesch, den man tänker sälja; »aldrig trodde jag, att den charmanta v. Korthen skulle vara en tjuf. Men man ser ändå, att aristokratien gör sig gällande äfven bland tjufvar. Han stal juveler. Tänk, om han nedlåtit sig att stjäla en skinka eller en ost. Uff! Hvad det skulle ha satt ned honom i allmänna opinionen.»

För ett par dagar föllo misstankarna uteslutande på v. Korthen. Han hade länge varit känd som en industri-riddare, hvilken tågade från brunn till brunn med en tom kappsäsk; gästade under vägen hos några kamrater, hvilka icke med heder kunde neka honom ett herberge; kränglade sig fram genom verlden, med höflighet, när icke oförskämdhet hjelpte, med sitt Friherrliga namn, när kassan icke längre stod bi; en grånad ungdom, lika rik på förslager, som fattig på medel, hufvudsakligen lifnärande sig på andras oerfarenhet och på sin egen fintlighet, hälften skälm och hälften en munter ture; hälften tiggare och hälften kavaljer.

Men plötsligen började ett rykte sprida sig (och ett rykte vid en brunn sprider sig, som elden längs efter en svafveltråd), att en piga, som städade i rummet bredvid det, der juvelerna förvarades, och som just för tillfället roat sig att lyssna vid den stängda dörren, hört huru lådorna i Frökens rum drogos opp och skjötos igen, ehuru hon visste, att Fröken sjelf var nere i brunns-salongen. Straxt derefter hade hon sett Segerheim komma ut och läsa igen efter sig. Nu påminde man sig äfven, att Segerheim samma afton liqviderat sina temligen betydliga spelskulder från förflutna dagen. Han hade icke emottagit något bref (allt sådant der vet man vid en brunn perfekt) och icke af någon bland brunns-sällskapet (det utröntes genom kollationering) upplånat penningar.

»Således», anmärkte ganska riktigt Fru Mortell, »hvar i all verlden skulle han ha tagit peningarna, om icke i birån, enär det är utrönt, att han var pank qvällen förut. Gud nås så visst! Sådan manna regnar icke från himlen.»

En morgon begärde Kammarherren och Löjtnant Emil ett samtal med Segerheim. De förklarade dervid, att han icke fick visa sig i deras sällskap, ända till dess han fullkomligt renat sig från de misstankar, som nu hvilade öfver honom. Segerheim svarade trotsigt, såsom det vanligtvis händer under dylika omständigheter. Oskulden tar sällan förtviflans beslutsamma ton. Följden blef en fullkomlig brytning med alla kavaljererna vid brunnen, som, efter detta ögonblick, mätte Segerheim med blickarna, liksom ville de fråga: »hvad gör du här?» och som, när han någon gång talade till dem, tvärt vände honom ryggen, antingen hvisslande på en aria eller lekande med en bilboquet.

Slutligen gjorde en från v. Korthen till brunnssällskapet ställd skrifvelse slag i saken. Han nämde, att han, då redan på utländsk botten, med mycken förtrytelse erfarit, det man sökte på honom kasta skulden för ett hos Fröken F. skedt tillgrepp af juveler. Han hade visserligen, fortfor han, varit den, som pantsatt diamanterna, men den, som tagit dem, var — Segerheim. v. Korthen hade af sin hederskänsla, som Adelsman, sett sig befogad till denna förklaring, likasom han öppet erkände, att hans afvikande från brunnen utan tvifvel kunde göra honom

i detta hänseenda misstänkt, men de obetalta räkningar, han lemnat efter sig, voro — efter hans förmenande — tillräckliga för att befria honom från vanäran af en så beskaffad misstanka som den att ha varit delaktig i en stöld, enär de nämda orsakerna redan i och för sig sjelfva voro tillräckligt talande.

v. Korthen hade troligtvis, med anledning af de rykten, som kommit honom tillhanda, dragit den slutsatsen, att Segerheim, misstänkt och fallen, som han var, i allmänna opinionen, svårligen skulle kunna lyckas att bringa till stånd det önskade giftermålet, och då v. Korthen således såg sig svårligen kunna draga någon pekunier nytta af sin fordne vän, hade han beslutat att uppoffra honom, för att åtminstone till någon del kunna rentvå sig sjelf.

En sådan persons uppgifter, som v. Korthens, voro väl i det hela föga trovärda, men då han ända i de minsta omständigheter, med sträng konseqvens och utan tecken till motsägelse, redogjort för hela tilldragelsen med juvelerna, kunde man svårligen tvifla på hans utsago, isynnerhet när man dermed jemförde de bevis, hvilka redan voro för handen.

Segerheim blef antydd af Brunnens Embetsmän att inom åtta timmar lemna Medewi.

Fröken Amelie gret, men hon tröstade sig ty — hon var qvinna.

Teater-Bulletin.

I går uppfördes »*Röfvarebandet*» af Schiller på Kongliga Teatern. En åskådare, hvilken då för första gången såg detta stycke, yttrar sig derom sålunda:

Hufvudrolen (*Carl Moors*) spelades från början till slut, värdigt och ädelt, af Hr *Dahlqvist*. Huset var ej till hälften fyldt, och derföre bör man ej förundra sig öfver, att Hr Dahlqvist sedan täckelset fallit icke visade sig, oaktadt många upprepade bifallsrop och stormande handklappningar.

Fru *Hjortsberg* utförde *Amalias* rol förträffligt. Hon såg så eteriskt skön ut, att åskådaren endast kunde beklaga något, som hvarken hon eller Teaterdirektionen rår för: hon syntes för sällan. Hon är den enda qvinnliga varelse i pjesen, och saknas ofta, särdeles de manliga tarfva understöd. I det uppträde, då hon rycker svärdet från *Frans*, var hon ypperlig, och i *detta* ögonblick — men också endast *då* — var *Frans* en kruka. Man ville så gerna höra den själfulla, älskande *Amalia*, vid minnet af sin *Carl*, sjunga:

Schön, wie Engel, voll Walhallas Wonne,
Schön vor allen Jünglingen war er:
Himmlisch mild sein Blick, wie Maiensonne,
Rückgestralt vom blauen Spiegelmeer.

Frans Moor säger (genom Hr *Almlöf*), att han är ful. Likväl är han den vackraste gestalten, och den, som synbart vill beherrska hela skådespelet. Om Hr Almlöfs spel i denna rol har mycket varit taladt och skrifvet, ehuru alltför litet tryckt. En skådespelare med den utmärkta talang, som Hr Almlöf, bör icke frukta anmärkningar; derföre säga vi här rent ut, att han icke spelar *Frans Moor* så, som han borde och kunde. Han uppträder som en hjelte, och skulle vara en rackare. Till och med i hojan ser han ut som en verldsbeherrskare. Det stora, när det vill vara *för* stort, blir litet. Hr Almlöf besitter en talang, hvari han af ingen nu lefvande Svensk skådespelare öfverträffas — den, att alltid lyfta sina roler. Att det ofta sker i otid, må man ej heller neka. Han *vill* alltid vara den förste på scenen och *är* det ofta; men han är tillika *alltid* Hr Almlöf. Han gör samma majestätiska gester, slår ihop händerna och drar ned mungiporna precist på samma sätt, han må vara *Frans Moor*, *Leicester*, *Shakespear* eller *Wallenstein*. En viss finhet i det lugna, eller för att så säga, slutna spelet, söker man hos honom förgäfves; men han är gigantisk, då han rasar.

Det vore högst orättvist att icke prisa Hr Almlöf för det sätt, hvarpå han utförer *Frans Moors* rol i sista akten; men det vore lika orättvist att icke göra honom uppmärksam på den misslyckade maskering, han valt, och hvilken förekommer mest skärande i första akten. Det är ej nog att säga sig vara ful; man måste vara ett missfoster till själ och kropp, när man heter *Frans Moor*, och den, som framställer honom på scenen, offrar åt Furierna — icke åt Gracerna.

Den gamle *Maximilian*, föreställd af Kongl. Teaterns Nestor (?) Hr *F. Kinmansson*, är en på samma gång alltför olycklig och obetydlig varelse, att man skulle kunna strängt fästa sig vid hans spel. Rolen gafs i allmänhet ganska väl. Men nog förefaller det besynnerligt, att en gubbe, som i tre månaders tid, hungrande och genomfrusen, legat i djupet af ett förfallet torn, slutligen framkommer snygg och ren och välmående som en Häradsprost. Det *stora* i hans elände går derigenom förloradt.

Om Hr *Svensson*, såsom *Spiegelberg*, kunne vi ej säga annat, än att han var förträfflig. Hans mimik och deklamation äro alltid säkra. Den väldiga gestalten, betraktad såsom fodral åt den fega själen, tar sig humoristiskt ut. Hr Svensson skulle blifva en präktig *Falstaff*, i fall ett lustspel af Shakspeare skulle någonsin vinna burskap på den Kongl. Svenska Teatern.

Den trofaste *Schweitzers* rol gafs med sanning och kraft af Hr *L. Kinmansson*. Om kostymer och dekorationer vore mycket att säga; men de utgöra bihanget, och den åskådare, som hufvudsakligen fäster sig vid dem, har icke rättighet att tala om personerna.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 31 Okt., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 87. 1837.

Tisdagen den 31 Okt.

FREJA.

En Fältpredikants äfventyr.

Medan Svenska armén befann sig i Tyskland under sista kriget, tilldrogo sig många roliga äfventyr. Vi meddela våra läsare ett af dessa. Det hände under kriget att trossen stundom fick hvila; churn trupperna voro i full rörelse. Så skedde det vid Roslau. Regementspastor *Aurelius*, som var med vid detta tillfälle, har berättat det som då hände honom.

Trossen låg icke långt ifrån en bro öfver Elben. Denna bro var byggd på en mängd båtar, af Svenska officerare. Svenska poster voro utsatte för att bevaka den. Befälhafvaren öfver trossen var lemnad utan förhållningsordres och började blifva bekymrad, då han på några dagar icke försporde något om trupperna.

Men helt oförmodadt kommer en ung Svensk officer resande. Med förundran hörde han villrådigheten hos trossbefälet. Han berättade, att en betydlig Fransysk corps satt öfver Elben och nalkades, för att bemäktiga sig den stora trosskolonnen. Då befälet icke destomindre tvekade och ville afbida förhållningsordres, gaf den unga officeraren, som kände faran, på eget bevåg befallning, liksom den kommit från högre ort, att trossen genast skulle tåga öfver bron och upprifva den efter sig. Denne officerares namn var *Gustaf Hjerta*.

Det blef genast larm och rörelse i lägret. *Aurelius* påtog sin kapprock, som han plägade kalla sitt sköldpaddskal. Kapprocken var nemligen helt styf och hård af åtskilliga papper och till och med dyrbarheter, som blifvit honom anförtrodda. Det var icke ovanligt att många både underofficerare och soldater öfverlemnade åt presten ett bref, en suvenir eller dylikt, som skulle tillställas deras anhöriga, i fall de stupade. *Aurelius* ansåg dessa anförtrodda småsaker särdeles vigtiga, emedan de voro heliga skatter, af stort värde för de familjer, till hvilka de voro adreserade. Han var derföre mycket rädd om sitt sköldpaddskal, som han aldrig lemnade. Det var hans täcke om nätterna, hans sol- och regnskärm om dagarna. Lade han det någon gång, då det var som hetast, på en trossvagn, så aflägsnade han sig icke många steg från den vagnen.

Då det nu blef larm, begaf han sig genast till befälet, för att få veta hvart trossen skulle afmarchera. Han fann officerarne oroliga, och hörde att man redan på afstånd upptäckt Fransoser. Tåget begynte derföre genast öfver bryggan. *Aurelius* skyndade att i den lilla staden tala vid ett par sjuka, och begaf sig derefter till bron.

Men här var trängseln förfärlig. Svenska trossen var redan öfverkommen. Nu höllo Preussarne på att transportera sitt bagage öfver. Kossacker, som funnos med öfverallt, trängde sig från alla sidor in i den täta trosskolonnen. Sjelfva chausséen, som ledde till bron, var ganska brant och upphöjd öfver marken på båda sidor. *Aurelius* trängdes snart ifrån vägen och tumlade utför den branta sidan. Han kom likväl lyckligt upp på benen igen, och vandrade nu bredvid vägen, tills han kom till det ställe, der just bron började.

Det såg mörkt ut att komma uppföre till vägen, der trängseln också var så stor, att alla armbågades och slogos och skreko om hvarandra, då de trampades af hästfötterna eller till och med ett tungt hjul rullade öfver en fot. Hela denna massa rörde sig helt långsamt utefter den långa bryggan, under det stubiner eller kruttrådar utspändes emellan båtarna.

Medan *Aurelius* stod der, bekymrad och orolig, kommo ett par Kossacker i fullt sporrstreck. De stannade ett par minuter och betraktade trängseln. Ha-

stigt sporrade den ene sin häst, och spände af upp på vägen, med sin kantschu svängd öfver hufvudet. Sedan han slagits en stund och gjort rum för sig, kom han in på brogången, och sedan var det ingen annan fara, än att han möjligtvis kunde bli sprängd i luften, ifall Fransoserne angrepo, innan hela tross-kolonnen hunnit öfver.

Aurelius märkte att den andra Kossacken gjorde sig färdig att följa sin kamrats exempel. Genast fattade *Aurelius* hans häst vid svansen, och då Kossacken sprängde upp på vägen, följde han med och rycktes i hast också in på bron. Der trängde han sig intill en stor Preussisk trossvagn och lagade att han kom emellan för- och bakhjulet, hvarest en person, som noga följde vagnens jemna gång, fick godt rum och kunde vara temligen i fred.

På detta sätt tillryggalade presten lyckligt den farliga vägen öfver bron. Så snart han kom ut på andra sidan, hoppade han ner från chaussén och vandrade framåt, bredvid vägen, för att upphinna Svenskarne.

Det började redan lida till skymningen. Då hördes ett förfärligt brakande. Eldflammor flögo blixtlikt emellan båtarna, raketer exploderade, bron var sprängd och de särskilta båtarna stodo i ljusan låga.

Aurelius skyndade allt hvad han förmådde, och frågade här och der efter Svenskarne, men hela den omätliga massan hvälfde framåt, och den ena dref undan den andra oupphörligt: alla voro betänkta blott att komma så långt bort från den brinnande bron, som möjligt: ingen mötande kom att säga, hvad som föregick framför de tågande. Man störtade fram på måfå, liksom menniskan i allmänhet emot en mörk framtid.

Aurelius började att känna sig trött af sitt tunga sköldpaddskal. Han drog sig litet mera på sidan från vägen, för att ett ögonblick flåsa ut. Det var en liten skog, som vägen genomskar. Allt mörkare blef det emellan träden, under det bullret och larmet vid den tågande trosskolonnen fortfor. *Aurelins* lutade sig mot ett träd.

Han hade icke stått ett par minuter, förrän ett par Kossacker, dessa valplatsernas gamar, kommo till honom. "*Dobra, kamrad!*" skrek den ena, och grep honom i kragen. Den andra följde hans exempel, och ryckte med öfvad hand uret ur hans ficka. *Aurelius* begynte frukta att han i hast kunde bli tvungen att krypa ur hela sitt kära och dyrbara skal. Men lyckligtvis höll knappen vid halsen, så att plagget icke så lätt kunde lösryckas. Han företog sig att skrika, och ville sträfva fram till vägen igen. Den ena Kossacken släppte sitt tag, och svängde kantschucken. *Aurelius* hukade hastigt undan, så att slaget, som var ämnadt åt hans hufvud, träffade den andra Kossackens arm. Denne uppgaf ett argt läte och släppte sitt tag, så att *Aurelius* slapp lös. Genast sprang han bakom ett träd. Kossackerne satte efter honom, och hunno honom ånyo. Men han höll sig allt emellan träden och sprang i krokar, så att han hann ett temligt stycke undan. Emellertid kom han ånyo i Kossackernes våld. De slogo hatten af honom och han blef kullskuffad.

Han trodde nu att hans sista stund var kommen. Men lyckligtvis anlände en Preussisk patrull i detsamma. *Aurelius* ropade till Preussarne och de skyndade dit.

På ögonblicket hade de afväpnat Kossackerne. *Aurelius* berättade för Tyskarne sitt äfventyr, och de förde honom, tillika med Kossackerne, till en fältvakt, som befann sig vid en stockeld. Rapport afgick derifrån till högvakten.

Preussarne älskade ingalunda Kossackerne. De tvungo de tvenne tillfångatagne, som med stor bedröfvelse sågo sig skilda från sina hästar, att stå med blottadt hufvud framför vaktelden, och i allmänhet valde man icke de mildaste och höfligaste medel att göra sig begriplig för dem. De antyddes att icke vända ansigtet från elden, och om de bjödo till att det minsta röra på hufvudet, grep man dem i öronen.

Aurelius fick här upplysning om Svenskarnes qvarter, men måste vänta, tills förhållningsordres kommo från högqvarteret.

Efter en halftimmas förlopp anlände en officer, åtföljd af en civil embetsman. Ett par underofficerare framträdde likaledes, och en trumma framsattes.

Aurelius blef något häpen öfver en så oväntad ståndrätt, men han samlade sina tankar och berättade saken helt enkelt, som den tilldragit sig. Han sade att Kossackerne fråntagit honom hans ur, och genast undersöktes deras kläder. Uret fans i den ena Kossackens ficka. Man gjorde dem några frågor, dem de besvarade med barbariska ord, hvilka Tyskarne förmodligen lika litet begrepo, som Svensken. Emellertid skrefvos några ord på ett papper, hvarvid trumman tjenade som bord.

Officeraren återgaf derefter uret åt sin ägare, och förklarade, att det var honom tillåtet att begifva sig hvart han behagade. *Aurelius* anhöll då att få medfölja någon patrull, som utsändes åt det håll, der Svenskarne voro. Officeraren biföll ganska artigt hans begäran.

Kossackerne bortfördes ett stycke afsides från vaktelden, och då *Aurelius* aflägsnade sig med patrullen, hörde han ett par skott från den sidan, dit de blifvit ledda. De tycktes alldeles icke bekymrade öfver sitt öde, i fall de begrepo hvad som förestod dem. Väntade de deremot, som är troligt, litet padogg för sitt röfveri, så blefvo de denna gång bedragne, ty för dem fingo, efter den betan, både vänner och fiender vara i fred.

En hemsk känsla betog emellertid den Svenska predikantens själ, och det var honom en obeskriflig tröst och lättnad, när han åter befann sig bland sina landsmän, och fick lägga sig ned vid en Svensk vakteld. Der slumrade han trygg, och återhämtade sig, efter sitt öfverståndna äfventyr, i sitt sköldpaddskal.

Ett och annat.

Valet i Styrkyrko-församlingen utföll så, att Doktorerne *Hagberg* och *Wallin* erhöllo de tvenne första rummen och Prosten *Ödmann* det tredje. För Doktor Hagberg röstade 3,621 och för Doktor Wallin 3,237. Prosten Ödmann hade 2,123½ röster. De öfrige Herrarne erhöllo, Doktor *Petterson* 1,509¾ Doktor *Rogberg* 929, Doktor *Morén* 467¾, Prosten *Pontén* 395¾ och Prosten *Lundqvist* 241¼ röster. Hvilken helst af de trenne, på förslaget uppförde, som blir utnämd, så erhåller Hufvudstadens presterskap i honom sin närmaste förman och den blifvande Riksdagen en ledamot, hvilken icke kommer att sakna inflytande i sitt stånd.

= Mamsell *Widerbergs* emot förmodan uteblifna reengagement och de upplysningar, som öfver negociationerna emellan henne och Teater-direktionen blifvit framlagda i tidningarna, dels genom Direktionens försorg i *Dagligt Allehanda* och dels af Mamsell Widerberg sjelf i *Aftonbladet*, fortfara ännu att sysselsätta Hufvudstadens publik. Att Direktionen bestämdt haft för afsigt att *icke* reengagera Mamsell Widerberg, är den slutsats, hvartill man ovillkorligt ledes af dessa upplysningar; ty att det förslag till kontrakt, som Direktionen, NB. icke förr än Mamsell Widerberg den 11 Sept. uppvaktat Presidenten Westerstrand och bestämdt förfrågat sig om hon skulle få reengagement eller ej, dagen derefter eller den 12 Sept. lät presentera för henne, och som, märkvärdigt nog, då befans dateradt eller rättare antidateradt för den 22 Aug., icke var annat än ett anbud proforma eller ett chartek, är uppenbart. Att Mamsell Widerberg ej skulle och icke ens kunde antaga ett anbud på så ytterligt nedsatta villkor, hvilket, efter afdrag af alla kostnader och afbränningar för kostymering och tjenstgöring, kanske knappt skulle lemna 800 till 900 R:dr B:ko i behåll, visste Direktionen utan tvifvel ganska väl; och Mamsell Widerbergs afslag å ett slikt anbud var dessutom med så mycket mera säkerhet att på förhand beräkna, som å ena sidan Mamsell Widerberg hade den afskräckande erfarenheten af Fru Sewelins öde för ögonen, hvilken, efter sitt afskedande, också *ett år* fick ett analogt anbud och antog det, men som sedermera aldrig erhöll någon förnyelse deraf, samt det å andra sidan rättvist måste kränka Mamsell Widerberg, att se en talang, hennes egen i verkligt värde, nytta och användbarhet för scenen så underlägsen som Fru Enboms, på samma gång som hennes egna inkomster så ytterligt reducerades, erhålla af Direktionen en tillökning, som uppbringade den sistnämdas inkomster eller löneförmåner minst 50 till 66⅔ procent utöfver Mamsell Widerbergs. Väl kunde någon fråga: hvartill tjenade ett sådant proforma anbud, hvilket Direktionen så väl visste ej skulle eller kunde antagas? Men svaret är enkelt. Genom ett slikt diplomatiskt chartek fick saken ett förändradt utseende, åtminstone för de enfaldige och den mindre kunniga mängden, som ej förstår eller gör sig besvär att beräkna verkliga behållningen på den apparenta, erbjudna inkomsten af 1500 R:dr B:ko. För dessa kunde det *synas*, som vore det Mamsell Widerbergs eget vållande, att hon icke blifvit reengagerad, när hon vägrat antaga Direktionens gjorda anbud; och sålunda undveks, att saken framstod i sin sanna dager och verkliga karakter, såsom ett formligt *bortkörande*; ett handlingssätt emot en sujett af Mamsell Widerbergs talang och efter 20 års tjenstgöring, hvilket alltid måste blifva förhatligt.

I hvad mån den ena eller andra af Direktionens ledamöter äger mer eller mindre delaktighet i detta handlingssätt, är väl i sig sjelf en fråga af mindre vigt; men sedan Aftonbladet och dess Kapten, med vanlig partiskhet för Presidenten Westerstrand och Krigs-Rådet Forsberg, sökt fritaga dessa ifrån all skuld och hvälfva denna sak hel och hållen på Öfverste-Löjtnant Backman, så kan det förtjena att äfven öfver denna fråga säga några ord, helst det förhållandet, att Öfverste-Löjtnant Backman nu innehar den befattning vid Teatern, hvarmed Presidenten Westerstrand en tid hade ämnat gratifiera Stockholms-Postens Redaktör, numera Aftonbladets Kapten och Teater-recensent, gör hvad den sednare skrifver om sin lyckligare rival i mer än ett hänseende misstänkt.

Att ingen af Direktionens ledamöter varit Mamsell Widerberg bevågen, är emellertid ganska säkert; och detta kan ej heller förtänkas dem, efter det uppförande, som Mamsell Widerberg i sin tjenstgöring under de sednare åren ådagalagt; ett uppförande, som hvarken kan försvaras eller ursäktas. Men att det är Förste Teater-direktören, Presidenten Westerstrand, som varit mest uppbragt emot henne och rent af, genom uraktlåtet reengagement, velat skilja henne ifrån vidare tjenstgöring, synes temligen tydligt af handlingarna, och öfverensstämmer äfven med de muntliga berättelser och högst märkvärdiga anekdoter, som cirkulerat en ganska lång tid om de spända förhållanderna emellan Hr Presidenten och Mamsell Widerberg, samt styrkes ytterligare af bortgifvandet på förhand utaf Mamsell Widerbergs recett till Fru Enbom; en disposition, som ingen annan än Hr Förste Direktören haft makt att göra.

Ingalunda otroligt är det dock, att äfven Departements-cheferne ingenting haft emot, att Mamsell Widerberg blef skild ifrån Teatern, fastän de ej velat eller vågat gå så öppet tillväga som Hr Presidenten; och att påfundet med charteket eller proforma anbudet, hvars effekt kunde beräknas genom en omväg, bli alldeles densamma som en formlig vägran af reengagement, varit deras verk, är högst sannolikt, fastän det ej är bekant, hvilken af Förste Teater-direktörens båda kabinetts-ministrar i detta stycke varit hans Mazarin. Att påfundet var listigt, för att åt saken ge utseendet, som hade det varit Mamsell Widerberg sjelf och icke Direktionen, hvilken vållat hennes uteblifna reengagement, är utan fråga; och äran af uppfinningen torde således kunna räknas den till godo, som är känd för att vara den listigaste. Då Aftonbladet, i sammanhang med denna fråga, påminner om att Öfverste-Löjtnant Backman, likasom Grefve Puke, genom Hans Ex. Grefve Brahes inflytande, kommit till sin plats vid Teatern; så se vi likväl icke, hvarföre Aftonbladet söker fördölja, att Presidenten Westerstrand är rätt så mycket som Öfverste-Löjtnant Backman, Grefve Brahes protegé, fastän på ett annat sätt, och att det är genom H. Ex. Grefve Brahes inflytelse, som både han och Krigs-Rådet Forsberg lika så väl som de förstnämde båda Herrarne blifvit upphöjde till sina nu innehafvande platser. Det kan till och med med fog sägas, att Hr Presidenten Westerstrand är vida mer Grefve Brahes protegé än Öfverste-Löjtnant Backman; ty Hr Presidenten Westerstrand har varit och är säkerligen, *på sin plats i Statskontoret*, för Hans Ex. en vida nyttigare, behöfligare och i alla hänseenden vigtigare person, än Hr Öfverste-Löjtnant Backman någonsin kan blifva på någon plats, som för honom kan komma i fråga; och att Hr Presidenten Westerstrand och Hr Krigsrådet Forsberg icke på något vis stå efter Hr Öfverste-Löjtnanten i nit att göra H. Ex. till viljes och uppfylla alla hans önskningar, tro vi vara en temligen erkänd och bekant sak. Att Teaterförvaltningen skulle blifvit sämre sedan Öfverstlöjtnant Backmans inträde i styrelsen, är ock en ganska orättvis insinuation, ty i detta hänseende hade säkerligen förvaltningen redan förut under de båda förra protegéerna nått det högsta maximum, som är tänkbart; och huru litet vi än anse Hr Backman vuxen sin plats, så tro vi likväl, att både han och Grefve Puke ådagalagt, det "*bataljonschefs*- och *adjutants-egenskaperna*" kunna, när det gäller en estetisk förvaltning, vara rätt så goda som eller åtminstone icke mera underhaltiga, än *Kamrerare*- och *Statskommissarie-egenskaperna*.

Hvad åter sjelfva hufvudfrågan eller Mamsell Widerbergs reengagement beträffar, så synes den, i det skick saken nu kommit, stå i vida fältet. Å ena sidan har Direktionen visserligen gjort Mamsell Widerberg ett alltför lågt anbud, äfven nu sedan publiken mellankommit och detsamma blifvit justeradt, men å andra sidan kan det ock ej nekas, att Mamsell Widerbergs pretentioner äro stora och kunna tåla en liten nedprutning. Hurudan utgången af tvisten skall blifva, sedan bågen blifvit så högt spänd, är svårt att förese.

P. S. Sedan ofvanstående redan var uppsatt, ha vi sett den nya skrift, som Direktionen låtit införa i dagens Allehanda. Uti denna skrift får man se högst egna kalkyler, hvilka tyckas uppenbara samma ovärderliga kalkulations- och »*kamrerare*»-geni, hvilket röjde sig i beräkningen öfver Teaterns förlust på Spektaklernas inställande i Sept. månad 1834, och uti den i Direktionens namn i Dagl. Allehanda för få år sedan gjorda framställningen öfver kostnaderna vid *Otto v. Wittelsbachs* uppsättande. Uti samma anda får man nemligen nu också, i detta nya prof på kamreraresnille, se Mamsell Widerbergs *afskedsrecett* upptagen och beräknad i reengagements-conto't, hvarmed den har alldeles intet att skaffa; och 1600 R:dr genom ett litet oskyldigt konststycke förvandlas till 1100. Ovärderlige räkenmästare! hvarföre skall publiken vara så skeptisk i afseende på dina siffer-uppställningar!

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 3 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 88. 1837.
Fredagen den 3 Nov.

FREJA.

Till Hjalmar Mörner.

(Död i Paris, den 14 September 1837.)

Sin suck en broder till Din skugga sänder:
Jag helsar Dig från lifvets kalla höst.
Vid minnet af vår frid i Solens länder,
Jag söker Dig. *O! låt en anderöst,*
Från evighetens ljusa, sälla stränder,
Åt stormen bjuda lugn uti mitt bröst!
Du *lefver; — Du gått bort. Den milda döden*
Försonat Dig med lifvets bittra öden.

Din själ, så öppen, känslig för det Sköna,
Så djup och fri, Behagens stämpel bar.
Behagen aldrig någon Konstnär löna,
Som ej från början deras älskling var.
Din samtid kunde ej Ditt snille kröna —
Hvad gör det? — Konstens mål Du hunnit har.
Hvart snilles bortgång tiden bör beklaga,
Men älskar dem *allena, som behaga.*

Neapels sol och Romas stora minne
Dig gjorde trygg och skapande och varm.
Vi svärme, sörja, frysa, hoppas, brinne
I lifvets hvimmel och bland tidens larm.
Allt hvad vårt hjerta *söker, bäst vi finne*
I konstens ljus och vid Naturens barm.
Du fann det ock, Du Man med pilgrimsstafven! —
Du fann det snart — ach! alltför snart i grafven.

Glad var Du sällan. Någon gång, bland vänner,
Den stora *glädjen yppigt löste sig.*
I teckningar, dem väl Europa känner,
Du bilder gaf af verlden och af Dig:
En bild, som svalkar, och en bild, som bränner —
En annan vild, en annan innerlig.
"Allt var så skönt och sannt, hvad helst Du gjorde;
Fastän Du gjorde mindre än Du borde."

Så säga de, som klokt och tappert dömma,
Och hylla snillet såsom konstens slaf.
Men snillet handlar, när det synes drömma;
Och det arbetar *nog på tidens haf.*
Den, som har litet gjort, kan här berömma:
Jag tackar Dig för det, som Du oss gaf.
Det frågas dock till slut: "Hvad kostar stycket?"
Och priset faller, om man gjort för mycket.

En krämar-ande rufvar öfver jorden,
Den Konstnär'n eller Skalden ej förstår:
Och derför färgen, stundom, liksom orden,
Den ande saknar, som från himlen går.
Han *vågar sig ej fram. Till fånge vorden,*
Han tyst och varmt i skaparns hjerta slår.
Der *dör han ej; men krämarne förlora;*
För röfvarpris man köper ej det Stora.

Sof lugnt, min Broder! Minnets palmer gunga
På grafven, der Du bor, vid Seinens strand.
En *vän Dig saknar der, hvars taflor sjunga*
Om menskans värde och om stoftets grand.
Han älskade Dig djupt. Med alla unga,
Som, längtansfulle, söka Söderns land,
En vänlig helsning dit jag följa låter,
Till dess en dag vi se hvarandra åter.

N—r.

Storhertigen och Rökgubben.

I en smyg, som bildas emellan kakelugnen och snällpressen och sällan upplyses af någon annan dager, än de matta strålarna från den lampa, i hvars sken snällpressen röres och utvecklar sin verksamhet, föreföll för några dagar sedan ett *rendez-vous*, hvars närmare omständigheter icke sakna ett visst intresse.

Med pipan i munnen stod Storhertigen framför den maschin, af hvars produkter han hämtar sin näring och kroppsliga välmåga. Då inträdde dit en man, skygg och orolig, som med hatten i hand såg sig omkring i rummet och, då han upptäckte Storhertigen, vördnadsfullt och likväl förtroligt nalkades honom. Storhertigen sänkte först en förnäm blick på mannen, derefter besinnade han sig och besvarade hans helsning. «Det är besynnerliga saker jag fått höra», täcktes Storhertigen yttra; «säg mig, är det sannt, att ni åter tänker sätta ert rökgubbsyrke i utöfning?»

«Ack, min gunstige herre och höge gynnare», suckade rökgubben; «konjunkturerna se så inbjudande ut! Ni vet, att jag måste se på förtjensten.»

«Förtjensten! Ja så! Ni är då icke belåten med den förtjenst ni har haft af mig? Kom ihåg, min vän, att ni ofta fått två, tre riksdalerna för de notiser ni meddelat.»

«Jag hoppas att jag skall kunna fortfarande meddela notiser, och ännu vigtigare och bättre än förr.»

«Nå, det kan så vara! Men vi få se huru det blir att lita på era notiser härefter.»

«Ni har nog sett, nådige Patron, att mina notiser alltid varit pålitliga. Det förefaller mig visserligen svårt att våga så mycket, men hvad gör man icke, när man *behöfver*? Ack, det är sorgliga tider vi lefva uti! Hvad vårt fordna, ädla, patriotiska kotteri är sprängdt! Det är ni, som är skulden dertill. Er billighetskänsla säger er säkert, att ni bör på något sätt visa er välvillig emot oss. Det är på vår ruin, vår bekostnad, som ni uppstigit till er Storhertigliga värdighet.»

«Hvad ni pratar! Tror ni, att ni förtjente bättre? Ni kunde ju icke hålla er uppe, och det är så verldens lopp; den som är så klen, att han icke duger till annat, än att uppätas, han får bära sitt öde, det kan icke hjelpas.»

«Och nu har ni lockat ifrån vår patriotiska krets sjelfva er Kapten! Han, som tillika med mig och de hädangångne vännerna Regnér, Rothlieb och Huldberg, så ofta genomeldades af den ädla rökelsedriften, han, som kanske var den mest glödande af oss i nitälskan och kärlek, han är nu en af edra reformskriare! Ni måste ha medlidande med mig.»

«Betänk min ställning, kära vän! Jag blir ju tvungen att hålla efter er, och det skarpt.»

«Var barmhertig! Besinna nu hvilka konjunkturer! Jag ville uppträda med mitt rökoffer, just medan glädjen öfver illuminationen varar. Hvem skulle eljest komma fram med rökelsen? Det är rysligt, hvad det börjat bli för en afsky för rökelse hos alla jurnalister. Det är liksom man skulle skämmas för det fordom så lönande yrket. Men ni, min bästa Patron, kan icke förskjuta mig, för det jag nu åter ikläder mig min rätta skepnad af rökgubbe!»

«Jag är alldeles tvungen, min bästa vän. Det förhatliga motpartiet har blifvit så näsvist, och deras förfrågningar efter min opposition ha *blifvit* så gälla, att jag verkligen måste då och då ro fram med några oppositionssaker. Jag försökte, som ni vet, att inbilla publiken att de voro idel servila, bara lejda af förnäma gynnare att skälla på mig; men den fördömda publiken börjar också på att misstro mig. Jag får den icke mera att tro hvad jag vill.»

«Men, min gunstige herre, hvarför behöfver då just *jag* vara den, som skall sitta emellan? Skulle icke saken kunna uppgöras i all beskedlighet. Jag vill visst icke stöta mig med er eller angripa er, min ädle Storhertig!»

»Men ni finner väl, att *jag* måste angripa *er*.»

»Jag kan omöjligen tro att ni vill mitt värsta, nådige herre! Hvad för öfrigt sjelfva anfallet beträffar, så kan det ju gå an, att göra hvad som helst med mitt blad; jag fördrar det gerna! Men förskjut icke mig sjelf.»

»Åh ja, det kunde så vara. Ser ni, min vän, jag måste angripa ert blad, det kommer mig just egentligen väl till pass. Jag visar derigenom kurage, som ni vet att man varit så elak att beskylla mig för att sakna. Man tror då möjligtvis lättare på min opposition. Som sagdt är, när jag rätt betänker saken, kommer ert blad just i Grefvens tid. Ni är den enda öfverlefvan från de ädla männernas period! Hela rökgubbeslägten vore utgången, om icke ni lefde. Men vänta, den skall få nytt lif! Det kan bli en af de vigtiga frågorna för dagen, som man håller ett sådant väsen efter. Jag har just varit i förlägenhet, hvar jag skulle hitta på någon sådan fråga.»

»Ack ja, gunstigaste herre! Det skulle passa förträffligt! Sedan nu mera ingen annan befattar sig med mitt yrke, så kunde det ju vara godt för oss begge, att åter befinna oss tillsammans på publici-

tetens fält. När ni beskyller andra tidningar för servilism, så tror man er icke, men mig kan ni fritt våga på att beskylla! Jag har visserligen icke mera understöd af de ädla kamraterna *Stockholms Tidning*, Regnérs *Argus den fjerde*, Huldbergs *Axplockare!* Men så mycket ärofullare är det för mig att ensam uppträda på banan! Min lön skall icke bli så ringa! Särdeles då jag få bibehålla den befattningen att tillhandahålla er, min gunstige herre, vigtiga notiser.»

»Nå, det får då gå! Vi försöka hvad som kan göras!»

»Min nådigaste herr Storhertig, förlåt att jag kommer helt enkelt fram med saken. Skulle icke ni vilja trycka bladet! Jag skulle gerna betala hvarje nummer på förhand. Jag har nu utväg dertill.»

»Nej, ursäkta mig, det går icke an! Visserligen, det skulle vara beqvämt för oss båda, men man får ändå lof att *sauvera apparencerna*. Det skulle väcka alltför mycket uppseende, det skulle ingifva både Allmänheten och edra egna Patroner alltför mycken misstanke. Men se till, att ni kommer in hos någon boktryckare, der ni kunde få tillfälle att utleta någon af mina motståndares planer! Det vore icke så illa. Kanske skulle jag då kunna lägga en och annan hacka till betalningen för edra notiser. Tänk på den saken.»

»Ja så, ja, det kan då icke hjelpas. Jag får lof att försöka min lycka annorstädes. Men apropos, skulle ni icke, min gunstigaste herre, vilja vara så nådig och understöda mig med en liten skärf. Visserligen har jag fått hjelp, särdeles sedan jag gjorde ett godt kap för en tid sedan vid en affärs-utredning; men ni vet huru svårt det är för mig. Var hederlig denna gången! Låt mig åtminstone få något på mina notiser på förhand!»

»Det är svårt, då jag icke vet hvad notiserna kunna vara värda, innan jag får dem. Men vänta, jag kunde väl hjelpa er på ett annat sätt. Ni skulle kunna få litet papper hos mig på kredit.»

»Jag stannar hos er i den största förbindelse; men, uppriktigt sagdt, penningar vore mig verkligen kärare. Bara ett par riksdaler, nådigaste Storhertig!»

»Tyst här kommer någon! Skynda er, drag er längre in i smygen här vid kakelugnen! Jag skall gå fram och se hvem det är. Smyg er försigtigt ut igen! Se der har ni emellertid en riksdaler! Farväl, vi råkas väl snart igen, hoppas jag.»

Rökgubben stod en stund ensam och fräste helt tyst för sig sjelf. Slutligen skyndade han ut och begaf sig upp till Teatern, för att se till, om det icke der kunde vankas någon förtjenst med en prolog eller dylikt.

En Fanjunkares äfventyr.

Medan Svenska armén under det sista Tyska fälttåget låg i Tirlemont i Belgien, gingo ett par Svenska underofficerare af Nerikes regemente på ett värdshus, den ena en gammal buss, som mer än en gång luktat fiendtlig krutrök, den andra en ung man från Askersund, rask och liflig, fanjunkare, första gången ute i fält. Vid ett litet bord, på något afstånd från de båda Svenskarne, satt en storpratande främling, också militär, som utöste den ena försmädelsen efter den andra emot Svenskarne. De hade under hela kriget ingenting uträttat emot fienden, bara plundrat, bara maroderat, mente han. Den unge fanjunkaren fann detta allt för magstarkt. Han ville flera gånger springa upp; men den äldre kamraten hejdade honom. Slutligen begynte de öfriga närvarande gästerna hviska sins emellan och se på de båda Svenskarne. Då kunde ingenting i verlden mera återhålla den eldige ynglingen. Som en blixt sprang han upp, en äkta Svensk kötted dundrade från hans läppar, och främlingen kände hans knytnäfve, fast som ett skrufstäd, vid rockkragen. I ett ögonblick ryckte han smädarn från stolen, släpade honom till dörren och den Svenska stöfveln gaf honom en verkligen beundransvärd fart utför trappan. Det herrskade en dödstystnad uti värdhussalen, medan den unge Svensken återvände till bordet, der kamraten setat helt kall och maklig, betraktande uppträdet. Båda återtogo sin flaska och fortsatte att dricka, såsom om intet händt, ehuru det unga blodet befann sig i en svallning, som en menniskokännare lätt kunde märka på kinder och ögon. Efter en halftimme öppnades dörren, och den utsparkade främlingen, åtföljd af ett par kamrater, inträdde åter. Han framsteg till den rodnande Svensken, som med gnistrande ögon rest sig upp, medan den gamle, liksom i förbigående, likgilltigt makade fram fästet af sin värja, för att hafva det beqvämt till hands. Främlingen fordrade militärisk satisfaktion, som genast beviljades honom. Herrarne åtföljdes till en park utanför den ena stadsporten. Den gamle blef den unge Svenskens sekundant. Sabeln skulle afgöra saken. Den Svenska ynglingen, som endast bar värja, måste låna sig en sabel af en jägarofficer. Sedan de båda kämparne blifvit ställda på vederbörligt afstånd, drogo sig sekundanterne

illbaka. Främlingen, som var en Ryss, höjde i ögonblicket sin klinga och ett hugg riktades mot Svenskens hufvud. Ovillkorligen skulle hufvudet blifvit klufvet, om icke hugget fastnat i tschako'n. Det blef svart och grönt för ynglingens ögon, då det blixtrade till, men han fann sig genast och besvarade hugget med ett annat mot Ryssens högra arm, innan den hunnit lösrycka sin fastnade sabel ur den Svenska läderskifvan. Ryssen släppte sitt vapen och sjönk till marken, derifrån de framskyndande sekundanterne uppreste honom och förde honom till sjukhuset. Den unge segraren fröjdar sig ännu åt minnet af sitt äfventyr, den enda gång han nyttjade sabel

---

Ett och annat.

Kongl. Teatern har slagit sig lös med ett stort, historiskt skådespel, som bär det stolta namnet *Gustaf Adolf i München, eller Grafbruden.* Hvem skulle icke vilja se *Gustaf Adolf*? Och en *Grafbrud* till på köpet! I skådespelet förekomma, utom den store konungen, flera historiskt märkvärdiga personer: *Bernhard af Weimar, Gustaf Horn* och *Carl Gustaf Wrangel.* (Hvarför icke lika så väl äfven *Banér* och *Torstenson*, så hade man fått se deras kostymer också?) Man ser dessutom på affischen den gamle *Tilly.* Händelsen föregår i München och vid Lechfloden. Det är således kring *Tillys* sista öde, som händelsen hvälfver sig. Författaren heter Bahrdt, en obskur vitterlekare. Man gör således inga pretentioner på sjelfva pjesen; det är dessutom en sak, som Teaterdirektionen förstått att vänja publiken af med. Men efter det är en historisk pjes, glåder man sig åt att se de välbekanta gestalterna.

En prolog, hvari författaren trycker åskådarens tårpåsar med knytnäfvarna, öppnar skådespelet. Man väntar att få se den fanatiska, fåordiga, lilla, gråa gubben *Tilly*, och i stället framträder Hr *Almlöfs* majestätiska gestalt. Och denne *Tilly* håller ändlösa tal, qvider som en käring! *Gustaf Adolf* sjelf — föreställd af Hr *Wennbom* — lutar hufvudet baklänges, för att få näsan i vädret, och skroderar så att man skäms för honom. *Carl Gustaf Wrangel* (hvars person Hr *Dahlqvist* eljest lyckligt framställer, ehuru sjelfva rolen är högst eländig) och Hertig *Bernhard* äro utan betydelse. Det historiska är således förfärligt misshandladt — och det estetiska är afskyvärdt.

Vi skulle tillstyrka Teaterdirektionen att inlemna stycket till Aftonblads-institutet, der man lär förstå sig på att stryka ut. *Hvad* som blir utstruket, är just likgilltigt: det fins i hela pjesen intet sammanhang, som derigenom kan störas.

Det är roligt att jemföra Hr Torsslows *Esprit d'arrangement* med den Kongl. Teaterdirektionens! Torsslows *Gustaf Wasa* med Kongl. Teaterns *Gustaf Adolf!*

═ För icke längesedan inkom en resande på ett konditori i Stockholm. För att åtnjuta någon själsvederqvickelse, tog han *Aftonbladet.* Sedan han stirrat deruti några ögonblick, ryckte han med häftighet kappan af sig och kastade den på en stol. Derefter satte han sig att läsa bladet med en utomordentlig ifver. En annan person, som observerat denna lilla tilldragelse, smålog. Främlingen märkte leendet, läste några minuter i bladet och kastade det derefter ifrån sig. Han vände sig derpå till den andra personen och sade: »Jag såg min herre le åt min ifver, då jag fick se en artikel i Aftonbladet. Tillåt mig att i anledning deraf berätta en liten anekdot. I min socken fins en herrgård, der hushållerskan, en skarp och ilsken käring, (jag tror nästan hon heter Madam Broberg), med en snålhet, som »folket» (det vill säga: dagsverkstorparne och drängarne) aldrig nog kan omtala, utdelar deras matportioner. Hon har fått i sitt hufvud, att vatten är helsosamt, och derföre fins ett ansenligt och öfvervägande förråd af detta billiga fluidum i alla de vällingar och soppor, som komma på »folkets» bord. En dag, då drängarne skulle sätta sig till bords, framsatte hushållerskan ett stort fat, hvars rykande innehåll skulle vara ärtsoppa. Oxdrängen Petter, en ung rask torparson, reste sig vid denna syn och stödde armarna mot bordskanten för att med skarp uppmärksamhet betrakta det heta fatet. Hastigt utbrister han i ett högt: *»ah!»* och kastar tröjan af sig. »Hvad i Herrans namn kommer det åt dig, Petter?» ropade hushållerskan: och grep honom i armen. — »Låt bli mig!» svarade Petter ifrigt: »jag fick se en ärta i fatet, och om jag skall våga lifvet för'na skall jag ha'na.» — »Farväl, min herre!»

═ Från en af städerna vid Mälaren lyckades det en Magistrats-sekreterare att vinna befordran i Stockholm. Då en af borgarena i hans förra hemstad kom för att helsa på honom, tog han sig en mycket förnäm min och sade: »Nå, min kära bror, fins det ännu lika mycket tokigt folk, som förr i er stad?» — »Nej!» svarade borgaren: »sedan kära bror med sin familj lemnade staden, har det blifvit något mindre af den sorten.»

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 7 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 89. 1837.
Tisdagen den 7 Nov.

Freja.

Om betydelsen af offentliga festiviteter.

Tvenne personer, den ena en förmögen borgare, den andra en fattig embetsman, suto tillsammans vid ett piketbord härom aftonen. Samtalet föll på ett ämne, som snart gjorde att korten fingo hvila.

»Nog var det harmligt», sade borgaren, »att blifva så narrad, som jag blef med illuminationen. Kan bror säga mig huru det kommer till, att numera icke det, som är sagdt, förblifver sagdt?»

»Ja, det har gått på samma sätt med mig. Jag ville visserligen icke vara den siste, som tände ljus i mina båda fönster; men det var så harmligt att se hela tillställningen, att jag gick min väg och skaffade mig ett viraparti med ett par vänner.»

»Jag stod på Norrbro och såg Hans Maj:ts intåg, och sedan jag sett det, for jag med min hustru och ett par bekanta till Järfva. När vi kommo hem, befans det, att den ena af mina grannar illuminerat sina rum, som utgöra halfva fönster-raden af min egen lilla våning. Säg mig, bror, var det då icke officielt tillkännagifvet, att Hans Maj:t *icke* önskade någon festivitet och illumination? Det ser ut, som åtskilliga af de förnäma, just de, efter hvilka vi andra tro att vi böra rätta oss i sådana fall, icke ansett Konungens yttrade önskan såsom allvar.»

»Det är ganska illa, min bror, att sådana saker, som folkets yttringar af glädje öfver återseendet af sin Konungs person, behandlas på sådant sätt af dem, som just böra representera folket. Naturligtvis då Konungen gör en resa kring landet, der han öfverallt emottages med de lifligaste glädjeyttringar, vill väl Hufvudstaden icke stå efter landsorterna; men i det hela betyder en sådan offentlig illumination så litet, att jag tycker man gerna kan trösta sig öfver hela förargelsen att det nu blef en så klen tillställning.»

»Men det är ju naturligt, att den uteblifna illuminationen uttydes såsom ett missnöje.»

»Deri misstager du dig storligen. Lika litet kan en underlåten illumination illa uttydas, som det bevisar någon särdeles royalism, att såsom sjelfva Aftonblads-institutet, hvilket dock dagligen utropar sina radikala principer, sätta ljus i fönstren. I förbigående sagdt, hvad tyckes om en tidnings värdighet, som på sådant sätt offentligen visar sin konseqvens, visar hvad allvar den har med sina åsigter?»

»Jag tycker det är bladet likt!»

»Nå, nå! Det kan så vara, men för att nu betrakta saken i allmänhet, utan någon tillämpning på detta fall, anser bror verkligen sådana offentliga festiviteter vara bevis på sinnesstämningen i ett land eller hos ett folk?»

»Hvarför icke? Man har just icke tillfälle att på annat sätt visa sitt nit och sin tillgifvenhet för Konungen.»

»Det har man visserligen, om man är en hederlig och duglig man, det kan bror icke neka. Men om det i sjelfva verket skulle finnas i ett land ett allmänt missnöje med myndigheternas mindre väl utöfvade förvaltning, så är det väl naturligt, att dessa just i ett sådant fall skola uppbjuda allt för att ställa så till, att regenten erfar uttryck af allmän tillfredsställelse. Men icke kan regenten af de offentliga festiviteterna så fullständigt dömma till sjelfva folkets känslor. Han kan bäst sluta till dem af den allmänna belåtenheten och trefnaden i landet, hvilka icke yttra sig högt och gälljudt. För att välja exempel ur historien, vill jag blott nämna de Romerska imperatorernas resor kring sitt ofantliga område, der

de höllo liksom ett oändligt triumftåg, tillställdt af auktoriteterna, under det sjelfva folken suckade under den Romerska styrelsens förtryck. I nyare tider, huru lysande var icke Carl X:s resa i Frankrike knappt några månader före Juli-revolutionen? Jag anför detta för att visa bror, huru litet man kan fästa någon egentlig betydelse vid de offentliga festiviteterna, och trösta bror öfver olyckan att icke ha varit med, men icke att misskänna deras välmening, som trott sig böra ställa till illumination så godt de kunde, så snart de sågo att vederbörande höga embetsmän vidtogo anstalter till en sådan.»

»Ja, ja! Skulden blir naturligtvis deras, som man väl borde kunna vänta allvar och besked af. Men hvad bror säger om sådana tillställningars betydelse i allmänhet, förefaller mig litet oväntadt, fastän jag visserligen tror att det är rätt.»

»I allmänhet skall jag säga bror, att jag för min del icke tror på det tillgjorda fjesket af lycksökare och rökgubbar. Den menar ärligare, som rent ut säger sin mening, när det gäller, utan afseende på vällukten. Sanningen är väl ändå det bästa rökoffret.»

»Alla sanningar äro icke af marmor, sade Drottning Christina.»

»Det vore också illa, om alla vore det, ehuru jag icke tror att sanningen just behöfver vara naken, för att vara ren sanning.»

»Men vi glömma bort vårt spel. Jag har tre kungar.»

»Duger icke! Jag har fjorton knektar!»

Testamentet.

(Ur en Svensk Gascognares efterlemnade papper.)

Jag äger hvarken mor eller far, åtminstone mig vetterligen. Det första jag känner om min tillvarelse, när den ännu låg i sin linda, är att jag en afton i skymningen, då cirka en vecka gammal, blef funnen fastsurrad vid en klädhängare i Grosshandlaren, Riddaren och Ledamoten i direktionen af Pro Patria, Mögelins farstuga. Jag började min bana hängande; så sluta den många. Emellertid måtte jag högtidligen ha gifvit mitt missnöje med min ställning tillkänna, emedan, efter någon stund — så har man berättat mig — Grosshandlarens hushållerska, Mamsell Kleopatra Norna Wechsling — utträdde ur köket, der hon »uppmuntrat» en piga, och med en hand, på hvilken ännu den retrougerande rodnaden, efter en nyss gifven örfil, glödde, menniskoälskande, nedskar mig från min höga ståndpunkt, dit jag troligtvis blifvit förflyttad, på det att man icke i mörkret skulle trampa ihjel mig.

»Alltid är man då utsatt för utsatta barnungar», mumlade mamsellen med de djupa strupljud, som voro henne egna, och hvilka jag ännu mäktar påminna mig ungefär som dånet af en aflägsen åska. »Du kan ljumma litet mjölk åt den här lilla vasken, Greta Lisa!» lär hon ha fortfarit, under det att jag gallskrek, troligen för att försöka elasticiteten af mina unga lungor.

Nu hade Mamsell Kleopatra en vagga, hvilken hon beställt, utan att någonsin förut komma i tillfälle att begagna den. Der nedbäddades jag, under det att jag sparkade emot, så mycket jag förmådde; men qvinnolist öfvergår allt. Mamsell Kleopatra uppstämde sjelf med egen basröst, den bekanta romansen: »Gubben Noach»; dessa ljufva toner kunde jag icke vägra att hörsamma; mitt spjernande blef allt svagare och svagare, och jag somnade.

Låtom oss antaga, min läsare! att jag sof en tio à tolf år. Åtminstone slumrade mina stora anlag lika länge. Jag hade emellertid af den barnlösa Grosshandlaren, mig oåtspord och ovetande, blifvit upptagen, som hans egen son, hvilket, utan att smickra mig, likväl kom mig ganska väl till pass. Ju större och starkare jag blef, desto svagare blef Grosshandlaren emot mig. Jag gjorde allt hvad jag ville, och således ungefär allt hvad som förböds mig. Jag hörde, att det var förbjudet att ljuga; och aldrig har någon satt ihop värre historier än jag. Grosshandlaren ålade mig att *icke* gå på den svaga isen. Jag gick — och gick — och gick ner mig tre gånger. Mamsell Kleopatra hade förklarat för mig, att det stod i lagen, det man icke skulle svära. Jag gick och lyddes på min fosterfars spannmålsbärare, för att rätt kunna initiera mig i edernas mest invecklade mysterier. Dessutom förklarade jag Mamsell Kleopatra, då hon derföre strängt förmanade mig, att jag endast på förhand öfvade mig, för att en dag med heder kunna svära trohetseden.

Naturen hade gifvit mig ett skäligen godt förstånd. Emellertid råkade jag mera än en gång att misstaga mig. Min fosterfar sade en dag till mig, när jag satt och klinkade vid klaveret (som jag, i parentes sagdt, trodde vara bygdt på klink): »Se så! min lilla Potifar! spela nu snällt.» Och knappt hade min söta pappa lemnat rummet, förrän jag slog igen klaveret, och, för att spela — kronvägg, begaf mig ned till några gatpojkar, hvilka jag alltid var säker att träffa vid Ferkens gränd, och med hvilka jag mycket förtroligt umgicks, ända till dess

den första känslan af högmod uppsteg i mitt bröst. Väl fick jag sedermera »ur säker hand» veta, att jag missfagit mig på min fosterfars mening; men emellertid var konfusionen skedd. Dock — detta hände 1809. Det var konfusionernas tid.

Så yttrade jag äfven en gång till Mamsell Kleopatra, det jag säkert af min fosterfar fått namnet Potifar, med hänseende dertill, att jag i framtiden skulle bli en stor minister och teeknatydare och drömmare, hvilket Potifar med historisk visshet var, i egenskap af Faraos allt i allom. Jag tog mig till och med den friheten att beklaga, det himlen icke välsignat Mamsell Kleopatra med någon lifsfrukt, i hvilket fall jag skulle åtagit mig den kära ättlingens framtid. Men nu reste sig tre långa hår, som Mamsell Kleopatra hade på en vårta under näsan — ett säkert tecken att hon var ond — och hon förklarade med dundrande stämma, att jag alldeles icke hette Potifar efter någon Minister, utan efter Potifars hustru, som Mamsell Kleopatra trodde äga mycket syskontycke med min mor, hvilken haft nog mod att sätta ut sitt eget barn på en klädhängare, såsom en klädespalta — »men som bör piskas», tillade Kleopatra efter en stunds besinnande.

Se! detta var mera, än jag kunde tåla. Jag — en frihetshjelte i smått, som gjorde allt hvad man befallt mig icke göra — piskas!

»Käring!» ropade jag, »vore du en man, skulle jag söla mina händer i ditt blod.»

Men »käring» var åter mera, än en Kleopatra kunde tåla.

»Är du fjädrad redan, galgfågel? Jag var väl besatt, när jag tog in dig, utsatta unge! och värmde dig vid mitt sköte.»

»Husch!» utropade jag.

»Och lät dig, när du hade ondt för tänder, bita märken i mina fingrar.»

»Usch!» gäckades jag.

»Och promenerade med dig, för att du skulle få motion, och icke genom stillasittande, skrofler, både i Humlegården och på Djurgården.»

Och hörde på båda ställena hviskas: »Hvad är det för en vacker gosse, som den der fula maran gar med?»

Nu hade jag angripit Mamsell Kleopatra både bröstgänges och en face. Ingen försoning var således mera möjlig. Striden gick på lif och död. Segren berodde på hvem, som först kunde intaga positionen: Grosshandlaren. Det var klart, att Mamsell Kleopatra skulle storma den med tårar, och åberopa gammal häfd. Terrängen var henne icke obekant, och det låg i hennes natur att gå raskt tillväga.

Men jag visste att komma henne i förväg genom en krigslist, som uppdagar mitt militäriska geni tillräckligt, för att göra mig till ett dugligt generalstabs-officers-ämne. Det var mig bekant, att min fosterfar spelade sitt parti vira hos en af sina vänner. Dit skyndade jag mig, nöp mig under vägen i näsan, så att tårarna sprungo mig ur ögonen, och den ofvannämda kroppsdelen erhöll sin tillbörliga rodnad, tofvade opp håret, som om jag blifvit eftertryckligen luggad, antog minen af en förtvillad, och inträdde i tamburen. Genom en betjent, som der höll hus, anhöll jag att få tala med Grosshandlaren Mögelin. Han kom genast ut.

O Job och Jeremias! Aldrig har någon frihetens försvarare så klagat öfver förtryck, som jag. Jag skildrade i gräsliga färgor Kleopatras despotism, huru hon traktade efter mitt lif, huru hon påstod att jag vore en galgfågel, som blifvit uppvärmd vid hennes sköte, huru hon ljugit och sagt, att Potifars hustru vore min mor, huru — — Men här brast jag verkligen i tårar, tårar af ilska och qväfd vrede.

Grosshandlaren blef rörd. Frun i huset kom händelsevis ut, fick höra historien, och blef också rörd. Man tog mig in i förmaket, der jag betraktades, som ett af tjenstehjon misshandladt barn. De unga döttrarna i huset fällde medlidsamhetens och deltagandets tårar, under det att jag skrattade inom mig åt mitt ypperliga krigsputs. Ett ögonblick denna qväll var jag till och med nog oförsigtig att låta utropet: Victoria! undfalla mig.

»Säkert någon för hans hjerta dyrbar person», hviskade den ena systern till den andra.

»Ack! det är för sött», läspade den andra, »vara elfva år och redan ha ett tycke.»

Efter slutad supé och sedan den äldsta af Mamsellerna kysst mig, då hon hjelpte mig att knäppa igen min kappa, följde jag min fosterfar hemåt.

(Forts. e. a. g.)

Ett och annat.

»*Rökgubben*» har ej vid sin första apparition förnekat sin karakter; han har visat, att benämningen nu som förr är träffande. Hans artikel sistlidne Fredag öfver illuminationen i Hufvudstaden tyckes tillkännage, att den allmänna gissningen om ett visst sammanhang emellan den »*frivilliga*» illumina-

tionen och hans Tidnings återuppståndelse icke saknade sin grund, och att konjunkturen var riktigt utspekulerad. Rökgubbens artikel osar, i ordets egentliga bemärkelse, af loyal öfverdrift; och var den »*frivilliga*» illuminationen högst klen och usel att i verkligheten beskåda, så var den åtminstone icke klen i *Granskarens* beskrifning. Hufvudstadens kyrktorn heter det, voro — illuminerade; — Rökgubben underlåter att omnämna, det förhållandet icke var allmänt; och att Jakobs och Tyska kyrkans torn »*stodo mörka*», såsom en annan tidning uttryckte sig. Men när han kommer till beskrifningen om illuminationen af enskiltas hus, så blir det än bättre; då heter det, att en »*stor del* af privata hus i staden» voro illuminerade, fastän, utom en sida af Gustaf Adolfs torg, Fredsgatan, husen åt sjön vid Blasieholmen samt Storkyrkbrinken, blott enstaka hus och våningar på Norr voro illuminerade, och på hela Södermalm knappt fem eller sex hus funnos med ljus i fönsterna. Ja, Rökgubben hade till och med genom sina loyala glasögon upptäckt, att »ekläreringen *på många ställen* var rik och smakfull, och att flera »»*transperanter*»» skådades.» Men »så skall det tryckas», säger Borgmästaren i *Carolus Magnus*; så smakar det. Lefve Rökgubbarne!

Dessutom vet »*Rökgubben*» äfven att berätta, »det glädje och tillfredsställelse rådde *öfverallt*, och »att dagens glada högtidlighet firades i *mångfaldiga* »större och mindre enskilta kretsar.» Hvad den Rökgubben är kuriöst underrättad! Ännu samma afton vet han, hvad i alla enskilta kretsar i Hufvudstaden tilldragit och *icke* tilldragit sig. Men, än en gång: »så skall det tryckas.»

Obilligt är det likväl af »*Rökgubben*», att, förmodligen af jalousie de metier som tidningsskrifvare, icke med en mention honorable omförmäla hvad som säkerligen illuminations-aftonen ådrog sig mesta uppmärksamheten och som flera dagar efteråt utgjort ett samtals-ämne uti »*mångfaldiga* större och mindre kretsar i Hufvudstaden», vi mena: den »*högst frivilliga*» illuminationen af det midt emot Posthuset på Lilla Nygatan belägna Aftonblads-institutets fönster; en illumination, som på alla beskådande gjorde en högst loyal effekt. Den af *Minerva* omtalade kammar-mamsellens på Drottninggatan eklärering med kulörta lampor gjorde icke en gång ett så djupt intryck, som Institutets talgljus-illumination. *L'homme du peuple* öfverträffade denna gång *la femme du peuple*. Den förre skall en gång, innan han slog sig på att bli folkets man, såsom Skildringarnas författare, då utgifvare af *Fäderneslandet*, visste att berätta, ha ifrigt fikat efter att få titeln af Kammarjunkare; efter en så vackert, genom den »*frivilliga*» illuminationen, ådagalagd loyauté är det att förmoda, att denna önskan icke möter något hinder, till och med om det gällde att, likasom den saligen aflidne redaktören af *Stockholms Tidning*, få titulera sig, »*verklig Kammarjunkare*.»

= Sedan Riksens Ständers nu församlade Revisorer gjort anmärkning, och denna anmärkning ganska allvarsamt, mot den disposition af statsmedlen, som skett till Kongl. Teatern, så kan det ej längre undvikas att Teater-förvaltningen, åtminstone ifrån den financiella sidan, blir föremål för Riksens Ständers diskussioner vid nästa Riksdag, och i följd af det oskiljaktiga sammanhang, hvaruti den financiella förvaltningen står med den estetiska, så lärer den sednare ej heller kunna undgå att bli diskussions-ämne, likasom i allmänhet höga vederbörandes hela maniement med Teatern, hvarigenom denna blifvit bringad hardt nära sin upplösning och befinner sig uti det i alla hänseenden högst bedröfliga skick, som densamma nu företer. Mängden utaf ämnen, obehagliga för Regeringen, hvilka hopat sig till nästkommande Riksdag för att då undergå den representativa skärselden, är derigenom ökad med ett nytt, om hvilket diskussionen visserligen icke blir minst oangenäm, i anseende till åtskilliga, lika vigtiga som ömtåliga förhållanden, hvilka ovillkorligt måste vidröras och bringas till tals, när Teater-frågan kommer å bane. Ett bland dessa förhållanden är t. ex. *den* inflytelse och *de* konsiderationer, hvilka till Teaterns olycka hade till följd Grefve Lagerbjelkes reträtt eller aflägsnandet af den skickligaste och förtjenstfullaste Chef, som Teaterstyrelsen kanske någonsin ägt, och som, till ännu större olycka för Teatern, fått göra sig gällande vid sedermera skedda tillsättningar af Förste Direktörer och i allmänhet af ledamotsplatserna uti Direktionen. Denna inflytelse, dessa konsiderationer kunna så mycket mindre undgå att då komma till tals, som det just är de derifrån utgångna utnämningarna af Chefer för Teatern, som dennas ruin hufvudsakligen är att tillskrifva. Och komma denna inflytelse och dessa konsiderationer till tals uti ett, så är det fara värdt att det sker uti annat; exemplet af utnämningarna inom Teaterstyrelsen är särdeles tjenligt att sprida ljus öfver, huru det tillgår vid andra befordringar och utnämningar till högre embeten, samt öfver den inflytelse och de motiver, som dervid göra sig gällande.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 10 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 90. 1837.
Fredagen den 10 Nov.

FREJA.

Ett samtal under Norrbro.

— Nå det var oförmodadt att råka dig ute i så elakt väder, sade en borgare i Hufvudstaden till en annan, som han träffade på trottoiren vid Norrbro; jag gick ut för att taga mig litet motion och frisk luft, men detta regnväder kommer så tvärt på, och jag har ingen paraply med mig. Jag vet sannerligen icke hvart jag nu skall taga vägen. Hör på, bror, har du lust att följa mig ned på strömparterren dernere och dricka en jamaika, medan vi vänta tills regnet går öfver?

— Tack, hedersbror! svarade den andre.

De båda vännerna vandrade dit ner, kastade en blick på de aflöfvade träden och inträdde i butiken, hos Behrens. Der erhöllo de sina glas och började, efter föregående klarning af strupen, att samspråka.

— Nå, min bror! Vi ha i sednare tider läst ett och annat om Judarna? Det är märkvärdigt hvad de taga sig fram öfverallt, och hvad de äro gynnade. Både den ena och den andra auktoriteten gör sig just en ära af att framdraga och föredraga dem. Jag har tänkt hvarjehanda deröfver; och i anledning deraf hade jag ämnat fråga någon, huru Emancipationsfrågan nu står; kanske kan du, som ofta är tillsammans med embetsmän och Magistratens ledamöter, upplysa mig om den saken.

— Emancipationsfrågan, hvad menar du dermed?

— Har du ej hört att Judarna kalla den så, frågan om att de skola erhålla lika rättigheter i allt med Svenska medborgare, utom den, att välja och kunna väljas till Riksdagsmän.

— Jo, nu minns jag att jag hört denna benämning; men hvad frågan angår, tror jag att den ännu icke är afgjord. Likväl vet jag, att Magistraten, besynnerligt nog, har tillstyrkt bifall till Judarnas ansökning. Huru Kommerse-Collegium yttrat sig i ämnet, vet jag väl icke bestämdt; men jag tager, af många anledningar, för afgjordt, att Judarnas ansökning också funnit Nåd inför Collegii och dess Presidents ögon.

— Men huru tror du väl att saken blir afgjord på högre ort?

— Hvad kan man veta derom? Visserligen kan det väl icke vara så omöjligt för Judarna, att ända igenom vinna sitt syfte. De känna vägarna, och erfarenheten har ju visat i många år huru lyckan gynnar dem; jag ihågkommer just hvad man läst derom, och de bevis derpå, som blifvit framlagde. Borgerskapets Deputerade, de 50 Äldsta, blefvo hörde i frågan, och de ha bestridt Judarnas ansökning; men hvad betyder väl det. Dessutom har jag hört, att Skogman, som i Kommerse-Collegium naturligtvis öfvarit saken och som skall föredraga den, är för densamma; och Aftonbladet lärer också ha blifvit stämdt för Judarnas ansökning, hvilken omständighet kanhända äfven ej är utan all vigt.

— Men vi, som utgöra Borgerskapet, äro väl ändå mest intresserade i saken. Det är just oss, som det gäller. Om vi allesammans fingo säga vår tanke.

— Nå, hvad tror du då om sjelfva saken?

— Ja, hvad tror du sjelf?

— Jo, jag har mycket grubblat derpå och tror, att ett bifall till ansökningen ingalunda skulle vara nyttigt och välbetänkt. Stadnade det dervid, att de Judar, *som för närvarande här finnas*, fingo lika rättigheter som Svenska medborgare, till och med i allt, så att de kunde utflytta på landet och nedsätta sig i hvilka provinsstäder som helst; så tror jag visst icke att saken vore så farlig; jag tror till och med, att i längden, eller om ett och annat decennium, förhål

landet då skulle bli vida bättre, än det nu är, då de befintliga Judarna äro inskränkte och sammanträngde inom tre städer. Men hvad jag befarar, är, att om den såkallade emancipationen beviljas, så blir denna endast ett bete, hvarigenom hundrade- och tusendetals Judar lockas att begifva sig hit och sätta sig ned härstädes, för att åtminstone spekulera på konjunkturen, och draga en ögonblicklig vinst af de erhållna förmånerna, och när jag erinrar mig hvad jag läst om Judarna i Elsas, och om Polens och Ungerns tillstånd i följd af den Judpopulation, som der krälar som myror i en myrstack, samt beskaffenheten af denna population och dess industri, så bekänner jag, att jag darrar för följderna af en sådan invandring.

— Men efter Judarnas eget förslag skulle ej, såsom jag hört, något sådant vara att befara; ty rättigheten att här inflytta och nedsätta sig, skulle alltid bero på Regeringens i hvarje särskilt fall beviljade Nådiga tillstånd.

— Alltsedan första Jude-reglementets tid har det ju också berott på höga vederbörandes pröfning och tillstånd, om en Jude här skulle få rättighet att nedsätta sig; men medlen och utvägarna för att erhålla en sådan rättighet, eller för att opåtalt i en mängd af år vistas här och drifva rörelse, likasom hade man erhållit rättigheten, äro mångahanda, och många äro åtminstone de Judar, som på detta sätt fått eller som begagna densamma; det erfar man af det stora antalet, hvartill Jude-populationen nu har tillväxt. Och fruktansvärdt skulle ännu flera och alltför många förstå sig på att utverka sig denna rättighet, i fall emancipationen beviljades, så att det mera lönte mödan att hitflytta.

— Hvad du nu säger, är också min mening. Men en tanke faller mig in, den nemligen, att det också skulle bero på Ständerna, om någon Jude här finge inflytta, så att både Regeringens och Ständernas samtycke dertill vore nödvändiga. Ständerna, eller åtminstone tre Stånd, tror jag min själ ej skulle vara så släpphändta. Då vore allt hjelpt. De nu här befintliga Judarna erhöllo de sökta förmånerna, men inga flera fingo här inflytta, och en gräns vore satt för deras tillväxt.

— Ja, jag har hört detta förslag förr, och kan ej neka att det tyckts mig, som hade det mycket för sig; ty i sådant fall bekänner jag, att jag föga eller inga olägenheter befarar af emancipationen. Men ett sådant förslag ha Judarna noga aktat sig att insinuera, och Magistraten och Kommerse-Collegium lära också ej tänkt derpå; får nu se hvad man kommer att tänka på högsta ort. Men jag ser, att regnet upphört och att månen uppstiger och lyser så klart öfver Skeppsholmen. Adjö för i afton!

Om Storhertigens uppfostran.

Det Sista Aftonbladet uppträdde såsom Storhertigens Mentor på samma sätt, som det berättas att salig Biberg infann sig hos f. d. Prins Gustaf. Den besynnerlige Magistern från Upsala sade sin kungliga elev sanningen så hvasst och oförtäckt, att han verkade en ögonskenlig förvandling af dennes förut sjelfsvåldiga lynne och seder, och churu pojken var förargad och illsken, så vann likväl informatorn sitt ändamål. Svenska Allmänheten har haft tillfälle att se Storhertigens raseri öfver de handplaggor, hvarmed den hårdhändte Mentorn publikt trakterade honom. Men månne pojken icke blifvit uppiggad? Fråga bara efter i Hof-Kanslersexpeditionen! Der är en trängsel, som är utomordentlig, af nya frivilliga, som uttaga tillståndsbevis för utgifvandet af Aftonblad med en i oerhörd progression stigande nummerberäkning. «Det aldrasista» dröjer emellertid, tills det möjligtvis «på mångas begäran», det vill säga Allmänhetens behof och önskan, måste fram och visa sig. Man trodde, att den stackars Storhertigen var helt och hållet försoffad; det såg ut, som det ingenting mer kunde blifva af honom, sedan han på annonser och Statstidningsnotiser slukat sig öfvermätt; men den stimulerande dosen af Sista Aftonbladet underhjelpte på ett förundransvärdt sätt hans matsmältningsorganer, så att han fann sig äga krafter att söka hjelp hos Indragningsmakten. Han har icke vändt sig dit förgäfves? Han har blifvit på ett förunderligt sätt hjelpt. Hvad hans Mentor förmådde uträtta, bestod endast uti att väcka den slumrande hågen. Indragningsmakten har benäget åtagit sig att skaffa honom hopens ynnest och ökadt prenumerant-antal.

Hvad har den berömde Storhertigen icke vunnit! fordom smög han utanför Hoftrapporna och sneglade på en Kammarjunkarefullmakt, och då detta icke lyckades, gjorde han några slag bortåt polisen, för att der slippa in genom någon bakport. Men nu, då han fått ris af sin Mentor och Indragningsmakten med beredvillighet hjelpt honom att byta om frack så ofta han behagat, har han märkt, att ingå lagrar eller någon särdeles «extraförtjenst» stode att vinna för honom der uppe. Han har derföre, liksom räfven förklarade om rönnbären, som han icke räckte, att de vore sura, förklarat att han icke aktar hofgunst. Han har tagit på sig sin matroströja, för att ikrtigt kunna rusta ut. Han har

iklädt sig hela skepnaden af den rätta och fulländade *Homme du Peuple*, med buss i munnen och svordomar på tungan. Och så ropar han: «se hit, god vänner! Se på huru jag blir handterad af Indragningsmakten, för det jag är er vän och like! Se, hur jag blir indragen och malträterad! Kom, för all del, och hjelp mig! Gif mig prenumeration, så att jag kan betala mina «frivilliga» syndabockar, dem, som jag låter sitta af mina pojkstreck på rikets fästningar! Hjelp mig, god vänner, så skall jag försvara er sak så länge jag kan röra min svarta tunga, det vill säga min märkvärdiga stålpenna, som blifvit förfärdigad af ett stycke af min egen pannhud!» Naturligtvis spärrar Allmänheten upp sina ögon och undrar på hvad som kommer åt honom. Han hade en lång tid legat så föraktad, att ingen mera brydde sig om honom. Men visst måste han ändå göra något, tänker man, efter han så der ofta blir indragen. Det är ändå gry i honom! Det ser ut, som skulle han vara ett föremål för mycket bekymmer och mycket funderingar, efter man icke låter honom vara i fred. Så fort han sjelf bjuder till att dyka ned i Lethe, uppfiskas han af den räddande Indragningsmakten. Huru har denna icke gagnat honom. Så fort han märker, att man börjar finna honom tråkig, skyndar han med en hacka till Indragnings-expeditionen och skaffar sig en ny rock. Det kostar honom bara ett par eller tre riksdaler, så har han en sådan. Och för honom, som styr allt med hackor, saknas aldrig offer, som låta bruka sig, och det ena offret kostar icke mera än det andra, så länge det finnas af sig komna stackare, för hvilka hackan är värd en uppoffring. Hvad har sålunda icke Storhertigen blifvit för en matador just igenom den gunstbenägna uppfostran, Indragningsmakten gett honom!

Silhouetter af Swenska Originaler.

I. *Samuel Liljeblad*, Professor Borgströmianus i Upsala, var ett af de märkligaste originaler, som på sitt sätt illustrerat detta universitet. Redan hans yttre förkunnade, att han var en ovanlig man. Han hade ett stort och ett litet öga, samt bar hufvudet på sned. En hög doktoral värdighet var det, som han i synnerhet affekterade. Hans löjligt gravitetiska gestalt pryddes af pungperuk och var insvept i en Siberisk lamskinnssurtut.

Hans botaniska exkursioner voro temligen talrikt besökta, emedan de icke voro besvärliga, och Professorns personlighet erbjöd så mycket stoff till förlustelse för de unga muntergökarna. Ofta riktades de till Lurbo, ett landtställe, ¾ mil utom staden. En chäs, deri knyten och korgar voro instufvade, åtföljde ibland den botaniska skaran. En afton vid Lurbo yttrade en af Studenterne till Professorn: »Den berömde Linnés exkursioner voro säkert icke så talrikt besökta, som Herr Professorns.» — »Ja», svarade Liljeblad: »jag tror att vi nu äro emellan 83 och 84.» Sedan Studenterne trakterat sig ur matsäcken, beslöto de att upplyfta Professorn på sina armar och helsa honom med hurrarop. De rusade alltså på honom, grepo honom i benen och hissade honom under skallande skri af: »Lefve den store Samuel Liljeblad!» Sedan Professorn något sansat sig, yttrade han sin tacksamhet, för sina lärjungars välvilja, med den högtidliga förklaringen: »aldrig har Lurbo blifvit så bekrönt!»

Han hade den svåra ovanan att, när han talade eller skref, kasta om mellanmeningarna, hvarigenom rätt besynnerliga saker framkommo. En af hans disputationer var ämnad att bära den märkliga titeln: «Afhandling om Svedjande i Svenska lagfarenheten.»

Liljeblad var Inspector för Östgöta nation, der han på landskapen ofta utvecklade sin originella talare-förmåga. En Magister Erling, som länge varit nationens kurator och bibliotekarie, erhöll vid sin afresa från Akademien en gåfva af sina landsmän, såsom bevis på deras vänskap och välvilja. Liljeblad redogjorde för denna tilldragelse med dessa ord: «Östgöta nation har ihågkommit Magister Erling, som rest bort med en silfverpjes.»

En dag lästes på Tabula Nigra, der föreläsningar och andra offentliga tillkännagifvanden rörande universitetet anslås, följande: »Som undertecknads svåra bröstverk ännu fortfar, så kan jag i dag icke läsa för mitt brösts skull, Samuel Liljeblad.»

Han var Professor i en vettenskap, som den qvicka Boëthius kallade »gödselvettenskapen.» Också gaf han vidlyftiga förklaringar öfver de olika gödselslagens olika nytta. Han yttrade derom: »i min smak är fårgödsel den bästa.»

Hans sätt att examinera var ganska roligt. Vid en examen yttrade han: »Non multum legandum est, sed multa.» Då han frågade, hvilken vettenskap, som var närmast beslägtad med Botaniken, fordrade han, att examinandus skulle svara: »Astronomien.» En Studerande blef tillfrågad af honom, hvilka jord-arterna voro. Denne uppräknade dem, så vidt han kunde minnas, ur Kemien: lerjord, kalkjord, talkjord m. m. Liljeblad var icke nöjd, utan fordrade att han skulle uppräkna ännu en. Sedan examinandus länge fåfängt grubblat, upplyste honom Professorn, att han glömt bland jord-arterna uppräkna »mull.» Han frågade en annan, hvad som förnäm-

ligast borde göras afseende uppå vid anläggningen af en stad. Svaret innehöll flera uppgifter: att der borde finnas vatten, tillförsel och hvad annat, som den stackars Studenten kunde tycka vigtigt: men det förnämsta kunde han icke hitta på, förrän Professorn upplyste honom att det var »en sandgrop.» Liljeblad råkade i en tentamen en spektakelmakare, som besvarade Liljeblads fråga, huru många slags gärdesgårdar det fans, med det svaret: »positiva och negativa.» Professorn förundrade sig icke litet öfver denna lärda distinktion och frågade hvad Studenten menade dermed. Denne sade, att »positiva gärdesgårdar voro de, som stodo ofvan jord, och negativa, diken och grafvar.» En tid derefter erhöll en annan Student samma fråga och besvarade den: man kan indela dem efter de olika ämnen, hvaraf de göras, träd, sten, jern o. s. v. »Ja ha», yttrade Liljeblad, »men man indelar dem först i positiva och negativa.»

Då han inför fakulteten skulle afgifva sitt betyg om en viss, mångkunnig mans kunskaper hvilka blef primus vid promotionen, sade han: »Jag skall säga, W** är så skicklig i min vettenskap, att jag icke skulle kunna rekommendera en bättre, om jag visste någon, som behöfde en inspektor.»

En gång, på sina offentliga föreläsningar, ville han tillämpa Matematiken till sin vettenskap. Han framträdde till taflan och uppritade några rektanglar, för att beteckna åkrarnes indelning på ett hemman. Sedan han vidt och bredt hållit tal derom och betecknat sina rektanglar, såsom matematiska figurer, med bokstäfver i hörnen, vände han sitt sneda hufvud emot sina åhörare och utlät sig med en gravitetisk rörelse: »Jag har väl denna gången varit något abstrakt, men jag hoppas att herrarne följt med mig.»

På en resa till Östergötland ville han besöka en af sina ungdomsvänner, köpman i en af småstäderna. Denne var icke hemma; men hans dotter mötte Professorn i dörren. »Helsa min vän ifrån Professor Liljeblad!» yttrade den resande. — »Är det den store Professor Liljeblad, som gett ut Floran?» frågade flickan naivt. — »Ja, jag är den store Samuel Liljeblad», svarade han högtidligt och aflägsnade sig.

På sin sotsäng, då Liljeblad beställde om sitt hus, yttrade han, att han ångrade tre dumheter, som han begått i sin lefnad. Man frågade honom hvilka de voro. Liljeblad svarade: »Jag har, för det första, gift mig med en yr och ung hustru; för det andra, byggt dyrt och dumt; och för det tredje — saknar jag min bergning till döddagar.»

Ett och annat.

En fråga, hvars afgörande, i afseende på näringsfriheten och det begrepp, som skall fästas vid denna frihet, icke är utan ett allmänt intresse, är för närvarande anhängig hos Regeringen emellan Hyrkusk-societeten och Omnibus-ägarne i Hufvudstaden. Det är nemligen icke utan vigt för det allmänna, i fall, genom allt flera och flera åtgärder och resolutioner af Regeringen, det begrepp stadgas om näringsfriheten, att denna endast består deruti, att de uteslutande rättigheter, som vissa korporationer inneha, upphäfvas och borttagas, *under det att de skyldigheter, som, mot åtnjutande af dessa rättigheter, ålegat korporationernas medlemmar, fortfarande qvarstå.* Utaf sådan beskaffenhet är ock den fråga, som är anhängig hos Regeringen, emellan Omnibus-ägarne och Hyrkusk-societeten i Hufvudstaden, och hvilken vi nu blott i största korthet omnämna, för att måhända en annan gång, för principens skull, utförligare till densamma återkomma. Förhållandet är, att, sedan Omnibus-ägarne genom Regeringens resolution erhållit rättighet, att, emot utgörande af utskylder till Kronan och Staden i likhet med Hyrkusk-societetens medlemmar, skjutsa personer ifrån ett ställe till ett annat i Hufvudstaden, så begynte de äfven utöfver den rättighet, som Resolutionens ordalydelse medgaf, att, som bekant är, utsträcka sina färder till Djurgården och andra platser utom Staden, till hvilka Hyrkusk-societetens medlemmar, i kraft af Societetens privilegier, äga uteslutande rätt att mot betalning fortskaffa personer. Mot dessa färder, såsom intrång i deras rätt, gjorde Hyrkusk-societeten anmärkning, och i anledning deraf inkommo Omnibus-ägarne till Regeringen med en anhållan, hvaruti de begära en sådan förklaring af den först dem meddelade resolutionen, att de derigenom berättigas att transportera personer äfven till platser utom Staden.

Hörd öfver denna ansökning, har Hyrkusk-societeten begärt, att, i fall Omnibus-ägarnes anhållan beviljades och den uteslutande rätt Societeten betoges, hvarpå den egentligen något indrägtigare delen af deras rörelse grundade sig, Societetens medlemmar också, i likhet med Omnibus-ägarne, måtte fritt få idka sin näring och bestämma sitt pris, utan att vara underkastade någon taxe-sättning, samt likaledes, såsom desse, erhålla rätt att mot fritt beting upplåta sina ekipager, utan att, som för närvarande förhållandet är, vara vid äfventyr af betydliga böter, tvungna att när som helst hålla sina hästar och vagnar tillhanda åt hvem som det åstundar, utan afseende på tid, väder och väglag; med få ord: Hyrkusk-societeten har begärt att åtminstone ställas i likhet med Omnibusägarne, och att om de skola mista de uteslutande rättigheter, som de hittills, mot vissa skyldigheters utgörande, innehaft, de äfven måtte blifva befriade från dessa skyldigheter, så att ej tungan eller skyldigheterna blefvo qvarstående, sedan den motsvarande förmånen eller rättigheterna blifvit borttagna; och i detta yrkande har visserligen Hyrkusk-societeten rätten och billigheten på sin sida.

Får nu se huru Regeringen afgör saken: fara värdt är, att Societetens anhållan icke öfverensstämmer med de föreställningar, som på vissa håll hysas om näringsfriheten och om de såkallade '*reformerna*' i denna väg; föreställningar enligt hvilka, som det tyckes, lossandet af banden på näringarna skulle bestå deruti, att rättigheterna borttagas men skyldigheterna qvarstå. För *principens* skull blir emellertid, såsom förut är nämdt, Regeringens beslut ej utan sin stora vigt.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 91. 1837.
Tisdagen den 14 Nov.

Freja.

En Blick på Sveriges StatsTidning.

Författaren till denna artikel råkar genast vid början deraf i förlägenhet. Han vet nemligen icke, om han skall *blicka* uppåt eller nedåt. En Stats-Tidning står alltid högt genom sina relationer, och kan, med hänseende till sin verksamhet, stå ogement lågt. Skylten, titeln kan föra *stat*, utan att bladet gör det. Öfverlägsenhet ligger i anspråket, underlägsenhet i förmågan; namnet triumferar, under det att tidningen lider nederlag. Jurnalen heter Sveriges, och Sverige känner den icke. Exellenser läsa dess revidersark, och sedan läser dem ingen mera. Således, ligger felet oppe eller nere? ligger det der, hvarifrån strålarna komma, eller ligger det i sjelfva focus, der de omsorgsfullt uppsamlas och koncentreras till ett helt i tolf spalter, kalladt Sveriges StatsTidning, ett prisma, der glansen af Svensk, litterär förtjenst bryter sig, och der prakten af högt uppsatta snillegåfvor skimrar igenom, som himlens klarhet genom månans vindsglugg? Bör man sträcka en anklagande hand mot kraschanerna, eller mot dessa stjernor af andra ordningen, efter hvilka StatsTidningens sättare närmast sätta kursen? Är bristen hos rodret, eller hos dem, som ro? Uppriktigt taladt, värdaste publik! jag tror den är hos »fruarna.»

Det är sant, att StatsTidningen är, liksom Thor af Meigingjard, omgärdad af en jernfast instruktion. Denna står väl icke, som Justitie-Ombudsmannens, i grundlagarna, men den står i StatsTidningen, och det vill säga, att den hör till de allvarsamma, ty Sveriges StatsTidning har antagit sin företräderskas, Akademiens, valspråk: »med inskränkning till det allvarsamma.» Dock torde StatsTidningen ha tagit ordet: »inskränkning» i alltför vidsträckt och oegentlig bemärkelse, och mot »det allvarsamma», torde den bevisligen hafva felat, då den visat sig löjlig. Den, som vill speciellt göra sig underkunnig om denna sednare omständighet, hänvisa vi till — *Svenska Minerva.* Hon, den så kallade servila, har mera än en gång sett sig tvungen, att öfverraska Stats-Tidningen med en eller annan måhända mindre välkommen atrapp.

Men StatsTidningen deremot äger ej i sin förmåga att öfverraska, utom en enda gång, då den förde Teatern under rubriken: Statistik, hvilket var det utomordentligaste »Sveriges» blad företagit sig, sedan den »utomordentliga talangen» lemnade det at sitt öde. Nu fordras der hufvudsakligen ordentlighet, och vi beklaga ändå den, som skall föra balanserstången i den ekonomiska lindansningen på den svigtande ståltråden af StatsTidningens finanser. StatsTidningen har verkligen i alla afseenden blifvit misskrediterad, och detta ej utan skäl.

Vi fråga först: Här uppträder ett blad, som kallar sig för Sveriges, ett blad, som lånar titeln af det gemensamma fäderneslandet för tre millioner menniskor. Säg oss, dessa tre millioner menniskor, hvilka de män äro, som i detta blad föra Sveriges talan. Det är sant, Regeringen garanterar bladet, och denna garanti är, bör visserligen vara tillräcklig. Men, som ett prof af förtroende, kunde dock Sverige få veta, hvilka de äro, som redigera Sveriges StatsTidning. Vi undra storligen, om icke dessa namn då skulle förefalla Sverige temligen främmande, sedan vi gjort ett skyldigt undantag för en person, hvilken, fastän icke, hvad han velat vara, skald, onekligen är en *»homme d'esprit»*, och dessutom en man af kunskaper. Men denne man har man, *mirabile dictu*, användt som faktor. För öfrigt skulle vi vara böjda att tro, det man skapat StatsTidningen, liksom fordom verlden, af intet. Meningen var väl

icke, att blott, i likhet med Herr Kauffman, bilda en trumpet-automat, som, när det behöfdes, blåste ut ett berigtigande och trumpetade ut en utnämning. De, hvilka voro StatsTidningens fäder, ty de voro, liksom Heimdals mödrar, flere, ville väl, som virtuosen, lägga själ i deras instrument; men de råkade, af misstag, att endast lägga dit konfonium. Också har man hört rätt falska stråktag, såsom då *Lektor* Wimmerstedt uppgafs vara en af StatsVerkets Revisorer, och några förtviflade missgrepp, såsom vid den sista kreationen af Riddare i Lund. StatsTidningen borde inom sig äga Hofkapellmästaren Berwald, för att rätt ljudeligen *knacka* takten för densamma med sin remarkabla pinne.

StatsTidningen blef väl således från början missbildad, och om den ej led af den Engelska, led den åtminstone af den så kallade Ryska sjukan, och en stark lutning och snedhet åt Öster började förnimmas. Så långt låg felet hos dem, som begynde denna nya *kanal*-byggnad, kanalen mellan Svenska styrelsen och Svenska folket, der så mänget Berigtigande seglat fram på sin barkbåt och så mången legal annons, mot dryg betalning, färjats öfver. Men nu vidtager de blefne Redaktörernes egen ansvarighet.

Vi vilja ponera, att StatsTidningen lefver 1:mo, såsom roffågeln, af döda; 2:do, såsom, i icke ringa mån, förmyndare af giftermål; 3:o, såsom Dagbladskontoret, af annonser. Men några mellanrätter böra dock bestås af Redaktionen sjelf. Men hvari bestå dessa mellanrätter? Det hufvudsakliga StatsTidningens Redaktion gör, är det, att den sätter öfver. Det kan både lånet hos StatsKontoret och spalterna intyga. Än sätter den öfver en resebeskrifning, »lång som en stång», och ungefär lika trädaktig. Än ger den oss ett helt inträdestal i Franska Akademien, åt hvilket säkert, för hvarje ny nummer det fyllde, önskades ett efterlängtadt afträde. Slutligen fa vi väl der se en Fransysk roman, som fyller en årgång; ty öfver StatsTidningens spalter herrskar en hård, en obeveklig fylleri-stadga; man fyller i der, såsom i Klara sjö, utan att just beräkna fyllnadsämnet. Men månne icke Redaktörerne, utan att hos dem antaga annan förmåga, än den kommentatoriska och annotatoriska, skulle, med den öppna tillgång de äga till samtliga Rikets Embetsverk, kunna lemna en mängd både juridiska och administrativa underrättelser, hvilka säkert skulle intressera »Sverige« mera, än Hr Thiers' inträdestal i Franska Akademien. Hvilka rika bidrag borde icke en Svensk Statstidning mäkta prestera. Svensk statistik, utan att derföre behöfva ta till Teatern? Och ändå tillägga vi uttryckligen, att vi ej af Statstidningens redaktion fordra någon annan egenskap, än myrans, den att kunna släpa till boet. Äfven detta borde Statstidningens principaler rimligen kunna fordra af sina myndlingar, och Sverige har ett anspråk derpå, att Sveriges Statstidning icke gör Svenska namnet odrägligt. Här ligger således felet hos den omedelbara verksamheten, i huset N:o 25 vid Baggensgatan.

(Slut e. a. g.)

Ytterligare om Näringsfriheten.

(Insändt.)

I anledning af en emellan Hyrkusk-societeten och Omnibus-ägarne i Hufvudstaden hos Regeringen nu anhängig tvist, har Redaktionen af Freja i sistl. Fredagsnumret fästat uppmärksamheten derpå, att det begrepp om näringsfriheten, som synes ligga till grund för åtskilliga i sednaste tider vidtagna åtgärder och dels ifrågasatta, dels verkställda såkallade *»Reformer»*, är, att rättigheterna skola fråntagas idkare af borgerliga yrken, under det att den tunga, det tvång och de skyldigheter, som, *mot åtnjutande af dessa rättigheter*, ålegat idkarne af samma borgerliga yrken, fortfarande qvarstå. Det synes Insändaren, som skulle Redaktionen, ifrån flera andra förhållanden än den omnämda tvisten emellan Hyrkusk-societeten och Omnibus-ägarne, kunnat hämta talande exempel på detta nya slag af näringsfrihet; ty om Slagtare-embetet, vid äfventyr af böter, alltid måste vara försedt med färskt kött och hålla Allmänheten det tillhanda, samt fortfarande är underkastadt taxesättning och fiskaliska kontroller, under det att färskt, slagtadt kött får införas och säljas på torgen, så är väl detta äfven ett exempel på en dylik näringsfrihet; och likaså om Bagarne på enahanda sätt, i fall icke blott torrt utan äfven mjukt bröd får införas ifrån landet och i staden försäljas, skola fortfarande vara tvungna att alltid vara försedde med färskt bröd, och att försälja det till ett icke af dem sjelfve, utan af auktoriteterna stipuleradt pris; mångfaldiga andra mer och mindre likartade exempel att förtiga. Månne icke näringsfriheten borde så förstås, att den skulle gälla äfven för Borgaren, så att också denne ägde rättighet att fritt, utan tvång och taxor, idka sin handtering, samt icke blott innebära, hvad man nu allt mer och mer synes vilja att den skall betyda: *rättighet att nära sig på Borgarens bekostnad.*

Älskare af rättvisa och verklig Näringsfrihet.

Ett och annat.

I Lördags gaf Mamsell Beate Juringius en konsert på Börssalen. Den unga Sångerskan sjöng utmärkt rent och säkert, samt med ett behag och en konstfärdighet, som lofva att göra henne till en heder för vårt Fädernesland.

= Det berättas, att Teaterdirektionen är sysselsatt med en ny uppsättning af *Barberaren i Sevilla*. Hr *Habicht* lärer vara utsedd att efter Hr Sällström öfvertaga Almavivas role, och Hr *Sällström* efter Hr Fahlgren öfvertaga Figaros. Månne icke man på samma sätt kan vänta, att Direktionen åt Hr Habicht uppdrager Don Juans och åt Hr Sällström Leporellos partier i Mozarts odödliga opera?

= Det förljudes, att Teaterdirektionen till vederbörande ingått med en begäran om ersättning af Statsverkets medel, för den förlust, som tidningarna genom sina åtgärder under de förflutna tvenne månaderna af nu ingångna spelår tillfogat Kongl. Teatern. Summan uppgår till det fruktansvärda talet af 14,000 R:dr B:ko, och lär vara i räkningen upptagen, som följer:

	Banko R:dr	sk.	r.
Aftonbladet (genom sitt beröm) . . .	11,710:	12.	4
Dagligt Allehanda (genom sitt liktal öfver Paul Clifford, som ensamt rimligen torde kunna uppskattas till 400 R:dr, sin ordlek öfver Afsked och Återseende, som tillfogat Teatern en ren förlust af cirka 270 R:r, m. m.	1,700:	36.	8.
Freja (för åtskilliga invektiver mot Kongl. Teatern, mera eller mindre värda)	540:	47.	—
Minerva (för dess förklaring, att hon aldrig går på spektaklet, hvilken dessutom är af för Teatern smädlig egenskap: 50 R:dr; men då två (2) derifrån afdrages för en tvetydig kompliment, återstår summa	48:	—	—
Summa Summarum	14,000:		

= Otacksamhet är något så vanligt i verlden, att man icke bör beklaga sig öfver densamma. *Freja* vill derföre icke beklaga sig öfver *Aftonbladet*, ehuru det genom hennes åtgärder blifvit räddadt från en neslig strådöd. Ehuru Aftonbladets hjerta icke lifvas af erkänsla och ädelmod, ämnar Freja, som tagit sig före att »se om» Storhertigen, när symtomerna sådant kräfva, fortfarande egna honom sin omvårdnad.

Det har icke väckt liten förvåning, att Aftonbladet i Lördags ådagalade, att det känner *åttonde budet*. Skada bara, att det så litet vill praktiskt utöfva det! Allt sedan det började sin bana med att lefva, röras och hafva sin varelse i »*chronique scandaleuse och enskilta förhållanden*», huru många gånger har det icke syndat mot detta budord? Det vill icke gerna gå ifrån sin gamla vana; dess falska uppgifter äro derföre icke att undra öfver.

Vi måste återkalla i Aftonbladets minne, dess egen uppgift, att den »servila» Freja »låg på knä framför RiksmarskalksEmbetets flygel af Kongl. Slottet.» Det var väl *då*, i *denna* ställning, värdaste Storhertig, som Freja såg, huru en misslyckad Kammarjunkare smög i hoftrapporna. Hvad särskilt beträffar historien om huru »en af Aftonbladets redaktörer» fikade att bli Kammarjunkare, så vet man hvad Aftonbladets förnekande betyder (såsom det t. ex. i somras förnekade sitt *skriftliga* förbud att emottaga Hr Hellstens annonser i sin tidning). Och *hvar* »Fädernesländets Red. efteråt (?) medgifvit, att den »farit vilse (?) med detta anförande», vore roligt att veta.

Aftonbladet är nyfiket att få reda på, huru mycket som blifvit »upptäckt» af »förut okända fakta», rörande Aftonbladets försök att åtkomma polisens kungörelser. Tills vidare torde det vara nog att hänvisa till de *kända fakta*, som blifvit under loppet af denna sommar i flera tidningar framlagda. Det säkra är, att Bolaget Hjerta och Skomakaren Lundgren *) (eller hvad de allt heta, som bära det juridiska hundhufvudet, bakom hvilket Hr Hjerta håller sig oåtkomlig) har nog med att utreda de redan uppgifna fakta.

Hvad Aftonbladets »*stämning för Judarna*» angår, så röjer sig hos Aftonbladet mycken oro och förlägenhet, i anledning af detta högst vigtiga ämne, till hvilket vi väl oftare återkomma. Vi vilje härvid denna gång endast framlägga Aftonbladets handlingssätt, med förbigående af de motiver, som verkat detsamma. Aftonbladet, som vill *synas* ett oppositionsblad, har aldrig upptagit och visat, huru mycket Judarna blifvit gynnade i smått och stort, vare sig att det gällt stora Statsliqvider och Statslån eller Schweitzeri-rörelser (hvarom vårt lilla blad framlagt flera data). Hvad hade kunnat mera vara Aftonbladets pligt, såsom oppositionsblad, än att i hela sin vidd behandla detta ämne, helst då det befann sig i förlägenhet för att finna andra »vigtiga frågor för dagen.» Och hvad särskilt Emancipationsfrågan beträffar, så har Aftonbladet icke varit okunnigt om, att denna fråga nu ett och ett halft år varit under behandling, samt huru mycken chance Ju-

*) Enligt den tryckta, autentika förteckningen, en af Aftonbladets ansvarige utgifvare.

darna hafva för sig, att den skall kunna escamoteras igenom, ifall ej opinionen högt yttrar sig deremot. I stället för att då högt och öppet framställa den allmänna opinionen i denna vigtiga sak, finner man att Aftonbladet begynte med att införa tal, hållna för Judarna i England, till dess *Minerva* gjorde Allmänheten uppmärksam på konstgreppet och syftningen af dessa artiklar, och sedermera har det iakttagit en för Judarnas sak gynnande tystnad. Kort och godt: Aftonbladet må icke neka, att det genom sitt handlingssätt bevisat, att det är »stämdt för Judarna» och »emancipationen».

— Det förljudes nu ifrån Aftonblads-institutet såsom fullkomligen tillförlitligt, att egentliga motivet till den lysande eklärering af Institutets fönster, med hvilken bladets ägare utmärkte sig vid H. M. Konungens höga återkomst, och som här i Hufvudstaden väckte ett så allmänt uppseende och gaf anledning till så många, för bladet och dess ägare föga fördelaktiga reflexioner, ingalunda varit någon slags rädsla för fönstrens inslagning af pöbeln, i fall de lemnats oupplysta, utan endast önskan att på detta sätt offentligen ådagalägga sin skyldiga erkänsla för den kraftiga hjelp, hvarmed Regeringen genom de täta indragningarna kommit bladet till undsättning uti dess svåra och beträngda ställning under de sednare månaderna. Och nekas kan det ej heller, att det mest ekonomiska sätt, hvarpå erkänslan kunde uttryckas, var att påkosta några dussin ljusstumpar; mången hade verkligen gissat, att Aftonbladets rike ägare denna gång skulle taga sig något närmare, och med en betydlig gåfva för något vackert, allmänt ändamål visa sin tacksamhet för den lycka, som vederfarits honom, och i någon mån afbörda sin verkligen stora förbindelse. Ty lika mycket som bladet genom sin i de Norrska frågorna röjde antinationela tendens och i öfrigt genom sin obetydlighet hade arbetat ner sig i opinionen under loppet af våren och sommaren, lika mycket ha höga vederbörande genom indragningarna sökt arbeta upp detsamma; och för den popularitet, som bladet i Hufvudstaden ännu kan äga i behåll, och om det ej förlorar ett betydligt antal abonnenter nästa år, så har det säkerligen helt och hållet att tacka de täta, gunstbenägna uppvaktningarna af indragningsmakten.

Dagligt Allehanda har på förhand uppmanat Konstitutions-Utskottet vid en kommande Riksdag, att fästa sin uppmärksamhet på dessa indragningar, och de förtjena det uti mer än ett hänseende. Ibland annat förtjenar det t. ex. visserligen att betraktas, hurudan roll Regeringen spelat vid en sådan användning af indragningsmakten, hvad dess anseende i opinionen derpå lidit och lider, och huru mycket dess värdighet dervid sitter emellan. Dessa indragningar äro ämnade att vara ett straff för Aftonbladet; och detta straff är så beskaffadt, att det, såsom hela verlden vet, långt ifrån att skada Aftonbladet och tillfoga det någon förlust (ty lösen af några nya tillståndsbevis för emellan 2 och 3 R:dr stycket är den enda kostnaden), säkerligen har upprätthållit bladet och förskaffat det flera tusende Riksdalers inkomst genom erhållna och framför allt genom bibehållna prenumeranter. Och hvad är det ändtligen för en maktutöfning? Kl. emellan 4 och 5 på eftermiddagen inställer sig indragningsmaktens hejduk på Aftonbladstryckeriet, för att förbjuda Aftonbladets vidare utgifvande; och det oaktadt utkommer bladet lika ogeneradt, blott med en liten förändring i nummertalet på den vanliga tiden kl. 6. Är ej en sådan maktutöfning det maktlösaste gyckel, åt hvilket både utgifvaren och hela Allmänheten måste skratta? Men hvilken träffas ytterst af detta åtlöje!

— De »*Norrska sakerna*» ha åter börjat få nytt lif, i följd af några Norrska Skeppsredares förfarande med unionshandelsflaggan, och en liflig strid emellan Svenska och Norrska tidningarna kan till en början föreses bli resultatet deraf, helst de Norrska Skeppsredarnes handlingssätt endast härflutit från Norrska tidningspressens uppmaningar eller, för att säga rent ut, uppviglingar. Svenska och Norrska *Regeringarnas* åtgärder och politik i denna sak lemna vi helt och hållet å sido. Men att dömma efter allt, hvad som hittills passerat, så synes det, som Norrmännen icke förr afstå, än de hunnit få flaggfrågan och mycket annat till en stridsfråga emellan båda *nationerna*.

— En ung förnäm Svensk Grefve, som för några år sedan en tid vistades i Paris (om han var attaché vid missionen eller ej, erinrar man sig icke), var en dag, tillika med flera andra der vistande landsmän, inbjuden till Svenska Ministern. Under måltiden föll samtalet på de ofantligt många, grannana, med varor uppfyllda butikerna. En af sällskapet yttrade sin förundran, huru det kunde bära sig att hålla sådana butiker, då de, i proportion, besöktes af så litet folk. Men den unge, förnäme Grefven var ej i någon förlägenhet för att förklara förhållandet; mycket vist upplyste han orsaken, och denna förmente han vara, såsom hans ord föllo: »att det måtte säljas mera än det köptes.»

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 17 Nov., kl. ½ 6 e. m.

№ 92. 1837.
Fredagen den 17 Nov.

En utlännings åsigter.

Det var om aftonen den dagen, då Konungen sist hållit sitt intåg. Liksom så många andra, vandrade äfven en såkallad »Interlokutör» ut, för att se huru den frivilliga illuminationens ljus togo sig ut. Som det egentligen ingenting var att gå efter, begaf sig denne till Rijswijks, för att der sluta den långa aftonen med en simpel supé. Han hade icke väl tagit sin plats vid ett bord, förrän tvenne stolar bredvid honom blefvo upptagna af ett par obekanta personer. Den ene var en Svensk handlande, den andre en Tysk. Att den sednare, i fall han blott var handelsexpedit eller Probenreuter, var en af de bättre och mera bildade, röjdes genast af hela hans väsen. De båda herrarne voro i farten med ett samtal, hvilket de icke afbröto, och som sysselsatte Interlokutörens uppmärksamma öron, medan hans ögon och tänder arbetade på biffsteken. Samtalet fördes på Tyska, men dess innehåll meddelas här på Svenska, likväl med bibehållande af sådana Tyskens ord, på hvilka han tycktes lägga en särdeles tonvigt.

Tysken. Det är en ganska vacker trupp. Hästarna äro vackra, uniformen smakfull. De lära ofta, "wie ich höre", visa sig på detta sätt och emottaga Kungen och Kronprinsen, då de hemkomma från någon resa.

Svensken. Ja, det har nu skett ganska ofta. Och till och med har det blifvit så vanligt, att Borgerskapets kavalleri eskorterar de Kongl. personerna vid deras hemkomst från resor, att det säkert skulle göra ett ledsamt intryck, om en sådan eskortering en gång uteblefve.

Tysken. Och hvarföre skulle den uteblifva?

Svensken. (*Ser sig omkring.*) Gud bevars! Jag har också icke sagt det.

Tysken. Då man läst berättelserna om de utmärkta fröjdebetygelser och festiviteter, som blifvit gifna i alla städer, som Konungen passerat, är det naturligt, att man föreställer sig städernas handel och rörelse och välmåga vara i starkt stigande, och då är det väl äfven i sin ordning, att städernas Borgerskap offentligen visar sin erkänsla, derföre att det är så gynnadt af Regeringen.

Svensken (*tycktes i början litet förlägen; men efter en liten paus återtog han*): Ni känner, som jag hörer, icke våra förhållanden. Hvad den stigande välmågan i städerna beträffar, så fruktar jag, att det icke står så väl till; åtminstone hörer man beständigt motsatsen deraf. Icke blott vid våra riksdagar, utan emellan riksdagarna, hör man jemt räsonneras öfver det intrång, som Borgarståndet lider, och de, som mest beklaga sig, påstå, att de smärre städerna i provinserna snart blifva oförmögna både att hålla riksdagsfullmäktige och utgöra sina utskylder.

Tysken. Det är då "unmöglich." Borgerskapet skulle sålunda icke vara uppriktigt, då det gör sådana anstalter, som naturligtvis ingifva den föreställningen, att allmän tillfredsställelse och allmän välmåga råda hos städernas invånare!

Svensken. Detta tillstånd är kanhända Borgerskapets eget fel. Dock hör man borgrarne i allmänhet klaga öfver, att deras yrken gå under; att landet öfversvämmas med allt möjligt utländskt kram; att lurendrejeri och tullförsnillning florera, och att de, som idka stadsmanna-yrken, förlora sina förmåner och rättigheter, under det att skyldigheterna qvarstå.

Tysken. Ja så! Således böra då de allmänna högtidligheterna icke anses såsom bevis på städernas välmåga och rikedom?

Svensken. Hvem har väl sagt det? Men jag vill i allmänhet anmärka, att man icke bestämdt får dömma om landets belåtenhet och välmåga, efter den glädje, som yttras öfverallt, vid åsynen af dess Monark.

Tysken. Svenskarne äro ett lifligt och bra folk. De ha kanske i närvarande tid samma fel som förr, att lätt hänföras och exalteras. De se icke så noga på sina intressen, och glömma lätt hvad hvars och ens ställning fordrar. Deremot medger jag, att man i mitt fädernesland i afseende på sina intressen kanske går för långt. Tyskarne äro visserligen kända för mycken loyalitet, och till och med våra bästa författare förebrå oss servila tänkesätt. Men det bekänner jag, att om man hos oss klagade, att rörelsen aftog, de borgerliga yrkena förföllo och välmågan minskades, så skulle man tro sig missleda regenten, om man vid hans ankomst ville visa förhållandet helt annorlunda.

Svensken. Ni bör skilja emellan den trohet och tillgifvenhet för Konungens person, som hos oss yttrar sig i glädjebetygelserna öfver hans besök, och det materiela intresset att handel och näringar förkofras.

Tysken. Ja, nog förstår hvar tänkande menniska det. Men det är naturligt, att i synnerhet auktoriteterna, hvilka det ligger närmast om hjertat, att framställa allt godt och väl i landet, skola passa på vid sådana tillfällen och uttyda folkets entusiasm för Konungen, såsom tillika en glädje öfver deras förvaltning.

Svensken. Jag tackar er, min herre, för er tanke om Svenskarna, antingen den då är menad såsom smicker eller som tadel. Rättvis är den, ty visst äro Svenskarna färdiga att för lättsinnigt glömma hvad de verkligen äro skyldiga sin ställning och sina intressen. Jag vill nämna ett talande exempel på just den saken. Ni har sett att den mest lästa tidningen, *Aftonbladet*, går ut på att i allt ruinera och förstöra städerna. Alla åtgärder, som kunna undergräfva Borgerskapet och idkarne af stadsmanna-yrken, uppmanar denna tidning till och loftalar. Den är Judarnas gynnare. Landet kan icke nog i dess tanka öfversvämmas med utländskt kram: sådant kallar den för handelsfrihet, om också alla inhemska slöjder och all vår industri går under. Den förfäktar nitiskt lurendrejares och tullförsnillares intressen. Om rättigheter och förmåner betagas idkarne af borgerliga yrken, men skyldigheter och onera qvarstå och belasta dem, så prisar den sådant och kallar det Näringsfrihet. När den för tillfället icke har annat att vända sitt hat mot borgrarne uppå, så skymfar den deras kavalleri. Ni bör veta, att i somras, då denna vackra trupp eskorterat Kronprinsen vid hans hemkomst, insinnerade den artiga tidningen, att Borgerskapet sedermera eskorterat hem artillerimusiken. Då en enkel och beskedlig tillrättavisning gjordes af någon af corpsen, besvarades den med ytterligare hån. Och likväl, hvad tycker ni, min herre, denna tidning underhålles med en ansenlig prenumeration, förnämligast af just detta samma så förorättade och skymfade Borgerskap!

Tysken. Är det möjligt? Nu kan jag då förstå, huru det kommer till, att industri och välmåga här stå så lågt. Då industri-idkarne så litet låta det ligga sig om hjertat att, äfven i hvad rätt är, taga vara på sina intressen, är det icke underligt. Jag har rest både i England och Frankrike. Ett blad, som der hyllade ett system, som gick ut på att ruinera industrien, skulle visst icke finna en enda abonnent ibland de industriella klasserna. Der tänker man på allt hvad man gör, och man aktar sig att understöda och rikta en fiende och derigenom bereda sin ofärd. Medborgarne sentera der mera sin ställning till tidningarna. Men det goda Borgerskapet i Sverige, ser jag, har ännu icke, i detta som i annat, öppna ögon för sina intressen.

Svensken. Förlåt mig, min herre, det kan väl komma den dag — — — — — — — —

I detta ögonblick inträdde en man, med majestätisk uppsyn, nalkades det bord der herrarne sutto, och grep matsedeln. Svensken stirrade ett ögonblick på honom och förstummades. Men Interlokutören nickade vänligt åt honom.

»Nå, du kommer förmodligen från institutet?» frågade Interlokutören.

»Jag har arbetat der hela förmiddagen», svarade främlingen. »Vi ha så brådtom, så att du icke kan tro det. Vi ämna fjälla *Allehanda* inom årets slut, skall du få se.»

»Vi få väl se hvad Allehanda gör med er igen. Kom i håg Bihanget!»

Svensken, som förut samtalat med Tysken, lutade sig till dennes öra och hviskade några ord, hvarpå Tysken med ett eget uttryck af nyfikenhet stirrade på den främmande herrn. Han och Interlokutören satte sig tillsammans och begärde en butelj vin, för att krydda sin måltid och fira den högtidliga dagen.

En Blick på Sveriges StatsTidning.

(Slut från föreg. N:r.)

Ett annat större fel är den *oerhörda* feghet, som StatsTidningen länge ådagalagt. Sedan Philaletes gick med sina artiklar i grafven, har StatsTidningen varit fullkomligt oartikulerad. Det är, som om den fruktade, att på eget bevåg öppna munnen. Den har knappt uttalat en åsigt i annat, än fem rader långa berigtiganden, hvilka ungefär förefalla en tänkande menniska, som: *»probatum est.»* Är någon för god att lägga skäl och bevis för hvad han påstår, är StatsTidningen det? Det är sant: StatsTidningen får icke ingå i polemik; ett riktigt och för StatsTidningens Redaktion särdeles lyckligt villkor. Men maktspråkens tid är förbi. StatsTidningen kan ropa ut: »Så är det», och mången förnuftig varelse tänker ändock: »Så är det icke.» Skäl och bevis kunna finnas utan polemik; man kan räsonnera, utan att gräla.

I meningen af en StatsTidning ligger väl, att Styrelsen der skall uttala sina åsigter, men när nu Sveriges StatsTidning uttalar alldeles inga åsigter, så bör naturligtvis ett oroande förhållande inträda. Sverige fruktar, att det mystifieras af sin egen StatsTidning. I en StatsTidning — så hafva vi åtminstone föreställt oss det — bör väl en Styrelse inför folket nedlägga redogörelsen för de motiver, som inverkat på densamma, ej en officiell; men en så till sägandes indirekt redogörelse, der *Styrelsen talar i Redaktionens namn*, eller, om man hellre vill, *Redaktionen i Styrelsens*. Detta har dock uteblifvit och kanske var det, med StatsTidningens nu varande sammansättning och kredit, det bästa. Sveriges StatsTidning är nu ej sällan snarare irringarnas blad, än Statens; den får oftare berigtiga sig sjelf, än andra. Regeringen borde icke med fog lägga sin talan i munnen af en dylik organ, som Regeringen utan tvifvel sjelf erkänner för en sanguinisk, längesedan försvunnen förhoppning, försvunnen, lik raketen, som skulle ge signalen till något stort — men der det stora uteblef.

Rättvisan bjuder oss likväl, att i vårt total-omdöme om StatsTidningen göra ett undantag för dess utländska notiser, hvilka ostridigt äro bättre redigerade än de öfriga tidningarnas, ehuru ofta nog mycket sengångare, och hvilka torde fatt fråga sig före om en plats i bladet. Deremot äro de inländska notiserna, liksom Moses lagbud, huggna i sten, om icke, såsom Thors afgudabeläte vid gamla Upsala, i träd. Det är den trögkördaste Svenska vi påminna oss ha läst, och märk! det är ändå Sveriges StatsTidning, som talar. Dessa rader äro så tunga, att det nästan förefaller oss, som plöjdes StatsTidningens spalter, fåra för fåra, af pustande — snillen. StatsTidningens litterär-notiser sträcka sig sällan utom dessa rader: »Den förtjente skådespelaren (den förtjenta recettagerskan) inropades under de lifligaste bifallsyttringar», med undantag likväl af något utomordentligt tillfälle, då man får veta, att *»Fästmön från Hufvudstaden»* är öfversatt från — Franskan. I hvilka händer har du icke fallit, olyckliga StatsTidning!

En annan fråga blir den: Hvadan kommer denna StatsTidningens totala obetydlighet? utan tvifvel stå på Regeringens sida, i åtminstone icke ringa mån, åtskilliga af de största förmågor inom fäderneslandet. Säkert skulle en eller annan af dessa, om icke af annat, af barmhertighet, villigt räcka den sjunkande StatsTidningen en hjelpsam hand. Hvarföre har man aldrig i StatsTidningen sett någon artikel af den grundlige, djuptänkte och snillrike *Hans Järta*, med undantag af ett enda anförande i en akademi; ty, hvad angår de med *J.* undertecknade politiska ströfverier, hvilka fyllde några nummer af StatsTidningen, skall man alltför litet känna Hr Järtas öfverlägsna stilistiska förmåga och klara blick, för att låta narra sig af en skryt- och skrymtsam signatur. Hvarföre har aldrig StatsTidningen emottagit något prof af deltagande af *Erik Gustaf Geijer*, någongång despot i förkunnandet af sina åsigter, men en man af snille, och — hvad som vill säga mera — en medborgare med hjerta och fosterlandskärlek. Har *Agardhs* geni någon gång i StatsTidningen svängt sina blixtrar, eller *Askelöfs* qvickhet skalkats på dess spalter? Icke vetterligen. Detta borde dock ej hafva varit omöjligt, då man påminner sig, att alla dessa mera eller mindre ovanliga män intressera sig för Styrelsens sak, och hvarföre icke då för dess sakförare — Styrelsens Tidning? Eller — är måhända meningen att *lemna StatsTidningen i sticket*? Vill man låta den dö en långsam, officiell död, aftynande af brist på det nödvändigaste — på penningar och prenumeranter — utledsnande alla och sjelf utledsen, gnagande den magra födan från benen af annonserna, under det den resignerad, liksom Cæsar vid Pompeji stod, sveper in sig i sin pappersmantel, och svarar på frågan, hvad StatsTidningen kan och mäktar, med Cambronne vid Waterloo: *»La vieille garde meurt, mais ne se rend pas.»*

Ingen kan vara mera öfvertygad om nyttan af en i sann och ädel anda redigerad StatsTidning, än författaren af denna uppsats. Han ber derföre

sina läsare, att förr upptaga StatsTidningen i sina förböner, än i litanian. Aldrig har det gifvits något ögonblick, då det varit nödvändigare för Regeringarna, att konfrontera med folken, än i närvarande tidpunkt. Spänningen har nått sin höjd, och de unga idéerna, barnen af det nittonde seklet, sin mognad: krisen är fruktansvärd i afseende på den vändning den kan taga. Den kan bli olycklig, men äfven lycklig. Allt beror på förtroendet mellan de båda statsmakterna, Regering och Folk. Ve det land, der dessa båda missförstå hvarannan! Der äro drakländerna utsådda, och de harneskbeklädda uppväxa innan kort.

En StatsTidning, en StatsTidning i egentlig mening, kan förebygga månget missförstånd; kan vara en duglig kommentarie till Styrelsens görande och låtande; kan verka mera godt, än man torde vilja föreställa sig. En StatsTidning, såsom Sveriges i närvarande ögonblick, är och blir en fullkomlig nullitet, den må utkomma årgång efter årgång, ty noll gång noll gör noll. Styrelsen tyckes icke en gång sjelf för den hysa något förtroende; Tidningen är ett barn, som man adopterat, utan att gifva det några rättigheter, det är till och med indragningsmakten, som skall sörja för dess utkomst.

StatsTidningens egna prenumerationslistor må utvisa, huru litet nationen i närvarande ögonblick sympatiserar med densamma. Funnes ej nödvändigheten, funnes näppeligen StatsTidningen på de flesta ställen, der den nu finnes. Gör en StatsTidning till reflexionsspegeln af Styrelsens tankar och åsigter; blås in i den Styrelsens anda; skapa den till ett lefvande uttryck af Regeringens system — och nationen skall omfatta den med intresse, skall finna, att man har förtroende för nationen; — och förtroendet till ett ädelt folk har ännu aldrig fallit i otacksam jordmån.

Ett och annat.

Det är rätt roligt att följa med Storhertigens manövrer i dessa dagar. *Minerva*, som gett honom det ärofulla, af många anor celebrerade namnet Münchhausen, har några numror igenom hållit en lika allvarlig som grundlig repetitionskurs med honom. Vishetsgudinnan har visat, huru hela Storhertigens framfarande i "reformfrågorna" är idel charlataneri. Men naturligtvis säger Storhertigen, att detta hör till sådana saker, åt hvilka han finner, att "det skulle föga båta honom, att uppoffra något utrymme." (Se gårdagens Aftonblad.) Han tiger sålunda som ett godt barn, för att icke låta Allmänheten blifva underkunnig om tomheten af allt sitt ordande om reformerna. Minerva har redan genomgått tvenne vigtiga frågor och bevisat, att Aftonbladet, i stället för att uträtta något för reformerna, tvertom skadat saken. Minerva har förbundit sig att genomgå repetitionskursen i sin helhet. Får se om Aftonbladet i längden kan slå sig igenom med sin tystnad. *Freja* yttrade i somras just den tanken, att alla verkliga reformvänner ingalunda hade skäl att vara belåtna med Aftonbladet, och får se, om icke detta videtur blir det, som Allmänheten kommer att gilla, när examen slutas.

= Salig Rektor *Djurberg*, som skref Geografien, hvilken Dahlgren också förklarade för salig, afled, som bekant är, i Clara församling af Choleran. Han hade många egenheter. Då en viss Konstförvandt från gamla Nordströmska boktryckeriet kom till honom med korrektur af hans arbeten, brukade gubben bjuda honom på "ett spetsglas" på Kejsarkronan, redan då en bekant källare på Drottninggatan. Konstförvandten, som ville säga ett artigt ord åt den beskedliga Rektorn, yttrade, då de en dag sutto och drucko sitt "spetsglas": "Herr Rektorn är väl den störste Geograf vi ha i Sverige!" — Djurberg for upp med häftighet: "Hvad säger ni?" inföll han. "Jag är väl *den ende!*"

= En person kom en dag in till en af Hufvudstadens mest berömda läkare, för att söka bot för sina krämpor. Läkaren fixerade patienten skarpt. Denne beklagade sig, att han hvarken kunde gå eller stå, hvarken sitta eller ligga, så sjuk var han. "Det finns ännu en utväg", sade läkaren: "Kan ni hvarken stå eller sitta eller ligga, så — häng er!"

= En ung herre, som ristat sig i ett finger, skyndade till läkaren och visade honom fingret, anropande hans hjelp. Denne betraktade såret ett ögonblick och sade: "Herrn får gå till Apoteket och köpa sig plåster, men för all del skynda sig, bästa herre! eljest läks det der såret af sig sjelf."

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 21 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 93. 1837.
Tisdagen den 21 Nov.

SKREJ A.

Testamentet.

(Forts. fr. N:r 89.)

Nu brast åskvädret löst. Mamsell Kleopatra inträdde till Grosshandlaren med tårarna i ögonen och armarna i sidan. Hon påstod, att hennes bättre känslor hade blifvit af mig våldförda, att jag grymt skymfat henne, och hvarje henne tillfogad skymf borde ju Grosshandlaren vara den förste att beifra, att jag hade glömt tacksamhetens och vördnadens fordringar emot henne, liksom jag en gång skulle göra det mot Grosshandlaren.

Nu föll jag in och förklarade, att mamsell Kleopatra icke borde förblanda sig sjelf och Grosshandlaren. Jag ansåg mig endast stå i förbindelse hos denne sednare, emedan hon var tjenstehjon med lön och städsel hos Grosshandlaren, på hvilken således allt det goda, som hon gjort mig, återföll, emedan han (Grosshandlaren) derföre ordentligen betalt henne. Härvid kysste jag min fosterfar på handen.

"Hm! jag borde ha vräkt dig på porten, huggorm! när jag såg dig inlindad i dina trasor."

"Hör pappa nu sjelf, hon vill ju vräka mig på porten. Si! tocken makt hon tar sig."

Nu hade jag träffat gubben på hans svaga sida. Man behöfde endast antyda, att mamsell Kleopatra ägde något mera än tillbörlig makt, för att genast sätta honom i lågor.

"Till köket, mamsell! till köket! der har hon att befalla, icke här. Jag har, för gamla tjenster, öfversett med henne länge — ganska länge. Nu är mitt tålamod förbi. Adjö med sig, adjö!"

Nu antog mamsell Kleopatra en smäktande min, som ovillkorligt tvingade mig att skratta.

"Fredrik! Fredrik!" suckade hon, "skola så vi skiljas?"

Men här gjorde förnamnet ingen lycklig effekt på Grosshandlaren. I hastiga vändningar hade jag visserligen någon gång förut hos Kleopatra förmärkt en slags benägenhet att glömma Grosshandlarens titel och herrskap, men denna djerfva utflygt på förnamnets område måtte tills dato ha varit förbehållen ett mera helgadt område, än det dit jag vanligtvis fick sticka näsan. Också blef Grosshandlaren särdeles uppbragt deröfver, att man talade om honom i lika familjera uttryck, som om Konungen i Danmark.

"Dra för spisen, hushållerska!" ropade han.

"Så blir den afspisad, som hade förtjenat något bättre!" deklamerade Kleopatra med mycken pathos; "dock — jag heter icke Wechsling för intet. I mitt öde råder en beständig vexling."

"Ja! det är hennes eget fel. Hon har varit flyktig i all sin dar", skrek Grosshandlaren, hvars raseri nu hade blifvit uppskrufvadt till den höjd, att han kände gallan i halsen.

"Flyktig!" upprepade mamsell Kleopatra; "vet ni hvad det betyder att säga om en stackars flicka, att hon har varit flyktig."

"Ja visst vet jag det", ropade Grosshandlaren; "jag måtte väl veta hvad jag säger. Menniska! tror hon intet, att jag har mitt förnuft i behåll?"

"Knappt!" genmälde mamsellen.

"Mamsell Kleopatra! jag förklarar henne, att jag är ond, uppbragt, ursinnig, att jag, kanske för hennes skull, ådrar mig en febris biliosa, som doktorn säger — — att hennes eviga gnat lägger mig i grafven."

"Det är tacken för mina tjenster! för det att jag skötte er, som en mor, under er sista sjukdom...

"Ja! det var icke för mycket. Det var ni, som hade glömt att stänga fönstret i mitt rum, och dyme-

delst gjorde, att jag förkylde mig. Der man tagit sot, skall man ta bot.'

"Jag är trött vid edra eviga ekivoker om spisar och sot, och Gud vet icke hvad. Jag skall aldrig mera laga er mat."

"Kleopatra Norna Wechsling! känner ni tjenstehjons-stadgan? Nekar ni att göra edra skyldigheter, så anmäler jag er i polisen."

"Ja! det bör ni göra, Grosshandlare! Gör det", sade mamsellen, stammande af raseri; "men också skall jag inför polisen säga saker om er..."

"Om mig? Är du topp tunnor rasande?"

"Ja! om brutna eder, om svikna löften. Åh! håren skola resa sig på nådig Polismästarens hufvud."

"Menniska! du gör mig galen af förargelse! lemna mig, säger jag, lemna mig."

Och Grosshandlaren var hvit i ansigtet, som lakan för ett fönster.

"Farväl! Ni skall ångra er", yttrade Kleopatra med dof stämma, och försvann.

Segern var vunnen. Jag hade behållit fältet, och gick som triumfator ur slaget. Men i detsamma fick min välgörare — slag. Hans känslor voro af det slaget, som äro mycket lättrörda, och Kleopatras sista, retande användning af hans förnamn gjorde slag i saken.

Jag kom händelsevis att, vid ett sakta, jemrande ljud, kasta blicken på honom. Han satt blek och mållös i sin ländstol, och jag tyckte mig läsa dödens insegel på hans panna, ehuru liten erfarenhet jag då ännu hade af lifvet, och således vida mindre af döden. Så föga det låg i min karakter, blef jag verkligen förskräckt. Jag ropade på pigor, på betjenter, och i höjden af min ångslan, äfven på mamsell Kleopatra.

Min fosterfar låg nästan i själtåget. Ett ögonblick tycktes han likväl återhämta sig.

"Tag ner den der boken, som står på andra hyllan, i skinnband. Du skall läsa för mig ur den", stammade han.

Jag lydde. Det var "Chevalier Faublas."

"Åh! nej! nej!" skrek gubben, jag menar postillan, som står der strax bredvid."

"Jaså! det var en annan sak", anmärkte jag och rättade misstaget.

Men snart började gubben att yra. Han försäkrade sig heligt icke vilja bära afvog sköld mot fäderneslandet, och ehuru jag förklarade mig derom vara fullkomligt öfvertygad, fortfor han att bedyra, det något sådant aldrig varit hans mening, ehuru han en gång yttrat, att "fäderneslandet" vore bara strunt. Derefter kom han in på de mest vidunderliga tankesprång. Han inbillade sig t. ex., att han vore den döende Lannes och såg Kejsar Napoleon, och upprepade flera gånger: "Akta er för Ryssland, Sir! akta er för Ryssland!" För att lugna honom, svor jag dyrt, att jag skulle akta mig för Ryssland, som för f—n.

Strax derefter föreföll det honom, som om han hade blifvit adlad under namn af Mögelhjelm, N:o 2711. Han tyckte, att denna utmärkelse hade träffat honom derföre, att han, genom sin nitiska och oegennyttiga medverkan, lagt första grunden till en spinnhus-inrättning. Men ögonblicket derpå inbillade han sig, att det vore frågan om hans inväljande till en af stadens femtio äldste. Nu ville han prompt ta hjelmen af sitt namn.

"Jag skänker hjelmen", ropade han, "åt den af de personer, som 18 0 afsade sig adelskapet, hvilken nu åstundar att återfå det. Han erhåller då i alla fall en möglig hjelm, i stället för en ny, hvilket i heraldiskt hänseende är en ren vinst; men jag, för min del, blir heldre en af de femtio äldste, än en af de Elfvatusen..." Här stockade sig min fosterfaders stämma.

Efter en stunds förlopp började min fosterfar inbilla sig, att han redan vore i Vallhall, och tyckte sig just komma opp i matsalen, sedan han varit ner i stallet, för att bese Sleipners åtta ben.

"En matsedel, jungfru!" ropade han.

Troligtvis presenterades honom någon sådan af en valkyria,

"Bara fläsk", utropade Grosshandlaren, "och vinlistan: bara mjöd. Ha! det här blir ett otrefligt lif. Då kunde jag så gerna ha stannat qvar vid Skeppsbron. Intet enskil rum — Ha Rimthussarne tagit opp dem? — Det är väl poeter, det folket, kan jag tycka på namnet? Ja ja! poeterna ha alltid varit galgfåglar att rumla... Thormoder Konunga skald... således hofpoet... Ja! sådana ha vi ännu... Åh korss! lilla Heimdall! den himmelska håboisten!... Men, förlåt mig! hvem är den der, som gråter och se! jag tror nästan, att hennes tårar förvandlas i renaste guld... Freja! ja så! Jag undrar min sann icke, att den menniskan gråter beständigt. Hon måtte lipa sig till vackra summor... Ursäkta, att jag är så frågvis, har Loke mycken glädje af sina barn, Midgårdsormen, Fenrisulfven och Hel..? — Ja så! alltför söta barn. Nå! det gläder mig. Men hvilken förskräcklig folkträngsel! Är här någon fältmarskalksbegrafning? Loke inför rätta! Nå! det var en annan sak. Stulit! fy f—n! med sådana småsynder trodde jag icke, att så mäktiga personager befattade sig. Åh! Oden inblandad i affären! Det här är ju en annan halsbands-affär

Stackars Freja, som har mistat sitt "Bryfing", och till på köpet blifvit oqvädad af Aftonbladet, som lär vara Lokes goda vän.

Så yrade min olycklige fosterfader, utan tecken till förnuft, och han pratade på sin dödssång nästan uteslutande tokerier. Emellanåt talade han till mig om sin disposition, men jag begrep ganska väl, att han menade indisposition, hvilket på förnämt språk lär betyda illamående, och svarade lugnande, att sådant der slår om, och att det säkert inom några dar är, såsom om det aldrig hade varit.

Efter några timmar var min fosterfader icke mera. Han höll just på att bevisa, att om Kleopatra aldrig varit, så hade hvarken hon eller Antonius slutat så tragiskt, som de gjorde, då andan plötsligen tröt honom vid utförandet af detta djupsinniga råsonnement, och hans själ flydde, under det att läpparna mumlade: "den gemena Kleopatra!"

Strax härefter infunno sig tvenne herrar, som förseglade allt, biråar, chiffonierer, kommoder, och som jag slutligen började frukta att sjelf bli intagen i den allmänna förseglingen, retirerade jag opp till min kammare. Till och med der tyckte jag, att det osade brännt lack. (Forts. e. a. g.)

Swenska Traditioner.

X. *Grindgossen.*

Det var en vacker sommardag 1692. På vägen, som ledde till Carlberg, befann sig en grind af massiv ek, i en den tiden särdeles älskad smak, med stora sirater. På en af siraterna satt en tie, elfva-årig pojke grensle och red. Han var illa klädd, men munterheten lyste ur hvarje hans anletsdrag. Så snart någon Stockholmsbo kom vägen fram till lustslottet, skyndade pojken ned från sin thron och öppnade grinden. En och annan slant belönade hans lilla möda.

Bäst pojken red der på sin grind, ditkom en annan pojke, ungefär lika gammal, men i en dyrbar drägt och till häst, åtföljd af ett par herrar. En tung vagn, dragen af åtta bruna hästar, omgifven af löpare och granna lakejer, visade sig äfven på afstånd. Grindpojken hoppade raskt ned ifrån sin thron, för att öppna grinden för drottningens vagn och den unga prinsen, som, enligt sin vana, red förut.

Men då prinsen kom till grinden, fick han ett infall. Han hoppade af sin häst och klättrade upp på grinden, der pojken förut sutit. De båda herrarne, som medföljde, ville förgäfves hålla honom tillbaka.

Drottningens vagn ankom till grinden. Då den sköna Ulrika Eleonora genom vagnsfönstret blef varse prinsen, befallde hon att vagnen skulle stanna. Hon kunde icke förmå sig att banna den vackra, envisa gossen, utan smålog. Hon kallade i stället grindpojken till sig och frågade honom vänligt hvarifrån han var.

Han uppgaf frimodigt, att han hette Gyntherberg och att hans föräldrar voro från Tyskland, samt hade förlorat all sin egendom genom reduktionen.

"Rider du så gerna, efter du icke kan låta bli att hänga på grinden?" frågade hon.

"Jag har ingen annan häst!" svarade pojken.

"Efter prinsen vill taga din häst ifrån dig, så fråga honom, om du icke kan få hans i stället!"

Pojken stirrade på prinsen, som tycktes mindre belåten med den usurperade thronen. "Nej!" utbrast prins Carl, "jag vill behålla min häst sjelf!"

I detsamma hoppade prinsen ned, men halkade och föll omkull. Den tunga grinden kom i rörelse och höll just på att slå igen, hvarvid den oundvikligen skulle skadat prinsen, emedan den nedtill var försedd med jerntaggar. Men hastigt störtade pojken fram och fattade i grinden med alla sina krafter. Han lyckades att hålla den, medan en af herrarne uppreste prinsen.

Drottningen bleknade vid faran, men så snart den var öfverstånden, befallde hon prinsen stiga upp i vagnen till henne. Deremot tillsade hon, att gossen skulle få rida på prinsens häst till Carlberg. Hon satte honom sedermera i skola, och han blef med tiden, då den unge prinsen såsom segrare genomtågade Polen och Ryssland, en af hans drabanter.

Laterna Magica,

eller blickar genom sex glas.

Första glaset. En Storhertig på sin stol kastar sneda blickar på en utmärkt Talang, som är sysselsatt med skildringen af ett historiskt ämne. Storhertigen efterser noga om han sjelf förekommer i skildringen. Hans uppsyn tycks röja, att han är belåten med resultatet.

Andra glaset. Skildrarens tafla är färdig. Storhertigen ser sig väl om, att han må vara osedd och köper taflan. Man ser på hans inställsamma åtbörder, att han komplimenterar artisten.

Tredje glaset. Artisten, sysselsatt med något annat, vänder ryggen till. Storhertigen ger audiens åt hans fiender, trycker deras händer och rycker på axlarna, i det han pekar på taflan.

Fjerde glaset. Storhertigen blir angripen af en kusin, som tar honom i kragen. Under brottningen dem

emellan, tilldelar Storhertigen den förvånade artisten några sidosparkar.

Femte glaset. Storhertigen ber om förlåtelse och kysser den förolämpade på handen, medan han röjer sin förlägenhet för åtskilliga åskådare.

Sjette glaset. Storhertigen uppgör en plan att sätta sig i säkerhet för artisten. Det är ännu icke dager.

Ett och annat.

På en lång tid har Teaterdirektionen icke låtit uppföra något större Lyriskt spektakel; ett par små musikaliska bagateller, *Vedetten* och *Alphyddan*, är allt hvad repertoiren haft att bjuda på; men ingen större sångpjes. *Hvita Frun* har väl varit flera gånger annonserad att uppföras, men när den utsatta dagen kom och den skulle ges, har den alltid funnits inställd. Med Hr Förste Teeterdirektörens kända benägenhet för sång har detta åsidosättande af den Lyriska scenen icke varit lätt att förena, och den musikälskande publiken har länge grubblat öfver orsaken dertill. Denna lärer emellertid vara, att, i följd af Mamsell *Widerbergs* afskedande, Direktionen funnit sig, en tid bortåt, i ordets egentliga bemärkelse, alldeles urståndsatt, att kunna uppföra något större Lyriskt spektakel. Fru *Enbom* hade väl erhållit Mamsell Widerbergs recett, naturligtvis med förutsättning att hennes tjenstgöring så mycket oftare skulle kunna påräknas; men knappt har Fru Enbom fått försäkran om recetten, förr än hon träder i Mamsell Widerbergs fotspår samt, af enahanda anledning som periodiskt så ofta beröfvade Lyriska scenen Mamsell Widerbergs närvaro, sjelf upphör att vara tjenstbar; och Direktionen befinner sig således för närvarande i saknad både af Mamsell Widerberg och Fru Enbom.

Hr *Torsslow* gaf på Djurgårdsteatern en lång tid under loppet af hösten ingen annan pjes än *Gustaf Wasa*; den uppfördes i svit bortåt 30 gånger, och på samma sätt gafs *Jovial* några och trettio gånger. Uppförandet af *Grafbruden* en mängd gånger efter hvarandra tyckes utvisa, att Kongl. Teaterdirektionen beslutat göra på samma sätt som Hr Torsslow och adoptera enahanda princip. I tillämpningen af principen röjes dock någon olikhet. Hr Torsslow uppförde *Gustaf Wasa* och *Jovial* så ofta, — emedan de alltid gåfvo fulla hus; Teaterdirektionen åter har uppfört *Grafbruden* flera gånger, fastän den icke gifvit mer än halfva hus och knappt det.

= En stor konsert på Teatern lärer vara att förvänta icke långt till, hvilken gifves af Kapellmästaren *Berwald*, och på hvilken kommer att uppföras en hel akt af Meyerbeers *Robert le Diable*, med sceneri och kostymer. Hvad Teaterns financiella tillstånd helt hastigt måtte ha blifvit förbättradt, och hvad Direktionen måtte anse Hr Berwalds förtjenster otillräckligt belönade genom 3000 R:dr B:ko lön och våning, när den kan göra Hr Berwald en sådan grace!

= *Sveriges StatsTidning*, som i sitt särskilta hägn tagit de konstigaste satser, såsom t. ex. att det är det goda priset, som ruinerar, eller att för ju bättre köp jag får göra mina upphandlingar, desto fattigare blir jag; StatsTidningen har också slagit sig på att bevisa, att *två gör ett*. Den har nemligen i sin officiella afdelning till "*Major*" utnämt "Ryttmästarne Rosen och Rosenblad." Vi kunna alldeles icke finna, hvarföre StatsTidningen skall vara så njugg mot tvenne, att dömma efter namnet, så blomstrande mån, som dessa båda herrar. Så rädd är man väl icke om titlar i vårt kära fosterland, att man skall tvingas *halfvera* om *en* ära. Vi råda af godt hjerta StatsTidningen, att med det första, i något beriggande, göra dessa båda Ryttmästare till *Majorer*. Annars åtager sig *Freja*, på eget bevåg, att göra det, utan att derföre vilja falla Statens Tidning i Embetet.

= *Aftonbladet* har med en artikel, kallad: "*Memoir öfver den förflutna veckan*", i går visat huru man kan bjuda till att skrifva Memoirer öfver ingenting; ty mera innehållslös, mera tom på intresse, än denna såkallade "*Memoir*", kan väl icke "en Memoir" möjligen vara. I fall Münchhausen omtalt utslaget af den examen, som *Minerva* under veckan hade anställt med honom uti Representationsfrågan, så skulle "Memoiren" likväl icke saknat intresse; men om denna examen och framför allt om dess resultat, hvilket ovedersägligen ådagalägger, att Aftonbladet för den af detsamma så mycket omordade Representationsreformen alldeles icke något uträttat, utan med sitt ständiga snack mera skadat än gagnat saken, ställer sig Münchhausen helt och hållet okunnig, och låtsar som ingenting hade passerat. När charlataneriet blifvit så afslöjadt och blottadt, är det ock bäst att tiga och följa den gamla regeln: att hålla god min i elakt spel.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 24 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 94. 1837.
Fredagen den 24 Nov.

S B E J A.

Till landskapsmålaren J. F. Julin.

Sonnett.

Jag gick en stilla qväll igenom skogen;
Der smekte lummig lind den smärta furen;
På ekars drägt af jättestammar buren,
Sken höstens färg, så dunkelt varm och mogen.

Jag såg ett fält, ej såradt än af plogen,
Der hvilade på blomsterbädd naturen
Med skönheten, af kärlek ljuft besvuren,
Så känsligt öm, så systerligt förtrogen.

Men öfverallt sig gjöt en magisk tjusning,
En återglans af aftonrodnans ljusning,
Som fjerran brann så klar, så yppigt fin.

Uti mitt hjertas djup blef jag betagen,
Men af en villa var jag dock bedragen,
Jag såg en målning blott, men — af Julin.

G—n.

Testamentet.

(Forts. fr. föreg. N:r).

Sedan min välgörare väl blifvit jordad med ett skålpund konfekt per man, saffranskringlor, två prestaver och stor klockringning, samt blifvit följd till grafven af alla ledamöterne af *Pro Patria*, företogs, i närvaro af tillförordnade Notarien i Kongl. Slottskansliet, E. O. Kanslisten i alla bekanta Svenska verk, Hofjunkaren och Hårolden vid Kongl. Svärdsorden Alexander v. Kniphausen, samt Notarius Publicus i Stockholm, Sekreteraren vid Kongl. Nummerlotteri-direktionen, tillförordnade vice Myntmästaren, Kommissionskontors-innehafvaren Joachim Rånnerberg, det efterlemnade testamentets högtidliga brytande, i tillkallade vittnens närvaro, hvarjemte äfven vid ifrågavarande tillfälle sig infunnit dygdeädla Mademoiselle Kleopatra Norna Wechsling och frånfallne, af Herr Grosshandlaren och Riddaren i lifstiden upptagne gossen Potifar. Testamentet lydde, som följer:

"Då ingen på jorden kan bestämma den stund han dö måste, och det är alla menniskor utan undantag förelagdt att lekamligen dö, och när jag ser, att åldrens krämpor mera och mera hemsöka mig och påminna mig om den sista, långa färden, så har jag, efter moget öfvervägande, beslutit att, på sätt som följer, förfoga äfven den förmögenhet jag lyckats, under en följd af år, samla genom Försynens nåd och äfven — ty i ett testamente bör man tala den oförställda sanningens språk — genom något procenteri.

1). Till min hushållerska, Mademoiselle Kleopatra Norna Wechsling, som i sjutton års tid...

Mamsell Wechsling infaller: "Jag var underst liten, då jag kom i salig Grosshandlarens hus. Ach! han var mig en rar herre. En sådan får jag aldrig igen på jorden."

"I sjutton års tid med trohet och nit bestridt min hushållning, och alltid mot mig uppfört sig på ett sätt, hvarföre hon hvar och en af mig till det bästa rekommenderas; till nämda Mademoiselle Kleopatra Norna Wechsling testamenterar jag hela min förmögenhet så i löst, som fast, med undantag likväl af följande dispositioner, hvilka böra oafkortadt utgå, innan nämda Wechsling kommer i åtnjutande af den henne tillkommande hufvudpart.

2). Till min fosterson, Potifar, skänker och testamenterar jag en summa, stor 16,666 R:dr 32 sk. B:ko (Säger: en tunna guld Banko.) Jag uppmanar honom

till sparsamhet, ordning och flit. Jag ber honom att aldrig kasta sig i procentarhänder. Må han af mitt exempel lära, huru indrägtigt detta sätt att upplåna penningar, är för dem, som — låta bli det. Dessutom skänker jag honom mitt bibliotek, och när han blifvit till myndiga år kommen, min vinkällare. Jag hoppas, att han af båda skall hämta förströelse och, om han rätt vet att begagna dem, äfven nytta. Han bör endast, i njutningen af begge, akta sig för öfverdrift. Jag önskar, att min vinkällare, ända till dess Potifar hinner den ålder, att han kan tillträda den, måtte nedsättas i Banken. Man har beskyllt Banken att vara föga spirituell. Jag vill, att denna beskyllning skall försvinna, och motskälen grundas på en tillräcklig massa spiritus.

3). Min myntsamling och min till någon del af mig sjelf tillverkade raritets samling skänker jag till Upsala Akademi, med villkor att mitt porträtt upphängs i dess bibliotekssal, med underskrift: *"Bienfaiteur des Sciences."* Dessutom donerar jag till nämnde Akademi 3,000 R:dr B:ko, att användas till fond för ett stipendium Mögelianium, hvaröfver Kemie-Professoren äge närmaste tillsyn. Stipendiaten hålle vid sitt tillträde af stipendiet, på Auditorium Gustavianum, ett tal antingen öfver "Köpmanna-intressets lyckliga inflytande på Litteraturen", eller öfver någon af Sveriges framfarne, store Grosshandlare, likväl allt med inskränkning till det allvarsamma.

4). Till min betjent, Anton Stræckvogel, testamenterar jag 1,000 R:dr B:ko; men uppmanar honom dervid på det ömmaste, att icke förvexla ränta och hufvudstod, såsom det för honom händt många aktningsvärde män, hvilka det skulle bli alltför vidlyftigt att här uppräkna.

5). Hos utsedde Executor testamenti, Notarien i Kongl. Slottskansliet och Hofjunkaren, välborne Herr von Kniphausen, anhåller jag att, som vedermäle af min vänskap och för det besvär han sig med detta mitt testamente ätagit, få öfverlemna den gulddosa, som jag af Hans Maj:t Konung Gustaf III emottog, då till mig, såsom befullmäktigad för samtlige Stockholms Borgerskap, öfverlemnades det dyrfödda Afrikanska lejon, som Konungen af Kejsaren i Marocco till skänks emottagit, och sedermera i nåder behagade, som prof af sin höga ynnest, åt Stockholms Borgerskap till everldelig ägo öfverlåta, vid hvilket tillfälle Högstdensamme till mig betjenade sig af samma uttryck, som Fiesco i det bekanta republikanska sorgespelet: "Tänk på lejonet." Presenten är således Konglig.

"Men f—n så tunn", anmärkte Herr v. Kniphausen och stoppade "vedermälet" i fickan. Han fortfor sedermera: "Stockholm, år och dag, som ofvan.

Mögelin,
Grosshandlare.

Att Grosshandlaren Mögelin med sundt förnuft och fri vilja (Mamsell Kleopatra var på spektaklet) undertecknat ofvanstående dokument, intyga på en gång närvarande vittnen:

Elias Kamp,
Hyrkusk-Ålderman,

Jules René Plommonsköld af Dankestad,
f. d. Löjtnant."

Som en löpeld ilade genom Stockholm ryktet om den stora förmögenhet, som tillfallit mamsell Kleopatra, och det var till och med officerare vid Konungens garden, som blefvo tankfulla, när de hörde berättelsen derom. Hon betraktades med en slags nyfikenhet, nästan som man betraktade den långa lappflickan. Rikedomen har, likasom växten, sin storhet och äfven sitt tilltagande. Första dagen efter testamentets brytande uppskattades Kleopatras förmögenhet till hundratusende Riksdaler; dagen derpå, i en societet hos Bryggaren W. på Söder, hade den växt tvenne tunnor guld, och så växte den, som ett nyfödt barn, nästan ögonskenligen. Inom en vecka ansågs Kleopatra Norna Wechsling vara egarinna till omkring fyrahundratusende Riksdaler, och för hvarje dag i denna vecka blefvo friarne allt förnämare och förnämare. Om Måndagen hade hon anbud af en Frälseinspektor; redan Fredagen derpå af en Revisions-sekreterare och Söndagen af en Grefve. Men vi måste, liksom Parlamenterna, återgå till dagordningen.

(Slut e. a. g.)

Aftonbladet och dess monopolium.

Första Artikeln.

Aftonbladets förläggare har, som bekant är, till en god del redan lyckats i sin stora, merkantila entreprise, att slå under sig Svenska publiciteten såsom ett lukratift monopolium för sig, och att göra Svenska måns yttrande-rätt helt och hållet beroende af sin tidning. Icke allenast har han redan bragt sin spekulation så vidt i utförandet, att under det han sjelf på sitt blad skördar en ofantlig vinst, för närvarande, med undantag af det uteslutande på annonser, polisnyheter och kungörelser beräknade *Dagbladet*, ingen tidning i hufvudstaden mer än nått och jemt bär sig, i fall de icke rent af utgifves med förlust; utan i en stor mängd landsorter är monopoliet till och med, i ordets bokstafliga mening, så fullständigt verklig-

gjordt, att, med afdrag af något enda exemplar af den dumma och döfva *StatsTidningen*, hvilket hålles af någon embetsman, som dertill år nödsakad, ingen annan tidning från Hufvudstaden der finnes; till följd hvaraf också uti dessa landsorter Allmånheten befinner sig uti ett så komplett förmynderskap under Aftonbladet, att den nu hvarken kan få veta mer eller annat ån Aftonblads-entreprenören anser med sina intressen öfverensstämmande att låta den veta, eller någonsin kan få se sakerna framställda ifrån någon annan sida ån den, som det behagar Aftonbladet att framvisa; och att, i dessa hånseenden, besagde entreprenör icke generas af någon opartiskhet, sanningskärlek, och af kånsla för något högre och ädlare intresse, eller ledes af någon annan bevekelsegrund ån beråkningen på enskilta fördelar och begäret att så fort som möjligt skrapa tillsamman en ofantlig rikedom, derom existerar åtminstone i Hufvudstaden icke mer ån en opinion. Med snikenheten och den ångsliga vaksamheten af en procentare, som båfvar att förlora sitt guld, ser man ock tidningen ständigt i oro och oupphörligt verksam, för att bibehålla åt sig det vunna monopoliet och att ånnu mera utvidga och betrygga det; och mårkvårdigt år att ge akt på de medel och utvägar, som i ständig omvexling rastlöst användas, för att i landsorterna försvåra och omintetgöra all medtåflan af de öfriga Hufvudstadens tidningar, och framför allt för att hindra dem att trånga dit, der Aftonbladet blifvit ensamt om debiten. Alla dessa medel gå vål ut på ett enda gemensamt syftemål: att depopularisera, nedsåtta och vanrykta de andra tidningarna, så att i landsorterna någon håg icke skall kunna uppstå att lära kånna dem och prenumerera på dem; ty en prenumerant på ett annat blad råknar Aftonbladet såsom en förlust för sig; men i arten och metoden åro dock de använda utvägarna varierade och olika. Således ser man t. ex. Aftonbladet, dels i sårskilta uppsatser dels i en stående artikel, kallad *"Revy af tidningarna"*, underhålla en ständig polemik emot de andra bladen, men denna polemik åsyftar aldrig sak, såsom en ärlig och nyttig diskussion, går aldrig ut på att utreda något vigtigt begrepp, eller att stadga ett resultat i allmånna opinionen öfver det åmne, som år föremål för skriftvexlingen, utan endast på att oriktigt framställa, förvrånga och vanställa motståndarenas yttranden, så att dessas tendens, grundsatser och karakter skola framstå i en tvetydig, misstånkt och förhatlig dager för landsorternas publik, och denna följaktligen fatta ett dåligt begrepp om dessa tidningar, hvilka Aftonbladet, naturligtvis för det allmånna båstas skull, föregifver sig bekåmpa, samt förlora all lust att på dem prenumerera. Huru ofta har ej *Dagligt Allehanda* t. ex. varit nödgadt att beklaga sig öfver denna vrångningsoch misstydningstaktik, hvilken, såsom en hvar Stockholmsbo, som har tillfålle att låsa begge bladen, ovillkorligt måst inse, endast och allenast åsyftat att förekomma en utvidgning af Dagligt Allehandas debit i landsorterna, genom att göra bladets och Redaktörens karakter misstånkta. Ån åter ser man Aftonbladet gång efter annan utskrika de andra tidningarna, hvilkas konkurrens i landsorten det fruktar, såsom *"servila"* och *"konservativa"*, med hvilken sednare benåmning Aftonbladet förstår fiendtlighet mot alla reformer och förbåttringar. Hufvudstadens hela bildade Allmånhet, som låser dessa blad rått så mycket som sjelfva Aftonbladet, skrattar åt dessa depopularisationsförsök, emedan *den* ganska vål vet, att de såsom servila och konservativa utskrikna tidningarna åro fullt ut så frimodiga som Aftonbladet, och vida mer vånner af *verkligt* framskridande, af *verkliga* reformer. Men hvad bekymrar detta publicitetens Spekulantenhjelm. Det år ej på Hufvudstadens, utan på landsorternas publik, som han beråknat sitt depopularisations- och vanryktnings-system. I de aldraflesta landsorter, hvarest nåstan intet annat blad hålles ån hans egen tidning, år ingen eller åtminstone ytterst få i tillfålle att kontrollera hvad Aftonbladet mot de andra tidningarna och om deras innehåll, grundsatser, tendens och karakter behagar debitera, och Spekulantenhjelm kan således, utan fara att hans system af osanningar och förtal *der* skall upptåckas, mot dem tryggt fortsåtta sitt system, i hopp att detta förtal och dessa osanningar skola hafva den verkan att ingen får lust att prenumerera på de af honom vanryktade bladen. På detta sått söker Aftonbladets förläggare att uppråtthålla och utvidga sitt monopolium.

Aftonbladet år en näringsspekulation, ett helt och hållet merkantilt företag. Aftonbladet borde då åtminstone respektera de grundsatser och reglor, som aktas heliga inom sjelfva näringslifvet och i den hela kommersiella verlden. Men huru skulle t. ex. en köpman bedömmas, som sökte uppråtthålla en utvidgad rörelse och försäkra sig om en uteslutande afsättning, derigenom att han för afnämarne svårtade alla andra köpmåns kredit och nedsatte deras varor? Huru skulle en brukspatron anses, som sökte uttränga andra bruksågares stämplar från handelsplatserna, derigenom att han vanryktade deras tillverkning, och huru åndtligen en handtverkare och fabrikant, som sökte afskråcka sina kunder ifrån att se sig om efter båttre varor hos andra handtverkare och fabrikanter, derigenom att han utspridde förklenande och smådliga rykten om

dras arbeten och fabrikater samt om deras personer! Exemplet kan ej vara mera träffande.

Swenska Traditioner.

XI. *Moses.*

Konung August, som förenade Polska och Sachsiska kronorna på sitt hufvud, var utmärkt för sin armstyrka. Då Carl XII en gång besökte honom i Dresden, redo de båda monarkerna genom ett porthvalf, i hvars tak en ofantlig metallring var fästad. August red midtunder ringen, fattade den med en arm och lyfte sig derefter ifrån sadeln, så att han sväfvade i luften, under det han höll tyglarna med den lediga handen. Derefter sänkte han sig åter ned i sadeln och kastade en utmanande blick på Kung Carl och de medföljande drabanterna.

En af Carls drabanter, den starke Gyntherberg, red då fram till ringen. Han fattade den med båda händer och spände sina ben hårdt om sin Finska springare. Derefter lyfte han, med ofantlig armstyrka, både sig sjelf och hästen från marken.

Carl såg småleende på August, som icke hade lust att försöka samma konst. Båda Konungarne fortsatte sin ridt.

Vid tyghuset beundrade Carl en skön metallkanon, hvars drufva var gjuten af silfver och föreställde Mosis hufvud. Kanonen kallades derföre också Moses. August berättade, att denna kanon endast bevakades af ett par stora jagthundar, som han tillika visade. Carl skrattade åt denna vakt och erbjöd sig att låta bortföra Moses. August log och svarade, att det icke kunde ske utan att göra larm. Carl erbjöd honom ett vad, som August ingick, med villkor att intet våld finge användas och att hundarna icke skulle skadas.

Carl vände sig derpå till Gyntherberg och uppdrog honom att skaffa Moses till Svenska lägret. Den raske drabanten nickade leende och besåg noga lokalen.

Ett par dagar efter detta lilla äfventyr skaffade sig Gyntherberg tvenne stora ullgarnsnystan, dem han hela aftonen kokade i smör och flott, under kamraternas åtlöje, som frågade om han ämnade det ena till sin aftonmåltid och det andra till frukost. Gyntherberg kokade kallsinnigt sina nystan ända tills samtliga kamraterna gått till sängs.

Vid midnattstiden begaf han sig, med sina båda nystan i en djup säck, till staden. At vakten vid stadsporten sade han, att han var en Svensk ordonnans, som skulle hämta några saker åt sin kapten. Såsom ensam och obeväpnad fick han utan svårighet passera.

Han begaf sig genast till tyghuset, der han såg huru en strimma af månsken blänkte längsutefter riktkanten af Moses, som för tillfället tycktes hafva alldeles glömt sin dundrande stämma. Men bredvid kanonen hvilade de båda stora hundarna, under det, vid andra ändan af tyghuset, den sömniga postkarlen lutade sig emot sitt gevär. Gyntherberg stannade och framtog sina tvenne nystan. Derefter nalkades han varsamt. Men hundarna hade genast bemärkt den objudna gästen, och rusade morrande emot honom. Han kastade då ett nystan till hvardera hunden. Hundarna rusade, såsom deras art är, på det som kastades emot dem. Men i det de beto i nystanen, fastnade det sega ullgarnet i deras tänder, så att de, i stället för att angripa Gyntherberg, lade sig ned på marken och bemödade sig att göra sina tänder lösa från det sega ämnet.

Gytherberg begagnade ögonblicket, trädde fram till kanonen, lyfte den af lavetten och stoppade den i sin säck.

Med denna ofantliga börda, som endast för hans armstyrka var handterlig, begaf han sig tillbaka till lägret. Vakten vid stadsporten lät honom utan den ringaste misstanka åter passera ut.

Följande morgon upptäcktes för Konung August att Moses var borta. En sträng undersökning hölls, men man kunde icke upptäcka huru och på hvad sätt den dyrbara lagförkunnaren försvunnit.

Kung August besökte derefter det Svenska lägret. När han kom till Konung Carls tält, kastade han en sned blick på en glänsande metallkanon, som var lagd på en ny lavett. Han kände igen sin Moses.

Sedan han dröjt en stund hos den Svenske Konungen, och denne följde sin gäst ut, frågade August, med ett temligen tvunget leende, huru Moses kommit till Svenska lägret.

Gyntherberg framropades och måste berätta, huru händelsen tillgått. Kung August anhöll då att få lösa igen sin Moses af den, som hämtat honom. "Den tillhör icke mig längre!" svarade drabanten. "För öfrigt har jag ärligen vunnit honom på de villkor, som Eders Majestät sjelf föreskrifvit."

Konung August vände sig bort och red sin väg, men Kung Carl befallte sin skattmästare att utbetala hundrade dukater till Gyntherberg. "Det skall vara lösen för Moses!" yttrade Hans Majestät dervid.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 28 Nov., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 95. 1837.
Tisdagen den 28 Nov.

FREJA.

Testamentet.

(Forts. fr. föreg. N:r).

Först anmälde sig en prest, som just då profvade till Danviken och för öfrigt hade lysande utsigter; en frälse-inspektor, Marodell på Tjuvestad, nära Gefle, och en f. d. lifdrabant Louis Egalité François v. Willerwall till Fögarp och Ringa. Af dessa kände den gamla mön en viss dragningskraft till den ståtliga lifdrabanten, och till det ännu ståtligare namnet, och hon drömde verkligen, att hon på en nyårsbal blef af H. M. Drottningen kallad: la Grace, såsom mamsell Kleopatra på sin Fransyska öfversatte: hennes Nåd. Mamsell Kleopatra vaknade med hufvudet alldeles uppfyldt af denna grace, och aldrig hade Hr f. d. lifdrabantens aktier stått bättre, än denna morgonstund, men sedan mamsellen, fram på förmiddagen, erfarit, att Hr v. Willerwall förde ett mindre aristokratiskt lefnadssätt på åtskilliga af stadens näringsställen, ägde hon verkligen nog mycken sjelfbeherrskning att för evigt afsäga sig den hand, som intecknat Fögarp till ett belopp, vida öfverstigande dess värde, och som af Ringa endast ägde qvar manbyggningen, hvilken ingen velat köpa derföre att, efter en gammal sägen, Willerwallska slägtens stamfaders ande spökade i de halftförfallna gångarna och nattetid icke lemnade någon menniska ro, utan ständigt, vid hvarje udda klockslag, öppnade sparrlakanen och tittade de hvilande i ansigtet. Tusen gånger hade lifdrabanten förbannat sin stamfar, som med sitt ohemula och ogudaktiga spökande gjorde det gamla Ringa osäljbart — slägtens sista tillgång fullkomligt imaginär. Förgäfves hade han till spökets fördrifvande från Stockholm hämtat en madam Sohlberg, som förmodades kunna utransaka förborgade ting och mera sådant, och derpå påstod sig äga Stockholms stads Consistorii intyg. Emellan spöket och gumman uppstod en natt en förfärlig kallabalik, hvarvid Sohlberg måste ta till flykten — och då hörde man i den gamla borgen ett hemskt skratt.

Bittida om Ondagsförmiddagen, just då mamsell Kleopatra hade förafskedat sin lifdrabant, och i förväntan på det stora arfvet köpt sig en sminkburk och en papegoja på kredit, fick hon, under samma villkor, ett friare-anbud från Kongl. Sekreteraren Torpadi, som hon väl aldrig hade sett, men som i dess ställe, på rödt papper, skref det aldra som käraste bref, der han, under de vackraste och vältaligaste vändningar, slog sig för bröstet och svor, att han älskade Kleopatra. Ingen älskar så tillståndigt och så i protokolls-stil, som en Kongl. Sekreterare. Också kunde icke Kleopatra undgå att bli rörd, och en tår stänkte på hennes glasögon, när hon såg sig kallad för den evigt dyrkade.

Dock — här korssade hvarandra de olika spekulanterna, som hästarna vid en kapplänning. Om Thorsdagen anmäldes för mamsell Kleopatra, att Kommerse-rådet Kran önskade att få tala med henne. Det var en herre med både Wasa-stjerna och Nordstjerna, som ändå förklarade, att han ännu ägde en tredje stjerna — Kleopatra, hans lefnads stjerna. Kleopatra måste naturligtvis bli förbluffad af så mycken glans, och nära nog hade hon gifvit sitt Råd ett bestämdt: Ja. Likväl tyckte hon, att anständigheten förbjöd henne att vara så punktuell; hvarföre hon också anhöll att dagen derpå få skicka sin piga, Stina Lisa, med svar.

"Hon blir min Iris", ropade Kommerse-rådet.

Detta sednare uttryck begrep väl icke mamsell Kleopatra fullkomligt; men hon började att hos Kommerse-rådet befara en viss flygtighet.

Just som hon emellertid, efter mogen öfverläggning, skulle afskicka sin piga med ett gynnande svar till Kommerse-rådet, inträdde till henne Revisions-sekreteraren Pankén, som i ett sällskap dagen förut hört hennes förmögenhet (som, efter hvad jag haft äran nämna, var i ett beständigt stigande) uppskattas till trehundratusende riksdaler, och funnit denna summa vara högre till belopp, än han sjelf var vård, hvarföre han äfven trodde sig vinna betydligt på en byteshandel mellan sin magra hand och mamsell Kleopatras digra förmögenhet.

O eviga ärelystnad i menniskans bröst! Du, som skattar en Revisions-sekreterare högre, än ett Kommerse-råd! Du, som afgör menniskovärdet i enlighet med Hr Rothliebs 'författningar, rörande Rang!" Du var det, du, som låt Kleopatras hjerta, likt blomman för aftonkylan, sluta sig för Kommerse-rådet, och låt Revisions-sekreteraren der bryta in, som gurmanden i ostran. Flygtiga qvinna! huru lätt glömmer du icke dina föresatser, dina eder? För rangen förgäter du kärleken. Din ynnest är en vårvind, som förflyger; dina ögonkast äro hycklade lågor, såsom solens sken i vågen, der det är köld, isande köld på djupet; dina behag äro giller; dina kyssar äro gift.

Ja! Revisions-sekreteraren erhöll de bestämdaste löften. Han ville genast fira en högtidlig förlofning, för att vara säker på sitt rof. Han föreslog såsom vittnen mamsell Kleopatras piga och den hyrkusk, som skjutsat honom, och som ännu väntade framför porten. Men dertill kunde mamsell Kleopatras naturliga högsinthet icke beqväma sig. Hon ville ha vittnen med kraschaner och podager, med uniformer och giktverk. I dess ställe underskref hon, på Revisions-sekreterarens begäran, ett viteskontrakt, hvarmedelst hon utfästade sig, att om den skedda förlofningen å hennes sida upphäfdes, till den lidande Revisions-sekreteraren utbetala en summa, stor tretusende Riksdaler Bankomynt.

Slutligen, om Söndagen — man trodde då, att för mamsell Kleopatra obetydligt fattades i en half million — stannar ett lysande ekipage, för tillfället lånt af en god vän, vid mamsell Kleopatras boning. En herre i hofuniform stiger ur. Det är Kammarherren Grefve von Subbert. Äfven han vågar en storm på Kleopatras hjerta, understödd af allt hvad aristokratien har förföriskt, titlar, rang, hofspråk.

Med förtviflad beslutsamhet utropar slutligen Kleopatra: "De tretusen må springa", och skyndar att falla sin Grefve om halsen.

Äfven hans första känsla var att springa, men han fattar sig lyckligtvis, och kommer på en gång in i sin rol och i Kleopatras armar.

Och ryktet lägger denna förlofning i sin trumpet, och Revisions-sekreteraren viteskontraktet i sin pulpet, med full afsigt att vid första tillfälle deraf begagna sig, äfven om han för detta ändamål måste anlita Slottskansliets handräckning.

Efter ungefär ett halft år var Grosshandlarens bo utredt. Under denna tid hade ett Grosshandlaren tillhörigt, oassureradt fartyg strandat på Öländska kusten. Skeppet sönderslogs af böljorna och plundrades af både stora och små. Förlusten var betydlig.

Sedermera gjorde en person, som hade en betydlig del af sterbhusets kapitaler hos sig innestående, cession. Han ansåg sjelf denna kupp för den lyckligaste spekulation han någonsin företagit sig, och trogligtvis är det med anledning häraf, som så många i våra dagar följa hans exempel. På börsen hviskades offentligt, att med en sådan cession till voro P..., *millionär*. Det säkra är, att mamsell Kleopatra på denna spekulation blef *utfattig*.

Ty, når alla de i testamentet bestämda donationerna afgått, tillföll totalbehållningen, enligt Grosshandlarens disposition, mamsell Wechsling, och utgjorde denna summa En R:dr och fjorton skillingar Bankomynt, hvarpå Executor testamenti, v. Kniphausen, erhöll nämda Wechslings qvitto.

Strax derefter inhändigade mamsell Kleopatra en biljett från sin Grefve, hvari han omförmälde, att hans slägtingar satte sig emot deras tillänkta äktenskap, och att han icke, oaktadt sin brinnande kärlek, vågade stöta sig med dem.

Vid pass en timma hade förflutit, då tvenne slotts-kansli-betjenter för myndig förklarade mamsellen Kleopatra Norna Wechsling presenterade den skuldsedel på tretusen Riksdaler, den hon, med sex procents årlig, löpande ränta, till Hr Revisions-sekreteraren Pankén utgifvit. Mamsell Wechsling, urståndsatt att den honorera, följde sina nya beskyddare till gäldstuguhäcktet, der hon, ensam qvinna, med stoisk undergifvenhet, bar sitt besynnerliga öde, ända till dess hon, efter tre dygns fångenskap, åter sattes på fri fot."

— — — — — — — — — — — —

Så väl af Senatorns i Otho exempel, som af mamsell Norna Kleopatra Wechslings, finner man tydligen, att de största arfven icke alltid äro de säkraste, och ofta endast leda direkte till — gäldstugan.

Aftonbladet och dess monopolium.

Andra Artikeln.

Aftonbladets förläggare affekterar att synas en stor vän af konkurrens och näringsfrihet, samt en liflig hatare af allt tvång, af allt förmynderskap och alla monopolier; men det affekterade hatet mot förmynderskaps- och monopolii-våsendet har icke hindrat honom att åt sig sjelf utspekulera ett monopolium i stort, af alla monopolier det skadligaste som kan tänkas, eller att göra någonting så dyrbart och heligt, som ett helt folks yttrande-rätt och tryckfrihet, till föremål för en egennyttig krämar-spekulation och till en guldgrufva uteslutande för honom sjelf, samt att sätta Allmänheten i alla Sveriges landsorter, uti allt hvad publicitet och opinion angår, i ett komplett förmynderskap under det af honom utgifna Bladet. Och på samma sätt har kärleken för fri täflan och näringsfrihet lika litet hindrat honom ifrån att söka utestänga all medtäflan af andra tidningar och i sin våg göra slut på all konkurrens och all näringsfrihet, samt, på sätt i föregående artikel blifvit visadt, att för detta ändamål, eller betryggandet och utvidgandet af sitt monopolium, göra bruk af *så beskaffade* medel och utvägar, att, till Svenska näringsidkares heder, vi visst icke tro att någon medlem af de industriella klasserna, vare sig köpman, bruksägare, fabrikant eller handtverkare, skulle vara kapabel att använda dylika, för att gagna sin rörelse och utvidga sin afsättning.

Vill man genom ett talande exempel blifva rätt öfvertygad om monopoliers skadlighet och förderfliga verkningar, samt få en riktigt lefvande åskådning utaf huru en monopolist, med åsidosättande af alla band och konsiderationer, idkar sin rörelse endast och allenast för att hastigt åtkomma den största möjliga vinst, så behöfver man ock blott betrakta huru Aftonbladstrafiken drifves.

Säker om en uteslutande afsättning, behöfver en monopolist naturligtvis icke se på, att det arbete han levererar är godt och hans varor solida. Ju flärdfullare och dåligare hans produkter äro, ju mindre kostar honom tillverkningen, ju större blir hans vinst. Att skaffa sig dugliga och insigtsfulla arbetare kan derföre naturligtvis icke falla honom in; det vore en högst onödig omsorg, endast ledande till onödig kostnad. Han sammanrafsar ett skråp af arbetare, som levererar honom en skråptillverkning. Det enda han ser på och fordrar, är att varorna få en viss yta, en blankning, en appretur, som lockar och dårar den oerfarna mängden, och hindrar denna att genast upptäcka arbetets inre odugliget och värdlöshet. Så *måste* monopolisten handla, om han rätt vill draga fördel af sitt monopolium och hastigt sammanskrapa en ofantlig rikedom; *så* ser man ock Aftonbladsmonopolisten handla och till alla delar bringa dessa maximer i utöfning.

Att vänta att få se en riktigt tänkt, solid artikel i Aftonbladet, hvilken grundligt utreder och behandlar ett ämne, är fåfängt, i fall sådant ej förut skett i andra tidningar, så att Aftonbladet, såsom det så ofta plägar, kan tillegna sig hvad dessa sagt blott med omskrifning och varierande af deras uttryck. Kunskaper och idéer har aldrig Aftonbladsmonopolisten fordrat hos de personer, som han anställt vid sitt institut; *de enda* egenskaper han sökt hos sina medarbetare, är, såsom en annan tidning ganska träffande uttryckte sig, *"en smula stil"* och någon förmåga att deklamera med allmänna fraser och liberalt klingande loci communes, hvarigenom den inre tomheten, innehållslösheten och osammanhanget kunna öfverfernissas. Något okunnigare, ytligare och vattenaktigare än de äkta, oförfalskade Aftonblads-clniorna kan ej tänkas. Hela institutet är ej annat än ett blanknings-, appreterings- och frasmakeri-verkstad. Den eftertryckliga examen, som *Minerva* anställt med Aftonbladet uti de af detsamma år ut och år in med ett så odrägligt charlataneri och med ett så andlöst sqval af fraser omordade reformfrågorna, har, både hos monopolisten sjelf och hans verkstadsarbetare, blottat en så total brist på kunskaper och principer och en så komplett oförmåga i verkligt tänkande, att bevisen deraf väcka förvåning. Det är derföre ej underligt, att monopolisten om denna examen iakttager en så envis tystnad och försigtigt söker att derifrån afleda Allmänhetens uppmärksamhet.

Då Aftonbladet ensamt skördar vinsten af publiciteten och bragt de andra tidningarna derhän, att antingen utgifvas med förlust, eller i lyckligaste fallet, att nätt och jemt bära sig, så vore det ej obilligt att fordra, det Aftonbladet ock skulle göra gagnet och uppfylla samhällets rättmätiga kraf på tidningspressen. Men att den periodiska pressen är till för samhället, och ej för den enskilte, att den *i första rummet* är en politisk institution och tidningsutgifvarens kall ett vigtigt politiskt kall, samt att den privata ekonomiska och industriella sidan af yrket är subordinerad och *måste* vara subordinerad under den offentliga och politiska; detta har aldrig Aftonbladsmonopolisten velat begripa. För honom är publiciteten och den fria pressen blott föremål för en merkantil spekulation, ett medel att samla rikedomar och att om möjligt blifva, det enda han åtrår och eftersträfvar, millionär.

Swenska Traditioner.

XII. *Gyntherbergs skyldring.*

Den för sin utomordentliga armstyrka bekante Gyntherberg hade vid ett tillfälle uppfört sig sturskt mot en officerare. Han blef anklagad för detta brott och kunde väl knappt hoppas nåd af den om krigstukt och subordination måne Konung Carl. Men, innan ännu hans dödsdom var fälld, besökte Konungen drabanternas tält. De ilade, efter vanan, ut för att skyldra för honom. Gyntherberg, som egentligen var arresterad, skyndade likväl också ur sitt tält. Som han icke hade något gevär, begaf han sig hastigt till en kanon, kallad Moses, som han sjelf, i anledning af ett vad, hämtat ur Kung Augusts tyghus i Dresden. Gyntherberg fattade kanonen i dess silfverdrufva, lyfte den upp ifrån lavetten och skyldrade derefter med densamma.

Då Kungen vänligt nickade åt de öfriga drabanterna, föll hans blick äfven på Gyntherberg. Han kunde icke hindra sig att le åt skyldringen med ett så ovigt gevär. "Ja så Gyntherberg!" sade han: "du har tagit igen Moses. Mins du icke, att jag betalt dig lösen för den?" — Gyntherberg teg och såg blott på sin Konung med en sorglig blick. — "Hvad menar du, Gyntherberg?" frågade Carl vänligt. — "Eders Majestät! Jag rår lika litet om Moses, som om mitt eget lif. Båda äro de offrade till Eders Majestäts tjenst." — "Nå", inföll Kungen: "så skall jag än en gång betala dig lösen för Moses. Denna gång får du ditt eget lif. Jag ger dig nåd!"

Alla Gyntherbergs kamrater uppgåfvo ett tacksamt hurrarop, och den benådade gjorde, till både Konungens och deras förlustelse, några handgrepp med kanonen, hvarefter han nedlade den på sin lavett tillbaka.

Ett och annat.

I går uppfördes, såsom recett för Hr *Lars Kinmanson*, en bekant god komedi, "*Fästningen i Boston eller de tre arrestanterna*", samt den ännu mera bekanta Vaudevillen "*Kronofogdarne.*" Hr Kinmanson uppträdde i *Hjortsbergs* rol som Polycarpus, och uppfyllde icke så illa hans plats. Hr Kinmanson är en af de skådespelare, som bjuda till att genomtänka sina roler och att utföra dem så godt hans moyenger tillåta, utan att kokettera med effekter der de icke behöfvas. Huset var fullt, med undantag af några få platser på första raden, och den förtjente recettagaren blef till slut af publiken framropad.

= En ny operett, *Cosimo*, med musik af Prevost, lärer vara under öfning och kommer att gifvas första gången på Hr *F. Kinmansons* recett i slutet af nästa månad.

= I förra veckan debuterade en Hr *Forsberg* i Lionels roll i *Jungfrun af Orleans*, och hans första uppträdande tycktes lofva mycken framgång. Enligt repertoiren, lär äfven en ny skådespelerska inom kort komma att debutera.

= Ömtålighet har aldrig varit *Aftonbladets* sak, når det gällt andra fordringar än de pekuniära. I sin "revy" af *Dagligt Allehandas* artikel om Styrelsepressen i Sverige, visar sig Aftonbladet ingalunda särdt deraf, att medlemmarne af Rökgubbssocieteten, en Rothlieb, Huldberg, Lindgren m. fl. blifvit begagnade såsom publicister. Likväl måste hvar och en, som hört hvilka omdömen mängden fällt om tidningsskrifvaren och hans kall, just för de individers skull, som man begagnat såsom rökgubbar, finna det naturligt, att en stor del af publiken, som bedömmer tidningarna och tidningsskrifvare-yrket efter beskaffenheten och anseendet af de personligheter, som uppträda såsom redaktörer, nedsätter tidningsutgifvarekallet. Men, som sagdt är, sådant bekymrar icke Aftonbladet, som blott ser på penningen och väntar sitt anseende af den rikedom han kan förvärfva, samt dessutom på *sitt* håll icke mindre arbetat på att nedsätta publicistens yrke och göra det föraktadt. Aftonbladet trampar i detta hänseende i Herrar Rothliebs Huldbergs m. fl. spår, och finner det särdeles beqvämt, att vägen förut är så banad. Man erinras om historien om bonden, som blifvit dömd ifrån äran. Bonden såg något förundrad ut vid denna dom, hvars betydelse han icke kunde fatta. Slutligen frågade han domaren: "Får jag äta då?" — Ja, visst! — "Får jag behålla mina pengar också?" — Ja, äfven det! — "Nå, då frågar jag mindre efter hela äran, än efter en tvåstyfver?" —

= Ett vigtigt framskridande på reformernas bana: En Piga har fått tillstånd att sälja limpor. (Se *Statstidningen.*)

Nästa N:r utgifves Fredagen den 1 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 96. 1837.
Fredagen den 1 Dec.

F R E J A.

Scen på Institutet.

(Det är tidigt på morgonen. Storhertigen, nyss uppstigen, vandrar i nattrock genom institutets rum. Arbetsmanskapet har ännu icke börjat sitt dagsverke. Endast en hjelphustru sitter vid korgen och letar bland papperen.)

Storhertigen. Fins der ingenting, som kan begagnas? Se väl efter! Vi behöfva något att fylla med! *(Det knackar på dörren.)*

Storhertigen. Se efter hvem det är!

Hjelphustrun *(sedan hon tittat ut genom dörren)*. Rökgubben är derute!

Storhertigen. Hvad vill han så tidigt på morgonen?

Hjelphustrun *(sedan hon åter tittat ut)*. Han önskar att få komma in och tala med gunstig herrn. Han har kommit så bittida, för att icke blifva sedd af någon obehörig.

Storhertigen. Nå ja, det är icke så tokigt att han kommer. Jag vet nog att akta mig för honom, och då är han rolig att få pumpa litet. Låt honom komma in!

Rökgubben *(bugar sig ödmjukt och ser sig nöga omkring mellan bugningarna)*. Min bästa herre och gynnare! Jag får tacka på det förbindligaste för det goda bemötande, som jag i sjelfva verket erfarit nu sedan mitt förnyade uppträde! Ni har icke visat er generad af mitt och mina vänners, Huldbergs, Rothliebs och Regnérs sällskap på publicistbanan. För skenets skull har väl mitt blad fått tåla några slängar; men om de gå så beskedligt förbi, som det sist var händelsen, kan jag icke annat än glädja mig deröfver!

Storhertigen. Ja, ser ni, jag har alltid bevisat mig vara er vän i gerningarna om icke i orden.

Rökgubben. Jag vet och erkänner det gerna. Huru helt annorlunda far *Allehanda* ut emot mig! Hvad det gläder mig, att min gunstige herre håller efter den försmädaren! Håll i bara! Det gör så godt att måla ut hans handlingssätt med den kända talang, som står min gunstige herre ensam till buds. Alla, som läsa min herres blad *ensamt*, skola just få en vacker föreställning om edra motståndare. Det är så roligt att se, huru fint min herre förstår att insinuera sina beskyllningar, och sedan låta dem, för det motståndarnes remonstrationer icke blifva lika vidtomkring lästa, stå qvar som om de vore bevista. Jag beundrar er, min herre!

Storhertigen. Tack, kära ni! Men hvad har ni för nytt att berätta?

Rökgubben. Nyheterna är det smått om nu för tiden.

Storhertigen. Aha, jag förstår. Nå, jag skall väl söka väcka ert minne. *(Han bläddrar i plånboken.)*

Rökgubben. Hvad ni är för ett ljust hufvud, min gunstige herre! Vi sympatisera ändå bra mycket! Båda se vi förnämligast på det reela, på inkomsten, på penningen, fastän det, Gunås! är en alltför stor skillnad på beloppen af våra behållningar! Ni har verkligen valt den klokaste vägen, ehuru jag trodde så visst, att jag ock skulle kunna vinna något på min väg.

Storhertigen *(småler)*. Ja, jag tror verkligen, att ert yrke just icke är lönande, fastän många inbilla sig så.

Rökgubben. Ja, ja! Men derföre förtjenar jag väl också en gnista deltagande! Bästa, gunstigaste herre! Slå er dock icke alltför mycket till riddare på oss, arma rökgubbar! Ni är ju i sjelfva verket

också ni på ert håll en rökgubbe, när man rätt känner er! Huru har ni icke rökt för Riddarhus-oppositionen, Anckarsvärd, Frölich samt A. Danielson m. fl., så länge deras aktier stodo bra, samt rekommenderat dem både till Statsrådsplatser och annat; och huru har ni icke sedan rökt för Hrr Petré och Wærn, o. s. v. Har ni glömt huru ni till och med haft ett rökelse-kar för Friherre Nordin.

Storhertigen. Låt oss ej tala om det. Huru ni gått här, så märker jag, att ni tittat i mina kort och börjar utfundera min rörelse. Men tyst! Förstår ni mig. Ännu kan ni behöfva mig, likasom jag kan begagna mig af er. Apropos, om ni åter skulle öfverge, eller för bristande tillskott se er tvungen att öfverge ert Rökgubbsyrke, så hade jag verkligen funderat på att använda er, icke blott i nyhets- och notisväg, utan att erbjuda er en stadig plats såsom arbetare i mitt institut; jag kunde då ge er litet mera. Ni träffar der min kapten, er gamla pensionskamrat och medbroder i Rökgubbshandteringen, samt åtskilliga andra goda vänner och bekanta. Ni har en smula stil och förstår er på att koka soppa på en spik, som man säger, eller att omge ett magert innehåll med ett skum af fraser, så att det ser något ut; och det är sådant jag hufvudsakligast ser på; de liberala talesätten och vissa stående formler om tidens anda, folkens rätt, framskridande, reformer, m. m., lär ni snart in på mitt institut. Ni är dessutom van att skrifva beställda saker och att icke så noga få följa er öfvertygelse: egenskaper, som också hos mig komma till måtta. Tänk således på saken åtminstone för framtiden.

Rökgubben. Jag skall så göra. Emellertid måste jag beundra er oförlikneliga beräkningsförmåga. Ni har rökt för dem, som ni trodde kunna vara er nyttiga igen och till återtjenst berömma och rekommendera ert blad. Det är i sjelfva verket blott en byteshandel, men på hvilken ni, min gunstige herre, haft största, att icke säga ensam, vinsten.

Storhertigen. Jag hör något buller derute. *(till hjelphustrun)* Titta efter hvad det är.

Hjelphustrun *(som hastigt utgår och efter ett par ögonblick åter inkommer)*. Det är Fredholm med ett par polisbetjenter. Jag har sagt, att Herrn icke är uppstigen och bedt honom vänta några sekunder, men han har brådtom; han är visst åter här för någon indragning af bladet.

Rökgubben. Jag gratulerar af hjertat. Min gunstige herre är ändå bra lycklig, medge det. Ni kunde ej önska er något bättre.

Storhertigen *(glad)*. Oss emellan sagdt, erkänner jag, att denna indragning, liksom de förra, kommer mig oändligt väl till pass, ja denna än mer än de föregående. Det lider snart till den kritiska prenumerationstiden; och vilja vederbörande nu också under loppet af December och i början af Januari tjena mig med ett par indragningar, så må de andra tidningarna fritt öfverbevisa mig om Aftonbladets dåliga tendens och ytligheten och charlataneriet i mina och mina medarbetares artiklar; jag behöfver då ej taga någon notis deraf. Jag började annars just bli något orolig, men de der indragningarna hjelpa allt. Den stora hopen (och hvad bryr jag mig om ett litet antal af mera bildade!) tror nu fullt och fast, att Aftonbladet är en kraftfull oppositionstidning och, än mer, den enda oppositionstidningen, och att jag är en förföljd, en martyr för min sjelfständighet och min patriotism; i morgon, då jag skrifver en artikel om indragningen, skall ni förnimma huru jag skall tala upp saken. Låt se! denna martyrkrona kostar mig blott ett nytt tillståndsbevis, eller på skillingen uträknadt 3 R:dr 18 sk. bankomynt, och man kan då ej ha den för bättre pris. Visst är 3 R:dr och 18 sk. också penningar, men jag har denna utgift tusendefallt betalt, som jag hoppas, i bibehållna prenumeranter. Men jag hade så när glömt Fredholm. *(till hjelphustrun)* Bed honom stiga in, och glöm för all del ej att titulera honom för Advokatfiskal. Det är så mitt sätt, att enskilt vara mycket höflig och ödmjuk; man undviker derigenom många obehagligheter, och i bladet kan man då genera sig så mycket mindre.

Rökgubben *(som fattar tag i hjelphustrun)*. För Guds skull, låt icke någon af Polisen få se mig här, ännu så länge. Hur skall jag komma undan, så att ingen blir mig varse? Fins här ingen bakväg? För all del, fräls mig, gunstige herre!

Storhertigen. Jag vet i sanning intet råd i häpenheten. Jo, tyst! Har ni revideratkorgen der borta?

Hjelphustrun. Ja, nu är det gjordt!

Storhertigen. Godt! Korgen skall just i dag utbäras. Göm er i den, så kasta vi makulatur öfver er. Jag skall i tysthet säga till gummorna, att de släppa ut er, innan de hvälfva innehållet i sopprämen.

Rökgubben. Bara man kan lita på, att de icke misstaga sig och glömma — —

Storhertigen. Fort! Här är ingen annan utväg. Skynda er ner, ni, och du, hjelphustru, gå ut och be mycket artigt Herr Advokatfiskalen stiga in! Gå sedan efter en kamrat och bär bort skräpet.

Kollationeringen.

Nå välkommen till Hufvudstaden, min kära bror; hvad nytt ifrån Landsorten? yttrade endera dagen Grosshandlaren N. till Brukspatron H., hvilken han på förmiddagen mötte på Gustaf Adolfs torg.

— Jo, höga spannmålspriser, min bror, och, som du förut vet, få vi låga priser för vårt jern här i Stockholm; du kan således lätt se, i hvilken ställning vi bruksägare äro, och om vi kunna ha många goda nyheter att förtälja. Men hvad nytt i Hufvudstaden? Jag kom i går sednare på eftermiddagen, och har knappt talat med två personer. Sedan jag fått mig qvarter lät jag, för att litet orientera mig, hämta tidningarna för de sista dagarna, alldenstund jag på mer än en vecka icke sett något blad, och dermed tillbragte jag min afton.

— Ja, hvad kan jag då berätta dig stort annat, än du redan sett af tidningarna. Det vigtigaste har du då redan inhämtat, eller att undsättnings-väsendet åter är i full gång och att, utom förut tillgängliga medel, äfven det af Riksens Ständer vid sista riksdag anvisade fyllnads-kreditivet för detta ändamål kommer att begagnas. Partiella tullnedsättningen på utländsk spannmål kände väl min bror redan förr än min bror reste ifrån hemorten. Men är då missväxten verkligen så stor?

— Någon missväxt veta vi ej af i min ort, ehuru skörden väl icke varit god, utan något under medelmåttan; kan hända har den dock varit sämre på andra ställen, ehuru jag derföre icke tror hvarken på någon allmännare missväxt eller på någon brist af spannmål i landet: blott potatesäringen tror jag i allmänhet har slagit fel. Efter min öfvertygelse ligger det onda på annat håll och djupare, ehuru derföre visst icke fördoldt.

— Ja, det har bror rätt uti; förrän vi få en oföränderlig spannmålstull, så att köpmannen vågar spekulera och en riktig spannmålshandel kan uppkomma, så blir allt palliativer; man kommer i evighet aldrig ifrån det olyckliga undsättningsväsendet, hvilket endast, likasom diskonterna, inleder Allmogen i skuldsättning. Uti den punkten kan jag ock ej neka, att de råsonnementer, jag nu läst i tidningarna, förefallit mig ganska grundade. Men det blefve kanhända vådligt, att länge stå här stilla i den fuktiga höstkylan; skulle ej min bror vilja följa mig in till Davidsons och taga en kopp varm boullion, så kunna vi der fortsätta vårt samtal.

Sagdt och gjordt. De båda vännerna begåfvo sig till Davidson, fingo sin bouillon och pastejer, och Brukspatronen började åter:

— Jag märker att min bror missförstått mig. Att den vacklande, osäkra ställningen med spannmålstullen är ett ondt medger jag visst; men det är likväl ej det hufvudsakliga, det få vi landtmän bäst erfara; och de råsonnementer i tidningarna, som jag nu sist läst i denna fråga, ha visserligen till en del varit riktiga, men dock på det hela något ytliga.

— Huru så?

— Jo, för att äfven nu för ögonblicket lemna å sido det förhållande, som jag och vi landtmän i allmänhet anse för det hufvudsakligaste onda, så vill jag väl fråga min bror såsom köpman, huru en fix spannmålstull, så vidt den ej skulle göras orimligt hög, kan vara möjlig, så länge den olyckliga handelstraktaten med Ryssland existerar. Jag tror ej, att min bror skall motsäga mig häruti. Jag minnes temligen noga, hvad som passerade de tvenne sista riksdagarna, vid hvilka jag i synnerhet följde denna fråga med mycken uppmärksamhet. I slutet af 1829 års riksdag var jag tillfälligtvis här i Stockholm flera veckor. Statssekreteraren Skogman framkom då med sitt konstiga projekt till en tullstadga för spannmål, efterapad efter den Engelska spannmålstull-lagen, med sväfvande afgifter alltefter som spannmålsprisen varierade. Förgäfves bevisade en då utkommande tidning, som alltid lifligt ifrat för en fix spannmålstull, att hela förslaget var omoget och otillämpligt i Sverige, men att för öfrigt etablerandet af en oföränderlig tull också vore omöjligt, så länge Finska spannmålen och, under namn af Finsk, äfven Rysk spannmål vore privilegierad genom handelstraktaten, hvilken mera tycktes afse Rysslands och Finlands fördelar än Sveriges. Dock, hvad halp det? En stor kommitté nedsattes, jag tror af minst 50 personer, sammansatt af både Riksdagsmän och icke Riksdagsmän, och till hvilken Riksståndens alla notabiliteter voro kallade och icke en gång oppositionens derifrån uteslutne. För denna kommitté lät Regeringen framlägga projektet och kommittén omfattade det, förmodligen för det att det såg så konstigt och lärdt ut, och emedan allting som är utländskt här omfattas med så mycken favör, i synnerhet politiska och ekonomiska teorier, efter hvilka vårt kära fädernesland administratift kan rådbråkas. Projektet, gilladt af kommittén, utkom således som lag; men lagen hade icke existerat som sådan mer än några månader, förrän, i följd af den spannmålsbrist och hungersnöd som yppat sig i Bohuslän och Wermland, dess otillämplighet genast visade sig och den måste suspenderas. Vid sista riksdag voro väl ändtligen Ständerna så upplyste, att de insågo nödvändigheten af en oföränderlig tullafgift och äfven, såsom villkor derför, af ändring utaf traktaten rörande Finska handeln, så vidt den angår spannmål; och öfver begge dessa punkter tycktes äfven opinionen allmänneligen vara ense uti Riks-stånden; men just under riksdagen prolongerades åter traktaten, så att

Riks-ståndens arbeten och välmenta syftemål gagnade till intet; och sedan har den gamla osäkerheten fortfarit. Dessa förhållanden äro ock så allmänt kända, eller åtminstone så lätta att erhålla kännedom om, att de tidningar, som nu ordat om en fix, *låg*, spannmålstull, icke tyckts mig böra kunna vara okunniga derom, om de ock förbisett det hufvudsakligaste onda. För öfrigt, så mycket vän jag än är af en fix spannmålstull tror jag likväl att man bör vara så billig mot landtmannen, att afgiften icke sättes ytterligt låg, på sätt jag tyckt mig märka att de af mig nu sist lästa tidningarna yrkade. För att framkalla spannmålshandel i landet, behöfs ej heller att afgiften göres alltför låg, en måttlig afgift skall medföra precist samma effekt, blott den blir oföränderlig, så att köpmannen kan trygga sig dervid och inlåta sig i spekulationer af en längre tidrymd, än att köpa och åter sälja om några veckor eller högst månader. Förr kan det ock ej löna sig att allmännare inrätta rior och torkinrättningar i större skala.

— Detta råsonnement gillar jag också helt och hållet; en modererad tullafgift är tillräcklig att uppfylla ändamålet. Men hvad anser min bror för det hufvudsakligaste onda, hvarom min bror flera gånger nämt utan att närmare förklara sig?

— Jo, som sådant anser jag den nuvarande Brännvinslagstiftningen, eller lagstiftningen så väl rörande brännvinsbränning som brännvinsförsäljning, men i synnerhet angående bränningen. Det är förskräckligt, att minsta knapphet i äringen skall vara tillräcklig att uppjaga sädespriserna 50 till 100 procent och på flera orter förorsaka brist på spannmål, både till föda och utsäde, blott för det att många millioner tunnor säd och potatis förstöras i brännvinspannan. Jag kallar det verkligen förskräckligt och tillika högst skämligt, att brödet på många ställen skall fattas för den torftige, under det snart sagdt hela landet är färdigt att drunkna i brännvin. Och hvilket oberäkneligt moraliskt och fysiskt förderf utbredes ej bland Allmogen och den arbetande klassen genom denna brännvinsflod? Min bror skulle vara landtman för att rätt kunna öfvertyga sig derom.

— Hvad det beträffar, så äro vi stadsboer också rikligen i tillfälle att erfara hvad ondt den öfverflödiga tillgången och det låga priset på brännvin åstadkomma. Men skulle min bror verkligen vara för ett brännvinsförbud?

— Icke just det; jag älskar i ingen väg osäkerhet för närings-idkare, ehuru jag tror att en temporär inskränkning i brännvinsbränningen är ett någongång nödvändigt och kanske det bästa korrektivet emot de skadliga följderna af förbudslagarna emot utländsk spannmåls-införsel. Nej, jag talar om Brännvinslagstiftningen i allmänhet och nödvändigheten af en radikal förändring deruti, hvilken minskar tillgången, gör varan dyrare och sätter en gräns för den annars allt mer och mera tilltagande demoralisationen och fylleriet.

— Men min bror känner de vanliga inkasten emot en hög tillverkningsafgift eller accis å brännvinet, eller att den endast skulle föranleda till lönnbränning och en ofantlig insmuggling af utländskt brännvin.

— Jag känner dessa inkast och vet också hvad de ungefär äro värda. Hvad lönnbränningen beträffar, så kan den åtminstone aldrig bedrifvas i stort eller så, att den på det hela kan bli af någon vigt, i fall Landshöfdingarne allvarsamt tillhålla Fiskaler och Länsmän att fullgöra sina skyldigheter, så att ej sådana skandaler kunna passera, som, under de första månaderna af brännvinsförbudet 1832, nästan öfver hela riket tilldrogo sig, då t. ex. i Malmö brännvinsbränning bedrefs till och med i huset midt emot der Stadsfiskalen bodde. Och om åter Landshöfdingarne ej fullgöra sina kontrolleringsåligganden i afseende på de dem underlydande Fiskaler och Länsmän, så äro väl tjensterna icke heller någon deras egendom, må de än ha tillhandlat sig dem med aldrig så dryga ackorder, utan Statens förtroende-embeten: och en Landshöfding, som ej håller allvarsam hand öfver efterlefnaden af Statens allmänna författningar, utan i hvars Län de fräckt öfverträdas, har efter min tanka förverkat sitt innehafvande förtroende, och ju kortare processen i sådant fall göres, ju bättre, det fordra både rättvisan och Statens väl.

— Men min bror lärer väl medgifva, att den andra omständigheten, eller förekommandet af utländskt brännvins inpraktiserande, blir något svårare, i synnerhet så länge nuvarande reglering af handelsförhållanderna emellan Sverige och Norrige fortfar, som också tillkommit under Hr Stats-sekreteraren Skogmans förvaltning, och, i kraft af hvilken, en sådan orimlighet kan existera som den, att, äfven under ett brånvinsförbud i Sverige, ofantliga qvantiteter brännvin kunna ifrån Norrige *lagligen* införas, hvilket också under de sista förbuden verkligen ägt rum till stor förlustelse för Norrmännen.

— Att ett sådant oskick bör ändras säger sig sjelf. Generaltulldirektören är för öfrigt i samma predikament som Landshöfdingarne eller innehafvare af ett förtroende-embete, och om han ej med nit och drift kontrollerar sina underlydande och allvarligen tillser att de uppfylla sina skyldigheter, så håller jag före, att äfven han bör behandlas såsom skulle han sjelf ha ingifvit sin afskedsansökning. Att i många andra länder en chef för Tullverket länge skulle ha befunnit sig qvar på sin plats, inom hvars administration, så grofva, så vidtutgrenade och så långvariga oordningar och missbruk blifvit upptäckta, som här genom Tullförvaltaren Finérs död och balans kommo i dagern, anser jag ock icke sannolikt. Visserligen, jag medger det, blir inpraktiserandet utifrån af brännvin alltid något svårare att förekomma än lönnbränningen inom landet, men att hindra så det ena som den andra att ske i stort, tror jag likväl icke vara omöjligt för en Regering med kraft.

— För en Regering med kraft ... Men förlåt mig, min bror, att jag nödgas afbryta, jag måste gå; klockan slår nu elfva, och jag har anmodat en person att infinna sig hos mig för en affär straxt efter elfva. Men jag utber mig att min bror är så god och passerar sin afton hos mig i dag, så kunna vi vid ett glas punsch vidare få kollationera våra och, kanhända äfven med detsamma, hufvudstadens och landsortens opinioner.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 97. 1837.
Tisdagen den 5 Dec.

FREJA.

Också några ord om orsakerna
till den periodiska pressens låga ståndpunkt i Sverige.

Frågan om Svenska tidningsväsendets närvarande beskaffenhet och ställning i opinionen samt orsakerna dertill, har blifvit lika frimodigt som grundligt och förtjenstfullt behandlad uti tvenne tidningar.

Dagligt Allehanda har i en följd af artiklar sökt ådagalägga det högst menliga inflytande, som Styrelsen under en mängd af år utöfvat på den periodiska pressen, 1:o genom den servila, salarierade Rökgubbspressen och beskaffenheten af de personer, som blifvit använde såsom utgifvare af rökverks-bladen; 2:o derigenom, att en verklig Ministeriell press icke långt för detta *medan sådant ännu var möjligt*, upprättades, utan i stället det ytterligt okloka steget vidtogs, att låta det officiella bladet uppträda som en qvasi-ministeriell tidning, likväl ej förr än utgifvandet af en verklig Ministeriell tidning hade blifvit för sent och omöjligt; samt ändtligen 3:o genom indragnings-systemet, eller det sätt på hvilket indragningsmakten blifvit begagnad. Uti alla dessa punkter har också *Dagligt Allehanda* onekligen haft rätt. Det ständiga, ända till osmaklighet fadda smickret och rökandet för Regentens personlighet uti de servila tidningarna; dessa tidningars alltid redebogna, samvetslösa sofisteri till försvar för hvilka Regeringens åtgärder som helst, äfven de minst försvarliga, och deras orättvisa, deras hätskhet samt oanständiga och scurrila ton emot oppositionen inom Representationen och emot de af Styrelsen oberoende bladen — allt detta har i hög grad gjort tidningsväsendet föraktadt, och kanske ändå mer har den kända ställningen, ryktet och anseendet eller med ett ord personligheten af de individer, hvilka uppträdt såsom vare af Stockholms Tidning, Axplockaren m. fl., bidragit att i mängdens ögon nedsätta sjelfva tidningsskrifvarekallet. Hade deremot vederbörande, i ställe att tro sig kunna hämta stöd ifrån en servil rökverkspress, för tio, tolf år sedan lyssnat till de så ofta då af en oppositionstidning förnyade uppmaningarna, att uppsätta en *verklig* ministeriell tidning, ett ministeriell blad *"i ordets vackra bemärkelse"*, så hade säkerligen ej blott Styrelsens egen, utan ock tidningspressens ställning nu varit helt annan och vida bättre än den är; den sednare skulle då varit tvungen att intaga och söka bibehålla en upphöjd ståndpunkt i opinionen; den skulle ej kunnat falla så djupt, som den sedan sjunkit, och äfven en oppositionstidning af dålig ton och tendens skulle sedermera varit omöjlig och icke ens kunnat försökas. Företaget att, sedan ett verkligt ministeriellt blad icke mera låg inom möjligheternas region, utgifva Statstidningen, har endast tjenat att ytterligare fullborda styrelsepressens ruin. Och hvad ändtligen indragningssystemet vidkommer, så hafva de täta tidnings-indragningarna, utan att i ringaste mån gagna Styrelsen, aldrig haft eller *kunnat* ha annan verkan än att försämra tidningspressen och att motverka och tillintetgöra hvarje ädelt och oegennyttigt bemödande till dess förbättring. Just de sista månadernas och veckornas erfarenhet har lemnat ett nytt och det säkraste intyget på indragningssystemets skadlighet, och huru detta motverkar alla bemödanden till pressens förbättring. Från flera håll hade det under loppet af detta år oegennyttigt arbetats på att upplysa Allmänheten om Aftonbladets sannskyldiga beskaffenhet, i tanke att derigenom, om möjligt, tvinga detta blad att i någon mån bortlägga sin dåliga ton och tendens; och dessa bemödanden hade sannolikt icke blifvit utan verkan, i fall icke indragningsmakten af gunst och nåde till Aftonbladets lycka mellankommit. Ty hvad gjorde Aftonbladets utgifvare för att rädda sig utur förlägenheten, då han märkte att bladets karakter blef

allt mer och mer blottad, och dess ställning till publiken allt mer och mer betänklig? Jo, för att upphjelpa bladets fallna anseende och förtroende flyr han just till indragningsmakten! . . . Beräknande *"ömtåligheten inom vissa regioner"*, inför han tid efter annan några artiklar, *enkom för att få tidningen några gånger indragen*, såsom det ögonskenligen synes af den *speciella syftningen* och de *för ändamålet* skickligt valda ordalagen i dessa artiklar; och hans list lyckas: indragningsmakten märker ej konstgreppet, utan låter helt enfaldigt fånga sig på den utställda lockmaten och tjenar hans innerliga önskan; och sedan hans beräkning väl gått i fullbordan och de förnyade, alltid impopulära, indragningarna åstadkommit en obehaglig sensation hos publiken och äter fästat uppmärksamhet på hans blad, begagnar han tillfället att framställa sig för Allmänheten med skenet af en förföljd, af en martyr, och Aftonbladet såsom den enda frimodiga tidningen, såsom ett verkligt oppositionsblad; och om listen icke lyckas lika fullkomligt mot Allmänheten, hvars känsla så lätt fattar eld och sympatiserar för hvarje föremål för godtycklighet, orättvisa och förföljelser, som mot indragningsmakten, så är det åtminstone icke den sednares förtjenst; vederbörande ha visserligen gjort allt hvad de förmått, för att återupphjelpa Aftonbladets kredit och för att tillintetgöra verkan af allt, som skett för att nödga detsamma att antaga en bättre karakter.

Svenska Minerva upptog den af Dagligt Allehanda väckta frågan till förnyad behandling. Erkännande hvad som Dagligt Allehanda ådagalagt hafva ifrån Styrelsens sida skett till den periodiska pressens *"degradation"*, sökte Minerva bevisa, att Regeringen likväl icke ensam vore orsaken till resultatet, eller tidningarnas och tidningsutgifvare-kallets förnedring. Minerva fästade uppmärksamheten på den andel, som Allmänheten och den *"liberala pressen"* sjelf, eller egentligen Aftonbladet, haft uti detta resultat: — Aftonbladet, genom dess företag att göra tidningsutgifvarekallet endast och allenast till föremål för en låg, egennyttig vinstspekulation och att blott uti uppsökandet, utvecklandet och närandet hos publiken af alla menniskohjertats oädlare böjelser och passioner söka ämnen för sin egennytta, samt Allmänheten genom det understöd, som den i så rikt mått lemnat Aftonbladet. Och äfven Minerva har icke haft orätt: om Allmänheten icke understödjer tidningar af en ädel, samhällsnyttig syftning, utan tvertom företrädesvis med ymnig prenumeration gynnar en tidning, som utmärker sig genom en dålig, demoraliserande endens, så befordrar visserligen Allmänheten tidningsväsendets förnedring; och likasom hvarje innehafvare af ett samhällsvigtigt offentligt kall, vare sig Domare, Prest, Akademisk lärare eller Tidningsutgifvare, hvilken, med öppet åsidosättande af kallets högre pligter och offentliga betydelse, endast fikar efter enskilt vinst och jagar efter hvarje tillfälle att åtkomma några lumpna fyrkar, ovillkorligt nedsätter sig sjelf och sitt kall i mängdens opinion, så har ock Aftonbladets utgifvare, genom sin krämarpublicism, sitt giriga sträfvande att uttränga alla andra tidningar, och sitt oaflåtliga spekulerande på publikens alla oädla tycken och passioner, gjort och *måst* göra tidningsskrifvareyrket föraktadt. I detta hänseende har Aftonbladet för oppositionspressen åstadkommit precist samma förnedrande resultat, som Stockholms Tidning, Granskaren, Axplockaren och Argus den IV för styrelsepressen.

Aftonbladet kunde af lätt begripliga skäl icke vara särdeles belåtet med att hela denna fråga om den periodiska pressens tillstånd bragtes å bane; det har sjelft haft allt för mycken och allt för verksam del i tidningsväsendets och tidningsutgifvarekallets förnedring, för att kunna önska det uppmärksamheten derpå skulle fästas. För att undanskymma och icke nödgas medgifva denna delaktighet, fanns också för Aftonbladet ingen annan utväg än att förneka sjelfva *factum*, ehuru svårt, huru omöjligt än ett slikt förnekande måtte förefalla. Ty är ej tidningarnas och tidningsutgifvarekallets missaktning i opinionen ögonskenlig? Hvarest får man ej numera beklagligen höra, hvarthelst man kommer, ifrån låg och hög utan åtskillnad, omdömen, som utvisa en sådan missaktning? Och hvadan kommer ändtligen, att äfven de rättmätigaste och mest grundade framställningar i tidningarna vanligen lemnas utan ringaste afseende af Regering och Autoriteter, och att snart sagdt dagligen händelser passera och åtgärder komma i ljuset, som bevisa, att den periodiska pressen förlorat all sin återhållande och kontrollerande kraft, samt derigenom största delen af sin nytta: — hvadan kommer detta, om ej derifrån att Regering och Autoriteter veta, att tidningsväsendet äfven af *"folket"* är föraktadt och *hos det* förlorat sin vigt, om än för nyheternas och tidsfördrifs skull tidningar nu allmännare och mera läsas än förr? Allt detta är *facta*, som väl icke af någon borde kunna förnekas, men Aftonbladet gjorde det ändock; och såsom bevis att pressen icke är föraktad och tidningsutgifvarekallet icke nedsatt i opinionen, anförde det, att vid den solenna presentationen hos Hans Majestät Konungen af Civilstatens fullmäktige och samma fullmäktiges afskedstagande hos Civilstatens Ord-

förande, den embetsman och ledamot af Ridderskapet och Adeln, som tillika år utgifvare af Dagligt Allehanda, icke blifvit på något sätt skymfad, utan bemött med samma höflighet som öfrige fullmäktige. Att detta förmenta bevis för Aftonbladets sats ingenting bevisade, insåg utan tvifvel Aftonbladets utgifvare lika vål som hvar och en annan, men afsigten var såkerligen ock ej att dermed *i saken* bevisa något, utan endast att, genom framdragandet och vanställandet af anekdoten, återigen göra Dagligt Allehanda-utgifvarens frisinnighet och sjelfständighet såsom oppositionsman *misstänkta* och insinuera den honom (nb. *icke* såsom tidningsutgifvare, utan såsom Civilstatens Representant) vederfarna, likgilltiga och betydelselösa höfligheten, såsom en ny *"tumning"* och ett bevis på att Dagligt Allehanda vore *vunnet* af höga vederbörande och i hemlighet på deras sida; ty för detta sysfemål eller att göra D. A:s opposition och sjelfståndighet misstänkta, derpå har Aftonbladet nu under nåra ett helt år oupphörligt arbetat, än under den ena formen, än under den andra och genom alla möjliga slags insinuationer.

Sådan år gången af den behandling denna fråga hittills erhållit. Oaktadt det förtjenstfulla i denna behandling å Dagligt Allehandas och Sv. Minervas sida, hvarigenom blifvit utredt, huru tidningsutgifvarne sjelfve, Regeringen och Allmänheten, hvar och en på sitt håll, medverkat att nedsåtta den periodiska pressen till dess nårvarande låga ståndpunkt i opinionen, så synes dock en måktig orsak till denna pressens förnedring ännu ha blifvit glömd eller ha undgått uppmårksamheten, och denna orsak år *Representationens handlingssätt i afseende på tidningspressen* under de sednare Riksdagarna och isynnerhet under den sista. Det torde då vara i sin ordning, att äfven Representanternes förhållande till pressen företages till betraktande, helst som tidningsväsendets återupphjelpande utur sitt nårvarande förnedrade tillstånd, troligen icke kan åstadkommas utan alfvarsam medverkan ifrån Representanternes sida, och Redaktionen af Freja åmnar derföre åt denna hittills bortglömda sida af saken egna några ord i en följande artikel.

Anmälan af utkomne skrifter.

Kappsäcken, fragmenter ur min dagbok.

Författaren till denna lilla brochyr jemför den sjelf med "den beryktade Aftonbladskorgen." Der finnes mycket kaleidoskopiskt; och hufvudsakligen består den af åtskilliga små äfventyr och reflexioner under vandringar i Södra Sverige. Hår och der röjer den tycke med de bekanta "Vandringarna i Dalarnet", men år påtagligen af en annan hand.

I afseende på sjelfva den för handen varande kappsäcken, år det förnämligast trenne förhållanden, som synas oss förtjenta af uppmårksamhet.

I. *Aftonbladets Kapten i kappsäcken.*

Författaren yttrar sig och framställer utförligt sitt omdöme om "F. d. Kapten Lindeberg", såsom "namnkunnig sednast genom den öfver honom afsagda *dödsdom.*" Han berättar om den "mårkvårdiga ringen", som kaptenen erhöll från Christianstad, och antyder att "de gode Christianstadsboerne på ett visst håll långe voro rått illa anskrifne" för denna sin gåfva. "Det var en utmårkelse, sållsynt hos oss, men icke oförtjent." Hans "skrifter förtjena nemligen att mera allmånt låsas och begrundas, ån som sker." Kappsäcksförfattaren ifrar derefter emot många af prenumeranterna å kaptenens skrifter. "Jag har sett personer, som för att med deras namn få figurera på listan (?) prenumererat på den dödsdömdes samlade arbeten, men sedan utbjudit *den strunten* (?!) för halfva priset." Det som hårvid mest synes gråmt kappsäcksförfattaren, år att den dödsdömdes bok blifvit utbjuden utan att vara "uppskuren!" Han berättar derefter, med uttryck af förundran, att han låst den "mårkvårdiga Blanka" — fullkomligen vaken — vid slutet (?). "Flera af hans smärre skaldestycken, t. ex. Mina drömmar, Napoleon m. fl., skulle till och med icke göra skam åt en Tegnérs (!!) eller Atterboms (!!) det ena och det andra partiets blindt dyrkade afgudars (?) penna. Men det år egentligen i det politiska skriftstålleriet, som Lindebergs förnåmsta styrka ligger, och håri år han af få bland våra publicister öfverträffad." — — "Hos få af våra publicister eller politiska skribenter finner man en så sann blick öfver de flesta förhållanden, en så fast, alltid utan fruktan och oftast utan öfverdrift uttalad vilja." Af dessa uttryck finner man, att Aftonbladets kapten ingalunda befinner sig illa i kappsäcken, så framt han icke får hosta af den myckna rökelsen. Likvål har kappsäcksförfattaren förmedelst en not öppnat ett draghål, för att låtta kaptenens bröst och låta en del af rökelsen utdunsta. Denna not lyder: "Då hår talas om Lindebergs skrifter, tages hans bidrag till Aftonbladet alldeles icke i beråkning; deri igenkännes icke alltid *den* Lindeberg, hvarom hår år fråga" — (kappsäcksförfattaren år alltför oråttvis emot utstrykningssystemet!) — "och han har derpå icke tryckt sin namnstämpel. Likaså vore det önskligt, att från antalet af

hans skrifter kunna utesluta större delen af hans besynnerliga förslag till ett nationelt Försvars-System."

Vi hafva, vid denna framställning, citerat kappsäcksförfattarens egna ord; så att kaptenen alldeles icke behöfver stanna i förbindelse hos oss öfver artigheten.

II. *Skildringarnas Författare i kappsäcken.*

För att lemna tillfälle till en jemförelse emellan omdömena, meddela vi äfven kappsäcksförfattarens yttrande om "de ryktbara Skildringarnas' författare. Den sednare är honom ingalunda så angenäm, som kaptenen, och han sträfvar synbarligen att förena sig Aftonbladets åsigter af Skildringarna, sådana dessa åsigter uttrycktes i de bekanta "sidosparkarna." Naturligtvis röjer sig i kappsäcksförfattarens ord beträffande något så utomordentligt kinkigt och brännande, som Skildringarna, en viss försigtighet, en viss fruktan att sveda fingrarna. Han klagar att "karaktersskildraren alltför ofta med sin utomordentliga talang fallit in i pasqvillantens manér." Han beskrifver den sensation Skildringarna väckte "under koleratiden", och berättar huru på den ena sidan lästes "allvarliga böner, att den härjande farsoten måtte skona den utomordentlige författaren", och att man "å den andra med fromt nit bad, att vår Herre måtte ta *menniskan*." Vidare finner han det märkvärdigt, att tryckfrihetens väktare lemnat Skildringarna oantastade. Han anför ur dem en mängd uttryck och omdömen, med tillägg att han "skulle kunna citera än kraftigare, ja, tio gånger mustigare uttryck om detta och andra ämnen, uttryck, om ej så rakt fram utsagda, dock lika mycket innebärande, som kanske till och med de, hvarföre andra personer blifvit dömde till döden." För att lemna vederbörande en ledning för behandlandet af Skildringarna, insinuerar han också i en not, att en Jury skulle kunna fälla honom. "Med huru öfverlägsen talang", heter det, "Skildringarnas författare än vet att insvepa andemeningen, förstår man dock tydligen "hvaråt Edmund syftar med sitt mörka tal"; och det är ju efter andan och syftningen af en skrift, mera än efter ordalagen, en Jury har att dömma!" Det vore en förträfflig utväg att få Skildringarnas författare fast!!

III. *Aftonbladet om kappsäcken.*

Då, såsom vi här ofvanföre anfört, så många sympatier röja sig emellan Aftonbladet och Kappsäcksförfattaren, är det naturligt, att Allmänhetens uppmärksamhet fästes på skriften genom Aftonbladets recension. Hvem den eljest qvicke författaren må vara, så måste det för Aftonbladet utgöra en egen tillfredsställelse att emotta honom på publiciteten [illegible] b na. Mottagandet skedde också högtidligen och vederbörligen i recensionen [illegible] uru kommer det till, att ingendera af de [illegible] ställarne, hvilkas domar vi i kappsäcken funnit [illegible] a det hufvudsakligaste, blifvit nämd i Aftonbladets recension? Boken är icke tryckt på Aftonbladstryckeriet, ehuru det gula omslagets färg påminner något om det nya Låsebiblioteket. Man läste i Norrska tidningar, hvilka, som man vet, stå i liflig kommunikation med Aftonbladet, att Skildringarnas författare och kaptenen skulle vara "gamla vänner." Månne kappsäcken skulle kunna vara ett litet vänskapsbetyg från kaptenen? Eller är det någon af kaptenens Christianstadsvänner, som packat den "märkvärdiga" kappsäcken? Aftonbladet får förmodligen icke, för sina vigtiga politiska frågors skull, utrymme för en upplysning i detta ämne.

Ett och annat.

Det har här blifvit ett bruk, som icke mycket hedrar den periodiska pressen, att när en Concert gifves eller en benefice för någon af Scenens Artister, alltid en eller annan af tidningarna är ute och går med håfven för concertgifvaren eller beneficetagaren, huru relativ dennes virtuositet än må vara. När det är frågan om något missbruk af pressen, så är det naturligt, att *Granskaren* icke saknas, och redan förliden vecka utöfvade han kyrkstöts-kallet och väckte publiken med nedanstående pinglande bjellra:

"I morgon åtta dagar till lärer den musikälskande Publiken hafva att vänta ett utvaldt nöje. Då uppföres nemligen till förmån för HofKapellmästaren Berwald, på Kongl. teatern, en stor vokal- och instrumental-concert, hvarförutan en akt af Operan Robert le Diable, som vi hört sägas, äfvenväl kommer att gifvas. De *stora förtjenster*, Herr Berwald har utaf Hofkapellet och Kongl. teaterns lyriska scen, torde, i förening med den omständigheten, att han icke på fyra år härstädes *till sin förmån gifvit någon concert*, för Publiken vara *tillräckliga skäl att vid detta tillfälle visa honom sin bevågenhet*."

Man kunde likväl fråga Granskaren, om han erinrar sig att Kapellmästar Du Puy, hvars förtjenster af Kongl. Hofkapellet och Lyriska Scenen torde varit så stora, som Herr Berwalds, på detta sätt uppträdde som Concertgifvare eller ock som Soiréetillställare, i likhet med sina underlydande vid Orchestern.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 8 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 98. Fredagen

1837. den 8 Dec.

Kollationeringen.

Aftonsamtalet.

Efter aftal inträffade Brukspatron H. hos Grosshandlaren N. kl. 7 på aftonen och fann honom i ett lifligt samspråk med sin vän Assessor A; efter föregången välkomsthelsning och presentation af Assessorn för Brukspatronen, yttrade den sednare: Jag hoppas, att min ankomst icke stör herrarnes konversation.

N. Visst icke. Vi talade just om samma ämne, som på förmiddagen sysselsatte min bror och mig, då en angelägenhet nödgade mig att afbryta samtalet. Assessor *A.* tyckes äfven böjd för samma mening, som min bror då försäktade, eller att, vid knappare åring och befarad spannmålsbrist, såsom nu är händelsen, en inskränkning af brännvinsbränningen är att föredraga framför tullnedsättning och insläppning af utländsk spannmål.

H. Sådan är åtminstone, så vidt jag kunnat inhämta, i landsorterna den allmänna meningen, med undantag kanhända af några större bränneri-ägares, och denna opinion är äfven min. Af förbud och exceptionnel lagstiftning i och för sig sjelf, är jag visst icke någon vän; men då lagstiftningen redan *såsom princip* etablerat en exception, uti förbudet mot utländsk spannmåls-införsel, eller rättare uti så höga tullafgifter att de eqvivalera ett förbud, så tror jag, att mot detta onda, och för att förebygga de skadliga verkningarna deraf uti knappare år, en inställelse af brännvinsbränningen är ett vida säkrare och i många hänseenden *ändamålsenligare* korrektiv, än en temporär tullnedsättning å ett eller flera spannmåls-slag. Erfarenheten torde väl ock ådagalägga, om ej inpå vintern och emot våren, då ett brännvinsförbud blir för sent att vidtaga, spannmålspriserna stegras till den höjd, att den nu skedda partiella tullnedsättningen visar sig ha varit i det närmaste utan verkan. Jag skulle önska att jag misstog mig i denna förmodan; men få brännvinspannorna, stora och små, koka med oafbruten drift i flera månader, så konsumera de en så olantlig qvantitet spannmål, helst i år, då för den allmännare missväxten på potates den strida såden mer än vanligt tillgripes för brännvinsbränningen, att i jemförelse dermed den spannmål, som nu på hösten inkommit och vidare innan isläggningen kan inkomma, är och blir en obetydlighet. Jag har väl i dag, sedan jag på förmiddagen skiljdes vid bror *N.*, läst i *Dagligt Allehanda* en pompös artikel, med många ord och få bevis, undertecknad *C. F. Lilljewalch*, uti hvilken Hr C. F. Lilljewalch förklarar Hr Stats-sekreteraren *Skogman* för en *"stor Statsekonom"*, hvars *"klara blick"* han *"beundrar"* och hvilken han anser *"ha gjort sig förtjent af sina landsmäns tacksamhet"*; men jag bekänner, att när jag betraktar hela vår Statshushållning, och speciellt vår brännvinslagstiftning och vår spannmålstull-lagstiftning, samt huru handels- och sjöfartsförhållanderna med Finland och med Norrige äro reglerade, så finner jag snarare ämnen till förundran än till beundran, och förmår ingenstädes upptäcka den klara blicken af den store Statsekonom, som skall förvärfvat sig rätt till sina landsmäns tacksamhet. Men måhända har artikelförfattaren i tysthet haft i sigte, att Hr Skogman är Finne, och då medger jag att han har rätt, ty för traktaten rörande Finska handeln tror jag verkligen Finnarne vara sin landsman förbundne.

N. Jag har äfven läst det Lilljewalchska loftalet öfver Hr Skogman i dagens Dagligt Allehanda, och icke utan förundran, det medger jag; men då jag, jemte de af Dagligt Allehanda omförmälta fleråriga anstånden, tillika uti artikeln såg förteckningen på de fartyg Hr Lilljewalch nu i år låtit bygga på sitt skeppsvarf i Norr-

botten, samt erinrade mig att Hr Lilljewalch för dessa fartyg fått sig genom Handels- och Finans-Expeditionen meddelad förmånen, att *tullfritt* införa alla erforderliga skepps-inventarier och effekter, så minskade sig min förundran, och jag fann mer än väl, att Hr Lilljewalch enskilt kunde äga billig anledning till tacksamhet; en erkänsla, som också torde delas af andra varfsägare, hvilka, på grund af det Lilljewalchska prejudikatet och enahanda talande skäl, samma förmån tillgodokommit. Huruvida dylika undantag ifrån gällande lagar till förmån för enskilta kunna i allmänhet rättfärdigas och huruvida de utmärka den "store Statsekonomen", lemnar jag dock derhän och förmodar att detta framdeles varder utredt, ty jag spår, om ej allt bedrager mig, att dessa undantagsresolutioner, liksom mycket annat, en gång kommer att "gå igen", som man säger.

A. Förlåt mig, att jag faller i talet och blandar mig i ett ämne, uti hvilket jag befarar att jag ej är tillräckligt hemmastadd, ty i följd af min befattning och mina sysselsättningar ha kommerciella och merkantila förhållanden nästan alltid befunnit sig utom min synkrets. Men jag har hört sägas, att åtskilliga köpmän skola ha införskrifvit utländsk spannmål redan förrän tullnedsättningen var beslutad och att deras laddningar anlände hit just i samma dagar, som kungörelsen utfärdades. Kanske torde vår vård, Hr Grosshandlaren, vara god och upplysa huru härmed förhåller sig; det skulle verkligen bevisa en stor sagacité hos våra köpmän, att så der på förhand kunna beräkna, eller rättare sagdt divinera de beslut, som Regeringen ämnar vidtaga och derefter inrätta sina spekulationer.

N. En sådan der sagacité eller divinationsförmåga, såsom Hr Assessorn behagar kalla den, har verkligen vid åtskilliga tillfällen visat sig hos en och annan af våra köpmän, när det gällt författningar, som emanerat ifrån Handels- och Finans-expeditionen, och isynnerhet då brännvinsförbud och tullnedsättningar varit i antågande. Huruvida denna *"klara blick"*, som genomskådar tillkommande ting och så väl förstår utgrunda den *"store Statsekonomens"* förehafvanden, bör utgöra ämne för beundran eller förundran, lemnar jag dock oafgjordt. Hvad som är visst, är emellertid att äfven nu några spannmålsladdningar anlände omedelbart efter sedan beslutet om tullnedsättningen var fattadt af Regeringen och offentliggjordt.

A. Men månne icke, i fall en stor spannmålsimport nästa vår och sommar kommer att äga rum, en motsvarande silfver-export ifrån Banken är att befara?

N. Närmare 300,000 Riksdaler Silfver lära i år, eller egentligen nu på hösten, vara uttagna ifrån Banken och exporterade, och det är visst icke omöjligt, att Banken nästa år torde bli lättad på detta belopp fördubbladt och till och med derutöfver, i händelse en betydligare spannmåls-import skulle inträffa på nästa öppet vatten, och en fortfarande svår handelsställning i Amerika äfven då skulle betydligt minska skeppningen. Men detta är dock blott möjligheter, och med visshet kan i dessa hänseenden för närvarande ingenting beräknas.

H. Det är emellertid just dessa förhållanden, som man i landsorterna allmännare fruktar, och denna billiga farhåga är äfven ett af skälen, hvarföre opinionen der skulle föredragit en inskränkning i brännvinsbränningen framför insläppningen af ett eller annat hundratusen tunnor utländsk spannmål, eller kanske mera, endast för att uppbrännas i brännvinspannan eller egentligen för att ersätta den inhemska spannmål, som under hösten och vintern blifvit förstörd för att åstadkomma ett öfverflöd af den landsförderfliga drycken. Uttagandet och exporten af en million Riksdaler Silfver måste, befarar man, verka menligt för realisationen, och i alla händelser skulle derigenom uppstå en sedel-indragning af 4 millioner Riksdaler Riksgälds. Till lycka för landsorterna ha vi väl nu i flera provinser fått privata Banker i gång, hvilkas sedel-utgifning torde kunna ersätta den genom en så stor indragning af Riksbankens sedlar uppkommande minskningen i rörelse-kapitalet; men den förstnämda olägenheten, eller ett så betydligt försvagande af Bankens reela fond, stode i alla fall qvar.

N. Bankens obestånd eller någon våda för realisationen behöfver man i landsorten visst icke befara utaf den *nu* ifrågavarande silfveruttagningen, skulle den äfven, om det värsta inträffade, gå till en hel million; tvertom är det en lycka under nuvarande konjunktur, och än mer om en stor spannmålsinförskrifning i vår och sommar äger rum, att silfver är att tillgå, för att exporteras, ty hvilken gräns skulle väl annars ha funnits och finnas för kursens stegring? Nej, det är just ifrån de privata Bankerna i orterna, *på sådant sätt de nu fått inrättas*, som en verklig fara för realisationen är *i längden* att befrukta, derom är meningen ense hos alla tänkande affärsmän i Hufvudstaden. Ty huru vill man nu, på sätt hela denna angelägenhet blifvit reglerad, utan uppenbar orättvisa och mannamån samt utan ett tydligt ingrepp i Regeringsformen, hvilken förbjuder utdelning af alla monopolier, förhindra att allt flera och flera af dessa inrättningar uppkomma och öfversvämma landet med

sina valuter; och låt detta först ha händt och sedan en missväxt och en svår skeppningskonjunktur samtidigt inträffa, eller ock ett krig, och man får väl se huru det går med realisationen. Sant är det, att vådan lyckligtvis är aflägsen, men den är derföre icke mindre verklig. Den lånerörelse, som dessa inrättningar bedrifva, är ju dessutom ingen verklig bankrörelse, utan hufvudsakligen den gamla diskontlånerörelsen, men multiplicerad i alla orter! — en lånerörelse, hvilken onekligen gjort landet mycket mera ondt än godt, och som endast i skuldsättning fördjupat alla klasser och, tyvärr! äfven Allmogen. Genom denna reglering af privatbankväsendet har, som det synes mig, den *"store Statsekonomen"* minst ådagalagt någon *"klar blick"* och aldraminst förvärfvat rätt till *Svenska* folkets *"tacksamhet"* . . . Men jag vet ej hvad min vän C, som herrarne begge känna, har för sig, efter han dröjer så länge. Jag har bedt honom helsa på mig i afton, så att vi skulle få vårt whistparti fullständigt. Tyst — jag hör något buller i tamburen, han måtte vara i antågande.

Grosshandlaren C *(inträdande)*. Förlåt mig mine herrar, att jag låtit vänta på mig. Men när jag vandrade hit och kom på Köpmangatan, var der en stor folkskockning; en Stadsfiskal hade nemligen infunnit sig med polisbetjenter, för att göra beslag i flera skräddares försäljningsmagasiner; och det sades att beslagen uppgå till ganska betydliga belopp.

N. Åter en anledning att *"beundra"* vår stora Statsekonom! Våra näringsförhållanden äro nu, ty vårr! sådana, att nästan ingen vet på hvad punkt han står, och om vi lefva under näringsfrihet eller näringstvång. Och CommerceCollegii ypperliga förslag till handtverks- och handelsordningar sedan . . . Men låt oss nu afbryta detta ämne, och utan vidare tidsutdrägt förfoga oss till whistbordet; det är också ett *"statsekonomiskt"* tidsfördrif, men något roligare.

En blick på Kongl. Teaterns moraliska förbindelser mot Sujetterna.

Hela den läsande Allmänheten känner den nuvarande Teaterdirektionens sätt att behandla de artister, som ingått till tjenstgöring vid det verk hon förvaltar. Vi hafva i vår tidning förut flera gånger framställt det barbariska i den principen, att, sedan personer, som trott det vara ett medel till sin bergning, i förlitande på de förmåner, som erbjudas vid ett verk, försedt med instruktioner från högsta ort, med ansenliga fonder för en pensions-stat, deråt egnat sina bästa år, de, då det faller Direktionen in, kastas ut på gatan, utan tillgångar och utsigter för sin ålderdom. Hårdast måste detta förefalla vid balettstaten, hvars medlemmar, just genom detta sitt yrke, blifva oförmögen att på annat sätt förvärfva sin bergning.

Hr *Wallquist* är derpå ett exempel. Allt ifrån sina yngre år tjenstgjorde han vid baletten, först såsom elev, sedan såsom premierdansör och slutligen såsom lärare vid elevskolan. Efter 25 års tjenst, hvarunder naturligtvis de egenskaper, som kanske annars kunnat utbildas till ett annat yrke, icke kommit i fråga, faller det Direktionen in att uppsäga hans kontrakt och förafskeda honom. Han har rättighet, enligt Kongliga bref och reglementen, till pension — men det heter att ingen sådan finnes ledig. Vet den Kongl. Direktionen icke att det så förhåller sig med pensionskassan? Eller tycker hon att det är likgilltigt hvart hennes afskedade Sujetter taga vägen, så snart hon sjelf icke längre tycker sig behöfva dem? En enskilt husbonde, som i 25 års tid begagnat en menniskas tjenst och derefter öfverlemnar honom handlöst åt behofven, kan väl icke göra anspråk på medmenniskors aktning.

Man har berättat oss ännu ett drag, som hör till Direktionens karakteristik. Enligt sitt kontrakt, lär Hr Wallquist varit förbunden att lemna eleverna tvenne timmars undervisning om dagen. Af nit för yrket och för att visa sin beredvillighet, uppoffrade Hr W. ofta hela förmiddagarna på undervisningen. Helt oförmodadt erhåller han af Hr Backman förebråelser för detta sitt nit. Hr B. tillsade honom, att han icke hade "rättighet" att undervisa eleverna mer än tvenne timmar. Den förvånade läraren frågade naturligtvis tillbaka, om Hr B. trodde, att han använde tiden endast till sitt nöje! — Det är märkligt, att för ett par år sedan erhöll Hr W. Direktionens utmärkta vittsord och beröm för sin skicklighet och sitt nit. Det var i berättelsen till Konungen!

Utom en sådan nyckfullhet emot de underlydande, visar sig äfven på Teatern ett annat förhållande, som väl torde tåla att tagas i betraktande. Det är den moralitet och sedlighet, som Direktionen vidmakthåller.

Teatern antager en mängd elever, barn, hvilkas moraliska uppfostran väl också icke få behandlas såsom en småsak. Vid alla offentliga verk måste det vara en naturlig förbindelse, att icke lättsinnigt åt förförelsen och förderfvet uppoffra och inviga oskyldiga barn. Det tillhör derföre Teaterstyrelsen att vårda de barns sedlighet, hvilkas förmyndare hon måste anses vara, då många bland dessa spädare varelser sakna annan föräldravård. Det får icke med hånlöje eller likgilltighet anses, hvartill de barn uppfostras, som Teatern upptagit från samhället. Om de bildas för ett yrke, t. ex. dansen, som gör dem till sådana medlemmar i staten, hvilka icke vid påkommande sjuklighet eller ålderdom kunna försörja sig sjelfva, måste det vara Teaterns ovillkorliga pligt att draga försorg om dem, och skydda dem för elände och brist, helst då de icke å sin sida kunna förevitas hafva brutit de förbindelser de emot Teatern åtagit sig. Teaterstyrelsen måste stå till ett moraliskt ansvar för sina åtgärder i detta hänseende. Det är derföre vi ämna återkomma till denna sida af hennes förvaltning.

Man har i vår tid hunnit den grad af bildning, att scenens artister, t. ex. i Tyskland och Frankrike, förtjena och åtnjuta lika mycken aktning för sin personlighet, som för sin talang. De umgås i hus, af den bästa och renaste ton. Man högaktar en skådespelerska icke blott såsom konstnär, utan som dygdigt

och aktningsvårdt fruntimmer. Vi hafva ett och annat att vid tillfälle anföra härom från vårt grannrikes hufvudstad, Köpenhamn.

Drag af den ursprungliga Swenska Nationalkarakteren.

Om man vill göra sig ett åskådligt begrepp om det gamla Svenska folklynnet, bör man besöka Dalarne, der allmogen, mer än i andra rikets landskaper, bibehållit sin ursprungliga karakter och sina egenheter. Man får icke blott se den gamla drägten, sådan den der i forntiden brukades (endast skäggen äro borta), utan man får i de öfre Socknarna ännu höra Dalfolket sins emellan tala samma språk, som de talade för århundraden tillbaka. Deras dialekt af det gamla Skandinaviska fornspråket har emellertid icke blifvit med förtjent uppmärksamhet studerad af lärda fornforskare. Dalallmogens plägseder och lefnadssätt äro också i många hänseenden bibehållna, fastän det olycksaliga brännvinet der, som på så många andra ställen, gjort mycket ondt; lyxen, moderna och den nya tidens bruk hafva här fått mycket mindre insteg än i andra provinser. Det frimodiga, oförfärade talet, känslan af frihet och jemlikhet i uttryck och uppförande mot personer, som återkalla bilderna af våra sköna fornsagor och utgöra grunddrag af det ursprungliga Svenska folklynnet, återfinner man ännu mången gång hos Dalkarlarne. Ännu kallar den äkta Dalkarlen alla för *du*, kungen sjelf icke undantagen. Några anekdoter från Gustaf III:s tid påminna om den gamle Lagman Thorgnys republikanska frimodighet och naivitet. Denna frimodighet vet icke af sig sjelf, ty Dalkarlen uttalar öppet och uppriktigt sin mening, utan att göra sig begrepp om att det kan vara annorlunda.

Då Gustaf III 1788 reste upp till Dalarne, för att vinna dess allmoge för sig, uppträdde han vid Mora Kyrka, teatraliskt utstyrd i Dalkarlströja. (Hans drägt förvaras ännu på Falu Landskansli.) Liksom Gustaf Wasa, om hvilken han äfven i sitt tal påminde, talade han till den församlade allmogen, för att förmå den att resa sig till hans bistånd. Han lyckades äfven i så måtto, att en stor mängd ynglingar genast läto anteckna sig, hvilka utgjorde första uppsättningen af den sedermera så kallade Fricorpsen. En gammal Dalkarl, som såg de unga raska karlarne sålunda enrolleras, sade då till Konungen: "Nog får du bra folk, Gustaf; laga nu ock att du ger dem bra officerare!"

Innan Konung Gustaf III reste ifrån Dalarna, uppförde han i Mora Kyrka samma scen, som han uppfört i Vaticanen: han lät högtidligen kommunicera sig derstädes. För att derefter visa Morakarlarne ett prof af sin kungliga nåd och välvilja, förklarade han, att han ville göra Sollerö kapell, som ligger på en ö i Siljan, till en egen Församling och kalla den efter sin gemål Sofia Magdalena. Denna församling är både liten och fattig. Konungen förklarade derjemte, att det var hans afsigt att skänka församlingen ett orgelverk. En Dalkarl sade då till honom: "Det är vål bra det, du Gustaf, att du vill skänka oss ett orgverk, men vill du löna orgnisten också?"

Bönderne i Svårdsjö socken, som icke ligger långt ifrån Falun, äro kända för samma frimodighet och ändå mera för sina qvicka och bitande infall. Landshöfdingen Friherre Nordin fick under sin embetstid i Dalarna erfara flera prof af deras träffande frispråkighet. Han är beryktad genom de efter 1809 års revolution utgifna, högst märkvärdiga "Rättegångshandlingar emellan Landshöfdingen Friherre Nordin och Stora Kopparbergs Läns innevånare," hvilka, i förbigående sagdt, äro högst vigtiga historiska dokumenter till upplysning om Embetsmannavåldet i Sverige. Genom några jernverksanläggningar i Tuna Socken, hvarom äfven dessa handlingar lemna besked, hade Friherre Nordin blifvit noga känd af allmogen. Han uppgjorde också en spekulation att anlägga Tullqvarnar i Svårdsjö socken. För denna anläggning ville han hafva allmogens bifall och förord. Han hade derföre sammanträden med åtskillige af bönderne för att öfvertala den till samtycke, men de ville ingalunda gå in på hans framställningar. Friherre Nordin, som var liten till växten och af ett lifligt lynne, frågade då med hetta: hvarföre de voro så rädda för hans förslag. En af de närvarande Dalkarlarne inföll då: "Jo vi äre rädda för, att om du får mala åt oss i år, så vill du baka åt oss åt året."

Friherre Nordin hade låtit uppbygga det stora vackra hus i Falun, som Kronan sedermera köpte till Landshöfdingeresidens. En dag låg Friherrn i fönstret af sitt nyss färdiga hus och tittade ned på gatan. En Svårdsjöbonde gick förbi och stirrade nyfiken på den ståtliga byggnaden. "Hör på min gubbe", yttrade Friherren: "tycker du inte, att det är ett stort och vackert hus det här?" Bonden såg upp på Landshöfdingen, som alldeles icke hade den af allmogen värderade förmånen af en ansenlig gestalt, och svarade: "Jo, fälle är det så; men jag tycker att det är nästan för stor bur åt en så liten fugel."

Ett och annat.

Man känner *Aftonbladets* utmärkta beräkningskonst, och dess gårdagsnummer lemnar ett ytterligare bevis för densamma. Entusiasmen för detta blad, för hvilket så många medborgare oegennyttigt täflat att åtaga sig ansvarigheten, har stigit till sin höjd. Man förvånas öfver den opinionsyttring, som ligger uti de ansvarige redaktörernes borgerliga ställning, enligt förteckningen. Entusiasmen synes i synnerhet hafva gripit sig omkring i Herr L. J. Hjertas boktryckeri. *Trenne* Konstförvandter hafva anmält sig att uttaga tillståndsbevis för utgifvandet af nya Aftonblad; men den store räkenmästaren, Utgifvaren af nuvarande Aftonbladet, har icke funnit de *trenne* konstförvandterne tillräckliga för utbekommande af *trenne* tillståndsbevis, utan har gett dem till medhjelpare en elev af Musikaliska Akademien. Allmänheten måtte hafva blifvit något lomhörd för Aftonbladets pipa, emedan Utgifvaren tror sig behöfva upphjelpa spelet från bemälte Akademi. Emellertid kan man väl taga för afgjordt, att de *fyra* sökande skola lyckas erhålla *tre* Hofkanslersbetyg.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 12 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

№ 99. 1837.
Tisdagen den 12 Dec.

FREJA.

Också några ord om orsakerna till den periodiska pressens låga ståndpunkt i Sverige.

Andra Artikeln.

Uti ingen fråga ha Riksens Ständers diskussioner och förhandlingar kanske så öfvertygande visat nödvändigheten af en representationsreform, som i behandlingen vid de sista Riksdagarna af frågan om Tryckfriheten och egentligen den periodiska pressens frihet. Intet politiskt ämne borde numera förefalla mindre inveckladt och vara lättare öfverskådadt, och uti intet ämne ha Representanternes yttranden tydligare ådagalagt, att de icke ens gjort sig reda för hvarom frågan egentligen är. National-representationen borde uttrycka nationens högsta förstånd och insigt; i denna fråga ha åfven de utmärktaste Representanter gifvit intyg på, att de befinna sig på en ganska låg ståndpunkt af politisk bildning.

Representanterne ha i allmänhet vid de sista Riksdagarna ådagalagt ett nit för indragningsmaktens afskaffande och en värma för betryggandet af den periodiska pressens *rättigheter*, som rättvisan fordrar att med allt beröm erkänna. Men inga rättigheter utan motsvarande skyldigheter; och att den periodiska pressen äger *skyldigheter* och icke blott rättigheter: på detta förhållande synas ej Representanterne ha tänkt, och än mindre derpå, att det äfven åligger *dem* att tillse det pressen uppfyller dessa skyldigheter.

Än mer: pressen är i det fria samhället en institution, en *Makt*, lika så väl som Representationen sjelf och som Regeringsmakten. Men all makt måste kontrolleras, om den ej skall öfverlemna sig åt godtycklighet och missbruk; pressen icke mindre än Representationen, icke mindre än Regeringen. I det fria Samhället, som tillika är det *lagbundna* samhället, får ej finnas någon makt utan och öfver all kontroll, får icke finnas en makt, som ej är skyldig att böja sin egoism under den allmänna viljans syftemål och verka i *dess* riktning. Pressen får icke handla efter godtycke och agera despot, likaså litet som Representationen, som Regeringen. Just derigenom *är* den och *visar* den sig verkligen *fri*, att den handlar i det allmännas anda, att den lefver och verkar för offentliga och ej för enskilta syften. Pressen kontrollerar och *bör* kontrollera Representationen och Regeringen; det är en af de vigtigaste af dess bestämmelser. Men Representationen och Regeringen böra ock kontrollera pressen tillbaka; detta är äfven lika vigtigt, och vigtigare i samma mån pressens inflytelse och makt blifvit större. Men all kontroll är tvåfaldig, antingen juridisk eller moralisk. Den juridiska kontrollen, nödvändig men föga betydande, föga verksam, mot pressen likasom mot all annan makt, är den, som Regeringen i sin ställning hufvudsakligen förmår *direkt* utöfva; den *moraliska* kontrollen, den väsendtliga, den egentligen kraftfulla och gagnande kontrollen åter är det, som Representationen är i tillfälle att använda. Det är en moralisk kontroll, som pressen utöfvar mot Representationen, en sådan kontroll måste ock Representationen utöfva tillbaka på pressen, om den förstår sina åligganden och sin pligt. Det är just denna lefvande, *moraliska* vexelverkan och ömsesidiga kontroll emellan alla Statsmakter, som utgör det fria Samhällets förträfflighet och idé. Men af denna moraliska kontroll utaf Representationen på pressen upptäckes i de Svenska Representanternes förhandlingar vid de sednare Riksdagarna icke ens ett spår; och hvad värre är, utaf insigten att en sådan kontroll utgör för Representanten en pligt, icke ett tecken.

Har t. ex. någon enda Representant, under de annars så vidlyftiga och ordrika debatterna om Tryck-

frihetsfrågorna vid sista Riksdag, kastat en blick på den periodiska pressens *verkliga tillstånd* och visat huru detta är beskaffadt? Nej.

Har något ord yttrats om saknaden af en *verklig* Ministeriell tidning, och om de stora olägenheter, som denna saknad medfört och medförer både för det allmänna, för Regeringen och ändtligen för pressen sjelf? Nej.

Har någon talare lagt Regeringens ledamöter på sinnet: huru förfelad och misslyckad StatsTidningen redan är i sjelfva sin plan; huru den *servila* Styrelsepressen eller de salarierade rökverksbladen endast nedsätta Regeringen och göra pressen i opinionen föraktad, samt ändtligen uppmanat Styrelsens medlemmar att uppsätta ett verkligt Ministeriellt blad? Nej.

Har någon ledamot af oppositionen ådagalagt att han behjertat oppositionspressens beskaffenhet: huru oppositionen representeras emellan Riksdagarna af pressen, huru oppositionstidningarna fylla den femåriga luckan emellan Representationens sammanträden och afbrutna verksamhet, samt ändtligen huruvida och i hvad mån oppositionspressen uppfyller sin bestämmelse och verkar, icke för enskilta systemål, utan till allmänt gagn och utbredande af verklig upplysning? Nej.

Dessa frågor skulle snart sagdt i oändlighet kunna mångfaldigas, och man vore beklagligen nödgad att på dem alla ge samma nekande svar. Äfven de Representanter, som gälla mest i opinionen, synas tyvärr icke ha betraktat pressen såsom annat än ett medel att få sina tal och anföranden offentliggjorda med en mention honorable, och att sålunda genom tidningarnas tillhjelp kunna vid Riksdagens slut ha inbergad en popularitetsskörd, ju större, ju bättre. Ha de fått sina önskningar i detta hänseende uppfyllda, så ha de blundat för pressens verksamhet och tillstånd i öfrigt; och ett blad, som på detta sätt tjenstaktigt gått popularitetsbegäret tillhanda, har kunnat vara förvissadt om, att icke allenast ha friköpt sig för allt tadel och all anmärkning, vore ock dess karakter och tendens huru anmärkningsvärda som helst, utan att äfven genom denna beredvillighet ha värfvat sig nitiska anhängare och försvarare.

I Stater, sådana som England och Frankrike, hvarest nationens ombud, bestående af nationens utmärktaste män, hvarje år sammanträda och äro samlade sex, sju, ända till åtta månader, under hvilken tid tidningarna nästan icke fyllas af annat än Kamrarnas eller Parlamentshusens öfverläggningar, utöfvar Representationen en så öfvervägande inflytelse på opinionen och på pressen sjelf, samt bildar emot denna, genom sina diskussioner och sin nästan ständiga närvaro, en så kraftig motvigt och en så mäktigt återhållande, om ock blott indirekt verkande kontroll, att fråga om en *direkt* kontroll på pressen ifrån Representationens sida föga kan uppstå eller af något behof påkallas. Helt annat är förhållandet i sådana länder som Sverige, hvarest under Representationens femåriga frånvaro pressen är fullkomligt lemnad åt sig sjelf, och, icke tillbakahållen af någon motvigt eller moralisk kontroll, fritt kan öfverlemna sig åt alla dåliga ingifvelser och följa alla egoismens och egennyttans frestelser; — der är det så mycket angelägnare, att Representanterne, då de efter fem förflutna år åter samlas, utöfva en kraftfull kontroll på tidningarna och taga i allvarligt betraktande, hvilka tendenser bemäktigat sig pressen under deras frånvaro, och huru den uppfyllt sitt ädla kall att verkligen upplysa och leda opinionen samt höja nationalandan. Måtte man få hoppas, att Svenska folkets Representanter, då de nästa gång samlas, ändtligen skola inse och behjerta sitt vigtiga åliggande i detta fall, samt företaga en så allvarlig "*revy*" af pressens tillstånd och verksamhet, att de dåliga tendenser, åt hvilka denna kunnat öfverlemna sig, varda ändrade och rättade. Tillfällen och direkt anledning att företaga en sådan "*revy*" saknas ej, då frågorna om indragningsmaktens afskaffande och jury-inrättningens förbättring åter på nytt blifva väckte.

Natt-äfventyret på Ladugårdslandet.

Det var en afton hos Konditor Winter vid Riddarhustorget.

Några Officerare sutto tillsammans och språkade vid ett glas punsch. Samtalet föll på Stockholms polis och dess skyldighet att betrygga den allmänna säkerheten. Man talte om många besynnerliga äfventyr. Bland andra berättade en af Officerarne följande händelse.

Jag skulle en afton från söder rida hem till mitt logis vid kasernen. Jag red helt beskedligt Storgatan uppföre, försänkt i mina tankar. Det var redan midnatt och få vandrare voro ute. Helt oförmodadt framstörtade tvenne personer emot mig ur ett gathörn. Den ena af dem grep min häst i tygeln.

"Hvad är ni för en, som rider så oförsvarligt?" frågade han med hög röst: "Jag skall lära er att rida så oregerligt på stadsgatorna. Till polisen med er! Ni skall plikta för öfverdådigt ridande."

"Ja, det är rätt, bror!" skrek den andra. "Håll fast i honom, den sakramenskade karlen! Ja, han skall för polisen!"

Jag såg på mina båda angripare så noga jag kunde i mörkret. De voro väl klädda och tycktes vara ståndspersoner. "Hvad vill ni, mine herrar?" frågade jag. "Jag rider ju min gata helt beskedligt fram, utan att göra hvarken er eller någon annan menniska det aldra minsta förnär. Var så god och släpp min håst!"

"Nej, vi skola hålla dig! Följ med bara! Till corpsdegardet med honom! Hjelp mig bror och tag i!"

Jag ryckte tyglarna till mig, gaf hästen sporrarna och lossade mig från mina båda fiender. Derpå kastade jag om hästen, för att i min tur angripa dem. Den ena sprang genast in uti en port, som han slog igen efter sig. Den andra flydde åt ett motsatt håll, och jag beslöt att för ro skull förfölja honom. Han tog af en tvärgata och sprang allt hvad han förmådde; jag trafvade tätt efter honom.

Äfven han fann slutligen en öppen port, dit han instörtade som en pil. Jag stannade utanföre, småleende öfver mitt äfventyr och de på flykten drifna fienderna.

Hastigt föll det mig in att vänta tyst och stilla, en liten stund, för att se om inte min flykting skulle komma tillbaka. Min uträkning slog icke heller felt, fastån han kom förr och på annat sätt än jag förmodat.

Jag hörde ovåsen och svordomar inne i huset. Snart visade sig i porten en dräng och en piga, som hade gripit min flykting i kragen. "Din fördömda tjuf!" ropade drängen; "nu är du fast! Jag skall leda dig till polisen!"

"Hvad ville du uti kontoret?" skriade pigan.

"Jag är ingen tjuf!" svarade min flykting: "jag bedyrar att jag bara ville gömma mig."

"Ja så, du ville leka kurra gömma?" inföll drängen: "och det skall du också få leka i kurran, din spetsbof!"

Jag hade rätt roligt åt den vändningen, att min angripare nu, i stället för att föra mig inför polisen, sjelf utan min åtgärd der skulle inställas.

Pigan och drängen ledde sin fånge till närmaste lykta, för att der nogare beskåda honom. Han blef i detsamma varse mig. I sin ångest ropade han då: "Jag är ingen tjuf, det kan den herrn intyga, som sitter der på hästen! Jag sprang undan, för att gömma mig för honom."

Jag red fram. "Ja så!" sade jag, "så har jag er fast."

"Bästa, nådigaste Herre!" ropade han: "Jag öfverlemnar mig gerna åt er, bara ni vill intyga, att jag inte sprang dit in för att stjäla."

Som jag såg att det var en bättre karl, beslöt jag att hjelpa honom ur sin nöd. Jag sade beskedligt åt drängen, att det var ett misstag och att herrn var oskyldig. Drängen ville likvål icke så lätt släppa sitt rof, utan påstod att karlen blifvit gripen i kontoret, och således ovillkorligen måste fram för polisen.

"Men det är min fånge", inföll jag; "jag har jagat honom in der i porten, och jag vill ovillkorligen hafva honom med mig."

Drängen afstod då, tillika med pigan, från sina anspråk. Min stackars fånge framdrog en plånbok och stoppade en hacka i drängens hand, hvarefter både dräng och piga återvände in uti porten.

"Nu har jag hjelpt er, min herre," begynte jag, "från en kinkig sak. Jag hade väl lust att helt och hållet släppa er, men er ohöflighet för en stund sedan — —"

"Förlåt mig, min herre!" inföll han: "Vi voro några vänner tillsammans och hade druckit något för mycke. Kan ni förlåta hvad jag begått i fyllan och villan?"

"Med ett villkor", svarade jag: "att ni uppger ert namn, äfven som er kamrats."

En tystnad följde.

Jag måste här afbryta min historia, ty följande morgon infann sig min fånge hos mig, och jag gaf honom mitt löfte, att aldrig för någon upptäcka hans namn, ty det skulle i hans ställning skada honom, om det blefve kändt.

Ett och annat.

Hr Hofkapellmästaren Berwalds konsert gick för sig i Lördags. Med undantag af fjerde akten utaf Robert le Diable och Mamsell Widerbergs förträffliga sång deruti, som vunno allmänt och lifligt bifall, tycktes ej Allmänheten vara särdeles belåten med sin afton; Hr Berwald, som hade fullt hus och tagit dubbla och mer än dubbla priser, hade deremot så mycket mer anledning att vara det, helst Teaterdirektionen, såsom ett prof af ytterligare gunst, äfven hade befriat Hr Berwald från största delen af kostnaderna för aftonen. Hr Berwald har således gjort en ganska rik recett; om Teatern umgäller den med några tomma eller halfva hus, hvad betyder väl det? Teaterkassan är ju så rik och Teaterns finanser så goda! Och hvad kan vara mera konseqvent, än att på detta sätt gynna den ena artisten med en slösan-

de frikostighet, under det att andra förtjenta talanger vråkas och lemnas till spillo åt nöd och brist.

I förra tider var det vanligen de talangfullare medlemmarne af Kapellet, som gåfvo konserter och soiréer, hvarigenom de kunde vinna någon förbättring i sina ofta knappa lönevillkor; nu är det deras chef, Hr Kapellmåstaren sjelf, som ej försmår att dela med dem denna, kanhända utaf flera bland dem billigt påräknade, inkomstkälla.

— *Aftonbladet* för i går omtalar, att det i förra veckan firade sin sjunde födelsedag. Vi förmoda, att det var i Fredags och att det valda stycke, som, dagen till åra, i bladet infördes, var den så kallade "*Protesten*" eller beskyllningen mot Industri-föreningens Kommitté och dess Ordförande, Hr v. Hartmansdorff, att ha begått en liten obetydlighet, eller ingenting mindre än ett *förfalskningsbrott*. Det kan ej nekas, att ett sådant firande af födelsedagen af Aftonbladet var att vårdigt och konseqvent ihågkomma dess uppkomst, och att bladet nu tyckes hafva blifvit "*moget*," som man säger.

Sedan Hr v. Hartmansdorff i *Statstidningen* vederlagt beskyllningen och tillkännagifvit sin afsigt att inför Domstol tilltala Hr Hjertas juridiska substitut, så tyckes det dock på de råfkrokar, hvarmed Hr Hjerta går omkring saken, för att bortblanda den, då han i går omtalar Hr v. Hartmansdorffs tillkännagifvande, som skulle han fått vissa känningar af oro och ruelse, och begynna märka, att välfägnaden på högtidsdagen varit alltför liberal.

Han talar nu blott om Hr Sjöbergs namn "*framför*" Kommitténs utlåtande*) och låtsar icke ihågkomma, att, i födelsedagsartikeln i Fredags, det tydligen på flera ställen utsades, att Hr Sjöbergs namn skulle befinna sig "*under*" utlåtandet och ha tillkommit utan att Hr Sjöberg sjelf ditskrifvit detsamma. Förmodligen torde Hr Hjerta under tiden ha kommit att tänka litet närmare på 60 Kap. 5 §. Missg. Balken, och att en Jury möjligen icke torde vara så *liberal*, att betrakta beskyllningen för förfalskningsbrott, som en sådan obetydlighet, som Hr Hjerta sjelf synes anse densamma.

Minerva för i dag innehåller några särdeles sunda och träffande reflexioner om det förhastande, hvarmed Hr v. Hartmansdorff i öfrigt behandlat denna fråga, då han ensam rusat åstad och stämt, samt skilt sin sak från Herrar Helsingii, Ihrmarks, Lagerhjelms, Sprinchorns och öfrige Kommittéledamöters, hvilka otvifvelaktigt lika mycket som Hr v. Hartmansdorff måste finna, att deras heder fordrar att den *mot Kommittén* framkastade beskyllningen beifras.

*) Förhållandet med Hr Sjöbergs namn "*framför*" är helt enkelt, att i en *särskild* handling eller ett protokoll långt äldre än det i Industriföreningens Journal införda utlåtande, finnes Hr Sjöbergs namn uti förteckningen på de i Kommittén invalde Ledamöterne, hvarifrån det icke hade kunnat uteslutas, utan att begå en *verklig förfalskning*.

(Insändt.)

Aftonbladets Apotheos.

(Fabel.)

Jupiter satt en afton på sin thron i den höga Olympen. Med en teaterkikare för ögat betraktade han uppmärksamt de norra delarna af jorden, och det spektakel, som der uppföres. På sidorna om thronen stodo de öfriga Gudarna i vördnadsfull tystnad.

Ändtligen lade Jupiter bort kikaren, fattade nektarpokalen, tömde den, torkade sig om skägget, och sade:

Veten J, mine herrar! att Hans Majt Konung *Lasse den förste* regerar dernere i Sveriges och Norriges förenade riken, just som en hel karl. Det är en riktig glädje att åskåda hans bragder. Också ämnar jag belöna honom, såsom jag fordom belönade Castor och Pollux. När han slutat sin bana, vill jag upptaga honom bland himmelens stjernor.

Då gick Apollo närmare fram till thronen, och med ett smålöje på läpparna yttrade Sångens Gud och Pythons besegrare:

O Fader! Alla gilla vi ditt höga beslut. Men tillåt mig en fråga. Har du också bestämt, i hvad konstellation den nya stjernan skall insättas? Har du besinnat, hvilkendera platsen är mest passande, oxens hufvud eller skorpionens stjert?

Jupiter svarade:

Min kära Apollo! Samma fråga har jag åfvenledes gjort mig sjelf. Men den är ytterst kinkig, och kan för närvarande icke besvaras; ty lika många och lika vigtiga äro de skäl, som tala för det ena, som för det andra alternativet.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 15 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 100. 1837.
Fredagen den 15 Dec.

Kollationeringen.

Supén.

Whistpartiet var slutadt och de spelande hade satt sig att supera, då Brukspatron H. åter började: Herrarne förlåta, hoppas jag, nyfikenheten hos en landtbo, som numera icke ofta vistas i Hufvudstaden, och som derföre är okunnig om många både förhållanden och personer här. Jag har i tidningarna sett ett af CommerceCollegium upprättadt förslag till återbesättande af Advokatfiskalstjensten i Collegium, hvilket i hög grad väckt min kuriositet. Jag känner både Staaff och Rhodin sedan min Stockholmstid, då också jag tjenstgjorde härstädes. Staaff erhöll redan då, jag tror det var 1810, Advokatfiskalsfullmakt med tur och befordringsrätt, och hade så långt tillbaka som 1811 ett rum på förslaget just till samma tjenst i CommerceCollegium, hvilken han nu söker; och Rhodin blef ungefär vid samma tid, eller åtminstone ej många år derefter, verklig Advokatfiskal i Krigshofrätten; ett embete, hvilket, i synnerhet efter sammanslagningen af båda Advokatfiskalsbeställningarna så för Armén som för Flottan, varit utomordentligt arbetsamt och som han i en mängd ömtåliga aktioner utfört på ett sätt, som bordt förvärfva honom och säkerligen äfven tillvunnit honom allmän högaktning. Öfver bådas utmärkta duglighet och skicklighet fanns redan under min Stockholmstid icke mer än en röst, och jag hörer att opinionen är densamma äfven nu; jag har derföre icke utan den största öfverraskning sett, att en ganska ung man, som visst icke var född då Staaff erhöll sin första befordran i statens tjenst, och som kanske knappt hade lemnat barnkammaren då både Staaff och Rhodin redan voro Advokatfiskaler samt den förre hade erhållit det mest hedrande uppdrag för en Embetsman, som nästan kan tänkas, eller att vara ledamot af Lagkommittén, blifvit af Collegium föredragen tvenne Embetsmän af så stora och så erkända förtjenster och framför dem uppförd i första rummet af förslaget. Denne unge man måtte då äga alldeles öfverlägsna kunskaper och meriter, och ånskönt blott Kanslist i Collegium, ha fått tillfälle, i några särskilta statens värf och speciella uppdrag ifrån Regeringen utaf aldra största vigt och ansvarsfullhet, att ådagalägga en så superlatif skicklighet, att denna sätter honom högt öfver all jemförelse med andra embetsmän, eller huru?... Till min blygsel måste jag likväl bekänna, att det nu är första gången, som jag hört denne unge man nämnas, hvilken riktigt måtte vara en af Embetsmanna-ståndets prydnader och Fäderneslandets hopp. Men så okunnige äro vi i landsorten, ehuru vi ändock temligen flitigt läsa tidningarna, d. v. s. *Aftonbladet.* Så vidt jag nu erinrar mig, gjorde också Aftonbladet vid omnämnande af förslaget icke någon anmärkning dervid, så att den unga mannens förtjenster äfven i Aftonbladets likasom i Collegii ögon måste ha synts vida öfvervägande Herrar Staaffs och Rhodins.

Grossh. N. I Aftonbladet får man ej gerna se någon anmärkning mot CommerceCollegium och dess President; tvertom synes Aftonbladet, liksom Hr Lilljewalch, ordentligt vara en "*beundrare*" af den "*store Statsekonomen*". Det är åtminstone lika vanligt, att i Aftonbladet se Stats-sekreteraren Skogman upphöjas och berömmas, som att se Stats-sekreteraren Hartmansdorff nedsättas och skymfas; fastän, efter min ringa oförgripliga mening, dessa Herrar i näringsfrihets-frågorna ha lika orätt båda två. Väl har Hr Hartmansdorff orätt, som vill inbalsamera det gamla skråväsendet, samt bibehålla dess former och utanverk, sedan lifvet och andan långesedan flytt utur dem; men Hr Skogman, som ej föreslår eller ej för-

står, att sätta något lefvande och dugligt i stället för det längesedan döda och förmultnade, måtte ock icke ha mindre orätt; ty såsom något verkligen friskt, lefvande och dugligt, lära väl aldrig CommerceCollegii förslag till nya handtverks- och handelsordningar kunna erkännas, och likaså litet alla de öfriga såkallade reformerna i denna väg, eller hela den massa af undantags-författningar och resolutioner för enskilte och för särskilta fall, som isynnerhet under det sista halfandra decenniet hopat sig och nu stå bredvid den gamla lagstiftningen och svåra mot densamma, hvarigenom tillvägabragts en sådan förvirring i näringslagarna och en sådan ovisshet och osäkerhet för näringsidkare, att snart sagdt ingen vet hvar han är hemma och känner, såsom för en stund sedan sades, om han lefver undet näringstvång eller näringsfrihet. Att envisas att vilja restaurera en gammal upprutten byggnad, som icke mer *under något villkor* kan repareras och bebos, är utan tvifvel däraktigt. Men att tro någonting vara hjelpt dermed, att man borthugger några af de mest ruttna ställena i de gamla väggarna och häftar främmande lappar på dem, eller dermed att man rent af nedrifver det gamla rucklet, i fall icke tillika en ny passande och ändamålsenlig byggnad uppföres, utmärker visserligen icke mycket större visdom; man är i båda händelserna husvill och lika illa deran. Denna liknelse har tyckts mig fullkomligt träffa in på Hrr Hartmansdorffs och Skogmans åsigter och behandling af näringsfrihets-frågorna; båda synas mig lika litet ha fattat hvarom frågan egentligen är eller förstått näringarnas och samhällets verkliga behof samt tidens råttmätiga fordringar. Men jag har kanske fullföljt denna digression alltför långt. Assessor A. kan troligen upplysa bror H. om förhållandet med det omnämda förslaget och säga, hvilka de superlativa förtjenster äro, för hvilka Hrr Staaff och Rhodin blifvit tillbakasatte.

Assess. A. (*leende*). Dessa förtjenster äro inga andra, än att den unga mannen är tjensteman inom Collegium. Det finnes ett gammalt Kongl. Bref, som medgifver Hofrätterna och Collegierna att vid förslags upprättande förbehålla *ett* rum åt sina egna tjenstemän, och detta Kongl. Bref har Collegium nu *så* tolkat och tillämpat, att det gifvit *första* rummet åt sin unga tjensteman framför Herrar Rhodin och Staaff; en åtgärd, som visserligen också väckt allmän förvåning äfven inom Embetsmannaklassen.

Bruksp. H. Aha, jag förstår! CommerceCollegium är ingen vän af andra Skrån, men då det gäller Collegii eget Skrå, så förstår det så mycket bättre, att hylla och tillämpa skrå-principen. Att drifva principen så långt som uti förevarande fall, är dock något glupskt, om jag får nyttja detta uttryck. När allt kommer omkring, så ser jag att det är med Commerce-Collegium ungefär som med Aftonbladet; ingen kan vara mera vän af näringsfrihet än Aftonbladsutgifvaren, nb. då det icke gäller hans egen näring; och med den ifver, hvaraf han lågar för afskaffande af andra monopolier, är ingenting jemförligt utom hans nitälskan för upprätthållandet af Aftonbladets eget monopolium.

Grossh. C. Apropos af CommerceCollegium! Ha Herrarne hört omtalas den goda affär, som Westbergska arfvingarna på Norr äro på vägen att göra genom CommerceCollegii bemedling?

Grossh. N. Nej, hvad är det för en affär, låt höra!

Grossh. C. Jo, saken, sådan jag hört den berättas, är i korthet. På 1750:talet inköpte Riksens Ständer en egendom vid Drottninggatan och läto der, med betydlig kostnad, inrätta ett appreteringsverk. Denna egendom och åtföljande verk blefvo derefter öfverlemnade åt en vid namn Odel, hvilken förstod appreteringskonsten, med besittningsrätt för honom sjelf och hans arfvingar, på villkor att han och hans arfvingar skulle drifva och i fullt godt stånd underhålla verket, eller i annat fall blifva skiljda ifrån egendomen. I sednare tider, och i synnerhet efter Commerce-rådet Westbergs frånfälle, hvilken var innehafvare af Odelske arfvingarnes rätt, har klagan blifvit förd öfver, att verket icke underhållits i vederbörligt skick, och hållna besigtningar ha styrkt, att det icke motsvarar närvarande tids fordringar. I stöd af dessa besigtningar tog CommerceCollegium sig anledning att hos Regeringen hemställa, det egendomen och verket *måtte få försäljas och afhandling om öfverlåtelsen slutas med Westbergska arfvingarna*, men att, i händelse dessa *emot förmodan* ej ville ingå på köpet, de då borde blifva ålagda att skyndsamt sätta verket i fullt ändamålsenligt stånd, eller ock, i fall de ej sådant fullgjorde, skiljas ifrån besittningsrätten. Denna hemställan bifölls af Regeringen, och Westbergska arfvingarna ha nu inkommit med sitt anbud, som lärer lyda: att för egendomen och verket betala 6000 R:dr; och lyckas de, hvilket de måtte förmoda, att få detta anbud antaget af Collegium och godkändt af Regeringen, så ha de onekligen gjort en god affär, ty verket ensamt eller inventarierna torde väl vara värda icke långt ifrån 6000 R:dr, och egendomen, d. v. s. huset och tomten, kan väl uppskattas aldraminst till 16 à 20,000 R:dr.

Assess. A. Men huru kan CommerceCollegium hemställa, att en Statens egendom, utan Riksens Ständers

hörande, skall försäljas? Sådant förefaller mig stridande mot Grundlagen.

Bruksp. H. Hela denna affär är, som det mig synes, ett nytt ämne till *"beundran"*, eller åtminstone förundran öfver den *"store Statsekonomen!"*

Grossh. N. Åh! är det fråga om anledningar till beundran eller förundran, så har väl i de sista tiderna ingenting passerat, som kan jemföras med de transaktioner och åtgärder af den *"store Statsekonomen"* och Hr StatsRådet Gyllenhaal, hvarigenom Göta KanalBolag efter allt utseende nu är skiljdt ifrån allt hopp att få öfvertaga Trollhätte slussverks ombyggnad och under *en* styrelse och förvaltning förena begge kanalerna. Det skrifves mycket om denna sak i bladen; de mest vigtiga, de mest intressanta partierna deraf, har man dock föga hopp att få se framlagda i tidningarna; men så *talas* derom så mycket mer, och vid nästa Riksdag befarar jag att det blir både taladt och *handladt* i anledning deraf.

Assess. A. Ja, ty vårr! talas blott alltför mycket om denna sak! Och så öppet sedan!... I Stockholm finnes bland så kalladt bättre folk nu knappt någon, som icke känner eller som ej åtminstone tror sig känna detaljerna och sammanhanget deraf; och då sprides snart kännedomen till landsorterna, om tsådant ock ej sker genom tidningarna. Som embetsman och vän af Regeringen beklagar jag verkligen djupt hela denna affär; den blir ett nytt hotande moln på horisonten till nästa Riksdag, och Riksdagshimmelen ser temligen mörk ut ändå, det förutan.

Bruksp. H. Men låt oss abstrahera ifrån den hemliga historien, om jag så får säga, af denna affär, eller de sorgliga förhållanden, som utgöra orsaken och motivet hvarför lånet till Trollhättans ombyggnad icke får upptagas af Götakanalbolag, utan skall göras genom handelshuset Schön & Komp.; låt oss ett ögonblick betrakta frågan i allmänhet. Det lärer då ej kunna nekas, att det utmärker ett högst beklagligt sakernas tillstånd, att man för ett, i sjelfva verket så föga betydligt, belopp skall nödgas anlita utländningen, och att de inhemska kreditförhållanderna skola vara i det skick, att ett lån, som icke är större, ej skall kunna upptagas inom landet, helst då säkerheten, så för ränta som amortissement, är så briljant, i synnerhet om Götakanalbolag finge göra affären. NordAmerikanarne ha likväl för sina kanaler och jernvägsanläggningar kunnat finna tillgång till hundradetals millioner inom sitt eget land!

Grossh. N. Här stöta vi åter på vår *"store Statsekonom"* med *"den klara blicken"*, hvilken under sitt långvariga Finansministerskap oupphörligt åtats med *utländska* lån och att inleda Riket i *utländsk* skuldsättning, — och motiverna dertill äro ingen hemlighet — men som aldrig synes haft en tanka på den *inhemska* krediten, och att på riktiga, solida grundvalar organisera så väl en publik kredit, som den enskilta krediten. Vid sista Riksdag, då realisationen gjordes, var äfven tillfället, då detta bort ske, men det försummades helt och hållet, och följden af denna försummelse är gifven. Man kan ej utan bäfvan tänka på vår ställning, i fall vi få ett allvarsamt krig; utländska lån stå då icke att erhålla, åtminstone ej svarande mot behofvet, och hvilken annan utväg gifves då i en så förtviflad ställning, än att åter, som förr, tillgripa Riksbanken och låta denna göra en ny bankrutt; i nödens stund går Statens frälsning framför kapitalistens intresse, huru råttmätigt detta annars må vara. Jag ville väl se ett försök göras att uppgifva någon utväg att undkomma detta dilemma, men den finnes icke. Så helt och hållet äro våra finanser och hela regleringen af vårt penningeväsende beräknade på freden, att det synes som de styrande vid sista Riksdag verkligen hade trott, att vi aldrig mera skulle kunna få något krig. Och den man, hvilken stått i spetsen för finanserna vid en sådan reglering, vid organiserandet af en så total financiell försvarslöshet för händelsen af ett krig, skulle ha ådagalagt en *"klar blick"*, skulle ha bevisat sig vara en *"stor Statsekonom"*, skulle ha *"förvärfvat rätt till sina landsmäns tacksamhet."* Nej, visst icke!

Grossh. C. Jag fruktar att vår konversation tar en alltför seriös och sorglig riktning; jag föreslår derför, att vi välja något muntrare samtalsämne och, till ett annat tillfälle, lägga både den store Statsekonomen och det Lilljewallchska loftalet på bordet.

Korpralen i Nerpes.

Under sista Finska kriget, sedan Svenska armén vunnit fördelarna vid Siikajoki och Revolax, reste sig Allmogen i många socknar för att bidraga till den grymme fiendens förjagande. I synnerhet var uppresningen i Nerpes socken en af de vigtigaste. En liten afdelning af kejsarens lifkossacker, ett utvaldt och skönt folk, låg inqvarterad i byn. Bondflickorna tillställde då en dans i en stuga invid ån. De hurtiga kossackerna ilade dit, och deltogo ifrigt i dansen, uppmuntrade af de raska tärnorna. För att vara vigare, spände de sina sablar af sig, och alla vapen uppställdes i en vrå af dansstugan. Midt under en hvirflande polska fattade en bredaxlad, duglig flicka samtliga vapnen i fånget, och störtade ut med dem.

De kossacker, som blefvo det varse, stannade i dansen och ville ila efter dem, men deras danserskor höllo dem qvar. Ett skri uppgafs. Musiken upphörde. Kossackerna märkte förräderiet; men flickorna släppte dem icke lösa, förrän dörren blifvit besatt af byns ynglingar, beväpnade med sina yxor och liar. Kossackerna blefvo öfvermannade och bundna.

Då ett parti bönder öfverlemnade fångarna åt General Döbelns corps, begärde de tillika, att Generalen ville sända dem vapen och anförare. Döbeln berömde deras fosterländska nit och tapperhet, såsom de förtjente, men förklarade, att han icke kunde umbära någon af sina officerare. Likvål förklarade han, att han ville låta ett par soldater följa med bönderna, för att visa dem huru det borde tillgå i kriget.

Den, som utsågs till böndernas anförare, var en korpral ifrån Nerpes. Mannen hette Korpman och var född inom socknen, så att han kände både lokal och folk derstädes.

Det var Söndag, då Korpman uppträdde bland bönderna på kyrkbacken. De församlade sig nyfikna och ifriga omkring honom. Hans hustru gret af glädje och ville förmå honom att komma hem. Men Korpman afvisade henne och sade, att här vore vigtigare saker å bane. Då uppträdde en skolmästare, som hade något inflytande bland allmogen. Han begynte föreställa Finnarne, huru föga de hade att hoppas af Svenska Kungen, som litet frågade efter deras hus och hem. Deremot, om de frivilligt gåfvo sig under Kejsaren, kunde de hoppas mycket af hans mildhet.

Korpman afhörde, liksom bönderna, under djup tystnad hans tal, men då det var slutadt, trädde han honom ett steg närmare och sade med hög röst. "Du har varit min skolkamrat, derföre skall du slippa att länge plågas; men en uppenbar förrädare är du emot Konung och fädernesland, derföre måste du dö!" Med dessa ord sänkte han bajonetten i hans bröst, i samma ögonblick, som han aftryckte skottet, så att den olycklige, utan en enda rörelse, stupade i sitt blod.

Samtlige bönderna gillade högljudt Korpmans beslutsamma gerning. De gjorde ur sina skogar flera anfall på Ryska transporter och patruller, ända tills Grefve Orloff-Denissoff med en större styrka anlände till Nerpes, lät nedskjuta en hop bönder, afstraffa en mängd andra med padogg och prygel, och sålunda qväfde deras stridslust.

Sedan intet mer der på orten var att uträtta, återvände Korpman till sitt regemente, och följde det ända till Sverige.

Efter fredsslutet, sedan den allmänna amnestien var fastställd, begaf sig Korpman till Finland, för att försöka, hur der nu skulle vara. Hans hustru och alla bönderna emottogo honom med glädje, och Korpman började visa en särdeles lust att för alltid stanna qvar i hemorten. Men en natt, bäst han låg i sin sötaste sömn i stugan på sitt boställe, väcktes han och hans hustru af ett förfärligt bultande. Han sprang upp och öppnade dörren. Åtföljd af några beväpnade följeslagare, inträdde den straffade skolmästarens broder, en ung vice Länsman.

Han förklarade Korpman för arresterad och sade att han genast skulle medfölja till Wasa, för att stå till rätta för mordet. Korpmans hustru gret och jemrade sig. 'Tyst du, hustru!" sade Korpman: "Lägg dig du igen, och se väl om huset. Jag kommer snart tillbaka."

Han följde derefter frivilligt med de beväpnade och infördes i arresten i Wasa. Oaktadt alla hotelser, förblef han munter och glad. Han visste ganska väl, att amnestien icke så snart kunde brytas af Ryska autoriteterna.

Hans förutsägelse var ganska riktig. Då Länsmannen anmälde sin fånge, erhöll han en skarp förebråelse jemte befallning att genast sätta honom på fri fot igen. Den förvånade Länsmannen begaf sig till fängelset och lät fångvaktaren tillsäga Korpman, att han kunde åter begifva sig hem. Men Korpman fordrade att blifva ställd för rätta, för att få upprättelse af sin förföljare. Derföre måste Länsmannen sjelf träda in och bedja Korpman lemna fängelset. Endast med möda kunde han förmås att uppfylla denna begäran. Han fordrade och erhöll också af den bekymrade Länsmannen en penningesumma.

Men då Korpman kom hem till sin ängsliga hustru, fann han det icke längre trefligt. Han begynte fundera, om icke det framdeles kunde ligga honom i fatet, att hafva så hastigt expedierat skolmästaren, ehuru han nu för tillfället åter blef fri. Hans hustru bidrog också att i detta fall stadga hans beslut.

Han sålde sin lilla egendom i Finland och blef Korpral vid Upplands Regemente i Sverige, der han ännu lärer lefva.

Ett och annat.

Fråga till Minerva (i anledning af den insända artikeln i gårdagsbladet). Räknas trakten omkring Jacobs torg till landsorten?

(Insändt.)

Då nu snart valet till Stads-Arkitektsbeställningen i Stockholm kommer att förrättas, torde det icke vara ur vägen att vända vederbörandes uppmärksamhet på den vigt, Hufvudstadens invånare i allmänhet och husägare i synnerhet dervid fästa. En förtjent Sökande, länge allmänt känd och aktad, både som utmärkt skicklig tjensteman och ädel medborgare, likväl i befordringsväg förbigången, och hvars namn här icke behöfver nämnas, kunde anses äga stora anspråk att framför andra här komma i fråga. Men konsiderationer och en ömklig menniskofruktan regera verlden nu för tiden, och hvem vet, hvilken som blir Stads-Arkitekt?

Husägare.

Nästa N:r utgifves Tisdagen den 19 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.

N:s 101 & 102. 1837.
Tisdagen den 19 Dec.

FREJA.

ANMÄLAN.

Då denna Tidning nästa år kommer att fortfara, har Redaktionen, i stället för en vidlyftig Prospectus, genom detta dubbla Profnummer velat lemna åt den större publiken ett tillfälle, att närmare känna Bladets plan och beskaffenhet. **Svensk** *till syftning och innehåll, ämnar vår Tidning icke befatta sig med utländsk politik och utländska nyheter, och låta Allmänheten ännu en gång läsa om detsamma, som förut flera andra blad repeterat. Med Svensk frimodighet skola vi, hädanefter som hittills, behandla Svenska ämnen, lika frie från all inverkan af de maktägande som af koterier, lika litet afskräckte af andra Blads äfven bittra anfall, som förledde af ett smilande popularitetsbegär. Den inhemska Politiken ämna vi icke förbise; ty hvilken Svensk, med värma för sitt fosterland, kan väl det? Alla offentliga åtgärder och förhållanden, som röra Sveriges ära och Sveriges intressen, skola utgöra ett hufvudsakligt föremål för vårt Blad, och vi skole deröfver, utan menniskofruktan, säga vår mening, som dock icke är att efter utländska mönster och teorier vilja skrufva och rådbråka allt Svenskt; och sådan är äfven vår tanke i fråga om de i vår tid så mycket omordade, och visserligen i så mångfaldiga hänseenden behöfliga, samhällsreformerna. För reformer i ordets* **sanna** *mening, för* **verkliga** *samhällsförbättringar och* **verkligt** *framskridande, nitälska vi lika lifligt som någon annan; dock skole vi derföre aldrig förbise hvad Sveriges egna förhållanden och natur kräfva. Men den inhemska Politiken och de offentliga angelägenheterna, icke uteslutna, skola icke heller blifva uteslutande. Tilldragelserna inom Svenska Litteraturen, inom Vitterhet och Konst, skola vi följa med uppmärksamhet, i den öfvertygelse, att hvad som angår nationens andeliga lif, icke kan nog framhållas i en tid, som har en så öfvervägande lutning åt det blott och bart materiela, vare sig i företag eller njutningar. Slutligen inse vi äfven, att Allmänheten, och i synnerhet Fruntimren, har behof af att i en tidning finna hvad man kallar en underhållande läsning, ett behof, som Fäderneslandets öfriga tidningar i allmänhet föga tyckas afse, och det är derföre vår afsigt, att icke lemna denna billiga fordran otillfredsställd; men äfven då skall ämnet blifva Svenskt. Noveller och Berättelser, men hvilka icke skola utdragas genom flera numror, historiska Teckningar af märkvärdiga Svenskar och af sällsamma originaler, äfvensom Anekdoter o. d. skola också finna ett rum i Bladet, emedan vi tro, att mycket af detta slag icke är utan intresse, och att många drag och infall af Svenskar icke sakna det historiska värde, som gör att de förtjena räddas ifrån glömskan. Detta Profblad utvisar det till mer än en fjerdedel utvidgade trycket, som tidningen nästa år kommer att upptaga. Detta ökade utrymme gifver Redaktionen tillfälle till en mera omfattande verksamhet. Prenumerationspriset förblifver oförändradt.*

Om utsigterna för reformer i Sverige.

Sanningen fordrar det öppna erkännandet, att dessa utsigter beklagligen äro högst inskränkta och kanske inga. Vi förklara oss närmare.

Ifrån Styrelsens sida kunna inga *verkliga* reformer väntas. Funnes äfven viljan dertill, så saknas dock hos närvarande styrelsepersonal den erforderliga insigten och förmågan; öfver få punkter torde allmänna meningen vara enigare och mera stadgad. Försök till partiella, isolerade reformer ha visserligen skett i mängd, än i ett än i annat, än här än der. Men detta brokiga flickverk, utan sammanhang och system, på den gamla statskroppens delar, har merendels i slutliga erfarenhets-resultatet visat sig som något helt annat än *förbättringar* eller *verkliga* reformer, och snarare ingifvit misstroende än förtroende, snarare väckt fruktan än håg för flera reformer ifrån reformatorernes sida.

Ifrån den andra Statsmaktens sida eller Representationen är ock lika litet att hoppas för ett verkligt framskridande på samhällsförbättringarnas bana. Hos pluraliteten af Representanterna kan visserligen antagas, att hågen för reformerande icke saknas, vore det ock ej af annat motiv än för den kära popularitetens skull. Men den mest brinnande håg, den största välmening, gör ej verkliga förmågan en hårsmån större; och för Representationen in corpore, såsom den för närvarande är sammansatt, och på det sätt och i de former den nu verkar, är det alldeles omöjligt, att ensam eller utan de andra Statsmakternas, *Regeringens* och *Pressens*, kraftiga och *hufvudsakliga* medverkan, uträtta något dugligt i reformväg. Valde för en session samlas Representanterna till Riksmötet, utan att, under de föregående fem åren och kanske under hela sin föregående lefnad, ha känt behofvet, att åt de allmänna angelägenheterna egna mer uppmärksamhet än den flygtiga och högst ytliga, som fordras för att kunna deltaga i sällskapskonversationen, och aldraminst af några djupare undersökningar och speciella studier utaf de samhällsförhållanden, som tarfva reform. Och ej nog, att de sålunda helt och hållet oförberedda samlas till Riksdagen; knappt komna tillsammans, öfverhopas de på en gång af en så otalig mängd ämnen och göromål, att äfven en Representant med bästa hufvud och största flit måste sakna nödig tid och sinnesledighet, för att arbeta sig in uti ett långt mindre flera ämnen och deröfver utarbeta grundliga och dugliga förslag. Och ändtligen tillkommer: att ett icke ringa antal Representanter befinna sig på en så låg bildnings- och kunskapsgrad, att de *icke ens förmå* intränga i vigtigare och mera invecklade ämnen och bedömma deröfver afgifna förslag: att splittringen af Representationen på fyra Pleni- och klubbrum hindrar kommunikationen af den insigt, som möjligen i något ämne finnes uti ett stånd till de andra: samt slutligen, att regeln att välja de ordinarie Utskotten *innan* frågorna blifvit väckta, och bruket att *icke*, såsom i andra länders Representationer, höra sakkunniga personer samt utse särskilta Utskott för speciella ämnen, utan att kasta utredningen af de vigtigaste organisationsfrågor på Stats- och Ekonomi-utskotten, ofta medförer och måste medföra, att uti det Utskott, som får sig utarbetningen af en stor och vigtig fråga uppdragen, icke finnes en enda ledamot, som besitter specialkännedom i ämnet. Korteligen: utan Regeringens och Pressens kraftiga medverkan: utan att *Regeringen* redan vid Representanternas sammanträde framlägger fullständigt utarbetade förslag, och — hvad lika vigtigt och nästan än vigtigare är — utan att *pressen*, under den långa mellantiden af Representationens overksamhet, leder allmänna eftertankan på de förhållanden som kräfva reform, dermed sysselsätter opinionen, samt om desamma sprider så mycken upplysning och positiv kunskap, att meningarna i landet, åtminstone i det hufvudsakligaste, äro eniga så väl i *sak* som *sätt*, eller både om *hvad* med reformerna skall uträttas och *huru* eller *efter hvilka grundsatser* dessa skola utföras, så är det visserligen den högsta orimlighet, att af nuvarande Representation vänta någon fruktbringande verksamhet för reformernas sak, och icke mindre orättvist att af den fordra en sådan. Först då skulle man äga skäl att rättvist anklaga Representanterne, i fall dessa uraktlåto, att tillhålla Regeringen och pressen att fullgöra denna medverkan; ty makt och utvägar att dertill nödga så Styrelsen som pressen, sakna de icke, emot den förra, uti 107 §., samt emot den sednare, uti den moraliska kontroll, som det i alla fall åligger Representationen att utöfva på pressen (jemför föreg. N:o 99). Men att Representanterne hittills underlåtit att uppfylla denna förbindelse, och låtit utan påföljd bero på Regeringens och pressens godtycke, om dessa velat lemna den dem åliggande medverkan eller icke, är ty värr en lika sann som beklaglig anmärkning, och kan ej nog klandras.

Återstår således blott att se, hvad som ifrån pressens sida är att hoppas för reformernas sak. Uti det representativa samhället med yttrandefrihet är pressen en *offentlig institution*, en *Makt* i staten; må således ingen stöta sig vid uttrycket, då vi kallat den en statsmakt. Det är pressens eget fel, om den ej uppträder med värdigheten af en institution, af en makt; om den förnedrat sig till blott privat-industri och krämarspekulation; om den förverkat den aktning och det anseende, som böra åtfölja hvarje offentlig institution, hvarje statsmakt; om den för egen del och på sitt håll äfven bidragit att göra all makt föraktad.

I Sverige finnes beklagligen ingen annan politisk litteratur än tidningarna. Det är således af den periodiska pressen, som samhället här skulle vänta, som *det äger rätt att fordra* ett kraftfullt initiativ, en aktiv medverkan till alla af behofvet verkligen påkallade förbättringar. Samhället äger rätt att fordra och vänta af tidningarna, att de icke skola i toma, ljudande fraser blott orda och deklamera *om* reformer och reformerande i allmänhet, utan ingå i speciella undersökningar om statens brister och tarfvor, visa *huru* och *i hvilken ordning* dessa måste afhjelpas eller *sättet* för reformerna och *sambandet* dem emellan, samt under den långa mellantiden af Riksdagarnа så derpå fästa allmänna uppmärksamheten, så dermed sysselsätta allmänna eftertanken, att, vid Representanternes möte till Riksdag, allmänna meningen åtminstone i allt väsendtligt är stadgad, icke blott om *hvad* i reformväg bör göras, utan äfven *huru* det bör göras. Men äro tidningarna i allmänhet verkligen i tillfälle att uppfylla denna förbindelse, denna samhällets billiga och rättmätiga fordran? ... Hurudant är den periodiska pressens tillstånd? Ty äfven för tidningarna gäller naturligtvis den bekanta rättsregeln: *ultra posse nemo obligatur*. Såsom hvar man vet, är detta tillstånd sa beskaffadt, att en af tidningarna nästan uteslutande äger debiten åtminstone i landsorterna, och att samma tidning, *Aftonbladet*, ensam skördar inkomsten och vinsten på yrket, då deremot de öfriga tidningarna, med en cirkulation hufvudsakligen begränsad inom Hufvudstaden, dels gå med förlust, dels knappt mer än ätergälda trycknings-

och utgifningskostnaden. I afseende på tidningarna i den sednare kategorien måste således Allmänheten billigtvis mycket inskränka sina fordringar; äfven med bästa vilja och renaste nit måste dessa tidningar känna sin verksamhet hämmad och begränsad af de materiella villkoren, och för det nyttiga de ändock möjligen uträtta, så till reformernas befordrande som i annat, vore än detta aldrig så obetydligt, ha de i sjelfva verket för all möda och arbete ingen ersättning, åtnjuta de ingen belöning. Helt annat är förhållandet med *den* tidningen, som de facto är monopolist och som ensam skördar vinsten af publiciteten; emot denna tidning har Allmänheten fog till helt andra anspråk. Huru oändligt mycket godt och samhällsnyttigt, framför allt för reformernas sak, vore ock ej Aftonbladet i tillfälle att utan svårighet uträtta, med dess utomordentligt utbredda cirkulation, med dess stora utrymme, hvilket skulle medgifva det att ingå i utförliga undersökningar och grundlig behandling af ämnena utan att uppoffra omvexlingen, och ändtligen med den ofantliga, för en Svensk tidning oerhörda och fabelaktiga, inkomst, som kunde tillåta dess ägare, i fall han sådant ville, att associera med sig, såsom författare i bladet och medarbetare, icke kriaskrifvare och deklamatörer, hvilkas hela förmåga inskränker sig till *"en smula stil"*, utan män utrustade med idéer samt omfattande grundliga kunskaper i alla vigtigare ämnen, som kunna och *böra* bli föremål för en tidnings verksamhet! Men för att här blott afse den speciella frågan om reformerna: när har Aftonbladet ådagalagt något verkligt gagnande nit och bemödande för reformernas sak? ... Kan någon af Aftonbladets läsare erinra sig, att bladet någonsin ingått i ett ämne och verkligen utredt detsamma, eller kan någon, huru partisk han än må vara för Aftonbladet, uppträda och påstå, det bladet grundligt och i sitt sammanhang undersökt något enda förhållande i statsorganisationen, som kräfver reform, samt visat *på hvad sätt* reformen bör göras? På dessa frågor svaras tryggt: *nej*. Tvertom: när någon annan tidning eller författare grundligt ingått i ämnena och sökt ge tänkesätten en gagnande, praktisk riktning till frågan: huru reformerna skola göras, så har Aftonbladets taktik ständigt varit, att motarbeta allt dylikt bemödande och att nedskrika en sådan tidning eller författare såsom en konservativ fiende till alla förbättringar, i afsigt att dymedelst hålla diskussionen tillbaka inom de allmänna talesättens och negativa deklamationernas toma, luftiga rymder, och undvika att följa med inpå ett gebit, hvilket fordrar speciel sakkunskap samt verkliga idéer eller *positiva*, organiserande principer. Deremot har Aftonbladet i flera år visserligen uti allmänna termer ordat så mycket *om* reform och reformerande, att många slutligen blifvit uttröttade vid sjelfva ordet: reform, samt äfvenledes med största flit rekommenderat ett blott negativt förfarande, eller nedrifning och förstöring af det bestående, utan att någonsin visa på hvad sätt i det nedrifnas ställe något dugligt nytt åter skulle kunna uppföras. Men detta är ej att gagna reformernas sak, utan tvertom att positivt skada den. Och sådana som Aftonbladets verksamhet och skaplynne hittills varit, sådana är det ock *all* anledning att tro det de hädanefter skola förblifva, så vidt ej något yttre föranledande ifrån Representationens och Allmänhetens sida framtvingar en förändring. En sådan förändring förutsätter likvål 1:o att Aftonbladets regent skulle fullkomligt ändra den plan och det syfte, han hittills haft för sin tidning, och 2:o att han afskedar hela sin nuvarande ministèr, och omger sig med författare och medarbetare, som äga kunskaper och verklig förmåga att uträtta något för reformerna. Men att en sådan förändring ej sker eller ens *kan* ske snart, är ock lika säkert, som att den icke sker frivilligt.

I följd af det tillstånd, hvaruti den periodiska pressen befinner sig, är det således tydligt, att ifrån dess sida också föga eller intet är att vänta och hoppas för reformerna i statens organism. Men då, så vidt de behöfliga och önskade reformerna någonsin skola bringas till stånd, det i alla fall är nödvändigt, att det kraftigaste initiativet och den mest uthållande och aktiva medverkan kommer ifrån pressen, så är det ock klart, att en *reform inom den periodiska pressen* just är den *första* och *angelägnaste* reformen och *ett villkor för alla andra reformer*. Huru *denna* reform kan bli möjlig, skall vid ett annat tillfälle visas.

En upplysning för Frejas Läsare.

Freja har alltid befunnit sig i ett polemiskt förhållande till Aftonbladet, och under den sista tiden mer än någonsin. Se här orsakerna dertill:

de äro *icke*, att Aftonbladet är, eller affekterar att synas, en oppositionstidning, utan att Aftonbladet i ordets egentligaste bemärkelse är: ett *dåligt* oppositionsblad *);

de äro *icke*, att Aftonbladet säger sig hylla *"framskridande"* och *"reform"*, utan att Aftonbladet, i trots af allt sitt ordande, är i vårt land en af de mest verkande krafter, att *hindra* allt *verkligt* framskridande och motarbeta all *verklig* förbättring.

De äro:

att Aftonbladet, som varit i tillfälle att tillskynda det Allmänna, samt nationens upplysning och odling så mycket gagn, åsidosatt alla sådana pligter och konsiderationer, för att endast gagna sig sjelft;

att Aftonbladet förnedrat den periodiska pressen helt och hållit till privat-industri och merkantil vinstspekulation; att det för detta enskilta syfte uppoffrat alla offentliga ändamål och all offentlig karakter, samt derigenom hos hvarje tänkande och bildad menniska beröfvat, så vidt det förmått, den peiodiska pressen all aktning;

---

*) Hvad *Aftonbladets* opposition ungefär är värd, kan med temlig säkerhet uppskattas utaf *Svenska Minervas* yttrande för kort tid sedan, då hon, i anledning af indragningarna, uppmanade Regeringens ledamöter att förakta och skratta åt Aftonbladets opposition, med försäkran, "att *så* som Aftonbladet sköter oppositionsverket emellan Riksdagarna, kunna de vara fullt trygga att sitta qvar på sina taburetter till döddagar,"

att Aftonbladet, för att uttränga alla andra tidningar och bereda sig en uteslutande afsättning, i flera år oupphörligt fullföljt det oärliga systemet, att, genom osanningar och lömsk förvrängning af deras satser och yttranden, vanrykta de andra Bladen och göra dem och deras utgifvare misstänkta, samt dymedelst blifvit en praktisk skola för demoralisation och immoralitet;

att Aftonbladet, genom utbredandet af sina materialistiska åsigter, af sin ytlighet, af sitt förakt för kunskaper och grundlighet, af sitt instinktlika hat mot vettenskaplighet och högre odling och af sin kärlek för allt lågt, hotar att tillintetgöra all humanitet hos nationen och återföra den till råhet och barbari;

att Aftonbladet, i stället att anslå Allmänhetens ädlare känslor, att höja nationalandan och söka utveckla folkets *moraliska* kraft, endast bjudit till att uppväcka, sätta i rörelse och ge näring åt alla menniskohjertats *egoistiska* böjelser och passioner, skadeglädjen, trotset, afunden, hatet, pöbelgrinet o. s. v.; samt ändtligen,

att Aftonbladet i den Norrska frågan och flera andra ådalagt en helt och hållet antinationell karakter, samt en fullkomlig likgilltighet och köld för Svenska folkets ära och intressen.

I korthet sammanfattade, hafva *dessa* orsaker bestämt det polemiska förhållande, hvaruti Freja uppträdt mot Aftonbladet; och detta förhållande kommer alltid att fortfara, så länge Aftonbladets egenskaper, tendens och karakter förblifva desamma, som de hittills varit och för närvarande äro. Denna förklaring, en gång för alla, har Redaktionen trott vara påkallad. Frejas läsare behöfva *dock ingalunda frukta, att polemiken mot Aftonbladet skall hädanefter så ofta som i de sista månaderna återkomma.* Publiken har blifvit väckt; Aftonbladets karakter och trafik, under den antagna liberala larfven, ha börjat allmännare iakttagas och nogare genomskådas; kanske har Freja derutaf någon förtjenst. Det kan tryggt öfverlemnas åt Aftonbladets egna bemödanden, att ytterligare göra sig kändt och efter förtjenst uppskattadt.

Aftonbladet, som ganska väl känner sin ställning till alla vänner af litteratur, odling och Svensk nationalitet, och följaktligen äfven orsakerna till Frejas polemik, har för Publiken i landsorterna, som icke läser någon annan tidning än Aftonbladet, behagat stämpla Freja såsom *servil* och härleda upphofvet till dess polemik ifrån maktens intressen. Freja föraktar att svara på dylika insinuationer. Redaktionen appellerar till sina läsare och Hufvudstadens hela bildade publik, trygg att dessa ej skola neka den sitt vitsord om att ådagalägga rätt så mycken sjelfständighet och frimodighet som Aftonbladet, men en frimodighet och sjelfständighet, förenad med sanningskärlek och afseende på allmänt och icke blott på enskilt gagn.

En Scen ur Gustaf III:s lefnad *).

På nedre bottnen af lustslottet Haga ligger ett litet kabinett, der Gustaf III ofta vistades. Ifrån dess fönster öppnar sig en leende utsigt, och emellan de täta löfträden framskymtar Brunnsvikens silfvervatten, såsom det hvita broderiet på damernas gröna slöjor. Konungens skrifbord stödde sig just mot sjelfva fönsterposten, hvars höjd från marken ej kunde öfverstiga tvenne alnar. Det var vid detta skrifbord, då en frisk sommarvind fläktade genom de öppna fönstren och sakta rörde de tunga mörkgröna gardinerna, då fåglarnas körer lifligt qvittrade i de tätvuxna lunderna, då svanorna med hvita vingar plaskade i de breda, grumliga kanalerna, som den Kunglige författaren sjelf nedskref sin eleganta, men föga ortografiska korrespondens, eller, med Voltaire, Racine, Corneille, Crebillon bredvid sig, lät *Siri Brahe* eller *Gustaf Adolfs ädelmod* se dagen. I detta rum hade Karsten repeterat Gustaf Wasa, och Mamsell Löf fått vänliga föreställningar af den högborne Teaterdirektören. Här hade programmer uppgjorts till pantomimbaletter — och planer till fälttåg. Här hade författare och furstar blifvit bedömda. Här hade man beräknat framgången af en representation och framgången af en diplomatisk underhandling. Här hade noter vexlats, och någongång — kyssar. Lilla, intagande kabinett! Kunde dina väggar återspegla allt hvad de sett! Det skulle i sanning blifva en brokig tafla, brokig, som allt, hvartill Gustaf III blandat färgorna, med skarpa kontraster, såsom allt hvad Gustaf III företog sig; ty både som menniska och författare älskade han antitheser. Hvad fantatiska basreliefer erbjuda sig ej, vid en sådan tankegång, för blicken? Krigs- och kärleksförklaringar, rustningar till tornér och till Finska kriget, kombater, gifna på Ryska gränsen och på Kongl. Stora Teatern, båda lika litet på allvar och båda här uttänkta; infall, beslutna mot Norrige och fällda mot Fru Schröderheim, proklamationer och billet-douxer, kärleks- och stats-intriger, nya luftslott och nya lustslott, det aldrig verkliggjorda kriget mot Frankrike och den aldrig fullbordade byggnaden af Haga!

Jag föreställer mig detta täcka kabinett, bebodt af Gustaf III. Se der, på detta pelarbord, ligga några ark af »den Svartsjuke Italienaren», och derbredvid en halffärdig skrifvelse till den mäktiga grannfrun, Catharina II. Hvad dessa ord äro hala, smekande, hvad dessa vändningar äro eleganta, såsom allt hvad Gustaf III skref! Han kunde icke stafva, men han kunde öfvertala med hvad han skref; han mäktade ej bygga ett ord, men en period mäktade han bygga. Der hänger Ludvig den Sextondes porträtt, med sitt vanliga, städade, sirliga, sjelfbelåtna, indolenta uttryck. Bredvid honom hans gemål, med den lilla hatten behagsjukt uppfästad öfver de friserade lockarna, med blick af eld, med former af vällust; hon, som var lättsinnig i lyckan, men stor i olyckan, som var en vanlig qvinna, medan hon lefde i skygdet af thronen, men var Drottning, i ordets fulla bemärkelse, Drottning, då hon dog på schavotten. Ofta stod Gustaf i djupa tankar framför porträtterna af detta par, öfver hvilket ett oblidt öde läst välsignelsen, och dem skickelsen redan i brudsto-

*) Den här anförda tilldragelsen äger säker, historisk grund.

len invigt till gemensamma martyrer. Han tänkte på de flydda dagarna i Paris, på dessa dagar af nöjen, skämt, upptåg, maskerader, spektakler; han tänkte på, huru han då såg Marie Antoinette i hvimlet af lustbarheter och banketter, firad och beundrad, älskvärd och älskad (hennes fel var kanske endast att alltför mycket låta älska sig); han tyckte sig höra hennes stämma klinga med den henne egna naiva Tyska brytningen; han trodde sig höra henne hviska tusende saker, som endast kunna sägas *så* på ett enda språk, på Fransyskan. Hans tankar gingo ett par decennier framåt. Han såg henne i tempeltornet, en vansinnig nations fånge, med pöbelgodtyckets Damokles-svärd ständigt sväfvande öfver hennes hufvud, detta hufvud, till hvilket Gustaf III måhända en gång blickat upp med ej alldeles likgilltiga ögon. Det var i sådana stunder, som Gustaf III, vid en hans inbillnings hastiga sceneri-förändring, tyckte sig, i spetsen för en brokig skara emigranter, omgifven af den Fransyska aristokratiens mest lysande namn, följd af Svenska, Ryska och Preussiska arméer, med svärdet i hand öfvergå Rhen, och som eröfrare ställa kosan till samma Paris, der han för tjugo år sedan uppträdt som belesprit, som nöjenas förklarade vän och konsternas beskyddare. Han ämnade nu taga en dynasti i sitt beskydd, och med de chevalereska åtigter, som voro honom egna, under Marie Antoinettes färgor, bekriga hennes undersåtare.

Der ligger en tom af Voltaire uppslagen i ett fönster och till märke tjenar en förgät-mig-ej, på skämt plundrad af en rodnande Hoffrökens bukett, nu glömd och bleknad, men af häfd, intagande sin gamla plats i skötet af den Fransyska satiristens fauniska qvickheter. Derbredvid står en urna från Pompeji, den antika, ädla enkelheten bredvid det slingrande, försåtliga, hädiska i Voltaires moderna perioder. På stolarna en liten verld af oordning, ty i Gustafs hjerna korssades för många olika elementer, att han skulle kunna vara i besittning af den prosaiska, men aktningsvärda vana, som nämnes ordentlighet. Der hvilade en statsdrägt fredligt bredvid en maskeraddomino, och utan tvifvel hade Gustaf med lika allvarliga föresatser påtagit sig den ena, som den andra. Der trängdes ett svärd om platsen med några präktiga spatserkäppar, der låg en fruntimmersnäsduk kastad och skylde till hälften den vidlyftiga plankartan öfver Frankrike. Ett porträtt af Catarina II stod ännu ouppsatt på golfvet. Man måste taga ner ett af Ninon d'Enclos, för att rödja rum åt den Ryska sjelfherrskarinnan. Prins Gustaf Adolfs temaböcker, dem Konungen önskat genomse, delade samma läger med partituret till Sargines — på golfvet. Det präktiga uret på mahogny-sekretären, en skänk af Påfven, stod ouppdraget, och tiden, i bronz, satt helt handfallen bredvid sitt stannade konstverk. Ach! att Gustaf hade ägt samma förmåga, som uret, att alltid följa med sin tid, att aldrig brådstörta sitt lopp, att med säker takt gå sin bana framåt! Nu hade han med uret ingenting gemensamt, utom oron.

I det rum, som vi här ofvanföre sökt att beskrifva, gick en dag i December 1791 Konung Gustaf III, tankfull, fram och tillbaka. Han hade, på ett kort besök, åkt ut till Haga, endast åtföljd af Armfelt, som nu aflägsnat sig i och för några ekonomiska förfoganden, rörande lustslottets förvaltning. Ensam stirrade Gustaf III utåt det vinterliga landskap, som ödsligt utbredde sig för hans irrande blickar. Hvitt, som svepningslakanet öfver en död, hvilade snötäcket öfver Hagas lustgårdar, dess förr så lummiga träd stodo, knotiga som benrangel, med rimfrostens diamanter gnistrande i deras halft plundrade kronor; i dess kanaler stänkte ej vattendropparna från en simmande svans vinge, och ingen vestanvind krusade mera deras klara speglar, öfver hvilka nu vintern lagt sitt silfrade och kylande folium. Öde var allt; inga glada tärnor skrattade mera i de lummiga boskeerna; ingen liten fot ilade lätt öfver de krusade sandgångarna, utan att der ens lemna ett flyktigt spår efter sig; inga ljufva hviskningar vexlades i de tomma salongerna; sporrar klingade ej mera i de breda trapporna; man hörde ej skramlet af skildtvakternas gevär eller den regelmessiga takten af deras väpnade gång. Gustaf kände sig besynnerligt stämd. Ensamhetens stund är ofta äfven minnenas. Gestalter från hans förflydda lif skymtade fram och tillbaka för hans upphetsade inbillning. Han såg sig först 1772 afgudad af ett folk, som han räddat från branten af förderf; han hörde sitt lof bo på hvarje tunga och hans namn klinga i hvarje bön. Mera populär har kanske aldrig någon furste funnits, än Gustaf III efter den lyckligt tillvägabragta revolutionen. Han påminde sig de högsinnade föresatser, som då häfde hans bröst, den fosterländska eld, som, då ännu vestaliskt ren, brann i hans hjerta. Ännu kunde hans blick med tillfredsställelse hvila på flera hedrande administrativa förbättringar — ännu kunde Gustaf III säga, att han var sitt folk värdig. Men nu — fattar honom plötsligt en osäll Genius, detta blinda fikande efter yppiga nöjen, detta obetänkta äflande af Fursten för en fattig nation att spela en ridderlig, åt kärlek och sång hängifven, mellan kyssar och harpoklang, delad Arabisk Sultan, som än för lansen i glänsande torneringar, och än ordet bland sitt lands vittre. Nu är Gustaf III:s bana en cyklus af hvarannan jagande lustbarheter; allt förlorar sig i ett brokigt hvimmel af divertissementer, torneringar, spektakler, lustläger; teatrar uppväxa och Gripsholm förgylles; skägglösa ynglingar intaga de gamla vördiga Riksrådens stolar; alfvar har blifvit lek.

Inför detta minne bleknade Gustaf III. Han såg, att den lager han förvärfvat, som de fria Konsternas beskyddare näppeligen mäktade öfverskygga ruinerna af Sveriges grusade välstånd. Hans eget klara förstånd röjde sig väg bland de fraser af smicker, hvari hoflismeriet sökt begrafva det Kungliga samvetet. Gustaf gick allt oroligare och oroligare fram och tillbaka. Furstars samvetsqval! I er ligger glöden af millioners tå-

rar! I er talar samljudet af millioners k'agan! I er hvilar ofta tyngden af en verlds förbannelser.

»Furier, furier», mumlade Gustaf III, och höll handen för sin brännheta panna.

Han såg i sina tankar det Finska kriget, nederlag, vanära, Hästesko på schavotten.

»Men Svensksund», ropade han med den hastiga, vilda skyndsamhet, hvarmed den skeppsbrutna fattar en planka, »Svensksund är alltid en glanspunkt i min historia. Jag har besegrat Catarina II. Historien skall derföre hålla mig räkning. Och för öfrigt — nationen beundrar mig; det är blott Adeln, denna stolta, yfverborna Adel, som ställer sig i min väg. Man förstår mig månhända icke. Dock — som Pope säger — det är snillens olycka att vara mera beundrade, än älskade.»

Månhända kände Gustaf likväl inom sig tröstlösheten af detta sjelfbedrägligt framställda räsonnement, ty på hans panna hvilade qvar uttrycket af en djup grämelse, så djup, som den lättsinnige Gustaf III kunde den erfara.

Gustaf närmade sig fönstret. Han tänkte månhända, att anblicken af de yttre föremålen skulle skänka hans tankar någon förströelse. Men allt var ödsligt och liflöst. På den glatta snöytan ingen ojemnhet, intet spår, ingen vindfläkt skakade snöflingorna från trädens kala grenar; ingen slädas bjellror skramlade, lifvande, från brunnsviken. Försänkt i betraktelser lutade Gustaf sin panna mot den kalla rutan och stödde med händerna sitt arbetande hufvud. Han var blek som ett lik, hans läppar voro blodlösa; det tycktes, som om redan döden, med nedvänd fackla, smugit öfver tröskeln till Gustaf III:s kabinett.

Det var då, som tvenne män försigtigt och lurande närmade sig fönstret; *tvenne*, ty bödeln behöfver en tjenare och mördaren en förtrogen. I den enes, i Johan Jakob Anckarströms hand glänste en pistol med uppspänd hane. I dennes kärfva, råa drag stod en djurisk blodtörst målad; hans läppar darrade icke; hans kind hade all sin vanliga färg; han tycktes vara bland dessa menniskor, som äga ingenting att förlora, utom lifvet. Det var han, som utropade, när hans Konung skänkte honom nåd. »Men *jag* ger icke Konungen nåd.» Vare detta nog för Johan Jakob Anckarströms karakteristik.

Han åtföljdes af en bildskön man, omkring 28 år gammal, af ett svärmande, nästan melankoliskt utseende. Denne man älskade sitt fosterland och traktade efter sin Konungs lif. Han trodde, att ur blod en lyckligare framtid skulle kunna uppväxa för Sverige. Men Grefve Horn misstog sig groft, då han lade lönnmordet till basis för en bättre sakernas ordning.

»Inom fem minuter står den Kongl. vampiren till ansvar inför sin Gud», yttrade Anckarström med det kalla hat, som var honom eget; »må han der kunna försvara det blod, som flutit i Finska kriget, de orättvisor han hopat öfver oss, Finlands försvarare; må han kunna nedtysta de verop, som följa honom i grafven; må han deroppe få lägga sin död i vågskålen, som ett försoningsoffer för sina fel.»

»Må Gud förlåta honom hvad han brutit. Med mig är han i detta ögonblick försonad», utropade den exalterade Horn; »fosterlandet kräfver hans blod, ej jag.»

De hade nu smugit på några steg nära det utsedda, Kungliga offret. Som tvenne dödsfanor hängde de tunga gardinerna ned öfver Gustaf III:s hufvud. Hans blick var stel; hans ansigte förfärligt blekt. Utan rörelse stödde han sig mekaniskt på armbågarna, och ingen andedrägt höjde eller sänkte märkligt de briljanterade ordnarna på hans bröst.

Anckarström lyftade pistolen och sigtade.

»Guds hand har träffat honom», ropade Horn plötsligt och ryckte sin medbrottsling häftigt i kappan. Han har fått slag. Hvad Gud rört, måste menniskan skona. Det var en högre Makts vilja att vår arm icke skulle behöfvas för det stora verket. Han har sjelf, handlande, trädt emellan. Det är fullbordadt. Ditt vapen skulle ej bli verktyget för hans vilja.»

Långsamt sänkte Anckarström pistolen, under det att han skarpt fixerade Konungen. »Du har rätt», yttrade han, »Sverige kan åter hoppas. Men jag har gått miste om mitt rof. Min ed är ännu olöst.»

»Döden har löst den! Fort härifrån. Vi måste hastigt taga våra mått och steg.» Konungamördarne drogo sig djupare tillbaka in i den boské, i hvars skygd denna scen tilldragit sig, och hastigt, som det onda samvetet, skyndade de ifrån den förmenta skådeplatsen för en Konungs död.

Hastigt, som vaknad ur en dröm, spratt Gustaf opp, och for med handen betänksamt öfver pannan. Ej anade han den fara, som, väpnad, stått honom så nära. Han själ hade irrat fjerran kring aflägsna tider, medan försåtet här gått honom in på lifvet. Hans själs frånvaro hade räddat honom, hvilket hans själs-närvaro icke kunnat göra. Slumpen är ofta mäktigare, än menniskotanken.

I detsamma inträdde Armfelt. »Ah!» utropade han, »jag har af Ers Maj:ts Kastellan här på Haga hört en ypperlig historia. Ers Maj:t har, som Ers Maj:t månhända påminner sig, åt Tollen inrymt en paviljong i parken. Tollen har velat gifva de goda Svenskarne ett någorlunda lättfattligt begrepp om hvad ett Fransyskt petite maison vill säga, och aldrig gick öfver paviljongens tröskel någon qvinna, som ej var mindre oskyldig, än en vestal, och ej mera hemma, i koketteriet, än i sin pligt. För några dagar tillbaka hade Sparren begärt att få begagna Tollens paviljong till ett rendezvous med Grefvinnan F. Grefvinnan kommer och yttrar, genast då hon inträder i kabinettet till venster: »Men hvar i all verlden har det lilla söta Divansbordet tagit vägen?» Grefvinnan glömde sig dubbla gångor; hon både *kom* och *försade sig*.»

»Ah! c'est charmant,» ropade Gustaf III, och slog sig, gapskrattande, på benet. Hans lifliga, oroliga själ var mäktig till hvarje öfvergång som helst. En lättsinnig anekdot var tillräcklig att rycka honom ur de alfvarsammaste tankar.

P. B.

På sin högtidsdag den 4 sistlidne December hade sällskapet *Par Bricoll* det nöjet att höra ett tal på vers af sin Ordensskald. I detta tal framställer den muntre Skalden på sitt vanliga humoristiska manér en tafla af den närvarande tidens vedervärdigheter. Äfven dagens politiska frågor vidröras af hans lekande pensel. Vi anföra några strofer derur:

Tungt är nog lifvet minsann till att bära:
Giktfullt och pliktfullt — ej diktfullt, tyvärr!
Pannor man skådar förbistrade, tvära,
Kinder med skorsor och finnar och ärr.
Liksom med lina en dragare tjudrad,
Vid det enformiga menniskan bands.
Alltid hon hoppas, och jemt blir hon pudrad.
Ödet har ständigt en undflykt till hands.

Ingenting håller af glas och porcellainer,
Nattkappor, slängkappor, skodon med mer.
Bort rinna strömmar och bort rinna viner.
Hus stå på lut och i gatan slå ner.
Skönheten vissnar lik blomman på fältet,
Styrkan går af som en springande sträng.
Svärdet, som blixtrar och glimmar vid bältet,
Rostar, och svart blir det blanka gehäng.

Skräddarenålar och pressjern och saxar
Med sina tillbehör, kanfas och tråd,
Plötsligt anammas af rättvisans kaxar.
Här icke gäller en sömmsmån af nåd:
Säck efter säck på polisryggar lassas.
Intet af plagg nu till Julen man får.
In i det nya, det gamla må passas,
Till dess i saken en vändning man får.

En ger opp staten, en annan opp maten,
Mister galoscher och felbhatt och käpp.
En, som åt andra skall bära upp faten,
Unnas ej röra en bit med sin läpp.
Rödt hår och grå hår och alldeles inga
Skiftas af tiden och det i parti.
Är då ej skönt, att vi stunden bevinga
Genom ett fröjdefullt Bricoleri?

Följande reminiscens af sommarens Djurgårdsnöjen är också rolig, särdeles för Stockholmsboer:

Då sin magnet man till Pohlen) kan vända,*
Ta på hans fluster ett glas eller två,
Derpå cigarrn i all maklighet tända,
Och ett par hvarf kring om Djurgården slå,
Lagom till Klingbergs se'n komma tillbaka
Att i en aborre, persiljeströdd,
Verldens försåt och dess lustar försaka,
Troget vid armen af vänskapen stödd.

Och för omvexlingen, när man så tycker,
Man till Spektaklet sig skaffar biljett,
Skådar på menniskans dårskap och nycker,
Snusar och pratar och skrattar sig mätt.
Håller sin hatt och sin käpp mellan benen,
Röjer för foten och armbågen plats,
Ropar till slut fram på knakande scenen
Hjelten i stycket vid händernas klatsch.

*) Konditor Pohl.

Anekdoter om Gustaf IV Adolf.

Den femåriga Kronprinsen hade en dag af Drottningen erhållit två riksdaler i små slantar. Då han derefter med sin Guvernör for ut att promenera, yttrade han till honom: "Prinsen kan nu mera ej läsa sin aftonbön som förr: Gud bevara min pappa, min mamma och mig fattiga barn! Utan nu måste han säga: mig *rika* barn."

Under förmyndare-regeringen promenerade den unge Konungen en dag på Drottningholm. Han gick då förbi en grupp af Hoffröknar, som roade sig ute i parken. En af dessa yttrade: "Se, der går vår lilla kung!" — Gustaf Adolf hörde dessa ord, stannade och såg stolt på damerna i det han sade: "Har ni någon större?"

En dag, under 1808 års krig, anlände från Finska armén en kurir till Konungen. Det var en af de tappre, som mer än en gång sett fienden under ögonen. Då den oförskräckte krigarn skulle hafva företråde, inträdde han med sina vigtiga depescher i den ena handen och handskarna i den andra. Men så snart Konungen fick ögonen på honom, blef han, på en kunglig vink, genast utvisad. Bestört frågade han, när han så oförmodadt befann sig i yttre rummet igen, den vakthafvande officern, huru det kom till. Denne upplyste honom då, att det utkommit på orderna, att ingen fick visa sig hos Hans Maj:t utan att båra sina handskar *instuckna i bandtleret.* Sedan denna vigtiga rättelse i paryren blifvit verkställd, erhöll kuriren företråde och fick aflemna depescherna, men befalldes derefter träda i 24 timmars arrest för sin förseelse.

Karakteristik på Ryssen.

Man berömmer vanligen Ryska soldaten såsom särdeles vänlig och mild mot barn. Han förtjenar detta beröm, på samma sätt som negern, indianen och andra barbariska nationer. Ett uppträde, som tilldrog sig på en gata i Åbo, kort efter det denna stad ockuperades af Ryssarne, torde gifva ett riktigt begrepp om den Ryska kärleken till barn. En Rysk soldat kom vandrande gatan utföre, och blef varse en liten tiggarpojke, som satt och lekte i gathörnet. Den barnkäre Ryssen stannade, tog upp gossen, smekte honom, letade upp ur sin ficka en slant åt honom och tycktes obeskrifligt vänlig och glad. Han ville derefter kyssa gossen och tog honom derföre upp på armen. Men nu blef gossen rädd och motsträfvig, samt fattade Ryssen i mustachen för att undkomma hans kyss. Genast var barbarens vänlighet förbi, han kastade pojken i gatan, spottade på honom, tog ifrån honom slanten och skyndade bort.

Understolen.

Hela verlden undrar och *Freja* aldramest:

I.

Om Opinionsnämden vid nästa Riksdag icke torde anse Högsta Domstolens Utslag i Schantziska målet såsom ett på förhand till Nämden skickadt kort, hvilket fordrar en skyldig kontravisit?

II.

Om Ordföranden i Götha KanalBolag, Hr StatsRådet Gyllenhaal, kan vara sinnad, att länge dröja att följa sin Hr Svågers, Statsrådet och Presidenten Nordins exempel, samt afsäga sig förtroendet af Ordförandeskapet, efter de bevis på förtroende, som innefattas i Aktieägarnes sista petition till Kongl. Maj:t och framlemnandet af denna petition icke genom Hr StatsRådet och Ordföranden, utan genom CommerceRådet Santesson? Eller väntar månända Hr StatsRådet tills han fått mottaga flera så beskaffade förtroendeprof?

Ett och annat.

Tryckfrihetsmålet emellan IndustriföreningsKommitténs Ordförande, StatsSekreteraren von Hartmansdorff, och utgifvaren af Aftonbladet skulle i går förekomma vid Stadens Kämnersrätt. Som bekant är har Hr v. Hartmansdorff stämt Aftonbladsutgifvaren för den i Bladet emot honom, likasom emot Kommittén, insinuerade beskyllningen, att, vid afgifvandet af Kommitténs utlåtande i näringsfrihetsfrågan, ha tillåtit sig ett *falsarium*, genom tecknandet af en ledamots namn "*under*" utlåtandet, hvilken sjelf ej ditskrifvit detsamma. Målet blef likväl ej företaget, ty, vid dess uppropande kl. närmare 4 på eftermiddagen, hade Hr Hjerta på en stund bortgått; det bör likväl tilläggas, att han förut varit tillstädes i Rätten och afvaktat att målet skulle förekomma. Detta blef sålunda uppskjutet till den 7 Januari instundande år.

Vid en sammankomst i förra veckan af Kommitténs öfriga ledamöter, Hrr Helsingius, Welin, Grapengiesser, Arrhenius, Sprinchorn, Ihrmark, Scheutz, Lindroth, Klemming och Lamm, lära äfven dessa Herrar för sin del beslutat att åtala förfalskningsbeskyllningen, samt uppdragit åt Hr Auditör Scheutz åtalets utförande.

= Sedan den Kongl. Teatern lyckligt blifvit befriad från det besvär, som operor och större musikpjeser förorsaka, har den snillrika Direktionen påfunnit ett annat medel att hålla den musikaliska delen af Allmänheten vid så godt lynne, som tiderna medgifva. Man söker förvandla Teatern till Konsertsal, så att det numera är helt vanligt att läsa på afficherna lockande uppgifter om Ouverturer, deklamatorier m. m. Hvad Gustaf den Tredjes skugga skall fröjda sig öfver den omtanka, hvarmed hans Stiftelse söker häfda det densamma tilldelade epitetet Konglig! Man behöfver nu icke mera besöka Konserter och musikaliska Soiréer, utan blott Kongl. Teatern! Vi undra om det ryktet kan äga någon grund, att underhandling skulle vara å bane med Hr *Gauthier*, att någon del af hans trupp (de minst lönta) kommer att uppföra lindansningskonster på Teatern, äfvensom att ett menageri skall befinna sig på vägen hit. Skulle det då icke vara skäl att helt och hållet indraga Djurgårdsteatern, så kunde Teatern hållas öppen äfven om somrarna, och Allmänheten vänjas att anse Carl XIII:s och Gustaf Adolfs torg, såsom sin Djurgård?

= Utaf Statstidningen i förra veckan inhämtas, att influtna Konvoy-medel för år 1836 utgjort en summa af mer än 253,000 R:dr B:ko, eller i det aldranärmaste 95,000 R:dr i Silfver; till hvilket belopp således *Sveriges* bidrag till Konvoykassan uppgår. Deremot utgör *Norriges* årliga bidrag, enligt sista Storthingets beslut, icke mer än omkring 13,000 R:dr i Silfver. Denna proportion är ju hygglig, och visar huru Sveriges rätt och fördelar äro iakttagna!... Och ändock är det en ständig refrein, icke blott i Norrska tidningar, utan äfven på sjelfva Storthinget, att Norrige förorättas derigenom att Sverige disponerat öfverskottet af Konvoy-medlen, och att Konvoy-kommissariatet icke *till hälften* är sammansatt af Norrska ledamöter! Och ej nog dermed. Den Norrska egoismen går än längre. Norriges obetydliga bidrag är icke ens tillräckligt till betäckande af en billig andel blott i aflöningen utaf de Konsuler och diplomatiska embetsmän, hvilken drabbar Konvoykassan — alla kostnader för presenter och Medelhafs-expeditioner oberäknade; — men ändå kunde Storthinget glömma sig derhän, att det, i sin sista bekanta Adress rörande flaggan, helt naivt framställde anspråket, att, efter afskaffande af Unionshandelsflaggan, få, mot det ringa bidraget, *lega* Svenska flaggan, att begagnas såsom en reservflagg af Norrska fartyg, i fall Norriges egen flagg skulle befinnas ej ge nog säkerhet i Medelhafvet!... Och detta anspråk betraktas af Norrska tidningarne såsom ingenting mindre än en *rättighet!*

= I *StatsTidningen* för d. 2 Dec. 1837 förekom följande märkvärdiga not:

> "Det är mer än smickrande för vår National-ära, det är rörande och upplyftande att se den tillgifvenhet hvarmed de ädla Tyskarna ännu i dag sluta sig till oss. Att helsas för ***Brödrafolk*** af dem, hvilka sjelfva gjort så mycket för verldens upplysning och frihet, att, såsom nyligen under Gustaf Adolfs-Monumentets aftäckning vid Lützen, se de ***Svenska National-färgerna*** pryda den der åt Tysklands Wallin uppresta Predikstol, — bör ännu mera befästa oss i vårt förakt för alla nationliga förödmjukelser från andra håll."

Det är märkvärdigt att sålunda i sjelfva officiella Bladet läsa ett, åtminstone indirekt, erkännande af förödmjukelser, som skola vederfarits Svenska national-äran och de Svenska färgorna från andra håll. (!)

Freja utgifves hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af nästkommande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 22 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

N:o 103. 1837.
Fredagen den 22 Dec.

FREJA.

Den angelägnaste af Reformerna.

En reform inom den periodiska pressen är villkoret för alla andra reformer. Men huru kan en sådan reform blifva möjlig?

Uti den *moraliska* kontroll på pressen, som det åligger Representationen att utöfva, finnes, om ej den enda, dock den hufvudsakligaste utvägen och drifkraften att tillvägabringa denna reform. Frågan är således: hvilka anledningar äger man att hoppas, det Representanterne hädanefter mer än hittills skola uppfylla detta åliggande?

Att författare innan och vid nästa Riksmöte uppträda, som, bland andra riksdagsfrågor, äfven i särskilta skrifter upptaga och utreda den periodiska pressens tillstånd, samt undersöka huruvida denna uppfyller sina förbindelser och Samhällets billiga fordringar, kan tagas för afgjordt, och tillfälligtvis äro vi i stånd att med någon visshet derom yttra oss. Men om äfven en sådan väckelse icke skulle anses tillräcklig, så saknas i alla fall för Representanterne ingalunda än mer direkta och mäktiga anledningar, att ej då som förut oförsvarligt åsidosätta detta ämne.

Samhällets kraf på *verkliga* reformer, om det ej skall gå ett sönderfallande, en allvarsamt hotande upplösning till möte, är för högljudt för att längre kunna öfverröstas, för rättmätigt att längre kunna afvisas. Rosten, möglet, *»ruttenheten»* måste bort, och friskt, kraftigt lif åter finna spelrum och organer uti föryngrade och förädlade institutioner. Med denna känsla, med denna fordran skola Representanterne samlas och, som följd deraf, frågor väckas om reformer i alla vägar; — men, har Representationen blifvit *»handlöst»* lemnad *af pressen*, likasom ifrån ett annat håll: ha tidningarna, under den långa perioden ifrån Riksdag till Riksdag *»nära nog»* ingenting gjort, för att upplysa, förena och stadga allmänna meningen om *sättet* för reformerna och *sambandet* dem emellan, så skall ock *då* allt Representationens nit och arbete till ingenting gagna och blifva lika resultatlöst, lika litet fruktbringande som hitintills. Men för att urskulda sig, för att ifrån sig afvända Nationens ogillande och anklagelser, skola äfven Representanterne då finna sig *tvungna* att vända sig *också mot pressen*, och visa huru tidningarna hufvudsakligast äro orsaken till Representationens oförmåga och till Nationens bedragna väntan, samt bland tidningarna framför allt *den*, som bemäktigat sig hela vinsten och fördelen af publiciteten, och som alltså äfven derföre i samma mån borde vidkännas förbindelsen att verka och gagna (jemför föreg. N:r). Och säkerligen behöfs det icke mer, än att de mest aktade Representanterne, vid alla speciella reformfrågor som förekomma, på detta sätt företaga en allvarlig *»revy»* af tidningarna och ådagalägga huru pressen i hvar och en af dessa frågor åsidosatt sin pligt och lemnat Representationen utan understöd, för att icke blott inom denna, utan hos hela Nationen framkalla en opinionsförändring, som måste blifva af det mest helsosamma inflytande till den periodiska pressens förbättring.

Än mer: vid nästa Riksdag uppstår åter fråga om Indragningsmaktens afskaffande och Jury-inrättningens reform, eller, med andra ord, om den peridiska pressens *rättigheter*; och vi våga utan tvekan förklara, att vi anse det alldeles otänkbart, att Representanterne då icke också skulle taga i betraktande äfven den periodiska pressens *skyldigheter* och *huru* den uppfyller dessa skyldigheter, med speciell afseende på huruvida tidningarna verka till allmän upplysning och förädling eller ej, och om någon bland dem öfverlemnat sig åt en positivt *demoraliserande* tendens. Det har insinuerats ett tvifvel, att popularitetsjägeriet hos Representanterne skulle vara mäktigt nog att tillbakahålla och hindra en dylik *»räfst»*; men sådant tro vi ej vara att befara. Sjelfva popularitetsjägarne måste finna sig nödgade att instämma uti *»revyn»*, just för att från sig afvända misstankar för popularitetsmångleri.

Hvem vet dessutom, om ej innan nästa Riksdag, och kanske ganska snart, företeelser yppa sig inom tidningsverlden af en vida betänkligare art, än alla hittills erfarna, och som i ännu högre grad, än hittills kunnat anat, måste ådraga sig Rikets Ständers uppmärksamhet.

Spannmåls-insmugglingen
på Vestra Kusten.

Uti den, i stället för Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, utkommande tidningen *Göthen* lästes nyligen en artikel, åsyftande att rättfärdiga den författning, som Regeringen, på föranledning af Göteborgs handlande och hemställan af Vestra Tulldistriktets Chef och General-Tullstyrelsen, ej längesedan utfärdade, för att hindra insmuggling utaf Dansk spannmål. Uti denna artikel förekom en målande och intressant skildring af den höjd, hvartill denna smuggelhandel hade stigit innan författningen utkom, och af det oförsynta sätt, på hvilket den bedrefs, och då ingen annan här utkommande tidning reproducerat artikeln, så införa vi denna skildring, så lydande:

— — — — — — — — — — — — —

«Vi räkna oss visserligen icke till dem, som hylla prohibitionssystemet, och erkänna äfven att den påbudna författningen medför ett utomordentligt tvång. Men vi betrakta frågan ur den synpunkt, att hvar och en gerna pålägger sig ett oundvikligt band, då sådant är förenadt med ens fördel; och med den lokalkännedom vi äga om Skärgården inom *Göteborgs* tulldistrikt, anse vi att den ifrågavarande kontrollen, ehuru besvärlig, är till fördel för dervarande producenter. Att flera possessionater inom Bohus län dela samma åsigt, derom hafva de sjelfve försäkrat oss, och vi anse att mängden skulle komma till samma öfvertygelse, om den under ett vistande i *Göteborg* sjelf toge notis om spannmålshandelns bedrifvande genom skärgårdsboarne. Utan att hafva varit ögonvittne till denna rörelse, kan man svårligen göra sig ett begrepp om det oförskämda sätt, på hvilket den bedrifves; den kan icke ens benämnas lurendrejeri, ty dermed förstår man ett sätt att i smyg förbigå tulltjenstemännens uppmärksamhet; men detta är här icke fallet: hela flottiljer af skärgårdsbåtar, lastade med spannmål inkommo i vår hamn och utlossade sina laster just vid kajen utanför tullkammaren, i åsyn af tullbetjeningen, som, i kraft af gällande författningar, endast måste vara tyste åskådare. Köpmännen, som kände märkena på säckarne och visste af erfarenhet, att hvarje säck innehöll en Dansk tunna, togo den ofta utan uppmätning och betalte spannmålen efter å Svensk tunna bestämdt pris, med afdrag af skillnaden mellan Danskt och Svenskt mått. Då inga skärgårdsboar lågo i hamnen, visste man genast att berätta, det så och så många båtar, i dag 8, i morgon 12, voro afgångne att hämta spannmål, och man kunde oftast på dagen beräkna deras återkomst. För turen åtgick vanligtvis icke öfver 4 dygn, och båtarne medförde, efter storlek, 40, 50 till 60 tunnor och derutöfver hvardera.

På detta sätt har spannmålshandeln bedrifvits af skärgårdsboar, utan att tullbevakningen kunnat förekomma oskicket; ty dertill skulle erfordras en hel flotta af tulljakter, hvilka till en del borde stationeras på Danska kusten, och detta låter sig ju icke göra.»

Anmälan af utkomna Skrifter.
Skrifter af Olof Fryxell. Tredje häftet. Politiska Sånger.

Då Allmänheten först gjorde bekantskap med Hr O. Fryxell, uppträdde han med en originalitet, en rikedom på uppfinning, tankar och bilder, som väckte uppmärksamhet, och Rec. var då tillfälligtvis den förste, som i en tidning granskade och gjorde rättvisa åt de verkligen stora anlag, som röjde sig i hans dikter. I några kalendrar förekommo derefter poesier af O. Fryxell, öfver hvilka omdömen i olika tidningar utföllo olika. Han vann ett mindre och ett stort pris i Svenska Akademien. Slutligen har han utgifvit ett fragment, som heter »*Metamorfoserna*», och trenne häften »*Skrifter.*»

Författaren kallar sitt sista häfte för *Politiska Sånger*, och han gör det förmodligen i den akt och mening att de skola ur en *politisk* synpunkt betraktas. Det är icke utan förvåning man finner, att författaren till »*Bolivars död*» framkommer med sådana åsigter, som man ser på botten af hans sist utgifna »Skrifter.» Vi anföra, för jemförelsens skull, ett litet stycke ur det ofvannämda poemet.

«*J Frihetshjeltar! sådant mål är värdigt*
Att strida för; så kämpen kampen ut!
J ha'n ej rätt att sluta, fast J tröttnen.
Den är ej ännu född och födes aldrig,
Som gjort tillräckligt för den goda saken.
Misströsten ej! Jag ofta rönt, hur ringa
Det kostar Gud, att all vår kraft fördubbla,
Och der som en för goda saken fallit,
Der skjuta tio upp utur hans blod.
Om det rättfärdiga sju resor faller,
Så står det likväl oskaddt upp igen,
Så länge det rättfärdigt är — och derför
Blott ett: o, hållen blott det rena rent!
En vrångvis handling har förvrängda följder,
Så visst som dåligt träd bär dålig frukt.
Ett godt kan aldrig genom ondt befrämjas.
Det tarfvar icke dessa usla brunnar,
Ty liksom öknens djur, det dricker svalka
Ur lefvande och friska vattukällor,
Som springa opp inom dess eget bröst.»

Den värma, som fordom lågade i Hr O. Fryxells poesi, tyckes alldeles fördunstat ur detta häfte. Den politiska åsigt, som bjuder oss

»*tålige tiga, med tand för tunga*»,

för det vi icke äro så gamla, som gubben Thorgny, är också temligen andefattig, liksom den är alldeles motsatt den, som uttryckes i det nyss citerade fragmentet. Man säger, att ytterligheterna gränsa intill hvarandra. Om det låg en ytterlighet i den frihetsglöd, som genomträngde Bolivars död, så ligger det en annan i den kalla tomhet, som utmärker »Snö och Liberalism» m. fl.

I estetiskt hänseende äro dessa »Skrifter» det minst lyckade af Hr O. Fryxell. Han uppoffrar här ofta tan-

ken för rimljudet, och endast sällan igenkänner man den poetiska ande, som genomflåktade flera af hans äldre dikter.

»*Himmelens vrede*» börjar högtidligt:

»Jag ledsnar — säger Herran — Jag blir trött.
Si, jag vill ta en blixt och krossa jorden.
Hvad är det för ett folk, som bor der nere?
Hvems är det folket? Icke är det mitt.»

Men fortsättningen! Det är fullkomlig brist på smak att lägga i Guds mun följande:

»Nu är Jag mätt på rojalistiskt blod
och öfvermätt på liberales hjertblod.
— — — — — — — — —
Ack ve de grannt tillsammansatta talen!
De långa talen äro mig en pina.
— — — — — — — — —
torfs Mig få båda (??) mina öron fyllda
Af dessa grannt tillsammansatta oljud?"
— — — — — — — — —

Hr O. Fryxell tyckes anse vår tid för så gruffligt farlig och olycksalig. Denna gubbaktiga räddsla anstår icke en skald. I synnerhet förefaller det eget, att han, då han klagar att

»*hela min samtid förirrar sig*»,

och gifver »Råd till den sjuka sköldmön Europa», visserligen icke sjelf utöfvar den framställda grundsatsen, att »tålig tiga med tand för tunga.»

Vi skulle här sluta detta omdöme om en författare, som dock i sjelfva verket borde känna sig för god för att anslå så missljudande strängar på en lyra, hvilken ingalunda saknat toner af högre skönhet och sann poesi; men vi anse oss böra meddela Allmänheten ett helt stycke, på och genom hvilket författaren uttryckligen begärt svar.

»FRÅGOR.

Hvi läser jag millioner ord
af hundra rikens ständer?
Och hvarför lägga mig om bord
med jordens alla länder?
Kan jag för China verka godt?
Förmår jag ändra Polens lott?
Har jag väl Galliens öde fått
i mina svaga händer?

Med hvad kan jag stå Texas bi
mot Mexico att fejda?
Behöfver Hollands industri
ha mina händer lejda?
Hur vill jag lugna Portugal?
Och orda i Westminsterhall?
Och hämma Spaniens förfall?
Och junge Deutschland hejda?

Står i min magt, på hår och tum
att veta allt om dessa?
Får hela vida verlden rum
uti min lilla hjessa?

Är jag en vis af äkta halt,
då så jag följer med i allt,
att, hvad mig sjelf är anbefaldt,
jag glömmer bort? O. S. A.

Hvar och en läsare har utan tvifvel ett svar efter sina politiska åsigter att afgifva, och vi vilje icke gå dessa i förväg.

Swenska Traditioner.

XII. *Gyntherbergs pension.*

Efter Kung Carls död lefde de fleste af de få drabanter, som med honom genomgått så många äfventyr och öfverlefvat honom, i fattigdom och brist. Äfven den afskedade Gyntherberg befann sig, efter sin Konungs död, i knappa omständigheter. Han begaf sig derföre till Stockholm, för att hos Konung Fredrik anhålla om en pension. Förgäfves begärde han företräde. Han blef afvist. Han passade på, då Kungen reste ut, för att få tillfälle att framföra sitt åliggande. Men Konung Fredrik kände honom, och var icke synnerligen mån om att hos sig väcka minnet af Carl XII och hans krigare. Med den största brådska steg Kungen upp i vagnen, för att undslippa den obehagliga synen. Men då Gyntherberg såg detta, beslöt han att icke släppa tillfället ur händerna. Han grep derföre hastigt i bakhjulet, och höll vagnen så fast, att hästarna icke förmådde sätta den i rörelse. Kungen tittade då, med häpenhet, ut ur vagnen och frågade hvad som var å färde. Han blef förvånad öfver detta prof af Gyntherbergs armstyrka, och emottog suppliken, kanske blott för att komma lös; men Rådet beviljade ansökningen, och Gyntherberg erhöll den sökta pensionen.

Ett och annat.

Svenska Akademien firade i förrgår sin högtidsdag. Professor Geyer begynte högtidligheten med en påminnelse om årets vigtigaste tilldragelse: Gustaf Adolfs-monumentets uppresande. Han meddelade derefter en teckning af Akademiens bortgångne ledamöter, H. Ex. Grefve Wetterstedt och H. Ex. Grefve Lagerbjelke.

Baron Berzelius höll nu sitt inträdestal, hvaruti han framställde sin mening om skillnaden emellan vetenskapsmannens och skaldens eller vältalarens skrifsätt. Den förres valspråk måste vara: sanning och klarhet, liksom de sednares: snille och smak. En vink förekom äfven om den brist på verlds- och menniskokännedom, som man kan hafva vid ett universitet, ehuru man studerat det förflutna. De klassiska studierna tycktes icke hafva funnit nåd inför Hr Baron Berzelii ögon. Han tycktes hysa den förhoppning, att den moderna bildningen en gång skulle befinnas lika vigtig vid undervisningsverken, som den antika. Han talade äfven om den nytta, som man hämtar af utrikes resor; men dessa böra då icke vara af det slag, som ynglingar pläga göra, hvilka hemkomma med samlade minnen af förströelser i stället för

kunskaper. Sjelfva Erkebiskopens minne tecknades derefter med en behaglig klarhet, i drag, som beviste att biografen hvarken saknade snille eller smak. Rosensteins statsmanna-egenskaper förbigingos, såsom ett ämne, hvilket icke rörer vetenskapsmannen. Den trefliga, språksamma, godhjertade karakteren var i synnerhet lyckligt framställd.

Sedan Baron Berzelius inskrifvit sitt namn i Akademiens stora bok och derjemte blifvit komplimenterad af Professor Geyer, som sade sig, ehuru på en annan våg, asöka samma mål, nemligen *sanningen*, ledde honom Akademiens Sekreterare, Hofmarskalken Beskow, till den vederbörliga stolen, som befann sig näst intill Erkebiskop Wallins.

Nu tillkännagafs, att Akademien, som icke haft tillfälle att utdela sitt stora pris, med sin höge Beskyddares, Konungens bifall, beslutit att sända medaljen till Biskop Dräseke, för hans vackra tal vid aftäckningen af Gustaf Adolfs minnesstod. Akademien hade tilldömt andra priset åt ett skaldestycke, som hette Luthers Prestvigning, och som uppläste af Erkebiskopen med den honom egna stämma och en deklamation, som icke kunde undgå att göra djupt intryck på åhörarne, särdeles som sjelfva skaldestycket var utmärkt för mycken innerlighet och värma. Det behandlade den bekanta berättelsen, om huru Luthers vän Alexis träffades af åskan vid hans sida.

Högtiden slutades med ett af dessa förträffliga Franzénska minnen, som denna gång framställde teckningen af den ryktbare lagforskaren Stjernhöök.

Man hade, enligt hvad som förehades på fjolårets högtidsdag, hoppats att i år få höra den tafla af Frihetstiden, som Professor Geyer åtagit sig att författa. Men den blir förmodligen i stället tillgänglig till läsning i Akademiens handlingar, när de utkomma från trycket. Skulle den tillika blifva särskilt tryckt, så att den större Allmänheten lärde att känna den, vore det visserligen väl, helst då man af Professor Geyers snille och sanningskärlek, äfven som hans rika kunskaper på historiens fält, har att vänta en historisk teckning, hvars värde på förhand intygas af mästarens namn.

— Ifvern att uppstufva sig till Jul, griper omkring sig. Alla butiker äro uppfejade och uppstussade, hvar och en efter sin ägares rad och lägenhet. Ungherrarne i sina korta, raggiga rockar, med händerna i fickorna, trippa så lätt, som om de fått lära sina pas af Herr Wallqvist, som numera icke har annat att göra, än undervisa dem, om de behaga. Damerna, i synnerhet uppstussade med sina Parisiska moder, visa sig flygtigt ute för att besöka någon af de granna bodarna, och skynda sig sedan hem för att bestyra om sina julklappar. Herrar militärer med pipskägg och mustacher se sig förgäfves om efter elden, som nu skulle komma dem kanske bättre till pass i den skarpa kylan, än när det en gång gäller på skarpare allvar. Grossörerna, i dyrbara pelsar, kasta sina blickar utåt den tomma redden, der endast några Finskutor ännu komma med sina vedlaster. Presterna gå och sucka öfver de många, tätt på hvarandra följande helgdagarna, och Publicisterna fundera, hvar och en, att till nyåret och prenumerationstiden uppstussa sina blad. Bokhandeln har fått nytt lif till Julen, och förläggarne täfla med hvarandra att framlägga för Allmänheten sina vackra och fula, sina stora och små, sina goda och dåliga förlager. I hvarje tidningsblad ligger en Bokhandels-anmälan. En Toilett-almanach, af Hr Ingelman; en Almanach med Djurkretsens figurer, förklarade af Hr Dahlgren, och »Vinterblommor», af Hr Mellin, äro synliga i boklådorna. Åtskilliga poetiska samlingar, af Hr Olof Fryxell, Hr Ridderstad och andra, äro redan synliga eller väntas. Hr Beskow har utgifvit ett nytt häfte af sina »Dramatiska Studier.» Skildringarnes Författare har utgett en vidlyftig «Tafla.» Åtskilliga af dessa skrifter förtjena ett utförligare bedömmande, och vi återkomma till dem.

— Lärftskramhandlare-Societetens väl tänkta och väl skrifna Ansökning till Kongl. Maj:t, som i går lästes i Dagligt Allehanda förtjenar, under nu pågående strid rörande Näringsförhållanderna, att i sin helhet öfvervägas, men i synnerhet har en period, lika utmärkt genom grannlagenhet i framställningen och liberalitet i syftningen, som vigtig genom det märkvärdiga sakförhållande densamma yppar, särskilt tyckts Red. förtjent att anföras:

»Härtill kommer ytterligare», säger Societeten, »att rättighet till försäljning af linne, bomulls- och ylleväfnader efter särskilta författningar och tillståndsresolutioner, blifvit förunnad ej blott *Gårdfarihandlande*, utan ock åt *Diverschandlande af Judiska Nationen*, hvilka i öppna bodar sälja både Svenska Manufakturvaror i allmänhet, och allt utrikes ifrån inkommande lofgifvet kramgods. Societeten nämner detta icke för att, af småaktighet eller afvoghet mot tidens fördomsfriare anda, klaga öfver intrång i dess näringsgren; men för att underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfvande vishet olampligheten deraf, *att Hufvudstadens Svenske Borgare skola genom föråldrade lagar vara uteslutna från rättigheter, som innehafvas af landboer och främmande trosbekännare*.»

Månne det varit för den sista, med kursiv stil tryckta strofens skull, som Aftonbladet ej i går reproducerade Lärftskramhandlare-Societetens petition?

— *P. S.* Just som Bladet lägges under pressen, höra vi berättas, och såsom det uppgifves, med tillförlitlighet, att i sista Konseljen Handelshuset Schön & Komp:s anbud, i afseende på lånet för Trollhätte Slussverks ombyggnad, blifvit gilladt och antaget, och att således Göta Kanal-Bolag är skiljdt från all utsigt och allt hopp att få öfvertaga denna ombyggnad samt under *en* styrelse och förvaltning förena begge Kanalerna! . . . Denna julklapp är lika smärtsam för Bolaget, som den troligen var oförväntad; ej heller för det Allmänna är den utan sin bitterhet. Vi önska våra läsare, hvar och en i sin krets, att slippa så obehagliga attrapper.

Nästa N:r utgifves Fredagen den 29 Dec., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

N:o 104. 1837.
Fredagen den 29 Dec.

F R E J A.

Om den periodiska pressens Nationalitet.

Några ord i sinom tid.

Tryckfriheten, publiciteten, pressen är icke blott ett medel för den enskilta, att, om man så vill, upplysa, klaga och ändtligen, oförtäckt sagdt, att blott och bart åtkomma penningar; den får, med ett ord, icke betraktas blott ifrån *individens* ståndpunkt, såsom *den enskildas sak* och blott en *individens Rätt*. Den måste äfven ses ifrån det *Helas* syupunkt, såsom — det *Helas sak*, såsom en *Offentlig rätt*: en *Makt*, en *Institution*, hvars tillvaro är lika nödvändig, hvars ändamål, funktioner och verksamhet, uti det fria, Representativa samhällets idé, äro lika gifna och bestämda som hvarje annan offentlig Institutions.

All makt är till för det Allmännas, för Nationens skull. Den bör i sin utöfning vara fullkomligt nationell; så äfven pressen.

Såsom ett bland medlen, att försäkra denna nationella karakter hos Styrelsen och Representationen, är i nästan alla fria Staters grundlagar stadgadt, att Styrelsens och Representationens medlemmar skola vara infödde medborgare, eller åtminstone ha blifvit, såsom naturaliserade medborgare, i en så lång följd af år fästade vid sitt nya hemland, att de betrakta det såsom sitt verkliga fädernesland.

I Sverige har denna omtanka sträckts så långt, att icke blott Regeringens ledamöter, utan äfven, med högst få undantag, innehafvare af alla embeten och tjenster, hvarå Konungen fullmakt utfärdar, måste, enligt 28 §. Regeringsformen, vara infödde Svenskar. Ingen naturalisation, icke något vistande i landet, huru långvarigt som helst, förmår i detta hänseende skänka full medborgarerätt.

Hvad borde man väl tänka, om det ifrågasattes, att en utlänning skulle upphöjas till Statsråds- eller Utrikes Statsministers-platsen, o. s. v., eller ock taga säte i Representationen — en utlänning, som t. ex. blott vistats några veckor eller månader i Hufvudstaden, som vore, märkom väl: *en främmande Regerings undersåte* och *medborgare i en främmande Stat*? . . . Månne ej någon hvar då skulle inse faran och vådorna af ett slikt tillbud, samt erkänna nödvändigheten af ett Grundlagsbud, sådant som det anförda i 28 §. Regeringsformen, i fall ett dylikt stadgande ej förut fanns?

Men är förhållandet i afseende på den periodiska pressen i sjelfva verket mycket olika?

Om, t. ex., en utlänning hitkommer, med egna eller ifrån någon utländsk hand fournerade kapitaler, och företager sig, efter ett kort vistande, att här utgifva en tidning, beräknad, genom det låga priset och många andra lockmedel, att erhålla en *stor cirkulation* och att följaktligen *kunna* utöfva ett *stort inflytande på opinionen*, vore väl för ett sådant fall de politiska betänkligheterna mycket mindre? Och förtjente de ej att allvarligen behjertas?

Denne utlänning är äfven en främmande Regerings undersåte, en främmande Stats medborgare; alla psykiska och moraliska band, som äro dyrbara för menniskohjertat, fästa honom vid det främmande landet; inga deremot vid Sverige, vid hans nya tillfälliga vistelseort, der han likväl uppträder såsom en *politisk person*, i stånd att på *Sveriges* angelägenheter utöfva inflytelse. I *hvilken* riktning och för *hvilka* intressen skall han då söka att verka? . . . Månne i *Svenskt* syfte och för *Sveriges* välförstådda intressen? . . . Men förstår väl han, en utlänning, Sveriges intressen, och kan han för dem, blott efter några få månaders uppehåll i landet, ens känna något lifligare, något sannskyldigt deltagande? . . Är det ej sannolikare, att han skall söka att ge åt opinionen en riktning i harmoni med *den* Regerings önskan, hvars undersåte han är, med *det* lands intressen, vid hvilket han som medborgare med alla band är fästad, eller ändtligen i öfverensstämmelse med *den* eller *de* personers beräkningar, som lemnat honom kapitaler, i händelse det är med andras penningar, som han grundat och utför sitt företag? . . . Och utaf allt som hindrar, eller åtminstone *borde* hindra, en Svensk att åt sin tidning ge en antinationell riktning, hvad finnes väl som återhåller honom, främlingen? Skulle han äfven genom en sådan riktning slutligen ådraga sig allmänt hat och ovilja, hvad betyder detta för honom? För en Svensk, huru moraliskt förderfvad i sinnelaget han än af egennytta må va-

ra, betyder dock sådant alltid något. Men han, utlänningen, reser blott tillbaka till sitt land, eller till en annan marknad. Och i en kollision emellan Sveriges och hans eget lands, hans egen Regerings intressen, är han ju snarare till och med pligtig att föredraga de sednare framför de förra!

Må det ej invändas, att, när han som utlänning icke kan skrifva vårt språk, Svenskar likväl komma att redigera tidningen. Han, som ägare, är i alla fall den, som ensam afgör bladets karakter, färg och tendens; och de äro bundna att foga sig efter hans vilja, eller och ha de sitt afsked och han engagerar andra. Och om äfven tidningen i början, för att ej väcka någon oro och för att behaga alla opinioner, icke antager någon bestämd färg eller karakter, utan affekterar ett slags politisk neutralitet, hvad hindrar väl honom, sedan ändamålet är vunnet, att efterhand och oförmärkt styra in på den kosa, han hemligen haft i sigte? Betänkligheterna bli härigenom ej mindre. Och skulle han än, såsom utlänning, hvilket vore det mest passande, för alltid samvetsgrant afhålla sig ifrån allt slags opinionsyttring i frågor, som närmare eller aflägsnare angå Sveriges inre eller yttre angelägenheter och intressen, så vore ju detta annat än att, genom utbredandet af en politisk indifferentism, så att säga *amortera* opinionen. Och kan väl ett sådant resultat vara att önska hos ett fritt folk?

Ett Pastorat, bortgifwet under Gustaf III. *)

Gustaf III:s supé fortgick. Glädjen stod i taket, liksom Champagnen.

Plötsligen rullade en lätt rosenslöja, som dolt ingången till ett sidorum, upp, och på tåspetsarna såg man trenne bajaderer framsväfva, som trenne ofantliga brokiga fjärilar, med de luftiga drägterna vajande ikring sig som vingar, utan att ens de fina fötterna tycktes vidröra golfvet. Kransar af glödande rosor slingrade sig kring deras hvita pannor och speglade sig i kindernas fina rodnad, när de små hufvudena skälmskt tittade fram utur de ikring dem, som vårskyar, fläktande slöjorna. Som en fogel i skyn sträcker sig på vingen, rörde sig dessa smärta gestalter i djerfva, behagliga vändningar, till hvilka deras glänsande lemmar lånade sig, utan att man hos dem kunde upptäcka en enda muskels ansträngning, utan att en skiftning af högre rodnad färgade deras kinder. Det tycktes som om deras konst fullkomligt blifvit deras natur, som om deras inre, flyktiga rörlighet med öfverträffande sanning speglade sig i deras yttre. Man skulle trott dem vara féer, varelser af månsken och blomsterdoft, ty ingen tyngdkraft syntes märkligt draga deras luftiga gestalter mot jorden. Och ändå! hur rundad var icke denna vad, som harmoniskt slöts i det finaste smalben, kring hvilket ännu ett par florsvingar blifvit fästade! Hur fyllig var ej denna arm, liksom de rosenguirlander den uppbar! Hur yppiga de former, dem de förrädiska silkestrikoterna troget kopierade!

De tre dansöserna utförde en pas de trois, komponerad af Bournonville, hvars hvassa näsa man emellanåt såg sticka fram ur den dörr, hvarigenom man först såg bajadererna sväfva utåt golfvet. Med ljudlig stämma räknade han, efter konstspråket, de särskilta stegen, och slog takten med fingrarna. Emellanåt smög sig till och med öfver hans läppar en temligen hörbar hviskning till någon af de dansandes uppmuntran, och ibland, till deras förskräckelse, ett Italienskt: *Corpo di Baccho*.

»Det är en charmant figur, den här Nathalie», yttrade Konungen till Fru Schröderheim, och pekade på en af de dansande, »hennes mor är silkesvinderska. Rålamb såg henne dansa på Djurgården, för att roa pöbeln, och lät taga opp henne i elevskolan. Der gjorde hon förvånande framsteg och skulle nu hvar som helst i Europa fylla sin plats.»

»Åh! Ers Maj:t behåller väl henne», sade Stats-sekreterskan; »det vore synd, om Svenskarne skulle gå miste om en så vacker talang och — en så vacker flicka.»

»Hon är en »petite vertueuse», hviskade Konungen, »ja! min nådiga! ni blir förundrad; men teatern har verkligen större ressurser, än hofvet.»

»Teatern har derföre sin Konungs frikostighet att tacka. Ers Maj:t drar mera faderlig omsorg om scenen, än om hofvet.»

Emellertid fortgick dansen. Än sväfvade de tre atskiljs, som af en förtrollning, plötsligt jagade ifrån hvarannan; än flätade de åter sina armar tillsammans, som en antik grupp af de trenne gratierna, eller som trenne rosor, hvilka leende luta sina yppiga kalkar emot hvarannan; än läto de sina rosenröda slojor fantastiskt fladdra ut, som purprade aftonskyar, och än svepte de sig graciöst in i dem, som om en plötslig tanka af blygsamhet kommit dem att skyla sina halfblottade behag. Men då brusade musikens toner allt mera lifliga, det låg en vild, en Österländsk karakter i de stormande ljuden; slöjorna sjönko och de trenne bajadererna ilade fram med tambour-de-basquer i händerna. Eldigt, sprittande af lif, rörde sig nu danserskorna, liksom sväfvade deras lätta fötter på vågorna af musikens ända till utsväfning glädtiga toner. En vild, excentrisk vällust röjdes i dessa bradstörtade rörelser, dessa språng, djerfva som Gazellens, då den ilar från klippa till klippa. Musiken och dansen tycktes täfla med hvarannan, om hvilken som kunde gå längst i fantastisk ytterlighet, i yppiga utflygter. Till slut, när allt nått sin höjd, tystnade, som af ett trollslag, tonerna; dansen stod stilla, och djupt nigande sänkte de trenne danserskorna sina lockiga hufvuden mot bröstet.

»Sacre Dieu, Bournonville», ropade Konungen, »du behöfver icke gömma dig der i dörren, när du kunnat komponera något sådant, som det vi här åsett. Du inropas, och Gustaf III tolkar med nöje sitt bifall åt en artist, så ovanlig som du. Måtte en talang, sällspord som din, lefva i dina efterkommande,

*) Denna, likasom de i detta Blad förut införda Scenerna utur Gustaf III:s lefnad, äro fragmenter utaf ett större, otryckt arbete.

så att, när Vestrts lagt sitt hufvud i grafven, Europa alltid måtte äga en Bournonville att beundra. Och du, min lilla Nathalie», fortfor Konungen och vinkade den förnämsta af de trenne dansöserna till sig, »vi vilja af godt hjerta bedja fader Jupiter, att icke gratierna måtte få det infallet att höja dig, som deras fjerde syster, till Olympen.»

Rodnande och med nedböjdt hufvud efterkom dansösen Konungens vink, och sväfvade med den lätta elastiska gång, som var henne egen, fram till den stol, der Gustaf III satt. Hennes nigning var så djup, att hos hvar och en annan, än en person med hennes smidiga rörelser, skulle man tagit den för ett knäfall. Konungen tog hennes hand och tryckte en lätt kyss på hennes mjellhvita panna, som i detta ögonblick öfverströmmades med en purpursky, ett återsken af inre, qvinnlig förlägenhet.

»C'est une tres jolie fille!» sade Konungen till den på hans venstra sida sittande Grefvinnan Segerschöld, och höll ännu dansösens hand i sin, under det att hans Kungliga öga med välbehag hvilade på den unga flickans rena drag och vackra former. Hon, antingen hon förstod det Fransyska uttrycket eller icke, rodnade opp ännu högre, och det tycktes nästan som om Gustaf III, med en gammal vällustings hela bizarreri i tycken, njöt af denna en rädd, bäfvande varelses förlägenhet.

»Huru gammal är du nu, min vackra Nathalie?» frågade Fursten.

»Femton år, Ers Maj:t!» svarade den bäfvande flickan.

»Femton år, en farlig ålder, Nathalie!» sade Gustaf III leende, »och mest farlig i det der templet, som jag invigt åt fosterlandets sånggudinnor, och der du också är en Gudinna, som väl snart kommer att bli tillbedd. Minnes du ännu, då du dansade Amor i Kärleken och Gracerna?»

»Jag debuterade der, Ers Maj:t!» sade dansösen med nedslagna ögon.

»Jag kommer ihåg, att jag den qvällen var i min enskilta loge, och appläderade åt dig och förespådde, att du en gång skulle bli något utmärkt. Du har låtit mig vara ordhållig, min kära Nathalie! Det har jag sett i dag, och är nöjd dermed.»

»Ack, Ers Maj:t! denna oförtjenta nåd!» sade Nathalie och böjde sig öfver Konungens hand, såsom för att kyssa den.

»Oh non! ma petite», yttrade Konungen afböjande, »så far icke en vacker qvinna hylla sin Konung. Det är han, som hyllar den vackra qvinnan», tillade Gustaf III i en hastig hviskning till Grefvinnan Segerschöld.

»Emellertid, ma belle Nathalie! försäkrar jag dig om min Kungliga bevågenhet, och skulle du förälska dig i någon af ditt stånd — hvarifrån du likväl bör be himlen bevara dig — och vilja gifta dig med honom, så vill jag sörja för hemgiften. A Dieu!»

Djupt böjde sig Nathalies lockiga hufvud inför Konungen, men djupare kände sig hennes ännu rena känsla sårad af Gustaf III:s sista, för en verkligt finkänslig qvinna, som hon, förfärligt nedslående yttrande, hvilket, närmare betänkt, gömde en dödsdom öfver dygden hos hvarje qvinna, hvilken befann sig i samma beroende ställning, som hon.

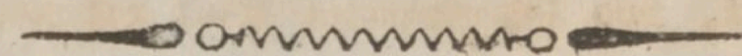
»Bournonville!» ropade Konungen, i viss mån upplifvad af sin älsklingsdryck, Champagnen, som redan en stund, afkyld i is, temligen ofta blifvit serverad, »Bournonville! du har bildat Nathalie till den förtjusande dansös hon nu är. Vi ha länge haft dig i nådig åtanka. Välan! du har rättighet att utbedja dig en ynnest.»

Bournonville hade väntat ett sådant ögonblick och var derpå beredd. Premierdansören hade mot hederlig vedergällning utlofvat att skaffa en klient med kragar ett bland Rikets ej obetydligare pastorater. Med den oförskämdhet, som är några personer af hans kast egen, yttrade han under en djup bugning och en air af på en gång artistisk öfverlägsenhet och undersåtlig undergifvenhet: »Enär Ers Maj:t behagat låta sitt öga falla på mina ringa förtjenster och täckts tillägga mig valet af en ynnest, som jag nådigst fått tillstånd att begära, så vore jag mera än egennyttig, om jag vid ett dylikt tillfälle ihågkom mig sjelf. Det är endast för en vän jag vågar tala. Magister S. söker, den tredje på förslaget, Långlunda pastorat. Jag djerfves i underdånighet anhålla, att, ifall Ers Maj:t icke finner denna min begäran alltför djerf, han torde bli hugnad med den ifrågavarande sysslan.»

Konungen tycktes surprenerad, och hans blick sökte Schröderheim. Denne, som dessutom speciellt var intresserad för en af de öfriga sökanderne, kunde icke undertrycka det naturligen satiriska i sitt lynne, utan anmärkte med en viss skärpa i tonen: »Ifall det tillåtes StatsSekreteraren att i detta fall yttra en mening, så tror jag, att det just vore inom Hr Bournonvilles eget departement, som Magister S. borde söka sin fortkomst. Han är nemligen en nästan lika stor dansmästare, som Hr Bournonville sjelf, hvilket bäst bevisas derigenom, att han måst ta sin tillflykt till baletten, i och för en presterlig befordran. Han vill stiga med mamsell Nathalies steg och vill med andras entrechats komma till ett gäll på landet. Men huru högt personens hopp kan ha sträckt sig, är jag nästan öfvertygad, att det denna gång varit forgäfves. Jag vågar i underdånighet hemställa till Ers Maj:t, om en dansörs rekommendation — med förtjenst utan tvifvel — bör anses gällande vid frågan om en presterlig befattning. På samma vis skulle man kunna få se prester i en framtid rekommendera till premierdansöser.»

»Men», sade Gustaf III, »är presten föga meriterad, så är ju dansören det så mycket mera. Och hvad som är värst af allt: han har mitt ord, hvilket han väl ej gerna vill efterge. Men kom likväl ihåg för en framtid, att ni, som Catholik, ej lägger er i Protestantiska kyrkans angelägenheter, och det vid straff af min Kungliga onåd.»

Dansören bugade sig, och försvann.

Ett och annat.

Aftonbladet slår sig i backen på, att Freja slår sig till riddare på Statstidningens bekostnad, endast emedan man derigenom får en slags air af frisinthet, så mycket mera, som, efter Aftonbladets förmenande, Statstidningens redaktion nu mera på högre ort blifvit ansedd som ett slags skattevrak, hvilken icke kan fullgöra sina skyldigheter och med hvilken man, ur denna orsak, förfar skonsamligen. Men vi hemställa vördsamligen till vår jättelike vän Aftonbladet, om äfven med antagande att förhållandet vore sådant, som Aftonbladet velat insinuera, icke Aftonbladets eget sätt att gå tillväga mot Statstidningen är vida grymmare, att icke säga kannibaliskt. Dagligen gnager Hr Hjertas tidning på Statens tidning, och ändå begagnar den dagligen Statstidningens bakdel till sin fördel. Hvad som den ena qvällen utgjort släpet i Statstidningens statskostym, styckningen i denna gren af publicistisk verksamhet, utgör qvällen derpå kräset i Aftonbladets bricka. När man så smörjer sitt kräs med qvintessensen af Statstidningens must, är det temligen obilligt att krama ur denna must, blott för att sedan säga, att den icke finnes.

— Det väcker billig förundran, att *Aftonbladet* ej funnit värdt att omnämna det högst tänkvärda beslutet, som fattades i sista Konseljen före Julen, vid utnämningen till de tvenne Kanslistplatserna i JustitieRevisionen — ett beslut, hvilket likväl så allmänt omtalats och som i synnerhet, såsom afsedt prejudikat för blifvande befordringar så inom Revisionen som Kansliet, väckt ett lika stort som förtjent uppseende äfven från en konstitutionell synpunkt. Månne ej denna Aftonbladets tystnad skulle härröra deraf, att det i allmänt hänseende så vigtiga beslutet ej gerna kunde omnämnas, utan att i sammanhang dermed äfven vidrördes den uppenbara orättvisa, som vid detta befordringsärendes afgörande träffat äldste Kopisten inom JustitieRevisionen (Dagligt Allehanda-utgifvaren) Hr W. F. Dalman, hvilken Aftonbladet, för att skada Dagl. Allehandas prenumeration, haft så angeläget att genom anekdoter om *kyssar* och *charmer* afmåla såsom i särdeles grace hos höga vederbörande och vunnen af dem?

— *Examen:*

A. Hvem är den mest vanlottade Direktion i Christenheten?

B. Kongl. Svenska Teaterdirektionen.

A. Hvarföre det?

B. Den äger väl ögon, öron och alla lemmar, men ej — m. m. Ej förnuft att resignera, då den icke kan göra något gagn på sin plats, och ej sinnet för det sköna.

A. Hvaraf sluter du det?

B. Af repertoiren.

A. Hvad är repertoir?

B. En matsedel på skåderätter.

A. Hvad är det för rätter Direktionen helst dukar opp?

B. Oförrätter. Se Mamsell Widerbergs m. fl:s kastande på gatan!

A. Hvad ger Direktionen till desert?

B. Teaterns undergång.

A. Hvaraf sluter du det?

B. Ty fan har redan farit i Teatern. Man har gifvit *Robert le diable.*

A. Hel och hållen?

B. Nej! endast så till sågandes ett hår af Hin Håle, blott fjerde akten.

A. Hvarföre har man börjat med fjerde akten?

B. För att vara konseqvent och göra allting bakvändt.

A. Känner man icke något annat skäl dertill?

B. Kanske ville Direktionen, liksom man gjorde med flottans kanonslupar, slopa pjesens särskilta effekter.

A. Hvilken är, under så beskaffade omständigheter, Direktionens fastaste stödjepunkt?

B. Kongl. Svenska baletten.

A. Hvarföre det?

B. Det är endast den, som med händer och fötter arbetar för Direktionens bästa.

A. Ifrån hvilken synpunkt ser Direktionen, då den vill bedömma sujetternas värde?

B. Från Direktionslogen.

A. Hvar är Direktionslogen belägen?

B. Den ligger invid oxögat.

A. Hvarföre ligger den der?

B. Man vet icke hvad Gustaf III:s mening var, då han med anande blick så placerade den.

A. Af hvem tar Teaterdirektionen upplysning?

B. Af ljuskronan i Kongl. Teatersalongen.

A. Hvarföre det?

B. Teaterdirektionen får då ta i vädret.

A. När visar Teaterdirektionen sig på sin lysande sida?

B. Vid eklåreringarna af Teatersalongen. Det är då den figurligt frågar: "Är detta vax, det här?"

A. Hvad förtjenar en sådan Teaterdirektion?

B. Förste Direktören tjenar för 2000 R:dr B:ko, fri loge, fri ved, ordonnans och fri våning, Andre Direktören för 1000 R:dr B:ko, tvenne friplatser för sin person och fri våning; den tredje följer i allt den andres villkor.

A. Gör Teaterdirektionen, utom denna, vidare någon tjenst?

B. Ja! emellanåt, huspige-tjenst.

A. Hvad menar du dermed?

B. Att den stryker ut finare och vackrare saker.

A. Exempel?

B. Schillers Fiesco.

A. Schiller och Teaterdirektionen! Blygs icke Direktionen?

B. Nej! —

Utaf Freja utgifves ett Nummer på ett halfark hvarje Tisdag och Fredag, under loppet af nästkommande år. Prenumeration à 5 Rdr 16 sk. Bko, emottages i Stockholm, i Hrr Bergs, Isbergs, Törnqvist & Bergers, Deleen & K:s, Lundeqvist & K:s och Hedboms Boklådor, samt å alla Postkontor i Riket, med tillägg af postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som i Landsorterna.

N:o 1, för 1838, utgifves Tisdagen d. 2 nästk. Jan., kl. ½ 6 e. m.

STOCKHOLM, A. G. HELLSTEN, 1837.

(Österlånggatan, Huset N:o 21.)

№ 105. 1837.
Thorsdagen den 23 Nov.

FREJA.

Prenumerations-afgift, oberäknadt postförvaltare-arfvodet, så väl i Stockholm som Landsorterne, 5 R:dr 16 sk. B:ko för helt år.

ANMÄLAN

Då denna Tidning nästa år kommer att fortfara, har Redaktionen, i stället för en vidlyftig Prospectus, genom ett profnummer velat sätta Landsorternas publik i tillfälle, att närmare känna Bladets plan och beskaffenhet. Ett ytterligare profnummer inemot årets slut skall närmare utvisa det utvidgade format, som derefter kommer att användas. Svensk till syftning och innehåll, ämnar vår Tidning icke befatta sig med utländsk politik och utländska nyheter, och låta Allmänheten ännu en gång läsa om detsamma, som förut flera andra blad repeterat. Med Svensk frimodighet skola vi, hädanefter som hittills, behandla Svenska ämnen, lika frie från all inverkan af de maktägande som af koterier, lika litet afskräckte af andra Blads äfven bittra anfall, som förledde af ett smilande popularitetsbegär. Den inhemska Politiken ämna vi icke förbise; ty hvilken Svensk, med värma för sitt fosterland, kan väl det? De offentliga atgärder och förhållanden, som röra Sveriges ära och Sveriges intressen, skall vårt Blad upptaga, och vi skole deröfver, utan menniskofruktan, säga vår mening, som dock icke är att efter utländska mönster och teorier vilja skrufva och rådbråka allt Svenskt; och sådan är äfven vår tanke i fråga om de i vår tid så mycket omordade, och visserligen i så mångfaldiga hänseenden behöfliga, samhällsreformerna: för reformer i ordets sanna *mening, för* verkliga *samhällsförbättringar och* verkligt *framskridande, nitälska vi lika lifligt som någon annan; dock skole vi derföre aldrig förbise hvad Sveriges egna natur och förhållanden kräfva. Men den inhemska Politiken och de offentliga angelägenheterna, icke uteslutna, skola icke heller blifva uteslutande. Tilldragelserna inom Svenska Litteraturen, inom vitterhet och konst, skola vi följa med uppmärksamhet, i den öfvertygelse, att hvad som angår nationens andeliga lif, icke kan nog framhållas i en tid, som har en så öfvervägande lutning åt det blott och bart materiela, vare sig i företag eller njutningar. Slutligen inse vi äfven, att Allmänheten, och i synnerhet Fruntimren, har behof af att i en tidning finna hvad man kallar en underhållande läsning, ett behof, som Fäderneslandets öfriga tidningar i allmänhet så litet tyckas afse, och det är derföre vår afsigt, att icke lemna denna billiga fordran otillfredsställd; men äfven då skall ämnet blifva Svenskt. Noveller och berättelser, men hvilka icke skola utdragas genom flera numror, historiska teckningar af märkvärdiga Svenskar och af sällsamma originaler, äfvensom anekdoter o. d. skola också finna ett rum i Bladet, emedan vi tro, att mycket af detta slag icke är utan intresse, och att många drag och infall af Svenskar icke sakna det historiska värde, som gör att de förtjena räddas ifrån glömskan.*

En Blick på Sveriges StatsTidning.

Författaren till denna artikel råkar genast vid början deraf i förlägenhet. Han vet nemligen icke, om han skall *blicka* uppåt eller nedåt. En Stats-Tidning står alltid högt genom sina relationer, och kan, med hänseende till sin verksamhet, stå ogement lågt. Skylten, titeln kan föra *stat*, utan att bladet

gör det. Öfverlägsenhet ligger i anspråket, underlägsenhet i förmågan; namnet triumferar, under det att tidningen lider nederlag. Jurnalen heter Sveriges, och Sverige känner den icke. Exellenser läsa dess revidersark, och sedan läser dem ingen mera. Således, ligger felet oppe eller nere? ligger det der, hvarifrån strålarna komma, eller ligger det i sjelfva focus, der de omsorgsfullt uppsamlas och koncentreras till ett helt i tolf spalter, kalladt Sveriges StatsTidning, ett prisma, der glansen af Svensk, litterär förtjenst bryter sig, och der prakten af högt uppsatta snillegåfvor skimrar igenom, som himlens klarhet genom månans vindsglugg? Bör man sträcka en anklagande hand mot kraschanerna, eller mot dessa stjernor af andra ordningen, efter hvilka StatsTidningens sättare närmast sätta kursen? Är bristen hos rodret, eller hos dem, som ro? Uppriktigt taladt, värdaste publik! jag tror den är hos »fmarna.»

Det är sant, att StatsTidningen är, liksom Thor af Meigingjard, omgärdad af en jernfast instruktion. Denna står väl icke, som Justitie-Ombudsmannens, i grundlagarna, men den står i StatsTidningen, och det vill säga, att den hör till de allvarsamma, ty Sveriges StatsTidning har antagit sin företräderskas, Akademiens, valspråk: »med inskränkning till det allvarsamma.» Dock torde StatsTidningen ha tagit ordet: »inskränkning» i alltför vidsträckt och oegentlig bemärkelse, och mot »det allvarsamma», torde den bevisligen hafva felat, då den visat sig löjlig. Den, som vill speciellt göra sig underkunnig om denna sednare omständighet, hänvisa vi till — *Svenska Minerva*. Hon, den så kallade servila, har mera än en gång sett sig tvungen, att öfverraska StatsTidningen med en eller annan måhända mindre välkommen atrapp.

Men StatsTidningen deremot äger ej i sin förmåga att öfverraska, utom en enda gång, då den förde Teatern under rubriken: Statistik, hvilket var det utomordentligaste »Sveriges» blad företagit sig, sedan den »utomordentliga talangen» lemnade det åt sitt öde. Nu fordras der hufvudsakligen ordentlighet, och vi beklaga ändå den, som skall föra balanserstången i den ekonomiska lindansningen på den svigtande ståltråden af StatsTidningens finanser. StatsTidningen har verkligen i alla afseenden blifvit misskrediterad, och detta ej utan skäl.

Vi fråga först: Här uppträder ett blad, som kallar sig för Sveriges, ett blad, som lånar titeln af det gemensamma fäderneslandet för tre millioner menniskor. Säg oss, dessa tre millioner menniskor, hvilka de män äro, som i detta blad föra Sveriges talan. Det är sant, Regeringen garanterar bladet, och denna garanti är, bör visserligen vara tillräcklig. Men, som ett prof af förtroende, kunde dock Sverige få veta, hvilka de äro, som redigera Sveriges StatsTidning. Vi undra storligen, om icke dessa namn då skulle förefalla Sverige temligen främmande, sedan vi gjort ett skyldigt undantag för en person, hvilken, fastän icke, hvad han velat vara, skald, oneckligen är en *»homme d'esprit»*, och dessutom en man af kunskaper. Men denne man har man, *mirabile dictu*, användt som faktor. För öfrigt skulle vi vara böjda att tro, det man skapat StatsTidningen, liksom fordom verlden, af intet. Meningen var väl icke, att blott, i likhet med Herr Kauffman, bilda en trumpet-automat, som, när det behöfdes, blåste ut ett berigtigande och trumpetade ut en utnämning. De, hvilka voro StatsTidningens fäder, ty de voro, liksom Heimdals mödrar, flere, ville väl, som virtuosen, lägga själ i deras instrument; men de råkade, af misstag, att endast lägga dit konfonium. Också har man hört rätt falska stråktag, såsom då *Lektor* Wimmerstedt uppgafs vara en af StatsVerkets Revisorer, och några förtviflade missgrepp, såsom vid den sista kreationen af Riddare i Lund. StatsTidningen borde inom sig äga Hofkapellmästaren Berwald, för att rätt ljudeligen *knacka* takten för densamma med sin remarkabla pinne.

StatsTidningen blef väl således från början missbildad, och om den ej led af den Engelska, led den åtminstone af den så kallade Ryska sjukan, och en stark lutning och snedhet åt Öster började förnimmas. Så långt låg felet hos dem, som begynde denna nya *kanal*-byggnad, kanalen mellan Svenska styrelsen och Svenska folket, der så månget Berigtigande seglat fram på sin barkbåt och så mången legal annons, mot dryg betalning, färjats öfver. Men nu vidtager de blefne Redaktörernes egen ansvarighet.

Vi vilja ponera, att StatsTidningen lefver 1:mo, såsom roffågeln, af döda; 2:do, såsom, i icke ringa mån, förmyndare af giftermål; 3:o, såsom Dagbladskontoret, af annonser. Men några mellanrätter böra dock bestås af Redaktionen sjelf. Men hvari bestå dessa mellanrätter? Det hufvudsakliga StatsTidningens Redaktion gör, är det, att den sätter öfver. Det kan både lånet hos StatsKontoret och spalterna intyga. Än sätter den öfver en resebeskrifning, »lång som en stång», och ungefär lika trädaktig. Än ger den oss ett helt inträdestal i Franska Akademien, åt hvilket säkert, för hvarje ny nummer det fyllde, önskades ett efterlängtadt afträde. Slutligen få vi väl der se en Fransysk roman, som fyller en år-

gång; ty öfver StatsTidningens spalter herrskar en hård, en obeveklig fylleri-stadga; man fyller i der, såsom i Klara sjö, utan att just beräkna fyllnadsämnet. Men månne icke Redaktörerne, utan att hos dem antaga annan förmåga, än den kommentatoriska och annotatoriska, skulle, med den öppna tillgång de äga till samtliga Rikets Embetsverk, kunna lemna en mängd både juridiska och administrativa underrättelser, hvilka säkert skulle intressera »Sverige« mera, än Hr Thiers' inträdestal i Franska Akademien. Hvilka rika bidrag borde icke en Svensk Statstidning mäkta prestera. Svensk statistik, utan att derföre behöfva ta till Teatern? Och ändå tillägga vi uttryckligen, att vi ej af Statstidningens redaktion fordra någon annan egenskap, än myrans, den att kunna släpa till boet. Äfven detta borde Statstidningens principaler rimligen kunna fordra af sina myndlingar, och Sverige har ett anspråk derpå, att Sveriges Statstidning icke gör Svenska namnet odrägligt. Här ligger således felet hos den omedelbara verksamheten, i huset N:o 25 vid Baggensgatan.

Ett annat större fel är den *oerhörda* feghet, som StatsTidningen länge ådagalagt. Sedan Philaletes gick med sina artiklar i grafven, har StatsTidningen varit fullkomligt oartikulerad. Det är, som om den fruktade, att på eget beväg öppna munnen. Den har knappt uttalat en åsigt i annat, än fem rader långa berigtiganden, hvilka ungefär förefalla en tänkande menniska, som: *»probatum est.»* Är någon för god att lägga skäl och bevis för hvad han påstår, är StatsTidningen det? Det är sant: StatsTidningen får icke ingå i polemik; ett riktigt och för StatsTidningens Redaktion särdeles lyckligt villkor. Men maktspråkens tid är förbi. StatsTidningen kan ropa ut: »Så är det», och mången förnuftig varelse tänker ändock: »Så är det icke.» Skäl och bevis kunna finnas utan polemik; man kan räsonnera, utan att gräla.

I meningen af en StatsTidning ligger väl, att Styrelsen der skall uttala sina åsigter, men när nu Sveriges StatsTidning uttalar alldeles inga åsigter, så bör naturligtvis ett oroande förhållande inträda. Sverige fruktar, att det mystifieras af sin egen StatsTidning. I en StatsTidning — så hafva vi åtminstone föreställt oss det — bör väl en Styrelse inför folket nedlägga redogörelsen för de motiver, som inverkat på densamma, ej en officiell; men en så till sägandes indirekt redogörelse, der *Styrelsen talar i Redaktionens namn*, eller, om man hellre vill, *Redaktionen i Styrelsens*. Detta har dock uteblifvit och kanske var det, med StatsTidningens nu varande sammansättning och kredit, det bästa. Sveriges StatsTidning är nu ej sällan snarare irringarnas blad, än Statens; den får oftare berigtiga sig sjelf, än andra. Regeringen borde icke med fog lägga sin talan i munnen af en dylik organ, som Regeringen utan tvifvel sjelf erkänner för en sanguinisk, längesedan försvunnen förhoppning, försvunnen, lik raketen, som skulle ge signalen till något stort — men der det stora uteblef.

Rättvisan bjuder oss likväl, att i vårt total-omdöme om StatsTidningen göra ett undantag för dess utländska notiser, hvilka ostridigt äro bättre redigerade än de öfriga tidningarnas, ehuru ofta nog mycket sengångare, och hvilka torde fått fråga sig före om en plats i bladet. Deremot äro de inländska notiserna, liksom Moses lagbud, huggna i sten, om icke, såsom Thors afgudabeläte vid gamla Upsala, i träd. Det är den trögkördaste Svenska vi påminna oss ha läst, och märk! det är ändå Sveriges StatsTidning, som talar. Dessa rader äro så tunga, att det nästan förefaller oss, som plöjdes StatsTidningens spalter, fåra för fåra, af pustande — snillen. StatsTidningens litterär-notiser sträcka sig sällan utom dessa rader: »Den förtjente skådespelaren (den förtjenta recettagerskan) inropades under de liftigaste bifallsyttringar», med undantag likväl af något utomordentligt tillfälle, då man får veta, att *»Fästmön från Hufvudstaden»* är öfversatt från — Fransyskan. I hvilka händer har du icke fallit, olyckliga StatsTidning!

En annan fråga blir den: Hvadan kommer denna StatsTidningens totala obetydlighet? Utan tvifvel stå på Regeringens sida, i åtminstone icke ringa mån, åtskilliga af de största förmågor inom fäderneslandet. Säkert skulle en eller annan af dessa, om icke af annat, af barmhertighet, villigt räcka den sjunkande StatsTidningen en hjelpsam hand. Hvarföre har man aldrig i StatsTidningen sett någon artikel af den grundlige, djuptänkte och snillrike *Hans Järta*, med undantag af ett enda anförande i en akademi; ty, hvad angår de med *J* underteeknade politiska ströfverier, hvilka fyllde några numror af StatsTidningen, skall man alltför litet känna Hr Järtas öfverlägsna stilistiska förmåga och klara blick, för att låta narra sig af en skryt- och skrymtsam signatur. Hvarföre har aldrig StatsTidningen emottagit något prof af deltagande af *Erik Gustaf Geijer*, någongång despot i förkunnandet af sina åsigter, men en man af snille, och — hvad som vill säga mera — en medborgare med hjerta och fosterlandskärlek. Har *Agardhs* geni någon gång i StatsTidningen svängt sina blixtrar,

eller *Askelöfs* qvickhet skalkats på dess spalter? Icke vetterligen. Detta borde dock ej hafva varit omöjligt, då man påminner sig, att alla dessa mera eller mindre ovanliga män intressera sig för Styrelsens sak, och hvarföre icke då för dess sakförare — Styrelsens Tidning? Eller — är måhända meningen att *lemna StatsTidningen i sticket*? Vill man låta den dö en långsam, officiell död, aftynande af brist på det nödvändigaste — på penningar och prenumeranter — utledsnande alla och sjelf utledsen, gnagande den magra födan från benen af annonserna, under det den resignerad, liksom Cæsar vid Pompeji stod, sveper in sig i sin pappersmantel, och svarar på frågan, hvad StatsTidningen kan och mäktar, med Cambronne vid Waterloo: »*La vieille garde meurt, mais ne se rend pas.*»

Ingen kan vara mera öfvertygad om nyttan af en i sann och ädel anda redigerad StatsTidning, än författaren af denna uppsats. Han ber derföre sina läsare, att förr upptaga StatsTidningen i sina förböner, än i litanian. Aldrig har det gifvits något ögonblick, då det varit nödvändigare för Regeringarna, att konfrontera med folken, än i närvarande tidpunkt. Spänningen har nått sin höjd, och de unga idéerna, barnen af det nittonde seklet, sin mognad: krisen är fruktansvärd i afseende på den vändning den kan taga. Den kan bli olycklig, men äfven lycklig. Allt beror på förtroendet mellan de båda statsmakterna, Regering och Folk. Ve det land, der dessa båda missförstå hvarannan! Der äro draktänderna utsådda, och de harneskbeklädda uppväxa innan kort.

En StatsTidning, en StatsTidning i egentlig mening, kan förebygga månget missförstånd; kan vara en duglig kommentarie till Styrelsens görande och låtande; kan verka mera godt, än man torde vilja föreställa sig. En StatsTidning, såsom Sveriges i närvarande ögonblick, är och blir en fullkomlig nullitet, den må utkomma årgång efter årgång, ty noll gång noll gör noll. Styrelsen tyckes icke en gång sjelf för den hysa något förtroende; Tidningen är ett barn, som man adopterat, utan att gifva det några rättigheter, det är till och med indragningsmakten, som skall sörja för dess utkomst.

StatsTidningens egna prenumerationslistor må utvisa, huru litet nationen i närvarande ögonblick sympatiserar med densamma. Funnes ej nödvändigheten, funnes näppeligen StatsTidningen på de flesta ställen, der den nu finnes. Gör en StatsTidning till reflexionsspegeln af Styrelsens tankar och åsigter; blås in i den Styrelsens anda; skapa den till ett lefvande uttryck af Regeringens system — och nationen skall omfatta den med intresse, skall finna, att man har förtroende för nationen; — och förtroendet till ett ädelt folk har ännu aldrig fallit i otacksam jordmån.

Ett samtal under Norrbro.

— Nå det var oförmodadt att råka dig ute i så elakt väder, sade en borgare i Hufvudstaden till en annan, som han träffade på trottoiren vid Norrbro; jag gick ut för att taga mig litet motion och frisk luft, men detta regnväder kommer så tvärt på, och jag har ingen paraply med mig. Jag vet sannerligen icke hvart jag nu skall taga vägen. Hör på, bror, har du lust att följa mig ned på strömparterren dernere och dricka en jamaika, medan vi vänta tills regnet går öfver?

— Tack, hedersbror! svarade den andre.

De båda vännerna vandrade dit ner, kastade en blick på de aflöfvade träden och inträdde i butiken, hos Behrens Der erhöllo de sina glas och började, efter föregående klarning af strupen, att samspråka.

— Nå, min bror! Vi ha i sednare tider läst ett och annat om Judarna? Det är märkvärdigt hvad de taga sig fram öfverallt, och hvad de äro gynnade. Både den ena och den andra auktoriteten gör sig just en ära af att framdraga och föredraga dem. Jag har tänkt hvarjehanda deröfver; och i anledning deraf hade jag ämnat fråga någon, huru Emancipationsfrågan nu står; kanske kan du, som ofta är tillsammans med embetsmän och Magistratens ledamöter, upplysa mig om den saken.

— Emancipationsfrågan, hvad menar du dermed?

— Har du ej hört att Judarna kalla den så, frågan om att de skola erhålla lika rättigheter i allt med Svenska medborgare, utom den, att välja och kunna väljas till Riksdagsmän.

— Jo, nu minns jag att jag hört denna benämning; men hvad frågan angår, tror jag att den ännu icke är afgjord. Likväl vet jag, att Magistraten, besynnerligt nog, har tillstyrkt bifall till Judarnas ansökning. Huru Kommerse-Collegium yttrat sig i ämnet, vet jag väl icke bestämdt; men jag tager, af många anledningar, för afgjordt, att Judarnas ansökning också funnit Nåd inför Collegii och dess Presidents ögon.

— Men huru tror du väl att saken blir afgjord på högre ort?

— Hvad kan man veta derom? Visserligen kan det väl icke vara så omöjligt för Judarna, att ända

igenom vinna sitt syfte. De känna vägarna, och erfarenheten har ju visat i många år huru lyckan gynnar dem; jag ihågkommer just hvad man läst derom, och de bevis derpå, som blifvit framlagde. Borgerskapets Deputerade, de 50 Åldsta, blefvo hörde i frågan, och de ha bestridt Judarnas ansökning; men hvad betyder väl det. Dessutom har jag hört, att Skogman, som i Kommerse-Collegium naturligtvis öfvarit saken och som skall föredraga den, är för densamma; och Aftonbladet lärer också ha blifvit stämdt för Judarnas ansökning, hvilken omständighet kanhända äfven ej är utan all vigt.

— Men vi, som utgöra Borgerskapet, äro väl ändå mest intresserade i saken. Det är just oss, som det gäller. Om vi allesammans fingo säga vår tanke.

— Nå, hvad tror du då om sjelfva saken?

— Ja, hvad tror du sjelf?

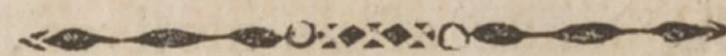
— Jo, jag har mycket grubblat derpå och tror, att ett bifall till ansökningen ingalunda skulle vara nyttigt och välbetänkt. Stadnade det dervid, att de Judar, *som för närvarande här finnas*, fingo lika rättigheter som Svenska medborgare, till och med i allt, så att de kunde utflytta på landet och nedsätta sig i hvilka provinsstäder som helst, så tror jag visst icke att saken vore så farlig; jag tror till och med, att i längden, eller om ett och annat decennium, förhållandet då skulle bli vida bättre, än det nu är, då de befintliga Judarna äro inskränkte och sammanträngde inom tre städer. Men hvad jag befarar, är, att om den såkallade emancipationen beviljas, så blir denna endast ett bete, hvarigenom hundrade- och tusendetals Judar lockas att begifva sig hit och sätta sig ned härstädes, för att åtminstone spekulera på konjunkturen och draga en ögonblicklig vinst af de erhållna förmånerna, och när jag erinrar mig hvad jag läst om Judarna i Elsas, och om Polens och Ungerns tillstånd i följd af den Judpopulation, som der krälar som myror i en myrstack, samt beskaffenheten af denna population och dess industri, så bekänner jag, att jag darrar för följderna af en sådan invandring.

— Men efter Judarnas eget förslag skulle ej, såsom jag hört, något sådant vara att befara; ty rättigheten att här inflytta och nedsätta sig, skulle alltid bero på Regeringens i hvarje särskilt fall beviljade Nådiga tillstånd.

— Alltsedan första Jude-reglementets tid har det ju också berott på höga vederbörandes pröfning och tillstånd, om en Jude här skulle få rättighet att nedsätta sig; men medlen och utvägarna för att erhålla en sådan rättighet, eller för att opåtalt i en mängd af år vistas här och drifva rörelse, likasom hade man erhållit rättigheten, äro mångahanda, och många äro åtminstone de Judar, som på detta sätt fått eller som begagna densamma; det erfar man af det stora antalet, hvartill Jude-populationen nu har tillväxt. Och fruktansvärdt skulle ännu flera och alltför många förstå sig på att utverka sig denna rättighet, i fall emancipationen beviljades, så att det mera lönte mödan att hitflytta.

— Hvad du nu säger, är också min mening. Men en tanke faller mig in, den nemligen, att det också skulle bero på Ständerna, om någon Jude här finge inflytta, så att både Regeringens och Ständernas samtycke dertill vore nödvändiga. Ständerna, eller åtminstone tre Stånd, tror jag min själ ej skulle vara så släpphändta. Då vore allt hjelpt. De nu här befintliga Judarna erhölla de sökta förmånerna, men inga flera fingo här inflytta, och en gräns vore satt för deras tillväxt.

— Ja, jag har hört detta förslag förr, och kan ej neka att det tyckts mig, som hade det mycket för sig; ty i sådant fall bekänner jag, att jag föga eller inga olägenheter befarar af emancipationen. Men ett sådant förslag ha Judarna noga aktat sig att insinuera, och Magistraten och Kommerse-Collegium lära också ej tänkt derpå; får nu se hvad man kommer att tänka på högsta ort. Men jag ser, att regnet upphört och att månen uppstiger och lyser så klart öfver Skeppsholmen. Adjö för i afton!

Till Aftonbladet.

Otacksamhet är något så vanligt i verlden, att man icke bör beklaga sig öfver densamma. *Freja* vill derföre icke beklaga sig öfver *Aftonbladet*, ehuru det genom hennes åtgärder blifvit räddadt från en neslig strådöd. Ehuru Aftonbladets hjerta icke lifvas af erkänsla och ädelmod, ämnar Freja, som tagit sig före att »se om» Storhertigen, när symtomerna sådant kräfva, fortfarande egna honom sin omvårdnad.

Det har icke väckt liten förvåning, att Aftonbladet i Lördags ådagalade, att det känner *åttonde budet*. Skada bara, att det så litet vill praktiskt utöfva det! Allt sedan det började sin bana med att lefva, röras och hafva sin varelse i »*chronique scandaleuse och enskilta förhållanden*», huru många gånger har det icke syndat mot detta budord? Det vill icke gerna gå ifrån sin gamla vana; dess falska uppgifter äro derföre icke att undra öfver.

Vi måste återkalla i Aftonbladets minne, dess

egen uppgift, att den »servila» Freja »låg på knä framför RiksmarskalksEmbetets flygel af Kongl. Slottet.» Det var väl *då*, i *denna* ställning, värdaste Storhertig, som Freja såg, huru en misslyckad Kammarjunkare smög i hoftrapporna. Hvad särskilt beträffar historien om huru »en af Aftonbladets redaktörer» likade att bli Kammarjunkare, så vet man hvad Aftonbladets förnekande betyder (såsom det t. ex. i somras förnekade sitt *skriftliga* förbud att emottaga Hr Hellstens annonser i sin tidning). Och *hvar* »Fäderneslandets Red. efteråt (?) medgifvit, att den »farit vilse (?) med detta anförande», vore roligt att veta.

Aftonbladet är nyfiket att få reda på, huru mycket som blifvit »upptäckt» af »förut okända fakta», rörande Aftonbladets försök att åtkomma polisens kungörelser. Tills vidare torde det vara nog att hänvisa till de *kända fakta*, som blifvit under loppet af denna sommar i flera tidningar framlagda. Det säkra är, att Bolaget Hjerta och Skomakaren Lundgren *) (eller hvad de allt heta, som bära det juridiska hundhufvudet, bakom hvilket Hr Hjerta håller sig oåtkomlig) har nog med att utreda de redan uppgifna fakta.

Hvad Aftonbladets »*stämning för Judarna*» angår, så röjer sig hos Aftonbladet mycken oro och förlägenhet, i anledning af detta högst vigtiga ämne, till hvilket vi väl oftare återkomma. Vi vilje härvid denna gång endast framlägga Aftonbladets handlingssätt, med förbigående af de motiver, som verkat detsamma. Aftonbladet, som vill *synas* ett oppositionsblad, har aldrig uppt gif och visat, huru mycket Judarna blifvit gynnade i smått och stort, vare sig att det gällt stora Statsliqvider och Statslån eller Schweitzeri-rörelser (hvarom vårt lilla blad framlagt flera data). Hvad hade kunnat mera vara Aftonbladets pligt, såsom oppositionsblad, än att i hela sin vidd behandla detta ämne, helst då det befann sig i förlägenhet för att finna andra »vigtiga frågor för dagen.» Och hvad särskilt Emancipationsfrågan beträffar, så har Aftonbladet icke varit okunnigt om, att denna fråga nu ett och ett halft år varit under behandling, samt huru mycken chance Judarna hafva för sig, att den skall kunna escamoteras igenom, ifall ej opinionen högt yttrar sig deremot. I stället för att då högt och öppet framställa den allmänna opinionen i denna vigtiga sak, finner man att Aftonbladet begynte med att införa tal, hållna för Judarna i England, till dess *Minerva*

*) Enligt den tryckta, autentika förteckningen, en af Aftonbladets ansvarige utgifvare.

gjorde Allmänheten uppmärksam på konstgreppet och syftningen af dessa artiklar, och sedermera har det iakttagit en för Judarnas sak gynnande tystnad. Kort och godt: Aftonbladet må icke neka, att det genom sitt handlingssätt bevisat, att det är »stämdt för Judarna» och »emancipationen».

Swenska Traditioner.

X. *Grindgossen.*

Det var en vacker sommardag 1692. På vågen, som ledde till Carlberg, befann sig en grind af massiv ek, i den tiden särdeles älskad smak, med stora sirater. På en af siraterna satt en tie, elfva-årig pojke grensle och red. Han var illa klädd, men munterheten lyste ur hvarje hans anletsdrag. Så snart någon Stockholmsbo kom vågen fram till lustslottet, skyndade pojken ned från sin thron och öppnade grinden. En och annan slant belönade hans lilla möda.

Bäst pojken red der på sin grind, ditkom en annan pojke, ungefär lika gammal, men i en dyrbar drägt och till häst, åtföljd af ett par herrar. En tung vagn, dragen af åtta bruna hästar, omgifven af löpare och granna lakejer, visade sig äfven på afstånd. Grindpojken hoppade raskt ned ifrån sin thron, för att öppna grinden för drottningens vagn och den unga prinsen, som, enligt sin vana, red förut.

Men då prinsen kom till grinden, fick han ett infall. Han hoppade af sin häst och klättrade upp på grinden, der pojken förut sutit. De båda herrarne, som medföljde, ville förgäfves hålla honom tillbaka.

Drottningens vagn ankom till grinden. Då den sköna Ulrika Eleonora genom vagnsfönstret blef varse prinsen, befallde hon att vagnen skulle stanna. Hon kunde icke förmå sig att banna den vackra, envisa gossen, utan smålog. Hon kallade i stället grindpojken till sig och frågade honom vänligt hvarifrån han var.

Han uppgaf frimodigt, att han hette Gyntherberg och att hans föräldrar voro från Tyskland, samt hade förlorat all sin egendom genom reduktionen.

"Rider du så gerna, efter du icke kan låta bli att hänga på grinden?" frågade hon.

"Jag har ingen annan häst!" svarade pojken.

"Efter prinsen vill taga din häst ifrån dig, så fråga honom, om du icke kan få hans i stället!"

Pojken stirrade på prinsen, som tycktes mindre belåten med den usurperade thronen. "Nej!" utbrast prins Carl, "jag vill behålla min häst sjelf!"

I detsamma hoppade prinsen ned, men halkade och föll omkull. Den tunga grinden kom i rörelse och höll just på att slå igen, hvarvid den oundvikli-

gen skulle skadat prinsen, emedan den nedtill var försedd med jerntaggar. Men hastigt störtade pojken fram och fattade i grinden med alla sina krafter. Han lyckades att hålla den, medan en af herrarne uppreste prinsen.

Drottningen bleknade vid faran, men så snart den var öfverstånden, befallde hon prinsen stiga upp i vagnen till henne. Deremot tillsade hon, att gossen skulle få rida på prinsens håst till Carlberg. Hon satte honom sedermera i skola, och han blef med tiden, då den unge prinsen såsom segrare genomtågade Polen och Ryssland, en af hans drabanter.

Silhouetter af Swenska Originaler.

I. *Samuel Liljeblad*, Professor Borgströmianus i Upsala, var ett af de märkligaste originaler, som på sitt sätt illustrerat detta universitet. Redan hans yttre förkunnade, att han var en ovanlig man. Han hade ett stort och ett litet öga, samt bar hufvudet på sned. En hög doktoral värdighet var det, som han i synnerhet affekterade. Hans löjligt gravitetiska gestalt pryddes af pungperuk och var insvept i en Sibirisk lamskinnssurtut.

Hans botaniska exkursioner voro temligen talrikt besökta, emedan de icke voro besvärliga, och Professorns personlighet erbjöd så mycket stoff till förlustelse för de unga muntergökarna. Ofta riktades de till Lurbo, ett landtställe, ¾ mil utom staden. En chäs, deri knyten och korgar voro instufvade, åtföljde ibland den botaniska skaran. En afton vid Lurbo yttrade en af Studenterne till Professorn: »Den berömde Linnés exkursioner voro säkert icke så talrikt besökta, som Herr Professorns.» — »Ja», svarade Liljeblad: »jag tror att vi nu äro emellan 83 och 84.» Sedan Studenterne trakterat sig ur matsäcken, beslöto de att upplyfta Professorn på sina armar och helsa honom med hurrarop. De rusade alltså på honom, grepo honom i benen och hissade honom under skallande skri af: »Lefve den store Samuel Liljeblad!» Sedan Professorn något sansat sig, yttrade han sin tacksamhet, för sina lärjungars välvilja, med den högtidliga förklaringen: »Aldrig har Lurbo blifvit så bekrönt!»

Han hade den svåra ovanan att, när han talade eller skref, kasta om mellanmeningarna, hvarigenom rätt besynnerliga saker framkommo. En af hans disputationer var ämnad att bära den märkliga titeln: »Afhandling om Svedjande i Svenska lagfarenheten.»

Liljeblad var Inspector för Östgöta nation, der han på landskapen ofta utvecklade sin originella talare-förmåga. En Magister Erling, som länge varit nationens kurator och bibliotekarie, erhöll vid sin afresa från Akademien en gåfva af sina landsmän, såsom bevis på deras vänskap och välvilja. Liljeblad redogjorde för denna tilldragelse med dessa ord: »Östgöta nation har ihågkommit Magister Erling, som rest bort med en silfverpjes.»

En dag lästes på Tabula Nigra, der föreläsningar och andra offentliga tillkännagifvanden rörande universitetet anslås, följande: »Som underteeknads svåra bröstverk ännu fortfar, så kan jag i dag icke läsa för mitt bröstsskull, Samuel Liljeblad.»

Han var Professor i en vettenskap, som den qvicka Neikter kallade »gödsel-vettenskapen.» Också gaf han vidlyftiga förklaringar öfver de olika gödselslagens olika nytta. Han yttrade derom: »i min smak är fårgödsel den bästa.»

Hans sätt att examinera var ganska roligt. Vid en examen yttrade han: »Non multum legandum est, sed multa.» Då han frågade, hvilken vettenskap, som var närmast beslägtad med Ekonomien, fordrade han, att examinandus skulle svara: »Astronomien.» En Studerande blef tillfrågad af honom, hvilka jordarterna voro. Denne uppräknade dem, så vidt han kunde minnas, ur Kemien: lerjord, kalkjord, talkjord m. m. Liljeblad var icke nöjd, utan fordrade att han skulle uppräkna ännu en. Sedan examinandus länge fåfängt grubblat, upplyste honom Professorn, att han glömt bland jord-arterna uppräkna »mull.» Han frågade en annan, hvad som förnämligast borde göras afseende uppå vid anläggningen af en stad. Svaret innehöll flera uppgifter: att der borde finnas vatten, tillförsel och hvad annat, som den stackars Studenten kunde tycka vigtigt: men det förnämsta kunde han icke hitta på, förrän Professorn upplyste honom att det var »en sandgrop.» Liljeblad råkade i en tentamen en spektakelmakare, som besvarade Liljeblads fråga, huru många slags gärdesgårdar det fans, med det svaret: »positiva och negativa.» Professorn förundrade sig icke litet öfver denna lärda distinktion och frågade hvad Studenten menade dermed. Denne sade, att »positiva gärdesgårdar voro de, som stodo ofvan jord, och negativa, diken och grafvar.» En tid derefter erhöll en annan Student samma fråga och besvarade den: man kan indela dem efter de olika ämnen, hvaraf de göras, träd, sten, jern o. s. v. »Ja ha», yttrade Liljeblad, »men man indelar dem först i positiva och negativa.»

En annan examinandus blef tillfrågad om sättet att få reda på arean af ett åkerfält. Saken är, som bekant, högst enkel, och studenten uppgaf den van-

iga metoden; men för att mystifiera Liljeblad, hvars mani, att i sin så kallade vettenskap inblanda matematik och astronomi, och att deruti vilja briljera med sina insigter, var allmänt känd, tillade han: «Det ges likväl en ännu kortare metod, genom användning af *Spiralis Archimedæa*», hvarpå han upptecknade några algebraiska expressioner, hvilka han visste Liljeblad icke förstå och af hvilka han påstod sig få det samma, redan funna facit. Liljeblad nappade på kroken, och några dagar derefter då han gjorde en annan examinandus samma fråga, tillade han sjelf efteråt med en mycket lärd min, sedan studenten uppgifvit den kända metoden: »man kan också använda *Spiræa Archimedalis*.»

En gång, på sina offentliga föreläsningar, skulle han också tillämpa Matematiken till sin vettenskap. Han framträdde till taflan och uppritade några rektanglar, för att beteckna åkrarnes indelning på ett hemman. Sedan han vidt och bredt hållit tal derom och betecknat sina rektanglar, såsom matematiska figurer, med bokstäfver i hörnen, vände han sitt sneda hufvud emot sina åhörare och utlät sig med en gravitetisk rörelse: »Jag har väl denna gången varit något abstrakt, men jag hoppas att herrarne följt med mig.»

Då han inför fakulteten skulle afgifva sitt betyg om en viss, mångkunnig mans kunskaper hvilka blef primus vid promotionen, sade han: »Jag skall säga, W** är så skicklig i min vettenskap, att jag icke skulle kunna rekommendera en bättre, om jag visste någon, som behöfde en inspektor.»

På en resa till Östergötland ville han besöka en af sina ungdomsvänner, köpman i en af småstäderna. Denne var icke hemma; men hans dotter mötte Professorn i dörren. »Helsa min vän ifrån Professor Liljeblad!» yttrade den resande. — »Är det den store Professor Liljeblad, som gett ut Floran?» frågade flickan naivt. — »Ja, jag är den store Samuel Liljeblad», svarade han högtidligt och aflägsnade sig.

På sin sotsäng, då Liljeblad beställde om sitt hus, yttrade han, att han ångrade tre dumheter, som han begått i sin lefnad. Man frågade honom hvilka de voro. Liljeblad svarade: »Jag har, för det första, gift mig med en yr och ung hustru; för det andra, byggt dyrt och dumt; och för det tredje — saknar jag min bergning till döddagar.»

Ett och annat.

Det förljudes, att Teaterdirektionen till vederbörande ingått med en begäran om ersättning af Statsverkets medel, för den förlust, som tidningarna genom sina åtgärder under de förflutna tvenne månaderna af nu ingångna spelår tillfogat Kongl. Teatern. Summan uppgår till det fruktansvärda talet af 14,000 R:dr B:ko, och lär vara i räkningen upptagen, som följer:

	Banko R:dr	sk.	r.
Aftonbladet (genom sitt beröm) . . .	11,710:	12.	4
Dagligt Allehanda (genom sitt liktal öfver Paul Clifford, som ensamt rimligen torde kunna uppskattas till 400 R:dr, sin ordlek öfver Afsked och Återseende, som tillfogat Teatern en ren förlust af cirka 270 R:r, m. m.	1,700:	36.	8.
Freja (för åtskilliga invektiver mot Kongl. Teatern, mera eller mindre värda)	540:	47.	—
Minerva (för dess förklaring, att hon aldrig går på spektaklet, hvilken dessutom är af för Teatern smädlig egenskap: 50 R:dr; men då två (2) edrifrån afdrages för en tvetydig kompliment, återstår summa	48:	—	—
Summa Summarum	14,000:		

= Sedan Riksens Ständers nu församlade Revisorer gjort anmärkning, och denna anmärkning ganska allvarsamt, mot den disposition af statsmedlen, som skett till Kongl. Teatern, så kan det ej längre undvikas att Teater-förvaltningen, åtminstone ifrån den financiella sidan, blir föremål för Riksens Ständers diskussioner vid nästa Riksdag, och i följd af det oskiljaktiga sammanhang, hvaruti den financiella förvaltningen står med den estetiska, så lärer den sednare ej heller kunna undgå att bli diskussionsämne, likasom i allmänhet höga vederbörandes hela maniement med Teatern, hvarigenom denna blifvit bringad hardt nära sin upplösning och befinner sig uti det i alla hänseenden högst bedröfliga skick, som densamma nu företer. Mängden utaf ämnen, obehagliga för Regeringen, hvilka hopat sig till nästkommande Riksdag för att då undergå den representativa skärselden, är derigenom ökad med ett nytt, om hvilket diskussionen visserligen icke blir minst oangenäm, i anseende till åtskilliga, lika vigtiga som ömtåliga förhållanden, hvilka ovillkorligt måste vidröras och bringas till tals, när Teater-frågan kommer å bane. Ett bland dessa förhållanden är t. ex. *den* inflytelse och *de* konsiderationer, hvilka till Teaterns olycka hade till följd Grefve Lagerbjelkes reträtt eller aflägsnandet af den skickligaste och förtjenstfullaste Chef, som Teaterstyrelsen kanske någonsin ägt, och som, till ännu större olycka för Teatern, fått göra sig gällande vid sedermera skedda tillsättningar af Förste Direktörer och i allmänhet af ledamotsplatserna uti Direktionen. Denna inflytelse, dessa konsiderationer kunna så mycket mindre undgå att då komma till tals, som det just är de derifrån utgångna utnämningarna af Chefer för Teatern, som dennas ruin hufvudsakligen är att tillskrifva. Och komma denna inflytelse och dessa konsiderationer till tals uti ett, så är det fara värdt att det sker uti annat; exemplet af utnämningarna inom Teaterstyrelsen är särdeles tjenligt att sprida ljus öfver, huru det tillgår vid andra befordringar och utnämningar till högre embeten, samt öfver *den* inflytelse och *de* motiver, som dervid göra sig gällande.

STOCKHOLM, A. G. Hellsten, 1837.
(Österlånggatan, Huset N:o 21.)